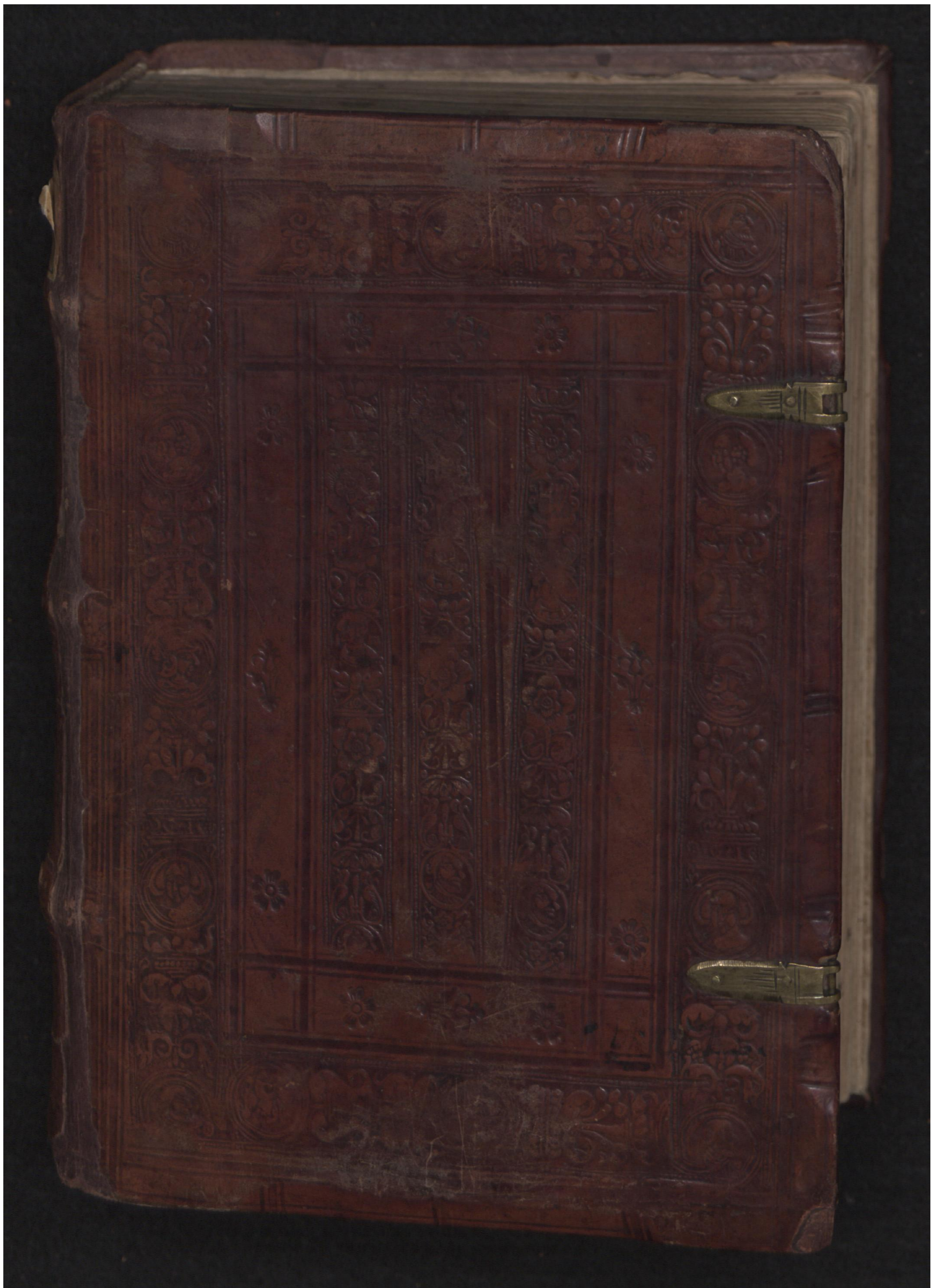
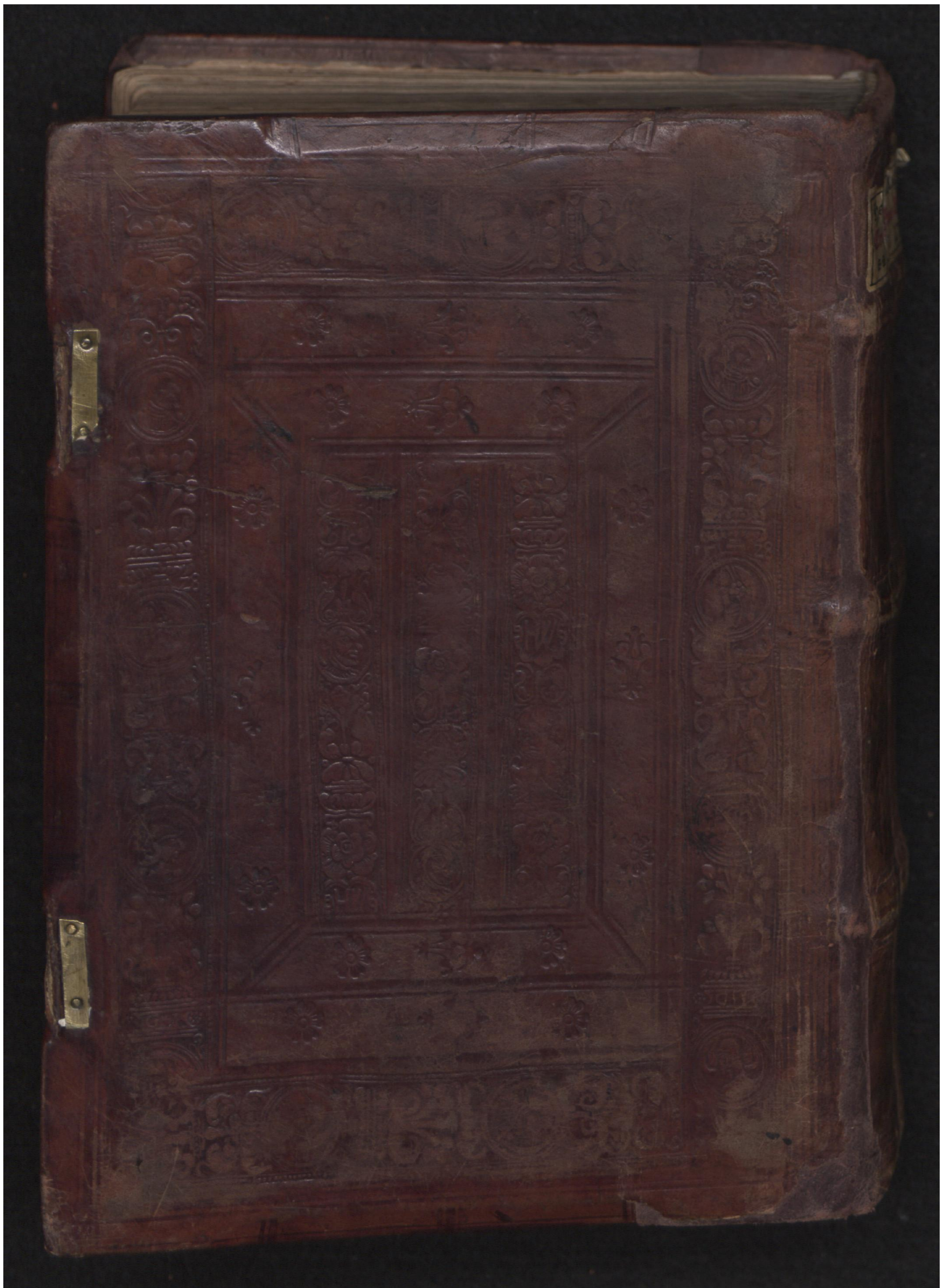

Hermen Weigere:
En Ræffue Bog.
M D LV

Anno Domini

1587

~~[illegible] bog hörer mig~~
~~[illegible] bildeg till med rette~~

1587

[illegible] Bog gaff [illegible] [illegible] Bill
Mig [illegible] Podbusk

En Ræffue Bog

som kaldes paa Tyske Rei-
cke Foss/ O cer en deylig oc lystig
Bog met mange skønne Historier/
lystige Rim / Exempel/och herlige
Figurer/ som aldri føre haffuer værid
paa Danske/nu Nylige fordanskit
aff Hermen Weigere/ Borgere
vdi Cøbnehaffn.

Met Kongelig frihed i Sex Aar ingen denne
Bog effter attrycke / vnder K. straff
effter Origenalens indehold.

M. D. LV.

Christian met Guds Naade / den Tredie /
Danmarck / Norgis / Wendis och Gottes
Konning / Hertug i Slesuig / Holsten / Stor-
mern / och Dytmersken / Greffue i Olden-
burg och Delmenhorst etc.

Stormectigste Fyrste
och Herre Her Christian met Guds nade/ Danmarcks/ Norges/ Wendes och Gottes Konning/ Hertug i Slesuig/ Holsten/ Stormern och Ditmersken/ Greffue i Oldenborg och Delmenhorst/ min Aldernadigste Herre.

HOigborne Første och Naadigste Herre / Jeg ser daglige at alle som naagit bescriffue vertere eller vdsette i huor liden at Bogen er / Eller huor Ringe Materien kand være/ daa holde de alle Almindelige denne brug/ at de samme Bog deres Herre och Kong/ Lands Første/ Eller deres bekende ven och forwante tilscriffue och skencke/ och i hans beschermelse offuerantworde och befale etc. Vdi ligemaade haffuer ieg och Naadigste Herre och Kong som en Abe (der naagit aff andre Seer strax vil effter gørre) Och saa tagit mig faare effter denne Almindelige brug at ville Scriffue/ stille oc sette i denne Bog en Fortale/ Eders K. M. och andre fromme Christne fremfarne Konger

vdi Danmarck/til ære och hwkommelse/ Och endog ieg vel føl och formercker at ieg denne min Mening icke saa kunstelige kan bescriffue / tilkendegiffue/fremsette/och Aabenbare som ieg gerne ville och sig aff rette burde/ Daa tuiffl ieg dog icke at Eders K. M. aff den tilfødde naturlige Kongelige godhed/digd/och fromhed / som den Alsommectigste Gud eders K. M. met haffuer benaadit / Denne min gode vilge Naadelige annamme/ som aff den der io gerne vülle gørre naagit eders K. M. til ære / Och menigt nyt til tieniste och gode om han kunde/ Saa haffuer ieg nu kære naadigste Herre/ her fortegnit naagle Konger som haffwe verit her vdi Danmarck / huilcke effter den vnderuisning som de aff deres Bisper och Aandelige ere vnderuisde och lærde/ haffue vel hafft en stor och besynderlig Gudfryctighed / de haffue och hafft stor lyst och vilge at fremme Guds loff priis och ære / De haffue dog icke kundit naa eller bekomme den rette grund och Christi sande bekendelse/men huor faare/ det er Gud vitterligt. Wi lese at Kong Erick for aff stor gudelighed til Iherusalē at besøge Christi graff ꝛc. han kom løcksalig hiem til Danmarck igen/ Han begaffuede Kircker och Cløster met stort gotzs. Kong Woldemar som var Drotning Margretes Fader for oc aff en god mening / och gudelighed til Iherusalem

rusalem han var hos Paffuen vdi Auinion / Thi Paffuerne hiølde der same tid deres hoff / oc Paffuen gaff hannem samme gang faar en stor skenck Rosam hiem met sig.

Woldemar som hadde Keiser Ottonis Brunswigcensis syster indførde och plantede først den Christne tro vdi Liffland / han var en saare from och Gudfryctig Herre och Kong / bygde Kircker och Cløster 2c. Kong Erick for och til Jherusalem met sin Drotning som hed Botilda aff stor gudelighed at wille se Christi deres frelseres graff / han och hans Drotning bleffwe baade døde vdi Cipern.

Kong Cristiern den første aff det naffn / eders K. M. Herre Faders Fader / salig i hukommelse hadde och aff Gudelighed loffuit sig til Jherusalem / Der han kom til Rom bleff han aff Paffwe Sixto den Fierde som en Weldig Kong offuer trende Kongerige ærlige annammit / han gaff en stor Sum Pendinge til det Hospital Sancti Spiritus / faar huilken hans skenck och gaffwe / Paffuen Dispenserde met hannem at han icke torde fare til Jherusalem / Han fick och den frihed aff samme Paffwe at han maatte anrette it Vniuersitet i hans Kongerige huor hannem gaat syntes huilkit han forordinerede her i Cøbnehaffn strax han kom i Rigit igen / huilkit nu i eders K. M.

Fyrste Regementes begyndelse vaar paa det neste slet vndergaait / Och eders Naade nu haffuer hiulpit paa Benene igen / Och det samme Rundelige forsørgit met frõme och lærde Mend / Saa at eders K. M. och Danmarcks Rige haffuer der vdaff Pris och ære / Tisligest mange Vdlendske och Indlendske gaffn och gaat.

Sancte Knud bleff faar hans gudelighedts skyld och gode mening i hiel slagen at han ville komme Almuen til at tinde 2c. Her maatte ieg vel flere fromme oc gudfryctige Konger oc Herrer op regne som vel haffue hafft stor attraa / begering oc vilge at hielpe / frẽme och førdre den sande och rette Guds dyrckelse / men de haffue dog icke lenger kommit der met / end deres Bisper Muncke och Prester vilde dennem tilstede 2c.

Kære Naadigste Herre i det at ieg fattige Mand vdi Sandhed haffuer forfarit aff Rige och fattige / aff lerde och vlerde Tisligest och selffue personlige øigensynlige seet / huor aluorlige eders K. M. hantheffuer Beskytter och beskermer / Guds hellige ord och hans ords tienere / saa at eders K. M. vden alt smeger och skrømpteri maa scriffues och settes Blant de fromme och gudfryctige Konger och Dommere som haffue verit vdi Israhel och icke eniste blant de fromme och gudelige Konger vdi Danmarck. Wi læse vdi

Dommerens Bog 6. Cap. at Gideon fick Befa- Dom: 6. Cap.
ling aff Herren at han skulle sønderbryde Baals Altere/ som hørde hans Fader til / och han skulle omhugge alle Træ och Buske som stode hos samme Altere/ Gideon befryctede sig faar hans Faders hus och faar Almuen / derfaare thorde han det icke gørre om Dagen/ Men om natten giorde han dog Herrens befaling / Der almuen soe at Alterit var nid brøt / och fornomme at Gideon haffde det giort/ Daa bleffue de saare fortørnede och løbbe met stor grumhed / hastighed och vrede til hans Fader Joas at han skulle offuerant- Ioas.
uorde dennem Gideon som haffde Brøt Baals Altere/ Joas suarede dem och sagde / Jeg siger eder huo som naagit oprør begynder eller anretter / Eller huo om denne Baal tretter / det skal koste hans liff/ Er Baal en Gud daa heffner han sig vel selffue/denne Gideon slo met Tryhundrede Mend den gantske Medianiters hob huilken var vtallig/ her om ydermere i Dommerens Bog Iudicum 7.
som haffuer lyst at læse.

Josue fick befaling effter Mose død aff Herren/ at føre det Jsrahelske Folck offuer Jordanen at indtage det Land som Herren haffde giffuit dennem / huilket han ocsaa giorde / han gick met alt hans folck tør igennem Jordanen han lod blese i sine Bassuner och aff samme liud fiølde de Mu-

re som stode om Jericho / Rahab och hennes Fa⸗
der och Moder/och hennes Brødre/bleffue enifte
befride thi hun haffde husit och beschytrid hans
Forspere / han haffuer handlid och giort effter
Herrens befaling vnderlige ting/her om viere vdi
Iosua 6. Josua.

Huad den fromme och hellige Dauid haffuer
handlit och giort finder man offuerflødelige vdi
Samuele / De Kongelige Bøger och vdi Psal⸗
tern.

Salomon efterfulde sin Fader Dauid vdi
Regementid / Bleff offuermaades veldig / Han
var begaffuit met Rigdom och vished yderme⸗
re end naagen Kong som leffuede paa Jorden/
han wolte at der bleff saa meget Sølff vdi Jhe⸗
rusalem som stierner. Han Bugde Tempelit och
giorde vnderlige ting / han bleff dog paa det siste
forførd aff Fremede Quinder saa at han dyrckede
Affguder / huad straff hannem Gud / och hans
Fir. K. Bo. xi. Capit. hws derfaare lod offuerkome / Staar i den Før⸗
ste Kongelig Bog xj. Capittel.

Assa en Kong vdi Juda / Regerde xlj. aar
offuer Jherusalem / denne Assa giorde det Her⸗
ren var teckeligt som hans Fader Dauid/han for⸗
dreff alle Hore Jeigere/han tog bort alle Affgu⸗
der som hans fedre haffde giort oc opret/Her om
j. K. B. 15. Capit. les ydermere i den Første Kongelig Bogs xv.
Capittel.

Josia

Fortalen.

Josia var en god Gudfryctig Kong / vdi hues tid at den Prest Hiskia fant Bogen igen vdi Herrens hus / J huilken Herrens Low var screffuen som lenge haffde verit forkast / aff huilket Kongen meget glædes. Her om mere i den anden Kongelig Bogs xxij. Capittel. ij. K. Bo. xxij. Capit.

Nw synes mig Aldernaadigste Herre och Kong / och det findes sant och vist ieg scriffuer / at vdi eders naades tid oc Regemente er igenfunden den rette Bog och Nøgel som hører til Himmeriges Rige huilkid er det sande och Rene Guds ord / som vdi Mange aar haffuer verit forkast och glemt aff vaare falske Predicanter och Hyrer / maa wel ske faar vaare synders skyld etc. Eders K. M. haffuer oc met stor bekostning ladit prente och berede den herlige store Bibel vdi huilken findes den gantske hellige scrifft / Gud Alsommectigste til Loff pris och ære / Och eders K. M. fattige vnderdane til gode / trøst och hwsualelse / Och haffuer eders K. M. met samme herlige Bog giort eders naade it Euicht Testamente mere och bædre end naagen Kong som haffuer værit faar eders naade / Endog at i eders Herre Faders tid / salig i hukommelse / begyntes først at Predickes Guds salige ord oc hellige Euangelium. Oc hans K. M. tilskickede befol och tilsatte vdi hans Kongerige och Førstedømme Lerde Mend / och Chri-

ſtelige Predicanter/och var der met en ret begyn-
delſe lige ſom David til det Tempel vdi Jheruſa-
lem / huilkit hans Søn Salomon endelige fuld-
bugde och beridde effter Guds befaling och vilge/
Saa gør eders K. M. och end nu daglige forbe-
drer bereder och beſchicker / eders naades Herre
Faders begynte Arbede Chriſtelige mening och
vilge ſom Salomon giorde ꝛc.

Kære naadigſte Herre wi haffue gantſke faa
Bøger her vdi Danmarck paa vart Danſke maal
vdi huilcke eders K. M. eller andre kunde haffue
lyſt at læſe/vden eniſte denne Bibel ſom nu er ſagt
och naagle faa Poſtiller/ Nw er dog icke vel mue-
ligt/ at eders naade kunde ſtedſe och idelige læſe i
den hellige ſcrifft/ Men haffue oc ſtundem behoff
at forlyſte eders K. M. ſind och forſtand vdi
Hiſtorier och andre høviſke verdſlige Bøger ſom
icke Ere mod Gud eller hans hellige ord/ Thi aff
Mange och atſkillige Bøger/ kan man annamme
och lære allehonde forſtand vnderviſninger och
Exempel. lærdomme/Til it Exempel ſetter ieg her den mer-
Zeuſis. ckelige och kaaſtelige Malere Zeuſis/ huilken en-
gang bleff beſtillit aff naagle Rommere ſom kal-
ledes Crotoniate faar en ſtor och merckelig beſol-
Iuno. ding oc ſum Pēdinge/ At han ſkulle male vdi Ju-
nonis Tempel it Billede ſom ſkulle vere den ſkønne
Helena aff Greken lig vdi alle maade/ Til ſligt it

merckeligt

merckeligt oc kūsteligt arbede at fuldkome begerede han/ at man hannē skulle tilskycke Mange deiglige veluorne och smucke Jomfrwer/ thi han mente at vdaff slige leffuendes Billidder/ ville han alsombest bekomme hans arbeds rette form skick och maade / Och dentid at hannem mange slege deiglige Jomfrwer bleffue tilførde dit som han dennem begerede/ daa torde han icke betro sig at kunde aff en alleniste bekome slig skick form och maade met huilken han kunde fuldkome berede och til ende gørre hans begynte arbede/ Derfaare vdualde han sig vdaff alle disse / Jomfruer / Siw besynderlige de alder Aadeligste schøniste och deiligste/ huilkes schønhed var offuermaades stor och vsigelig / Effter disse Jomfrwer formerede/ malede och giorde han det aldersobtiligste och schøniste Billidde der naagentid var seet paa Jorden 2c. Wi læse och at Marcus Cicero selffue bekender at han icke eniste aff en Bog eller aff sit egit hoffuit/ Men aff mange och atskillige Bøger haffuer bekommit hans veltalende tunge/ visdom och skickelighet/ huilken/ han och sien mange Men disker haffuer met delit.

adeligste 1656.

Marcus Cicero.

Item Grekerne / tisligest de Latinske haffue vos til Exempel/ scriffuit och efterlat mange herlige lærde Mends skickelige handel / leffnit och gerninger/ icke eniste derfaare at wi skulle see och

vide

vide sligt / Men at wi kunde øffue och bruge sligt vos til nyt och gode / och der vdinnen efterfølge dennem etc. Quintilianus libro 10. Derfaare vil ieg icke Raade at naagen sig allenіste binder och forplichter til ene honde ting/sig altid der effter at ville sticke och holde / och effter intid andit / Thi det er saa gaat som vmueligt at efterfølge en høig och Merckelig Mands dygd och gerninger i alle maade och vdi alle stycker och vilkaar / Derfaare skal mand mange oc atskillige gode Exempler sted se haffue faar øigen och vdi hukommelse / At lige som Biir icke annamme/ bekomme / eller sammen sancke deres søde Honnig aff it Blomster eniste/ Men aff mange och atskillige Blomster/ vdi lige=maade kan man ei helder mange och atskillige gode lerdomme oc Exempler aff en Mestere eller aff en Bog allene/ lære och faatte / Men aff Mange och atskillige Bøger och scrifft sammen lede och bekomme etc.

Quintilianus. Libro 10.

Her vdaff forstaas nu endelige Naadigste Herre at man aff mange och atskillige Bøger kan haffue større och mere forstand end aff en aleniste denne verslige handel / Politi och stick / anrørendes (Men det gamle och Ny Testamente haffuer Guds Aand naade och gaffue rundelige nock i sig selffue oc haffuer ingen andre Bøger behoff) Derfaare haffuer ieg nu denne Bog som paa Danske

kalles en Ræffue Bog/eller Mickel Ræff/och paa Tyske Reinicke fos fordanskit och til de andre danske Bøger som før ere Prentede / och Prentelige ladit vdgaa/ Och haffuer den Euige Gud aff sin besynderlige godhed/nøt och tuungit mig til dette arbede/och haffuer vissélige selffue som den øffuerste verck mester brugit mig der til/ som sit arme reskaff det samme atfuldkomme. Thi den lille gnist som aldelis var skyult i mig lige som Ild i en haard Flintesten mig ganske vuitterlige / haffuer han i endelige villit aabenbare/ Och haffuer smucht effter hans Guddommelige vilge och godhed borttagit och aff veign lagt det mig her vdinnen kunde forhindre/ som er Rigdom Gotzs och Pendinge/ Thi ieg befinder vdi sandhed at der som ieg haffde bleffuit i min handel oc Købmandskab som ieg var først ieg bleff gifft/Daa hadde ieg aldri tagit mig slig vmage eller stunder etc. Gud er en retuis och goder Gud / som gør ingen ting vden orsage. Hannem ske Loff / Prüss / oc ære til Euigtid faar alle sine gerninger.

Kære naadigste Herre/Ieg beder eders K. M. ville denne Bog som ieg eders naade och alle Danske til vilge och tieniste haffuer fordansket faar en ringe skenck och gaffue naadelige annamme Guld/Sølff/Pendinge eller anden kostelig oc Dyrbar ting faarmaar ieg icke / Thi giffuer och

skencker

skencker ieg eders K.M. det samme som mig Gud vnt och giffuit haffuer / som er denne Bog och en god vilge. Och alle andre som hun henner faare at komme / Besynderlige i som Lærde ere / beder ieg gandske ydmygelige och gerne / om i her naagit finde / som icke er saa skennende vel prydit oc smyckit som sig aff rette burde / Eller saa Pibrit och Pabrit at det eders Mund och Maffwe kan talle och vel smage / at i samme brøst som aff en fattig vlerder Mand kerlige fordrage / oc samme Brøst som gode fromme Christne trolige / kerlige / Och Brøderlige smycke retformere och bedre. Thi Gud giffuer sine gaffuer atskillige somme mere och somme mindre efter hans Guddommelige vilge / Det samme vil Jeg aff eder som aff mine besynderlige gode Wenner / gandske teckelige och venlige annamme tolle och lie / och aff min fattige formue gerne forskylde etc. Aff Cøbnehaffn den 20. Dag Septembris. Anno 54.

E. K. M.

Arme Vnderdane

Hermen Weigere.

Pabrit. 1656.

Bogen tal om sig selffue.

Aff Tyske paa Danske er ieg vdset/
  Dw som mig vilt læse forstat mig ret.
Mintale er skemtelig ladder fuld/
  Min mening gaar offuer alt Sølff och Guld.
Jeg tal om Diwr baade vilde och tamme/
  Huorles de sammen snacke och bramme.
Besynderlig om Ræffuen den tredske mand/
  Hans listighet gaar offuer alt forstand.
Han haffde met hans listighet vult och rørt/
  Baade Kongen och Drotningen saa forført.
At her Jsegrim som wi Vlffuen kalle/
  Tisligest hans Hustrw deiglig met alle.
Och Biørnen met den veldige mand/
  Wore nær affliuede paa min sand.
Met løgn och tresthed han sligt mon gørre/
  Som wi end daglige aff Mange høre.
J werden end nu som soddant vel kunde/
  Forrade och forraske mangelunde.
Den vskyldige beliuge forrade/
  Och komme sig dermet i gunst och naade.
Jeg vit at sligge naar de mig læse/
  Daa skulle de baade puste och blæse.
Och gørre sig vrede alt offuer maade/
  Det skal dem forsant dog intid baade.
Faar deres skyld vil ieg ingelund tige/
  Men rundelig faar alle sandhet sige.
Den tacknemmelige viise och fromme/
  Som ieg och hender faare at komme.
Annammer mig vist ret teckelig/
  Och haffuer stor lyst at læse mig.
Thi ieg straffer det onde i glosen hart/
  Som icke forstas aff Rimene snart.
Hop ei offuer glosen vil ieg dig Raade/
  Det skal dig i sandhet meget baade.

Aff

Aff henne kant dw endelige forstaa/
Huad Poethen met Rimene mene maa.

Ydermere.

Der denne Bog var endelig ent/
Och aff Tysken/ paa Danske omuent.
Daa regerde Danmarcks Rige/
Tisligest Norge samme lige.
En Gudfryctig Kong het Christian/
Och var den tridge aff samme Naffn.
Rigens Hoffmester och mon were/
Her Eskebilde en frommer Herre.
Johan Friis Cantzeler dentid var/
Offuer alle han ros och priis bar.
Thi han var from/ och hialp til rette/
Mangen vnderlig sag och trette.
Som haffde stait i mange aar/
Derfaare hans loff vellenge staar.
Danmarcks Marsk En Christen Mand/
Her Erick Banner Næffydes hand.
Rigens Chantzeler Anthonius Bryske/
Vel lærd och stickid i Latin och Tyske.
J den Danske low forfaren vel/
Der met hiulpit mange til ret och skel.
Rentemester/ en vnger Mand var/
De Oxses naffn met ære han bar.
Och kalledes Eskel ret vit naffn/
Dette her er vist och ingen saun.
Disse alle och de andre met/
Som huermand hielpe til low och ret.
Ynsker ieg alle Herrens naade/
At de maa leffue vden vaade.
Her i Werden/ och sien tislige/
Met Christo Bo vdi Himmerige
AMEN.

H. W.

It Deyligt/Lystelige oc nytteligt Fabel om Ræffuens (som hær kaldis Reynicke Foss oc Michil Ræff paa Danske) mangfoldige Fund/Listighed oc behendighed. Oc er samme Bog fuld aff Visdom oc gode Exemple/ om alle Menniskis væsen oc handel/List/Fund/Suig/ Behendighed/ Had/ Affuend oc Vrede/som hær Figureris oc til kende giffnis.

Her obenbaris oc den hemelige forstand om dette Fabels rette brug/met mange gode Lærdomme oc vnderuisninger/som ere alle Menniske nyttelige i denne farlige tid.

Fabelens forstand oc rætte brug.

Ingen skal tencke saa ved sig/
Met denne tale meen han mig.
De fromme menis slet intet met dette/
De Onde ieg gerne vil vnderrette.
Findis naagen her siger emod/
Den samme kan ieg icke acte god.
J Jhesu Naffn ieg begynder at scriffue/
Alt Had oc Affuend faar døren vil driffue
Retuished vil ieg fast holde ved mact/
Oc mit eget nytte icke haffue act.

Fortalen til Læſeren.

ENdog at huer vdi betact oc forborgen tale / oc vnderuiſning (effter Ariſtothelis lære) er løſteligt at annamme beretning / igennem bequemme Exemple. Oc end er det løſteligere oc ſmuckere / naar mand Viſhed / gode Seder / Menniſkelig leffnet oc omgengelſe anrørendes / ved lignelſer oc Creaturers rette verelſe beregner / oc til kende giffuer. Lige ſaa / ſom mand ſaae vdi en Spegel den rette ting faar ſig affmalet oc conterfeit / J det at Menniſkens leffnet / effter den naturlige tilbøylighed / oc adſkillige Diuris rette verelſe / kan ſkicke oc regere ſig / lige ſom effter it leffuendes Billede. Ja den gantſke ſynlige Verden / ſkal vere Menniſken til en tuct Skole / Thi alting vdi hende ere forordinerede oc ſkickede aff Gudz / Viſdom oc Godhed. Derfaare elſkelige Læſere / er denne effterſcreffne Fabel / aff Reynicke Foſſ eller Mickel Reff / nu offuerſeet / oc paa vort Danſke Maal prentelige vdgaaet / Paa det at huer kan beſinde / forſtaa oc acte denne onde / bedragelige oc ſuigefulde Verden / met ſit Suig / falſk oc vtroſkaff / Skuff oc Hinderliſtighed.

Forſøgelſe er en Meſterinde til al ting.

Denne Fabels nytte oc gaffn.

Vdi dette Fabel ſees oc (lige ſom i en Spegel) dett lønlige had oc auend / ſom tiit hender vdi Kongers oc Førſters gaarde / iblant Raadet oc andre Regementes foruante / met falſk Smigleri oc Forrederi / ſom de Onde emod de fromme oc Gode tit oc offte forhender haffue / gøre oc beuiſe. Alle Menniſke icke alſomeniſte nyttelig oc lyſtelig / Men ocſaa aluerlig oc ſkemtelig / baade at læſe oc at høre læſe.

End dog at det vel tit oc offte hender / at en Førſte eller regerende Herre / er begaffuit aff den alſommectiſte Gud / met Digd oc førſtelig Godhed. Deſligeſt oc aff tilfød Førſtelig Digd oc fromhed / oc aff daglig omgengelſe oc øffuelſe / der

hen føris oc vnderuisis / at han vdi sit leffnet oc Regemente (emod sine Vnderdane oc mod huer Mand) holder sig gandske mild oc Førstelig/ som en god Gudfrøctig Regente i alle maade bør/ oc skyldig er at gøre. Ja/ dog hender det sig at saunne Førster tit oc offte aff wforstandige / falske oc onde Raadgiffuere/oc andre øyen tienere/bliffue saar førde/saa at de forglemme Gudz frøct / oc vendis fra det fromme oc gode til det wgudelige oc onde / oc søge aleniste deris eget nytte / gaffn oc Profit / wanset / skulde end der vdoffuer alle vnderdane / det gantske Land oc Rige til grunde gaa/ oc slet forderffuis.

Øyentienere/ Spitzhatte oc Finantzer forføre tit Herrer oc Førster.

Paa det / at icke aleniste saadanne Førster oc Regenter / Men oc saa alle gode fromhiertige Mennisker faar saadanne skadelige/ listige oc wtro Raadgiffuere/ Forsuanser oc Spitzhatte skulle sig vocte/oc vide at foruare. Er dette effter følgende merckelige Fabel aff Reynicke Foss eller Mickel Reff / aff en from oc god mening / alle Mennisker til atuarsel oc tieniste screffuit oc obenbaret. Jeg vil dog met dette mit arbeyde ingen besynderlige haffue tilsagt/ icke heller vdi naagen maade beskemmet eller forwlempet.

Vil man nu denne Fabel grundelige oc ret forstaa/Da skal man først mercke / at Fabula er it latinskt ord / oc sigis paa Danske en snack eller tale. Thi Fabule ere icke saadanne ting som skede ere/men ere optenckte oc dictede ting/oc ere der faare paafundene / at vdi gennem saadanne optenckte oc dictede Ord/som wskellige Creatur dem emellem haffue/ kunde/ oc saa menniskernis Seduane/Handel oc væsen dis bedre forstaas oc kendiss. Lige som oc vdi Horatij Fabel/ Der taler Røbstedz Musen met Bonde Musen / oc Vesslen met Ræffuen. Dette altsammen skeer der faare / at Menniskens sind oc forstand der met kan læris/oc vnderuises. At man igennem saadanne optenckte oc dictede Ting kan komme til Sandhed / huilcken man beger at vide.

Hui Fabuler ere paafundne.

Røbstad Musen och Bonde Musen.

Fortalen.

Demoſtenes.

Philippus Kong vdi Macedonia.

Demoſtenis Fabel om Hyrderne oc Vlffuene.

Vdi lige maade haffuer oc Demoſtenes / den veltalende Meſtere brugit denne Fabel vdi Athene Stad den tid at Philippus Kongen aff Macedonia haffde belagt Athene/oc begerede at man ſkulde ſende hannem aff Staden / Thi aff de alderbeſte oc lærdiſte Talsmend/ ſom de haffde hoſſ dem / da ville hand ſtrax giffue belegningen op / oc drage fra dem. Den tid denne begering vaar hørt / da ſagde Demoſtenes Raadit aff Athene/ Stad dette Fabel. Vlffuene giorde en gong fred met Hyrderne / met ſlig faarord / at de ville hielppe Hyrderne at vocte deris Faar / Oc Hyrderne ſkulle antuorde dem deris Hunde/ſom vaare en aarſage / til den kiff oc trætte / ſom dem emellem vaare. Hyrderne indginge oc beuilgede ſamme handel / oc finge dem ſamme Hunde. Oc der de haffde Hundene fra dem da aade de op oc ſønder reffue førſt alle Faarene / oc paa det ſiſte Hyrderne met. Der met gaff hand dem til kende/ at vdi lige maade ſkulle oc Philippus gøre mod dem aff Athene / om de offuerantuorde hannem deris viſe oc forſtandige Raadgiffuere oc Talſſmend. De aff Athene Stad efſterfulde ſamme Raad behiølde deris talſmend i Staden hos dem/ oc deris Stad bleff frelſt aff ſamme belegning / Och Kongen maate vige thi hans anſlag feylde hannem.

Orſagen hui denne Bog er giort / oc Dicterens gode mening.

Nu findis viſſelig vdi alle State paa Jorden / baade Onde oc gode Menniſke. Saa vil icg nu denne effterfølgende Bog (ihuad ſlags Menniſke her inde røris) vdi ingen anden maade haffue rørt eller tilſagt / vden de gode til deris Godheds oc Fromheds forbedring / Mig ſelff oc andre ſuage til formaning / atuarſel oc forbedring. Oc vdi ingen maade naagen til foractelſe eller forſmædelſe ladet vdgaa / Oc beder her med ganſke Bønlig/ at ingen vdi andre maade/ dette vil forſtaa eller anname/ Her met kære Læſere den euige Gud befalendis.

En an-

En anden nyttelig Fortale om denne Bogis rette forstand.

Paa det at alle denne Bog kunde grundelige oc vel forstaa/skal man flitelige mercke fire Condition eller Meiniskelige State paa iorden. Den første Stat ere Bønder / huilcke met stort oc suaart arbeyde (effter Guds befalning / oc faar Adams offuertredelse alle Menniske er paalagt) Ath de aff Fætuct / Sæd oc anden suar omhygge skulle sig nære oc føde. Oc end dog at denne Stat er met suart arbeyde / sorg oc omhygge besuaret oc trengt / Da er dog det samme Folck icke dess fromere / oc icke end som vdi fordom tid enfoldige vden falsk oc suig / men it vilt / hardnacket / listigt oc vtemet Folck / Som den vel befinder der met dem omgar oc handler. Thi vdi Fru wtros tienste roser Bonden sine gode gerninger / som her effter følger.

Fridanck.
Gud haffuer skabt fire ting skulle i forstaa/ Adel / Bønder/ Prester ocsaa. Det fierde kaldes Aagerkarle paa min sand / De forøde Slot/ Steder oc Land.

Bondens stat.

Fru Wtro.

Jeg er en Bonde dog icke dert god /
Nar ieg monne age til torffuit vd.
Alle raadene æg saffner ieg til sammen/
Gamele oc siuge hønner vden gammen.
Huit oc harskt smør skulle i forstaa/
Det legger ieg nederst oc det gule paa.
Jeg bager Brød aff Byg oc Haffre mel/
Jeg suer det er god ru alt paa min siæl.
Jeg fører det vd alt i min Pose /
Oc løser den op oc monne det rose.

Fortalen.

Saa køber met mig baade Mand oc quinde/
Naar de kommen hiem faa de andet at finde.
Oc huad ieg ydermere kan betencke/
Met huilcket ieg Borgeren vel kan krencke.
Jeg gør der til al min mact oc flit/
At ieg gør dem deris pendinge quit.
De monne dog meget her selff til vorde/
End før ieg begynder met min vogen at holde.
Da haffuer huer sin Høne alt om sin vinge/
At loffue det dyrt monne de mig kende.
De hade voss Bønder / oc ere voss onde/
Wi fortiene det vel alt mange lunde.
Jeg vil dog her effter / saa vel som førre/
Met min onde vare til marckets køre.

Denne Stat bemerckis i denne efterfølgende Bog / met de diur som stedze træle oc arbeyde / som ere Heste / Asen / Muler / øxen oc deris lige.

Borgere Stat. Aff denne første Stat / ere end nu tre andre State eller slags Menniske komne.

Den første er Borgere oc Købmend/ oc alle de som met handel vandel oc købmandskaff sig nære oc føde/ Oc ere samme Købmend it besynderligt frimodigt/sybtiligt/kunstigt oc vijst folck vdi verslig handel oc alle honde købmandskaff. Det vaare vel gaat oc nytteligt at sancke Rigdom oc gods vid købmandskaff (siger M. Catho) vaare det icke farligt/ Oc det vaare vel gaat at Aagre / vaare det erligt. Men hoss Købmend oc Kræmere ere Christi ord (som saa lyde) Eders Tale skal vere Ja ia / Ney ney) slet glemde. Oc haffue der / faare igen til sig annamit Løgn oc stor Eder. Saa at det er nu en almindelig Tale / Naar en Købmand eller Kræmere suer ger/ oc en Hund hincker/en Skøge græder det taar ingen stort acte

Marcus Catho

Mathei 5.

eller skøtte. En falsk Købmand oc Kræmere gør Land oc Stæder skade / Ja de bedrage oc suige / de onde saa vel som de gode / de haffue ther ingen forskel paa. En from Mand tror hannem / oc vocter sig icke for hans suig oc wtroskaff / Men en ond skalck vocter sig for sin Stalbroder / saa at han icke saa snart eller hart besuigis / som de fromme oc godtroende.

Den fromme oc god troende er snart skuffit

Den ene skalck kender den anden.

Disse Borgere oc Købmend ville vere aff høy Adel / oc bedre end Bønderne.

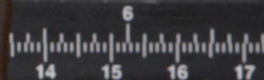
Mure oc volde høye oc store/
Som de første Borgere om sig giorde.
Gøre skilsmøss vdi nogen maade/
At Borgere ville offuer Bønder raade.

Kræmere oc Købmend rose dem vdi Fru wtrois tieniste met saadanne ord.

Købmends oc Kremmers ros.

Met wtro driffuer ieg al min handel /
Forderffuer mange met samme vandel.
Alt met mine vare som ieg monne sege/
Effter gammel brug vil ieg fortelge.
Jeg køber i smaa plaak alle honde/
Jeg acter lit at de ere onde.
Jeg kommer det Bonden alt til at købe/
Suer hart det er gaat / oc lader han-
(nem løbe.
Den vare er god / du maat mig vel tro/
Alt met slig løgn / lapper ieg mine sko.
Jeg acter oc vel / huad det er faar en Mād/
Om han paa slig vare haffuer god forstand.
Er han enfoldig oc slet faar sig /
Da gecker ieg hannem visselig.
Faar fire marck it sticke setter/
Fuld aff graffrøst oc onde pletter.

Fortalen.

Kommer der oc en ſom er naaget viſſ/
Alt faar en marck/for han den ſam̃e priſſ.
Min ſamuittighed monne det inted røre/
Thi wi Kremmere pleye ſligt at gøre.
Vdi min ſøffn haffuer ieg lit ro/
Men tencker ſtedze huor ieg kan fo.
J meer oc meer/alt i min pung/
Skulde end forderffuis gammel oc vng.
Alt huad en anden tager ſig til/
Det ſamme ieg och ſtrax bruge vil.
Paa det at ieg her kan vorde rig/
Beſkermer min Sag met falſk oc ſuig.
J wtro handel oc ſuig paa Jorden her/
Tror ieg icke at naagen min Meſter er.

Denne Stat forſtaas ved de Diur / ſom leffue aff vundit gods / ſom Mater / Egerne / Kanin / Harer / Elcken/ Veſler oc deris lige.

Den anden Stat / ſom och er kommen aff den førſte/ Ere de / ſom lade ſig kalde de Aandelige eller Geyſtlige Perſoner / oc leffue vdaff de tuende førſte beneffnde / oc aff den efftærfølgende Stat. Diſſe ſamme bliffue i denne Bog met betacte ord ſtraffede / faar trende haande ſynd. Som er Gerighed / Aager oc wkyſkhed/ Thi deris wkyſkhed (ſom kaldis Aandelig) er obenbare faar huer Man / Oc er ſaa longt kommen / At Horeri oc Skørleffnet / ſom de bruge / taar ingen ſtraffe. De driffue ſlig Synd oc ſkam vden al Bluſel/lige ſom det vaare dem ſtor ære / Oc at det vaare ſkam oc vanære at vere gifft/ Oc end ſkulle de vere de hellige Fedre / ſom det fattige æcte oc giffte Folck ſkulde indlede vdi Himmerige / Endog at ingen abenbare Horkarl eller Skørleffnere / ſom diſſe Preſter ere / maa komme vdi Himmelen / ſom Paulus / 1. Cor. 6. giffuer til kende.

Den Aandelige Stads almindelige brug.

1. Cor. 6.

Hui der ere bleffne ſaa mange Aandelige.

Hui at diſſe Aandelige ere bleffne ſaa mange / oc huad deris forſett oc meſte handel er / beſcriffuer Her Hans aff

Suart-

Suartsenbierg i sin Bog / som kaldis Dydernis Jhukommelse / som her effter følger.

Aandelig er ieg bleffuen her faare/
At ieg maa ruse och gaa om gare.
Nødigt vilde ieg vnder Bispen vere/
Min forplictning gør mig til en Herre.
Mit Herskaff er vist Dieffuelen den grumme
Gør stor flit til skøne Quinder at komme.
Til Drunckenskaff oc fraadzeri /
Haffuer ieg lyst / oc skalckeri.
Huad Guds ære rører lader ieg vel staa/
Tager til mig met wret/huad ieg kan faa.
Der aff er Dieffuelen megit glad/
At han sligt kan komme aff stæd.
Det gør mig gaat at de kalde mig Herre/
Oc acte mig stort/oc høylige ære.
J Kircken effter Offer høyt monne gabe/
Naar ieg Predicker staar ieg som en Abe.
Effter store Løn/henger stedze min tunge/
Til ieg i Helffuede min messe skal siunge.

Den trædye Stat/som oc er kommen aff den første/Ere alle Førster oc Herrer/oc de som kalde sig Fribaarne/ oc haffue deris Ophold oc føde aff de tho Første State/ oc lignis ved Løuen/ Vlffuen/ Biørnen/Lossen/oc Leoparden ꝛc. Denne Adel er vdi første begyndelse faar mange aarsager opkommen/ billigt oc samtyckt. Adelens Stat.

Først aff Nød/ Thi at den tid Menniskene som aff tilbøyelig Nature oc fødzel vaare tilneigede til det som ont vaar/ oc bleffue mangfoldige oc formeredis paa Jorden / Da giordis det behoff at atskille de onde fra de fromme oc gode. Derfaare bleff en from Retuiss oc gudfryctig Mand fremtagen/ Huorfaare oc huorledis at Adelen er først opkomme oc sat.

gen/ oc sat offuer det wtamme vanuittige oc wreløse folck. Oc saa vaar den mere anseet oc høyre actet/ Der sig vdi saa maade faar andre hiolt erlige oc dygdelige/ Oc saadanne bleff-ue aff Almuen vdkaarne/ opkaste/ tilbedne oc sette til samme Embede oc Befalning faare at staa. Derfaare skulle oc nu alle Eddelinge oc Fribaarne/ icke vige fra den gamle Fromhed/ Icke alsomeniste føre oc haffue it Fribaarit Naffn/ Men be-uise deris Adel met digd oc erlige Gerninger oc aabenbare den for alle.

I Adel vdkreffuis Forstand oc vished.

Til det andet er Adelen opkommen for Almuens wfor-standighed/ Thi deris forstand oc sind vaar saa forblindet oc formørcket/ at de icke kunde see/ vide eller forsta huad ræt oc skel vaar/ Der faare/ at beholde almindelig fred mellem dem/ giordis behoff/ at de haffde Førster/ det er/ at de haffde Offrighed oc forstandere/ som Edele/ erlige oc dygdelige vaare/ som kunde atskillye oc forlige dem emellem al tuist kiff oc trætte.

Til det tredye/ er Adelen opkommen/ aff besynderlig Mandom/ kønhed oc dristighed/ Naar det saa hende sig/ At it Land oc Rige trengdis/ bleff offuerfaldet/ skendis/ brendis aff deris Fiende/ Da loed mand vdrobe/ huo dem faar slig

1. Regum 17. deris Fiende oc wuen kunde frelse (Som oc David frelste det Jsraelske Folck fra den grumme Goliath) Den samme skulde haffue Adels Ret / Faar andre æris oc affholdis/ Oc effter slig maade ere mange komme i Adel. Som oc end nu hoss voss skeer/ Naar en fattig karl vdi Krig oc Orlog beuiser sig man-delige/ oc erlige setter til sine Fiender/ gør dem aff breck/ bliff-uer oc end stundem slagen til Ridder/ oc æret faar andre/ som sig icke saa mandelige haffue beuist oc holdet som han.

Den rette oc sande Adels Embede oc befalning.

Men den rætte oc sande Adel skal vd aff Gudz skick/ vere ret adelig neffnt / oc kaldis Federnelandzens Fader / oc skal vere de ondis rædsle oc Riss / En Skiold/ vern oc besker-

melse

melse faar de fromme oc Retfindige / oc skulle fordagtinge/ forsuare oc beskerme alle Encker oc Faderløse Børn. Men nu/ diss veer / er samme Adel slet vnduiget fraa slig sit gamle skin oc brug / Thi vdi faardom tid bleff han bekent ved sine høye oc adelige Velgerninger/ Men nu aleniste ved Hoffmod/ Stolthed / Rigdom / Tiranni oc al offueruold bemercket oc kent. Den gamle Adel giorde sig vdi faardom tid met erlige velgerninger / Deris Vnderdane villige / tienstactige oc lydige. Oc det samme vaar deris Befestning / oc Mur / paa huilcken deris Rige oc Regemente vaar bygd oc grundfest. De actede sig at vere Rige / naar de haffde Rige Vndersaate oc Indbyggere / huilcke de oc stedze begaffuede met synderlige Preuilegier oc Friheder / at de sig kunde forbedre / oc haffde baade at giffue oc laane/ naar behoff giordis. Men nu / diss var / findis maange onde Regenter / som heller ville nøde oc trenge de fattige Indbyggere at laane oc giffue/ Ja end stundem veldelige tage fra fra dem det lile de haffue / wanseendis/ om end ingen nød paa ferde er. Ja det bekommer dem paa det siste/ som en der tager i iact met wuillige Hunde. Thi saadant væsen / som nødis oc trengis vdi Folck / kand i lengden icke haffue bestand eller god ende.

Adelen bleff vdi fordom tid kent vnd deres ærlige och adelige gerninger.

Aadelens befestning och mur i fordom tid.

Adelens velgerning mod deres underdane.

Nullum uiolentum perpetuum.

Summa summarum / Dygd / Fromhed oc godhed gør Adel/ Men Adel gør icke from oc god/ Der faare siunger Mester Fridanck/ som her staar.

Sactmodig i vrede oc venlig Tale/
Vil ieg alle Edelinge befale.
Huo Rætuished øffuer vel Eddel maa (kaldis/
Fuld aff ære oc dygd/ oc icke vel ellers.
Fromhed oc Digd faar al Adel gaar/
Adel met ære saare vel staar.
Vere sig Bonde eller wfri Mand/
Som aff ingen Adel kaldes kand.

Ingen er Eddel vden dygd.

Fortalen.

Den skal sig forhuerffue Adel met ære/
Met ærlige gerninger / det skal han lære.

Aff Aager / oc at den samme er farlig at bruge.

Aager haffuer sit Naffn der aff / at han maa oc vil haffue meget / Oc kaldes icke den gerning aleniste Aager/ Men beslutter oc her vnder alle tancker/ som begere oc betracte vdi hiertet at vorde Rige. Oc der hoss er tuende store farer. Den første / De som begere at vorde Rige/ falde vdi denne Verdzens sorg oc omhygge/ Oc de samme haffue her paa Jorden inge eller oc faa gode dage. Til det andet / De falde vdi Dieffuelens Snare / Oc der følger da effter / Suig / Finantz/ Bedrageri / oc anden wtro handel oc købmandskaff igennem oc formedelsz huilcket andre Menniske anname skade oc forderffuelse/ Men Aagerkarlen bliffuer Rig/ oc saadanne listige Rige bemerckes her met Ræffuen.

Fridanck siger.

Fem Aager maa vel neffnis rene/
Oc aldes Jord Aager alene.
Fisk/ Skou/ Hunig oc grønt Greff/
Oc al Fruct/ som Værit paa bleff.
Dem Gud dette naadelige vil vnde/
Vden synd slig Aager vel bruge kunde.
Thi Gud aff sin godhed sligt giffuer/
Tacke hannem der faare men du leffuer.
Men aff peninge/ korn oc Vin ingelund/
Kant du bruge Aager foruden synd.
Vden aager at lane foruden roff/
Der er Gud visselige selff stedze hoff.

Rettelige at tale huad aager er.

Der som nu alleniste bliffuer handlet met pendinge Saa at den som vdfaar oc loen oc star ingen fare/ huilcken han dog skulde staa/ om han selff skulde handle oc vandle met dem/ Det

Det sigis almindelige at vere Aager. Thi faren ligger eniste paa den som anammer samme pendinge/ Gud giffue han vinder eller taber/ eller gaar hannem ilde eller vel/ Da skal han vdgiffue sin rente. Det vaare erligt oc gaat/ at mand finge Rente pendinge vd paa Landz godz / saa meget som samme godz kunde taale/ Oc der som Kornet eller anden Fruct/ icke finge god fremuext/ at den som haffde pendingene vdlaant / saa vel som den Pantet haffde vdset/ skulde lide lige skade.

Sebastianus Brant siger.

Skam oc Aager elskes i alle Land/
Der faare forderffuis nu menig Mand.
Offuer mange Land nu stor dyrcken mõne gaa
Det valde de onde/ som meget samen slaa.
Den Armes leylighed nu ingen acter/
Men huer sin egen skandze betracter.
Met Hustru oc Børn nu mangen forderffuer.
Den Rige den fattige hemmelig arffuer.
Skulde end mange slett bliffue død/
Mand acter inted deris trang oc nød.
Bliffuer Varen dyr / da vil ingen forkøbe/
Saa maa den fattige bedröffuit bortløbe.
Aff Aager/ Landkøb/ Had/ affuend oc Nid/
Forderffuis Folck oc Stæder denne tid.
Den er i galenskaff meget forblent/
Der sig til Rigdom saa haffuer vent.
At han met Almuens oc Menighedz skade/
Altid vil atspørre sin egen baade.

Vdaff aager oc anden ond brug.

Den Rige arffuer den fattige før hand døer.

Ydermere skulle i her mercke / At Kongen/ Hans Hofftienere oc Vnderdane giffuis her naagle besynderlige øge Naffn/ eller Binaffn faar Rimene skyld/ som her effter følger.

Løuen

Fortalen.

Bliffuer	Kaldet
Løuen	Nobel
Biørnen	Brun
Vlffuen	Iſgrim
Vlffinden	Fru Grimhold
Ræffuen	Reynicke eller Mickel.
Ræffinden	Fru Ermelin
1 Vnge Ræff	Reimardin
2 Vnge Ræff	Røſſel
Greffuingen	Grimbard
VildKatten	Hindze
Aben	Marthin
Abinnen	Fru Obenartz
GedeBucken	Hermen
Geden	Mette
Væderen	Bellin
Haren	Lampe
Aſnen	Boldeuin
Stor Hund	Tig
Den lille Hund	Racke
Bæueren	Bøkert
Hanen	Rocken oc Kreyant
Hønen	Fru ſkrabe klø
Tranen	Lycke
Staarcken	Bartold
Raffuen	Plaacke poſe
Kragen	Skarp næbbe
Kraginden	Fru Longta
Gaaſen	Alhed
Anden	Tybbeke
Heyren	Marquor

Diſſe forſkreffne Naffn / Læſis och neffnit i denne Bog/Men ſamme Ordz Mening oc Forſtand / huad Meſteren her met men/ ſkal mand grandgiffuelige acte oc beſinde.

Thi

Thi der vdi ligger hemmelige batagt oc skiult den rette vished oc forstand/som ydermere her effter giffuis tilkende.

Argumentum/oc den første Bogs forklaring.

I Denne første Bog vil Mesteren lære oc obenbare / at det gøris storlige behoff / At der er it Hoffuit oc en Herre / som offuer alle Menniske haffuer mact / Herredøme oc Regemente / at holde dem i fred oc rolighed/oc faar al wræt beskytter oc beskermer. Denne øuerste Regente ligner hand her ved Løuen. Ydermere læris her oc / at mand ingen met vold oc listighed / mod skel/lou oc ræt skal offuerfalde/ Men den beklagede oc beryctede / skal mand lade komme til suars/ Paa det at hans skyld eller wskyld/kand rettelige forhøris oc forfaris. Item at mand besuiger sig selff (som hoss Herrer oc Førster / forhaabe sig at bekomme mange forleninger) naar deris falsthed oc Gerighed obenbaris. Her læris oc videre at Herrer oc Førster/ tit oc offte bliffue forførde vdi vrange veye aff Smigrere oc øyenskalcke. Derfaare er dem fast bedre at haffue vdi deris Raad / Vise / forstandige oc tro Mend / end wtro oc gerige. Thi ingen Førstis hoff eller Regemente kan lenge vdi ære bestaa / vden trofasthed oc vise Raadgiffuere. Han atuarer her oc besynderlige faar Løgnere/ Bedragere oc Forklickere/de som met deris falske oc suiglige omgengsel oc nyck / mange beskemme / baguaske/ beklicke oc berycte. Som denne listige Ræff/han kom mange vdi skam oc skade oc stor wlycke / oc bleff dog selff formedelst sin løgn / listighed oc falskhed holden ved mact oc ære. Saa ere oc listige Spitzhatte / øyenskalcke oc Finantzere til Hoffue/annamede/vel lidde oc vnderhaaldne.

Omgengsel. 656.

Spitzhatte oc Finantzere til Hoffue.

Huor-

Det Første Capittel.

Huorledis at Løwen som var Konge offuer alle Diur/lod vdrobe en fast Fred/ och bod alle Diur komme til Heredag.

PAa Pingetz dag ville i det mercke/
Da hørde mand siunge gøg oc Lærcke.
Skoffuene stode grøne store oc smaa/
Jordē gaff sine Blomster huide oc blaa.
Grøne oc gule met herlig luct/
Alle smaa fule de siunge smuct.
En saare lystig Dag vden Regn oc Vær/
Alle vaare glade som der vaare nær.
¶ Nobel offuer alle Diur en Kong/
Han haalt sit hoff alt samme gong.
Vdi en Stad som hed Lemuig/
Thi han vaar veldig/stor oc Rig.
Han loed vdrobe i sit Land/
En Herredag faar menig Mand.
Der saffuedis mange store Hanse/ Samledis. 1656.
Fruer oc Jomfruer som gerne dantze.
Almuens folck desligest vden ende/
Der kom oc Tranen huo hende kende.
Thi Kongen vilde det saa rætte/
Oc alting vel til rette sette.

Herre gunst oc Abrille luct/ Quindfolcks venskaff oc it Rosens smuct. Desligest alle honde Dabbelspil/omuendis snart/ huo det acte vil.

Huo sit leffnet til Hoffue vil ende/ Hand skal sin kaabe effter været vende. Oc lade den henge til baade side / vil hand ellers lenge til Hoffue ride.

Oc vilde der holde erligt Hoff/
Alt hans Rige til ære oc loff.
Han haffde oc forscreffuit deslige/
Alle Diur baade fattige oc Rige.
Store oc smaa offuer alle sine Land/
Vden Reffuen hin røde den falske Mand.
Han haffde wstickelige holdet sig/
Mod Kongen oc hans Vnderdane met suig.
Thi torde han icke gaa obenbare/
Han bar alt faar sine gerninger fare.
Ioannis 3. Huo ille leffuer met falsk oc suig/
Han skyre vist liuset tro du men mig.
Saa giorde oc Ræffuen den listige skalck/
Han torde ey komme faar Kongen oc hans folck.
Den tid de begynte at rette Sager/
Da maatte mand der høre mange klager.
Aff alle Diur som der vaare hoss/
Alle kærde de paa denne Foss.
Vden Greuingen som vaar hans frende til grunde
Hand forsuarede hannem det beste han kunde.

Denne Bogis inholdelse oc almindelige vnder-uisning.

Huad i denne bog fremsettis oc handles.

DEnne Bog rettelig oc vel at forstaa skal her merckis/ at Offrigheden bliffuer her lært/ oc vnderuist/ huor-ledis de skulle holde sig mod deris Tienere/ Vnder-

dane

dante oc alle andre/ Thi ved Løuen forstaas/ Keysere / Konger/Førster / Herrer oc alle Potentater / som aff Gud vdi det Verslige Regemente ere tilstickede/ At holde vduortis fred oc Regemente/ De onde til en straffe oc Rædsle/oc de fromme til en Vern oc beskermelse. Der faare siger Paulus. Al øffrighed er sticket oc forordineret aff Gud / Den som hende staar emod / den staar emod Gudz Ordinantz / befalning oc stick/ Thi hun fører icke Suerdet til forgeffuis / men er Gudz Tienerinde/de onde til en Straff oc Heffn. Roma. 13.

Erasmus Alberus siger.

Saa ille som wi kunde ombære/
Mad oc dricke/oc daglig lære.
Saa ille kunde wi miste Offrighed/
Ey Konger eller Førster sammeled.

Al verslig Offrigheds høyste Embede det er / at holde vduortis fred / at Dømme retferdelige / at beskytte oc beskerme de fromme/oc ath straffe de onde/ fri oc frælse den bedrøffuede fra den som hannem trenger/ han skal ingen faar wrette / Ingen offuerfalde met vold/ icke vdstyrte wskyldigt Blod. Vdlendinge/ Encker oc Faderløse Børn fordagtinge/ oc forsuare/ skal oc saa vere dem mild oc venlig. Saadant binder Gud oc siger. Dommere oc Embetzmend skalt du sette/ vdi alle dine Stæder/at de kunde dømme folcket met Ræt dom. Ræten skalt du inted bøye / icke heller see naagen Persone an / eller tage Gaffue oc Skenck. Thi skenck oc Gaffuer forblinde oc formørcke de Visis øyen / oc forderffue en Retuiss Sag / Alt det retuist er det skalt du efftersølge/ gøre oc handle.

Offrighedens Embede oc befalning.

Deutro 16.

Suitzerin siger.

Huert Rige haffuer fire Mure om sig/
It gaat fast Taarn ret mit/ tro det visselig.

Huer bestandigt Rige haffuer fire Mure om sig.

Den Første Mur er retferdighed/
Den Anden er naar en Offrighed.
Deris Underdane kærlige ælske/
Oc folcket sig indbyrdis icke falske.
Men leffue kerlige uden falsk oc list/
Da er Gud met dem/ tro det men visk.
Oc naar den ene bær den andens nød/
Det er Gudz vilge som sligt selff bød.
Den Tredye Mur it Rige meget nytter/
Naar mand Encker oc arme Børn beskytter.
Den fierde Mur lader icke forbi gaa/
Uden den it Rige icke kand vel staa.
Streng straff offuer de onde som ieg haffuer læst/
Oc spare der met huercken Vert eller Gest.
Huilcken Stad disse fire Mure omgaar/
Dens Taarn i Gudz fryct lenge oc fast staar.

Taarn mercker gaat Regemente / oc varafftige Herredømme.

Kong Philippus/ den store Alexanders Fader/ vilde en gong icke høre en fattig Enckis Sag / Da sagde Quinden til hannem/ Du maat oc du skalt høre min Sag Herre oc Konge / eller du kant icke siges at vere en Konge / Thi at kaldis Kong / det er at høre sager / oc atskille kiff oc trætte / Oc der til er den Verdslige Offrighed aff Gud forordineret Hærnere paa Jorden/ Huilcken nu icke det gør/ den er ingen Offrighed men en Tiranne. Thi Salomon siger / Naar de Retuise Regere / da gaar det de fattige Undersaate vel / Men naar den Ugudelige Regerer / da ere alle Mennisker bedrøffuede / beklage oc iamre sig.

Huad det er/ Att kalles Konng.

Offrigheden skal stedze bruge retuisshed.

Udi Keyser/ Konger/ Førster/ oc Potentaters Gaarde skal holdis ræt Dom/ alle sømmelige oc ærlige dygder / andre til en Spegil oc Exempel / Men nu at spørgis oc bruges der/ all egennittighed / wtro oc gerighed / som er en begyndelse oc

Rod

Rod til all skendzel oc last / Thi den som vil haffue naaget til Hoffue / Den skal oc føre naaget met sig. Skenck oc Gaffuer gøre snart en gunstig Herre. Derfaare maatte vel nu Esaias til mange aff disse verdslige Førster oc Potentater robe oc skrige / som han giorde til de Offuerste aff Jerusalems Stad. Dine forstandere ere affaldne oc bleffue Tyffueniss Stalbrødre / De tage alle gerne Skenck / oc tracte effter Gaffuer / Faderløse Børn skicke de ingen Ræt / oc fattige Enckers Sager kommer icke faar dem etc.

Vilt du haffue da skalt du giffue.

Esaie. 1.

Homerus neffner saadanne onde Regenter Dorouoros / det er Gaffue ædere / De som met Skenck oc Gaffuer icke kunde mættis / Han kalder dem oc Dimouoros / det er folcke ædere / Thi dem tørster stedze effter Blod. Aff deris handel siger oss Renner it lidet Spraack.

Gaffue ædere.

Onde Regenter kaldis folcke ædere.

Troskab / ære / Ræt / Tuct oc Sandhed /
Blysel / ydmyg oc enfoldighed.
Kyskhed / sparsom / fra Hoffue ere dreffne /
Løgn oc Bedrageri ere igen bleffne.
Met druckenskaff / Baguask oc andē vtuct
Vkyskhed / dobbelspil oc anden ond fruct.
Der actis fuld lidet Gudz fryct oc ære /
Ey heller huor den arme Siæl skal være.
Frycte inted Helffuedis pine stor /
Icke heller Dieffuelens list oc mor.
Det vaare dig Himmelske Fader kært /
At mand holder dine Ord saa vuert.
Girighed / Fraadzeri / oc vkyskhedz vandel /
Tiranni oc anden vtilbørlig handel.
Haffue mange Herrer saa besat /
At de all viished haffue forgat.

Tuct oc sandhed er gantske fremmet til Hoffue blant maange.

Førsters oc Herrers Tienere ere oc egennyttige / søge almindelige til Hoffue Rigdom oc gunst / Oc huor den ene kand

Aff Hofftieneres handel oc hindeis listighed.

den anden forhinderliste/ besuige/ baguaske/ oc met Finantzeri offuer Ostang kaste/ eller lade offuer en foed snuble / det gøre de gerne. Faar Herrens ansict oc øyen kunde de offuer maade oc mesterlige hyckle/ oc lade sig see/ lige som de vaare saare tro Tienere/ oc ere dog inted mindre end det samme/ Thi ingen vil gøre eller Tale naaget/ met huilcket Herren kan fortørnis/ om han end vel viste at nogen skede forfang / vold oc wræt. Om saadanne maa vel sigis/ som Her Johan Morslin scriffuer om dem/ vdi fru wtros Rim.

Fru Wtro.

Faar øyen at Tiene/ er mig ingen kunst/
Der met gør ieg mig megen naade oc gunst.
Hoss min Herre met søde ord/
Gør stundem huit/ det dog er sort.

Aristotelis merkelige Spraack/ huorledis at der handles til Hoffue.

Summa/ Det gaar saa til Hoffue / som Aristoteles suarede sin ven / der hannem atspurde huorledis det ginge til / at Kong Alexander vaar hannem saa naadig / gunstig oc god/ Jeg tal (sagde han) sielden met Kongen / oc naar ieg tal met hannem/ Da siger ieg det han gerne vil høre. Der faare siger Renner.

At fartiene gunst aff Herren.

Renner.

Lenge til Hoffue lenge vdi Helffuede.

Den som enfoldig er oc blu vdi Tale/
Hanss tienste til Hoffue haffuer stacket hale.
Hoffsinder/ Læger/ oc onde Jurister/
Haffue Affguder det er deris kister.
J huilcke de meget holde i fengsel/
Som vel maatte vdfaas vden al trengsel.
Haffde de Conscientz oc fromme sind/
Men deris gerighed/ hun gør dem blind.

Vel er den sig rolige kan nære/
 Met sit arbeyde i ro oc ære.
For vden Hofftieniste tro det mig/
 Hun er liff oc Siæl meget skadelig.
Huo saa lenge tien i Herre gaar/
 At han offuer alt faar graa haar.
Han haffuer vel tit baade løbet oc rent/
 Oc er paa det siste fuld lidet beuent.

Maangen Tien lenge baade erlige oc trolige / oc faar saare lidet/ Her tuert emod/ Er en anden/ som tien icke helten saa trolige eller lenge/ oc bekommer dog meget. Thi Herrernis Godz er deris / som Herrerne ville det vnde / oc icke deris som det fortiene/ Thi huad Herrerne gøre/ det gøre de aff naade/ Huad nu er naade/ det er ingen fortienste/ men er en skenck oc gaffue. Men naar Herrerne bliffue naagen wgunstige / da løniss den samme met barmhiertighed. Der faare vere huer Hofftienere atuarit / at han forlader sig icke faar meget paa Herrens gunst / oc naade. Thi naade oc gunst / kunde snart omuendis til wgunst oc vrede / Der faare siger Fridanck.

Herre yndiste oc Hofftienste arffnis icket.

Fridanck.

Huo mange erlige gerninger haffuer en giort/
 Oc bliffuer dog paa de siste naaget spurt.
Maa vel ske end aff wanuittighed/
 At han sig icke haffuer vel beted.
Da haffuer han wtack faar det alt sammen.
 Jeg siger eder sant forvden gammen.

Derfaare scriffue de gamle vise/ Vel er den/ som haffuer sin næring oc biæring vden Kongers oc Førsters tienste. Thi de acte ingens venskaff eller tieniste / i huor tro at mand er dem/ Oc elske ingen/ vden den aff huilcken de vente sig naaget/ oc til huilcken deris sind stundem tilfalder / Oc naar det end stundem sker/ da varer det dog icke lenge/ Thi det sker alt vden lyst oc retsindig kærlighed.

De gamle viise.

Det Andet Capittel.

Huorledis at Ræffuen bliffuer bekla-
get faar Kongen/aff Vlffuen oc aff
mange andre Diur.

VLffuen met sin slæt saa mange de vaare
Ginge faar Kongen/oc klagede saare.
Huad hoffmod/forfang oc wræt/
Dem tit aff Reffuen vaar skeet.
Oc begynder Vlffuen sin tale met ære/
Oc siger/O kære naadigste Herre.

Eders

Eders naade vil værdis at høre/
Den haan oc ſpaat mig Ræffuen mon gøre.
Han haffuer mig beuiſt hoffmod ſtort/
Men offuer alt haffuer han dog giort.
Min Huſtru wlydig nu faar mig/
Oc haffuer hende ſkent ſlemmelig.
Han ſmegrede met hende och vilde paa loffue/
Alt ſom hendis frende hoſſ hende ſoffue.
Hun trode hannem arme ſimpel Quinde/
Oc der vdoffuer voltog hand hende.
Der met lod han icke nøye ſig/
Men oc met ſit piſſ ret ſlemmelig.
Mine børns øyen bepiſſede han/
De kunde ey kende quinde eller mand.
Diſſe mine Børn vaare tre/
Det gør mit hierte daglige vee.
Vdi mellem oſſ bleff dog ſamme ſag/
Optaget aff venner oc ſett i dag.
Han bød oc low den vilde han gaa/
Huor han det mente maa i forſtaa.
Der dagen kom at han ſkulde fraam/
Da rømde hand bort ſaa faa han ſkam.
Alt paa ſit Slaat løb han da bort/
Eller anden ſtedz ieg ved ey huort.
Naadige Herre eders gode Mend/
Vide dette ful vel ret huer oc en.
Som ſtaa her nu hoſſ/ oc høre min kære/

Iſegrims kæremaal offuer Ræffuen.

Sin egen ſkam hand ſelff kundgør/ſom ſin egen ſlect i ſkendzel før.

Det er en geck/ ſom ſtore ord ſetter frem/Om den ſag mand ingelunde vil tro ham.

Som ieg nu sørgelig monne frem bære.
Alt i en vge ieg ingenlunde kunde/
Opregne faar eder helten det onde.
Som mig er hent aff denne forreder/
Som aff menige mand her mickel heder.
Ja vaare det klæde alt Papir/
Som er giort baade i Gent oc Lyr.
Mand skulde der icke kunde paa scriffue/
Helten det onde/ men det maa saa bliffue.
Men at hand haffuer skent oc skuffit min viff/
Jeg vil det heffne/ skulde det end kaaste mit liff.
Den tid Isegrim lod aff at snacke/
Kom der en liden Hund/ hed Racke.
Paa Frantzoss sette han sin tale fraam/
Faar Kongen/ oc sagde sig at vere arm.
En tid at hand haffde icke mere/
Den ganske Vinter ad fortere.
End en liden Pølse hun vaar vel fed/
Den tog Reffuen fra hannem pa en Heed.
¶ Hintze som wi Vildkatten mon kallde/
Kom faar Kongen/ oc vaar vred met alle.
Oc sagde/ Herre ville i mig forstaa/
Ja alle Diur baade store oc smaa.
De frycte merr Reffuen end eders naade/
Jeg siger eder vist i komme i skade.
Vden eders naade forføl hannem met mact/
Men den tale som Racken haffuer nu sagt.

Huilcken som vil atspørre sin egen baade/ met en andens skade/ den samme synder mod sin neste/ oc paa det siste besnares hand i sine gerningers ondhed.

Hintze kærer her paa Reffuen aff had oc affuend.

Det er mange aar siden det saa skede/
Vilde ieg mit Regenskaff offuer lede.
Da skulde det findis sant oc vist/
At ieg samme Pølse haffuer mist.
Jeg vaar en gaang alt paa min Jact/
Kom i en Mølle oc gick vel sagt.

Hand er en saare wuiß mand/ som sin egen skam icke tige kand.

Der sad samme Møllere i en vraa/
Oc soff/ hannem tog ieg den Pølse fra.
Men kom dig naaget her aff i Racke/
Da maat du mig der faar tacke.
¶ Den tid denne klage saa vaar giort/
Gick Panteret frem oc talde stort.
Hintze/ sagde han/ lader det men staa/
Eders klage/ thi hun kan lidet forslaa.
Vdi Ræffuen er slet ingen ære/
Han er en tyff/ forreder oc verre.
Han røffuer oc stiel alt som en tiw/
Han vaar oc bliffuer aldrig sandru.

Huo som vil vilde huad hand er for en/ Spør tre aff hans Naboer oc ver ey sen. Vilde de tre end tige met ham/ Spør den fierde hand siger vel frem.

Røffuere/ tyffue oc skalcke haff act paa dem/ Met erlige folck haffue de sielden samquem.

Jeg taar oc sige vid min ære/
Det vide oc vel disse Herre.
At han ingen elsker ret til grunde/
Icke end Kongen alt om hand kunde.
Fange der vdaff naagen ting til baade/
Han lode hannem staa i onde maade.
Jeg vil eder strax oc bewise nu/
Huad han giorde i gaar den lede tiw.
Ja it stort hoffmod oc swig i gaar/

Giorde han Lampe som her nu staar.
Som er dog from oc gør ingen emod/
Ret som han saa vd met veggen stod.
Forlod sig paa Kongens leyde oc breff/
Til hannem kom Mickel oc gick vel steff.
Han sagde hui ere i saa suang/
Kommer hid til mig/lærer min gong.
Til Cappelan vil ieg eder gøre/
Sider hid oc lader mig nu høre.
Om i kunde siunge naagen sang/
Men gører den samme icke lang.
Paa Credo begynte de at siunge baade/
Men Reffuen som for al skalckhed monne raade.
Brugede da sine Rencker saa som førre/
Oc gaff hannem it slag alt vid hans øre.
Saa skulle de straffis icke ville siunge/
Men han haffde alt andet vnder sin tunge.
Han hiolt hannem fast i mellem sine ben/
Oc haffde da actet at giort hannem meen.
Wuiderlige kom ieg samme gong/
Oc hørde saa paa beggis deris sang.
Den Første leyse haffde de begynt/
Men Mickel haffde mig der icke vent.
De taude quar der ieg monne komme/
Men Lampe han laa alt som en Stumme.
Han hiølt hannem om hans strube fast/
Oc haffde ham ret vnder sig kast.

Huo suigelige handler met en/ Som hannem al drig giorde meen Men som til sin vxn sig gantske forsta/der støder sig andre thi op paa.

Huo sterkest er skalt dn forstaa/ Den setter den anden glar øyen paa. Den fattige oc ringe maa duge ned/De stercke oc rige bliffue vel ved.

Han

Han haffde hannem dræpt visselig/
Haffde han icke fornummet mig.
Thet er icke lenger siden i gaar/
Her staar han/ O seer huilcke store Saar.
Haffuer den fromme oc gode mand/
Som ingen Diur ont tilføye kand.
Jeg siger eder naades Høymectighed/
Ville i icke anderledis holde fred.
Breff oc Segl som i saa laade vd gaa/
Huor troi at eders Land ville staa.
Det for eders naade vel snart at see/
Naar de arme græde oc de onde lee.
Fortal eders Børn oc vist fo at høre/
Om i icke straffe dem som Regement forstøre.
¶ Isegrim sagde det er vel sant/ Ont Raad oc daarlig forstand/ Fører i nød oc fare mangen mand.
Reffuen far stedze met skarn oc tant.
Met løgn/ suig/ forrederi oc spaat/
Vaare han død/ det vaare vel gaat.
For voss alle som gerne haffde fred/
Beuisis hannem naade/ da slar han ned/
Ja bespaatter oc skender end mangen mand/
Det siger ieg faar alle paa min sand.

Aff dette Capittel skulle wi lære
fem Sticke.

Det Første.

Den Førſte Bog.

De veldige fortrycke de ringe ſaa til hoffue ſom anden ſteds.

Ath de Gerige oc veldige vdi Herregaarde / ere lige ſom Vlffue/ſaa at de tit oc offte aff Had oc auind/dem ſom ere aff mindre Adel baguaſke oc forvlempe / paa det at de kunde off-uerkomme ſtore Læn oc Befalninger/huilcke de forunde de andre. Thi Herrernis Gotz er icke deris ſom det fortiene / men deris/ſom de det ville vnde / Det er/ huo ſlict met øyenſkalckhed oc anden hygleri kan til ſig ſkrabe och bekomme.

Det Andet.

De vforſtandige til hoffue forfylge de Viſe oc lærde.

De plumpe / groffue vforſtandige oc vlærde ſom ere til Hoffue/de forfylge almindelige de forſtandige / Viiſe oc lærde/ Paa det at de allene hoſſ Herrene kunde vere ſtoractege/ oc haffue regementet/ oc ſig ſaa frem trenge/ lige ſom de mente al ting oc alle ſager ret trolige / Oc naar der ſees nøye til / Da er egen nytte deris mening oc løſen / Vdi lige maade handler oc Vlffuen her hoſſ Ræffuen.

Det Tredye.

Gennem vrede oc haſtighed obenbarer en ſtumdum ſin egen ſkam.

It ret hadſkt oc gerigt Menniſke / paa det at hans fordel oc fremſat kan haffue fremgong / oc andet ſom han haffuer mod andre kan effter hans begering fuldkommis / Da forſkamer han icke ſig ſelff / eller andre hans venners gode rycte eller ære/ Men paa det at han kan vere diſſ bedre betrod/ tal han oc obenbarer aff had oc auend forblent (ſin oc andris ſpaat/ ſkam oc laſter. Som Vlffuen her gør/ paa det at hans klage oc kæremaal / ſom han haffde paa Reffuen / diſſ ydermere oc bedre kunde betroes / beſkemmer han her ſin egen huſtru / lader det icke vere naack at en anden ſkender hannem/ men vanærer ſig ſelff/ Huo ſig ſelff Roſer/priſer och loffuer/ Det er en gæck/ Men huo ſig ſelff beſkemmer oc faar haaner/ den er ſlæt galen/ End er det taaligere oc lideligere / at en roſſer ſig ſelff / end at han beſkemmer ſig ſelff / Thi huo ſig ſelff roſſer/hand vilde dog gerne æris/ Men den anden er faar meget galen.

Eget loff ſtincker.

Det

Det Fierde.

Til Hoffue finder mand oc tuende-slags folck / Somme ere suage oc skrøbelige Trappedragere / som de samme ere / der faar had / Auind oc anden vgunst / en anden baguaske oc beklage / Eller at de ere saa stercke vdi Ryggen / at de kunde tage mange Hoffsinder til lige paa Bagen / oc bære dem / paa en gong op at Trappen / ehuor høy hun er. Det er at baguaske oc at forvlempe dem. Der ere oc veldige oc stercke Trappedragere / det er / naar mand vil nogen forvlempe oc fortrycke / oc en er icke selff veldig nock der til / at de andre da veldelig tilfalde / oc blæse alle vdi it Horn / at nedertrycke hannem / Thi han haffuer ingen besynderlig fryntskaff / ey Slæct oc Venner som hannem tilfalde eller hielpe / Der faare maa han bucke lige som her oc skeer / Paa det at Jsegrims kæremaal kan haffue diss bedre metfald oc fremgong. Da kære nu baade Vildkatten / Hunden / Haren oc andre slige aff had Vlffuen til villige offuer Reffnen. Der scriffuis vdi en Bog som kaldis de gamle Vise / At Kongen som vaar Løuen / bleff aff en fast / oc bestandig vnderuisning / vid sine falske Raadgiffuere vnderuist oc berææt / som vaar Vlffuen / Ræffnen oc Ræffuen / at han slett glemde sin naadige tilsegn oc forplichtelse / oc lader dræbe oc ihielsla. Cammelet / huilcket vel villige haffde giffuit sig vdi hans tienste &c.

Tuende slags Trappedragere ere til Hoffue.

Stercke Trappedragere.

De gamle viise.

Det Femte.

Her bliffuer oc berørt om det horeri / som Reffuen haffde bedreffuit met Vlffinden huilcken / Synd vdi denne tid / hoss de alderypperste saare lidet bliffuer actet / men brugis flux / vden al blysel (diss vær) oc talis her om vdi dygdernis Hukommelsis Bog / saa ledis.

Horeri actis megantske ringe.

Det er en Daare oc gæck foruist /
Som vnder sin Hustru denne lyst.
At hun maa kysse alle ihuem hun vil /
Oc soffue hoss andre vden Venus spil.

At soffue hoss hin anden paa loffue det er adelsk / men saare farligt.

Slig

Den Første Bog.

Slig loffue haffuer Dieffuelen met listighed/
Indført/at bedriffue Hor oc wkyskhed.

Det tredye Capittel.

Her bescriffuis huorledis at Græuingen forsuarer
Reffuen/oc kaster Vlffuen i næsen nogle wsømelige
gerninger/som han haffde beteed Reffuen.

Trofast venner oc it gaat forsøct Suerd / De ere i nød mange penninge verd.

GReffuingen vaar Reffuens Broder søn/
Han talede faar hannē oc vaar vel køn.
Han sagde til Vlffuen ieg kan vel forstaa
Effter menige Mandz Tale mon det nu (gaa.
At min wuen siger sielden gaat paa mig/

Men

Men dette ſkulle i vide viſſelig.
Maatte min frende ſelff til ſtæde være/
Oc vdi Kongens gunſt ſom i nu ere.
Han ſkulde ſin Sag vel ſaa forblomme/
At ſkylden paa eder ſelff ſkulde komme.
Eders Mund paa hannem nu meget klager/
Oc ville faſt ræppe gamle ſager.
Det onde i haffue hannem tit giort/
Der vdaff tale i icke ſtort.
Her ere end Herrer ſom hørde aff eders Mund/
Huor ledis i giorde met hannem i ſterckt forbund.
I ſore til hannem paa ſkade oc fromme/
At alt det i finge oc kunde bekomme.
Vilde i ſkiffte lige i tw/
Mig kommer det end fuld vel i hw.
Thi maa ieg oc ſligt giffue til kende/
Huad i nu i Vinter giorde min frende.
Han gaff ſig i fare/ oc led ſtor nød/
Oc haffde fuld nær bleffuit ſlæt død.
For Iſegrims ſkyld led han den fare/
Der kom en Vognmand met naagen vare.
Vdi ſin Vogn haffde han ferſke fiſke/
Da begynte Iſegrim met Mickel at liſke.
Oc ſagde/ Frende i vide gode raad/
Hielper mig nu til denne ferſke mad.
Jeg haffuer icke pendinge det vide i vel/
Jeg vilde vel ellers hente dem ſelff.

Fridanck.
Merck at min wuens Mund / ſtedze til mig haffuer en ond grund. Priſer han mig end noget ſkalt du forſtaa / det monne hannem inted aff hiertet gaa.

Aff onde menniſkers frid oc forbund/ forødis de fromme mongelund.

Lige som Mickel her for Isegrims skyld giffuer sig i stor fare/ oc faar dog inted aff byttet/ Saa gaar det end nu til iblant wtro stalbrødre/ saa at de finde saare liden loffue hoff dem/ men falskhed / suig oc list i alle maade.

Han kom hannem i slig fare oc nød/
Mickel lod sig at være slett død.
Han lagde sig i Veyen/ oc stracte sig/
Met hender oc føder / tror det mig.
Vognmanden og at samme Vey fram/
Oc saa min frende ligge saa lam.
Han spranck vdaff oc rycte sit Suer/
Oc haffde fuld nær myrt hannem der.
Min frende laa quær oc rørde sig icke/
Det vaar aff hannem it mesterligt sticke.
Der Vognmanden det saa da vaar han blid/
Oc sagde kære Mickel kommer hid.

Sin

Sin kraffue actet hand met hans skind at fore/
De fiske han fick bleffue hannem vel sure.
Han kaste hannem paa Vognen oc kørde fast/
Saa rørde Mickel iblant fiskene met hast.
Han kaste dem aff baade store oc smaa/
Isegrim monne fast effter Vognen gaa.
Han sanckede op oc Od saa fast/
At han der aff kom selff i last.
En graad kom i hans halss at side/
Han vaar nær død det maa i vide.
Han Od dem op met hoffuit oc hale/
Mickel sprank aff vilde met hannem tale.
Hannem lyste icke lenger at age saa/
Han sagde/ Isegrim lad mig oc faa.
Naagle fiske for min store fare/
Isegrim sagde ia/ tager vel vare.
Oc bar hannem saa naagle graader frem/
Oc sagde/ kære Mickel æder dem.
Saa fick han spaat alt faar sin vmage/
Oc faar sin fare det maa ieg klage.
End it siger ieg eder paa min ære/
Mickel viste huor it Suin monne være.
En gong vdi en Dannemandz Gaar/
Vel feet oc renset fra alle sine Haar.
Det sagde han oc Vlffuen paa loffue/
Did ginge de der folckene soffue.
Ræffuen haffde vmage oc end vel stor/

Met falskhed tit mangen omgaar Utro sin Herre dog gerne saar.

Greffuingen opregner her en anden velgerning / huilcken Mickel haffde giort oc bevist Isegrim/ met huilcken han vil aff-

Han

stygge Isegrims kæremaal / Oc aff slig tienste oc velgerning kan forstaas at Mickel haffuer været Isegrims ven i alle maade oc vent hannem meget gaat til.

Han spranck gennem it Vindue paa it Bord.
Han kaste Suinet ned til beggis fromme/
Isegrim monne det til sig anname.
Oc Od det op alt samme gong/
Actet inted at Mickels bug vaar suang.
Der vaare mange Hunde stercke oc store/
Met dem haffde Mickel vnderlig fore.
De nappede hans Pelss oc plaacket hannem vel/
Aha sagde Mickel ieg gør nu gaat skel.
For min deel aff Suinet/ huad det kan være/
Han sagde/ Isegrim ville i frem bære.
Huad mig kan komme nu til met rætte/
Lader mig det faa foruden trætte.
Er det icke stegt/ ieg æder det vel raat/
Seer huor haffue de hunde min kiortel klaaet.
Vlffuen sagde it kaasteligt sticke/
Ligger her end aff det venstre flycke.
Det er vel set/ tag oc bid der paa/
Du kant denne gong icke mere faa.
Ja det sticke han haffde hannem foruaret/
Det haffuer mig Mickel vist forklaret.
Det vaar it Hengetræ/ oc inted ant/
Der Suinet paa hengde/ ieg siger eder sant.
Reffuen vaar hungrig/ han kunde ilde tale/
Der til vaar Reffuen hans kiortel oc hale.
Huor vilde han hen/ han maatte sig lie/
Vlffuen løb bort/ oc vilde icke bie.

Wtro met wtro betales ret / Huo stedze liuer siger aldri set.

J Her-

I Herrer kunde selff besinde/
Hvad samme gong tenckte min frende.
Naadige Herre ieg liuer icke/
Saadant mere end hundrede sticke.
Haffuer Isegrim beuist min frende/
Eders naade skal see/det skal sig vende.
Naar han kommer faar eders naade at staa/
Han skal da opregne faar store oc smaa.
Fast bedre end ieg paa denne sinde/
I skulle det saa i sandhed befinde.
¶ Naadigste Herre ville i lidet bie/
Alt om ieg torde da vilde ieg sie.
Isegrim tal en gæckelig tale/
Som i Herre høre hannem her gale.
Han tal ilde paa sin æcte quinde/
Kommer hende i rycte dette sinde.
Huilcken han met rette skulde forsuare/
Skulde han end sette sit liff i fare.
Det er vel siu Aar eller mere/
At Mickel vdi tuct oc ære.
Gaff Fru Grimholt Vlffinden her staar nære/
Sin tro/oc vilde henniss bole være.
I en afften Dantz dragis mig til minde/
Isegrim vaar vden Landz samme sinde.
Jeg siger det ret som ieg det ved/
Det skede dog i all høffniskhed.
Tit oc offte baade aarle oc silde/

At afflegge Isegrims kæremaal oc holde Mickel vid ære oc mact/ siger Greffuingen ydermere/ at den samme er en gæck / som icke kand tige sin egē skam / som Isegrim her gør. Thi en viss mand skal forsuare sin ære aff al sin formue.

Aff Horeri aldri noget gaat er hørt/ Haffde Paris Helenam icke forført / Troie haffde staaet end i dag oc gaar / som bleff belæyret i thi aar/ For samme Hoer forstaar mig ret / Oc bleff i grunden forstøret slet

Quindfolck deriff met oc ære vndnige/ Naar de sig met andre i bolskaff sige.

Gick Mickel til henne fick huad han vilde.
Men huad kan det skade hum klager icke/
Henne skader der aff aldrig it sticke.
Hun er vel stor oc tyck vdi røre/
Mickel kunde hende lit skade gøre.
Huad ville wi meget tale om dette/
Isegrim maatte sig skamme met rette.
Thi han her aff liden ære kan faa/
Men beskemmer sig selff huor han mon gaa.
Greffuingen begynte end mer at tale/
Nu kommer oc saa Haren stacket hale.
Met løff tale snack oc huiff huaff/
Han vaar Mickels dreng samme paff.
Der han sin leyse icke kunde læse/
Icke heller Siunge men staa oc huæse.
Maatte han icke da sin Pebling slaa/
Det vaare wræt skulle i forstaa.
Auue er god dog icke for stor/
Saa skal man dem lære staa ret i Kor.
Skulde man dem icke holde vnder riff/
Huor skulde da naagen bliffue lært oc viff.
Nu klager oc saa den lille Racke/
Jeg tror han ville oc gerne snacke.
Alt om en Pølse/ som han haffde myst/
Huo haffuer naagen tid hørt større lyst.
Han kan icke tige sin egen skam/
Men sandhed vil dog gerne fram.

Huo sig for skade vil vocte here / Ont Sælskaff sky det er min lære.

Ingen skal glæde sig aff den rigdom som hand haffuer faaet met roff oc tag / Thi det som wrettelig saa forsamlis/ det triffues icke gerne.

Offte stort godz igen forgaar / naar mand det samme syndelige faar.

Pølsen vaar staalen det hørde i nu/
Den lille fur/ stal fra den store tiw.
Dog male quesit male perdit/
Met alle rætte bliffuer mand quit.
Som man met wrætte saaledis faar/
Mickel bør icke straff til it haar.
Ath han tog det stolne godz saa til sig/
Alle Eddelinge bør det visselig.
At hade Tyffue huor man dem kan finde/
Haffde han ophengt Racken samme sinde.
Huo kunde hannem derfaar naaget skylde/
Han lod det dog oc ingelunde vilde.
For eders Naade lod han dette/
Som halss oc haand haffuer at rette.
Hans tack er dog liden kan ieg forstaa/
Velgerning tit slig løn monne faa.

Kongen er rætuiss dog mest i ordene / som mand her maa høre om Ræffuen / men slet inted vdi gerninger / dette befinder mand daglige end nu i mange.

¶ Mickel er en ret frommer mand/
Som ingen wræt lide kand.
Siden Kongen lod sin fred vdkreiere/
Ingen han siden offuer ræt mone røre.
En gong om dagen æder han oc icke meer/
Han leffuer som en gudelig Clusener.
Han spæger sig fast alt huor han gaar/
Oc nest sin krop da bær han haar.
Alt i it Aar tror ieg for vist/
Od han icke kød huercken salt eller ferskt.
Det siger den som talede met ham/

 Igaar

Mickels ſlot ſom kaldis male partus/ det er beſynderlig ſted ſom Røffuere oc andre ſkalcke haffue deriſſ tilhold / de ride vd oc ind / fengſle/ſlaa oc beſkatte huo de offuer komme / forſamle ſaa rigdom vretuiſelige/ Slig ſlot oc røffuerekuler findis end nu monge/ oc de ere land oc rige faſt mere til ſkade oc beſuaring end til hielp oc biſtand.

J gaar alt hoſſ den nørre Dam.
Sit Sloat ſom man kalder male partus/
Haffuer han forlat oc bygger en Klus.
Bleg oc maur er hand alt om ſine kinder/
Aff hunger/tørſt oc ſuare Kariner.
Det lider han nu alt faar ſine Synder/
Huad ſkader hannem at han her ſigis onder.
Oc i hans frauærelſe beklagis faſt/
Kommer han til ſuars hand haffuer ingen laſt.
Den tid denne tale alt ſaa vaar hørt/
Som Græffuingen merckelige haffde ført.
Kom Hanen ſom ſomme oc Rocken kalde/
Alt met ſin Slæct vel ſorgelig alle.
Tilſammen oge de i Kongens Gaar/
Oc førde met dem paa en ligbaar.
En død Hønne ſom hed Kraſefod/
Mickel haffde vdtappet hennis Blod.
Hals oc Hoffuit bed han aff hende/
Det vilde de giffue Kongen tilkende.

J Dette Tredye Capitel. ſkulle Trende ſticke bemerckis.

Ven ſtaar gerne hoſſ ven / ve derfaare den elendige/oc den ſom ingen ven haffuer.

En ret tro oc faſt ven/ er bedre end ſølff oc guld.

Førſt at det er meget gaffnligt at haffue en tro oc faſt Ven vdi Herregaarde / oc anden ſtedz / ſom hannem kan forſuare /naar naagen hans vuen hannem baguaſker eller foruelemper. Som Greffuingen her gør/ met Ræffuen vdi hans frauærelſe. Derfaare ſige de gamle Viſe/ Huo ſom haffuer en god oc ret tro Ven/hannem bør at elſke hannem mere end ſølff och guld. Thi Verden er fuld aff vtroſkaff / Derfaare gøris

ſtorlige

ſtorlige behoff / at huer ſeer ſig Viſelige faare / oc være icke for godtroende / Thi de godtroende ſuigis gerne / Derfaare ſiger Fridanck.

Fridanck.

Tro icke formeget/oc vocte vel din tale/
It bagraad haffuer huercken Hoffuit eller hale.
Diſſe verdſlige Venner ſkalt du forſtaa/
Vel fire oc tiue paa it lod mon gaa.
Oc de ſig ſtundem de beſte lade kalde/
Tiue i nød/ icke it quintin ret holde.

Det Andet.

Vlffuen oc Ræffuen haffde baade endrectelige beſluttet oc giort it hinderliſtigt oc ſuigeligt forbund. Der met ville de atſpørge deris eget nytte/gaffn oc fordel/met andre deris ſkade. Huilcket dog Vlffuen vdi ſit kæremaal oc anklagelſe/ meſterlige betecker oc offuerfar &c. Men de ſom ville gøre naaget forbund tilſammen/de ſkulle paa ingen ting mere acte/ end paa Almuens oc Menighedz nytte oc gaffn. Men naar mand met ſlig forbund aleniſte atſpør oc ſøger eget nytte/ Baade oc fordel / Da kaldis det icke rettelige forbund / men faſt heller it vvſindigt oc galet Rotteri. Huor ſom helſt / at naagre met ſtore oc ſuare forſcriffuinger oc breff forbinde oc forplicte ſig tilſammen. Det er it viſt tegen at den ene ſetter icke dirt loffue oc lid til den anden/ Oc aff ſlig forbuittenißer/ følger almindelige ſtor oc ſuar Krig/huilcke dog ſynes at vere anræt oc giort / at fred oc enighed ſkulle anrættis oc holdis/ Der ſom erligt / gaat oc opræt folck ſette loffue oc lid til huer andre / oc alffuerlige ville holde deris løffte / oc handle tilſamen. Der gørs icke naagre ſørgelige forſcriffninger behoff. Der ſom oc liſtige Finantzere handle met huer anden / ſom icke betro huer anden / ey heller gerne holde deris forſeglinger eller Løffte. Da gøris behoff ſtore oc laange breff / Oc end da rætte ſlige breff oc forſcriffninger inted andet vd/men ere aarſage

Aff forbindelſer oc huorledis de ſkulle gøris.

 ſage

sage til kiff oc trætte. Thi vnder slig mange forbundz Articklе/ kan lettelige en findis/ som den ene part befinder sig vdi besuaret / oc beklager sig icke at vere holden / som det sig aff rætte burde ꝛc.

Hvorfaare at forbund skal gøris.

Summa/ Jt forbund skal derfaare gøris/ oc anrættis/ at Tuedract/Krig/ Kiff oc Trætte maa aff stillis. Men nu bliffue forbund beseglede / oc sammen sorne / at man der met kan Krig oc Træte anrætte. Oc huor vnderlige oc vuentende en Sag kan sig begiffue / Saa kan dog samme forbund sig der effter lencke oc bøye/ Saa at ingen Sag saa suar / werlig eller farlig kan hende eller begiffue sig / At man io tracter oc tencker effter forbund/oc findis oc aarsage met huilcken man slig forbund kan smycke/herlige fremsette oc forsuare.

Det Tredye.

Wtroskaff bliffuer oc funden blant Stalbrødre oc Raatgeseller.

Den store wtro oc falskhed / som Ulffuen her nu beuiser Ræffuen / Thi lige som Ræffuen giffuer sig her vdi stor fare for Ulffuens skyld oc stiel Fiskene her aff Vognen til beggis deris beste / Oc bliffuer dog aff den wtro oc gerige Ulff sin Ratgeselle oc Stalbroder besuigen oc forhinderlistiget. Lige er end nu til hoffue vdi brug/ oc en almindelig handel / at den ene gør arbeydet / oc den anden gaar aff met baaden / oc end stundem met den andens forderffuelse oc skade / oc bespaatter hannem til met.

Wtro slar sin egen Herre.

Huo nu wtrolige handler / hannem kommer det vel en tid long til gode / Men endelig løn wtroskaff / den som hende bruger met sig selff. Achitophels Raad actede Dauid/ som en Engels. Denne Achitophel raadde Absolon / at han skulde sette sig op mod sin Fader Dauid/ oc bliffue selff Konge/ huilcket han oc giorde/ oc bleff endelige derfaare hengendis i it Træ oc bleff igennem stungen / oc Achitophel hengde sig selff / oc bleff saa ynckelige Død / Derfaare siger Fridanck / som her staar.

Achitophels løn/ och betaling.

Fridanck.

Ære oc it trofast hierte/ vel bestaar/
Naar falskhed oc wtro slet til grunde gaar.

Det

Det Fierde Capitel.

Huorledis at Hanen kommer faar Kongen ſaare bedrøffuit/ oc kærer paa Ræffuen/ oc beuiſſ hans miſgerninger.

HAnen gick faar Kongen at ſtande/
Oc kærde der ſin ſorg oc vande.
Han haffde met ſig tho Haner kaade/
De vaare bedrøffuede offuer maade.
Alt faar deris Søſter ſom nu var død/
De kærde paa Ræffuen ſom hende bed.

Den ene kalledis Kreyant/
Oc var den beste naagen fant.
J mellem Skaane oc Suerigis Rige/
Den anden var i skønhed hart at hans lige.
Oc kalledis Cantart vel fed oc stor/
De baare thu liuff faar den dødis baar.
Deris Søster de begræde met suck oc ve/
Hennis nafftn kalledis rettelige skrabekløe.
Der vaare tho andre som baare den baar/
Deris suck man hørde offuer al den gaar.
¶ Hanen monne sig til Kongen vende/
O ve Herre Konge min store elende.
Jeg beder i ville mig naadelige høre/
Den nød oc Sorg mig Ræffuen mon gøre.
Alt paa mine Børn store oc smaa/
Aff hiertens sorg ieg ilde kan gaa.

Jngen berømme sig at hannem vel gaar/oc hans haffue fuld aff blomster staar/ Jt vær kand komme hart oc stort / Oc blæse dem i en time bort.

Der Vinteren var borte/oc Sommeren kom/
Marcken bleff lystig/grøn alt om oc om.
Da vaar ieg ganske glad/oc meget fro/
Mine Børn de sprunge ieg selff lo.
Stolte Sønner da haffde ieg thi/
Mine Døtter vaare tøssuer ni.
De vilde saa gerne leffuit naagen stund/
Men Ræffuen haffuer lagt dem slet i grund.
Nu i Sommers min erlige Quinde/
Hun opfødde dem/som i vel kende.
De vaare vel smucke oc sprunge som faar/

De gin-

En som er i god forvaring oc i sit fordel / skal icke lettelig giffue sig der vd aff.

De ginge stedze inden vor Muncke gaar.
De haffde deris føde vnder it Skur/
Oc der vden om gick fuld god en Mur.
Der vaare sex hunde stercke oc snare/
Som mig oc mine børn skulde beuare.
Herfaare bleff Ræffuen meget vred/
Oc giorde sine anslag mangeled.
Om natten krøb hand om den mur/
Saa sad han her oc der paa lur.
Men naar vore hunde hannem hørde/
Vel snart de hannem fra oss kørde.
De haffde hannem en gong mellem dem/
Oc haffde fuld nær daført hannem hiem.
Dog kom hand bort den samme tid/
Da vaare vi hannem en long tid quit.
Ydermere sagde Haanin/naadigste Herre/
Siden kom han til mig som en Klusenere.
Den samme listige Tyff Mickel Reff/
Oc baar mig it aabet beseglet Breff.
Eders Naadis secret sad der paa/
Der stod vdi alt screffuit saa.
At eders Naade lod offuer alle Diur/
Vdrobe en Fred fast sterck oc pur.
Han sagde ieg er en Munck nu vorden/
Oc holder offuer maade en strenge Aarden.
Han vilde sin ondskaff slett vndslaa/
Jeg maatte nu frit for hannem gaa.

De gamle Vise sige at en sandru stumme / er fast bedre / end en talende Løgnere / oc en som kand tie ge bedre end en ordgydere.

Vde oc inde aarle oc silde/
Sine Synder han nu bedre vilde.
Jeg haffuer mig giffuit fra Verden slæt/
Vdi it Aar haffuer ieg icke æt.
Jngen haande kød/huercken vilt eller tamt/
Det smager mig alsammen ille oc ramt.
Han lod mig kappe oc skabellarius see/
Oc it Breff aff sin Prior/da maatte ieg lee.
Alt vnder sin kappe/om krop oc laar/
Bar han en skiorte hun vaar aff haar.
Saa gick han bort oc sagde til mig/
Gud aff Himmelen befal ieg dig.

De gamle Vise sige/ at man skal vocte sig for smig

Jeg

Jeg haffuer end at lese sext oc Non/
Jeg maa oc end tale met Broder Jon.
Saa gaff han mig slig Himpe hampe/
Oc gick saa bort oc lagde oss stampe.

rende oc søtalen de Ord / huo det icke gør/han kommer i vaade.

Den tid ieg saa hans gudelighed/
Jeg bleff ret glad/det Gud vel ved.
Oc gick strax bort til Børnene mine/
Oc sagde dem disse tidinger fine.

Maadelig tuang arbeyd oc lære/ hielper vnge børn til tuct oc ære.

Oc huad eders naadiss Breff holt inde/
De bleffue ret glade samme sinde.
Jeg sagde dem at han vaar en klusener/
Wi torde voss for hannem icke frycte mer.
Aff slig hans gudelighed som ieg fornam/
Tog ieg mine Børn/oc gick vden vor dam.
Oc skrabede der/alt effter vor føde/
Der aff kom ieg vdi sorg oc møde.
Thi Mickel haffde faar voss der lagt sin Snare/
Alt aff en Busk monne han frem fare.
Kom saa alt mellem Porten oc mig/
Der tog han thu aff mine Børn til sig.
Dem Od han op oc vaar ey sen/
Met nød kom ieg i Porten igen.
Der han haffde smagt det søde kød/
Han kom tit igen oc giorde oss nød.
Siden var der ingen som kunde/
Voss faar hannem vocte naager lunde.
Baade dag oc nat tog hand voss vare/

Naar en tyranne begynder at tyranniere offuer de fattige oc enfoldige / da kand hand icke afflade eller ophøre igen saa gaar det oc

Chi

disse Høns / der her omtales.

Thi baare wi / faar hannem stor fare.
Mine Børn haffuer han æt op saa nær /
Huilcke ieg haffde aff hiertet kær.
De vaare tiue oc otte til met /
Dem haffuer han alt saa nær opæt.
Saa nær som fem / det maa ieg vel karme /
O Herre lader eder det forbarme.
J gaar bed han end en til døde /
Da monne hannem naagle hunde møde.
Derfaare maatte han den lade falde /
Hun ligger her død det see i nu alle.
Derfaare Her Konge behierter dette /
Oc straffer den skalck effter alle Rætte.

J dette forscreffne Capitel skal merckis Trende sticke.

Det Første.

Den som haffuer en Wuen oc er fra hannem / i god foruaring / skal icke lettelige for naagen lyst eller tikort giffue sig aff samme feste eller foruaring. Thi hand kunde der offuer aff sin Wuen forraskis / fangiss oc beskadis. Lige som Hanen her / Han forlod sin befestning / thi bleff han forrasket aff Ræffuen / saa at hans Børn bleffue hannem fra tagne / oc myrde. Der faare lærer voss Cirillus / at huer skal see sig vel faare / [illegible]ert han gaar / oc huem han tror / Oc end i de ting som synis hu[illegible] sande skal mand end tuiffle om / Som denne Fabel aldelis [illegible] lærer.

Cirille Fabel om Ræffuen Rauffnen oc Hanen.

Paa en tid [illegible] hende det sig / at en Raffn haffde stor medynck / offuer en siug[illegible] oc sulten Ræff / som laa lønlige vdi en hule. Derfaare gick han ti[illegible] naagle Høner / som ginge vdi deris Husbondis gaard vdi god foruar[illegible] / Oc mente at han met listig-

listighed oc bedrageri vilde forføre dem / til den samme sultne Ræff/Saa at han oc for sin egen Person kunde nyde aff samme Bytte. Derfaare sagde han til dem. Jeg kundgør eder en stor glæde/ Ræffuen er bleffuen en Nunne/oc haffuer nu lagt sin grumhed fra sig. Gaar derfaare met mig vden all fare/oc seer det store vnder/ Han gaar til Kircke/ bær kull oc huil/ oc Siunger i Chorit saare gudelige met de andre Nunner. Disse Hønner trode hannem. Oc der de vaare paa Veyen / møtte dem en gammel Hane/Den samme vilde de oc haffue met dem/ Men denne Vise oc forstandige Hane forstod strax dette suigelige anslag oc sagde til Hønnerne/ Hører mig i daarlige Hønner/ J gaa met denne onde oc forrædelige Førere i Døden. Naar i tro at der er sandhed i Raffnen / oc gudelighed i Ræffuen/ Da tro i oc at Mørcket er Liuset/huilcket icke er mueligt. Haffue i icke hørt de Visis tale / som sige / Du skalt vere snar at høre en ting/ men longsom at tro/Oc der vdoffuer skulle i aldrig tro eders Wuen / Der som hand end Tal sandhed met eder / Da acter han dog at forføre eder / fra det gode til det onde. Tal han oc vret oc suigelig / da gør han sit der til. Icke skal mand heller snarlige tro en Løgnere / smiglere eller bedragere/ Men vel offuerueye det samme / som saa sigis om det kan vere bequemmeligt oc muligt / oc skal saa effter Sagens leylighed alting Examinere oc offuerueye. Da kan mand vel snart forstaa om der er Sandhed eller Løgn paa ferde/ Derfaare kunde i nu see/at det vaare stort Gæckeri/at betro denne suigefulde Raffn / oc en gandske stor galenskaff at tro / at Ræffuen haffde fra sig lagt sin vilde hud oc natur/ skulde nu staa oc siunge i Kircken/ som en anden Nunne. Thi det er icke vel troligt / at slig gudelighed skulle vere vdi Ræffuen. Oc al denne talis leylighed oc vilkaar ere lige mod Sandhed/ oc her see i/ at mand skal vere forsynlig i al handel / oc vel tilforn offuerueye huad sant eller løgn kan vere / Eller er snartroende gæckeri oc stor fare. Den tid disse Høner hørde denne Tale aff den gamle oc forfarne Hane / da lode de Raff-

Du skalt vere snarhørende/men icke snartroende.

Effter Sagens leylighed skal man forstaa alle Ord oc tale.

nen gaa sin veye / oc de efterfulde Hanen / oc ginge til bage igen.

Det Andet.

Ingen skal tro sine Fiender.

Ingen skal ret grundelige betro sin Wuen / om end saa vaare/at han gaffue hannem mange søde ord/ met andre store løffte/ oc tilsigelser. Ja om han end vnder sligt gudeligt Skin oc Hellighed sig fremtrenger/ som Ræffuen her gør mod Hanen / oc Hanen der met bedrager / oc kommer hans Børn om Halsen. De gamle Vise ligne den mand / som sin Wuen betror/ vid den som haffuer en hugorm paa sin haand liggende/ oc ved icke naar han sig omuender/ oc hannem forgiffuer/ Thi en Viss mand skal aldrig tro sin Wuen / men giffue sig slæt fra hannem/ om det er hannem mueligt.

Det Tredie.

Velde oc mact som føris Tiranneltge/ faar gerne onde ende.

Naar en Tiran oc vgudeligt Menniske bliffuer tiluand at Tirannisere oc fortrycke fattige vndersaate oc Almue/ som Ræffuen blant Hønsene /da er han icke god/ at venye sder fra igen/ thi han er kommen vdi en ond vane / saa at han haffuer en behagelighed der til/ oc forløster sit hierte daglige met wskyldigt blod at vdstyrte / oc at fortrenge de fattige oc elendige. Aff saadanne taar mand saare lidet eller slæt ingen forbedring vente sig/ men vade i mere oc mere vd/ saa lenge at de paa det aldersiste falde i deris wuenners hender/ oc faa den løn som de vel fortient haffue ⁊c.

Exempel.

Cirus den store oc veldige Konge vdi Persia / huilcken der vaar en mectig Tiranne / oc førde stedze stor oc mectig Krig oc feyde) bleff aff den Dronning/ som kaldis Schytarum Thomyris met al sin Hær oc Krigsfolck nederlagt oc slagen. Hun lod tage hans Hoffuit / oc gaff befalning at kaste det vdi en Lærsæck / som vaar fuld aff menniske blod / met slig haanlige ord / Mætte dig nu met Blod / sagde Dronningen effter huilcket du stedze tørstede/ oc aldrig kunde mættis.

Satia te nunc sanguine quem semper sitisti.

Julius

Julius Florus scriffuer/ at en Rommerske Høuitzmand hed Quintilius Varus / begynte at Regere met stor grumhed vdi Tydskeland/ oc vilde sette der mange fremmede oc wlofflige Seduane. Da ginge Tydskene til oc sloge hannem met alt sit Folck/ oc skaarre hans Tunge aff hans Mund / oc sagde/ blæss nu du Hugorm.

Quintilius uarus.

Sibila nunc ô Vipera.

Sebastianus Brant.

Tirannelig mact fick aldrig god ende/
Som mange lærde giffue voss tilkende.
Cirus en Høffding veldig aff mod/
Maatte dog dricke sit eget Blod.
Jngen velde paa Jorden saa hart bestaar/
At Hendis endeligt ey met sorg bortgaar.
Huad Velde oc mact acter faar det beste/
Bliffuer gantske furbittret paa det siste.
Stor Daarskaff er effter Velde at stande/
Huilcken snart bortgaar met sorg oc vande.

Velde oc mact forstaas her met voldzmend/ som haffue velde oc mact i hende.

Huilcken vden Gudz fryct søger velde oc mact / Han er en daare det være han nem sagt.

Det Femte Capitel.

Huorledis at Kongen bespurde sig met sit elskelig Raad/ at han kunde Rætuiselige Dømme Ræffuens misgerninger / oc huorledis at den døde Høne bleff begraffuen.

Kongen sagde Her Greffuing kommer
Oc hører selff til huor frommer.
Eders frende han er den Klusener/
Huad Katiner hã faster den lede mær
Men leffuer ieg it Aar det skulle i see/
Han skal derfaar græde oc inted lee.
Han sagde til Hanen/ wi ville den døde/

Kongen straffer Greffuingen oc truer Ræffuen.

Kongen trøster Hanen.

Lade begraffue oc i morgen møde.
Oc lade Vigilies oc Siælemesse siunge/
Met alle Prester baade gamle oc vnge.
Syden ville wi alt met vaart/ Raad/
Finde en straff til denne her Daad.
Huorledis wi dette Mord ret kunde straffe/
Oc huad denne forreder skal derfaare haffue.

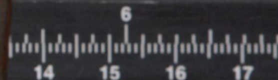
Huo for smiger
eller trusel tiger/
oc den rette sand-
hed icke siger/ Oc
Tal placebo det
mand gerne vil
høre / Han mon-
ne Antechrists ens
ring paa bagpor-
ten røre.

¶ Kongen lod biude sine Prester strax alle/
At de skulde Siælemesse oc Vigilies holle.
Placebo Domino begyntes der/
Oc de andre Verss som der stode nær.
Jeg vilde vel sige huo Leyserne Sang/

Men det gørs icke behoff paa denne gang.
Oc de Responsoria som der til høre/
Men faar korthed vil ieg det icke gøre.
Den døde Hønne bleff lagt i Jord/
En Malmersten smuck skøn oc stor.
Bleff lagt paa graffuen Pollerit klar/
Der paa skøne Rim vdhugne vaar.
Alt huo der vnder laa nu død/
Den gode Høne som Mickel Bed.
¶ Hun heder skrabe klø Kockens Daatter forwist/
Hendis fader haffde hende nødigt mist.
Han vil at det skal alle møde/
At Mickel hende forrædelig døde.
Vden al skyld liden eller stor/
Haffuer han bedreffuit dette mord.
¶ Met den Tale haffde opscrifften ende/
Kongen lod saffne alle de han kende.
De Viseste oc beste i alt hans Land/
At raadsla offuer den suigefulde Mand.
Huorledis man hannem best skulde faa/
Oc en ret straff lade offuer hannem gaa.
Alt hans Raad besluttede endrectelig/
De viste at Mickel vaar vel listig.
Derfaare skulde mand hannem scriffue/
At han icke skulde vde bliffue.
Men komme til Kongen til Herredag/
Oc forsuare der nu sin egen Sag.

En kaastelig Graff kan sielden baade / som atskillige smuckis i monge maade/ Naar nogen er død det siger ieg dig/ Men Verdē vil dog haffue sin ting for sig.

Naar en Konge haffuer forstandige oc vise Raadgiffuere / huad som helst hand met dem handler det kōmer til en god ende. Men naar hand haffuer wretuise oc wtro Raadgiffuere / oc ere dog vise/ Oc kommer end stundem deris Raad Kongen noget til gode/da haffuer det dog vdi lengden ingen bestand.

Biørnen skulde disse breff frem bære/
Thi han der til vel viiss mon være.

J Dette forscreffne Capitel ere Fire merckelige stycker at lære.

Det Første.

Stor bram oc braſt at føre hoff de døde/er vnytte oc inted verd.

Formedelst denne kaastelige Jorde færd/som Hønen vederfariſſ/met den kaastelige store Sten / Met den merckelige opscrifft oc Rim ꝛc. Vil denne Bogs Mestere giffue tilkende met betacte Ord / at alle slige Ceremonier hoffmod braſt oc bram/som end nu daglige brugis / haffue gantske lidet paa sig/Dog de Ceremonier som aff den hellige Scrifft beuisis/her met icke foractit.

Sebastianus Brant.

En kaastelig graff man vden til seer/
Men inden til fuld aff orme hun er.
Mange den samme kaastelige smycke/
Met store Stene oc gylden sticke.
Skiold oc Hielm lade de hugge der paa/
Her ligger en Herremand maa i forstaa.
Vilt du ret vel smycke samme Sten/
Da hug der paa it dødinge Been.
Oc sett der hoff alt vden gammen/
At du est oc aff Adam kommen.
Den Gudz yndiste her annamer oc faar/
Vden tuil han vist i Himmerig gaar.
Hans Skiold oc Hielm haffuer han met sig/
J Huor han døer tro visselig.

Vdi Dygdernis Hukomelsis Bog/staar denne Formaning/paa it Beenhuſſ.

Stor Adel/Rigdom braſt oc bram/
See nu vel til huor finder du ham.

Den

Den ſig her i haffuer bruget meſt/
 Han er alt nu en fremmit geſt.
Huor er nu glæde/ lyſt oc ſkønhed ſtor/
 Den Rige her hoſſ den fattige Bor.
Det ene Ben her det andet er lig/
 Det høre ſig til fattig eller rig.
Denne timmelige tid vel ſnart bort gaar/
 Den gode god Løn/ den onde ond faar.
Thi acter dette ſom Verden elſke ſaa/
 At i ſlig Løn oc viſſelige faa.
Deſligeſt acter oc dette her/
 Diſſe ord ere voſſ gantſke nær.
Staar op i Døde gaar faar Dommen at ſtaa/
 Naar i høre HERRENS Baſune gaa.
Eders gerninger ſkulle Dømmis lige der/
 Thi den retuiſe Dommere er der nær.

Det Andet.

Naar en Herre eller Dommere hører naagen klage eller kæremaal om naagle ſine Vnderdane / Rige eller fattige / da ſkal han icke ſtrax effter ſamme kæremaal Dømme oc lade Ræetten gaa far ſig/ Men ſkal førſt høre den andens genſuar/ Som Kongen her gør mod Ræffuen / lader kalde hannem til Rætte. Thi det er viſt/ at naar en Part bliffuer ene forhørt/ da ſmucker den ſin Sag / At alle de det høre / tilfalde ſamme Part/ oc mene ſamme Sag at vere retuiſſ/ Men naar den Anden kommer til ſuars/ Da kan mand vdi ſandhed forfare huo der haffuer Ræt eller vræt. Huo nu ſtrax Dømer naar han hører en Sag/ før han haffuer hørt genſuar / oc vil icke giffue ſig ſtunder der til / han er en gæckelig oc ond Dømmere / Thi han foruender Sagerne oc tilſteder vretuiſhed/ Thi han haffuer icke end nu forſtaaet Sagernis rette grund oc mening. Derfaare haffuer Gud aff ſin guddommelig viſhed giffuit alle Herrer thu øern/ met det ene ſkulle de tiene den ſom kærer / Oc det andet ſkulle de beholde den til gode ſom bliffuer bekærd/

En Dommere ſkal høre begge Parte oc ſyden Dømme.

Huor til at en Dommere ſkal bruge baade ſin øern.

Paa det at de oc kunde høre hans vnſkylding oc genſuar. Men vil mand aldelis lade baade øern henge til den førſtis Tale/ oc tro hans ſmiger oc ſmuckede ord / Da følger viſſelige wretuiſſ Dom/ oc mand hopper offuer det ſom retuiſt er. Derfaare haffue ſaadanne Dommere ont Bagtal/ oc mangis wuenſkaff kommer offuer dem ꝛc.

Det Tredye.

Mand ſkal ingen dømme før hans ſag er hørt i rætte.

Mand ſkal ingen ſom ſtaar vdi rætte For dømme eller naagen Dom offuer hannem affſige/ vden han er rettelige ſteffnd oc met Rætten offueruunden/ Thi Keyſer louen ſiger. Defenſio eſt de Jure naturali / Det er ſaa meget ſagt / Det er Ret oc naturligt/ at en forſuarer ſig/ oc ſøger hielp i ſin Sag/ om han er ſkyldet oc beklaget for naagen ting. Derfaare er det ſømmeligt at mand lader den ſom er beklaget komme til ſuars/ oc icke ſtrax Dømme før end baade Parte ere forhørde.

Defenſio eſt de iure naturali.

Audi alteram partem.

Det Fierde.

Alle Konger/ Førſter oc Herrer ſkulle haffue troſaſte oc forſtandige Raadgiffuere.

Alle Konger / Førſter / Herrer oc Stæder ſkulle haffue erlige/ Viſe/ forſtandige/ forfarne oc tro Mend/ ſom ere ſande/ Gudfryctige oc wgirige/ Da kunde de Regere lyckſalige/ oc all ſuar handel / kiff oc trætte ſom er iblant deris vnderdane vdi Land oc Rige vel ſnart oc lættelige ſtille oc bortlegge. De gamle Viſe ſige / At en Kongis lyckſalighed / oc hans Rigis forøgelſe oc forbedring ſtaar vdi hans Naadis Viſe oc tro Raadgiffuere. Thi Viiſheden er icke duelig vden troſkaff/ icke heller kærlighed eller troſkaff vden Viſhed. Thi Kongernis ſkeffte oc handel ere mangfoldige oc ſtore/ oc de rette fromme oc tro Raadgiffuere ere ſaare faa. Der faare ſkal en Konge vduelge ſig de fromme oc dem ælſke / oc de andre ſkal han lade vere fra ſig/ ſom ere Smigrere oc wtro/ Hannem ligger oc ſtor macht der paa/ at han rettelige Lærer at kende dem. De fromme oc retſindige ſkal han effter deris fromhed oc retſindighed met all tilbørlighed ærlige oc vel løne / Oc de andre effter deris fortienſte icke heller lade bliffue wſtraffede. Thi naar en

Alle Potentaters velferd ſtaar i viſe oc forſtandige Raadgiffuere.

Konge

Konge icke dette gør / da bliffue de fromme fortrødne / oc de onde styrckis i deris ondskaff i mer oc mer.

Item En Viss Raadmand / som er fornufftig / han betencker en Sag fra sin første begyndelse/ oc huad endeligt ende hun skal faa/ Han haffuer oc sin Konge kær / skiul inted faar hannem/naar han ved at fare er paa ferde. Ved han oc naaget som gaat er / det giffuer han hannem oc tilkende / Haffuer oc Kongen naaget i act oc sinde / at gøre eller lade gøre / som er vsømmeligt/ Da siger han sin hiertens mening der til/oc viser hannem fra samme onde veye/til det som gaat oc retuist er/ oc giffuer hannem sligt it Raad / lige som det gulde hans eget liff oc siæl paa.

De trofaste Raadgiffueris Embede.

Huorledis at nu menge Raadmend/ diss vær/ ere skickede/oc huad deris ypperste handel er/som er at vere Gerige/ Finantzere/Aagerkarle/ oc at huer søger sit eget nytte / gaffn oc profit &c. Men dette maa icke sigis forhøyt. Thi her vdaff kunde fødis had oc auind/kiff oc trætte. Oc denne onde Verden/kan icke heller taale sandhed. Men i det at Renner (som lenge haffuer værit død / skøtter nu icke om Verden bliffuer vred) Tal her om/ vil ieg hans Rim her effter sette.

Vdaff egen nyttige Raadgiffuere.

Denne vise maa icke quedes faar høgt.

Verden kan icke taale sandhed.

Renner.

De som haffue til Gud ret kiærlighed/
Oc frycte hannem hiertelig sammeled.
De tages vel sielden vdi Førsters Raad/
De kunde icke vel met smigelig Daad.
Men naar de i ære oc rigdom forhøgis/
Da bliffue de blinde oc kunde icke nøgis.
Oc efftersølge Gaarden i Frost oc kuld/
At de kunde saffne baade Sølff oc Guld.
En ting haffuer ieg oc hørt for vist/
At mangen Herre haffuer større lyst.
Til den som skalckafftig er oc smigre kand/
End til en from som hannem meget gaat and.

Renners merckelige sprack / oc er diss vær mere sant/end gaat er.

Fromme oc gode mend kunde vel tiene til Hoffue/ men ilde kunde de bliffue fröme.

Førster dißligeste deris Hoff oc Tienste/ vdi sig selff ere icke onde. Thi mangen ærlig gudfryctig oc from Mand haffuer tient til Hoffue / Som Josep / Daniel / Naaman &c. Oc ere dog bleffne fromme oc retuise. Men dette skal mand betencke/at til Hoffue giffuis mange oc atskillige aarsager/ icke at kunde bliffue from. Thi Gudz ære oc fryct actis der gantske ringe / men Fraadzeri oc druckenskaff haffuer der veldig fremgong/ huad effter slig handel pleger at følge/kan lettelige forstaaß. Oc paa det at mand icke vil fortørne sin Herre/gør mand tit baade met Ord oc gerninger / icke enieste det Gud er imod / men ocsaa det som er vsømmelige faar Menniskent oc den gantske Verden / der vdaff scriffuer Johan Morschin i Fru werdiß Rim saa lediß.

Johan Morschin.

Ja Herre/ere gantske skadelige.

Alt det min Herre gerne vil høre/
Det huisker ieg flux hans øre.
Skulde end der vdoffuer mange faa ve/
Jeg siger/ Ja Herre/lader det saa ske.
End dog ieg hoff mig andet befinder/
Gør dog oprør mangen til hinder.
End dog det er mod Gud oc Menig mandz
fromme/
Naar mig der aff it gaat fet sticke kand
komme.
Huad skøtter ieg huem der aff faar skade/
Naar mig kan komme al ting til baade.

Det Siette Capitel.

Huorledis at Biørnen bleff vdsent met i Breff til Ræffuen/oc huorlediß han fant hannem.

Rons

KOngen sagde/ Brun i hører nu mig/
Jeg vil eder raade tryggelig.
At i viselige gaa dette Bud/
Thi Mickel er ond oc icke god.
Han er vel snild oc falsk met sin tunge/
Kan han/ hand setter eder paa en gunge.
Han skal faar eder baade smigre oc lee/
Han skuffer eder vist/ det skulle i see.
Huad? Ney sagde Brun tiger nu Herre/ — Han er en Geck sig tager for haand/ Det han ingelunde fuldkomme kan.
Jeg siger eder det paa min ære.
Gud giffue mig meen/ ieg liuer icke/
Han skal mig skuffe aldrig it sticke.

Begynder han det i nagen maade/
Han ſkal derfaare komme i vaade.
Jeg vil ſa i hans Godz omrøre/

Driſte oc dierff oc ingen fornufft der hoſſ fører gerne ſkade hiem.

Oc hannem derfaare vel ont nock gøre.
Oc det ſaa meſterlige igen inddriffue/
Hand ſkal icke vide huor han vil bliffue.
Met ſlig ſtaalt oc hoffmodig Tale/
Gick Brun aff ſted/der Hønſen mon gale.
J gennem en Skou vel ſtor / tyck oc lang/
Offuer Bierg oc Dale ſette han ſin gang.
Han kom der neſt hoſſ tho Høye ſmaa/
Der vaar Mickel van i ract at gaa.
Han haffde der værit naaget førre/
Der Brun fick i ſandhed at ſpørre.

Mickels Hoffuit Slaat hed Malepartus/det er it Røffuiſk oc en Morderekule.

Saa gick han bort til Malepartus/
Thi det vaar Mickels beſte huſſ.
Naar han var vdi ſorg/nød eller fare/
Da ſkulde mand hannem der tage vare.
Den tid Brun ſaalediſſ faar Porten kom/
Oc ſaa at han vor luct alt om oc om.
Da betenckte han ſig huad han vilde gøre/

Brun kom faar Malepartus oc kallede Ræffuen til Herredag.

Oc banckede hart oc lod ſig ſtrax høre.
Han ſagde/Frende ere i inde/
Siger mig det alt dette ſinde.
Jeg er eders frende Kongens Bud/
Thi kommer hid ſtrax til mig vd.
Kongen haffuer ſoret en dyrer Ed/

Desligest hans Raad oc sammeled.
Komme i icke til Herredag nu met mig/
Oc forsuare eder der faar Fattig oc Rig.
Vilde i icke følge denne sinde/
Da faa i det vel snart at finde.
Eders Liff oc Godz det staar i fare/
Kommer derfaare oc værer vel snare.
Men ville i icke gaa met mig/
I ere forkærde haardelig.
Met Steyle oc Hiul ville de eder Rætte/
Her effter maa i eders kaarss nu sette.
Disse Ord baade mange oc faa/
Dem hørde vel Mickel der som han laa.
O tenckte han maatte ieg betale/
Disse staalte ord denne stacket hale.

Ræffuen besinder sig huad list oc suig han vil bruge mod Vlffuen.

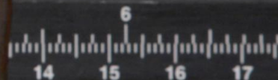
Som han saa hoffmodelige haffuer frem sat/
Oc gick saa tilbage ind i sit Slaat.

Den er en Gæck oc gør ingẽ gaat/ Som hoffmodelige holder alting for spaat.

Jeg maa mig her paa end lidet besinde/
Huo ved ieg taar end naaget finde.

Huorledis at Mickels Slaat Malepartus vaar skicket oc fanzuset.

Hans Slot vaar fast/ det viste vel mange/
Det haffde vnderlige vd oc indgange.
Her vaar it Hul/ oc hisset en vraa/
Der haffde han lagt stor vind vp paa.
Thi naar han haffde faaet Bytte oc Roff/
Det førde han der ind til sit behoff.
Oc satte derfaare baade Laass oc Slaa/
Ath ingen kunde hannem der vd faa.

Mange Diur han der hemmelige omkom/
Naar de wuiderlige ginge der om.

Aff dette Capitel. merck Tuende sticke.

Det Første.

De plumpe oc wforstandige bliffue aff de listige snart forførde

At de groffue/plumpe oc wforstandige Mennisk/ som icke ere forfarne vdi besynderlige Handel oc Sager / oc haffue icke heller brugt eller ere brugede vdi slig Handel. De samme vnderstaa sig stundem en sag eller Befalning vd at rette/huilcken dem dog icke er mueligt at gøre effter deris forstand oc vilkaar. Derfaare kunde de lettelige aff de forfarne oc skarpsindige bliffue besuigne oc førde i liffs fare / skade oc forderffuelse. Som her denne groffue oc plumpe Biørn / bliffuer forrasket/aff den listige tredske Ræff.

Det Andet.

Mand skal icke være for snar oc villig at lade sig forsticke.

Ingen skal til tage sig naaget hoffmodelige eller traadzelige vd at rette/til huilcket han icke er duelig. Oc huilcken saadane Sager til sig annamer / oc end dog at samme Sager ere gode oc retuise / Da kommer han dog der vdoffuer vdi fare oc skade. Som oc denne Hoffmodige oc stolte Biørn her vederfaris. Derfaare lære de gamle Vise/ at ingen skal traadzelige oc met ret forsat lade sig forskicke vdi de huerff oc ærende/som fare oc liffs vaade paa henger.

Det Siuende Capitel.

Huorlediss at Ræffuen sig vel betenckte / oc siden vdgick/ oc met venlige ord oc tale bad Biørnen vere velkomme.

De gamle Vise/ Huer skal bære fare for sin wuen oc skal hannem icke for tro. Oc der som hand end beuiss hannem naagen velgerning / da er der dog icke aff hiertet.

DEn tid Ræffuen nu vel haffde fornũmit/
De ord som Brun faar Portẽ haffde brũ/
Han trode icke vel sin frende kær/ (mit.
Thi han fryctede sig saare for bag Hær.

Men

Men der han vdaff gluggen saa/
Oc saa men Brun al ene staa.
Da ræddis han inted men fick it Mod/
Oc sagde til hannem alt der han stod.
Brun Frende være Gud velkommen nu/
Eder hilser oc min elskelige Hustru.
Min afften Sang fick ret nu en ende/
Thi kom ieg icke før/kære frende.
Jeg haabis det skal mig meget fromme/
At i nu selffue effter mig komme.
Dog liden tack ieg hannem der for and/
Som eder kom paa denne longe gang.

For slig Katte vocte du dig/som faare til slicke baade dig oc mig Oc bag til riffuer skrammer store/ De katte haffue en vnderlig fore.

Jere

Jere vel trætte som ieg forstaar/
Thi Sueden aff eders Pande gaar.
Haffde vaar nadige Herre inted Bud/
Som han denne gang kunde sende vd.

Hieroni: Huo dig formeget roser oc priser / hand lader dig see it suerd / som er smurt met hunig.

Jere den ypperste oc visiste Mand/
Den Kongen nu haffuer i alt sit Land.
Jeg er glad at i ere kommen til mig/
Det skal mig meget gaffne visselig.
Eders gode Raad i mig nu giffue/
Hoss Kongen kunde i al ting omdriffue.
Men haffde i icke kommet dette sinde.
J morgen skulde man mig/ dog i gaarden finde.
Mig synes dog nu paa denne gang/
Icke vel kunde gaa/ thi veyen er lang.
Thi ieg haffuer ædet mig gantske mæt/
Min Bug er øm/ oc ieg er ret træt.

Søg slig venner vil ieg dig raade/ Som dig kunde hielpe aff nød oc vaade.

Biørnen sagde/ lader mig forstaa/
Huad haande mad Ode i da.
Nickel sagde/ frende ieg vil beuise/
At ieg leffuer nu ved saa ringe Spise.
Som nagen gør i dette Land/
Huor skal ieg heden arme Mand.

Her stryger Ræffuen Vlffuen om munden met en hare fod/ søger lempe oc list at skuffe oc at forrade hannem.

En fattig Mand er ingen Greffue/
Thi bager ieg nu saa arme Leffue.
Naar ieg oc min Hustru inted andet faa/
Saa æde wi Hunnig skulle i forstaa.
Saadan Mad ieg i iafftis fick/

Der

Der aff er mig min Bug saa tyck.
Halff Siug er ieg her aff foruist/
Thi ieg der til haffde ingen lyst/
Kan ieg naagle lunde andet faa/
Honnig vil ieg vel lade staa.
Da suarede Brun it Ord vel stort/
Vanne vanne huad haffuer ieg hørt.
Holde i Honnig i slig vanære/
Huilcket mange met stor attraa begære.
Honnig er en kaastelig oc sød spise/
Huilcket ieg faar all vilbrad vil prise.
O Reynicke frende hielper mig der til/
Hoss Kongen ieg eder igen hielpe vil.
Reynicke sagde Frende spaatte i mig icke:
Biørnen sagde/ Ney ved Gud aldrig it sticke.
Skulde ieg eder spaatte det giorde ieg nøde/
Da suarede hannem igen Ræffuen den røde.
Er det sant som i mig haffue berett/
At i saa gerne gide honnig æt.
Her Bor en Bonde heder rustefil/
Did er icke vden en halff Mil.
Han haffuer honnig mere end nagen tror/
Jeg vil eder did følge alt som han Bor.
Brun hannem laa det honnig i sinde/
Han sagde monne wi did skulle finde.
Da lader mig komme til den Gaar/
Jeg kommer det i hu/ hoss kongen vaar.

Seneca.
Det hender sig tit oc offte at begyndelsen paa en ting er sødere en honig / Men før handelen kõmer ret til en ende/ da er det it dødeligt forgifft/ oc vlægeligt saar.

Seneca.
En wtro mand oc den som sig met ondskaff oc suig nærer/ hannem skalt du ingen loffue sette til.

Skulde ieg ret mættis aff honnig nu/
Jeg Ode vel op vort store deyn Tru.
Jeg trøster snare at æde mig træt/

Den som icke vil holde det hand tætter/ Hand skøtter ey stort huad borgen hand setter.

End at ieg der aff skulde bliffue ret mæt.
Ræffuen sagde/ wi ville nu gaa/
Honnig skulle i aldelis naack faa.
End dog at ieg lidet skrøbelig er/
Jeg maa nu alt frem met eder her.
Thi wi høris saa nær vdi frendskaff/
Mig bør at beuise eder venskaff.
Jeg ved vnder mine frender aldrig en/
Den ieg som eder/ ret aff hiertet meen.
Hoss Kongen kunde i mig fuld vel tiene/
Mod mine wuenner naaar ieg staar ene.
Som paa mig i Herredagen ville kære/
Thi i staa vel met vaar naadigste Herre.

Den som sig icke skammer at liue/ Hand gør oc det vel som inted mon due. Men naar hans løgn bliffuer obenbare/ da faar han gerne it/ fendens Aar.

Jeg vil eder nu giffue en honnig mætte/
At i skulle æde til i bliffue trætte.
Men Mickel mente aff store Hug/
Alt paa hans ryg/ halss oc Bug.
Mickel løy offuer maade sinnde/
Biørnen han fulde alt som en blinde.
Mickel tenckte kunde ieg det fuldkomme/
De skulle der aff lidet rose somme.
Jeg vil hannem saa paa honnig marcket føre/
At han huercken hoffuit eller halss skal røre.
Lidet der effter skulle i forstaa/

Komme

Komme de hoss Rustefils Gære at gaa.
Der aff bleff Biørnen megit glad/
Han haffde actet at faa sig Mad.
Men all hans glæde bleff vent til graad/
Han trode formeget paa Mickels raad.
Saa hender end nu mangen wiiss Mand/
Baade her oc saa vdi andre Land.

J dette Cap: merck trende stycke.

Det Første.

De groffue/ wforstandige oc forueyne Mennisker bliffue tit oc offte stuffede oc bedragne aff de listige oc forfarne/ Først naar disse listige (som gerne deris art er) prise oc rose dem / oc siden naar de holde dem det faare / til huilcket de dog alder minst ere stickede. Den hoffmodige timelig ære / den gerige godz oc pendinge/ En Fraadzere mad oc dricke. Vdi lige maade priser oc Ræffuen her/ den groffue oc plumpe Biørn / først aff it falskt hierte oc sind/ Oc den stund han Tal met hannem betencker oc besinder hand sig en aarsage/ huor met han kunde forføre hannem vdi nød oc fare / oc besynderlige met dette søde hommig han iætter hannem. Thi til Honnig oc til det som søt er/ er Biørnen aff sin nature tilbøylig/ Thi Kiff oc trætte / auind oc vrede / som mange haffue sammen / heffnis icke stedze met mact eller obenbare / men oc saa met list oc swindighed lige som her denne listige Ræff gør. Derfaare skulle de Vise oc forstandige være forsynlige / oc met god fornufft sig vel beuare.

Vdi gennem huad middel de wforstandige bliffue stuffede.

Fiender oc vuenner heffne sig icke stedze obenbare paa huer anden.

Det Andet.

Naar it wfornumstigt oc forueyet Menniske setter loffue oc tro/ til skøne oc prydede Ord/ som gaa aff it falskt hierte/ som nu almindelige brugis i denne onde Verden/ da bliffuer han snart forført oc kommer der vdoffuer i nød oc fare. Som

Den som snart tror hand bliffuer oc snart skuffit.

Biørnen oc hende/den tid han trode denne listige Ræff. Derfaare sige de gamle Vise / At Mendiskens hierte skal icke henge til sin wuens søde oc smigrende Tale / Icke heller den som mere eller større holder sig end han i sandhed er / Paa det at man bliffuer icke skuffit. Thi der som had oc vrede Regerer/ findis gantske liden loffue eller trostaff.

Du skalt icke sette loffue til din wuens søde ord.

Det Tredye.

Huo som effterfølger de ondis/falskis oc listigis Raad/ den bliffuer snarlige suigen oc skent. Thi vdi Verden kan intet være skadeligere / end at tro den / vdi huilcken der er huercken tro eller loffue. Huo som helst til henger/omgaaff oc efffterfølger den gode/hannem vederfaris oc det som gaat er. Derfaare skal huer vocte sig for falske oc løgnafftige Ord oc Tale/ oc sette der ingen loffue til / Han bliffuer ellers forrasket. De Gamle Vise sige / Alt løsactigt oc wtro selskaff skalt du fly/ om de end ere aff din egen Slæct oc Venner / Ere de end Vise oc forstandige/vocte dig alligeuel/for deris listige oc wtro tycke/rencker oc anslag. Men fra dem som ere trofaste / aluersfulde oc Retuise skalt du aldrig skylye dig / Oc end dog at du lidet gaat kant haffue eller faa aff dem / Da skal dig dog der met nøgis. At de mets deris loffue oc tro tienste kunde vere dig behielpelige oc til tienste / om du dem behøffuer / Men sky de wtro/falske oc listige som Eder oc forgifftelse.

Den troløsse skal icke betroess.

Den wtro skalt du fly.

Den trofaste oc Vise skalt du icke forlade.

Det Ottende Capitel.

Huorledis at Ræffuen førde Biørnen did som han skulde æde Honnig/huilcket hannem ille bekom. Thi Ræffuen suig hannem / saa at han bleff fangen oc ille slagen.

DEr Afftenen kom oc Mørcket gick paa/
Tenckte Mickel ved sig ieg kan forstaa.
At denne Bonde er nu i senge/

Alt met ſin Huſtru Pige oc Drenge.
Denne Ruſtefil vaar en Tømmermand/
At hugge Træ huſſ/ haffde han forſtand.
Vdi hans Gaard laa it ſtort ege Træ/
Det ſamme vilde han ſønder kløffue.
Tho iern Vegge haffde ſammen Mand/
Dreffuit der i met ſtor forſtand.
At træet gabede vid den ene ende/
Mere end en halff Aln ſomme ſinde.
Mickel tenckte/ kunde ieg met min mact/

Huo her er i ver-
den vden loffus
oc tro/ Hand ha-
dis aff alle huor
hand monne bo.

Diſſe vegge vdlicke ſom ieg haffuer act.
Da ſkalt du viſſelig komme i hu/

At du haffuer været i tremmens Bastu.
Mickel sagde kommer hid nermer Frende/
Her skulle i kaasteligt Honnig kende.
Eders hoffuit staapper ind vid denne maade/
æder icke formeget vil ieg eder raade.
J taare ellers der aff bliffue Siug/
Oc faa stor rummel i eders Bug.
Biørnen sagde Frende skøtter det icke/
Jeg ved vel huorledis ieg skal honnig licke.
Maade hun er til al ting god/
Sagde Biørnen/ der som hand stod.
Oc stack saa sit hoffuit ind til sin nacke/
Oc da loed Ræffuen aff at snacke.
Sine fremmer føder stack han met ind/
Desligest hans øern alt offuer hans kind.
Men Biørnen saa effter Honnig lette/
Drog Mickel paa Veggene at han suete.
Han fick dem vd oc vaar ey seen/
Der aff fick Biørnen fuld stort it meen.
Thi Træet klemde sammen met en hast/
Oc saa bleff Biørnen fangen fast.
Met Hoffuit oc føder i samme Træ/
At han kunde huercken høre eller see.
Han var alt stedze hoffmodig oc sterck/
Men her haffde han sit fulde verck.
Saa skuffede Mickel sin frende kære/
At han bleff fangen/ som i høre hære.

Sielden faar det en god ende oc kand bestaa/ Naar mand vden raad en ting vil anslaa.

Falst oc suig forrader mongen vist/ Oc end dem met som det bruge mest.

Han begynte at robe/vraale oc gabe/
Oc met sine bag føder vel hart at skrabe.
Han giorde it bulder som huset skulde falde/
Rustefil begynte paa sin Suend at kalde.
Op op lad see/huad er her paa ferde/
Huad bulder er her alt hoss vort Gærde.
Han tog en øre vel skarp met sig/
Thi han viste icke huad der vaar for leg.
Biørnen laa der fangen vdi stor nød/
Klemmen hannem kneb/han stønde oc skrød.
Han ructe/ han drog oc haffde stor vande/
Men aff det Træ han icke komme kunde.
Han trode icke leffuendis bort at komme/
Det meente oc Mickel hans Frende den fromme.
Thi han saa Rustefil met øren vd gaa/
Ret nu sagde Mickel bliffuer her noget aa.
Han robte til Biørnen oc spurde ham at/
Huor smager eder denne søde Mad.
æder icke formeget det vil ieg raade/
Her kommer nu Rustefil ret vel til maade.
Met en skarp øre/lader eder icke forlencte/
Hand vil eder til Maden dricke hente.
Der met gick Mickel til Malepartus/
Oc lod saa Biørnen ligge confuss.

Den er en gæck som spaatter alle mand/Oc sig self ingen god læge dom kand.

J Dette Cap: skal merckis Tuende haande.

Det Førske.

Den Første Bog.

Ont selskaff skal man fly.

Psalm. 17.

Huert Menniske som vil fare vel/ oc bliffue vden skade/ Den samme skal sky oc fly ont selskaff. Thi huo som helst efterfølger/tilhenger oc tror løssafftigt oc ont selskaff/han kommer vist vdi skade / Synd oc skam. Som Dauid siger vdi den xvij. Psalm. Met de hellige bliffuer du hellig / oc met de foruende/bliffuer du foruent. Huo som helst der vandrer met de vdualde/hand bliffuer oc vduald/Oc huo som omgaass met de Viise/bliffuer oc Viiss. Derfaare skal man met saadane omgaass/ som ælske Vished/oc Retuished/ oc de som trofaste ere/ oc ælske den rette oc erlige fryndskaff oc venskaff.

Det Andet.

De onde oc hinderlistige skal mand icke efterfølge.

Huert Menniske skal være forsynlig oc Viiss/oc sig vindskybelige vocte/faar de ondis listighed/ Han kommer ellers vdi skade oc fare/før han tager sig selff vare. Thi huo som tilhenger den onde oc hinderlistige/end dog at han inted ont haffuer i sinde/eller met gerningen met hannem fuldkommer. Saa kan han dog icke komme vbesmittet/ vlastet oc vbeskad fra hannem/ehuor vindskybelige han sig vocter. Saadant vedefarer her oc Biørnen i det at han trode Ræffuen oc efftersulde hannem.

Det Niende Capitel.

Huorledis at Biørnen bleff Fangen/oc aff Bønderne ille slagen/oc kom dog løss igen/oc gaff sig vdi en dyber strøm.

STrax kom Rustefil vd och saa/
At denne Biørn saa fangen laa.
Han løb vel fast thi det vaar silde/
Did som Bønderne holle gilde.
Værer snare sagde han oc gaar met mig/
I skulle nu see en vnderlig leg.

En Bi-

En Biørn ligger fangen i min Gaar/
Han skal nu saa sit bane Saar.
De fulde hannem alle oc vaare glade/
Huer tog met sig det samme han haffde.
Alt det han først kunde faa i haand/
Den Ene en greb den Anden en vaand.
Den Tredie it spind/den Fierde en rage/
Den Femte en stor Eneber stage.
Presten oc Klockeren komme och her til/
At vilde se dette lystige spil
Prestedeyen som hed fru Jutte/
Kunde faar det Bulder inted skøtte.

Mange det onde gøre bistand/ Oc faa det gode paa min sand. En Viss Mand det gode skal vduelge/Det onde kommer vel aff sig selffue.

Hun vaar den samme der vel kunde kaage/
Den beste grød der naagen vilde smaage.
Hun kom met sin Rock alt i sin hand/
Der hun den samme dag hoff spand.
Hun vilde Biørnens Ryg der met maale/
Alt fra hans Taap oc til hans haale.
Der Biørnen hørde dette store Bulder/
Alt der han laa saa sorgefulder.
Hand robte i sin nød paa Sancte Knud/
J det samme fick han sit hoffuit vd.
Men all huden ved hans øern forsant/
Maatte han der lade alt faar it pant.
Hans fremføder/ saade end i klemmen fast/
Der aff haffde han den største nød oc last.
Hand rycte dem vd oc vaar ey seen/
Men kløerne bleffue i klemmen igen.

Naar Biørnen om Vinteren li-der hunger oc nød/ Han suer si-ne Namme for øl oc Brød. Saa maa oc gøre den lade Mand/ som icke vil Arbeyde naar han kan.

All huden aff Føderne han der oc myste/
Det honnig han fick vaar icke det bæste.
Som Mickel rosede at han skulde faa/
Fuld ond en reyse giorde Biørnen da.
Han kunde ille Raffue op til en Væg/
Det røde Blod rand offuer hans skæg.
Hans Føder vaare øme han kunde ey gaa/
Rustefil kom/ oc begynte flux at slaa.
Oc alle de andre der komme met ham/
Actede oc at gøre Biørnen skam.
Presten haffde met sig en stor Beg staff/

Han

Han gaff Biørnen der met mangt it slag.
Han kunde huercken krybe eller gaa/
Oc alle robte sla men flux oppaa.
Mangen haffde spiud samme gang/
Smidden kom oc met hammer oc tang.
Oc somme haffde spader oc somme skule/
De sloge paa hannem/at han maatte hule.
De støtte hannem baade store oc smaa/
Saa at han sig begierde der som hand laa.
De vaare hannem onde huer oc en/
Der kom slubbert met de krogede ben.
Oc Jeppe met den forgylte Næse/
Alder verst vaare hannem disse.
Per Jernskæg met sin krogede haand/
Alt met sin Suager her søgeland.
De sloge alle/thi de vaare vrede/
Saa kom Per skyhaffn oc gierde rede.
Met en staff slinge all fuld met steen/
Han kaste paa Biørnen at han hueen.
Abel quacks oc hendis søster Jutte/
Talicke lordenquacks slo met en Bøtte.
Blanck ridetyg haffde it rustigt Suerd/
Bodel huirtens kom oc selffue der.
Icke ene disse men Quinderne alle/
Sloge paa Biørnen at han maatte falle.
Han maatte anname det de hannem baare/
Esber tyndskæg kom oc buldrede saare.

Der findes nu Prester gamle oc vnge / Som ille kunde læsse/Predicke oc Siunge. Thi aff Gudz Ord de lidet forstaa/Derfaare de som aber gaa. De ville oc andre til Himmerig føre/ Oc kunde dog selff inted gaat gøre. De kunde Gudz ord icke vel predicere/Det er tit at de bedre lære.

Det er it gammelt Spraack/ Vig aff Veyen for druckne Bønder/ thi de slaaff gerne / oc det er sant. Thi hoss dette Folck er ingen forstand/ maade / eller ophold / hoss dem hielper ey heller nogen vnderuisning/ naar de begynde at regere/ huilcket Biørnen her befinder/ der de begynte at springe om kring met hannem.

Han vaar den eddelste der til stede/
Fru Giseltrud hans Moder monne hede.
Men huo han rette Fader vaar/
Der aff haffuer man ingen schrifft klar.
Dog sagde Bønderne at ryctet gick/
Nils Landzknecht. — At hans Moder ham met Nis Landzknect fick.
Den tid den Herredag stod i Lund/
Krøb han til hende samme stund.
Udi en Bagere On ved røde Port/
Der bleff denne merckelige kempe giort.
De kaste paa Biørnen met stene store/
Piger oc Drenge alle de der vore.
Rustefils Broder paa det siste til sprang/
Oc haffde met sig en stor suar stang.
Han slo Brun ret øffuerst paa sin Pande/
At han fuld nær haffde myst sin aande.
Alt aff det slag han fick saa stort/
Løb han i mørcke han viste ey huort.
Han kom blant Quinderne/ der de stode/
Oc begynte flux blant dem at rode.
Han trengde dem hart før han kom fram/
Saa at fem fulde i en mølledam.
Den samme sø vaar dyb oc stor/
Der Presten det saa da robte han Mor.
Han løb vel fast oc begynte at skrige/
Aha seer hisset flyder Jutte min Pige.
Hendis rock staar her den maa i see/

En Prestedeye som bliffuer i hendis Synd oc ondskaff til hun dør/ Den samme bliffuer Dieffuelens Jactklipper/ oc man tør taar ingen Siælemesse læse for hende/ thi hun bliffuer som hun er.

Hennes Pelss bliffuer vaad/ det gør mig ve.
Ach hielper mig at hun bliffuer i liffue/
Tho Tynder øl vil ieg eder giffue.
Der til Afflad oc mange Kariner/
O kære seer huor hun nu griner.
Hun druckner vist komme i icke snart/
Da løbe Bønderne alt met en fart.
Oc lode saa Biørnen ligge for død/
At de kunde hielpe de Quinder aff nød.
Der de saa droge de Quinder op/
Da krøb Biørnen met sin slagne krop.
Alt i en Sø som der vaar nær/
Oc haffde i act at druckne sig der.
Han brummede saare oc lod vel ilde/
Jeg haffuer nu værit i Mickels gilde.
Han haffde icke troedt/ at kunde sømme naaget/
Men sig slet at druckne haffde han voget.
At de Bønder hannem ey mere skulde slaa/
Men det monne hannem dog naaget bedre gaa.
Han kunde sømme end dog han det icke trode/
Der de Bønder det saage/ O huor ilde de lode.
Tui voss sagde de den store skam/
At denne Biørn saa fra voss kam.
Dette haffuer voss disse Quinder giort/
At han saaledis er kommen bort.
De maatte vel haffue været hiemme/
O Kære see nu huor kan han sømme.

Gerighed kommer verden i last/ Oc vished er nu gantske bort kast. Apostlernis regel lader mand nu staa/ De monne stedze rigdom forsmaa. Men disse Apostle i vor tid/ De at spørge rigdom met flid. Afflad oc naade foruden vrede/ haffuer du men pendinge/ det er til rede.

I Det Træ der klemmen i vaar/
Der sad hans kød/Blod/hud oc haar.
Alt aff hans øern oc føder vist/
Kom igen robte de huad haffuer du mist.
Dine øern ere her/ hent dem igen/
Dine handske henge oc hoss denne Sten.
Stor spaat hand nu til skaden fick/
Dog vaar han glad at han vndgick.
Han bannede det Træ der han i kom/
O Mickel sagde han/ Gud giffue dig skam.
Det vaar den Bøn han Offrede vor Herre/
At den stund han i Søen mon være.
Strømmen løb streng oc meget fast/
Thi dreff han ned alt met en hast.
At en gong strax foruden huile/
Meer end tho store valske Mile.
Han krøb i Land hart op til en Mur/
Aldrig saa naagen sligt it ynckeligt Diur.
Der han i slig maade vaar kommen i Land/
Mente han strax at opgiffue sin Aand.
Han sagde O Mickel du falske Frende/
Huor haffuer duført mig disse Bønder i hende.
Han bannede Bønderne der hannem giorde ve/
Sammeledis den hannem bad krybe i det Træ.

Huo skaden haffuer som taar icke lede / Effter spaat oc haan/ det er til rede.

J Dette Capitel. skal læris
Tuende Sticke.
Det Første.

Denne

Ydaff her omnes letferdighed oc løsactighed.

Denne Bogis Mester vil met betackte Ord giffue tilkende / at den store Hob oc Almue / som man kalder her Omnes / naar de samme faa Tømmen oc Snøbe at køre / da holde de ingen maade. Thi det er en wstadig oc løsactig Hob / oc it Diur met mange Hoffuit / som haffuer io saa monge sind som hoffuit. Far hid oc did / fra det ene til det andet / Oc haffuer i ingen Sag ret bestandighed eller fasthed met sig / Troer den ene løgn saa lenge at det faar en anden / Oc far saa met sin Første oc Herre / som er løcken / hid oc did.

Lige som de Israeliter met alle deris Konger stedze haffue omskifft. Dette er den forlaarne Hob / som ingen Fornufft eller Vished betencker / men effter deriss eget Sind / oc huor deriss Begering oc Affect dem hen viser oc leder / der fare de heden / oc mand kan gøre dem Viiss alt huad mand vil.

Om her omnes wstadighed oc galenskaff / bære alle Historier vindisbyrd.

Mand læss vdi Historier / at denne wstadige Hob Her Omnes tit oc offte er saaresagt oc beret vnderlige oc wtrolige ting. Saa at denne Hob her Omnes haffuer tilbedet Menniske for Guder. Var icke dette en vnderlig ting / At Licurgus kom de aff Athene Stad til at Tro / at han haffde sin Lou annamet aff den Gud / som hed Apollo / det samme Trode de Athener / Oc sore hannem en Eed / at de ville holde samme Lou som stor Helligdom / ind til han fore did igen (oc atspurde samme Apollinem / om man inted maatte forandre i samme Lou / enecten at tage der naaget fra / eller legge der noget til) oc ind til han komme hiem tilbage igen.

Licurgus.

Apollo.

Huo kan alt opregne det sitar Troende / wstadige oc menige Folckis Vantro oc Gæckeri / vdi huilcket ingen forstand er / Det er aldelis i sig selff idel Gæckeri oc Daarskaff oc idel Vanuittighed / Saa at en matte vel rædis for sligt it vilt oc wforstandigt Diur / huilcket ingen lempe eller middel ved eller forstaar / Men lige som en Bisuerm / falder det fra en ting til det andet. Det vil være Regeret oc lært met strenghed oc vredens Riss / Oc vil dog være anseet / oc aldelis at være fri / Oc huad det gør / lige som giorde de det gerne / oc wnødde / Huad

Vdi her omnes er ingen forstand eller stadighed.

det

det Førſt begynder (aff ſin Letferdighed) at roſe/ ia forhøyer det op i Himmelen / det ſamme kaſter oc nedſtyrter det ſnarligen vdi Helffuede met ſin vbetenckte vforſtandighed. J meer en ting er løgnactig / i mere haffuer det anhengere oc betroeſſ aff det menige Folck / Her om talis mere i den anden Bogis xviij. Capitel.

Det Andet.

Verdſlig velløſt oc glæde er bemengt met ſorg oc drøffuelſe.

All velløſt / glæde oc begerlighed ſom er vdi denne onde Verden / er bemengt met Sorg / Drøffuelſe oc genuordighed. Oc huo ſom ſmager dette honnigis ſødme / den ſamme finder oc der hoſſ ſtor bitterhed oc beeſthed. Derfaare er den bitterhed / ſom Malurthen haffuer hoſſ ſig helbrendens ſødhed bedre / end honningens ſødhed / ſom haffuer oc lader effter ſig longuarende Siugdom oc beeſthed. Thi denne Verden er fuld aff modgang/bedrøffuelſe/armod oc vlyſt. Thi it Menniſke aff ſin førſte fødzels tid / gaar aff en ſorg oc bedrøffuelſe i en anden. Huo nu tilhenger denne Verdzens velløſt / den ſamme kommer almindelige vdi fare / lige ſom Biørnen her efterfølgende ſin begering oc velløſt bleff ſkuffet oc bedraget.

Fridanck Siger.

Alt kød er greſſ/ oc al ſin ſkønhed er ſom it blomſter vdi marcken. Eſa. 40.

It Menniſke kommer aff ſkrøbelig ſæd/
Hanſſ Moder i ſørg haffuer opfødt det.
Hanſſ leffnet er omhygge han er her i/
Denne timelige Død kan han ey fly.
Inted Træ ſaa onder Fruct kan bære/
Som it ont Menniſke i Verden hære.
J huor ſkøn han ſynis vduortis her/
Induortis dog fuld aff vhumſke er.

Det Tiende Capitel.

Huorledis at Ræffuen fant den ſlagne Biørn/oc beſpaattede hannem/oc Biørnen gad hannem icke ſuaret/men ſleg ſig fra hannem/thi han vaar gantſke ſkrøbelig.

Der

DEr Mickel Ræff alt met gaat beraad
Haffde handlet denne onde daad.
Ocført sin Frende met list oc suig/
Paa honnig marcket forredelig.
Han løb strax der naagle høns monne gaa/
Oc tog det beste som han kunde faa.
Det Öd han op vid samme aa/
Oc drack der til tho dricke smaa.
Han sagde vel tit nu er ieg gantske glad/
At ieg har kommet Biørnen i dette Bad.

Mickel glæder sig i sin ondskaff oc forrederi.

Vdi Rustefils gaard i det ege Træ/
Met en skarp øre skal han hannem straffe.
Jeg haffuer hannem ret betalet igen/
At han haffuer været min wuen.
Det er vel sant ieg kallede ham Frende/
Han haffuer dog nu faait andet at finde.
Han er nu død/ det ved ieg vel/
Thi er ieg glad ret vid mig sel.
Han kan paa mig icke mere kære/
De andre mig nu/ vel lade være.
Der den forreder saa gick om kring/
Her maa i høre en vnderlig ting.
Wunderlige kom han at Veyen fram/
Der Biørnen saa laa baade vsel oc arm.
Der han det saa da forferdedes han lit/
Den øre sagde han haffuer lidet bit.
Han bannede Rustefil/ oc sagde nu/

Slig en stalbroder ieg icke gerne vilde/ som glædes vid naar mig lider ilde. Oc acte mig saa neder at trycke/ Naar hand saae min store wlycke.

Fi fi dig an/ du lede for ferde tiw.
Gadst du icke ædet den gode Mad/
Oc giort dig der met dygende glad.
Han vaar vel feder oc tyck om laar/
Jeg flide hannem til dig i din gaar.
It pant haffuer han dog ladet dig/
Han er vel blodig det synes mig.
Der met gick han til Biørnen spaattelig/
Oc sagde/ Frende siger nu mig.
Haffue i naaget glemt i Rustefils gaar/
Ydaff eder kløf eller hoffuit haar?
Jeg vil hannem gerne lade vide/
At i nu hoss denne Aa monne side.
Men Frende/ sagde han/ kan ieg forstaa/
Da haffue i icke ret fundit paa.
At i vilde stiæle Rustefils honnig bort/
Huilcket en ret Eddeling nøye haffde giort.
Haffue i oc det betalet/ da er det ret/
Kære huo haffuer skaarit eders top saa slæt.
Jere røde som i vaare formalet/
Jeg tror at Rustefil haffuer sligt befalet.
Sine drenge at skulle saa gøre/
Mig sinis i kunde eder ilde røre.
Dette maa være en vnderlig Sag/
Haffde det honnig oc en søder smag?
Ville i haffue deraff mere/
Da siger mig det men i her ere.

Mickel bespaatter Biørnen til sin store skade/ Som oc end nu vdi Verden skeer tit och offte.

Als

ɔ: rom (tid)

Alt før ieg gaar/ thi ieg haffuer lidet tom/
Jeg tror i ere Abbet i Esserom.
J bære en rød Hue/ som Abbeder gøre/
Der er borte it stycke aff eders øre.
Eders krune er blodig det synis mig/
Eders handske haffue i der glemt vißelig.
Den tid Biørnen hørde den spaattelig Tale/
Som Ræffuen fremførde met den tycke hale.
Han gad icke suarit for sin store spræcke/
Det hoffmod kunde han icke heller vrecke.
At han icke skulde høre slig spaat aff ham/
Krøb han igen i samme dam.
Strømmen løb fast oc lod sig lide/
Saa dreff han bort til den anden side.
Der lag han siug och sørgelig/
Oc sagde her met selff vid sig.
Sloge mand mig ihiel/ ieg kan icke gaa/
Dog maa ieg nu denne regse bestaa.
Til Kongens Gaard/ thi han mig venter/
End dog at ieg er ilde skender.
Aff Mickel som er min egen Frende/
Mit liff vaar kommit fuld nær til ende.
Det er hannem emod at ieg bleff icke død/
Kunde han end nu/ han giorde min nød.
Han hoppede oc krøb met stor vmage/
Oc kom saa frem vdi fire dage.
Til Kongens Gaard vdi onde maade/

En viß Mand som ælsker roligहed oc Fred/ skal suare sin vuen lidet eller gantske inted/ om han nogenlunde kan være det forudden.

Hans egen frende giorde ham den vaade.

J Dette Capit: skulle merckes Tuende sticke.

Det Første.

Spaat oc spe følger gerne skaden.

Huer som bliffuer ført vdi naagen skade / eller kommer naaget meen paa hender/ den samme maa alt lide spe oc spaat til sin skade. Lige som Biørnen her led aff sin forredere / vdi hans store sorg oc modgong oc bespaattis oc forhaanis til met.

Det Andet.

Huorledis at huer skal holde sig i sorg oc modgong encten han er skyldig eller vskyldig.

Huo nu skal oc endelige maa lide oc taale haan oc spaat til sin modgong oc skade / Den samme skal icke traadzelig forsuare sig / men met faa ord gøre sin vndskylding oc saa tige. Lige som Biørnen her gør / Han suarer Ræffuen inted / der han bespaattede hannem/ men drog sig fra hannem. Thi der som naagen bliffuer forfuld oc bespaattet faar sine misgerninger aff den som han førre haffuer giort hoffmod forfang oc skade/ Da skal han være taalmodig/ oc skal saa vederlegge met sin taalmodighed / det han tilforn vrettelige mod ræt oc skel haffuer bruget oc giort. Men skeer hannem vræt/ oc han kan det taalmodelige bære/ da handler han icke eniste retsindelige/ men beholder oc offueruindelsen vdi sin modgong/ oc saaledis i det han offueruindis/ da offueruinder han. Thi al dygdzens offueruinding staar her vdinden/ at mand icke lader sig offueruinde aff det onde.

Renner Siger.

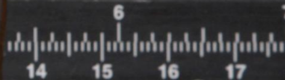
Lad gaa forbi/ taal/ tige oc lid/
Din nød kær faar ingen nagen tid.
Paa Gud din Skabere forlad dig nu/
Din lycke kommer han huer dag i hu.
Huo sig met en stadig tro til Gud forlader
Oc denne Verdens synd och laster hader.
Den lader han icke endelig lide nød/
Ey heller hans sæd lede effter sit Brød.

Det

Det XI. Capitel.

Huorledis at Biørnen kom til Kongens Gaard igen/ saare ilde met faren/ oc kærde paa Ræffuen.

DEr Kongen i sandhed det fornam/
At Biørnen slig vdi Gaarden kom.
Er det icke Brun den hisset gaar/
O Herre Gud hui er han saa Saar?
Sagde Kongen/ huor monne dette gaa til/
Det synis at være it vnderligt spil.
Brun gick faar Kongen saare sørgelig/
Oc sagde/ O Herre hører nu mig.
Jeg er nu faren saare ilde/
Jeg haffuer værit til Mickels gilde.
Han haffuer mig forraadt det maa ieg karme/
O Herre lader eder det forbarme.
Kongen sagde/ ieg vil mig icke beraade/
Men ieg vil det heffne vden al naade.
Taarde Mickel skamferre slig en Herre?
Som i ere/ ieg siger det paa min ære.
Jeg suer vid min krune huor det mon gonge/
Han skal derfaare vorde eders fange.
Oc al den Ræt i begere at haffue/
Skulle i vel faa inden otte dage.
Jeg vil hannem fengsle han skal her bide/
Om ieg vil bære mit Suerd vid side.
Alt det ieg nu haffuer loffuit foruist/

En viss Herre gerne vdueller sig/ Forstandige Raadgiffuere tro det mig.

Det vil ieg holde vden argeliſt.
Der met lod han oc ſtrax/ til ſammen kalle/
Vnge oc gamle ſom der vaare alle.
Oc beſynderlig dem ſom vaare hans Raad/
Huorledis han ſkulde heffne denne daad.
Oc Hoffmod ſtort ſom alt nu vaar ſteed/
Oc der met bleff han haſtig oc vred.
Raadet gick ſammen effter Kongens Befalning/
Oc beraadde ſig ſtrax vden lang for haling.
De ginge til Kongen oc ſagde Herre/
Skulde det eder icke emod være.
At man ſende hannem bud end it ſinde/
Oc giffue hannem alffuerlig til kende.
At han ſkulde komme oc forſuare ſin Sag/
Oc Vildkatten ſkulde haffue denne wmag.
At bære det Bud til Mickel fram/
Thi han vaar viiſſ oc kende ham.
Kongen ſagde Ja/ Hindze i ſkulle fare/
Seer ret nøge til oc værer vel ſnare.

Ingen Konge/ Førſte/ eller Potentat ſkal icke forlade ſig paa ſin egen viſdom/ men ſkal bruge oc efftерfølge viſe oc forſtandige mendz raad.

J Dette XI. Cap: ſkulle merckis Tuende ſticke.

Det Førſte.

End dog at en Konge eller anden Befallings Mand oc Dommere/ effter de gamle Viſis Lærdom ſkulle lade vederfare den Retuiſe huad Ræt er/ oc ſtraffe den wrætuiſe faar ſine miſgerninger. Paa det at de ſom ſligt høre / ſig kunde frycte aff de ondis ſtraff / Oc at de gode ſig deſligeſt vocte fra ont at gøre. Deſligeſt ſkal han oc den ſom er forkærder faar naagen haande gerning (om han icke møder førſte gong) lade

hannem

hannem anden gong ſteffne igen til Rætte/oc høre hans vnd-
ſkylding oc genſuar/oc grant acte oc mercke den rette grund oc
Sagens leylighed / oc ingen faar Had eller Auind met haſtig-
hed offuerfalde oc Dømme. Lige ſom Ræffuen her aff Kon-
gens Befaling bliffuer anden gong kallit vdi Rætte.

Anden gong ſkal mand lade ſteffne en til rætte.

Det Andet.

Huer Konge eller Potentat (lære de gamle Viſe) ſkal al
ſin Sag oc handel/være ſig huor ſtor eller liden hun er / effter
ſit forſtandige/erlige oc Viſes raadz Raad vel forſtaa/offuer-
ueye/fuldkomme oc vdrette. Thi vdi ſaa maade kan han ſtaa
ſine vuenner emod/ Sit Rige / Velde oc Mact vdſpre oc for-
mere. Men vil han forſmaa oc foracte ſine tro Mend oc Viſe
Raadgiffuere / oc effterfølge ſit eget hoffuit oc forſtand. Oc
er han end Viiſſ / da kommer han dog ſenlige til ende met ſin
Sag / oc hans Rige krenckis der vdoffuer. Item vdi nød oc
trang ſkal en Konge icke eniſte høre de Viſes fremſæt oc
Raad/men oc ſaa andres/ind til ſamme Sag endrectelige be-
ſluttes aff Raadet. Men dens Raad ſom han ved at han-
nem icke ælſker ſkal han inted effterfølge. Giffuer end den
ſamme en gong it gaat Raad/da gør han det faar han vil diſſ
bedre være betrodten anden tid / Men han gør det dog icke
ſtedze/ey heller aff en god grund.

Effter de Viſes oc forſtandiges Raad ſkal en Herre handle ſin Sag.

Kongen ſkal oc haffue Raadz Mend ſom icke ere ſqualdur-
ne/men de ſom kunde tige / hueſſ han lønlige met dem handler
oc beſlutter. Thi her aff faar hans fremſet/mening oc anſlag
fremgong oc god ende/oc hans ſkade oc forderuelſe bliffuer aff-
uend. Thi naar Herrer oc Førſter haffue god tilſyn / at alle
Menniſke vederfares ſkel / Lou oc Ræt/ oc at deris Sager oc
handel icke ere vdi huer Mandz Mund / Da er der Fred / lyſt
oc enighed vdi Land oc Rige. Men naar Førſter oc Herrer
haffue it obenmundet oc ſqualduret Raad / ſaa at menige
Mand faa deris Raad oc anſlag at vide/ Da begynder Had/
Auid/ Wenighed/Mord/Kiff oc Trætte / ſaa at ingen er fri

Alle tro Radzmend ſkulle være quartagne oc hemmelige met al ting.

Geron vaar en Tyranne.

faar den anden. Den Tyran vdi Scicilien som hed Geron kunde vel taale oc lide hoss sig de som sagde alt det de vilde/ oc om det end vaar hannen selff emod. Men de samme som icke kunde tige huad dem vdi løndom vaar sagt oc befalet / dem kunde eller vilde han aldelis inted taale eller lide hoss sig.

Geron kunde ingen baguaskere taale eller lide hoss sig.

At haffue dem hoss sig som kunde tige/er en kaastelig ting.

Derfaare bør sig alle Kongers / Førsters oc Stæders Raad at være quartagne/ som kunde beholde hoss sig det som lønligt er. Thi met it Raadslag / som bliffuer lønligt oc icke obenbaris/ kan it gantske Land oc Rige forbedris. Desligest oc om det obenbaris / da kan det gantske Landz skade oc forderff henge der vdi/ i det at slig fare oc forderffuelse Desligest oc velfart oc lycksalighed henger her vdinden/ Da er det en Herre farligt/sligt andre at Betro. Det er oc dem som naaget bliffuer betrod / farligt / om de icke kunde tige det samme som lønligt er/oc dem saaledis betroess oc sigis.

At røbe hemmeligt Raad er gantske farligt / som denne Hystorie giffuer til kende.

Keyser Augustus haffde en i sit Raad som hed Fuluius/ hannem betrode han / oc gaff hannem tilkende huorledis at han vilde beskicke al ting vdi det Romske Rige / oc huo effter hannem skulde Regere. Thi han søcte Vey oc lempe / at hans Søsters Søn / som vaar vden al skyld oc brøde forderffuen/ kunde komme ind igen / oc effter hans død anname Riget oc Regimentet/ Thi han vaar hans æcte Hustruis (som hed Liuia) Søn / huilcken hun haffde afflet met en anden / meget vred. End dog at denne Liuia mente / at hendis Søn skulde komme til Regementet/oc til Riget. Denne Fuluius bleff tit oc offte atspurt aff sin Hustru (huilcken der haffde hemmelig venskaff oc kundskaff met Liuia)huad der vaar handlet inden Raade om Liuiæ Søn/at han vilde hende det dog obenbare. Fuluius lod sig det affbede/oc sagde sin Hustru huad der vaar beslutter/ Hans Hustru sagde det strax Liuie igen/ Oc Liuia breyede Bugusto det samme / oc sagde / Matte du icke haffue sagt mig dette før / men du haffde det i sinde. Thi denne skal nu effter denne dag hade mig oc alle mine. Augustus forferdis aff denne Tale oc bleff vred paa Fuluio. Der Fuluius for-

Quinder kunde icke tige.

merckte

merckte Keyserens vrede / gick han hiem oc vilde straffe sin Hustru/at hun haffde sligt obenbaret / han haffde oc i sinde/ at vilde haffue stunget sig selff ihiel/ Hans hustru suarede hannem/dig skede ingen wræt/om du saaledis drepte dig / i det at du en quinde (huilcken du vdi slig maade lenge oc vel haffuer kent at hun icke kan tige) haffuer betrodt oc obenbaret det som skulde haffue været lønligt / Oc naagen tid der effter drepte de sig baade sammen selffue.

Quindens suar der hun bleff straffid.

En Konge hed Lisimachus haffde en mand / som hed Philippus/ saare kær/oc giorde hannem alt det hannem lefft vaar. Oc en gong sagde Kongen/ Philippides/huad skal ieg dig met dele oc betro aff min Sag oc handel/ Han suarede hannem/ Min Herre oc Konge betro mig huad som helst du vilt/ Men lad det dog icke vere hemmeligt eller lønligt/Denne gode Mand vilde ingen faare staa/ Derfaare begerede han icke heller at vide aff Sagen.

Mand skal icke begere at vide Herrers oc Førsters hemelige sager.

Fridanck.

Jhuo sin tunge vel kan regere/
Han naaer sit alder i heder oc ære.

Det XII. Capitel.

Huorledis at Hindze som kalledis Vildkatten bleff vdsent aff Kongen at steffne Ræffuen anden gong vdi Rætte/oc huor det gick hannem.

DEr Kongen/hans Raad oc Herrer alle/
Dette Raadslag sig lode befalde.
At Hindze skulde nu gaa dette Bud/
Oc steffne Mickel som icke vaar god.
Kongen sagde til Hindze mercker dette/
Huad disse Herrer haffue fundit for Rætte.

Den befalning som Hindze fick aff Kongen at føre Ræffuen.

Gaar strax til hannem oc siger saa/
At disse Herrer lade hannem forstaa.
Skal man sende hannem Tredie Bud/
Da skal det suie vdi hans hud.
Hannem oc hans Slect vil ieg saa møde/
Oc slet i grunden legge dem øde.
Beder hannem icke holde sligt faar spaat/
Det er mit alffuere saa helpe mi gaat.
Han er vel andre Diur skadelig/
Men eder haffuer han kær det ved ieg.
Huad i hannem Raade det gør han vel/
Vnderuiser hannem lønlige hoss eder sell.

Der

Hindze suarer.

Det maa mig nu skade eller fromme/
Huad skal ieg sige naar ieg monne komme.
For min skyld gør han dog lidet gaat/
Men holder min tale faar idel spaat.
Min Persone er ringe det vide i alle/
Lader hannem en anden til Rætte kalde.
Brun vaar mectig/ veldig/ sterck oc stor/
J haffue vel hørt huor han der foer.
Huor skal ieg fattige handle denne Sag/
Kongen sagde/ Hindze haffuer denne wmag.
Man finder vel mangen liden Mand/
Vdi huilcken dog er list oc forstand.
Fast mere end i den som er vel stor/
Ere i liden da bruger store ord.
Thi i ere Viss oc kunde mange maal/
Hindze sagde/ ieg eder alle Gud befal.
Seer ieg naget Tegen paa Himmelen staa/
Som monne mig til den høyre haand gaa.
Da haffuer ieg lycke foruden tuil/
Oc der hand kom frem vid en halff Mil.
Sancte Mortens ful saa han der flie/
O kære/ sagde Hindze/ vilt du lit bie.
Sla vd dine Vinger oc flu hid fram/
Oc set dig her hoss min høyre arm.
Fulen fløy paa en quist oc lod sig lide/
Oc satte sig alt til hans venstre side.
Der Hindze det saa forferdis hand/

Huo sig lader tycke at være viss oc stor/ Staar tit oc offte i gæcke kor.

Sancte Mortens Ful mercker her/ som somme mene vildgaasen/ Oc mange mene at hun skal haffue nogen besynderlig væsen/ lycke eller wlycke anrørendis vdi sin fluct.

 Oc red-

Oc reddis saare fattig Mand.
Dog giorde han som end nu mangen gør/
Naar han naagle onde tidinge spør.
Han trøstet sig selff det beste han kunde/

Huo sig selff skal trøste altid / han maa sig sin sorg snart gøre quit.

Sit huerff at forsømme vilde han ingelunde.
Men gick ret frem til Malepartus/
Oc fant strax Ræffuen vden sit huss.
Han talede til hannem alt der han stod/

Her Tal Hindze til Ræffuen.

Gud som er altid naadig oc god.
Han giffue eder en god Afften nu/
O Mickel sagde han kommer i hu.
Jeg steffner eder i Rætte anden gong/
Jeg haffuer nu løbet denne Vey saa long.
Kongen er vred alt offuer maade/
Han vil eder straffe vden naade.
Komme i icke i Rætte nu met mig/
Da gaar det eder ilde visselig.
Han bad mig oc sige eder her hoff/
At det skal kaaste eders liff oc Godz.
Mickel sagde/værer vel komne kære frende/

Mickel svarer.

Det er ret gaat at i funde mig inde.
Hindze Frende/ieg vnder eder gaat/
Sagde den forreder dog mest aff spaat.
Han mente det icke aff hiertens grund/
Men tenckte fast paa it skalcke fund.
Huorledis han Hindze oc kunde skende/
Oc saa igen til Kongen hiem sende.

Ræffuen kallede Katten sin Frende/
Oc sagde/ kære giffuer mig til kende.
Huad i gide ædet det vil ieg eder fly/
Skulde det end hentis en Mil fra by.
Der met gøre wi voss i iafften glad/
Oc i Morgen ville wi følgis at.
Vel aarle til Kongens Gaard at gaa/
Thi ieg kan ingen bedre ven faa.
At følge nu paa denne sinde/
Jeg vnder eder gaat kære frende.
Ingen aff al min Slæct betror ieg saa/
Der mig i min nød saa vel kan bistaa.
Som eder nu/ thi i ere trofast/
J kunde mig hielpe aff denne last.
Det er vid otte dage eller lit mere/
Kom den fraadzelige Biørn/ oc vilde mig lære.
Men hans lære vaar falsk/ kunde ieg forstaa/
Thi tarde ieg ey heller met hannem gaa.
Han braskede oc lod ilde thi han vaar sterck/
Jeg vilde icke for Tusinde danske marck.
Til Kongens Gaard ene met hannem gaa/
Men met eder taar ieg det vel bestaa.
J Morgen tilige ville wi følgis at/
Det synis mig at være det beste Raad.
Hindze suarede til Mickels Tale/
Wi ville icke vor reyse forhale.
Wi ville nu følgis til Kongens Slaat/

Mand skal flitelige vocte sig for ydmyge oc skinnende ord/ thi der er gerne en ond grund vnder/ Huo sig icke vocter/ han føris i skade oc fare.

Fridanck.
For maanskinnet ieg ingen fare har/ Naar solen monne mig skinne klar. Men huilcken Solen icke klar vil opgaa/ hand tage sig aff maanen det hand kand faa.

Maanen skin liuss det er voss gaat.
Veyen er god oc lucten smuck klar/
Jeg vandrer icke i nat huor det gaar.
Sagde Mickel/thi det kunde sig hende/
At naagen oss møtte oc icke kende.
Kunde gøre voss ont oc ilde kue/
Om dagen toge han aff for voss sin hue.
Oc hielsede voss saare om han voss kende/
Om Natten torde han oss ilde skende.
Hindze sagde Mickel lader mig forstaa/
Huad skal ieg her hoss eder nu for Mad faa.
Om ieg i iaffren alt hoss eder bliffuer/
Mickel sagde/gode søde honnig skiffuer.
Andre Rætter kunde i icke nu naa/
Thi tager til tacke huad i kunde faa.
Katten sagde met gaat beraad/
Det er den Mad ieg aldrig aad.
Haffue i icke andet i eders huss/
Da giffuer mig dog en god fed Muss.
Den Mad kender ieg faar god til fulde/
Honnig skulle i vel faar mig beholde.

Her betencker Mickel sin skalckhed mesterlige/oc tager aarsage met huilcken han kan bedrage oc forraade Katten.

Mickel sagde/siger mig vden had/
Holde i Must faar saa kastelig Mad.
Er det eders alffuore lader mig forstaa/
Jeg vil vel at Afften met eder gaa.
Her Boer en Prest han heder Her Sode/
Wi ville gaa oc i hans halm oc rode.

Alt i hans lae hoſſ Kircken monne ſtaa/
Der ſkulle i fede Muſſ alſkens nock faa.
Man ſkulde dem paa en vogen icke age/
J ſkulle i iafften faa dem at ſmage.
Jeg hører den gode Mand ſaare kære/
At hannem ſamme Muſſ ſtor ſkade gøre.
De Pibe oc ſkrabe man kan dem høre/
Naar de huer anden i Halmen omkøre.
Eya ſagde Katten huad kan det ſkade/
Lader mig men komme til ſamme Lade.

Den er viſſelig en gæck/ ſom ſøger tro oc loffue hoſſ den hende icke acter.

Om i ville være min ven/
Kan ieg/ ieg hielper eder igen.
For al den Mad ſom neffnis kand/
Elſker ieg Muſſ alt paa min ſand.
Vaare det Harer / kaniner eller Raar/
Sødere end Muſſ ieg aldrig faar.
Jeg ſiger eder til alt paa min loffue/
Denne Afften alt før i ſkulle ſoffue.
Vil ieg eder føre til det Huſſ/
Der i ſkulle bliffue Matte aff Muſſ.

Meget at loffue/ oc inted at giffue Det er daarligt huo det vil driffue.

Faure ord foruden andet gaar/ gaffner lit oc regnis for ſpaat.

Nu ieg forſtaar eders rette grund/
Lader voſſ ſtrax gaa i denne ſtund.
Mickel gick lige at Preſtens Lade/
Katten trode alt det han ſade.
Oc der de ſkulde til Laden opgaa/
Om Natten tilforn ſkulde i forſtaa.
Haffde Preſten miſt ſin beſte Hane/

Thi

Thi Mickel haffde dod sin gamle vane.
It Hul haffde han paa Veggen giort/
Det samme haffde Prestens Søn spurt.
Han vaar snild oc sette en Snare/
Faar samme Hul oc vilde forfare.
Om han den skade kunde dergøre/
Som hannem Mickel monne paa føre.
Hannem angrede hans Hane han haffde mist/
Derfaare brugede han denne list.

Huo sin wuen skuffe vil/ Hand bruger søde ord der til. Oc holder sig til hannem alt huor hand gaar/ Til hand hans hierte haffuer stinget it saar.
Ocført hannem vnder sligt venligt skin/ vdi iammer oc nød / stor sorg oc meen.

Mickel fornam at den Snare monne staa/

Han sagde til Hindze hid skulle i gaa.
Ret i dette Hul kryber snart/

Oc springer flux frem met en fart.
Det er nu Nat det see i vel/
æder flux Muss oc gører skel.
J kunde nu nock aff dem gribe/
Kære hører til huor de nu Pibe.
Naar i ere Mætte da kommer igen/
Jeg vil eder her bie hoss denne Sten.
J afften ville wi icke skill yes at/
Men i Morgen tilige gaa wi aff stad.
Til Kongens Gaard alt lige saa fram/
Veyen ligger lige/vd met denne Dam.
Hindze sagde tro i at ieg vden vaade/
Her ind skal krybe/tørre i det raade.
Thi Prester ere tredske offuer maade/
De kunde oc vel faar it skalckhed raade.
Der til suarede Mickel den løse skalck/
Eya/ere i oc aff det rædde Folck.
Det viste ieg icke/men ieg maa det nu høre/
Kommer wi ville gaa/did som wi vaare førre.
Alt til min Hustru hun skal met ære/
Oss tractere oc faar voss bære.
God Mad vdi mit eget Huss/
Wi vorde at fri voss vden Muss.
Der Hindze den spaattelige tale fornam/
Da sprancK han i det samme/dristelige fram.
Alt ind i Huset/sig til liden fromme/
Thi Snaren strax om hans halss monne komme.

Mellem disse baade er it vn-
derligt fund/
Naar Verten er fattig oc gesten
kund. Vden ver-
ten haffuer diss bedre forstand/
Da føris i skade baade gesten oc
hand.

Oc bleff saa hengendis det vaar det meste/
Saa skende alt Mickel sine geste.

J Dette Capitel merck Fire sticke.

Det Første.

Der findis vel Hoffsinder oc Tienere i Herrers oc Førsters Gaarde/ som lade sig saare vise oc forfarne vere/ Oc naar dem naaget befallis ath gøre eller vdrette/ da kunde de mesterlige smigle / klyncke oc stønye / oc vndskylde sig icke at være duelige slig huerff oc Erinde vd at rette / icke faar anden sag/ end at de ville være Rosede / Men deris mening oc begering er inted at man skal haffue dem slig i fordrag / Men at Herrerne i mer oc mer faa vilge til dem / oc haffue dem der faare fast mere betrode end tilforne / Oc søge dog endelige her vnder deris eyen Nytte/ baade oc Profit/ Men disse samme ere snart førde vdi skade oc forderffuelse formedelst deris æregerighed oc betacte Hoffmod / lige som oc Katten her vederfaris oc forføris.

Oyen Tienere ville være meget bedne.

Det Andet.

Alle som forlade dem til Troldom/ Spaadom / oc til besynderlige Tegen / Fule Sprock / oc besynderlige dage / Disse samme synde alle emod Gud / oc bespaatte hans hellige Ord/ huilcket som lærer/ at Gud effter sin vryggelige oc guddommelige vilge oc almechtighed alting Ordinerer/ Regerer / skicker oc gør. Vdi slig maade handle de som acte huad dem om Morgenen møder først faar Fugle eller andre Diur / Encten de løbe offuer Veyen faar dem / eller flue til den venstre eller høyre side/ Der vid tro de at deris Reyse/ skal gaa dem vel eller ilde til haande. Som somme/ naar de ferdis oc en hare løber tuert offuer Veyen faar dem / Da acte de det faar it vlyckeligt Tegen. Item andre mene oc at nogle Fule rob/ oc huorheden de flue/ som er ørnen/ Raffnen/ Skadden / Suanen/ oc Vglen at der staar deris lycke oc vlycke vdinnen / lige som Hindze her gør.

Deutro 18.
At sette tro oc loffue til Troldom oc fule Tale det er fordømmeligt.

Her Hans aff Suartzenberg siger vdi Digdernis Hukommelsis Bog.

Være sig encten Quinde eller Mand/
Som Troldom Tror eller gøre kand.
Gudz vrede han visselig offuer sig for/
Lad dig icke wre at det er gode Ord.
Huilcke man saa vchristelige bruger/
Bleffue naagen saa hulpē der vaare singer
Da er det Dieffuelen som det gør/
Thi du haffuer det vel oc hørt før.
At Gud lader meget offuer voss komme/
For vor Synd thi wi ere icke fromme.
Gud giffuer hannem mact at maa Regere/
Oc saa i Verden flux met voss Hoffere.
Exempel her om kant du oc vel faa/
J Bibelen de samme Screffne staa.

At tilhenge troldom oc signelser/ der met haler mand gudz vrede offuer sig.

Der er dog vdi Naturen Predictiones oc diuinationes/ Det er Jndskud oc at Spaa de ting som tilkommende ere/ Men huad det er kan ingen rettelige sige/ eller vide huem naagen wlycke skal vederfares oc hende/ Hans Hierte giffuer hannem der om vel naaget tilkende / thi hans Tancke oc Sind ere tunge oc bekymrede / Men han ved dog icke huad det er / eller huad hannem skader før end samme wlycke timer oc falder hannem offuer/ Oc da siger han mit Hierte sagde mig det vel tilforn. Symonides en saare veltalende Mand / fant liggendis vd met stranden it døt Menniske / hannem syntis at det skulde haffue naaget besynderligt paa sig/ at han paa fant slig en ting/ Oc bleff derfaare saa lenge paa Landet/ at han kunde begraffue samme døde Kraap. Men hans Stalbrødre som icke ville bie de ginge til skibs/ oc drucknede alle sammen den samme dag / oc han bleff ene vdi liffue / Hans Hierte sagde hannem det/ at den døde skulle være hannem til it Tegen / han efftertfulde sit hiertis indskud/ oc bleff leffuendis.

Vdi naturen ere vel indskydelser som bemercke vel noget tilkommende/ det er dog wuist.

Huad Symonides hende.

Sebastianus Brant Siger.

Daarlige kon-ster skal ingen bruge.

It Christet Menniske saare ilde staar/
Naar det met daarlige kunster omgaar.
En god Christens Gerning/ oc Tale saa vel
Skal være om Gud det fyl gaat skel.
Huad wi gøre voss eller andre til gaffn/
Det skulle wi begynde i Herrens naffn.

Prouerb: 18. Turris fortissima nomen Domini.

Icke sige denne dag ath være verre/
End den i gaar som de onde monne lære.
De sige/ vocte dig i dag det vil ieg raade/
Men det du i Morgen gør kan dig inted (skade.
Da er det gaat Tegen oc icke nu/
Kære Christen kom dette i hu.
Huo som Lærer her falske sticke/
Oc der met en vrang tro vil saa smycke.
Den skal det samme som Kong Saul vederfare/
Han forlod Gud oc fald i Dieffuelens Snare.

I. Regum 28.

Han paakallede Dieffuelen oc trode ham/
Derfaare fick han en euig skam.

Det Tredye.

It Viist oc for-synligt Men-niske skal icke vdi sin modgong fal-de i mishob.

En Viiss oc dristig Mand / skal icke lade fra sig vige vdi modgengens oc bedrøffuelsens tid sin fornufft oc forsyn-lighed. Thi de Vises forsynlighed kan fri dem i farens oc nød-zens tid / oc bedre beuare dem end Styrcke oc Rigdom. Der-faare skal en Viiss Mand icke forferdis vdi naagen ting/ som han vil anheffue oc begynde/saa fremt at det er erligt oc søm-meligt. Lige som Hindze oc her sig selff trøster / Men naar naagen vederfaris naagen genuordighed/ da skal han dog vd-uortis (end dog at hans hierte er induortis bekymret) holde sig vid it frit mod/lige som inted vaare/paa det at hans wuen-ner som haffue hannem ført i samme fald oc skade / sig icke skulle glæde.

Det Fierde.

De dynckelgode/ oc de som acte sig selff viise/ bliffue lettelige skuffede oc forførde/ Naar de listige oc suigefulde Forførere/ vdi sandhed oc til visse haffue forfaret deris grund oc mening/ oc til huad ting oc værelse de ere mest tilbøyelige/ Lige som Mickel her oc gør vid Hindze/der han rettelige forstod hans grund / da førde han hannem vdi fengsel oc stor fare i det at han raadde oc bad hannem springe vdi Hullet / der som han vel viste at Snaren stod. Dynckelgod Mennniske bliffue forførde i deris egen begerlighed.

Men Huer Viss Mand bør effter de gamle Viises raad forsynlige oc vel betenckt sin handel huerff oc ærinde. Oc icke heller atspørge de listige oc suigefulde eller vbekende om Raad Men søge dem hoss de fromme oc Retuise. Thi den som er fornufftig skal icke forlade sig til de ting som er tuilactige/ Men forfare sandhed oc den rette grund derom / Han skal icke sette sit liff vdi fare effter naagen andens Raad / i naagen Sag / som kan være tuilactig / om hannem endder vdoffuer stor Ting loffuedis oc tilsagdis. Raad skal man søge hoss de trofaste oc fromme.

Det XIII. Capitel.

Huorledis at Hindze / som oc kaldis Ratten bleff forraadt aff Ræffuen/ oc volte met sitt falske Raad oc Tale/ at han bleff fangen/ oc huorledis det gick hannem.

DEr Hindze kom i samme Hul/
Da vaar det Mørckt alt som it Kul.
Oc der hand fornam den lede Snare/
Da bleff han forfærit gantske saare/
Hun snergede sammen met en hast/
Der sad da Hindze alt fangen fast.
Han spranck hart frem det beste han kunde/
Men slippe kunde han ingelunde.

Hindze han robte ret ynckelig/
Det kan vel tencke nu huer vid sig.
Der Mickel det hørde han bleff vel glad/

Naar du vilt andre spaatte oc spe/ Da skalt du først selff til dig see. Gør du det icke du kaldis hans lappe/ Oc maat met ære bære en daare kappe.

Oc sagde/ huor smager eder slig Mad.
Gide i ædit disse Muss/ere de fede/
Men i saa quædende effter dem lede.
Viste det Presten eller Martinet/
At i saa haffde deris vilbrad opæt.
De baare eder der til en Sennep sur/
Sagde Mickel der som han stod paa lur.
Siunger man saa til Hoffue naar man faar mad/
I ere offuermaade dygende glad.
Jeg vilde at Isegrim vaare oc der inde/
Saa gantske vel foruaret som i/ dette sinde.
Der skulde hannem betales huit oc sort/
For alt det onde han haffuer mig giort.
Met disse Ord gick han nu saa/
Oc lod Hindze der i Snaren staa.
Icke eniste at stiæle oc gøre trætte/

At Røffue oc myrde bliffuer end nu (aff de som ere aff Mickels Natur) icke actet for synd.

Men at han oc kunde andet ont anrætte.
Desligest at bedriffue hor oc mor/
Ingen skalckhed vaar hannem forstor.
Han satte sig oc faare samme sinde/
Fru Grimholt at søge den stolte Quinde.
For tuende Sager søgte han hende/
Om hun naaget vilde giffue tilkende.
Huad kæremaal Isegrim vilde sette paa ham/

Det andet / at han vilde gøre hende skam.
Mickel viste vel som ieg forstaar/
At Isegrim vaar i Kongens gaard.
Mellem Vlffuē oc Ræffuen/vaar det største had/
At Mickel vilde side met Vlffuen til fad.
Thi han Bolede hemmelige met Fru Grimholt/
Som var offuermaade hoffmodig oc stolt.
Der han did kom oc det fornam/
At hun vaar vdgaaen lidet faar ham.
Han fant hendis Børn oc hilset dem saare/
Dog mest aff spaat monne hand det gøre.
Mine kære steff Børn huor mon eder lide/
Oc løb strax bort / oc vilde icke bie.
Lit effter at han vaar gaaen aff gaare/
Kom Grimholt ind / oc hastede saare.
Vel aarle om Morgenen / det siger ieg dig/
Hun sagde / vaar her naagen som spurde at mig.
De suarede / ia Moder her vaar ret nu/
Vor Gudfader Mickel / wi kommet ihu.
Sine Steffbørn sagde han voss at være/
Saa mange wi her til samen ere.
Da talde Vlffinnen it ord saa stort/
Han skal det icke haffue for inted giort.
Hun vilde det heffne samme sinde/
Oc søgte om hun ham kunde finde.
Hun fant hannem thi hun viste vel/
Huor han sin iact holt faar sig sel.

Det er en gæck oc skalck foruist/ som skuffer vanuittige børn met løgen oc list.

Huo al ting vil heffne aff hierte oc hu / som hannem paa siges i verden nu / Den samme leffuer stedze i vrede oc had/oc kand kōme der offuer i fuld ont it bad.

Hun ſagde / Mickel huad er det faar or/
De i ſagde faar mine Børn i gaar.
J ſkulle derfaare faa it fendens Aar/
Om ieg vil naagen tid bære loaſſ oc maar.
Hun vaar fortørnet haſtig oc vred/
Oc ſoer der til om Gudz verdighed.
Alt met hendis Ramme tog hun til ham/
At Mickel det i hans ſkind fornam.
Hendis vrede vilde han icke lenger lide/
Men vende ſig om til den anden ſide.

Jdt ont/ vret oc heffngerigt Mēniſke / ſkal en viſſ oc forſtandig Mand vige / thi han finder ingenære eller lempe i hannem.

At han kunde løbe det ſyntes hannem gaat/
Icke longt der fraa / laa it gammelt Slaat.
Hun fulde hannem oc løb velført/
Til ſamme Slaat ſom nu er hørt.
J maa nu høre it ſtort euentyr /
Vid den ene ſide ſtod en gammel Mur.
En Reffue var der vid den venſtre ſide /
Der ſpranck Mickel igennem oc lod ſig lide.
Den ſamme Reffue vaar liden ſige ſomme/
At Mickel met nød igennem kunde komme.
Men Grimholt vaar tyck / ſterck ſtor oc fed /
Hun kom oc i Ræffuen gantſke vred.
Oc ſtak ind ſit hoffuit oc begyne at trenge/
Men Ræffuen vaar hende alt formeget enge.
Hun ſkrabede oc trengde det beſte hun kunde/
Men at komme igennem kunde hun ingelunde.
Til bage kunde hun ey heller igen/

Mickel

Mickel løb omkring oc vaar icke ſeen.
Der han nu ſaa hende ſide faſt/
Han ſuſede til hende met en haſt.
Hun ſagde du gør ſom ingen dannemand/
At du mig ſaa ſkender i fremmede Land.
Mickel ſagde haffuer ieg naaget forſømmet før/
Det ſamme ieg nu veluillige gør.

Tid oc leylighed oc naar en ſeer ſit raaderum gør mangen Tyff/oc giffuer aarſage til meget ont.

Slig en Mand ſin ære ilde beuarer/
Som ſaa ſin Huſtru med en anden ſparer.
Som Mickel Ræff her nu giorde/
Han ſkøtte inted huo det ſpurde.
Der hun kom løſſ aff Ræffuen igen/
Da vaar Mickel borte hendis gode Ven.
At beſkerme ſin ære hun der ſøgte/
Oc kom der met i ſtørre røcte.
Wi ville det met Mickel lit lade ſtaa/
Oc ſcriffue nu huor det Hindze mon gaa.

Nu bliffue ſlige gantſke erlige acter oc holdet vdi Verden/ ſom deris erlige Dannequinde met vnge ſkyrhoppere ſpare.

I Dette Capitel merck Fire ſticke.

Det Førſte.

Mongen Mand ſom bliffuer ført vdi ſkade eller ſkuffet aff ſlig hinderliſtige oc ſuigefulde Forredere / ſkulle tit oc offte taale oc lide ſpe oc ſpaat til deris ſkade / lige ſom Mickel her gør/han ſtaar oc ſpaatter Ratten nu han er kommen i Sna-ren/thi aff ont ſelſkaff bliffuer ingen forbedret/men faſt mere forhaanet/forraad/ſpaattet oc ſkendet.

Effter ſkaden følger gerne ſpaat oc ſpe.

Det Andet.

Huilcken en gong forraader/ kan ilde igen afflade / men forraader vel tirre Huilcken oc en forraader oc vel mange / om hand

Huo en gong handler ſuigelige den ſamme er ſtedze miſtenckt oc ilde betrod.

hand det met lempe kan bekomme/ som Mickel her siger/ Han vilde ath Isegrim vaare i samme Snare hoss Katten/ Thi it Menniske som en gong gør en vgerning / aff hannem maa man stedze vente sig vtroskaff/ oc det som ont er/ i det at hans Nature/ driffuer hannem aff den ene vgerning oc Synd i den anden / Saa at han haffuer en velbehagelighed der vdinden/ Ja taar oc berømme sig der aff/ som oc Mickel gør aff det lede Hor som han haffuer giort oc bedreffuit.

Det Tredye.

Horerij er en suar synd.

Horeri er en stor oc suar Synd / huilcken Gud baade her oc i den anden Verden (effter den hellige Scriffts lydelse) haardelige vil straffe.

Doctor Sebastianus Brant siger.

David en saare hellig Mand oc from/
Huilcken den hellige scrifft meget tal om.
Gud haffde hannnem kær offuer maade/
Men hans Horeri kom hannem i vaade.
Gud lod offuer hannem komme stor plage/
Oc maatte gøre Penitens alle sine dage.
Han angrede oc begræd sin Synd igen/
Oc fick dog suarlige Gud til ven.
I den gamle Lou man haardelige Bød/
Huo Horeri giorde skulde Stenis død.
Men Stenene bliffue nu sparde vel/
Oc sees flux igennem fingre her til.
Hedninge actede Horeri vere end skyld/
Oc huo hende giorde bleff kast i ild.
Men Veden gelder her mange penninge/
Thi straffis icke denne Synd saa strenge.
Bliffue de end fride for denne ild/
Til helffuede faare de icke vild.
Vid komme de vist som saaledis Hore/
Vden de gøre som David han giorde.

Deutro 22.
Horkarle skulle stenis ihiel.

Det

Det Fierde.

It vret oc fortørnet Menniſke ſkal mand vige oc inted ſuare eller emod ſige / at vndfly Oprør / Kiff oc Trætte / lige ſom Mickel her giørde / Han vnduigede Vlffinnen / der han ſaa hende fortørnet oc ſkende vred. Thi huilcken der vil met Bulder Kiff oc Trætte met veldig haand / eller faar Dom oc Ræt) beſkerme ſin ære / den ſamme berycter ſig ſelff io mer oc mer / vden at ſamme Perſone er diſſ frommere/ oc faar ſaa ſpaat til ſkaden/lige ſom Vlffinnen hende at hun miſte oc tabte ſin ære/der hun vredelige oc met mact hende vilde forſuare oc beſkærme.

It fortørnet oc vret Menniſke ſkal man vige.

Huo ſin wuen eller den hannem offuerſkender vnduiger/ gør viſelige kan det oc icke ſke met lempe/da giffue ſig hannem gode oc venlige Ord/ Om han end haffde fuld god aarſage at forhaane oc offuerſkende hannem igen / Thi it gaat Ord finder altid en god ſted/ førſt hoſſ dem ſom ere der næruærendis til ſtede/ naar de ſaa høre hans taalmodighed / ſkulle de hannem derfaar priſe oc ære. Det andet at den ſom ſaa vredelige oc i ſin haſtighed haffuer Buldrit oc Regeret ſkammer ſig faar den han ſaa i ſin haſtighed haffuer offuerfuſet/naar han beſinder ſig / oc hans haſtighed oc vrede er forløben / oc den taalmodige gør mere her met/end han haffde paa det allerhøyſte oc ſkarpiſte ſkendet hannem igen.

It gaat Ord finder vel ſin ſted.

Oc end dog at det er ræt oc ſømmeligt at en Mand/ om hans ære bliffuer bekrencket/at han den ſamme forſuarer/ beſkytter oc beſkermer. Men fornufften beſlutter her emod oc ſiger/ Wi ſkulle det icke altſammen holde eller acte for ſkam oc vanære ſom voſſ paa ſiges. Priſer/Roſer eller ærer voſſ naagen ſom ſelff ingen ære haffuer / da er det ſlet inted at acte. Thi huorledis ſkal den ære naagen anden / ſom icke ved huad ære er. Her emod igen/naar naagen løſſ wærlig Mand/eller anden Perſone naagen ſkender met Tale/ da ſkal man derfaare icke gremme ſig / men lade det fare. Oc det er it ſant oc Viſt Loff/ſom ærlige Mend giffue naagen / Oc en ærlig oc frommer

Det er icke als ſkam ſom voſſ aff wærlige perſoner paa ſigis.

mer Mand skal det icke gerne see at løst oc draffuelsf Folck rose hannem. En Viss oc ærlig Mand straffer løssactigt oc draffuelsf Folck / thi skende de hannem igen / oc elske hannem icke/ i det at han icke vil samtycke deris ondskaff.

Sebastianus Brant siger.

Sactmodige oc gode Ord bryde vreden sønder.

En sactmodig Tunge vreden sønderbryder/
En vred Gæck sin tale hastelige vdskryder.
Huilcken Gæck til vrede haffuer lyst oc Sind/
Hand bliffuer der aff baade galend oc blind.
Vrede forhindrer den Vises forstand/
At han synis at være en galind Mand.
Huo vreder er/ ved icke huad han gør/
Slar sønder baade Bord/ Vindue oc Dør.
Al vrede skal man fly met stor flit/
Hun forkørter Menniskens Leffnit oc tid.

Det XIIII. Capitel.

Huorledis at Hindze (der hand vaar Fangen) bleff skend oc ilde slagen oc kom dog løss.

DEr Hindze i snaren sad Fangen fast/
Han røbte ynckelig alt som en gast.
Det hørde forscreffne Martinet/
Som haffde den samme snare set.
Vel snart han aff sin Seng opstod/
Oc tackede Gud met it frit mod.
I en god tid kom denne Snare at stonde/
Jeg for nu bod alt faar min vonde.
Den lede Tyff som vaare Høns monne laane/
Jeg for nu vandel faar min store Hane.

Ræff-

Ræffuen er fangen forstaar ieg vel/
Jeg maa nu hen oc gøre hannem skel.
Hand tende it liuff alt met en hast/
Alle folck i Huset soffue fast.
Fader oc Moder bad han opstaa/
Piger oc Drenge desligest ocsaa.
Staar op sagde han oc tager vare/
Jeg haffuer en Ræff alt i min snare.

Effter hans fortienste ville wi hannem løne/
Hand skal nu betale vaar fede Høne.
De komme alle ond oc god/
Presten oc saa selff opstod.

En løff kaabe kaste han omkring/
Oc Prestedeyen bar mange liuff ind.
Der stod en Pigstaff i en vraa/
Den samme Martinus monne faa.
Der met begynte han Katten at slaa/
Han fick kindheste baade store oc smaa.
Alt paa hans hoffuit oc offuer hans hud/
Oc slog hannem saa it øye vd.
Aff alle fick han store slag/
Presten haffde en Abille staff.
Der met han Katten dræbe vilde/
Der katten det saa han lod vel ilde.
Han tenckte/ de ville mig døde visselig/
Jeg beraader mig ei lenger tenckte han vid sig.
Han spranck ret op oc vaar ey sen/
Oc kom saa mellem Prestens Ben.
Han Bed oc Reff oc giorde al sin flid/
Oc skemmede Presten oc giorde hannem quid.
Icke alt men den tredye deel forsand/
Aff huilcket han ret kalledis en Mand.
Det Reff han hannem alt aff sin hud/
Da begynte Presten at robe Jodut.
Oc daanede hart alt som en Sten/
O ve sagde Deyen dette meen.
Dieffuelen haffuer anret dette spil/
Sandingen ieg nu sige vil.
Alt mit Godz vilde ieg der til ombære/

Der som monge blinde monne geste/ De er den met det ene øye den beste.

At min Herre skulde icke saa skamfæret være.
Hun soer hart oc bad sig aldrig ske lycke/
Hun haffde fast kærere dette sticke.
Det hun saa ligge paa Jorden faar sig/
End Tusinde Daler det siger ieg dig.
J den onde Mandz naffn er denne Snare set/
Sagde hun oc kallede paa Martinet.
See kære Søn huilcken stor wlycke/
At din Fader miste dette gode sticke.
Hun tenckte vid sig/ min skade er stor/
Oc græd ynckelige oc robte mor.
J denne sorg som de nu hadde/
Toge de Presten i saadan maade.
Oc lagde hannem til Sengs vel halff død/
Katten tenckte vaare ieg aff denne nød.
Han saa at alle toge Presten vare/
Han gnaffuede oc bed paa samme Snare.
End dog at han aff strøbelighed lidet gad/
Han tenckte/ ilde smager mig denne Preste Mad.
Han bed saa at Snaren gick i thu sticke/
Det tyckte hannem være fuld god en lycke.
Her er icke gaat maa ieg vel sige/
Jeg vil her ingelunde lenger bie.
Han spranck aff hullet det beste han kunde/
Til Kongens Gaard monne hand fast stunde.
Den geniste Vey til Slaattet mon gaa/
Før end han did kom da vaar det høy da.

Han

Han sagde/ huor har Broder Rus regeret nu/
Oc kommet mig i fat met denne tiu.
Han kom til Slaattet vel ilde skend/
Met det ene øye slet forblend.
Kongen bleff vred alt offuer maade/
Dette skal heffnis vden all naade.
Sit Raad lod han tilsammen kalde/
De der til stede vaare alle.
Oc de Viseste aff hans Hoffsinde/
Han bad dem strax snilde Raad finde.
Huad han skulde gøre at han kunde/
Faa Mickel til Rætte nagle lunde.
Som huer mand bekærde oc gaffue Sag/
De han haffde forraskit oc giort vmag.
Der alle disse ord nu vaare skede/
Sagde Greffuingen i Herrer mue dog vide.
Alt vaare min frende end halffue verre/
Skal dog brugis fri Rætnaadige Herre.
Man skal hannem Tredye gong kalde fram/
Saa bør en fri Mand ellers vaare det skam.
Vil han da icke frem oc til Rætte staa/
Da maa eders naade lade rætten gaa.
Oc er da troligt huad disse sige/
Da bør hannem faar sine Gerninger lie.
Kongen suarer. Kongen sagde huem vil sig vnderstaa/
Oc nu til Mickel dette Tredie Bud gaa.
At miste it øye som Hindze giorde/

Eller it øre om det kunde ſaa vorde.
Oc ſaa ſit Liff i ſtor fare ſette/
Oc føre end da ey Mickel i Rætte.
Jngen faar ieg at fare dette Bud/
Greffuingen ſagde alt ſom han ſtod.

Herre/ begere i det aff mig/
Dette Bud bær ieg alt vden ſuig.
Det gaar mig der offuer huor det kan/
Jeg vil det vaage/ alt ſom en mand.
Kongen ſagde da gaar i mag/
J haffue nu hørt all hans Sag.
Derfaare ſeer vel til oc værer Viiſ/

Mickel haffuer studeret i Pariss.
Han er listig oc tredsk offuer maade/
Seer nøye til vil ieg eder raade.
Greffuingen sagde ieg tror foruist/
Han gaar met mig vden argelist.
Oc gick her met til Malepartus/
Der fant han Reynicke i sit Huss.
Hanss Hustru oc Børn desligest oc saa/
Han hilsede dem alle store oc smaa.
Oc sagde frende ville i mig høre/
Mig vndrer storlige i taare saa gøre.
At holde slig Bud faar haan/spaat oc spe/
Oc acte icke Kongens store vrede.
J foracte hans Bud oc ville icke komme/
Det vil eder paa det siste lidet fromme.
Synis eder saa gaat ieg vil det raade/

Den som icke vil høre huad hans ven hannē raar/ Før end hannem nogen skade offuer gaar. Oc kommer der offuer i fald oc trætte/ Jeg siger hannem skeer det alt met rætte.

Legger aff eders rycte oc beder om naade.
Jeg raader at i met mig til Kongen komme/
At bie lenger skaffer ingen fromme.
Offuer eder kæris haardelige diss ver/
Den Tredie gong i nu steffness her.
Komme i icke til stede met mig/
Da bliffue i belagde visselig.
Thi Kongen haffuer det nu selff sagt/
Hand vil eder søge met sin mact.
Oc legge sig faar eders faste Huss/
Som kaldis aff mange Malepartus.

Eder/eders Børn oc venne Viff/
Vil det kaaste godz/ære oc liff.
Thi i kunde Kongen icke vndkomme/
Thi gaar met mig det skal eder fromme.
J kunde ful vel eders Logicam/
Bruger hende men flux/i gaa vel fram.
J haffue vel før staaet større fare/
End denne her naagen tid kan vere.
Oc komme dog bort vden skam oc spaat/
Men eders wuenne finge lidet gaat.

De subtilige/behendige oc listige Finantzer kunde alle vegne. Skaffe deris fordeel / oc end da t alting sig mesterlige fororsage oc vndskylde.

J Dette Capi. merck Tuende lerdomme.

Den Første.

Poeten straffer met betackte Ord / vnder denne Kircke Herris Persone den gantske geystlige Stat / huilcke der skulle være alle Menniskis speyl oc Exempel vdi gudeligt/ærligt oc vstraffeligt leffnit / som Christus haffuer befallet dem / der som han siger. Lader eders Liuss skinne faar Mennisken/ saa at de see eders gode Gerninger / oc prise eders Fader / som er i Himmelen &c. Men denne forneffnde Aandelige Stat er aff sin rette Vey/baade aff den Christelige oc Scrifftelige Brug (huilcken oc den første Christelige Kircke haffuer holdet klar/ren oc pur) slet oc plat affuigen. Thi i den første Christelig Kircke/ vaar denne Stat Ecteskaff effter Christi Lære fri/ huilcket dog Paffuerne aff deris egen paalegge haffue forbudit vden al scrifftens grund oc forstand/ oc der met er Døren opladen til all Horeri oc skørleffnit. Thi Presterne holde och haffue nu stercke oc føre sløger/saa mange dem lyster / vdi den sted som dem burde at holde deris Ecte Hustruer oc dannequinder huilcket er emod Gud oc den hellige Scrifft / oc Christenheden til alsom største skade oc forderffne/Thi de giffue der

Math. 6.

Den aandelige stat er straffelig/ oc monge forarge sig paa hannem formedelss deris horeri oc onde leffnit.

Paffuen met sine aandelige er en orsage til al horeri.

ue der met onde Exempelle oc forarge her met den menige Mand / saa at de efterfølge deris onde Handel oc leffnit oc acte Horeri oc skørleffnit faar ingen Synd / oc sige / Vaare det saa stor Synd / da giorde Prestene det icke ꝛc.

Den ægte stat haffuer i gamel tid været de aan=delige fri faare.

Den Gamle scrifft bær vidnisbyrd / ath Bisperne oc Presterne vdi fordom tid haffue hafft Ecte Hustruer. Thi den store Læresader Gregorius Nazianzenus er vdi Nazion (vdi sin Faders sted / som oc vaar en god oc from Biscop) sæt och kaaret til en Biscop effter sin Faders død. Oc den hellige Matyr Eupsichius haffuer været en Prest vdi Cesarea / oc haffuer hafft en ecte Hustru.

Concilium nicenū haffuer samtyckt oc bewilliget den ecte stat.

I som kaldis aandelige haff=uer act til eders stat.

Item In Concilio Niceno vilde denne gode hellige oc fromme Mand Paphuntius icke samtycke / at Presterne icke skulde haffue deris ecte Hustruer / oc sagde / Ecte Folcks sammenliggelse oc samquem er en kyskhed / oc han fick met hald och bistand aff den gantske forsamling. Item i den geystlige Ræt staar saa screffuit. En Biscop / Prest eller Diacon som leffuer i Horeri / skal afssettis oc skal driffuis aff Kircken oc iblant ligfolcket at gøre plict oc Bod.

Item ingen skal høre den Prestis Messe som viderlige haffuer naagen Hore eller Concubin hoss sig vdi sit Huss.

Item En Biscop som faar Pendinge oc gunst eller gaffue skyld samtycker naagen Prestis Horeri / den samme skal afssettis / oc icke lenger være Biscop / men kaldis en wtuctig Hund.

Det Andet.

Vden gensuar oc forhørelse skal mand ingen døm me.

En Første / Herre eller Dommere skal ingen offuerfalde eller fordømme i huor monge kæremaal der siges paa hannem / Men effter sine Vise oc forstandige Radz Raad / oc effter louuens indehold skal han tre gonge vdi Rætte kaldis eller steffnis. Thi effter de Gamle Vises vnderuisning / er ingen ting met huilcket en Konge / Herre eller Første sine Land oc Rige kan bedre beuaare / oc sin ære formere end ath han i alle sine gerninger vndflyer hastighedz vrede / oc all wræt / oc han setter

ſetter ſit raadſlag til erlige oc fromme Mend/ ſom ere forfarne oc forſøcte vden oc inden Landz/ oc vide huad ont oc gaat er/ oc de ſom ere brugede i alle hande Sager. Men der ſom han fortørnis paa naagen/ at han icke da den ſamme vbetenckt oc i ſin haſtighed lader ſtraffe/ Rette eller omkomme/ Oc end dog at alle Menniſke ſkulle oc bør aff rætte ſaaledis holde dem. Saa bør det oc beſynderlige alle Herrer oc Potentater at de ere longſomme oc ſene met deris vrede/ oc dem vel betenckte huad de ville gøre/ oc beſpørge dem met deris viſe oc elſkelige Raad/ Naar de det gøre/ da faa deris Sager oc Erende en lyckelig fremgang. Oc naar de end ſtundem bliffue ſtraffede oc vnderuiſde aff deris elſkelige Raad/ da ſkulle de icke bliffue haſtige eller vrede/ men det ſamme ſactſmodelige oc met it ladderfult oc blit anſict venlige anname.

En Førſte oc Herre ſkal ſky wræt oc vrede.

Herrer och Potentater ſkulle ſig vel beſinde før de derer vrede vdøſe.

Det XV. Capitel.

Huorledis at Ræffuen ſuarede Greffuingen der han ſteffnde hannem i Rætte/ oc at han ſkulde følge hannem til Kongens Gaard.

DEr Greffuingen gaff Ræffuen ſligt til kende/
Det er ſant ſagde Mickel kære Frende.
Det er beſt at ieg gaar met eder did/
Oc forſuarer ſelff min Sag met flid.
Jeg haabis at Kongen beuiſſ mig naade/
Jeg kan hannem i hans Sager vel raade.
Det ved han vel thi han er klog oc viſſ/
Det hader mange at ieg haffuer den priſſ.
Hoffuid alt vden mig icke vel kan ſtaa/
Haffde ieg end fortørnet ſtore oc ſmaa.
Kan mig det hende oc maa ſaa ſke/

Den blackede heſt kand ieg vel ſmucke Oc til hoffue meſterlige neye oc bucke. Sligt til min ſag mon rettelige høre/ Jeg kand falſkt aluore oc ſkempt fremføre.

At ieg kan Kongen vnder øyen ſee.
Oc komme ſaa førſt met hannem i Tale/
Jeg vil vel huiſke hannem met min hale.
Han ſkal ſin vrede vel lade falde/
Oc mig ſin kære Søn ſtrax kalde.
Kongen haffuer naagle Raadgiffuere nu/
De ere icke end alle rætt ſandru.
Deris Raad de giffue haffue liden god grund/
Oc forſtaa icke deris egen Tale mangen ſtund.

Fromhed kommer ſnarlige paa ſin rette maade/ Den ſtund wtro al ting vil beſlutte oc raade.

Huo ſig ſelff vil loffue oc priſe/ Det er almindelig gæcke viſe.

Men ſkal naaget beſluttis/ da maa Mickel fram/
Vaare det end i Keyſerens Gaard i Amſterdam.
J huor Herrer oc Førſter tilſammen komme/
Oc naget ſubtiligt ville beramme.
Da maa alt Mickel opløſe knuden/
Oc mange aff de andre ſtaa foruden.
De hade mig derfaare det ved ieg vel/

Sig ſelff ingen priſe ſkal/ Det gode loffuer ſig ſelff vel.

Mange haffue ſorit paa Liff oc Siæl.
At ville mit verſte ehuor de kunde/
Det bedrøffuer mit hierte mange lunde.
Der ere vel thi de mig ilde mene/
De formaa faſt mere end ieg allene.
Det ſamme vil mig meſt forfære/
Dog er det bedre at ieg met ære.
Nu ſelff met eder til Kongen gaar/
At forſuare min Sag oc erlige ſtaar.
End lade min Huſtru o Børn nu/
Side i fare/ ſørg oc ſtor omhu.

Da

Da vaar baade ieg desligest oc de/
J grunden forderffuede det kan ieg see.
Thi Kongen er mectigere end ieg foruist/
Jeg maa hannem vige det er mig best.
Han vil altid haffue vundit spil/
Thi maa ieg gøre alt huad han vil.
Derfaare synis mig som ieg haffuer læst/
En venlig handel den vaare mig vel bæst.

J Dette Capitel merck Tre Lærdomme.

Det Første.

Til hoffue oc i Herregaarde kan Mickel icke mistis/ Thi han skal paa alle sider være met i Raadet / være sig enc-ten Herren eller vnderdane til onde eller gode / til gaffn eller skade. Jgennem denne Mickel forstaas alle hinderlistige/ suigefulde/ vtro/ falske/ løse/ skalckactige Menniske/ huilcke oc saaledis neffnis / hyglere / Smiglere / Glisener / Ja Herrer/ Spitzhatte/ ørenmulckere/ Per Nackis Suene/ Jtem Mund-kemper/ Tunge/ terskere/ øyenskalcke/ de som bære Kaaben paa baade arler / vendekaaber / Oc kunde Segle met alle honde Vær/ saa vel met det emod er/ søm met er / Oc blæse somt vd oc beholde helten inde igen / som squaldre oc bagtale huer Mand/ som hilse ydmygelige dog aff skrymteri / de som slicke faare/ oc riffue store skrammer bag effter/ De som pege til van-det oc mene ilden / De som met den ene haand recke smør oc Brød frem / oc i den anden haand haffue de lønlige en Steen til rede/ Summa ræt affstumnede skalcke/ faar huilcke ingen from Mand kan tage sig vare.

Mickel kan man icke vel miste til Hoffue.

Huad slags mennisker her forstaas met dette Mickels naffn.

Alle Historier baade hellige oc hedenske Scriffter giffue vidnisbyrd / at saadane haffue for derffuit mange Herrer oc Førster/ Somme haffue de giort til Guder met deris suigeful-de vnderuisning / Saa at de haffue ladet vdgaa obenbare

Alle potentater bliffue forførde formedelst de vtro Spitzhatte oc falske Raadgiffere.

Edict at tilbede dem. En anden haffue de giort til en obenbare Tiranne oc end dog roset oc priset hannem faar en from oc tuctig Regente/ haffue saa sett hannem kappen paa / met store longe øerne. Den Tredye til en Gæck oc naar / Slige smiglere oc øyenskalcke haffue vnge och vforstandige Førster vnder dem / som Piberen sin Hund / oc forderffue saa baade Førsterne oc vndersaattene. Thi naar Herren er forderffuit/ da recker det vel til Menigheden oc Almuen.

Piberens hund.

Ecclesiasticus 10.

Huor met en Barnuren Konge bekymrer sig.

Derfaare siger Salamon / Ve det Land hues Konge it Barn er/ Det er som sin tid (vdi velløst / druckenskaff fradzeri/ Jact oc anden gæckeri) tilkommer/ oc lader sit Raad Regere Landene/ Som den Historie om Sardanapalo/ oc Daniel om Baltazer giffuer tilkende. Naar nu Herren saaledis ligger vdi sin vellyst/ oc lader andre Regere / da vil huer fortiene tack aff Herren / oc skicke hannem flux til køckenit / oc diss emellem glemme de sig icke selffue Men huer vocter vel paa sin skandze. Da skulle de fattige vndersaate Borgere oc Bønder holde Hoffuedit frem/ skattis oc plaggis. Thi naar Herren vdi slig maade sin vellyst kan bekomme/ oc Befallings Mendene diss emellem sig vel besørge / klippe Faarene flux ꝛc. Da forarmis Folcket / Byer oc Stæder falde ned / Ager oc Eng ligge øde / naar man nu ydermere vil trenge skatte oc plagge saadan bedrøffuit oc fattig Almue/ der aff begyndis da oprør oc anden wlycke / aff huilcket da endelige Landene slet forderffuis oc ødeleggis.

Orsage huorfaare at land oc Rige / Folck oc vndersane forderffuis oc forødis.

Fogeder oc andre befallings mend haffue regementet/ oc Herrerne naffnet.

J det nu / at denne falske oc suigefulde Mickels art almindelige haffuer Regementet / Saa at Herrerne haffue icke stort mere end Naffnet/ oc huort disse øyenskalcke ville haffue dem/ did kunde de wende dem / Saa at Herrerne bliffue endelige saa forførde / at de saare suarlige kunde talle hoss sig de gode Raadgiffuere / oc fromme Tienere / Men de ere i saadan Mening / Som her Hans aff Suartzenberg i digdernis hukommelsis Bog scriffuer.

Her

Her Hans aff Suartzenberg i dygdernis Hukommelsis Bog.

Aff onde Regenter oc wchristelige Herrer.

Huo i gunst oc naade/vil hoss mig være/
Den skal stedze sige det ieg vil høre.
J huo hoss mig Roser den onde daad/
Den bliffuer den ypperste i mit Raad.
Den Tienere giffuer ieg icke stort/
Uden han gør huad ieg vil haffue giort.
Oc huo mig siger ret sandhedz grund/
Min wgunst for han alt samme stund.

En Første skal haffue act paa sine tieneris trofasthed.

Men en Første skal effter de gamle Vises Raad vindskibelige acte oc paa mercke huo hannem kan være gaffnlig oc duelig i sin Tienste/ oc de samme Tienere skal han kende vid deris tuctige oc erlige Leffnit. Thi der findis Tuende slags Mennisker paa Jorden. Det ene slags leffuer eniste effter deris eget Sind oc villge vdi al whøuiskhed Synd oc ondskaff. Oc slige skal han met det første skilie sig vid / Ellers lignis hand vid den som wuitterlige vaar gongen offuer nogle onde oc forgifftige Orme/ oc de samme haffde hannem ingen skade giort vdi naagen maade/ Den samme giorde daarlige om han vilde gaa end en gong offuer samme Orme at forsøge om de icke nu vilde ederstencke eller forgiffue hannem. De Andre ere trofaste / tuctige oc retuise / de handle oc vandle deris Sager huerff oc Erinde obenbare vden falsk oc suig / Oc de samme lignis ved herlige oc velluctendis Urter oc Blomster/ i mere oc mere mand valeker oc sønder vriffuerdem i herligere oc kaasteligere lucte giffue de fra dem. Saadanne skal en konge eller Herre vduelge sig til Tienere / oc skal hoss ingen foracte retfindighed/ erlighed eller tuctighed i omgenge/ om sligt end fundis hoss en ringe oc wactig Persone.

Udi Dygdernis hukommelsis Bog bliffuer en retfindig Herris oc Førstis Embede bescreffuit som her effter staar.

Huor vid at en from Første skal kendis.

En Konge oc Første kendis her ved/
Hoff sine Tieners leffnit oc sed.
Oc huor han holder sin mynt ved lige/
Fred/Lou oc Ræt icke lader vnduige.
Merck at all Offrighed er aff Gud/
Som hannem elske oc holde hans Bud.
Som man oc finder at mange gøre/
Derfaare skulle de den glæde høre.
At de skulle krunis i Himmerig/
De andre i Helffuede som gøre suig.
Oc huo met Velde oc Tiranni Regerer her/
Han skal oc lide veldig Pine der.
Det Land staar i fare alt paa min sand/
Hues Konge er it Barn vden al forstand.

Roma: 13.

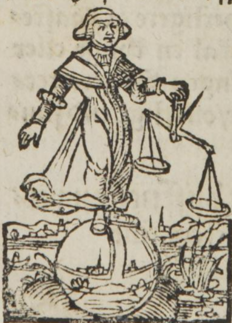
Sap: 6. Iudicium durißimum in ijs qui præsunt fiet. Potentes potenter tormenta patiuntur.

Det Andet.

Mickel er vdi alle Raadslag den ypperste.

At Mickel ocsaa er den ypperste vdi alle Raadslag oc huor naaget subtiligt eller lystigt skal besluttis da maa han frem/som han selff giffuer tilkende vdi dette Capitel/ Dette her er mer sant end gaat er / huilcket (huor som sig naagen vil see til bage) vel haffuer seet / Ja kand see oc føle huor listelige at Mickel haffuer spillet nu en long tid / oc end nu ath beuise dette videre met obenbare Exemple stode saare vel at gøre/ Men der aff kunde fødis Had oc vrede/ i det at Sandhed icke vel kand taalis / Men her Hans Mørslin Ridder Tal her om i Hustru vtroß scriffuelse saaledis.

Fru Vtro.

Naar man endelige skal i Raadslag gaa/
Den ypperste i Raadet siger da saa.
Alt det hans Herre gerne vil høre/
Aff falskhed hans Tale der hen kand føre.
End dog at Herrens vilge er from oc god/
Oc den Sag icke ret til grunde forstod.
Ja Herre i ere paa den rette Vey/
Siger han her til kand ingen sige ney.

Jeg trøſter det icke bedre at gøre/
  Aff Praal oc Roſſ mon han ſligt fram føre.
Met ſmigrende Tale ſaa ſin Herre ſinør/
  Oc met ſligt meget ont anretter oc gør.
Acter inted vden at han kan bliffue vid mact/
  Huo der offuer faar ſkade haffuer hand ingen act.
Skulde end mange aff landene driffuis vd/
  Slig en acter det ey vid en huede ſtrud.
Ja ſkulde end hans Herre lide ſkade/
  Han ſkøder det ey kan han faa bade.

Herrerne forfert tit aff ſmeger.

Huo ſine Axler vel monne ſinørge/ Diſſ lettere han ſin Vogn kan føre.

Det Tredye.

En ſom er omkring giffuen met Sorg oc modgong oc ombygge/huilcken han kan ingelunde forbigaa eller vnduige/ den ſamme ſkal ſig ſelff trøſte och icke falde i miſhaab/ Som Ræffuen ſig oc her ſelff trøſter. Thi inted Menniſke (ſige de gamle Viſe) ſkal haffue ſaa ſtor ſorg eller modgong / at han icke ſkulde kunde trøſte ſig ſelff/eller oc at ſamme ſorg oc modgong formedelſt hans gode Venner vdi naagle maade io kunde minſkis. Thi er den ſamme modgong oc ſorg om en Sag eller ting ſom giort oc ſkeed er / da er hun forgeffuis oc wryggelig/ Er det oc om en ting ſom end ſkal ſke oc hende / da er den ſorg oc wnyttig/ Thi alle tilkommende ting ere wuiſſe oc omſkifftelige. Men huilcken nu ſine Vuenners Hierte met ſin ſorg oc modgong vil frygde oc glæde/den ſamme gør daarlige. Thi ſorg oc ombygge/kan icke igen føre det ſom tafft eller borte er/ Men forderffuer Sind oc forſtand/oc forminſker Menniſkens ſtyrcke/krafft oc mact ꝛc.

It Menniſke ſom er bedrøffuit oc ſorgfuld ſkal ſig ſelff trøſte.

Sorg oc drøffuelſe hielper inted / men det forkrencker menniſkens ſind oc forſtand.

Fridanck Siger.

En Viſſ Mand ſkal lønlige ſin armod bære/
  Oc icke faar mange ſig haardelige kære.
Ellers vige hans Venner ſtrax fra ham/
  Naar de formercke hans fattigdom.
Den fattige har ingen bedre Ro/tro mig/

 End

End it ladeligt haab oc behielpe sig armelig.
Huo en fladføring er fød vden rente/
Den taar sig aldrig stort Herredom vente.

Det XVI. Capitel.

Huorledis Mickel tog orloff vdaff sin Hustru/ Oc gick met Greffuingen til Kongens Gaard/ oc huorledis at han giorde sit Scriffte-maal paa Veyen.

De gamle bør fornufft oc tuct/ Der aff da lære de vnge smuct.

MIckel sagde Ermelin Hustru hører nu/
Jeg befal eder mine Børn baade thu.
At i dem ville vel beuare/
Offuer alt befal ieg eder saare.
Min yngste Søn Reynardin/
Hans graaner staa hannem lystig oc fin.
Alt om hans Mund thi han er æcte/
Jeg haabes han skal effter mig slæcte.
Her er oc Røsel en dristig tiu/
Jeg har hannem vel kær det vedst du.
Gør dem til gode allesammen/
Det er min vilige vden gammen.
Jeg vil det betencke Ermelin kære/
Oc vil dig nu befalle vaar Herre.
Han felde taare hun giorde oc saa/
De vaare bedrøffuede maa i forstaa.
Met slig ord oc lader skildis de at/
Greffuingen sagde lader voss gaa aff stad.
Fru Ermelin bleff vdi sit Huss/

Al skam oc last holdis nu forære/ Vdaff de gamle de vnge lære. Alt til det verste mand vng dommen monne holde/ Der met tro oc kierlighed mon forkalde.

Met

Met hendis Sønner i Malepartus.
Wforſynet lod han ſit Huſſ ſaa bliffue/
Stor ſorg Ræffuinden derfaare mon driffue.
Der de vaare bort gaagne naagen ſtund/
Saa komme de til en liden lund.
Da ſagde Mickel hører mig nu frende/
O Grimbart mit Hierte vil ſlet opbrende.

Seneca.
Ingen ting er bedre end at haffue en tro Ven met huilcken han driſtelig taar tale/oc ſette loffue oc lid til.

Jeg frycter ieg gaar vdi Døden ind/
Mig angrer ſtorlig al min Synd.
Som ieg haffuer giort baade ſtore oc ſmaa/
Derfaare vil ieg nu til Scriffte gaa.
Kære frende ret nu/her ſtrax til dig/
Jeg haffuer ingen anden Preſt hoſſ mig.
Naar ieg haffuer Scrifftet mine Synder ſaa/
Min Sag bliffuer icke diſſ verre da.
Greffuingen ſagde/J ſkulle forloffue/
At i ville aldrig Stiæle eller Roffue.
Forrederi/Suig oc argeliſt ingelund/
Maa i icke her effter bruge naagen ſtund.
Ellers hielper eders Scrifftemaal ſlet inte/
J taare ey heller Affløſning vente.
Ja ſagde Ræffuen det ved ieg fuld vel/
Jeg vil begynde hører nøye til.
Confiteor tibi Pater et Mater/
At ieg haffuer ſkent baade kat oc aatter.
Oc mange andre giort ilde emod/
Thi vil ieg gerne anname Plict oc Bod.

Her begynder Ræffuẽ ſit ſcriffte maal / dog aff it falſkt Hierte ſom hans rette art er.

Greff-

Greffuingen sagde/ huad skal denne hacke kaal/
Gører Ret paa danske eders Scrifftemaal.
Da kand ieg det samme ret forstaa/
Saa kunde i oc ret Affløsning faa.
Mickel begynte paa danske igen/
Alle Diur som leffue huer oc en.
Haffuer ieg fortørnet met falsk oc suig/
Jeg begerer at de forlade det mig.
Jeg volte at Biørnen bleff fangen oc Saar/
Der han od det honnig i Rustefils gaar.
Han fick store hug dragis mig til minde/
At blodet alt offuer hans Næse monne rinde.
Hindze lærde ieg at fange Mus/
Thi kom han met it øye til Huss.
J Snaren bleff han hengendis fast/
Han bleff der slagen støt oc kast.
Det vaar min skyld beskaar ieg vel/
Hanen maa vel kære met skel.
Jeg haffuer ædit hans Børn store oc smaa/
Huor ieg dem fant ieg lod dem icke gaa.
Derfaare maa han vel offuer mig kære/
Det tyckis mig nu saare ilde at være.

Naar en Gæck til scrifftte monne komme Da sider han alt som en Dumme. Sin egen vgerning fast berømmer/ oc andre retter oc fordømmer.

J dette Capitel merck Trende lerdomme.

Børen skal mand i vngdommen vnderuise/ straffe oc lære.

J dette Capitel Lærer Poeten at Forelderne skulle haffue stor oc god tilsyn oc act / til deris Børn / at optucte dem i Gudz Fryct oc al dygdelighed/ vdi Christelig vnderuisning oc lærdom/ den stund de ere vnge oc smaa/ oc skulle icke haffue lyst

eller behagelighed vdi deris wtuct oc skalckhed/ Icke heller see igennem fingre met dem / men straffe tilbørlige som vidbør. Der som Forelderne dette icke gøre/ men lade deris Børn regere effter deris egen vilge/ da skulle de bære den fare/ at de skulle see / høre oc spørge Synd / skam oc skendzel til dem / oc der vdoffuer aff Gud haardeligs derfaare straffis. Her om giffuer vidnisbyrd den ynckelige Død som den Høye Prest Heli fick faar hans Børns wlydelse skyld / thi han haffde icke vel optuctet dem i deris vngdom / der han fick kundskaff at hans Sønner vaare slagne/ styrte han baglengis ned aff en Stoel oc slo sin halss sønder/ Dygdernis hukommelse Tal her om. 1. Regum 2.

Huo vnge Børn vil Riset spare/
Han før dem selff i nød oc faare.
En gammel Hund sig vden trætte/
Icke i lencken lader vel sette.
Ville i derfaare aff eders Børn haffue ære/
Betilige holder dem til Christelig lære.
Gøre i icke det i rue det ilde/
Naar i da ville/ da er det forsilde.
Huo sine vnge Børn er formeget blød/
Han napper der aff Røn før han bliffuer død.
Oc er foruist deris største wuen/
Han skal det selffue græde igen.
Det han nu leer her hiartelig/
Denne Regel feyl icke tro det mig.

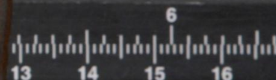
Jo kærere børn/ Jo skarpere riss.

Det Andet.

Her skalt du mercke at den som ved sig skyldig i en wgerning/den samme befrycter sig stedze / lige som Ræffuen sig oc her befrycter / Oc samme fryct kommer mere induortis aff it Menniske/ end vduortis/ ind i hannem. Lige som en befinder induortis i sit hierte at være skyldig eller wskyldig/ saa glæder han sig eller oc gremmer sig / Salomon siger: Den wrætuise flyer om end ingen setter effter hannem/ Men den Retuise er dristig som en løuue.

Den skyldige befrycter sig stedze.

Prouerb: 26.

Haab

Haab oc redsle haffuer huer mand nu/
Alt som hans gerning komme hannem i hu.
Conscientien vnderuiser alle mand/
Alt huad han fryctе eller haabe kan.

Saaledis frycter sig huer Mand / dog allermeest faar sig selff/thi huer ved selff best/huorfaare han skal sig befrycte/ Oc andre kunde hannem icke nær saameget tiltencke/som hannem selff der om viderligt er.

Det Tredye.

At scriffte sin synd aff Hiertet det er got oc nyttеligt.

Her læris at den/huilcken sin Synd oc Misgerning hiertelige angrer/ oc befrycter sig derfaare icke at skulle bliffne salig/Den samme skal bekende sin offuertredelse oc Misgerning faar den euige Gud/oc begere at bede om Syndernis forladelse. Desligest oc begere oc alffuorlig bede naade aff den Almectiste Gud/ sig at vocte oc beuaare fremdelis for Synd oc ondskaff. Der nest opsøge sig en from oc trofast Scriffte fader/oc hannem berette sin anliggende nød oc trang/ oc begere hiertelige aff hannem husualse / hielp / trøst oc raad aff den hellige Scrifft / Paa det at han icke kommer der offuer i fortuiling eller i videre nød oc fare. Den samme skal da trøste hannem met det hellige Euangelio oc Gudz naadelige foriættelser oc hannem saa Absoluere etc. Men huilcken falskelige Scriffter/ som den wtro Ræff her gør / den samme faar oc lige saadan Affløssning/ Thi hans Synd angrer hannem icke aff hiertet/ Derfaare er hans anger/ Plicht oc Bod/oc forsett icke mere at synde falst/oc wduelig / Oc derfaare hielper hannem huercken Scrifftemaal eller Affløssning.

Den som falskelige/oc eniste for en siduane scriffter / som nu dagelige skeer / sligt scrifftemaal gaff per inted.

Sebastianus Brant Siger.

Huo aff skrømteri til Scriffte gaar/
Aldrig han ret Affløssning faar.
End dog at han meen at vere Synden quit/
Ja som en Hund om Maymaanetz tid.
Sine Lopper/det vide i alle vel/

Huor de hannem da plaffne oc gøre skel.
Huo stedze Scriffter oc i Synden bliffuer/
Slig Synd Gud hannem aldrig tilgiffuer.

Det XVII. Capitel.

Huorledis at Mickel ydermere naagle sine Mis-
gerninger scriffter / besynderlige huorledis at hand tit
oc offte haffuer handlet snigelige mod Vlffuen/
oc hannem bedraget oc skuffet.

Kongen haffuer ieg oc skuffet fast/
Jeg haffuer hannem skend oc giort stor last
Dronningen desligest oc mange sinde/
Huilcket hun icke snarlige skal foruinde.
Jeg haffuer dem skent baade tillige/
Oc end vil ieg eder it andet sige.
Vlffuen haffuer ieg giort meen met flit/
Dette op at regne toge megen tid.
Han er icke min Frende ieg kalder ham saa/
Han hører mig inted til skulle i forstaa.
Det hende sig vid sex Aar/er ieg from/
At han til mig vdi Eserom kom.
J huilcket Kloster ieg haffde giffuit mig/
At ieg der maatte leffue gudelig.
Han bad mig venlige vide hans beste/
Han vilde sig oc i Klosteret feste.
Jeg giorde oc saa han kom der ind/
Han vilde strax Regere effter sit Sind.
Han løb til Klockestrengen oc begynte at Ringe/

Her bliffuer Vlffuen en munck / oc dette haffuer it lønligt oc beract stycke met sig. Thi lige som Vlffuen ingen Diur forskoner / Saa opsluge oc munckene al verd sens godz oc rigdom i huor de det kunde offuerkomme.

Det giorde hannẽ saa gaat/at han maatte springe
Hans fremer Føder lod ieg binde fast/
Til samme Streng alt met en hast.
At han sin lyst bøde kunde/
Oc Lære at Ringe vel til grunde.
Men det kom hannem lidet til fromme/
Der Folcket i Klaasteret dette fornumme.
At han saa Ringde offuer maade/
De tenckte hui monne klocken saa lade.
De vaare alle rædde saa mange de vaare/
De meente at Dieffuelen haffde Ringd saa saare.
De løbe til klocke Taarnet oc vaare snare/
Oc før end Biørnen kunde dem suare.
Oc sige ieg vil mig her ind giffue/
Da haffde de nær kommet hannem aff liffue.
Han bad mig oc/ieg skulde hannem ære/
Oc skulde hannem lade en krune skære.
Alt i det Klaaster Eserom/
Jeg lod hannem suie hans haar alt om.
Alt paa hans Hoffuit at suergen kramp/
Oc krumpede sammen som en suamp.
Jeg lærde hannem at Fiske den lede slug/
Der fick han oc fuld store hug.
Jeg lidde hannem en gong i Skaane Land/
Alt til en Prest siger ieg for sand.
Der vaar ingen Rigere i Rønnebierg Hærit/
Han taarde giffue nock oc vaar wforfæret.

Paa ont selskaff skalt du ingen lid sla/ De vndfalde dig vist naar nød trenger paa.

Han

Han haffde sit spise Huss i en vraa/
Der meget flesk vdinden laa.
Der fick han hug oc end vel store/
Men hører nu en anden fore.
Om anden Dagen farstaar mig ret/
Komme wi igen/ thi ieg haffde seet.
Saltet kød vdi it kar/
Deraff Biørnen vel glader vaar.
Han brød it gab paa samme Huss/
Oc krøb der ind vilde æde it russ.
Jeg sagde frende kryber dybt ind/
Jeg vilde hannem skende det vaar mit Sind.
Han od saa meget oc vaar ey seen/
At han icke kunde komme aff hullit igen.
Der han kom ind det volte hans Bug/
Saa haffde han æt den lede slug.
Hand krøb der ind sulten oc træt/
Nu haffde han æt sig alt for Mæt.
Det bekom hannem ilde skulle i nu høre/
Jeg monne det alt i graffuen føre.
Jeg giorde it Bulder blant Bønderne alle/
Paa det de skulde hannem offuerfalde.
Jeg løb ind til Presten der hand sad/
Alt offuer sit Bord oc fick sig Mad.
Faar hannem stod fuld god en Hønne/
Oc var vel stegt det kunde ieg dønne.
Jeg spranck flux til oc vaar ey sen/

Effter denne maade Scriffuer oc Esopius it Fabel.
En hunrig Ræff krøb igennem it lidet snevrt Hul ind vdi it Spiss kammer/ Oc der han haffde ædit sig mæt oc Buget da kunde han icke komme vd igen at samme Hul / Da kom en liden Vesle oc saa hans wmage oc Arbeyd han haffde at det vaar aldelis forgeffuis oc sagde/ Vilt du komme aff sāme Hul igen/ da skal

du suelte dig at du bliffuer tynd oc maffur/som du vaast den tid du komst der ind. Her met skal læris at den samme handler wuiselige/som sig for Rigdoms skyld giffuer vdi naagē fare. Thi Rigdom fører i sorg oc omhygge/fare oc wro / oc betager en endelige sin frihed.

Oc fick hende om sit Vingeben.
Jeg løb vel fast det beste ieg kunde/
Oc Presten lod flux effter mig stunde.
Alt i den hast støtte hand om kring/
Paater oc glass oc anden ting.
Baade stegt oc saadit fald der paa Jord/
Dette haffuer denne lede Tiw giort.
Sagde Presten oc bad dem alle løbe oc slaa/
Stinger/hugger sagde han nu flux oppaa.
Der han saa løb oc saa sig om/
J det samme han i en skarn Pudz kom.
Alle de der komme de vilde mig fange/
Jeg rædis da saare thi de bleffue mange.
Presten Buldrede mere end andre siu/
Huo saa naagen tid/en dristigere tiu.
Han tog den hønne alt der ieg sad/
Vdoffuer mit bord oc fick mig Mad.
Kære frende ieg løb saa vd met Prestens Gaar/
Jnd til ieg kom der Jsegrim vaar.
Alt faar det Hul lod ieg nu falde/
Den samme Hønne alt faar dem alle.
Jeg kunde hende icke lenger bære/
Thi maatte ieg hende der lade være.
Jeg løb saa bort icke saare glad/
At ieg matte miste den stegte Mad.
Jeg vaar dog glad at ieg vndkom/
J det samme Presten Vlffuen fornam.

Oc

Oc alle de met hannem vaare der/
Der han tog til Hønnen/sagde han seer her.
Her staar en Vlff i min Spisekammer/
En led tiw han er icke frommer.
Han robte slar alle det gør hannem gaat/
Lode wi hannem løbe det vaare stor spaat.
Ja alle Skoninge vore det stor skam/
Vlffuen tenckte kunde ieg komme fram.
I skulde mig her icke mere finde/
Jeg er nu ilde beskandzet her inde.
Han fick der atter Hug paa ny/
Der kom it rycte offuer al den By.
At alle Bønder de der vaare nær/
De komme met Kaarder/Baspiud oc Suer.
Der bleff han liggendis slet faar død/
Aldrig kom han i større nød.
Huo det ret kunde paa en dræt aff male/
Huorledis han Prestens kød mon betale.
Det skulde vel saare vnderligt lade/
Det kaste hannem død paa deris Gaade.
De slæbede hannem offuer stock oc Sten/
Han haffde da faait fuld ont it meen.
Saa kaste de hannem i en dyber Pudz/
Han luctede saare ilde den lede Luff.
Han haffde sig begiort baade bag oc faare/
Aff store hug som i nu høre.
Alle mente at han vaar da død/

Her fortrade Ræffuen Vlffuen / oc vil dog icke haffue deff ord/lige som end nu tit skeer vdi denne verden/ at maangen vaare vel til fredz / at øren sade i hoffuedit paa sin nabo skulde hand icke selff holde om skafftet oc end vil hand synis at være hans gode ven.

Aff saadanne hug Slag/Sting oc stød.
Halff død oc daanet laa han nu saa/
Den gantske nat skulle i forstaa.
Saare vssel oc armi nød oc trang/
Men huort han siden fick sin gang.
Eller huor han bleff samme sinde/
Det samme dragis mig icke nu til minde.
Naagen tid der effter kom han til mig/
Oc soer mig venskaff trygelig.
It Aar skulde det staa/eller saa om trent/
Det vaar dog saare lidet beuent.
Huorfaare han det giorde skulle i forstaa/
At han maatte en ret Hønse mætte faa.
Paa det at ieg atter kunde komme hannem i fald/
Sagde ieg hannem aff en Bielcke i en Stald.
Der sade siu Høns vel store oc fede/
Oc en skøn Kappun sammelede.
Han sagde strax lader voss gaa aff stad/
Der wi did komme da vaar det Nat.
Der vaar it Vindue stod paa en stytte/
Det vaar mig til mit anslag nytte.
Jeg lod som ieg vilde være først der inde/
Men han maatte alt faare samme sinde.
Jeg sagde/Isegrim kryber flux ind/
Thi huo som vil vinde naagen ting.
Han skal oc sette til vedz met/
I faa en fed Høne nu paa sted.

Fridanck.
Stunge alle forne Eder som skarp Torne/Da bleffue der icke saa mange forne/Men at holde tho fingre op mangen heller gør/End graffue met dem møg eller Torff.

Huo effter ære oc dygd vil staa/Han skal ærligt arbeyde icke forsmaa.

Han krøb der ind dog met ſtor fare/
Oc følde faſt om huor Hønſene vaare.
Han ſor en ed om Knud hin haare.
Jeg finder huercken Høne eller Hane her/
Ja ſagde Mickel de her ſade før.
Dem haffuer ieg meſte parten taget til mig/
Hør derfaare huad ieg ſiger dig.
Ville wi ey forgeffs haffue giort vor wmage/
Da ſkulle wi krybe alt beder tilbage.
Bielcken vaar ſmal der wi paa vaare/
Men Iſegrim maatte alt krybe faare.
Der han ſaa effter Hønſene monne ſnage/
Da krøb ieg igen vel ſnart tilbage.
Vinduet falt til der ieg monne røre/
Den ſkytte ſom der ſtod vden faare.
Der Iſegrim hørde Vinduet falde ſaa/
Han forfærde ſig offuer maade daa.
Bielcken vaar ſmal thi maatte han falde/
Aff det Bulder vognede Bønderne alle.
De ſom laae vid Ilden begynte at robe/
Lader voſſ ſtaa op alle til hobe.
Oc ſee huad ſaa hart fald ned/
J gennem vort Vindue her vden ved.
De ſtode alle op oc tende Liuſſ/
Oc funde ſaa Biørnen i ſamme Huſſ.
Der bleff han atter ſlagen ilde/
Huilcket ieg ſaa gerne haffue vilde.

Her forraſker Ræffuen atter Biørnen / oc fører hannem i ſtor liffs fare/ Men e det at forrederi nu vdi Verden er gantſke brugelige / da haffuer hun ſamme forrederi omdøbt / oc met en Ridehætte betact oc kalder det forraſkeri oc det ſkal vere noget bedre end det andet / men ieg troer det faare lidet.

At han bleff liggende moxen død/
Jeg haffuer hannem giort pladz oc nød.
Mere end ieg kan komme i hu/
Mig vndrer at han leffuer end nu.
Jeg haffuer oc giort den gerning led/
Jeg vilde at det vaare icke steed.
Alt met Fru Grimholt hans Hustru kære/
Aff huilcket hun fick stor vanære.
Huilcket hun aldrig kand ret forwinde/
Dette er det ieg nu kan besinde.
Som ieg haffuer giort det min Siæl kan skade/
Desaare ieg mig Absoluere vil lade.

Huo sig roser aff sit falsk oc suig/ Den skulde ingē haffue i Land hoss sig.

At min Siæl icke i Helffuede skal Pinis/
Setter mig til Penitens huad eder synis.
Greffuingen vaar Prest lærd oc Viiss/
Han brød hoss Veyen it lidet Riiss.
Han sagde frende slar eder try slag/
Met dette Riss alt paa eders Bag.
Oc legger det saa her hoss min fod/
Springer der offuer met it frit mod.
Tre gonge at i icke snuble nu/
Offuer tuert springer/kommer det ihu.
Kyser saa Riset vden al vrede/
Til it Tegen at i eder lydig tede.
Denne Penitens ieg eder nu vil sette/
I ere saa rensede aff alskens smitte.
Fra alle Synder store oc smaa/
De i haffue giort siden i kunde gaa.
Thi ieg forlader eder dem alle sammen/
Store oc smaa alt vden gammen.
Dette alt som Greffuingen Bød/
Giorde Mickel gerne vden alt fortrød.
Greffuingen sagde Frende seer til/
Oc vocter eder nu faar offuer spil.
Gode Gerninger gører oc bedrer eder nu/
At gaa gerne til Kircke kommer oc ihu.
Læser eder Psalmer oc faster ret/
De Hellige Dage holder der Kircken haffuer set.
Trøster de Singe det beste i kunde/

Lige som Ræffuen her Scriffter for en Syn skyld/ lige saa faar han oc Afflesning. Thi effter sligt scriffemaal hør oc slig afflosning plicht oc Bod til.

Cato.
Straffe din Ven for sin syndelig gerning/dog met Bøn oc sactsindige ord/Thi haarde ord fortørne baade den som bliffuer straffet/ oc de met som til høre.

Den Vildfarende viser ret Vey sammelunde.
Eders Almisser skulle i rundelige giffue/
Oc forsuerge saa icke mere ont at bedriffue.
Som er at Røffue Stiæle oc forrade/
Saa komme i visselig vel til naade.
Mickel sagde ieg vil altid/
Veluillige gøre dette met flid.
Oc bedre mit Leffnet det beste ieg kand/
O Frende beder for mig fattige mand.

J dette Capitel skulle merckis Fem lærdom.

En Herre oc Potentat skal haffue god act oc tilsyn til sine vnderdaner.

Huer Potentat / Førske oc Herre skal haffue en flittig tilsyn til alle sine Lenssmend / Vndersaate oc Tienere / Paa det at han aff dem alle eller oc aff naagen besynderlig icke forraskis / besuigis eller wtroskaff beuisis. Lige som her denne falske oc wtro Ræff sig roser i sit falske Scrifftemaal/ at han vaar bleffuen troløss emod sin egen Herre oc Konge/End dog at hand daglige i Gaarden met smieger oc hygleri haffde været en øyentienere hoss Herren i det skin at han skulde være saare tro oc from. Saadanne finder mand end nu daglige mange til Hoffue oc offuer den gantske Verden / som haffue slig dubbelde Hierte/ at naar de sige huit da mene de sort/Sige ia/ oc mene ney. Oc met slig Finantzer kunde de vdrette deris huerff oc ærinde effter deris egen begering / der som en anden maa staa tilbage/ihuor god Ræt han haffuer / Slig Folckis Sind oc hiertelau bescriffuer Fru wtro saaledis.

Dubbelde Hierte forteycke sandhed.

Fru Wtro.

Igennem Had/ Vrede oc stolt hoffmod/
Haffuer ieg ladet fiere mine Skud.
Oc skudet der met ret sandhed klar/
At ingen bekommer rette suar.

Item

Item.

Mand holder mig faar ædel/ Viiſſ oc from/
Mange ord driffuer ieg alt om oc om.
Baade hiſſet oc her kand ieg vel være/
Oc lige Vect paa baade axler bære.

Igennem Vlffuens gerighed oc fraadzeri/ at han Oed ſig ſaa Buget oc Mæt/ at han icke kunde komme vd igen aff det Hul han tilforn vaar indkommen / der han vaar ſulten oc ſuang/ der met giffuis voſſ tuende ſlags Menniſker til kende.

De Førſte/ Alle ſom komme til Herredømme/ bliffue føgder/ faa forlenninger eller anden befalning der ſom baade oc fordeel henger hoſſ/ De ſamme komme alle hungrige oc ſultne i it Hul/ det er i Embede oc Stat Aandeligt eller Verdſeligt/ Oc den hunger de haffue er den begerlighed de haffue til ſamme embede oc Stat / Saa at de icke vende eller bruge ſamme Stat oc Befalning tilbørlige offuer deris befalne oc betrode Vnderſaate at holde dem til Gudz fryct/ beſkerme dem for offueruold oc wræt/ hielpe dem til næring oc biæring/ Men faſt heller betencke deris egen fordeel/ nytte oc gaffn/ ſkulde end andre lide ſkade oc forderffuelſe der offuer/ Oc om ſlige ſiger Fru wtro ſom her efftерfølger.

Fogder oc Befalnings Mend ſom Herrer oc Potentater haffue ere gerige Vlffue.

Nota.

Fru Wtro.

Diſſe alle tencke at vorde Rige/
Det beklaage nu mange ynckelige.
Vdi alle Land høris denne kære.
At alle forleninger fale ere.
Pendinge mangen til Befalning ſette/
Hans Fader ſkulde neppelige trod dette.
Der ſom hand leffde nu denne tid/
Men fromhed maa ſtaa til bage vid.
Hun kan icke komme i ſin rette Stat/
Thi wtro haffuer hende faar ſpaat och (had.
Oc beſlutter met ſine alt huad hun vil/
Thi gaar det i Verden gandſke ilde til.

Alle befalninger i denne verden ere fale for pendinge.

Saadanne Regenter/Forſtandere oc Befalnings Mend ſkatte oc plagge Vnderſaatene vſømmelige oc vtilbørlige / paa det at de kunde bliffue mectige oc Rige/ oc Vnderdanene vſle/ arme oc nøttørtige/ Oc kunde ſaa ſuarlige eller aldrig komme aff ſamme Hul igen / Det er at de ilde ville eller kunde ſlippe ſamme Befalning igen / Før end de / maa vel ſke / komme i alſomſtørſt ſiæle vaade/ eller liffnis oc godzes fare/ ſom Vlffuen her oc vdi kommer.

Mercker vel i Fogder.

Formedelſt onde Regenter ſtraffuer gud folcket.

Huo andre gør ont met opſet Sind/
Skal maalis met ſamme ſkæppe ind.

Gud ſtraffer oc plaffuer offte ſit Folck ved onde Tiranſke Herrer / oc vmilde Fogder / beſynderlige oc meſt for Synd oc ondſkaff ſkyld / ſom den Hellige Scrifft bær vidniſbyrd om mange ſteder. Salomon ſiger/ Gud ſticker det ſaa at mange Regere (det er at man ſtedze maa haffue ny Regentere) faar Folckens Synders ſkyld. Thi ſaa offte ſom naagen ny Herre kaaris eller ſettis / ſaa tilige er oc en ny Beſkatning forhender/ Naar it land er fult met Ondſkaff/ Synd oc laſter/ ſaa faar det oc mange oc atſkillige Herrer oc regenter / Men naar it Land eller Rige er forſørget met gudfryctighed/ Viſt oc forſtandigt Folck / da ſtaar det faſt oc varafftigt vdi alle gode vilkaar. Der ſom it armt Mendiſke met mact oc vold fortrenger/ vndertrycker oc pladzer it armt Folck / den ſamme er lige ſom en ſtor oc longuarende Regn der ødelegger oc forderffuer al Grøde paa Jorden / oc bedrøffuer alle Menniſke. Saadane onde Regenter kalder den Hellige Scrifft Riſſ oc ſuøber / met huilcke den euige Gud ſtraffer oc hudſtryger ſit vlydige Folck/ lige ſom Regenterne ere / ſaa ere oc deris Tienere. Thi Salomon ſiger/ Naar en Regente elſker Løgn/ da ere alle hans Tienere vgudelige. Men naar ſom helſt Folcket bedrer ſig/ oc bekender at Gud retuiſelige tucter oc reffſer dem / oc ſaa bede gud om ſin miſkund / naade oc barmhiertighed / da ſønderbryder Gud Riſet / det er han ſkilyer dem vid

Prouerb: 28.
Iob: 34.
Oſeæ 13.

For Folckens Synd oc miſgerning / lader Gud en gliſener oc øyenſkalck Regere offuer dem. Job. xxxiiij.

Eſaias 10.

Prouerb: 29.

Onde Regenter ere Gudz ſuøber oc riſſ.

slig onde Regenter oc Voldzmend / oc kaster dem i den euige Ild oc formaledidelse/lige som det oc hende Sennacherib/som vaar Konge i Assyrien.

Onde Regenter oc voldzmend. Sennacherib.

Dog skal man slige onde Regenter oc Voldzmend icke met oprør eller andre onde middel foriage eller affsette / Thi der met fulde mand i Gud Embede oc Befalning / Wi skulle oc voss bør at lide oc taale Gudz Skick oc Ordinantz / oc met inderlig oc gudelig Bøn indfalde til hannem / at hand voss vaare Synder vil forlade/met huilcke wi selff fortient haffue/ at slig en ond Regente skal Regere offuer voss/ oc at han voss vdi slig nød oc trengsel til naadelige forsyne oc beuare/ At wi icke slet forfare ꝛc. Derfaare siger Salomon / Nar Mendiskens Veye ere Herren behagelige / da gør han hannem alle sine wuenner til Venner. Det hender sig oc thit oc offte at slig Tiranner oc Voldzmend falde i deris hender/ som de saa haffue forwrættet / Beskattet oc plassuit / da handle de saa met dem/ som Bønderne handle her met Vlffuen.

Salomon.

Huo Land/Folck oc Rige vil trenge fast/
Den Arme beskatte oc gøre last.
Den samme fører sig i Kiff oc trætte/
Mange derfaare hannem stamper sette.

De andre ere de Gerige oc Rige som vden ophørelse tilsamen sancke Guld oc Pendinge / vere sig encten met rætte eller wrætte/dem selff til nytte oc gaffn/ oc icke menige Mandz gaffn oc beste her vdi anseendis. Disse samme krybe oc sultne i it Hul / oc besuare sig met timeligt Godz / saa saare offuermaadis/at de aldrig eller saare sent komme aff Syndzens Hul/ Men bliffue tit oc offte met Døden offuerfaldne oc forraskede/ oc lige som de da bliffue paafundne / lige saa Dømmis de oc. Thi alle som deris nestis oc andre Armis Godz met wræt eller Finantz til sig skrabe/oc anname / eller vnder Retuis hedz skin sligt bekomme / de skulle vist her effter hardelige Pines oc plassuis. Derfaare / om slig bær vidnesbyrd den Euangeliske

Alle Rige oc gerige ere hungrige Vlffue.

Histo-

Hystorie om den Rige Mand oc Fattige Lazaro/oc staar der om i dygdernis hukommelsis Bog saaledis.

Dygdernis Hukommelsis Bog.

Den Rige Mand acte den Fattige Lazarum gantske lidet.

Den Rige Mand Her oc Gud forgætte/
Til han hannem i Helffuede sette.
Da robte han aff angist oc Ve/
Met ynckelig røst O Abrahe.
Det hialp dog icke at han robte saa/
En liden vandz taar kunde han ey faa.
Han maatte høre aff Abraham deslige/
Den samme Gerige oc onde Rige.
Huor han i Verden nu slemmelig/
Alt met sin Rigdom haffde holdet sig.
Den Arme Lazarus led her Pine stor/
Thi sidder han nu vdi engle Chor.
Denne Lignelse behierter inderlig/
Som atspørre eders Godz her suigelig.
Oc misbruge eders Rigdom/godz oc ære/
Mee Dieffuelen skulle i derfaare være.

En Riger karig Mand er lige som en Asen.

Det holder oc haffuer sig met en Rig Mand / lige som met en Asen/ En Asen gør stort arbeyde i al sin liffs tid / han æder oc dricker ilde / oc for store Hug til met / Oc naar han er død/da gør mand Bommer aff Huden/ Vdi lige maade sparer oc bekarer en Gerig Rig mand / Han æder sig icke selff halff mæt/ Men naar han er Død/ da Dantze oc springe met trumme oc Pibe Børnene/ ind til de faa det igennem Halsen/ Thi en god Afflere / skal oc haffue en god ødere. J det at Salomon siger / Huad haffuer den Gerige aff al sin trældom oc vmage andet end sorg oc omhygge / Derfaare maa en Gerig Mand vel kaldis Salomons Asen / i det at det gaar hannem lige som en Asen. De gamle Vise sige/ Huo stedze saffner/ sparer och bekarger oc taar icke sligt nørtørtelige bruge / Han for it endeligt som Vlffuen fick/huilcken der bed en streng sønder paa it spent Arbøst/ oc skød sig saa selff ihiel.

En god Afflere oc sparere maa alt haffue en god forcdere oc fortkommere.

Om en Vlff oc it spent Arbøst.

Paa

Paa det Tredye ſkal her læris at huer ſkal vocte ſig faar den Ven ſom meget kan ſmigre/ Paa det at man icke aff hannem bliffuer forraad / Som Mickel her indfører Vlffuen i it Vindue oc hannem der forraader. Thi Verden er fuld aff ondſkaff oc wtroſkaff/ thi ſkal man ſee ſig faare/ oc ingen ſnarlige betro/ ſaa bliffuer man icke ſkuffet/ Thi den ſamme ſom lettelige Tror/ han bliffuer oc lettelige bedragen oc ſkuffet / oc alle ſom ere ſnartroende/ de føris almindelige vdi ſkade.

En ſmigrende ven ſkal man ſky.

Tiranneligt Vold ingen roſe kand/
Bedragerens liſt ſkuffer mangen Mand.

Salomon ſiger / Huo ſom ſmigler oc er ſødtalende met ſin neſte/ Han ſetter en Snare faar hans føder. Oc lige ſom naagen ſkiuder ſkadeligt oc dødeligt ſkud aff en lønlig ſted / J lige maade gør oc den falſke oc ſuigefulde mod ſin neſte / oc ſiger dog/ det vaar icke vden mit ſkemt.

Prouerb: 29.
Prouerb: 26.

Det Fierde/ Mangt it Menniſke tiltager ſig ſtor wmage oc trældom at han met wræt kan faa Godz oc Pendinge. Oc maa vel ſke at han dog ſligt effter ſin vilge aldrig bekommer/ Da kommer han dog igennem ſligt tit oc offte vdi ſtor nød oc fare baade til Siæl oc Liff. Lige ſom Vlffuen her kommer vdi fare oc haffde moxen lat ſit Liff faar diſſe Høns oc fick dog ingen aff dem.

Den ſom vil ſamle Guld oc Pendinge met wræt han kommer i fare.

Vdi den Bog ſom kaldis de Gamle Viſe/ ſcriffuis at en Rig Købmand ſom haffde hiemme vdi India / Den ſamme haffde tre Sønner/ Oc der han ſaa at de vaare wreløſe oc onde Børn ſom inted actede deris ting. Thi befryctede han ſig at de ſkulde wnyttelige oc ilde omkomme hans Godz oc Pendinge. Han lod dem komme faar ſig oc ſagde / kære Sønner der ere Tryting i Verden huilcke it Menniſke ſkal atſpørge oc vindſkybelige lede effter / Oc de ſamme try ting ſkal han igennem Fire ting bekomme. Det Førſte at han ſkal atſpørge oc søge ſin egen Næring oc Biering / Det andet at holde ſig tuctelige oc erlige mod huer Mand/ Det Tredye er at man ved at

Try ting ſkal søgis effter i denne Verden.

vocte

vocte sig faar wtro Venner / ellers kommer han jvdi fare aff dem/baade til Liff oc Siæl.

Vid Fire middel oc Veye bliffuer mand Rig met ære.

Men disse Try ting kommer mand vdi gennem Fire ting/ Først at mand sit Godz erlige oc tilbørlige forhuerffuer/vden andris skade oc forderff / Det Andet er at hand ved at forøge sit Godz oc icke øde eller fordaaye det/ Det Tredie at han ærlige oc til sin nøttørt ved at bruge sit Godz / Det Fierde er at han saa bruger denne Verden/at han icke taar befrycte sig at miste den tilkommende/det er den euige salighed. Oc huilcken som it aff disse offuertreder/ den samme seer neppelige en god ende paa sit Godz / helst fordi at huo sit Godz icke forøger/ hannem skal endelige fattis / oc huilcken sit Godz icke Rætferdelige Affler / han kan det icke heller beholde / Huilcken oc forøger sit Godz oc nemmer icke at bruge det ærlige til sin nøttørt/den samme er fattig oc hans Godz er hans Herre/ oc hannem sker paa det siste som it fad fult aff ny must huilcket offuen til er tæt tilstaappet/oc naar det haffuer slet ingen luct da maa samme fad sønder brøste / oc Mosten bliffuer saa wnyttelige forspilt. Oc huo sit Godz vdi denne Verden saaledis bruger/ at han forglemmer den anden Verden/ den samme gaar det som den der slickede her idel honnig/ oc her effter skal euindelige æde Malurt oc andet ont &c. Salomon siger/ Huad hielper Pendinge vdi en daarlig Mandz Haand/ effterdi hand haffuer icke Hierte til at kunde købe sig Visdom/ Han haffuer vel Pendinge vdi haanden/men de falde snart fra hannem/idet at Hiertet er der icke/ saa at han ved rettelige at bruge dem. Item huilcken der snart vil vorde Rig/den haffuer it ont oc wtrodt øye / oc acter icke at skam oc forsmædelse skal offuergaa hannem.

Ilde vundit/ilde myst.

Prouerb: 28.

Fruer oc Jomfruer skulle haffue god tilsyn til deris ære.

Huer Quinde eller Pige som formeget skemter eller leer/ oc er icke stadig oc tuctig / Hun kommer der vdoffuer vdi Ry oc Røcte / huilcket icke snarlig igen kan foruindis / eller nedtryckis. Lige som Ræffuen her Vlffinden beskriger faar Hor sag. Derfaare skal en Viss Mand sin Hustru oc Daatter saaledis

ledis

ledis holde/oc til Gilde oc Gestebud at gaa tilstede / naar det er ærligt / oc det kan ske vden al whøuiskhed oc skade / effter Her Hans aff Suartzenborgs lære / som staar vdi dygdernis Hukommelsis Bog som her efterfølger.

At lege Mummeskandz oc daarligt Spil/
Oc huor som man gode seder spare vil.
Lad icke din Hustru til sligt it noeff/
Men skal det vere/da vær selff der hoff.
Betenck/kalde faarene dig ene Herre/
Saa lad icke Vlffuen deris Hyrde være.
Huor Bucken en Haffue skal beuare/
De vnge Træ de staa der stor fare.
Oc huo sit fiit faar katten seter fram/
Det bliffuer foruist beuasket aff ham.
J huo sin Hustru oc Hest vdlær/
Han vist en Købmand vden vinding er.

Salomon siger/At it gaat Rycte er bedre end en kaaste- Ecclesiasti. 7.
lig velluctende Salue. Men at Pendinge ere nu i større aff-hold end it gaat rycte/ det er letteligt at forstaa aff disse vid-løfftige handle/ Domme oc Rætte gonge som daglige hand-lis oc skee / Thi en Pendinge tiu henger mand vdi Gallien/ men en Tiu som en anden baguasker oc skender / falskelige Dømmer eller vanære han gaar ledig oc løss/ Eller oc straffis met en naadig oc lempelig straff.

Det XVIII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen gick met Greffuingen til Kongens Gaard ret frem faar it Claaster.

DEr Mickel nu haffde fuldkommit ret/
Sin plict som hannē faar synden vaar set.
Til Kongens Gaard gick han da fram/

Hans Scrifftefader gick och met ham.
De komme saa paa en sletter Sand/

Der laa it Claaster ved den høgre haand.
Der i vaare Nunner som tiente Gud/
Aarle oc silde al deris tid vd.
De haffde Kapuner/ Høner oc Haner/
Ender oc Gess oc gode Faasaner.
De ginge tit vden Claasterens Mur/
Der pleyde da Mickel at staa paa Lur.
Oc Od aff dem de han kunde faa/
Thi sagde han/ Frende lader voss gaa.
Ret mod dette Claaster skulle i forstaa/

Dett

Den rette Vey/ wi til Slaattet her faa.
Han tenckte en Kapun eller anden Hane/
Der til sig nappe alt effter hans vane.
De ginge vid Muren effter deris Føde/
Han haffde der mange tilforn lagt øde.
Hans Scrifftefader maatte did met hannem gaa/
J det samme saa han en Kapun staa.
Hans øyen begynte at løbe fast om/
Han tenckte du est vel fed oc from.
Han giorde it spring alt til den samme/
Oc fick hannem fat alt mellem hans ramme.
At Fierene fløye al marcken om kring/
Dette maa nu vere en vnderlig ting.
Sagde Greffuingen/ at i faar en Hane/
Igen ville falde i Syndzens vane.
Huilcket i nu haffue Scrifftet Frende kære/
Det synes mig en vnderlig anger være.
Mickel sagde/ Frende ieg giorde det nu/
En vnderlig tancke kom mig i hu.
Beder Gud faar mig det angrer mig fast/
At ieg giorde den Hane slig offu erlast.
Jeg vil det aldrig nu mere gøre/
Men vil mig bedre det skulle i spørre.
Paa den rette Veye til Kongens feste/
Ginge de fram det vaar deris beste.
Alt offuer en smal oc liden Bro/
Huor tit Mickel sig til bage saa.

En gammel Hund icke gerne sig/ Lader sette i lencke tror det mig. Thi Raader ieg alle huo i monne være/ At i vdi Vngdommen lære tuct oc ære.

Huo sin læge oc tro Raadgiffuere icke siger sant/ Han skuffer sig selff oc far met tant.

Han kunde sig der aff icke tuinge/
Han maatte alt see huor Hønsene ginge.
Greffuingen saa desse lader paa ham/
Fi eder nu Mickel den store skam.
Sagde Greffuingen/hui lade i saa/
Eders øyen fram oc til bage gaa.
Mickel sagde Frende i giorde ilde/
At i mig i min Bøn nu saa vilde.
Lader mig dog Læse en Pater noster/
For alle Hønse Siæle aff dette Claaster.
Desligest faar Gess oc Ender met/
Som ieg i sanden haffuer skrabet her ned.
Fra disse Nunner tog ieg dem/
Oc baar dem saa met mig hiem.
Greffuingen tagde/men Mickel ey kunde/
Fra Hønsene sig vende naagle lunde.
Greffuingen gick faare Mickel vilde ey/
Ind til de komme paa den rette Vey.
Som de lode ligge/der Mickel vilde/
Met Nunnernis Høns nu holde sit gilde.
Der Mickel saa gick oc betenckte sig/
Da bleff han bedrøffuit ret hiertelig.
Der han saa ligge Kongens gaar/
I huilcken han hart bekerder vaar.

Syrach.
Straffe din Venlønlige oc roff hannem faar alle obenbare.

Paa en Mandz gerning synis vel / huad man ydermere maa fortro hannem.

I dette Capi. merck Trende lærdomme.

For det første vil Poeten vdi dette Capitel framsette disse Nunners wnytte Leffnet / i det at han vdi hu kommer

det

det Claaſter til huilcket Mickel gick faar Hønſenis ſkyld/Thi Nunnernis Leffnet er gantſke wfructſommeligt oc wnyttigt. Det haffuer ey heller nogen grund i den hellige Scrifft ſom huer viderligt er/ oc er dem ſelff hadeligt hart emod / oc ſaare beſuerligt/ J det at de vdi deris Barndom der de vaare wforſtandige ere der ind nødde oc trengde / oc der ſom de maatte haffue raadet ſig ſelff / da haffde de fuld lidet tenckt paa ſligt/end ſige at haffue det ſamtycket. Derfaare ſiger dygdernis ihukommelſis Bog aff Claaſter Nunners leffnet ſaaledis.

Nunnernis Stat oc væſen haffuer ingen grund vdi Scrifften.

Jeg arme Nunne tit lønlig ſucker/
At ieg icke maa være i Verden ſmucker.
Oc taget en Mand til heder oc ære/
Som andre Jomfruer nu monne gøre.
Da haffde ieg æret Gud oc mig/
Oc forøgt ſaa Verden rettelig.
Men i Auind oc vrede ſider ieg her/
Oc wtaallige her inde al ting bær.
End dog mit Legeme er indeluct ſaa/
Mine tancker dog ſtedze i Verden ſtaa.
J tuil ſtaar min tillid her/
Om Gud ſlig hellighed teckelig er.
Faar Oteſang gaa wi til lyſtig Dantz/
Oc holde ſaa Dieffuelens Obſeruantz.
Her haffuer ieg ſkam oc hiertelig Pine/
Oc Helffuede viſt for gerninger mine.
Paa kødelig lyſt min trøſt her ſtaar/
Jeg ynſker hannem ont alt huor hand gaar.
Der førſt tiluolte at ieg ſkulde ſaa/
Alt mod min vilge i Claaſter gaa.

Nunnernis gudelighed oc hemelig klage.

For det andet/ſkal her merckis denne Ræffuis Hygleri/ ſkalckhed oc ondſkaff ſom han her bruger i det at han tog den Vey ſom løb til Claaſteret aleniſte at han kunde faa nogne Geſſeller Høns/huilcken liſt oc wtroſkaff han meſterlige be-

tecker faar sin Scrifftefader / i det at han siger sig at læse oc bede gaat for Hønsenis oc Gessenis sixle. Alt lærer man Vlffuen Pater noster/ han siger alligeuel Lam Lam / Saa gaar det oc her met Ræffuen/ han kan icke forlade sine listige oc onde tycke. Thi huor til it Menniske er tilbøyeligt / eller huad det aff Naturen er tilfødt oc skicket det gør samme Menniske/ oc lader sig der vdi inted forhindre/ Oc giorde man hannem end mod sligt besynderlig modstand / da hielper det dog icke. Oc der vdoffuer kan Menniskelig Natur saa kaasteslige oc mesterlige gøre sin vndskylding vdi al ting / oc vil icke haffue wræt faar Mennisken / Thi de befrycte dem faar skam/ end dog at de vel selffue vide / oc icke heller kunde necte at de io haffue wræt.

Art følger art.

Naturen kan snarlige forandres eller læris.

Fridanck Siger.

Alt krøbe en skalck i Sabel oc maar/
Hand er dog en skalck ehuor hand gaar.

Mangen Syndere scriffter sine Synder oc annamer Plict oc Bod / men hans Synd angrer hannem inted vdaff hiertet / men haffuer end nu lyst oc behagelighed der vdinden. Den samme annamer icke syndernis forladelse / oc for icke heller euig glæde oc salighed / Thi han saa sig til bage effter Synden / som Mickel saa her effter Hønsene. Oc om saadanne siger Christus / Huo som legger sin haand paa Plogen / oc seer sig tilbage / Hand er icke skicket at ind gaa i Gudz Rige etc.

Falskt Scrifftemaal gaffner inted.

Lucæ 9.

Det XIX. Capitel.

Huorledis at Mickel kom i Kongens Gaard oc neyede saare ydmygelige / oc finder der faar sig sine vedder Parte / som hannem haardelige haffde beklagit.

DEr Budskaff kom i Kongens Gaar/
At Mickel der nu kommen vaar.

Alle

Alle de der vaare baade hine oc de/
Løbe fast at de maatte Mickel see.
Der vaare icke mange samme gong/
At Mickel haffde ey giort dem forfang.
Det tycte hannem dog være lidet vert/
Thi gick han fram ret stolt oc wforfært.
Alt met sin Frende Greffuingen fram/

Ræffuen trøster sig selff/ oc lader sig icke bemercke at være skyldig i nogen ting/ som slige listigis ger-er.

Som Kongen stod oc hilsede ham.
Met en dristig Syn oc gang vel stolt/
Hans Hoffuit han ret offuer ende holt.
Som han haffde været Kongens Søn/
Oc ingen giort skade til en Bøn.

Eller nogen forwlempet oc taget fra/
Met slig lader gick han faar Kongen at staa.
Blant alle Herrer som der da vore/
Det vaar stort vnder at han saa tore.
Han holt sig bedre alt end hannem vaar/
Men i hans Tale vaar han lige snar.
Han sagde stor mectige Konge oc Herre/
Alt faar eders Høye byrd/mact oc ære.
Hører dog til rætte alt nu min Sag/
Aldrig haffde nagen Konge paa sin Bag.
En troere Tienere end ieg eder er/
End dog at mange som her staa nær.
Ville mig gerne i wgunst føre/
Hoss eders naade ville i dem høre.
Men aarle oc silde ere i vel Viiss/
Thi bør eder ewig loff oc Priiss.
I tro icke alle det ved ieg vel/
Men ville gerne at huer skeer Ræt oc Skel.
Huad disse falske nu haffue sagt her/
Met løgn oc swig der ieg icke vaar nær.
De hade at ieg eders naade er tro/
Oc hiertelige elsker baade silde oc fro.
Kongen sagde/holder men stille Mickel Ræff/
Eders smiger hielper icke/ nu til it Skæff.
Eders Gerninger onde ville lønis nu/
I foracte vor fred kommer det ihu.
Huilcken ieg hart Bød oc sorg deslige/

Met trofasthed haffuer det slet ingen nød / thi hun er i Verden vel helten død / Oc Loufens skick er i Fengsel sat/ Oc sandhed haffuer huercken hette eller hat.

Mand vocte sig for de som smigle kunde/ Oc met deris smiger effter Rigdom stunde. Naar de haffue deris villge fuldkommet saa / da acte de icke stort huor det dig monne gaa.

At skulle fast holdis offuer alt mit Rige.
Her staar nu Hanen oc kære ynckelig/
At i hans Børn haffue myrt met falsk och suig.
At i fast sige i haffue mig kær/
Det synis vel paa mit Folck deſſ vere.
Den fattige Hindze komme i vdi nød/
Oc Brun bleff fuld nær slagen all død.
Jeg vil icke mundhuggis forstaa i det/
Men eders Halſſ skal staa til forned.
Her er eders Gerninger obenbare/
De ville eder komme i nød oc fare.
Nadigste Herre huad skader mig dette/
At end nu er blodig Biørnens hette.
Sagde Mickel/ hui vaar han saa køn/
Oc od Rustefils Hunig vdi løn.
Derfaare giorde Bønderne hannem vaade/
Han vilde samme tid seffuer raade.
Han er vel stor oc haffuer stercke ramme/
At han heffnede sig icke maa han sig skamme.
Haffuer han fangit hug eller wquems ord/
Oc haffue de kaldet hannem fort i Port.
Haff de han naaget duet tror mig for sand/
Han haff de det heffnet alt met sin haand.
Alt før han kom i den Mølledam/
Nu kommer oc Hindze Vildkatten fram.
Huilcken ieg gerne tog i mit Huſſ/
Saa gick han heden at stiele Muſſ.

Ræffuen kommer fram met en leff vndskylding at vndskylde sine Misgerninger mod Brun oc Hindze.

Til Prestens Gaard alt vden mit samtycke/
Oc at Presten slo hannem der til krycke.
Sandelig skulde ieg derfaar lide skade/
Oc haffue saa vgunst aff eders naade.
Eders Kongelig krune vaare det saar nær/
Dog huad eder synis gører nu strax her.
Huor ond oc god min sag kan være/
Effter eders tycke biuder offuer mig Herre.

Det er en Gæck sig gremmer saa/ for en ting han ey vende maa. Huo paa Jorden alle vil skal ting vel befalde/ Den skal den fattige oc Rige saa vel være venlig oc gøre ræt oc skel/ vdi taalmodighed / taale baade ont oc gaat / oc leffue i gudz frycht alt vden spaat.

J kunde mig fromme/ i kunde mig skade/
J kunde mig siude/ eller stege lade.
Henge/ halshugge eller mine øyen vdgraffue/
Eller andet ont huad eders naade vil haffue.
Jeg er i eders hender naadigste Herre/
Alt huad i ville maa i mig gøre.
Min hielp er liden oc eders er stor/
Oc giorde i end aff mig it ynckelig mor.
Den Heffn kunde eder dog lidet fromme/
End dog at det vel mene nu somme.
Jeg vil dog paa min rette aarsage/
Retuiselig suare dem som paa mig klage.

Huad slags Diur oc huor mange baade Fule oc Diur der kærde offuer Reffuen i Kongens nærværelse.

Da talede Vederen oc hed Bellin/
Til sin Stalbroder som kalledis Rin.
Det er nu tid ville wi naget kære/
Isegrim monne der oc til stede være.
Met al sin Slæct bade store oc smaa/
Hindze kom oc hoss Brun at staa.
Lampe som oc kaldes stacket hale/

Paa

Paa latine sette han fram sin Tale.
Den store Tig oc lille Racke/
Begynte paa Frandzoss høyt at snacke.

De vilde hannem alle der affliffue/
Oc hans skalckhed saa igen inddriffue.
Mette som kaldis Geden i Skaane/
Hermen Buck/oc Lytke vor Trane.
Egernet oc hermelinet det huide/
Oxen oc Hesten man pleyer at Ride.
Hiaarte/Hinder/Raar oc store Elephanter/
Beuer/Aber oc andre taranter.
Storcken/Vglen/Aalekragen met/
Fortrød deris hoffmod sammeled.
Tybicke Aanden/ oc Alhed vaar Gaass/
Disse kærde alle paa Regnicke Foss.
Vildgaasen/Kragen oc mange deslige/
Hanen oc Hønen alt met deris Pige.
Der vaar oc mange andre smaa Diur/
Allicker oc Skader som settis i Bur.
Huilcke ieg icke alle kan opregne nu/
Alle ville de heffnis offuer denne tiu.
Oc tenckte der til aff alle deris sinde/
Huor de hans liff kunde aff hannem vinde.
Endrectelig de faar Kongen monne kære/
Huo det haffde hørt maatte sig forfære.
Der vaar mange kæremaal vden Tal/
Det Buldrede alt offuer den gantske Sal.

J Dette Capi. merck trende Lærdomme.

Først skal her merckis/ at en Viss oc forstandig Mand vdi sin genuordighed / wlycke oc modgang / skal sig icke lade for-

forskrecke eller falde i mishaab / men skal sig selff fordriste oc trøste som Mickel her gør. Thi den som reddelige leffuer oc befrycter at giffue sig vdi naagen genuordighed eller fare / Der om sige de gamle Vise at den samme kommer sielden til høy oc verdig stadz. Thi der ere Try Ting til huilcke ingen kan komme vden igennem it frit oc wforfæret mod oc dristighed Som er at Tiene en Konge / At giffue sig til Søes / Oc at gøre sin Fiende aff breck oc skade. Dygdernis Ihukommelse siger.

At trøste sig selff er en mandelig gerning.

Try ting ere tunge at begynde.

It hierte vdi godhed fromt / stadigt oc fast /
Som godhed øffuer oc ingen skam eller last.
Ey heller aff hoffmod Regerer Tirannelig /
Det Prises faar al ting tro visselig.

Til det Andet.

Alle Konger / Førster oc Herrer / Dommere oc all tilsticket Offrighed / ere alle Menniske vdaff Gudz oc Naturlig Lou plictige oc skyldige at gøre oc giffue ære / verdighed / lydactighed / Skat oc Taald til menig fredz opholdelse / oc menig Mandz beskyttelse oc beskermelse. Lige som Mickel sig her oc emod Kongen ydmyger / oc giffuer dog smigrende oc falske ord. Oc huilcken sig her emod reess eller opsetter / hans wlydighed vil Gud straffe / thi Gud kan intet oprør taale eller lide / Oc sielden faa de god ende / Som alle Historier bære vidnisbyrd.

Vnderdanens Embede er at de skulle vere lydactige.

Her vdi mod er al Offrighed skyldig oc plictig til at skaffe oc hielpe / at deris Vnderdane kunde leffue fredelige / oc behielpe dem saa meget som muligt kan være / til skel / Lou oc Ræt / oc at de kunde komme til næring oc biering / straffe de onde / oc beskerme de gode. Thi vdaff sligt kaldis de Benefici / det er naadige Herrer / de som skulle bete folckene naade oc gunst / Oc der som sligt icke skeer / da ere de Tiranner / siger D. Joh: Agricula. De Vise Hedninge haffue aff fornufft kent oc besluttet at ingen Tiranni eller nødtuongen Regement er languarig eller bestandig. Thi at huilcken der vil met

Offrighedens ypperste Embede er / at behielpe menig mand til skel / Lou oc Ræt.

Timor non est diuturnus Magister Officij.

Nødtungen Regemente varer icke lenge.

wræt /

wræt/tuang oc trusel Regere Folcket / den samme legger paa sig alle Menniskis vgunst/had oc fiendskab. Thi at mand er den samme vist naturlige Fiend / som sine vnderdane ingen naade oc godhed beuiser / Det samme haffue de Tredue mend vdi Sycilien oc alle Tiranner paa Jorden befundet.

Oderunt quem metuunt.

Huo Land Folck oc Rige met wræt trenger/
Alt offuer hans hoffuit it Suerd nu henger.
Oc skal sig befrycte for den hand trenger/
Sligt Hoffmod kan hannem fuld snart kuldkaste.
Naar han i slig Tiranni icke vil raste/
At hannem settis derfaare fuld streng en faste.

Qui nescit dissimulare, nescit imperare.

Huilcken icke kan see igennem fingre/ oc stundem høre oc icke høre/den kan icke heller vel Regere. Thi en Herre som vil vel Regere/maa tit oc offte vide en ting / oc lade dog som han ved slet inted der vdaff/naar som helst at slig Sag icke obenbare bekymrer eller anrører den almindelige Fred vdi Land oc Rige / icke heller forsnart heffne oc straffe / dem som naager mod hans Persone Tale / handle eller gøre / Ellers fører han sig megen vgunst oc Fiendskaff paa halsen. Men der som naagen obenbare handlede mod den almindelige Landz Fred/ eller oc obenbare bliffuer paa greben faar naagen vgerning/ offuer slig skal man lade gaa huad sømmeligt oc retuist er. Thi at straffe obenbare skam oc laster det kan ingen acte faar wræt/ men at handle met strenghed gør vgunst iblant vndersaatene. Desligest holdis oc den menige Almue vdi gaat Regemente met gode ord oc mild tale / oc met sømmelig / Ja end haar straff / naar de det fortiene eller til volde (venlig oc god skal man være huer Mand / men findis naagen at være brødig/ den samme skal man / de andre til Exempel tilbørlige straffe. Thi det er fast bedre at lade en god oc from Mand være vbegaffuit/end at en ond skalck skulde bliffue vstraffet / Her om siger Renner.

Gode ord oc haar straff holder gaat Regemente.

Renner.

At Regere ret vel som vidbør/
Det stiller Had/vrede oc oprør.
Men huo effter sit hoffuit stedze vil fram/
Gør mange stor skade oc sig selffuer skam.
Skaffer diß heller met sligt ingen bade/
Lader han icke aff/han kommer i vaade.

Kongen aff Persen som hed Cirus / lod sin Søn blant andre gode Lærdomme oc vnderuisninger / oc saa denne til it Testamente. It Kongerige/sagde han / lader ieg dig / meden det samme bliffuer tilsammen holdet met gode/faste oc stercke Mure/ De samme Mure er mange gode Venner / Men gode Venner bekommer mand met gunst oc venlighed / Icke met trengsel / tuang eller Tiranni. De Tiranner som icke ere til Sindz at beuise eller gøre naagen troskaff eller venskaff / de samme sette icke heller loffue eller lid til naagen/men ere stedze fulde aff mistenckelse oc vantro. Thi som de gamle Historier giffue tilkende/ Saa haffue slig Tiranner aldri set loffue til deris eget Folck / men haffue altid søgt hielp hoss Fremmede Nationer / Huorledis skulde de oc sette loffue eller vente sig troskaff aff de/met huilcke de aldrig haffue handlet trofasteliige eller tilbørlige.

Cirus Lærer sin Søn at Regere.

Tiranner tro ingen / thi de haalde ingen anderß heller met loffue.

En Tiranne som hed Dionisius Siracusanus lod sin Daatter rage sit Skæg aff sig/paa det at en fremmit icke skulde skære hans strube sønder ꝛc. Saa vantro vaar han.

Dionisius Siracusanus en Tiran.

En Herre eller Dommere skal icke være faar snar at tro den hinderlistigis smiger oc søde tale. Oc icke heller skal han lade sig met slig sød Tale oc smiger drage fra retuisheds veye/ men i hans Handel oc værelse skal han holde oc bruge sig retsindelige oc aluerlige / oc de skyldige offuertrædere retuiselige straffe som vidbør / lige som Kongen her truer Ræffuen at ville gøre. De gamle Vise lære/ At en Kong naar hannem aff sin vedderpart naaget suig eller hinderlistighed vederfaris oc beuisis/skal stedze haffue den samme vdi mistancke / oc skal vocte sig oc see sig faare / Oc naar han bequemmelige kan det

En Dommere skal icke være for snartroende.

saa beskicke/ da skilye sig vid den samme/ Oc der som samme hans vedderpart/ lader handle hoss hannem om Fred oc venskaff/ oc holder oc beuiser sig venlige oc kærlige mod hannem/ oc alle hans Suenne oc Tienere/ saa skal han alligeuel icke betro hannem/ men skal vindskybelige vocte sig for hannem oc alt hans selskaff Thi der findis gantske faa gode Christne ꝛc.

De wtro haaldis stedze i mistancke.

Det XX. Capitel.

Huorledis at Ræffuen vdaff sine vedderparte bliffuer bekærder/ oc gaff dog alle tilbørlige suar/ Men paa det siste bleff han offuer vunden vid vidnisbyrd oc bleff saa Dømt til døde.

IT herligt perlemente gick der da paa/
Alle Diur der stode store oc smaa.
Vilde at Mickel strax skulde affliffuis/
De giorde deris beste som her nu scriff (uis.
Met mange kæremaal komme de fram/
Men alle finge skøne suar aff ham.
Aldri naagen hørde ligelang stund/
Slig klage som gick offuer hannem mangelund.
Aff Fule oc Diur de han haffde giort skade/
De actet hannem strax at affliffue lade.
Men der Mickel kom igen til ordz/
Da gick han flux it andet kors.
Saa at ingen naagen tid hørde/
Bedre vndskylding end hand da giorde.
Hand vndskyldede sig for alle Sager der/
Som hannem paasagdis baade fiern oc nær.

Huorledis at Ræffuen mesterlige vndskylder sig / men hans vndskylding bleff icke annamit.

Saa

Saa at alle Herrer stort vnder finge/
At Mickel sin Snack saa kunde fram bringe.
Oc sig aarsage oc vndskylde faar al ting/
Som hannem paasagdis al Verden omkring.
Kortelige vil ieg mine ord nu ende/
Der komme thu vindisbyrd som huer mand kende.
Det vaare tho retuise Mend oc sande/
De sore en Ed offuer Mickels pande.
At være skyldig i all den daad/
Strax gick Kongen at holde Raad.
De besluttede fast allesammen/
At Mickel skulde dø vden gammen.
Man skulde hannem binde oc fange fast/
Oc henge hannem i it Reff aff bast.
Hans Vise ord hulpe hannem inted nu/
Thi reddis han fast den Arme tiu.
Kongen dømde først oc sagde fram/
Nock hoffmod haffue wi lid aff ham.
Han skal ophengis vden al naade/
Deraff forfærdis han offuer maade.
Han bleff strax Fangen oc sat ned i Run/
Han haffde heller været i luntertun.

Run vaar it fange Taarn paa Kongens Slaat

J dette Capi. merck Tuende Lærdomme.

Aff dette Capitel skalt du først Lære/ At alle Herrer oc Dommere paa Jorden føre icke Menniskens men Gudz Domme. Oc lige som de Dømme/saa skulle de oc Dømmis. De skulle handle deris Sag oc Handle vdi Gudz fryct oc vindskybelige

Al Lou oc Ræt er eniste aff Gud 1. Para: 16.

 all

all ting vdrette. Thi hoss Herren som er vor Gud er ingen wræt / icke heller naagen Personis anseelse / Gaffuer eller skenck gelder icke hoss hannem &c. Derfaare skulle de icke aleniste betro klagerens framset oc kæremaal / saa at de strax Dømme der effter / men fast heller Sagens aarsage grandgiffuelige bespørge oc vdgrandske aff sande oc wpartiske vidnisbyrd / oc siden alffuorlige met Dom oc Ræt framfare / lige som her oc handles met Ræffuen. Thi en Dommere skal stedze være til Sindz / ingen at Døme eller at affliffue før han alting haffuer grundelige randsaget oc forkundskabet effter Sagens leylighed oc vilkaar / oc icke effter sit eget gode tycke eller hastighed frã fare. Thi sandhedz vidnisbyrd / end dog de ere faa / da ere de dog her til gaffulige / sige de gamle Vise / At Dommeren ingen lader affliffue vden aarsage. Naar som helst en skalck oc vdedisk Menniske faar sine misgerninger bliffuer straffet / Slig straff kommer det gantske Land oc Rige til gode. Thi det gør de andre som sligt høre forskreckelse / saa at de dem faar sligt vide at vocte. Desligeste oc / naar en Forredere eller Løgnactig skalck (som denne Mickel) kommer aff Dage / det gør it gantske Land oc menige Almue Ro oc Fred. Thi en hinderlistigs oc løynactigis næruærelse kommer Almuen i stor vildfarelse oc wenighed.

En Dommere skal ingen wskyldig affliffue.

I det at nu almindelige alle høye Embede (som ere tilskickede at forskaffe Menig mand Lou oc Ræt) ere besette met wlærde oc egennyttige Personer / Oc der som end ere Lærde oc fromme Dommere / Da lade de dem dog met Skenck oc Gaffue eller faar Frendskaff oc venskaff forføre oc Dømme falskelige. Huorledis kan det gaa vel vdi Verden. Slig Dommeris Sind / grund oc mening bescriffuer her Hans aff Suarzenburg som her effter følger.

Johannes Agricola in prouerbijs.

Egennyttige oc Partiske Dommeris Handel.

At haffue Mact min begering er /
Oc at Dømme offuer huer mand her.
Paa det at min Pung kan bliffue tung /
Jeg sparer huercken gammel eller vng.

Deris Ræt ſkulle de alt købe aff mig/
Jeg tager oc bøder aff Fattig oc Rig.
Aff andris wlycke glæder ieg mig/
Oc ſtraffer dem i Pungen viſſelig.

Aduarſel til Dommeren.

Skamme dig du Røffuere vnder dit Tag/
Viſdom oc kunſt er den rette aarſag.
For huilcket dig bør all ære oc Mact/
Beuar din Befalning oc haff God act.

En Dommere ſkal være Viſſ oc haffue Forſtand i Louen.

Ellers kendis du faar ſlig en Dommere/
Som Pilatus vaar hoſſ de Rommere.
Huilcken i Credon bliffuer neffnd/
Han bleff met Liff oc Siæl fordømt.
O Gæck huad er din tillid lad mig forſtaa/
Du ſkalt ſnart faar Gudz Domſtoel gaa.
Der ſkalt du retuiſelige betale/baade lit oc ſtort/
Alt det onde ſom du i Verden haffuer giort.

Ydermere ſkal her læris/ At it fult ſiddende Raad ſkulle alle endrectelige beſlutte oc Dømme vdi Sager oc Kæremaal ſom fram ſettis/ Lige ſom Ræffuen her oc aff det gantſke Raad endrectelige bliffuer Dømt. Thi der er ingen ſtørre ſkade formedelſt huilcken Land oc Rige forderffuis (ſiger Johannes Agricola) end der ſom wforſtandige Gerige oc egennyttige Menniſke komme til naaget Regemente oc befalning/ At / end dog de haffue ſaare liden Forſtand paa alle haande Sager / da er dog den ſtørſte Hob almindelige paa den ſide/ ſaa at de kunde bekomme deris framſet / oc at ſagen effter deris tycke kan vdføris / Oc i det at det er ſaa langt kommet at mand icke acter huor god ens Tale er / men aleniſte at mange haffue beſluttet paa en Sag eller ting. Derfaare ere nu mange Herrer vdi Verden / huilcke faar gunſt / villige oc venſkaff ſige huad andre ville gerne høre. Eneas Siluius ſiger.

Endrectelige ſkal mand Dømme vdi alle ſager.

Eneas Siluius.

At telge Dommē fast omkring oc icke rettelige besinde oc offuerueye alting er skadeligt.

Alt huor mand Dommene telger omkring/
Oc icke betencker/er end leed ting.
Vished staar icke at der opregnis mange/
Eller i deris Hoffmod som meget Prange.
Men i Kunst/øffuelse/Forstand oc Sind/
It Hoffuit forstaar mere end mange kind.
Forsynlig Domme bestaa alle sammen/
I forfarenhed oc Kunst alt vden gammen.

Det XXI. Capitel.

Huorledis at Ræffuen nu bliffuer bastet oc bunden oc vdført at aff liffuis/oc huorledis hans Slæct oc Venner toge Orloff aff Kongen.

DEr Ræffuen vaar fangen som i nu høre/
Oc Dømt at man hannē skulde vdføre.
Oc henge hannem op foruden naade/
Da kom Mickel først i nød sorg oc vaa(de.
Der Mickels Frender fornumme dette/
At Kongen saa strenge effter ham sette.
Som oc vaare komne til det samme Hoff/
De ginge til Kongen oc bedis Orloff.
Blant dem vaar Aben Mickels Frende/
Oc mange andre som i vel kende.
Greffuingen vaar hans Frende oc gode Ven/
Disse vaare bedrøffuede huer oc en.
Thi Mickel vaar en veldig Banner Herre/
Oc vaar nu aff set aff al sin ære.
Oc bleff fordømt til slig en haanlig død/

Adel/Tuct/skønhed oc Vngdom. Vished/laster/dygd oc Rigdom/Disse alle lader døden icke bestaa Men effter fortiensten vist Lønen faa.

Det vaar dem alle stor sorg oc nød.
Kongen betencte disse ting ved sig/
Her gaar nu mangen stolt Hoffmand fra mig.
Aff Ræffuens Slæct ere de mest alle/
En aff sit Raad lod han til sig kalde.
Oc sagde til hannem samme stund/
Vaare Mickel end dubbelt sa a ond.
Ydi hans Slæct er dog mangen stolt mand/
Som vor Gaard saare ilde miste kand.
Isegrim/ Hindze oc Brun stacket Hale/
De haffde met Ræffuen den meste Tale.
Det vaare disse som hannem bunde/

Mickel oc hans Slæct kan icke mistis aff Herregaarde.

Oc vilde hannem henge ſamme lunde.
Aff Kongens Befalning giorde de dette/
De vilde ſig heffne oc ende den træte.
De vaare villige at hielpe til onde/
Thi de vaare hannem hadſke aff hiertens grunde.
Der de ſaa ginge met hannem vd/
Oc komme nu der ſom gallyen ſtod.

Hindze paamin- der de andre ſom vaare Ræffuens vuenner/ at hol- de hannem faſt oc vel foruare/at de ſtrax kunde afflifftue hannem oc heffne deris harm.

Da ſagde Hindze til Vlffuen ſaa/
Her Iſegrim tencker nu der paa.
Huorledis denne Ræff oc lede tiu/
Jeg ved det kommer eder vel i hu.
Tiluolte oc gick Perſonlig vd met/
At eders Brødre hengdis paa ſamme ſted.

Der ſom Vlffuen ſkal Domſtolen beuare/Der ſtode fattige Diur ſtor fare.

Han vaar vel glad at han kunde det raade/
Thi Maaler hannem igen met en fuld maade.
Tencker oc huorledis den lede Luff/
Eder forraadde vdi Ruſtefils Huſſ.
Der ſom eder ſloe hart Quinder oc Mend/
Det ſider end nu i eders pande kend.
Seer nøffue til at han icke vndkommer/
Hans liſtighed er ſtor oc det er Sommer.
Komme han i Skoffuen wi naade hannem ey/
Siden ſkulde han gøre oſſ en verre rey.
Derfaare lader voſſ nu være ſnare/
Saa taare wi icke mere ſtaa ſlig fare.
Han haffuer offte aff voſſ ſligt vel fortient/
Lader voſſ nu ſkiude men wi haffue ſpent.

Da

Da sagde Isegrim huad skal slig Tale/
Wi ville hannem hielpe aff denne quale.
Haffde wi it Reff eller anden line/
Da vilde wi nu strax stecke hans Pine.
Alle de der vaare de vilde hannem ille/
Han haffde heller været i it andet gilde.
Der de nu tagde naagen føye stund/
Begynte Mickel at oplade sin Mund.
Oc sagde ville i heffne eder saa/
Da lader det dog flux en ende faa.
Hindze han ved vel raadene god/
Til Snaren som han i Prestens Huss stod.
Der han bort kom met liden ære/
Jeg seer det vil alt nu saa være.
Brun oc Isegrim i ere vel vrede/
Jeg seer i sette saa alting til rede.
At i eders Frende kunde affliffue/
I mene strax store Hanser at bliffue.
Kongen selff oc alle Herre deslige/
Drotningen oc saa met Dreng oc Pige.
De fulde alt effter fattig oc Rig/
At de vilde nu see hans endelig.
Isegrim bad alle som der vaare nær/
Hans Søner/hans Suogre oc hans frender kær.
At de skulde alle fast met hannem staa/
Oc Ræffuen hin tredske icke lade vndgaa.
Besynderlig befol han sitt Viff/

Ræffuen spaarter sine wuenner oc deris anslag.

Vlffuen begerer hielp oc bistand aff sine Venner/ at Ræffuē maatte affliffuis oc inggelunde bort komme.

See vel nøffue til vid dit Liff.
Oc holt vel fast/ denne Ræff er ond/
Komme han nu bort i denne stund.
Han bleffue fast verre end han vaar før/
Wi haffde icke fred vden vor Dør.
Det samme gaff han oc Biørnen tilkende/
Gelder hannem nu faar han eder skende.
Wi ville hannem nu ret vel betale/
Hindze han skal den Snare ophale.
Han er snar oc lettere end wi/
Holder nu vel fast oc staar mig bi.
Jeg vil nu sette den stige til rette/
Saa betale wi hannem for hint oc dette.
Biørnen sagde/ seet stigen lit ber fram/
Jeg vil hannem holde/ han skal faa skam.
Ræffuen sagde Venner i haffue stor plage/
Før i kunde faa eders Frende aff dage.
Huilcken i met rætte skulde beskerme/
Oc eder offuer hannem helst forbarme.
At han icke komme vdi slig vaade/
Taare ieg/ Jeg bade eder om naade.
Isegrim er vred oc befal sin Quinde/
At hun mig skal holde fast dette sinde.
Men vilde hun tencke huad fordom er skeed/
Hun vaare mig aldrig aff hiertet ret vred.
Men ieg kan tro det vil nu offuer mig gaa/
Jeg vilde at det kunde en ende faa.

Vlffuen formaner besynderlige Biørnen oc Katten/ hannem trolige bi at staa.

Alle Historier giffue det tilkende/ At al ondskaff paa den siste ende.

Min Fader bleff død i sorg oc nød/
Men der han endelige tog sin død.
De dræpte hannem oc vaare vel stare/
Hannem fulde ey heller saa stor en skare.
Fi eder an saa mange i ere/
Om i mig spare lenger here.
Brun sagde høre i vel dette nu/
Han bander voss alle den lede tiu.
Hans tredskhed skal nu alt faa en ende/
Wi ville hannem strax at henge kende.

Angres vel men icke tilfulde/

Saa giorde oc Raffuen der hand henge skulde.

Igennem disse ord vil Raffuen indføre / oc søge aarsage met huilcken han kunde løse oc fri sig.

J dette Capi. merck Trende Lærdomme.

Først skalt du lære aff dete Capitel / At en Dommere/ naar hand retuiselige Dømmer / Da skal hand ingen frycte/ som Kongen her gør/der Mickels slæct oc venner toge orloff/ sig befryctede/men fast heller lade en retferdig dom gaa/oc der holde haand vdeffuer. Thi den rette ræt anseer huercken gunst/gaffue/venskaff/egetnytte/ fryct eller faare / Oc det er Gudz lou oc ræt/som Dauid oc omtal oc siger. Dit Rigis scepter er rætuishedz scepter/ Det er at huer skal Døme ret oc retuiselige/ oc ingen person der vdinden ansee.

En Retuiss Dommere skal ingen frycte.

Huad den rette Ræt er.

D. Sebastianus Brant.

Den skal betracte oc vel besinde/
Som dom skal offuer en anden finde.
At icke for ynck/venskaff eller oc gunst/
Ey vrede/fiendskaff/ Had oc vgunst.
Naaget sligt lader i sit Sind Regere/
Der hannem aff Retuishedz vey kan føre.
Men faar sligt hoss Dommeren Regemente/
Da taar sig sandhed slet ingen Ræt vente.

NB. Mand skal icke bespaatte den som er i nød oc fare.

J det andet bliffue de samme her straffede som andre fordømme/eller de som it andet wlyckſaligt Menniske offuerfuse/oc kaste dem deris Misgerning i Næsen. Thi saadant er icke Menniskeligt eller tilbørligt / men vdi mod all naturlig ske miskundhed oc sømmelighed / Jdet at sligt it Menniske er sorg/omhygge oc drøffuelse nock paalagt/ Oc hannem er bange oc ve nock / der vdinden at han faar sine misgerninger skal straffis/taale oc lide huad Rætten hannem giffuer/ Oc bliffuer vist aff slig offuerfuselse verre end han vaar tilforn/oc kan komme der vdoffuer vdi mishaab/lige som Ræffuen her oc vederfaris.

Suitzerin siger.

Gør huer lige oc Ræt/befrycte dig end da/
Acte icke at det en anden bedre kan gaa.
Lycken følger baade Vrede/Nid oc Had/
Kommer hun til dig/ver icke formeget glad.
Den Fattige oc den som lycken er fraa/
Alt som han er lad hannem men gaa.

Hentzelin siger.

Naar naagen nu i denne stund/
Wlycken kommer til haande/
Oc faar it omslag naagle lund.
Oc kommer alt saa i vonde.
Da sige strax mange hannem skeer nu ræt/
Oc glæde dem ved samme hans skade/
Deris egen ende haffue de ey seet.
Eller huad dem kan hende for vaade.
Det mig i dag kan komme paa/
Aff stor sorg oc atskillig vade/
Det samme kan hand i morgen faa.
Beder han icke Gud om naade.
Hiulet gaar vel vdoffuer hans bryst/
Thi at lycken er wstadig/

Lycken er wstadig / skuffelig oc omskifftelig.

Stors

Store Hanser haffuer hun nederkryst.
Oc giort dem saa retraadig.
Lycken er en vnderlig ting/
Som rører sig aarle oc sielde/
Saa faar hun hid oc did omkring.
Alt som hun gerne hielpe vilde.
Hun heffuer op oc kuldkaster igen/
Det sees nu vel tit oc offte/
J dag en Herre oc i morgen en Suend.
Huo kan sig for saadant vocte.
Ingen derfaare sin Jeffnchristen saa/
Aff vrede ilde skal Dømme/
Men vnde ham saa som sig selff at gaa.
Det vil en Christen sømme.
Huo der staar/ hannem Raader ieg/
For vden al suig oc galde/
At han i Gudz fryct holder sig.
Ellers kan han snarlig falde.
De ere icke end alle komne fram/
Did som de vel gerne vilde/
Som nu Hoffuere oc føre stor Bram.
Oc braske aarle oc sielde.
Jeg haffuer hørt siden ieg vaar Barn/
At graad oc anden quide/
Saa vel i dag gør Menisken harm.
Som graad i fardom tide.
Derfaare taar ingen bespaatte mig/
Huem ved huo den siste skal være/
Gør Plict oc Bod det Raader ieg dig.
Oc forsmaa icke denne Lære.

Til det Tredye skal her merckis denne Ræffuis hinderlistige Vished oc Forstand / J det at han met subtilige oc betacte ord tal om hans Faders død / Oc søger der met indgang oc aar-

Hinderlistig vished bruges flux vdi verden.

oc aarsage at fri sig/huilcket han mesterlige begynder vdi hans falske Scrifftemaal / Oc det sanme lyckis hannem oc endelige/saa at han bliffuer løß oc frit fra Gallyen.

Almindelig er end nu til Hoffue oc mest alleuegne slig brug/ Naar naagen skal straffis faar sine Misgerninger/Da søger han list/løgn oc behendighed vdi it Skin sig der met at vndskylde/oc formedelst store løffte Guld oc Pendinge/Gaffuer oc Skenck gør han sig Herren villig oc gunstig. Oc bliffuer saa aff mange actet wskyldig / oc kommer saa sine vedderparte vdi sørg oc fare.

Suitzerin siger.

End dog at naagle haarde Regle monne
 være/vdi huilcke ere.
Aandelige oc strenge Personer mange/
 Men fast strengere acter ieg/
 Som til Hoffue sig.
Skulle Føde oc daglige gange.
 Thi huo sig vil sette/
 J denne Trætte.
Oc stedze til Hoffue vare/
 Hans Sag forsant/
 Bliffuer vist slet tant.
Leffuer stedze vdi sorg oc fare.

Det XXII. Capitel.

Huorledis at Mickel bad om Liud/at han maatte gøre sit Scrifftemaal obenbare / oc han Scrifftede/ vdi slig mening at han vilde suetze sig løß/oc at komme hanß vedderparte vdi slig fare ingen som oc skede.

Naar dig din konst vil falde fraa/ Da lær flux en anden vey at gaa.

MIckel han vaar vdi stor angist oc nød/
Han skalff oc beffrede oc vaar nær død.

Han

Han tenckte kunde ieg i denne stund/
Finde paa it listigt oc artigt fund.
At Kongen vilde mig mit Liff benaade/
Oc disse tre kunde komme i vaade.
Saaledis lagde Mickel sin hierne ibløđ/
At han kunde komme løff/ oc de andre i nød.
Alt det ieg kan fisere oc tencke op/
Tenckte Mickel vid sig den løse trop.
Det gørs behoff kan ieg vel forstaa/
Thi Sagen gielder mig mest op paa.
At Kongen er nu paa mig vred/
Oc andre Diur oc sammeled.

Vær snar oc tag icke forlang frist/ Men brug skalckhed/ suig oc list. Som Keyser lo:nen off monne kende/ At mand skal suig met list affuende. Oc vold met mact nedertrycke/ Om det er aldelis ræt det ved ieg icke.

Huad

Huad da/ Jeg haffuer sligt vel forrient/
Det kan dog vel snart bliffue omuent.
Kongen er veldig hans Raad deslige/
Jeg pleyer dem dog stedze at suige.
Komme ieg men til Ordz min mund at bruge/
Jeg bleffue icke hengt i denne vge.
Saa vaar nu Ræffuen i angist oc nød/
Oc sagde/ Jeg seer faar mig denne død.
Huilcken ieg ingelunde kan vndgaa/
Thi beder ieg alle som her nu staa.
Om en liden Bøn oc ingen stor/
Taler faar mig til Kongen it Ord.
At ieg nu maatte her obenbare/
Mit Scrifftemaal faar eder forklare.
Før ieg monne fare aff dette Elende/
Euigt er langt oc faar aldri ende.
At Kongen vilde det naadelig vnde/
At ingen her effter naager lunde.
For mine Gerninger skulde mistenckis/
Fengslis/ affliffuis/ eller oc krenckis.
Paa det at Gud som alting vil lønne/
Min Fattige Siæl diss heller vil skøne.
Den største Hob/ som dette nu hørde/
Bleffue aff hans Tale til miskund rørde.
En ringe Bøn er dette som wi forstaa/
Naadigste Herre lader hannem den faa.
Kongen sagde nu vel an/ det skal saa ske/

Vilt du forstaa oc mercke mig/ Gantske ilde kan det skicke sig. At betro den tyff som hengis skal/ I huad hand smi ger/, iætter eller tal.

Inted ont eller gaat lader Gud bliffue wlønt.

Da begynte Ræffuen induortis at lee.
Oc tenckte min Sag taar end anderledz falde/
Oc talede saa frit alt faar dem alle.
Spiritus Domini hielp mig her/
Jeg seer her ingen fiern eller nær.
At ieg ey haffuer giort hannem emod/
Være sig Rig/ Fattig/ ond eller god.
Siden først ieg lærde naaget at gaa/
Oc min Moders bryst icke kunde naa.
Saa gick ieg tit effter min egen lyst/
Oc hørde paa Giddernis søde røst.
Oc naar ieg deris Bræg kunde høre/
Det klanck fuld vel vdi mit øre.
Jeg Bed it Kid oc fick saa it Mod/
Oc lærde saa først at labe Blod.
Siden Bed ieg fire Kid store oc fede/
Oc begynte saa iblant de andre at lede.
Jeg bleff saa dristig oc lagde mig paa Lur/
Oc sparde huercken Høns eller andre Diur.
Ender oc Geff vel mange tilsammen/
Haffuer ieg skrabet i Jord vden gammen.
Lagde dem saa ned met Skind oc kraap/
Naar ieg icke strax gad æt dem aop.
Der nest kom ieg til Isegrim/
Nu i Vinter alt vd met Rin.
Hand laa oc skulede vnder it Træ/
Oc sagde sig at være min Frende.

Ræffuen fick lou at han maatte Scriffte obenbare.

For vden en god vilge fra all ondskab at staa/ Hielper dig dit scriffte maal icke vid it straa.

Der hand saa regnede vort Frendskaff oap/
Wi sore tilsamen met siæl oc kroap.
Huilcket mig met ræte vel angre maa/
Wi loffuede huer anden Bi at staa.

Her vdaff forstaas at Stalbrødre som suerre sig samen at gøre sung oc det som ont er/ oc saa forraske hin anden/ oc huer søger sit eget nytte oc profit.

Oc sore Stalbrøderskaff vden al galde/
At wi huer anden ey skulde vndfalde.
Saa vandrede wi fram alt det wi kunde/
Saa lenge at wi vor købenskaff funde.
Han Stal det store oc ieg det ringe/
Det hørde voss baade det wi finge.
Men ieg fick dog aldri ræt/
Min part som hand haffde iæt.
Thi naar Isegrim haffde en kalff/
Aldri fick ieg min part lige halff.
Fick han en Ged/ Gaass eller andet slig/
Strax grined han oc saa ilde paa mig.
Paa det at han kunde driffue mig bort/
Oc beholde saa selffuer min part.
End vaar dette it fast verre sticke/
Naar wi haffde euentyr oc lycke.
Saa at wi finge en Ko/ Oxe eller Suin/
Da kom oc hans Hustru met Børnene sin.
Saa maatte ieg alt tilbage staa/
Alt huor ieg kunde vdi en vraa.
De kaste it Riff eller Been til mig/
De sagde/ see der met behielp du dig.
Men før ieg det fick da haffde de slæt/

Alt det fede aff gnaffuet oc opæt.
Dog/Gud loff/Jeg haffde deff slet ingen nød/
Naar ieg vilde haffue Vin/øl eller Brød.
Der til haffde ieg vel Sølff oc Guld/
Mange Skrin oc store kister fuld.
At den største Vogn/som er paa dette Slaat/
At siu gange icke skulde age det bort.
Der Kongen hørde neffne denne Skat/
Han sagde huor haffuer du den faat.
Eller hueden er han kommen sig mig rat/
Hør du Mickel/ieg meen denne store Skat.
Huad skader mig dette aldernaadigste Herre/
At ieg siger eder huor han monne vere.
Jeg kan hannem dog nu icke met mig faa/
Denne Skat vaar Staalen skulle i forstaa.
Jeg vil det icke dylge faar eders naade/
Det vaar bestillet mand skulde eder forraade.
Mand skulde eder myre oc sla i hiel/
Det taatte mig icke at være gaat skel.
Oc haffde icke denne skat bleffuen staalen bort/
Da haffde dette anslag gaat visselig faart.
At denne skat saa lønlig bort kom/
Derfaare gick min Fader til Bummel i bum.
Oc fick aff denne Verden en ond affgong/
Dog eder til beste Herre oc Kong.

Met disse ord tager Raffuen orsage oc indgang at fri oc frelse sig/ i det at han tal om den store skat/ met huilcken hans Fader oc andre vilde fordreffuit Kongen fra land oc Rige.

Det er vist oc sant at den som fangen er/søger raad oc lempe at fri oc frelse sig/ være sig met løgn/sandhed eller anden Finantze.

Mickels Fader hengde sig selff.

J dette Capi. merck Tuende Lærdomme.

Herrer oc Førster blifue vid smiglere oc øyenskalcke tit oc offte forførde.

For det første skal her merckis naar en falsk øyenskalck/ smiglere eller spitzhat vdi herregaarde stedis til Ordz / saa at hans ord bliffue betrode / da bliffuer mangen tro oc erlig Tienere (som før vaar vel lid/ oc haffde god Sag) ilde løne. Thi aff slig øyen Tienere oc Spitzhatte bliffuer tit oc offte Herrer oc Førster foruende oc forførde / at de deris beste oc troiste Tienere haffue mistencke / huilcket da videre gør oc opuecker Had / Auind/ Tuedract/ Møteri Vantro oc alt ont emellem Herren oc Tienere / oc end stundem mellem sine egne Børn. Thi Herodes er aff slige øyen Tienere oc spitzhatte saa langt forførd/at han fick en vtilbørlig mistancke til sin Hustru oc egne Sønner. Den samme sin Hustru Mariamne oc sine beste Venner met sine egne tre Sønner lod hand dræbe oc ihielsla. Derfaare sagde Augustus / at hand ville heller være Herodis So end Søn / naaget der effter bleff han dog selff omkommen met en alsomskendigst død.

Iosephi lib: an 15. Cap: 8. 9. lib: 17. Cap: 9.

Til Hoffue findis mange Spitzhatte oc øyen Tienere.

En Konge traadde sin Krune vnder sine Føder.

J det at slig løgnactige anførere oc falske Spitzhatte alle vegne findis/ oc besynderlige til Hoffue / der som sandhed haffuer saare ringe pladz / Der som Været selles oc ordene slibes. Oc det der talis skal være besynderligt / lige som det taledis effter tabelturen / dog alt sammen vden hiertens grund oc mening/ Faar huilcket en Konge traadde sin Krune vnder sine Føder / Oc sagde / O du wlycksalige Krune huad skal det være at dig følger huercken sandhed eller ære / Derfaare skulle alle Herrer oc Førster være atuarede at de icke slig vtro smiglere oc Spitzhatte (som her met Ræffuen bemerckis) faar snart betro / Men gamle / ærlige oc trofaste oc gudfryctige Mendz Tienste oc Raad skal man bruge. De gamle Vise sige/ At ingen er vdi Verden der bedre anstaar oc behøffuer (en lang oc vindskibelig besindelse / Viss oc klar vnderstandelse) end en Konge mod sine Tienere. Thi lige som en Quinde haaber i sin Mand/ En Søn vdi sin Fader/ En Pebling i sin Scolemestere / It Folck i sin Førere/ saa haaber oc en Tienere i sin Konge / Men Kongens Haab skal aleniste være vdi

Gud/

Gud/ oc vdi hans fryct oc redsle skal han bliffue i al retuished/ oc det ypperste i hans regering skal være sine Tieneris bekendelse / oc skal vide ath forordinere skicke oc sette huer i sin tilbørlige sted/oc icke faar nøye acte alle Ord oc Tale/men stadfeste och sticke fred oc enighed emellem dem. Thi Rongens Gaard haffuer sligt met sig/At Tienerne indbyrdz gerne haffue nag oc Auind til huer anden/ faar deris Befalninger/ Huer er tilbøylig at fortrycke den anden/der om ber vidnis byrd Fru wtro met disse Rim.

Rongens Haab staar alenniste vdi Herren.

En Herre skal stundem høre oc icke høre/ see oc icke see.

Fru Wtro.

Stundem suiger en den anden vden sag/
Beliuer oc baguasker alt paa sin bag.
Tit oc offte mod deris Hosbonde/
Jngen Fred derfaare nyde kunde.
Thi faar mand tit at høre oc see/
Som lenge vaar skiult alt vnder Sne.
Paa det siste vil det endeligt være/
At wtro slar gerne sin egen Herre.

Til det andet er her at lære / at mangen Herre oc Dommere formedelst gunst / gist oc Gaffue oc formedelst Haab at bekomme Guld oc Sølff bliffuer tit oc offte vend fra Sandhedz oc rætferdighedz Vey/ som Ræffuen gør her mod Rongen met samme Skatz obenbarelse hannem forfører/oc er bleffuen en almindelig tale om somme Pendings mact saaledis.

Skenck oc Gaffue forføre Dommerne.

Nu gielder inted vden Rigdom oc Godz/
Det giffuer nu al ære/Bram gunst oc Ross.
Det gør gaat venskaff oc stiller stor trætte/
Men met den fattige legis himmelsprette.

Amor uincit omnia menteris dicit Pecunia.

Her Hans aff Suartzenburg siger vdi den Gerige Dommeris Persone.

Den Gerige Dommere.

Huad skulde mig Bøger store eller smaa?
Thi her alle Sager paa gaffuer nu staa/
Som huer her giffuer/saa skal han faa.

Doctor Snuff.

Til Gerighed oc Gaffue mit Mester sticke/
Der met kan ieg ære oc Ræt fortrycke.
Huo her icke giffuer hand gaar paa Krycke/
Bliffuer enden god da siger aff lycke.

At annamme gaffuer fordømmer Dommerne.

Men sligt altsammen er wræt baade mod Aandelig oc verdslig Ræt/oc tiluolder at Land Steder oc undersaate føris udi stor skade oc forderffuelse. Oc endelige bliffue slige Dommere aff Gud haardelige plaffuede oc straffede/som Doctor Sebastianus Brant siger.

Sebastianus Brant.

Met huad Dom i Dømme/skulle i oc Dømmis.

Huo her icke holder Retferdighed/
Den straffer Gud visselig met grumhed.
Som du mig Dømer eller ieg dig/
Saa Dømer Gud baade dig oc mig.
Der Dømmess nu mellem den Rige oc arme
At Gud maa sig der offuer forbarme.
Men skeer det icke aff vanuittighed/
At saa fortryckis den rette Sandhed.
Da følger vist fordømmelse uden ende/
Det giffuer voss denne lille Bog tilkende.

Alexander den Romiske Keyser sagde/at naar han kunde offuerkomme naagen Dommere som sig haffde ladet forføre met skenck oc Gaffue/oc vaar saa bleffuen til en tiu/ Thi han actede slige icke bedre end Tyffue. Dem vilde hand deris øyen udstinge met sin Finger/men nu i denne vor tid skulde han støde alle sine Fingre baade træte oc sønder/oc skulde end da icke treffe dem nær alle &c. diss vere.

Det XXIII. Capitel.

Huorledis at Kongen bad bancke til Lindz/Oc lod Ræffuen igen nedstige aff stigen paa det at han kunde ydermere spørre hannem ath.

DEr Drotningen hørde dette mor/
Om huilcket Mickels tale vaar stor.
Som saa galt paa hendis egen Herre
Hun fick i lenger verre oc verre.

Drtoningen betrode Ræffuen snarlige oc bleff skuffet.

Hun forfærde sig saare oc vaar nær død/
Jeg besuer eder vid eders kiortel rød.
Sagde hun oc vid eders hedensffer/
Som i skulle fare aff Verden her.
At i sige sant vden lenger trætte/
Huo der vilde saa dette mord anrætte.
Kongen Bød alle at være stille/
Aff denne Sag wi meer høre ville.

At man i Dom och Ræt siug ind før / Der voaff vorer Krig och opror.

Lader Mickel neder aff stigen gaa/
Denne Sag gielder oss selffuer paa.
Strax fick Mickel it bedre Mod/
Paa samme stige der han stod.
De maatte hannem strax lade ned stige/
Aff samme Lædder oc ey lenger bie.
Kongen tog hannem ene til sig/
Oc sagde/ Hør Mickel sig nu mig.
Huorledis at denne Sag er tact/
Ja nu vilde Mickel Liue met mact.

At omgaaff met løgnere oc onde mennisker er icke gaat/thi det fører i skade.

Han tenckte kunde ieg faa paa sted/
Kongens venskaff oc Drotningens met.
Oc maatte desligest det forhuerffue/
At disse alle kunde forderffue.
De nu saa staa alt effter min død/

Oc ieg kunde komme aff slig nød.
Det maatte ieg regne faar stor baade/
Men ieg maa alt Liue offuer maade.

J dette Capitel merck Trende Lære.

Løgnere skal en Dommere icke betro.

Aff dette Capitel skal Læris/At en Første / Herre eller Dommere/skal slet inted betro en Løgnactig oc falsk mundkempe/han bliffuer ellers skuffet/ lige som Mickel her met sin Løgn/ falsk oc smigrende Tale Kongen besnilder oc forrasker/ oc endelige kommer hannem der til / at han beder hannem klyffue ned aff Gallyen. De Vise sige at en sanddru Dumme er bedre end en talende Løgnere / Oc en der tier quar er bedre end en ordgydere oc Mundkempe / om det end vaare sant alt det han sagde. End dog at ingen kand vide huad som hemeligt ligger skiult vdi Menniskens hierte vden Gud eniste. Derfaare skal ingen sette faarstor tro oc loffue til den andē. Allige uel ere Løgnere oc falske til Hoffue almindelige oc alle vegne vel annammede oc affholdne/ Derfare siger Fridanck.

Løgnere til Hoffue ere stort affholdne / thi huer Mand kender dem icke.

Fridanck.

Løgn oc Suig alle vegne gaar faare/
For Tro oc Loffue i Herre Gaare.
Liue oc bedrage det er it Bud/
Til alle Herrer men icke til Gud.
Løgn oc bedrageri kand stor ting gøre/
Hun kand Paffuen oc Keyseren forføre.
Løgnere holdis i store act til hoffue/
End Herrens egne Børn paa min Loffue.

Vincentius Obsopius Siger.

Alle Gnatones oc Parasitos skal mand sky / der er de smigrende oc Søtalende.

Ydermere fly end heluedis glød/
En smiglere oc hues tale er sød.
Han Tal vdi dine øyen søde ord/
Han skulde dog icke tige it hemeligt mord.

Met dig eller ſin kæriſte Stalbroder/
Vocte dig faar hannem han er icke goder.
Han haffuer tho tunger vdi ſin Mund/
Vare dig faar hannem i allen ſtund.
Faar Løgnere tag dig oc vel vare/
Thi de ſtedze met al ſkalckhed fare.
De ſom meget Tale oc Liue met/
De ſkuffe mange det er deris ſed.
Man maa oc ſtundem lade andre Tale/
Oc icke ſide ſaa ene oc gale.
Du ſkalt dig icke hoſſ de lade finde/
Som faar Skenck eller Gaffue andre ombringe.
Oc paa deris Bag mange føre i nød/
Oc ſellge dem ſaa til en ynckelig død.
At man oc faar andre maa kende ſlig/
Leffue gerne i obenbare ſkam oc ſuig.

Forredere oc om de tilſkyndere ſkal mand ſky.

Det XXIIII. Capitel.

Huorledis at Mickel obenbare beſiger ſin egen Fader oc andre ſine Venner/paa det at Hans vuenner kunde bliffue miſtenckte hoſſ Kongen/oc huorledis hand formedelſt ſlig anſlag bleff frelſt oc løſſ.

DRotningen ſagde paa ny til ham/
Mickel ſig nu ret ſandingen fram.
Aff denne Sag den rette grund/
At din ſiæl icke forkaſtis naagle lund.
Ræffuen ſagde met bliu oc ſindig tale
Jeg maa nu dø inden Hønſene gale.
Skulde ieg min Siæl ſaa ilde vnde/
At hun ſkulde fare til helffuedis grunde.

Her begynder Ræffuen Løgn oc giffuer ſine beſte Venner ſkyld oc Sag.

Oc Piniſſ der til euig tid/
Det er faſt bedre at ieg nu frit.
Giffuer tilkende huo de nu ere/
End dog det ere mine Frender kære.
Huilcke ieg ſaare nødigt vilde neffne/
Jeg haffuer dog nu ingen anden effne.
Jeg vilde gerne Helffuede vndgaa/
Derfaare ieg det nu ſige maa.
Kongen ſuckede oc tenckte vel langt/
Oc ſagde Mickel ſiger du oc ſant.
Ræffuen han ſagde/ naadigſte Herre/
Alt monne ieg nu ſaa Syndig vere.

Huo altid gerne haffuer løſt at Li-ne/ oc met ſin Løgn andre vil ſkuffe oc true. Hans Høffuitz-mand er Dieffue-len oc ham neſt/ Oc ſkuffer ſig dog ſælff alder-meſt.

Jeg ſiger dog ſant ville i mig tro/
Hui ſkulde ieg gøre min Siæl wro.
Huad kunde mig det komme til fromme/
At ieg met Løgn mig ſkulde fordømme.
J ſee dog ſelff huor min ting er fat/
Jeg maa alt Dø inden det bliffuer Nat.
Thi maa ieg ſige ſandingen ehuor det gaar/
Thi Døden mig nu faar øyen her ſtaar.
Mig hielper ey Godz eller ordene god/
Han ſkalff oc beffuede alt der hand ſtod.
Alt i it Skin aff ſkrymteri/
Oc haabedis her met at vorde fri.
Dronningen ſagde met tuct oc ære/
Mickels nød yncker mig nu Herre.
Derfaare beder ieg O Herre oc Kong/
Beuiſer hannem nagen naade denne gong.
Oc lader hannem nu i denne ſtund/
Kundgøre voſſ her den rette grund.
Oc lader dem alle tige ſtil/
At han kan ſige alt huad han vil.
Kongen bad dem tige liden oc ſtor/
Strax talede Mickel om dette Mor.
Er det min Herre oc Konge leff/
Jeg vil eder Læſe vden breff.
Oc dette forrederi obenbare/
Jeg tencker her ingen vdi at ſpare.
Nu maa mand høre it liſtigt fund/

Tuctig at være er en dygd vden gammen/ Hoff Fruer oc Jomfruer/oc andre alle ſammen.

En Mand den gantske Verden kunde forføre/ vilde man effter hans Løgn oc Falckhed gøre.

Mickels onskaff haffde ingen grund.
Huor han sin Fader sagde paa/
Vanære oc skam maa i forstaa.
Desligest oc Greffuingen hans kære Frende/
Som hannem stedze halp hoss de han kende.
Det giorde han alt i slig mening oc act/
At han tale skulde giffuis diss bedre mact.
Oc at han met slig sine finsede ord/
Paa kunde komme dette løgnactige Mord.
Sine wuenner som han ilde vnde/
Oc effter hans Loff oc leffnet nu stunde.

Vdaff stort Godz heffuis baade tre oc tho/ men aff Armod bliffuer ingen fro. Jeg hør aff de Vise sant at være/ at de Rige stor hoffmod begere/ naar de Fattige sig baade Jamre oc kære.

Han sagde/ min Fader haffde fundet den Skat/
Som Kong Emerick i mange Aar haffde hat.
Alt paa en vnderlig oc lønlig sted/
Der bleff min Fader lit Hoffmodig ved.
Forsmaade strax alle de til ham komme/
De dog hans egne Frender vaare somme.
Han lod Hindze flux fare om Land/

Superbia.

Hoffmod/ Had/ Gerighed oc nid/ de beholde nu fast deris Strid/ Hoffmod kan det icke vel omgaa/ maa stedze i wrææt oc Auind staa. Hoffmod mange onde set der met sig før/ Huilcket en Viss Mand gantske ont gør.

Jnd til hand den skelmer Biørnen fand.
Han bød ham sin tienste oc villye god/
Oc at han hannem skulde drage emod.
J Flandern om han vilde vere/
En veldig Konge oc mectig Herre.
Der Biørnen oc Hindze lesde Breffuene saa/
Stort hoffmod strax i hans hierte monne gaa.
Thi han haffde her effter stundet lang tid/
Han sparde huerckē nat eller dag/ før han kom did

Der

Der han did kom/min Fader han faar sig fant/
Han vaar ham velkommen siger ieg faar sant.
De sende bud effter Greffuingen den lærde/
Oc effter her Isegrim den wforferde.
Disse fire haffde der megen tale/
Den femte vaar Hindze met sin lange hale.
Der ligger en By oc kaldis Iffte/
Som de dette onde monne stiffte.
Tho Mile fra iffte icke langt fra Gent/
Der haffde de Forredre det perlement.
Alt i en mørck oc regnuren Nat/
Haffde de slig steffne der lønlige sat.
Icke aff Gud men aff Dieffuelens mact/
At gøre eder ont det haffde de act.
Min Faders Skat giorde hannem saa fri/
At han nødde de andre at staa sig bi.
De sore der sammen eders naadis Død/
Den ene den anden sin tienste bød.
De Sore paa Isegrims hoffuit vist/
At gøre Brun til Konge vden list.
Denne Sag dreffue hemelig disse fem/
Oc Isegrim vaar alt Mester for dem.
Til Konge da vilde de Biørnen gøre/
Oc saa til Tagen i stolen føre.
En Krune aff Guld vilde de ham paa sette/
Oc fundis der naagen der vilde mod trette.
Aff Kongens Venner som leffue nu/

Dem

Dem vilde de alle hugge i thu.
Min Fader skulde dem alle fordriffue/
Met skenck oc gaffue oc met Breff at Scriffue.
Dette fick ieg vnderlig at vide saa/
Aarle om Morgenen der solen vilde opgaa.
Greffuingen haffde drucket megen Vin/
Oc giort sig smuck glad met Hustruen sin.
Han gaff hende sligt i druckenskaff tilkende/
Men dog haardelige forbød han hende.
Dette ingen at sige vid hendis liff/
Ellers skulde hun Dø alt aff hans kniff.
Hun tagde saa lenge/men hun maa sig skamme/
Ind til hun min Hustru och sagde det samme.
Men min Hustru maatte sueрre det ingen at sige/
Vid ære oc tro oc vid den hellige Pige.
Huercken faar trusel/hødzel eller anden fare/
Skulde hun denne Sag faar nagen obenbare.
Men min Hustru hølt icke hendis ord/
Hun sagde mig det strax offuer mit Bord.
Huad hun haffde hørt aff Greffuingens Quinde/
Jeg tog mig det vel nær til sinde.
It Jertegen sagde hun mig der hoss/
Jeg siger det icke faar naagit ross.
Der vid kunde ieg det strax forstaa/
At det vaar sant hun sagde mig da.
Der aff fick ieg en sorg vel stor/
Oc vaar mere bedrøffuit end naagen tror.

Beholder du icke hemelig Sager hoss dig/Som du selff haffuer obenbaret faar mig/ Hui beger du da at ieg skal tige quær/ det du mig haffuer sagt obenbar.

Quindfolckene ere som scrifften lær / At de icke vel kūde tige det hemeligt er.

Jeg

Jeg tenckte paa Padderne som aarle oc silde/
Robte til deris Gud Jupiter oc gerne vilde.
Haffue en Konge som dem maatte/
Holde i affue oc straffe vflaatte.
De vaare førre fri vdi alle Land/
Deris Gud bønhørde dem paa stand.
Han gaff dem Storcken den fine Mand/
Som dem nu plager til Land oc Vand.
Han forføl dem hart oc vil dem ilde/
Nu angrer det dem/ men det er forsilde.
De bliffue nu tuctede oc holdet i tuang/
Aff Storcken som er deris rette Kong.
Slig tale haffde han til dem alle der stode/
Fattige oc Rige baade onde oc gode.
Seer ieg vaar rædt at voss oc saa skulde gaa/
Om wi slig en Frodz til Konge skulde faa.
Jeg vaar oc ræd faar eders naade/
End dog mig det nu lidet kan baade.
Jeg kender vel Brun han vaar aldrig god/
Surfittig oc fuld aff vforstandigt Hoffmod.
Jeg tenckte skulde wi denne til Herre fange/
Da vilde voss alle saare ilde gange.
Thi ieg kender vaar naadigste Herre oc Kong/
Oc ved at han ingen Diur gør forfong.
Men er gunstig/ naadig oc mild der til/
Alle Sager han selff gerne høre vil.
Jeg tenckte det vaare ont at bytæ saa/

Aff disse Padder eller Frøer skulle wi lære/ at naar wi haffue en frommer Herre/ Da skulle wi den samme icke foracte/ oc effter den som streng er tracte
Thi naar wi end slig en bekomme/ Da gør han voss slet ingen fromme Derfaare er det en vnderlig Sag/ at wi icke gide hafft Ro oc mag. Wi haffue it sprock alt vden meen/ at det maa vare gode stercke Ben. Som gode dage vel kunde bære/ det sprock forsant alt vist mon være. Thi gaar vor sag oc tit tilbage/ i det wi stedze effter ny tidinge snage.

Huo ret i sit eget hierte seer/ han tal inted ont om andre meer/ Paa sig selff finder vel alle Mand/ Stor brøst huo det ret kende kand.

Prouerb: 30. Gennem tre ting bliffuer Jorden wrolig/ Det Fierde er hende ey heller taallig/ En Suend som sig til Konge vil sette Oc en gæck som sig stedze vil fulde oc mætte. En ond hadsk oc forgifftig Quinde/ ve den sig met hende i æcteskaff skal binde. Desligest en Pige sin Hustru arffuer/ gennem disse fire ting mangen forderffuer.

Alt faar en Konge en Træl at faa.
Oc sette hannem op i slig høy ære/
Det taatte mig icke nytteligt at være.
Jeg tenckte her til vel mangen vge/
Alt huad ieg her til skulde bruge.
At ieg kunde omstøde dette anslag/
Jeg pønsede her paa baade nat oc dag.
Jeg tenckte oc som ieg laa en Nat/
At/ beholde min Fader den store Skat.
Da skulde han vnderlig ting anrette/
Oc Kongen aff sit Rige sette.
Derfaare søcte ieg al lempe oc raad/
At faa vist at vide huor Skatten stod.
Oc hannem den samme at forkomme/
Oc bruge hannem siden til min egen fromme.
Alt huor min Fader den listige Mand/
Gick i Skoffuen paa min sand.
Det vaar sig Aarle eller silde/
Stedze ieg bag hannem være vilde.
Vaar Natten end Mørck oc Veyene dybe/
Saare lønlige monne ieg effter Ham krybe.

J dette Capitel merck Fem Lerdomme.

Først skal her merckis at mangt it menniske aff Had oc Auind som han haffuer til sin wuen icke forskaaner sine egne Venner at berøcte oc komme vdi skade paa det at han sig selff kan frelse oc fri aff nød oc fare/ oc hans wuenner der met kunde komme vdi fald/ skade oc forderff. Lige som Ræffuen her sin egen Fader beliuer oc baguasker/ met huilcket han giorde

Ræffuen liuer paa sin egen Fader.

sig fri oc løff/oc sette sine wuenner i alsom størst nød oc fare. Oc denne løgn dictede Mickel aff slig en grund / Thi at han viste vel / at almindelige hender det sig saa gerne / At den ene Herre suarlige oc ilde kand taale den andens Regemente. Oc i det at ingen Herre end fast mindre kan taale eller lide naagen anden lige met sig i Regementet. Derfaare ere de snart oc lættelige vnderuiſde / at andre staa effter deris Herredømme oc Regemente met suig oc anden Finantze.

Rex non patitur comparem.

Til det andet skal her oc læris at mangt it æeregerigt Menniske/som haffuer meget Godz oc Pendinge bliffuer der aff stolt oc storhiertig / foracter andre oc vnderstaar sig saa i meer oc meer met mact oc velde at indføre vdi stort Herredøme oc Regement / bruger saa list / falsk oc suig at han kan faardriffue sin egen Herre/oc sette sig selff i samme Regemente oc sted igen. Lige som Ræffuen her tal om sin egen Fader / Men at Regere offuer en Almue vdi wrætuiſhed er fast mere en Trœls handel oc Regering end it ret Herredøme. Oc huilcken som Regerer aff æeregerighed / den forsmaar retuiſhed / Huorledis at en Herre oc Første skal sligt anslag møde oc faarrekomme/ det Lære de gamle Vise oc sige/ Naar en Konge befinder naagle iblant sit Folck / som sig met listige anslag oc egne gerninger beflitte/ oc ere begerende hans Regement oc Herredøme / Da bør Kongen at fordempe oc nedertrycke slege men forhaler han oc foracter slig anslag at fordempe oc til inted at gøre / da bliffuer han vist til inted giort oc fortrycket.

It Hoffmodigt Rigt Menniske beger stor Regemente.

At Regere vdi wretuiſhed det er farligt.

Til det Tredie skal her merckis den wsielige store mact oc velde som Godz oc Pendinge haffuer. Thi met Pendinge kan man vdrette alt huad man begerer. Al genstridig ting kan man omkøbe oc foruende/ desligest oc Breff oc Segel paa alle haande ærende oc anslag bekomme/Lige som Ræffuen her tal om sin Fader/at han met sin store Skat skulde gøre Kongen modstand ꝛc. Om Pendingens mact Tal disse efterfølgende Rim ꝛc.

Pendinge haffuer Regementet vdi Verden.

Venskaff gaar faar al ting/
Det straffer ieg sagde Pending.
Thi huor ieg monne slippe oc vende/
Der haffuer al venskaff strax e i ende.

Suitzerin Siunger saaledisß.

Pendinge haffue fremgang i al handel oc Sager

Huem nu er hoss i Verden stort Godz/
Han drages nu fram for mange/
Der actis icke nær huor god hand er.
Det ypperste sæde han stedze mone fange
Gunst/ Godz oc act/ beholder al mact/
Alt her vdi Jorderige/
Vden Rigdom ingen ære/ gelder nu mere.
O Gud huad skal ieg her til sige.
Saa kan den fromme/ icke lenger komme/
Men stedze til bage bliffue/
Huo icke er Rig/ han actis icke.
Hoss Mend/ Quinde eller viffue.
Fornufft oc konst/ vden Pendinge er om sunst/
Alt her paa Jorden hoss mange/
Huo der kan sette til/ han gør huad han vil.
O Gud huad ende vil det fange.

Pendinge formaa al ting.

Man siger almindelig at Pendinge formaa al ting/ Oc alt huad ellers icke er mueligt det kan Pendingen aff sted komme oc vdrette/ Som Kong Philippus sagde/ den tid hans Sendebud oc Kundskabere komme til hannem oc sagde/ at det vaare wmueligt at vinde det Slaat huilcket han haffde belagt/ der til suarede han / At han vilde bestorme det met saa mange Pendinge som en Asen kunde bære / da skulde det være hannem vist mueligt at vinde / Oc lige saa giorde han/ oc vant Slaattet/ som Justinus han scriffuer.

Kong Philippus

Justinus.

At dricke sig drucken er it ont oc almindeligt last.

Til det Fierde skal her merckis aff dette Ca: at druckenskaff er it stort skammeligt oc skadeligt laster. Thi huo sig idelige dricker drucken / han kan icke vel staa faar orde eller tige

det som lønligt skal være / Gud giffue ihuor stor mact der paa ligger / Som Ræffuen her tal om Greffuingen / At han vdi gennem oc formedelst druckenskaff obenbarer Isegrims oc Biørnens hemelig anslag / met huilcket de vilde forfølge Kongen. Om druckenskaffs rette værelse scriffuer Vincentius Obsopius som her effter følger.

Vincentius Obsopius.

Druckenskaff gør Mennisken vilde som vmelinde creatur.

Aff Druckenskaff mister mangen Sind oc Fornufft/
Oc foruandles til it Best vden al tuct.
Faarlader han icke slig druckenskaffs fart/
Da falder han i stor Siugdom snart.
Eller kommer aff Armod i sorg oc nød/
Oc maa siden i Fattigdom atspørre sit brød.
I druckenschaff baade vnge oc gamle sig øffue/
Derfaare de vden al Fornufft leffue.
Aff alle almindelige driffuis nu dette/
Oc findis aff druckenskaff ingen vden smitte.
Neppelig findis nu en skicket Mand/
Som sig vdi sparsomhed regere kand.
Sparsomhed nu i al foractelse gaar/
Til fraadzeri oc druckenskaff vor begering staar.
Druckenhed er i denne tid stor ære/
Huo der mod siger monne onder være.
Vid druckenskaff mangen nu settis vel fram/
Oc bekommer der met gunst vden skam.
Ingen actis duelig/men holdis i vanere/
Vden han met Drick en Mester kan være.
Huo sig stedze vil holde til sligt Drucket raat/
Han kommer paa det siste til skam oc spaat.
Huo icke snart forlader slig Druckenhed/
Den kommer hun i sorg oc gør hannem led.
En drucken Gæck som meget ont anretter/
Offuer andre laster ieg hannem her setter.

Alle Mand vil gerne drucken være / Oc sparsomhed holdis for ingen ære.

Denne last alle Rige haffue hoss dem/
Følger dem icke/i bliffue ellers slem.
Drückenskaffer saare gengse til Hoffue.
Slig laster til Hoffue er saare genge/
Thi findis tit vaade i deris senge.
Druckenhed sider der øffuerst faar alle Mand/
Oc Regerer der offuer alt forstand.
Til Hoffue nu ingen vel kan tiene tack/
Oden han kan Dricke oc haffue slem snack.
Være sig Hoffmand Scriffuere eller Kock/
Alle skulle være fulde oc haffue nock.
Huilcken til Hoffue meget Dricke kand/
Bliffuer snart Foget oc en aff holden Mand.
Somme Førster kunde oc ful vel/
Stundem met Drick alt gøre gaat skel.
Her i bruge sig deris Tienere deslige/
Jngen den anden i Drick vil vige.
Borgere/ Bønder haffue oc lært denne kaanst/
Druckenskaff alle vegne haffuer god gunst.

Switzerin Bescriffuer den vgudeligs største Dygd i disse Rim.

Den vgudeligs dygd Bescriffuis nu her/
Om vgudelige och offuergiffne Mendiske.
At dricke oc dable baade her oc der.
Aff vngdom op er det deris vane/
Til vkyskhedz inge Quindfolck forskaane.
Vdskaarne klæder haffue de vel smucke/
Oc lange skæg som andre Bucke.
De bære oc paa deris hender Høge/
Effter Jagt oc vellyst de idelige søge.
Orckeløse oc Stolte alle vegne fram gaa/
Oc føre stort Hoffmod store och smaa.
Handle stedze emod Gudz villige god/
Oc leffue aff den Fattiges Sued oc Blod.
Her paa skulle de kendes til visse/
Dricke rent vd at de dem bepisse.

De mene at de der til ere Fødde/
At de megen Vin skulle legge øde.

Til det Femte/ En Quinde skal man inted lønligt betro/ der som stor oc merckelig mact paaligger. Thi de kunde icke vel tige. Den gamle Vise Chato haffuer angret trende ting/ Det Første at han naagen tid haffde betrod en Quinde sin lønlige sag oc ærende. Det Andet /at han haffde reyset oc faret til Vandz den Vey som han vel maatte oc kundet fare til Landz/ Det er at han haffde giffuit sig i slig faare. Det Tredie at han haffde mange dage ladet gaa forbi/ vdi huilcke han intet gaat haffde giort.

Quindfolck skal mand ingen lønlig ting betro.

En merckelig Ridder haffde Fem Døtter / dem Lærer han met dette efftersølgende Exempel / at de skulde Tige det som lønligt vaare / paa det at de deris Mend om de bleffue giffte/icke skulde komme vdi nød oc fare oc siger saaledis.

Vdi Rom haffuer været en gammel Viss Mand som hed Chato / den samme lod sin Søn den vnge Chatonem kalde til sig der han skulde Dø oc sagde til hannem Kære Søn ieg ligger her oc skal nu Dø / Derfaare vil ieg dig (som den mit Godz oc ære skal Arffue) giffue trende Lærdomme / Der som du dem beuar oc holder / da skal det gaa dig vel oc lyckelig vdi al din Sag oc handel. Det Første / du skalt icke giffue dig i naagen Herris Tienste som er dig mectig til Liff oc Godz/ Det Andet/naar du tager dig en Hustru / hende skalt du inted som hemeligt er betro / vden du haffuer først vel forfaret at hun kan tige / At end dog at det er vnderligt oc sielsomt faar Quindfolck at de kunde tige / da findis oc alligeuel Quinder som kunde tige. Det Tredie / Du skalt ingen Tyw løse fra Gallien / eller naagen anden obenbare Misdedere oc wgernings Mand aff Døden løse.

Exempel at Quindfolck icke kunde tige.

Trende merckelige Lærdomme som den gamle Chato lærde sin Søn.

Den gamle Chato Døde / den vnge Chato bleff kaldet vdi Keyserens Gaard/Oc hannem bleff befalet vdi tuct oc lære Keyserens Sønner / Han haalt oc stickede sig der vdoffuer

Den vnge Catho foractede sin Faders vnderuisning oc lærdom.

saa saare vel at mand sette hannem høyre op / oc bleff oc saa brugit vdi Keyserens Raad / Paa det siste bleff han giort oc skicket til Keyserens Stadzholder. Det hende sig en gang vdi Keyserens frauærelse / at han skulde bruge sin mact oc befalning oc ruste sig til at ville drage igennem Staden vdi sin Herlighed oc lade sig see / Oc som han red / kom han i it sneffuert Stræde/der førdis hannem emod en Tyw som skulde hengis/ Chato kunde icke vnduige/ Tyffuen robte til hannem om naade oc andre met hannem/ Oc formanede hannem vid den mact oc velde som han haffde at han skulde gøre hannem løss / Den ære oc Praal befiøl samme Cathoni vel/ han lod sig aff bede oc giorde hannem løss etc.

Chato besinder hans Faders Lærdom oc vnderuisninger.

En gang tenckte Chato vid sig selff / See ieg haffuer nu offuertraad tuende aff min Faders Lærdomme oc vnderuisninger. Jeg haffuer behagelighed til Hoffue oc haffuer giffuit mig i Keyserens Tienste / Til det andet haffuer ieg oc løst en Tyw fra Gallien/ Jeg vil nu forsøge den Tridie Lære oc hende icke foracte som disse andre Tuende. Hand kom en gang saare hastelige oc mod hiem ridendis met ynckelig Tegen oc facter / Saa at mand skulde see oc kende at hannem vaar naaget besynderligt hendet oc vederfaret.

Quinderne ville gerne vide Mendenis handel oc leylighed.

Quinden bleff her vdaff bedrøffuit oc opuact til Graad oc spurde vindskybelige huad hannem skadde oc huad hans Sag vaar / Oc der han det ingelunde vilde giffue tilkende/Da brugede hun disse ord oc sagde/ Ja ieg kan forstaa at i haffue mig icke kær/ i vide vel at ieg fast heller vilde taale oc lide met eder huad som helst paa kunde komme/end at ieg vilde at i ene skulde bekymris met naagen omhygge/sorg eller modgang/ Oc der vdoffuer sor hun vid Gud / at det skulde icke komme aff hendis Mund /Icke haffuer ieg heller naagen tid i mine dage (sagde hun) sagt naaget der som ieg viste eder mact laa paa. Da sagde Chato (paa det at han vilde forsøge hende) at han haffde været paa it Slaat oc legt met Keyserens Sønner / oc

bleff wens met dem / oc haffde stunget den elste Keyserens Søn ihiel / Quinden forferdis aff denne Tale oc sette sig i en vraa oc græd ynckelige oc sende saa bud effter hendis stalsøster som vaar i Keyserindens Fructimmer eller Frwe Stwe Oc der hun kom oc saa Chatonis Hustru saa græde sagde hun Ach kære Søster hui græder du saasig mig huad dig skader eller huad dig er / Jeg kan vel forstaa at der er naaget besynderligt paa ferde Chatonis Hustru loffuede hende det at sige / saa fremt hun vilde tilsige hende / at hun sligt faar ingen anden vilde obenbare / huilcket hun hende oc saa tilsagde. Men strax hun fick sligt at vide tagde hun ind til hun kom til Keyserinden / Oc strax bleff Chato paa greben oc vdført at skulle Hengis / Men der vaar ingen der vilde driste sig til at henge hannem / Oc idet at de stode i slig Murlemey / spranck den samme frem / som han tilforn haffde løst fra Gallyen / Oc bød sig veluillig til at ville henge hannem / Oc deß emellem viste Chato vel at Keyserens Sønner skulde komme til Bys huilcket oc saa skede / Oc der man saa at Keyserens Søn vaar kommen leffuendis / da bleff Chato løß / mercker dette som gerne ville bede for Tyffue.

Velgerning lønis tit met ondskaff.

Hiælp Diwen fraa Galgen / kan han han hiæpe dig der.

Det XXV. Capitel.

Huorledis at Ræffuen forfølger sin begynte Løgn om Skatten oc siger.

JEg laa en gang oc haffde skiult mig /
I Jorden oc vaar begerelig.
At ieg maatte forfare oc vide rett /
Huor min Fader haffde skatten sett.
Der ieg saa laa oc tenckte her paa /
I det samme saa ieg min Fader gaa.
Aff en Stenreffue hoß en Skou /

Ræffuen bruger her snig mod sin Fader oc forsnilder hannem/ som end nu monge Børn her vdi Verden bedrøffue deris Forældre/ oc met list oc snig staa effter deris velfart/ Godz oc Penninge etc.

Hvo snilder met snild vil fange/ Han skal met sagen underlig om gange.

Saa meget en er Rig aff Sølff oc Guld/ Saa meget er ham oc Verden huld. Vaare Salomon i liffue end denne stund/ som Gud stor visdom haffde vnt. Haffde hand icke met sig Sølff oc Guld/ Verden bleffue ham ret aldri huld

Jeg laa alt stille lod som ieg Sou.
Han viste inted aff min komme der/
Eller at ieg vaar hannem saa nær.
Han saa høyt op oc racte sig vel/
Han fornam dog ingen vden sig sel.
Der han saa mente sig ene at være/
Giorde hand som ieg vil sige eder Hære.
Han stoppede det Hul igen met Sand/
Oc ieffnede det lige vid det andet Land.
At ieg det saa det viste han icke/
Før han gick bort giorde han end it sticke.
Hans Rompe lod hand oc offuer gaa/
Der som hans Fødder først monne staa.
Han forvilde sit fodspaar met sin Mund/
Det Lærde ieg aff hannem samme stund.
Aff min falske Fader Lærde ieg dette/
Som met list viste sligt at anrette.
Han løb saa bort der ieg det saa/
Jeg tenckte monne icke hans Skat her staa.
Jeg obnede det Hul met stor vmage/
Min Hustru hialp mig der til fuldtage.
Jeg krøb der ind oc saa mig om/
Der fant ieg Sølff oc Guld en merckelig Sum.
Jeg tror at ingen som her er hoss/
Saa naagen tid mere Guld oc kaasteligt Godz.
Der ieg det saa da bleff ieg glad/
Baade Dag oc Nat gick ieg aff stad.

Oden kærre oc bør bar ieg det bort/
En anden stedz ieg ved vel huort.
Fru Ermelin min Hustru bar met mig/
Som en god stalbroder ret alsfuerlig.
Ind til wi finge hannem met en fart/
Som hand laa bedre aff voss beuart.
At naar wi vilde/maatte ham nytte/
Derfaare wi hannem aff sted mon flytte.
Der ieg denne Sag saa haffde forhender/
Da holt min Fader huo hannem kender.
Herredag i Skaane i Luntertun/
Met Isegrim oc den Forredere Brun.
Oc andre flere som Kongen vilde ilde/
Met dem hiølt min Fader der gilde.
Jeg vil oc sige huad de mere giorde/
Det vaar stort vnder at de saa torde.
Brun oc Isegrim lode deris Breff vdgaa/
I mange Land skulle i forstaa.
Alle som vilde Pendinge paa haanden anname/
De skulde i Skaane til Biørnen komme.
Oc lade sig Scriffue oc suerge hannem tro/
Der skulde de ydermere bestelling faa.
Min Fader vaar Breffdragere oc løb vel om/
Før han det Krigsfolck tilsammen kom.
At Skatten vaar stalen viste hand inte/
Aff huilcken hand vilde de Pendinge mynte.
At besolde det Folck som nu skulde komme/

Den gammle Ræff annamede Landzknecte i besolding/Det er de øffuerste oc Høffuitzmendene selgetit oc offte de fattige Landzknecte Briller oc reffue Komper.

Haffde det hannem al Verden kundet fromme.
Han haffde icke fundet aff den Skat der/
Saa meget som en loppe vaar ver.

J dette Capitel merck Fem Lærdomme.

Sqvalder oc Bagtal er it snart laster.

J dette Capitel forfølger Ræffuen sin begynte falske Løgn om Skatten oc liuer paa sin egen Fader oc paa andre sine gode Venner / paa det at Kongen skulde diss snare betro hannem/ Her vdaff skal læris at huer skal vocte sig faar de skadelige oc slemme laster som er Bagtal / huilcket nu i denne tid (diss ver) er saare almindeligt huilcket laster dog ingen/ ia icke sine beste Venner forskaaner / Derfaare følger der oc meget ont effter. Thi en ond Tunge/formedelst huilcken slige laster fremføris oc anrettis / komme mangen om Liff/ære oc Godz/Derfaare Siunger Fridanck/som her staar.

Fridanck.

Det beste led der naagen bær/
Er Tungen som Sancte Jep lær.
Alt det onde wi haffue fornummet/
Er alt aff onde Tunger kommet.
Tungen anretter mangen Strid/
Oc languarig Træte/Had oc Nid.
Til vrede opuecker hun Mand oc Quinde/
Fordømmer Liff oc Siæl mange sinde.
Desligest haffue onde Tunger offte volt/
At fromme Fordreffuis oc bleffue forfaalt.
All ondhed aff Tungen stedze far/
Naar naagen at suerge er meget snar.
Tungen hun er sle, t vden al Ben/
Hun bryder dog sønder Jern oc Steen.
Tungen legger øde Folck Stæder oc Land/
Oc setter desligest mange Huss i Brand.
Tungen tid volder mangen nød/

Tidsel oc Torne stinge ilde om sig/ End stinger en ond Tunge verre tro mig/ Jeg vilde heller nøgen i Tørne Bo/ End met en ond Tunge kom/me i wro.

Som

Som efterfølger ynckelig død.
Tungen oc saa mangen vnderretter/
At han wræt faar Rætten setter.
Aff hadelige Tunger fick det sin genge/
At Christus nøgen paa korset maatte henge.
Den onde Tunge atskillye kand/
Mangen erlig Quinde oc erlig Mand.
En ond Tunge er en dødelig forgifft/
Det siger Dauid i den hellige Scrifft.
Meget gaat en god Tunge kan anrette/
En ond Tunge ipper Kiff oc Trætte.

Mand kan icke nock yncke oc beklage/at disse nærværendis onde Mennisker / dette lede laster som er Bagtal saa saare meget anhenge oc beløste/at ingen sin Tunge vil twinge. Thi vdi alle forsamlinger oc gestebud / der bliffuer almindelig intet andet handlet oc giort / end at den ene sider oc lurer effter den andens Tale / oc vender saa bagfaare paa det han haffuer hørt / oc legger al ting vd til det verste. Hedninge haffue været oc ere end nu voss Christne i dette sticke fast offuer haandē. Thi den Vise Mand Solon/som gaff de Lacedemonier deris Lou/han viste at faarekomme dette laster/ Han tilskickede oc satte (der som naagen almindelig forsamling eller gestebud skulde være) en gammel oc erlig Borgere at han skulle staa faar Dørren / Oc paaminde alle dem som indginge met slig ord / Vdaff denne Dør skulle inge Ord komme / oc huad her inde Talis det skal være hemmeligt oc icke baguaskis eller omføris / Som wi oc pleye at sige / Her vnder Rosen sagt.

Ingen lærer at twinge sin Tunge.

Solon.

Horatius.
Ne fidos inter amicos sit, qui dicta foris eliminet.

Ingen passer nu paa de ting som i fordom skede / End dog at vaare Forfedre haffue været Vise oc erlige Mend / oc giort erlige oc mandelige gerninger / haffue oc været i deris leffnet wstraffelige / Men huer Lurer nu effter ny tidinger/ oc ville gerne vidde huor al ting er fat. End dog at hannem

Huer Mand vil gerne vidde noget nyt.

der fuld liden (eller slet ingen) magt paaligger / hand vil dog vide naaget nyt / skulde han end met idel Løgn kelle sig selff / eller oc aff andre lade støde sig fuld aff Løgn. Vincentius Obsopius siger.

Vincentius Obsopius.

Faar slig tuekløfftige vocte vel dig /
Som inted lønligt beholde hoss sig.
Foruende huer Mandz Tale ilde /
Baguaske andre aarle oc silde.
Huilcken saa Baguasker en anden faar dig /
Dig gør han oc saa hoss andre tro mig.
Vocte dig faar hannem oc tro hannem inte /
Du taart inted vden Squalder aff hannem vente.
Tolladz oc Gestebud skulle stedze være fri /
Oc icke gemmis huad der sigis vdi.
Huo der kaster met Sten naar en anden er borte /
Han er icke aff det huide men aff det sorte.
At Bagtale den som icke er hoss /
Derfaare bør dig en ringe Ross.
Oc vinder der met slet ingen gunst /
Aff dem som vide den rette kaanst.

Tuekløfftige sigis her de obenmundede som inted kunde tige.

Kaste met Sten det er at Bagtale en anden i hans frauærelse.

Til det Andet skal her merckis Ræffuens listige art oc natur / at han foruilder sine fodspaar met Munden oc stertem som Ræffuen her selff om sin Fader giffuer tilkenden. Ligesaa kunde oc alle falske Mendiske deris ligeske forfengelige anslag oc handel ehuor falskelig eller onde de ere / betecke oc smycke at mand deris Finantze / wtro / falsk oc hygleriske anslag icke skal mercke eller forstaa.

Ræffuen er aff sin natur listig oc kand vel betecke oc skiule sin gerning.

Det XXVI. Capitel.

Huorledis at Ræffuen end nu Tal om sin wtro Fader / oc huad endeligt hand fick / oc der met beslutter han sin Løgn.

Der

DEr min Fader saa vdi sorg oc vaade/
Haffde omløbbet vdi onde maade.
Det ene Land ned/det andet aap/
Oc saa fra Eyderen ind til kraap.
Der han fant Landzknecte onde oc vrede/
Som Brun skulde hielpe effter Kongen at lede.
Dem vilde min Fader giffue Soald/
Oc hielpe dem aff denne vinter koald.
De skulde sig ruste oc gøre vel rede/
At mand icke torde effter dem lede.
Naar Sommeren komme da skulde dette/
Vist faar sig gaa foruden al trætte.
Siden vende hand sig/oc drog saa hiem/
Til Biørnen oc til her Isegrim.
Han sagde dem aff den store tuang/
Som hand haffde hafft alt samme gang.
Naar han skulde fram faar de store Slaat/
Der haffde han ont oc inted gaat.
Jegerne oc Skytterne giorde hannem stor vaade/
Met deris onde Hunde alt vden naade.
Stor Liffs fare haffde hand hafft hoss Lire/
Det sagde han faar disse forredere Fire.
Han lod dem oc see deris forplictelse god/
De øffuerstis Naffn der alle i stod.
Der aff bleff Biørnen meget glad/
Min Fader lesde dem alt vden at.
Tolff Hunderde Kemper smaa oc store/

Om Sommeren findis alle vegne Landzknecte nock for haanden men om Vinteren forsuinde de lige som afftenbacker.

Som

Som alle aff Iſegrims Slæct vaare.
Met ſkarpe Tender oc ſtore Muler/
Oden Vildkatter oc andre Vgler.
Diſſe vaare alle Brun tilrede/
Alle felfrodzer vaare oc vrede.
De haffde alle ſaa ſorit ham/
Om mand ſtrax vilde bære dem fram.
Tre Maanetz Sold ſom før vaar ſagt/
Da vilde de alle komme met mact.
Til Brun naar hand dem Bud ſende/
Men met min liſt monieg det vende.
Der diſſe Fire endrectelig/

Huo met Krigsfolck vil ære begaa / hand lade dem til tide deris beſolding faa. Oc holde offuer alle ſkarp ræt deſlige / være ſig Herre/ ſuend fattige eller rige. Saa at de i venſkab maa ſammē bliffue/. oc hielpe dig ſaa din uuen at fordriffue.

Haffde besluttet al ting hoss sig.
Da vilde min Fader vd at marcken gaa/
Oc vilde sin Skat ræt offuer slaa.
Huor langt han kunde met hannem naa.
At besolde de knecte som skulde komme/
Men ieg tror de bleffue bedrøffuede somme.
Thi diss meer han søgte diss mindre hand fant/
Saa bleff hans Sag oc Biørnens til tanterlant.
Hans Skat vaar borte ehuad hand lette/
Han kunde der aldri en Pending hitte.
Thi giorde hand det som ieg sagde førre/
Hand hengde sig selff i it Fiske Snøre.
Der hand vaar Død da slo til bage/
Biørnens anslag oc bleff en kage.
Alt met min listighed giorde ieg dette/
Men nu mon Kongen dem hoss sig sette.
Offuerst i Raadet oc hoss sit Bord/
Som hannem vilde giort sligt it mord.
Men Fattig mand Mickel er vden al tack/
Oc de andre deris Ord Tale oc Snack.
Haffuer hørelse hoss Kongen aarle oc silde/
Men mig løste at see/som saa vilde.
Forlade sin Fader i alskøns fare/
At han kunde Kongens Liff vel beuare.
Søger blant dem alle som her nu staa/
Jeg tror i skulle hannem neppelige faa.

Ræffuen hengde sig selff.

J dette Capitel merck Tuende Lærdomme.

J dette Cap: straffer Poeten alle Reysenere oc Landzknecte i de Ord / Saa at de først paa Sommeren / naar dem gaat syntis vilde gøre Biørnen bistand / hielp oc trøst / Thi det er it Folck vden samuittighed som acte huercken Liff eller Siæl/ ære / eller sømmelighed / De løbe alle vegne omkring der som de kunde faa Godz oc Pendinge / de giffue veluillige vdi Liffs oc Siælis faare / oc forderffue gode oc erlige Seduane. J det at de venye dem til ont / oc lære wtuct / at forhaane Suerre/Bande oc anden spaadsk oc whøuisk Tale / vdi Horeri / Skørleffnit / Fraadzeri oc Druckenskafft / Stiæle/ Røffue oc at Myrde / er hoss dem lige som dagligt Brød/ Oc sligt gøre de dem som aldri haffue giort / dem emod encten met Ord eller Gerninger. De løbe fra deris gamle oc skrøbelige Foreldere/ Forlade deris erlige Dannequinder/ oc wfødde smaa Børn/desligest deris søde oc erlige Federne Land som de ere beforne oc alt gaat plictige / Oc løbe Synden Dieffuelen oc helffuede ret ind vdi Munden / Naar de nu vdi slig maade haffue tilføyet fattigt Folck sorg/bedrøffuelse/ armod / skam oc skaade/Tager da Dieffuelen dem icke aff dage / Da komme de hiem igen / Da forderffue de alle Embede met deris onde seder / slem Tale/wskickelige klædebone oc lede gerninger / al borgerlig tuct oc erlige Seduaner til wbodelige skade oc forderff. Thi andre bliffue aff dem forgifftige oc opuacte til dabbel / Horeri Druckenskaff oc al ørckeløsshed / Oc tilføye saa deris Federneland større oc mere skade met deris onde seder oc omgenge / End de tilforn haffue giort oc tilføyet deris Fiender met Roff oc Brand/thi det er it aarckeløst Folck som inted hielper at vinde eller at forhuerffue/men huad deris forelder haffue til hobe sancket / oc andre gode Menniske end nu til hobe sancke/det samme forøde oc fordøye de etc.

Aff Landzknecte oc deris laster.

Dygdernis Hukommelsis Bog siger.

Huo til Krig haffuer løst oc gerne sig vender
Han falder sine Fiender vist i hender.
Wi see vel daglige oc føle met/
Huad Krig oc Feyde kand komme aff sted
Krig forderffuer baade Folck oc Stæder/
Oc gørs mangen i Krig til forreder.
Det Rige indbyrdis haffuer Kiff oc trætte
Det bliffuer forød i grunden met slette.
Gud biuder dem alle som hannem frycte/
At leffue i Fred oc faar Krig dem vocte.
Huo en anden met vrææt gerne skade gør/
Han faar det at finde alt før han dør.
Faar hand end i denne Verden naagen frist
Han skal dog betale i den anden vist.
Slig atuarsel forkyndis dem alle/
Som Krig oc Feyde lade sig befalde.

Tuedract oc vei-nighed forstør-Ker alle Ryge oc enighed.

Til det Andet skal her læris at mangen Rig mand som setter sin tillid / haab oc trøst paa Rigdom / saffner Guld Sølff oc store Skatte til sin egen skade oc forderffuelse / Thi naar sligt Godz (til huilcket hand saa setter sit haab oc trøst) bliffuer hannem frataget/ Eller oc anderledis mister det / Da kommer hand i nød / sorg oc bedrøffuelse / Ja fortuiler her vdoffuer endelige/ saa at han kommer sig selff aff dage. Lige som Ræffuens Fader her oc hender/ der hans Skat som vaar hans eniste haab vaar hannem fraførder oc aff hende kommē saa at han icke kunde bekomme hans villge oc opset/ Derfaare fald han i mishaab oc hengde sig selff. Thi er det raadeligt naar naagen tilfalder Godz oc Rigdom / at han da icke sit hierte / det er sin tillid / haab oc trøst der til setter. Som den Rige Mand giorde om huilcken der staar screffuit vdi Dygdernis hukommelsis Bog met disse Rim.

Rigdom fører met sig angist / iammer/ ned ska-de oc forderffuel-se.

Ræffuen hengde sig aff mishaab.

Der som en kom-mer stor Rigdom paa hender / da skal han dog icke henge sit hierte der paa.

Dygdernis hukommelsis Bog.

O Pending du mig offuer al ting glæder/
I dig min største trøst ieg setter.

Thi huo dig haffuer hans Sag vel gaar/
Huad hand begerer han oc vel faar.
Stedze mit Sind til dig monne staa/
Huor ieg dig kan søge oc til mig faa.
Synder ieg her met encten lidet eller stort/
Naar ieg er Død da er det giort.
Det kan mig oc da icke mere fromme/
Jeg Tror icke at slige vdi helffuede kome
Det er icke heller saa farligt der/
Som Prester oc Muncke sige voss her.
Men huilcken her er arm oc tygger sit brød/
Han skal i den anden Verden oc lide nød.

Men en Rig Mand skal sette sin trøst / tillid oc haab alenis̃ke til Gud / Sligt timeligt Godz aleniste til nøttørt oc icke til offuerflødighed / oc til Gudz ære oc til sin næstis nød oc gaffn met tacksigelse bruge. Thi huo Gudz Creatur vil rettelige bruge sig vden skade/ Han skal beholde sig der aff den retten øttørtelige brug/ oc giffue Gud aleniste æren.

Huorledis at mand stor Rigdom skal rettelige bruge.

Søger du vdi Pendinge din høyste trøst/
Da tror du fuld lidet paa Christi røst.
Hand meen oc dem met dette/
De som dæris haab i Rigdom sette.
Oc Lærer dem met skel oc lige/
At gøre sig liggende Fæ vdi Himmerige.
Est du icke Blind/ eller vilt vanuittig være/
Daa haabe de ting som vforgengelig ere.
Oc acte det forgengelige her icke større/
Men loffue oc tacke Gud derfaare.

Det XXVII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen besuiger Kongen oc Drotningen met sin Løgn / oc kommer dem i den tro oc haab at de skulle faa den store Skat.

KOngen oc Drotningen deſligeſt oc ſaa/
Haabedis denne ſtore Skat at faa.
De toge Ræffuen ene vdi en vraa/
Oc ſagde/ Mickel lader oſſ nu forſtaa.
Huor denne ſtore Skat hand er/

Den ſom tho Herrer ſkal tiene vden vaade/ Hannem gøres behoff at bede gud om naade.

Ney ſagde Ræffuen Herre kær.
Skulde ieg mit Godz den faa i hende/
Som mig vil Henge oc ilde ſkende.
Oc tror diſſe Forredere ſom mig gøre raande/
Som Dag oc Nat effter mit Liff ſtaande.
Met Løgn oc ſuig forfølge de mig ſaa/
Ney ſagde Drotningen/ Mickel lader ſligt ſtaa.
Min Herre ſkal eder lade Leffue/
Oc naadelige eder al brøſt til giffue.
Deſligeſt hans vrede ſlet forgætte/
Men Mickel mercker vel dette.
At i ſtedze ere min Herre tro/
Oc gører icke mere ſlig vro.
Ræffuen ſagde O naadigſte Drotning oc Frue/
Vil Kongen mig ſligt faar eder loffue.
At ieg maa haffue hans venſkaff faſt/
Oc forlade mig all ſkyld oc laſt.
Da er nu ingenſtedz naagen Konge til/
Der er ſaa Rig ſom ieg ham gøre vil.
Thi Skatten er kaaſtelig ſtor affuer maade/
Jeg vnder ham ingen heller end hans naade.
Jeg vil hannem oc viſe til den ſted/

Mangen loffuer en anden meget gaat / Oc hans egen Loffue veyer nøye it lodt. Oc naar hand tætter paa hans tro at holde fin/ da veyer hans loffue nøye it quintin.

Som ieg oc min Hustru lagde hannem ned.
Kongen sagde Hustru tror hannem icke/
Men i alle andre onde sticke.
Som er at Liue Stiæle oc myre suinde/
Der vdi skulle i ham vel trofast finde.
Han er den slemmiste Løgnere i Verden kand være

Ingen værre ting i Verden kan være/ End naar en Quinde al ting vil regere Huad hun da vil det maa saa gaa/ Skulde en torden alle Kircker slaa. Skulde oc forgaas try Kongerige/ hendis framset skulde dog alle vige/ hun vil være Mestere oc haffue ia/ skulde end strømmen vid Spraage tilbage gaa.

O ney sagde Drotningen naadigste Herre.
Alt haffuer han været i sin vngdom/
Naaget løss/ ond oc wfrom.
Hand er nu skøt en gammel Mand/
Oc er nu kommen til bedre forstand.
Han besiger oc Greffuingen i denne Sag/
Som hannem haffuer hiulpet Nat oc Dag.
Desligest hans egen Fader saa vel/
Hand kunde vel anderledis met gaat skel.
Ført denne Sag offuer andre Diur/
Haffde han været falsk oc icke pur.
Han skal icke heller saa mere liue/
Kongen sagde mene i det kære Frue.
Oc taare i det saa raade mig/
At hand aldri skal gøre suig.
Da vil ieg hans Sag til mig anname/
Gud giffue i huad der effter kand komme.
Oc vil nu Loffue til hannem sette/
Men ved min Krune suere ieg dette.
At gør hand naaget ont effter dette sinde/
Al hans Slæct skulle faa det at finde.

Som hannem tilhøre paa den tiende Mand/
Jeg vil dem alle ſtraffe paa min ſand.
Dræbe/myre oc alle ihielſla/
Der Ræffuen/Kongen oc Drotningen ſaa.
Vaare omuende/da monne han faa/
It bedre mod ſkulle i forſtaa.
Oc ſagde Naadigſte Herre ieg vil icke Liue/
Men beuiſe faar eder oc min naadigſte Frue.
Det ieg haffuer ſagt alt om denne Skat/
Kongen han trode det aldelis plat.
Oc forlod Ræffuen ſin Sag huad det kunde være
Deſligeſt den vrede hand paa ſin Fader mon bære
Der vdaff bleff Ræffuen nu glad til fulde/
At han icke nu mere/til Gallgen ſkulde.

At iætte oc loffue meget oc holde lidet er Ræffuens menig.

J dette Capitel ſkal merkis.

En Førſte/ Herre eller Dommere ſkal icke formeget tro ſin Huſtrues Bøn eller Raad i wrætuiſe eller onde Sager. Thi vdi gennem ſlig Bøn oc benaading bliffuer den ſkyldige frelſt oc benaadet / Oc den wſkyldige oc rætuiſe bliffuer fortruct oc kommen om Liff/ Godz oc ære. Lige ſom Drotningen her oc beder faar Ræffuen oc giffuer Kongen ſlig Raad/ Icke faar medynck eller rætuiſhedz ſkyld men faar den ſtore Skat ſkyld oc egen baade. Thi ſligt er meget ont oc wretuiſt/ Der faare triffuis det icke / oc faar almindelig en ond ende/ Lige ſom Drotningens Haab her oc ſlar tilbage / oc det gode ſom hun vente ſig bleff forwent i en faſt verre ting end hun haffde ment.

Quinde raad oc forbøn ſkal icke ſtedze annamis.

Vdi Bibelen Læſſ mand at Kong Achab hørde ſin onde oc forgifftige Drotning Iſabels Raad. Derfaare maatte

Achabs oc Jeſabels ſkendelige dad oc gerning.

Herodes lod dræbe Johannem.

den fromme oc retuise Mand Naboth wskyldelige Dø. Item Herodes lod den hellige Prophete Johannem Christi Døbere aff den onde Quindis Herodias Raad / halshugge oc affliffue. Dersaare skal en Herre eller Dommere forsynlige handle oc icke lade dem det affhandle eller affbede / aff huilcket de andre vndersaate kunde komme i besynderlig nød oc fare / lige som aff Ræffuens forløsning oc frelselse / huilcken Kongen mere samtyckte aff Skattens begering end aff medynck / Oc der vdoffuer ere de andre som vaare wskyldige komne vdi alsomstørst sorg/nød oc fare. Doctor Sebastianus Brant siger.

Sebastianus Brant.

Achab nøyedis icke met alt sit KongeRige
Men den Fattige Mand Naboth maatte hannem vige.
Han vilde hans Gaard alt fra hannem haffue/
Oc lod dersaare tage hannem aff dage.
Den arme stingis alt saa i vraa/
Den som Pendinge giffuer/ hand kan vel (faa.
Alt huad han beger vdi Verden her/
Men den Fattige naar det icke nær.
Med den Arme styrcker mand Rætten tit/
Gør den Rige end ont/ hand gaar vel quit.
¶ Onde Quinder giffue gerne onde Raad/
2. Paral: 22. Ond vaar oc Ochasias Moders dad.
Math: 6. Herodias desligest hendis Daatter bad/
Der met kom hun aff stad.
3. Regum 11. At Herodes lod halshugge den hellige Mand/
Johannes Christi Døbere saa kaldis hand.
En ond Quinde giorde oc met hendis lære/
At Salomon de stumme Affguder mon ære.

Det XXVIII. Capitel.

Huor-

Huorledis at Ræffuen tacker Kongen oc Drotningen / oc forfølger sin Løgn smuckt/paa det at han kunde komme aff den fare der han vaar vdi.

O Kong sagde Ræffuen/naadigste Herre/
Gud Løne eder denne store ære.
Som eders naade oc Drotningen mig har (giort/
Jeg vil det forskylde baade lidet oc stort.
Om ieg maa leffue det skulle i spørge/
Met al den tienste som ieg kand gøre.
Vnder Solen leffuer ingen der ieg heller vil/
Vnde denne Skat end eders naade sel.
Desligest min naadigste Frue Saa vel/
Hun haffuer altid giort mig gaat skel.
Jeg giffuer eder den samme vden al had/
Saa fri som Kong Emrick hannem besad.
Alt huor han ligger/ vil ieg eder obenbare/
Oc vil faar eders naade ingen sandhed spare.
Osten i Skaane vid Bøge ore/
Der ligge thu wføre de ere store.
En Busk der hoss vid den høyre haand/
Men Veyen der hen ved icke huer Mand.
Barnehyl en Brønd staar der oc nær/
Dette mercker vel o Herre kær.
Did hen kommer huercken Quinde eller Mand/
For det store wføre alt paa min sand.
Vglen oc Vglebonden haffue der deris bygge/

Vocte dig for vrang Lære oc falsk Lærdom / At hun dig icke gør wfrom.

De falske vil Gud fra sig driffue / men sandhed skal stedse hoss ham bliffue.

De ere der faar alle skytter trygge.
Icke langt der fra som Barnehyl skaar/
Naar mand der fra siu tren gaar.
Der ligger den Skat vnder en sten huid/
Naadigste Herre i maa alt selff did.
Oc Drotningen met/ thi hun er eder god/
J dette Land faa i ingen vissere Bud.
Naar i om Barnehyl saa komme fram/
Oc de siu Tren/ vid en liden Dam.
Der finde i tho vnge Bircker staa/
Did skulle i strax ret fram gaa.
Graffuer der ned vnder samme Sten/
J finde der Sølff vden meen.
Oc mange Klenodye store oc smaa/
Desligest Kong Emericks Krune oc saa.
Den han her bar vdi sine Land/
Den vilde Brun haffue baaret den erløsse Mand.
J skulle der oc finde mangen dyrebar Sten/
Forsat i Guld saare pur oc reen.
Som ere vel verde mange Tusende Daler/
O naadigste Herre naar i dette til eder haler.
Huor tit skulle i komme mig vdi hu/
Oc sige/ Mickel Ræff huor est du nu.
Huor viselige oc vel haffuer du dette beuaret/
Oc ingen vden mig denne Sag forklaret.
Huor renlige haffuer du det lagt her i nest/
Gud beuare dig Mickel ehuor du est.

Jdette Capitel forfølger Ræffuen sin optenckte Løgn vdaff samme Skat / pryder / stafferer oc smucker den samme mesterlige/ oc viser Kongen til de optenckte Stæder / wfører oc Skoffue der han haffuer beuaret samme Skat / bruger her oc besynderlige sit listige smiger / der han siger / O naadigste Herre naar i det til eder anname ꝛc. Oc end dog at inted Menniske er vdi Verden / huilcket mand ey kan met en smigrende Tunge oc sød. Tale forraske oc besuige) Thi det Menniskelige hierte kan icke stedze vocte sig faar slig forblommede/hinderlistige oc suigfulde Ord oc Tale/ Saa ere dog meste parten alle Førster oc Herrer dette slemme laster som er smigleri anhengende oc tilfellige / Oc betro slig Smiglere / Løgnere oc Finantzere fast snare end de fromme/retuise oc sandrue.

Smiglere haffue gerne pladz hoss Herrerne.

Thi Smigleri er en sød dog dødelig Syrenisk Sang/En suigefuld Pibe / En spaattelig oc Løgnafftig røst huilcken met søde ord forblender Menniskens Fornufft / oc forstører det som Ræt er. Thi smigleri liuder løstelige oc sødelige i Menniskens Forstand / Oc forderffuer dog forstanden wsigelige oc wbødelige met hendis skadelige Mund oc forgifftige tunge / forderffuelige tender oc dødelige Aande. Desligest er en ond smiglere fast skadeligere end en Bagtalere. Thi en smiglere forderffuer vnderstandelsen/den retsindige villge/ det trofaste Hierte oc Menniskens Leffnit oc anslag. Men en Bagtalere han gør eniste skade vnuortis/ skender ens erlige Naffn oc gode Rycte/Smigleren hand skader den huilcken det gerne oc villige aff hannem annamer/ men Bagtaleren dem som det icke gerne ville haffue. Sligt Smigleri i meer oc meer sødere det er / i meer oc større skade det gør. Men Bagtaleren volder met sit Bagtal at en bedrer sig oc leffuer wstraffelige/ om hand icke saa vil bæris i By. Om sligt siger Doctor Sebastianus Brant.

Huad smiger er.

En smiglere er skadeligere end en Bagtalere.

Sebastianus Brant.

Huo smigle kan oc huiske i øre/
Oc met ven blackede Hest omkøre.

Han faar til Hoffue vel snart befal/
Om han icke formeget om sandhed tal.
Jeg siger eder det alt paa min sand/
Til Hoffue findis mangen god oc erlig Mand.
De dragis icke dog saa idelige fram/
Som de met den blackede Hest springe om
De kunde alting saa vel vndersette/
Oc Herrens neyle met smeger huette.
Mangen erlig Mand slige lønlige hade/
Deris kaabe efftcer været henge lade.
Verden er fuld aff Løgn / falsthed oc suig/
Tro icke alle aander det raader ieg dig.

Det XXIX. Capitel.

Huorledis at Ræffuen framsetter falske oc skinnende orsager / faar huilcke hand icke taar fare met Kongen effter same Skat.

KOngen sagde hører mig nu Reynart/
J maa alt met paa denne fart.
Jeg kan denne sted icke ene finde/
Oc haffuer ieg hørt Neffne mange sinde.
Lybke/Hmaborg/Rostock/Vismer oc Trær/
Københaffn/Malmø oc slig stæder fler.
Men huor de Skoffue Barnehyl eller bøge ore/
Oc de wføre i sige at være saa store.
Ere vdi Skaane hørde ieg aldri før/
Jeg frycter det er it optenckt ord.
Der Ræffuen hørde Kongen sligt frambære/

Der aff han sig naaget monne forfære.
Oc sagde/ Naadigste Herre oc Konge from/
Jeg viser eders naade icke til Rom.
Eller offuer Sø til Island at fare/
Men eniste vdi Skaane til Bøge ore.
Jeg kan icke bedre at i mig mistencke/
Men mine Ord ieg sagde vil ieg icke krencke.
Hører Herre ieg vil her naagle strax atspørge/
Om de icke vide huor Barnehyl oc de wføre.
Ligge vdi Skaane oc kaldis saa/
Det skulle i nu at høre faa.
Han kallede at Lampe oc Lampe bleff ræd/
Kommer hid til Kongen strax paa stæd.
Ræffuen sagde forfærer eder icke/
Kongen vil spørre effter naagle sticke.
Vid eders Eed skulle i obenbare/
Om i vide huor Barnehyl monne vare.
Oc Bøge ore met de store wføre/
Lampe sagde ville i mig høre.
Barnehyl ligger hoss samme ore/
Som ere tho Skoue vel merckelige store.
Thi Simmen den krogryggede myntede der/
Den falske mynt som vaar aff lær.
Jeg haffuer der tit/ lid nød oc hunger/
Oc løbet den Vey han er vel tunger.
For Tig den store som sette effter mig/
Ræffuen sagde/ i haffue sagt retferdelig.

J maa vel igen til hine gaa/
J haffue min Herre ladet nock forstaa.
Aff denne Sag forstaar mig ret/
Kongen sagde Mickel i sige nu set.
J it hastigt mod sagde ieg dette/
Wi wille her om icke lenger trette.
At ieg mistenckte eder saa saare/
Bereder eder did met mig at fare.
Ræffuen sagde/ O huor vilde ieg være fro/
At min Sag nu stode saa.
At ieg maatte fare i Skaane Land/
Met eders naade paa min sand.
Der vilde ieg om giffue meget gaat/
Jeg siger eder det alt vden spaat.
Men i haffde deß Sind alt om saa skede/
Aarsagen siger ieg eder men i mig bede.
End dog at ieg haffuer deß liden ære/
Jsegrim vilde en gang gudelig være.
Han gick i Claaster oc lod sig rage/
Men den Muncke Mad kunde ham icke smage.
Alt det sex Muncke kunde bære fram/
Det vaar icke ene nock til ham.
Han kærde sig tit/det giorde mig ve/
Han bleff ret Maffur det kunde ieg see.
Thi halp ieg hannem at han vd kom/
Derfaare haffuer mig i band Paffuen aff Rom.
Met eders villge oc Raad naadige Herre/

Vilde ieg mit Leffnit gerne bedre.
Oc betiligen i morgen før Solen opgaar/
Til Paffuen aff Rom min begering staar.

Gudz naade oc afflad er vdi alle ende/ Oc icke knyt paa en sted som Papister kende. Huo Gud tilbeder i aanden ret sandelig her/ Han bønhøris vist i huor hand er. Eget nyt/ gaat tycke oc vrang vnderuisning/ kommer Folck at løbe mangen Mil omkring.

Siden der fra til Jerusalem/
Oc gøre mig skeir før ieg kommer hiem.
At ieg hoff eders naade met ære maa/
Ride/ fare/ oc til fode gaa.
Men fore ieg nu met eders naade fram/
Naagen stedz da vaare det eders skam.
Thi alle skulde sige paa stræde oc gade/
Seer Ræffuen der Kongen vilde henge lade.
Hannem elsker nu Kongen faar huer en Mand/
Acter icke at han er vdi Paffuens Band.

Kongen suarer.

Det er alt sant i sige mig ret/
Effter di i ere nu vdi band set.
Da haffde ieg faartal om i fore met mig/
Jeg vil tage lampe eller en anden slig.
Til Barnehyl/ til oren/ til wførene met/
Men Mickel ieg raader at i gaa aff sted.
Oc seer at i kunde affløsning faa/
J haffue mit loff i maa vel gaa.
Eders Affladz reyse skulle i nu ende/
Mig synis i ville eder slet omuende.
Gud vnde eder samme Reyse vel at fuldkomme/
Oc til bage igen/ gode/ retuise oc fromme.

J dette Capitel merck Fem lærdomme.

Først

Smiglere

Først skal her merckis naar en wtro Smiglere / øyen Tienere/ oc ond skalck hoss naagen Første eller Herre formedelst sine Misgerninger eller wtilbørlige handel kommer vdi naagen fare/ Oc siden vdi gennem sin store Løgn/ falske tilsegen oc løffte igen bliffuer fridt/ Oc haffuer saa omuend Førstens eller Herrens Sind / Da bliffue de alle forfærde oc bedrøffuede som tilforn haffue kærd oc klaget offuer samme løse skalck oc Trappedragere/ Oc paa det at de kunde oc maa bliffue wbelastede aff samme skalck / da sige de alt huad hannem best er at høre oc samtycke hans store optenckte Løgn som Lampe her gør/ Han gør Ræffuen til villge oc læner hannem it falskt vidnisbyrd/ dog mest aff rædsle.

Til det Andet vil Poeten her met betackte Ord met denne falske Myntere giffue tilkende den store brøst som almindelige nu findis vdi alle Nationer/Som er den onde Mynt oc hinderlistige/ forgifftige oc bedragelig vedsleri / vdi denne handel ere Købmendene oc Kremmere vel Lærde oc mestere. Oc foruedsle saa vdi Land oc Rige at all ond Mynt bliffuer genge/oc den gode Mynt læse de oc vippe hende vd. Igennem sligt bliffuer de Fattige vndersaate vdsuede paa de bare Been/ oc den gode Mynt føris all aff Landene / Huorledis kan det gaa vel til vdi Verden. Derfaare er nu sligt bedrageri vdi Mynten / At der som naagen er trengder at skulle haffue god Mynt/ da skal han giffue diss bedre køb paa sit Godz oc gøre sig skade / eller oc foruedsle den ene Mynt faar den anden oc giffue stor vpgeld. Der vdaff kommer det at den onde Mynt bliffuer genge oc blant Almuen / men den gode Mynt kryber aff Veyen oc holdis til bage / vden den som met Aager framtrengis.

Vippe det er /de veye det ene stycke fra det andet.

Sommme vesle alle vegne den gode oc valuerede Mynt op/oc lade hende smelte vdi garnalli/ oc sellge hende saa / Eller lade oc for mynte samme gode Mynt vdi verre. Danmarck haffuer vel smaget denne Ræt skøt vdi try eller fire oc tiue Aar aff fremmede oc vdlendske Købmend oc Kremmere/haffuer der

Vedslere som vedsle al Mynt til sig / de ere listige Tyffue oc huer Mand priser dem dog/ som Vise oc forstandige.

uer der været fordeel hoff/ Det finder sig vel &c. Met slig Finantzeri kan snart Land oc Rige vdsuedis oc vdi grunden forderffuis. Sligt vaar vdi fordom tid idel skalckesticke oc wærlige gerninger / huilcke sticke erlige Mend icke skulde haffue tenckt / end sige at haffue giort dem vdi gamle dage/ Det er nu (Gud bedret) alt for grofft. Men huo nu vdi slig handel mest kan bruge sig oc kaansteligst er/ den holder mand nu faar en deylig oc erlig Købmand / huilcken den ene faar den anden vil giffue sin Daatter/ Oc om slig en sigis/ Hey det er en Karl/ han kan see sig om oc nære sig / Huad Fluende fende haffuer ieg lært &c.

Det i gammel tid vaar wærlige rosis oc prisis nu

Sebastianus Brant.

Icke lidet er Mynten foringet nu/
Falske Pendinge ere gantske genge/
Falsk Raad/falske Aandelige finder du.
Vlffue met faare Klæder dem behenge.
Haardelige bliffuer Verden nu beskat/
Ny Mynt myntis vdi alle ende/
De gode Pendinge paa Testen sat.
Slemmelige alle Mynten skende.
Huer gør sit anslag ene vid sig/
Sin Jeffnchristen saa ilde stinger/
Huor kan Almuen gøris større suig.
End met Mynten mand saa foringer.
Før Sølff settis nu/alt kaaber til/
En hemmelig beskattning paa min ære/
Du meent at haffue it Lodt fint Søl.
Der som næpt it quintin mon være.

Formedelst falsk Mynt forderffuis gantske Land oc Rige.

Viuitur ex rapto non hospes ab hospite tutus.

Til det Tredie kommer oc Poeten her vdi hu Paffuens Band/men meget der om at tale gøris icke behoff/ I det at alle viderligt er / at det haffuer været en vanbrug/ Oc Papisternis Trusel oc Pendinge Snare. Thi de haffue formedelst slig streng Trusel oc forferdelig Liunild/som er Etation/

Bands misbrug oc sit Billede.

Man-

Mandater/Agrauation/Suspensiõ oc Absolution/met huilcke de haffue vnderstandet sig Menniskens fattige Siæl at fordømme oc at forskicke langt paa hin side Helffuede. Vdi Rom staar samme Band Malet vdi saa maade/ It saare heffngerigt oc grunt Billede/ som sidder paa en stor Stoel met store oc farlige øyen / met huilcke det seer til dem som ere vdi Band/oc staar hoss hannem tho Dieffle en paa huer side settendis paa hannem en brendende Krune/ oc haffue en Ild vnder hans Føder/ oc met strenge Mandater oc Bandz breff forfærendis Folcket.

Vdi Rom Bandz Conterfey.

Til det Fierde/ vdi Verden vaare tuende store Affladz Reyser / til at afflette de dødis oc de leffuendis Synder som mand vrangelige haffuer Lært oc Trod/ som vaar til Sancte Jacob oc til Rom / til huilcke hellige Stæder Ræffuen oc loffuit sig at ville gaa paa det at han kunde komme fra Kongen/ Oc i det at den samme Sancte Jacobs reyse vilde bliffue faar stor oc Paffuen haffde skade der aff/ Saa sette han Jubil Aaret at skulle holdis huert fem oc tiuende Aar/ huilcket tilforn bleff holdet huert halff Tredyesindz tiuende Aar/ Oc i det at det end nu gick forlangsomt om/ Sende han vd store affladz Breff paa det at hannem inted skulde vndkomme/ oc Affløsde dem som haffde loffuit at gaa slig lange Reyser/met slig forord at de skulde stinge vdi hans kiste saa mange Pendinge som de kunde tencke at skulle fortære paa samme Reyse/ Oc haffuer samme Affladz Reyser inted andet været end løgn oc bedrageri/ Derfaare bliffuer der vdaff ingen forbedret eller from/ Han annamer icke heller aff Gud naagen fortrøstning vdi sin Conscientz mod Dieffuelen / men er fast mere skadelig oc forførisk.

Vdaff afflad oc hellige stæder.

Jubil Aar eller gylden Aar.

Thi Gud Regerer sin Christen Meenhed som paa hannem tro igennem den Helligaand / Oc giffuer hende inge andre brendmercke til syndzens forladelse end sit Ord / At huo som haffuer naade behoff / naar oc huor offte / den skal begere hende effter Gudz ordz lydelse (aff Gud) ock icke Helgen eller

Gud Regerer selff sin Kircke met sine Aandelige.

aff

aff Helligdoms Ferd / oc da skal hannem det vederfare. Denne Mact at forlade Synderne haffuer Dieffuelen smuckt tilbundet Paffuen oc slig Afflad oc Helligdoms ferd vdi Rom oc andre Stæder. Oc haffuer saa giort sig it besynderligt Folck / som ere Muncke / Prester oc Nunner. Dem blæss han slig vildfarelse ind / oc de samme driffue sligt framdelis i alle Mennisters samuittighed / oc forføre saa den gantske Verden.

Merck Huorledis at Verden hun bliffuer forførd.

Det XXX. Capitel.

Huorledis at Kongen obenbare faar den gantske Almue forlod Ræffuen sine Misgerninger / oc bød alle oc huer vdi ser at gøre hannem oc alle hans ære oc reuerentze.

Ret som dette vaar handlet saa /
Gick Kongen selff personlig at staa.
Paa en Steen / stor / høy oc bred /
Oc bad alle Diur der side ned.
Alt i det Greß oc tige quar /
Huer effter som han fødder var.
Drotningen oc Ræffuen stode sammen /
Kongen talede alffuerlige vden gammen.
Tiger nu alle sammen tillige /
Fugle oc Diur fattig oc Rige.
Hører til / i store oc i smaa /
Mit elskelige Raad desligest oc saa.
Ræffuen staar her vdi min Mact /
Som ieg i Dag at henge haffde act.
Saa haffuer han / her nu til Hoffue /
Giort at ieg hannem maa loffue.

Ieg

Det er til Hoffue gantske brueligt/ at naar de falske anbringere / den vskyldige haffue faar Herren baguasket oc beklicket/ da betage de Herren saa at han den samme icke lader komme til suars / sig at forsuare eller aarsage/ han maa ey heller faa at vide huo hannem haffuer sligt paa sagt dette er gantske vchristeligt.

Jeg giffuer hannem mit venskab fast/
At ingen skal gøre hannem offuerlast.
Min Drotning haffuer mig bedet her om/
Derfaare er ieg hannem naadig oc from.
Jeg giffuer oc fri hans Liff oc Lemmer/
Min fred der til som det sig sømmer.

Oc biuder eder alle vid eders Liff/
At i Ræffuen oc hans viff.
Desligest hans Børn all ære gøre/
Huor de eder møde nu som førre.
Være sig aarle/ oc være sig silde/
Om naagen paa hannem kære vilde.

Da vil ieg det ingelunde høre/
Haffuer han end veret onder førre.
Hand vil sig bedre forstaa i det/
I morgen vil hand gaa aff sted.
Staff oc Skindseck skal han tage paa/
Oc saa aff sted til Paffuen gaa.
Fra Rom oc saa til Jerusalem/
Oc komme icke heller tilbage hiem.
Før han haffuer afflad oc affløsning met/
Faar alt det onde hand haffuer kommet aff sted.

I dette Capitel merck Tuende Lærdomme.

Først skal her Læris / At alle som betro øyenskalckens oc Smiglerens sødtalende Ord / de bliffue visselige skuffede/ Saa er oc Kongen her vederfaret/ i det at han trode Mickels Ord/ oc gaff hannem løff/ Ydermere biuder nu Kongen alle sine vnderdane at ære hannem oc al hans Slæct. Det er sedvanligt til Hoffue / at slig Spitzhatte oc vtro Smiglere ere best betrode / Derfaare bliffue de baade fryctede oc ærede aff de andre Tienere / Oc end stundem aff Herren fram dragne faar andre gode oc fromme Tienere.

Falske / Løse oc listige haffue størst loffue.

Spitzhatte.

Til det Andet/ Aff den falske Romske Reyse oc suigefulde Afflad er nock sagt vdi dette Capitel / Derfaare gøris icke mere behoff der om at tale vden dette ꝛc.

Helligdoms ferd oc Aflad forføer Menniskens.

Vlricus Huttenus Siger.

At Paffuen haffuer fal faar Pendingen led/
Gudz naade/ Afflad oc den euige salighed.
Derfaare kan han icke være en stadholder sin/
Den gode Gudz/ som haffuer Milck oc Vin.

Paffuen er icke Christi stadzholdere.

Esa. 55.

Ioan: 8. & 4. Vden Guld oc Sølff giffuer frit at købe/
Oc beder voss alle til naadens Kilde løbe.
Begerer inted derfaare vden ret tacknemmelighed/
Han haffuer selff barit vor Synd saa led.
Esaia 53. Hanss Blod oc Død frelste voss aff vaade/
Igennem hannem allene kommer Faderens naade.
End vil Paffuen Pendinge derfaar haffue/
Det nectis hannem nu/det gør hannem Plaffue.
Tro mig Rom haffde opsluget Pendinge oc Pung/
Haffde icke Gud seet her ned met sin miskund.
Oc lagde sit hellige Ord i vor Mund.
Vdi huilcket klarlige screffuit staar/
Huor den rætte Dør til Himmerig gaar.
Icke igennem den Gyldene port som staar i Rom/
Men igennem Gudz Søn som aff Himmelen kom.

Det XXXI. Capitel.

Huorledis at Ræffuens vedderparte forfærdis der hand bleff løss/ oc huorledis at Biørnen oc Vlffuen bleffue fangne/oc saare ilde handlede.

Herrers oc Førsters gunst er inted Arff/ Derfaare siger mand Graastack stat fast du Vermer min Bag/ Herre yndeste er vel en vnderlig Sag. Tien lenge oc kreff huercken Løn eller Laan/ da bliffuer vel Herren lenge din ven.

HIndze sagde aff vreder hu/
Al vaar vmage er tafft nu.
Til Isegrim oc til Biørnen met/
Jeg vilde ieg vaare i Ringsted.
Er Mickel nu vdi Kongens gunst/
Han vil nu bruge al sin kaanst.
At wi alle tre komme i sorg oc nød/
Mit ene øye er vde som huer mand ved.
Det andet staar nu stort euentyr/
Brun sagde gode Raad de ere nu diur.

Isegrim sagde dette er en vnderlig ting/
Wi ville gaa til vor Herre oc Koning.
De ginge bedrøffuede til Drotningen fram/
Oc satte store Kæremaal paa ham.
Isegrim oc Brun disse baade/
Kongen sagde op vdi onde maade.
Haffue i icke hørt aff Mickels Sag/
At ingen skal gøre hannem wmag.
Oc bleff saa vred oc lod dem binde oc baste/
Oc sette dem i Jernbaayerne faste.
Han vaar dog vred paa dem førre/
Faar den Tale som hand aff Ræffuen mon høre.
Saa bleff Mickels handel oc Sag/
Vnderlig omuend samme Dag.
Sine vedderparte han saa forraadde/
Han forhuerffede oc at hand maatte.
Lade skære it Skind aff Biørnens Ryg/
En alne bred oc finger tyg.
Til en Skindseck skulde han dette haffue/
Kongen skenckte hannem denne gaffue.
Mickel gick til Drotningen lod hende forstaa/
Huor hand maatte tho gode sko faa.
Oc sagde naadigste Frue ieg er eders Pillegrim/
Her er min øffuerste her Isegrim.
Han haffuer fire Sko stercke oc gode/
Om han mig tho aff dennem lode.
Bestiller mig dette hoss min naadigste Herre/

Fru Grimholt maa ocsaa tho om bære.
Hun bliffuer dog Hiemme oc gaar lit vd/
Drotningen for om sancte Knud.
Skulde det kaaste beggis deris Liff/
Isegrim meen ieg oc hans viff.
De maa huer lane it par sko her til/
Ræffuen sagde sligt ieg gerne fortiene vil.
Nu faar ieg vist fire gode sko/
Jeg vil nu gaa i mag oc Ro.
I skulle dette oc saa visselig spørge/
Alt det gode som ieg kan gøre.
Skal eder oc Kongen komme til fromme/
Thi alle Pillegrime pleye det at ramme.
At bede for dem som dem hielper aff sted/
Som i nu gøre Gud løne eder det.

Dette Capitels vdlegning.

De som Tiene til Hoffue ere i en farlig Stat.

Aff dette Capitel skalt du lære/at de som Tiene til Hoffue haffue en farlig Stat / oc side lige som de saade paa lyckehiulet. Thi de som nu haffue Hørelsen / forføre oc baguaske andre/oc bliffue dog snarlige aff andre vdi lige maade betalede/ Oc den fare de haffde tiltenckt andre / der bliffue de selff tit vdi førde / lige som Ræffuen her oc sine vedderparte der hannem haardelige bekærde / kom vdi fengsel oc vdi liffs fare. Derfaare bør huer Herre oc Første effter de gamle Vises Raad vel oc grant offueruеye deris Tieneris wræt/Oc effter Sagens storhed straffe som vidbør. Huilcken der giffuer sig vd paa Haffuit / Hand er en aarsage til sin egen forderffuelse / End mere den samme som giffuer sig vdi en Kongis Tienste / At end dog at en Konge er from oc god / Da kand det alligeuel

Herre Tienste er farligere end at Vaage sit Liff til Søes.

hende

hende at den wskyldige kan formedelst wtro Stalbrødre falde i slig en Snare oc farlighed / aff huilcken de andre icke kunde hielpe hannem vd igen.

Vdi slig maade bliffuer nu Biørnen oc Vlffuen lagt vdi Fengsel / Oc der offuer maa de deris aff sagde oc obenbare wuen / som vaar Ræffuen / være behielpelig til sin optenckte oc suigelige Pillegrims Reyse / met deris alsomstørste skade / forderffuelse oc Pine. Her vdaff skal læris at mangen egennyttig oc selffgod til Hoffue beklager / baguasker oc acter at føre andre vdi Bad oc fald / oc kommer dog selff i samme Bad / fare oc skade som hand haffde tiltenckt den anden / Fru wtro siger.

Mangen falder tit oc offte i den Graff hand haffuer bered oc graffuit til en anden.

Fru Wtro.

Til hoffue actis det meget slæt /
At den ene gør den anden wrææt.
Sømmelighed formørckis der faar alle /
Forredere Mandslet Kundskaff mon kalde.
Der er icke heller Retuis Dom /
Som Pendinge købe Dommen om.

Det XXXII. Capitel.

Huorledis at Isegrims fremmer Føder / Oc hans Hustrus Fru Grimholtz Bag Føder bleffue aff flaade til Mickels sko / Oc it sticke aff Biørnens Skind til en Skindseck.

Mickel den falske Pillegrim /
Volte nu at Her Isegrim.
Aff sine fremmer Føder miste sine sko
Hans Hustru Fru Grimholt / lante (oc tho.
Aff hendis bagføder flaadis de slet /
Disse fire Sko vaare Ræffuen iæt.

Vnckelige bleffue plystrede deris Been/
De daanede bade Døde som en Steen.
Baade Isegrim oc hans venne viff/
Haffde nær mist deris vnge liff.
Denne reyse vaar icke heller Biørnen god/
Han miste it sticke alt aff sin hud.
Disse tre kom Ræffuen slig plage paa/
Saa gick han did som Fru grimholt laa.
Oc sagde Fencke it gaat mod maa i faa/
Jeg maa alt nu bære eders gode sko.
J haffue oc tit værit glade/
Til min wlycke/ sorg oc skade.

At i nu lidet Penitentz faa/
Jeg er ret glad at det kand ſaa gaa.
Jeg haffuer vel meget hulpet her til/
Aff mit gantſke Hierte vnder eder det vel.
J ere oc en aff mine fencker kære/
Der faare vil ieg eders ſko bære.
Faar ieg Afflad lit eller ſtort/
J ſkulle der aff faa eders part.
Jeg maa nu vandre til Land oc Vand/
Grimholt vaar nær død paa min ſand.
Saa at hun neppelige ſin Mund kunde røre/
Dog ſagde hun/ Mickel Gud vil eder gøre.
Til ſin tid baade for hint oc dette/
At i voſſ ſaa falſkelige haffue ladet ſette.
Oc kommet voſſ i ſlig iammer oc nød/
Jſegrim laa ſom han var død.
De ſin glæder vaare icke alle hoſſ ham/
Biørnen laa der oc/baade Siug oc Lam.
De vaare hart bundne oc ilde ſaar/
Ræffuen beſpaatter dem alt ſom hand ſtaar.
Haffde Hindze været der den vilde Kat/
Mickel haffde viſt oc giffuit hannem vat.

Den ſom begerer Roſſ aff det onde Han er en ſtolt Gæck vdi grunde.

Tige oc tencke kan ingen krencke/ kand det nogen glæde mer ſig bære/ da er ieg tit glad paa min ære.

J dette Capitel merck Tuende Lærdomme.

For det Førſte ſkal læris aff dette Capitel den farlighed ſom henger offuer dem ſom Tiene til Hoffue / oc der om tale de gamle Viſe ſaaledis. Der ere Fire ting huilcke ingen veluillige annammer vden en Daare/ Oc ingen kan heller fri ſig faar det

Den fare ſom er vdi Herre tienſte

Merck Fire farlige ting.

Det Første. Det Andit. Det Tredie. Det Fiærde.

samme / vden den fornufftige. Det Første er At være en Kongis Tienere oc hemelige Raad. Det Andet at obenbare sin Hustru sine lønlige Sager. Det Tredye er at nytte forgifftig Ting. Det Fierde at fare til Søes. Thi de Vise sette oc ligne Herre Tienste vid it høyt Bierg paa huilcket staar skøne Træ met god oc lystig Fruct/ Men hoss samme Træ ere mange dybe oc forfærlige Biørne oc Vlffue graffue / oc andre forgifftige Diurs Huler. Oc huilcken der vil haffue eller nyde samme Fruct/ Den samme skal vel ruste sig met Harnisk/ Vaaben oc verge/ Oc end da leffue vdi redsle/ fryct oc fare ꝛc. Om han skal naaget aff Fructen bekomme.

Ydermere skal her merckis at Verden / som er tilbøyelig til alt ont oc besynderlige til Hoffue / som haffue saare liden miskundhed eller medynck met huer anden/ Men huo som skaden faar han taar icke sørge for spaatten. Som oc Ræffuen disse tre bespaatter til deris store skade oc vanlycke / Oc det er saare brugeligt til Hoffue / at de listige oc løse ørentudere fortrycke oc forsnilde de enfoldige oc fromme / Fru Vtro Taler om slig som her efterfølger.

Til Hoffue er saare liden miskundhed.

Fru Vtro.

De fromme oc enfoldige bliffue fortrengde.

Det er nu kommet saa langt paa min sand/
At kommer til Hoffue en god from Mand.
Om hand icke mere end fromhed kan/
Strax faar en Fantasticus holdis han.
Hannem sigis flux min Herre taar dig icke vid/
Met Høffuiske ord som til Hoffue er sid.
Giorde han end mere end Fire eller Fem/
Faar en Sæckedragere actis hand vist aff dem.
Men kommer der en anden icke nær saa god/
Som kand flux Braske oc dricke slet vd.
Oc giffue store gaffuer oc holde sig fram/
Dette er den Rette sigis strax om ham.

De snilde som kunde meget giffue ere afftholdne til Hoffue.

Han er min Herre en nyttig Mand.
Hand taar icke læris/thi hand vel kand/
Huad han skal gøre alt paa min sand.
Giffuer han hans Skenck sin rette part/ Hans Skenck.
Naar hand det kreffuer oc end vel snart.
En stor Befalning maa hand alt haffue/
End dog at hand bedre kunde Roer graffue.
End slig Befalning ret faare at staa/
Men effter hans hoffuit maa al ting gaa.
Vil strax være aff Adel oc holde sig skeff/
Men hand findis dog icke paa det rette Breff.

Det XXXIII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen skildis aff Kongens gaard vdi it Skin lige som han vilde gaa Pillegrims Ferd/ Oc huorledis at Væderen fick hannem Pillegrims staffuen oc hengde Lærsæcken paa hannem.

DEr Solen gick op om Morgenen fro/
Lod Mickel fuld vel smørge sine Sko.
Som han aff Isegrims Fødder mon faa/
Aff Isegrims Hustru fick hand oc tho.
Hand gick til Kongen oc sagde saa/
Eders Pillegrim er rede oc vil nu gaa.
Lader eders Prest nu læse/ naagle hellige or/
Oc velsignelse gøre offuer mig i Chor.
At ieg vnder denne samme velsignelse kand/
Min Pilegrims Reyse ende vdi fremmede Land.
Væderen Kongens Capelan mon være/ Kongens Capelan.
Som pleyde den Aandelige Tienste at gøre.

Han vaar oc Scriffuere oc kaldis Bellin/
Hannem lod Kongen kalde til sig ind.
Oc sagde i skulle offuer Mickel læse paa stand/
Naagle hellige Ord/thi han vil strax aff Land.
En lang Reyse skal han nu gaa/
Henger hannem der faare Skindsecken paa.
Recker hannem oc sin Staff vdi hende/
At hand sin Reyse diss bedre maa ende.
Bellin sagde til Kongen naadigste Herre/
Dette taar ieg ingelunde saa gøre.
I haffue vel hørt aff alle Mand/
At Mickel er vdi Paffuens Band.

Degener oc andre aandelig saa vel / Ere bleffne it ſpaat oc alt met ſkel.
Formedelſt deris vchriſtelige leffnit de i ere / met huilcket de andre onde Exempel lære.

Jeg komme vdi ſkade viſſelig her/
Thi Biſpen min Rette øffuerſte er.
Finge han ſligt om mig at vide/
Jeg komme ſtrax vdi Aſſerahuſſ at ſide.
Derfaare taar ieg her til inted gøre/
Men kunde mand det ellers met lempe omføre.
At ieg komme icke vdi ſkade naagle lund/
Hoſſ Biſpen min øffuerſte her vden grund.
Oc faar her Løſeſund Proueſten met/
Oc det Rapiamus Degen kan komme aff ſted.
Da vilde ieg gerne velſignelſen gøre/
Som i begerede aff mig her førre.
Offuer Mickel eders naadis Pillegrim/
Kongen ſagde huad ſkal dette Rim.
Eller denne wnytte ſnack/
Seer til at i faa icke wtack.
Wille i icke læſe ret eller krom/
Der ſla ſig Dieffuelen i helffuede om.
Huad acter ieg Biſpen der i kircken mon ſtaa/
Høre i icke at Mickel vil til Rom gaa.
Han vil ſig bedre ville i det forſtøre/
Bellin han klo ſig alt vid ſit øre.
Der han Kongen ſaa vreder vere/
Sin Bog hand ſtrax lod fram bære.
Han leſde vel gudelige mange ord/
Offuer Mickel ſom det icke acte ſtort.

Hand tarde det icke lade naagle lunde/
Det hialp saa meget som det kunde.

J dette Capitel merck Trende Lære.

Naar nogen skulde gaa Pilegrims Reyse/ da tog han først vel signelse aff hans Kircke Herre eller anden Prest.

Psal: 109.

Først skal her merckis/ at vdi fordom tid haffuer været slig en brug/ Naar naagen vilde gaa Pillegrims ferd/ Saa pleyde han vdaff Presten (til ydmyghedzens Tegen) sin Staff met velsignelse anname. Men slig vel signelse met huilcken Folcket bliffuer forførd til vrang Gudz dyrckelse/ haffuer visselig vdi grunden været en formaledidelse. End dog at mange Menniske haffue icke villet forstaaet sligt/ Men haffue fast hiertelige attraa til saadant. Der om Tal den hellige Dauid: De haffue elsket formaledidelsen/ oc hun er dem offuerkommen/ Velsignelsen ville de icke/ Derfaare er hun vigt langt fra dem ꝛc.

Predicanter oc Scriffuere som ere hoss Herrer oc Førster/ smigre oc liste gerne faar dem.

Ecclesiaste.

Roma: 13.

Til det Andet giffuis her tilkende at Førsters oc Herrers Predicanter/ Capelaner oc Scriffuere gøre oc sige dem tit naaget til villge faar fryct oc egennyttighedz skyld/ huilcket dog icke er sømmeligt/ tilbørligt eller erligt/ Oc idet at Herrerne vide oc tale sligt/ da ere de lige som deris egennyttige Tienere/ Oc lige som Herren er oc vil/ lige saa ere oc hans Tienere. Derfaare siger Brentius saa vdi Salomons Predicke Bog. Raadhuss oc Cantzeleri oc slig stæder vdi huilcke mand skulde finde ret Dom oc Retuiszhed/ Som Paulus siger/ Øffrigheden bær Suerdet de onde til en straff oc de gode til en beskermelse. Er det icke it stort iammer oc elende/ At ingenstedz vdi Verden bliffuer funden flere vrætuise oc vgudelige Menniske end vdi Raadhuss oc Cantzeleri der som ingen andre skulde findis end idel fromme oc Retuise/ Ja Rætten selff. Huor finder mand mere Beskatning oc Trengsel offuer de fattige end vdi samme steder der som dog burde at være de Fattigis Beskyttelse oc Beskermelse. Men det er dog ingen vnder/

Dieffuelen er Verden Første.

Thi Dieffuelen er denne Verdens første oc denne Tidz Gud/

Der-

Derfaare føyer han sig til sine lige som ere Herrer oc Førster oc andre Verdens veldige oc icke wtilbørlige / Thi Fule met ens Fiere flue gerne sammen. Skulde han haffue sin omgengelse met de Fattige / bedrøffuede oc fortrycte / Da skulde han/ maa vel ske/icke dert met dem vdrette. Men i det at hand bliffuer Verdens første oc kan anrette det som ont er oc anden welycke/da bliffuer han hoss sine Lige / som ere Herrer oc Førster oc andre veldige her paa Jorden / ind til at han vdi gennem dem sin villge vdretter oc fuldkommer / Oc vdi den sted som skulde være hielp / trøst oc retuiss dom / der anretter han det som wgudeligt er oc alt ont &c.

Om den gantske Aandelige stat.

Til det Tredie straffer Poeten her alle Bisper oc Aandelige Personer. Thi Bispens rette Embede er at læse oc Predicke Gudz Ord / Christus er vort hoffuit / hyrde oc eniste Biscop / Men de andre Bisper ere Ordzens Tienere/ oc skulle Arbeyde vdi Herrens Vingaard oc føde voss met Gudz Ord/ oc gaa voss faare vdi al sømelighed/ oc erligt Leffnit. Thi en Biscop effter Pauli Lære kaldis en tilsynere / Derfaare bør hannem at haffue god act oc tilsyn til sine Faar/ oc haffue omhygge faar deris Leffnit oc Gerninger. Thi en Biscops Embede er it Tienstactigt Naffn oc icke verdighedz.

d. 88. ca. Episco:
2. q. 7. ca. Episco:
1. Corrint: 4.
Ephe: 5.
Ioan: 10.
1. Pet: 2. & 5.
1. Thimo: 3.
2. Thimo: 4.
Titum. 1.

Item en Biscop skal haffue en nøttørtig hussholding oc Liffs næring / Oc met Troens oc hans Leffnitz Exempel søge Gudz Ord krafft oc mact / roff oc verdighed.

d.41.ca:Episcopus

Item en Biscop skal slæt inted haffue at gøre / met verslige Regemente / Han skal icke være Dommere / Aduocat eller Forloffuere / Paa det at han vdi gennem slig timelige Sager icke forhindris vdi Gudz Ord.

11. q. 1. Eccle: Te quidem.

Disse forscreffne puncte ere lige met det hellige Euangelio / oc haffue deris grund i den hellige scrifft / oc alt det her kand siges vdi mod er falskt oc kommer vdaff Dieffuelen.

Bisper ere verdslige Førster mod den hellige Scrifft.

Men disse Bisper som nu ere leffue saare ilde effter disse puncte. De icke eniste huercken Lære eller læse den hellige Scrifft / men oc bekymre dem met verslige Sager oc Handel/

oc Ride

oc Ride til Herredage / End dog at Paulus siger / Den som tien Gud skal icke bekymre sig vdi slig Verdslig handel oc Regemente.

Matth: 22.

Item de Predicke inted / haffue icke heller sorg oc omhygge for deris befalede Faar / met det som dem til it Christeligt Leffnet oc salighed kan være nytteligt / Men kaldis eniste naadigste Herrer / Beskatte oc Pladze deris fattige Vndersaate mod Gudz Befaling.

Bisper see igennem fingre / oc tiluolde at Horeri bruges.

Item de see igennem fingre oc tilstede obenbare Hor mod Gudz lou / de foracte Ecteskaffs Stat mod Gudz Befalning oc den Christne frihed / De beskytte oc forsuare de Druckne / vlerde oc vrene Prester / oc Befale slige deris Embede / den gantske Christenhed til stor Forhanelse oc bespaattelse som huer mand ved.

Item de Leffue icke heller som fromme Bisper oc Siælesørgere tilbør / Men met letferdige oc mistenckte Personer / Oc haffue omgenge met Horer oc Horeiagere / huilcket dem vdi deris egen lou haardelige forbiudis.

Bispernis rette oc Scrifftelige brug er gleden aff hengsle.

J det at Bisperne som ere i denne tid / ere slet affuigne oc forundlede fra de erlige gamle oc fromme Bispers Leffnit oc Stat / vdi en vgrundet / falsk oc skadelig Stat oc Leffnit / som er vchristelig oc vden al Scrifft / Som aff disse forscreffne punzcte lettelige kan forstaas / Desligest oc videre vdi den hellige Scrifft Læris / oc giffuis tilkende. Derfaare bliffuer Bispen i denne Bog aff Poeten kaldet / Her vden grund / lige som den der er frafalden fra sit rette Bispelige Embede til it vgrundet oc vgudeligt Embede.

Bispen kaldis her vden grund.

Proffuesten desligest oc Degenen ere lige som Bispen (der er deris Hoffuit) oc affuigne aff deris rette Embede oc Befaling / Bruge nu alle haande ny Løgner oc ny fund / icke eniste deris vnderdane til Besuaring / men oc saa deris egne ieffnlige som ere Cannicker oc andre Aandelige Personer (huilcke de dog skulde forsuare / fordagtinge / beskytte oc beskerme) paa det at de kunde faa Sæcken fuld / oc bliffue Rige / føre

it sage

it sagt oc roligt Leffnit. Derfaare neffnis Proffuesten Her Løsefund/ oc Degen Her Rapianus &c.

Proffuesten kaldis Her Løsefund / oc Degen kaldis Her Rapianus.

Det XXXIIII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen gick sin Vey / oc lod sig at være saare Bedrøffuit/ oc alle de andre Diur maatte ledsage hannem vd paa Veyen.

DEr Bellin haffde læst offuer Ræffuen
Giorde han sig rede met en hast. (fast/
Staff oc sæck mon de hannem faa/
Hand lod sig at ville til Rom gaa.
Han lod oc falde falske taare/
De runde offuer hans kinder saare.
Hand lod saare ilde oc iamrede sig/
Dog mest her faare tro visselig.
At hand icke alle de der vaare/
Kunde komme vdi slig nød oc fare.
Som Isegrim/ Grimholt oc Biørnen met/
Han kunde dog det icke komme aff sted.
Hand bad dem oc alle de der vaare/
Gøre Bøn faar sig baade smaa oc store.
Han hastede saare oc vilde aff sted/
Oc vaar saa gaat som halffueges red.
Det gick hannem nu som viss Mand lær/
Hand frycter sig gerne der skyldig er.
Kongen sagde huad skal det være/
At i nu saa saare hastig ere.
Mig er det emod ieg siger eder det/

En gammel Tale vel lenge siden Haffuer ieg hørt der ieg vaar liden.

En frommen Mand gick til Rom / Oc vaar en skalck der hiugen kom.

Mickel

Mickel sagde/ Naadigste Herre ieg maa aff sted.
Huo gaat vil gøre skal ingen tid spare/
Derfaare naadigste Herre lader mig men fare.
Kongen sagde/ farer i fred i haffue loff/
Oc Bød saa strax offuer alt sit Hoff.
De der vaare nær baade store oc smaa/
At de skulde met Ræffuen paa Veyen gaa.
At giffue hannem leyde oc selskaff gøre/
Vden disse Tre som i hørde førre.
Brun/ Isegrim oc hans Høffuiske Quinde/
De ynskede dem døde mange sinde.
I slig maade skildis Ræffuen met brask oc Bram/
Aff Kongens Gaard vden al blusel oc skam.
Alt met sin Sæck oc Pilegrims Staff/
Den rette Vey til den hellige Graff.
Der haffde hand huerff som mette til Møre/
Der hun did kom miste hun it øre.
Oc Pelle der endelige vilde til Rom/
Bleff ophengd strax hand did kom.
Han haffde nu skuffet Kongen fast/
Oc sat paa hannem en Krune aff bast.
It skæg aff hør haffde hand hannem flæt/
Desligest en Næse aff vox tilset.
De maatte hannem nu følge aff gaare/
Som tilforn hans største wuenner vaare.
Han sagde til Kongen der hand vilde gaa/
Eders naade seer til at icke disse tho.

Det er icke priselige skalt du forstaa/ At den ene setter den anden gern paa. Oc besuiger hannem saa offuer tro oc loffue/ Gud vil slig wtro visselige plaffue.

Bortkomme/ Jsegrim oc Brun ieg meen/
Som ligge nu Fangne vdi Falckensteen.
Komme de nu vd det vaare icke gaat/
De skulde gøre eders naade skade oc spaat.
De ere vpsatske fulde met suig oc list/
Kunde de eder afflifue de giorde det vist.
Der dette alt sammen monne ske/
Lod sig denne Pillegrim saare enfoldig see.
Oc gick ret simpel oc tacket dem gaat/
Kongen vende sig oc gick paa sit Slaat.
Met de andre Diur som vaar hoss denne Sag/
Somme ginge faare oc somme ginge bag.
Ræffuen gick saare sørgelig aff sted/
At mange aff dem ynckedis ved.
Til Haren sagde han skulle wi skillyes nu/
Denne store sorg gaar aldri ret aff min hu.
Jeg beder at i ville met mig gaa/
Oc Bellin min Frende en Mil eller tho.
J fortørnede mig aldri det ieg ret ved/
A gaar dog met mig offuer denne Hed.
J ere sødtalende oc kunde vel snacke/
Jeg tager det aff eder meget tiltacke.
J ere wberøctede gode oc fromme/
Alle Diur ere glade vid eders komme.
Ret Aandelig i eders Leffnit føre/
J Leffue som ieg pleyde at gøre.
Den tid ieg vaar en Klusener/

> Falckensteen vaar it Fange Taarn paa Kongens Slaat.

> Verden er fuld aff falsk oc suig/ Tro icke alle Aander det raader ieg dig.

> O trofast Ven huor vnderlig er/ Din tilkome nu vdi Verden her/ Men huo dig finder hand elsker dig / Du findis dog selden rettelig. Jeg mente du haffde været en haar Bog/ men du est saa blød som en Løg. Oc aldelis veg alt som en Linde O trofasthed ieg kand dig aldri ret finde.

Effter Løff oc Greſſ ſtaar eders beger.
For al anden Mad i dette mon ſkøtte/
Huercken Kød eller Brød i derfor nytte.
Met ſlig ſmigrende tale/Roſſ oc priſſ/
Førde hand diſſe ſimple ret paa Iſſ.
At de ginge met hannem ſaa langt han vilde/
Men Lampe kom til fuld ont it gilde.
De ginge ſaa fram alt til hans Huſſ/
Det vaar it Slaat oc kalledis Malepartus.

Dette Capitels vdlegning och forſtand.

Formend de/ Aandelige. Falſke Pillegrime/oc falſke Aandelige de forderffue Land oc Stæder.

Førſt ſkal her merckis mange falſke Pillegrims ondſkaff/ Oc mange ſkinende Helgenis oc forgifftige ſkalckis wtro/ſom ere diſſe faarmende aandelige/ huilcke forføre oc bedrage Herrer/Førſter/Land oc Stæder. Diſſe ſamme ere dem lige ſom Chriſtus omtal Math. vij. Thi de ere oc ſkinne vduortis helige oc Fromme/ men induortis ere de glubende Vlffue/oc vid deris Fruct ſkal man kende dem/ Thi mand plaacker icke Figen aff Tiørne/Icke heller Vindruer aff Tidſler/oc faar ſaadane ſkal mand vindſkybelig vocte ſig. Her bliffuer icke heller fundet tro eller loffue hoſſ denne ſuigefulde Ræff/ men eniſte alle haande optenckt Hellighed vduertis / men induertis idel falſkhed/wtro oc ſuig/ſom han oc ſelff her effter met ſin Gerning beuiſer.

Den ſom ſkal vandre oc ferdis hannem raader ieg at fly ont ſelſkaff.

Til det Andet huert Menniſke ſom vil ferdis eller vandre naagen ſtedz / ſkal vel acte oc ſee met huem han vandrer/ Oc ſkal ſaa megit ſom hannem mueligt er fly oc ſky alt ont ſelſkaff paa det at hannem (aff ſligt løſt oc ont ſelſkaff paa Veyen) icke vederfaris det ſom ont oc ſkadeligt kand være. Vnge oc wforfarne Perſoner Drenge eller Piger / ſom aleniſte acte oc beſinde det ſom ſmuct oc liſtigt er at høre / oc icke det

ſom

ſom ſømeligt/nytteligt oc gaat er/beſinde kunde/ dem er dette en ſaare nyttelig oc merckelig Lære oc vnderuiſning / ville de ellers være vſkemmede paa deris Liff/Godz/ ære/ gode røcte oc deris ſalighed.

Haffde Lampe ſkyet Ræffnens omgenge oc ſelſkaff / da haffde hand vel beholdet ſit Liff.

Til det Tredye huer forſtandigt Menniſke ſkal icke ſette loffue eller lid til ſmigrende oc ſødtalende Ord met huilcke hand bliffuer roſet. Thi vnder ſlig Ord ligger betackt oc ſkiult ſuig / bedrageri oc anden fare. It Daarligt Menniſke hører gerne at han roſis / Thi denne forfengelige ære oc roſſ forfører hannem / men en Viſſ Mand acter ſligt roſſ / ſom gaar aff en falſk oc vtroeſſ Mund ſaare lidet. Begerer faſt heller at ſtraffis oc læris. Thi met ſligt Smiger / ſøde oc liſtige Ord forraadde Ræffuen baade Haren oc Vederen / der de hørde at hand ſaa roſde dem ſom her effter følger.

Skøne Ord oc falſk roſſ ſkal mand inted acte.

Det XXXV. Capitel.

Huorledis at Ræffuen tog Haren ind met ſig oc bed hannem ihiel / oc ſagde ſin Huſtru huorledis at hand bleff løſſ.

DEr Ræffuen met dem faar Slaatz Porten
Sagde hand til Bellin o frende from. (kom
Bier her lit det bliffuer gaat/
Jeg vil nu gaa alt paa mit Slaat.
Lampe vil ieg met mig indføre/
Huiſker naagle ord i hans øre.
Met huilcke han kan huſuale min Huſtru/
Thi hun er ſaare bedrøffuit nu.
Som ieg nu finder faar mig her inde/
Det ſamme kunde i vel ſelff beſinde.
Oc bliffuer end meer fattig Quinde.

Naar hun hører huor min Sag monne staa/
At ieg skal denne farlige Pillegrims Reyse gaa.
Mange søde ord gaff hans disse baade/
Alt mest at hand kunde dem forraade.
Det vaar hans opsett/villge oc sind/
Oc tog saa Lampe met sig ind.
Der laa Reffuitzen i sorg oc nød/
Met hendis tho vnge hart at død.
Hun mente at hand aldri kunde/
Komme løss fra Kongen naagle lunde.
Men der hun hannem da komme saa/
Met Staff i haand oc Sæck oppaa.
Oc Sko desligest effter Pilegrims sed/
Der haffde hun stort vnder red.
Hun sagde/siger mig kære Reynart/
Huor haffuer eder gaaet denne fart.
Han sagde/ieg vaar fangē paa Kongens Slaat/
Kongen gaff mig løss oc giorde mig gaat.
Jeg maa nu være en Pillegrim/
Thi Biørnen/Brun oc her Jsegrim.
Haffue loffuit faar mig dette sinde/
Jeg tacker Kongen baade vde oc inde.
Han haffuer nu vnt mig naadelig/
At tage Lampe hiem met mig.
Oc gøre hans Ræt som det sig bør/
Thi Kongen sagde mig det selffue før.
At Lampe min forredere monne være/

Huer lader sig tycke at være fri/ at bruge list oc skalkeri/ J al sin handel hand bruge kand/ oc vil dog rosis aff alle Mand.

Hans

Hannem bør derfaare fuld liden ære.
Høre i det Fru Ermelin Hustru kær/
Hans endeligt er hannem derfaare nær.

Ingen from mand vil ieg raade/ at giffue sig blant de onde i nogen maade/thi de føris almindelig i nød oc vaade.

Der Lampe det hørde forfærdis han/
Oc vilde haffue rømt arme Mand.
Men hand kunde ingen stedz komme bort/
Mickel haffde vel foruaret sin Port.
Hand sprancк paa ham oc grab hannem fast/
Lampe vaar aldri i større last/
Han kallede paa Bellin bad hielpe sig/
Denne onde Pillegrim vil myrde mig.
Men snart vaar gior Lampis tale/
Mickel bed sønder hoffuit oc hale.

Huo den wskyldige met vold forretter/ Den samme ieg for en Tiranne setter.

Saa faffnede Mickel der sin Gest/
Lader oss nu æde som wi kunde best.
Sagde Mickel det er en god fed Hare/
Wi ville hannem icke lenger spare.
Slig gæcke skal mand alt saa vdrette/
Det er lenge ieg hannem dette iætte.
Hand skal icke mere nu paa mig kære/
Ey heller per nackis Breff offuer mig bære.
Ræffuen/ hans Børn oc renne viff/
Plaackede nu fast Lampis liff.
Huor tit sagde Reffuitzen tack maa de haffue/
Kongen oc Drotningen faar deris Gaffue.
Oc besynderlig faar denne fede Hare/
Ræffuen sagde/ æder oc værer snare.

Det recker vel til ieg haffuer nu nock/
Hand er vel fed/ret god oc smuck.
Skal ieg mig end selff wmag gøre/
Da skulle i dog faar sandhed spørge.
At mine wuenner som kære paa mig/
Skulle sligt selff betale troer visselig.
Fru Ermelin sagde Jeg spør eder end at it/
Huorledis bleffue i saa snarlig løff oc quit.
Ræffuen sagde Ermelin tro mig/
J otte dage kunde ieg icke faar dig.
Opregne eller sige det store listige suig.
Som ieg haffuer giort Kongen denne sinde/
Oc Drotningen met hans høybaarne Førstinde.
Saa at alt Venskaff mellem dem oc mig/
Er saare tynd tro visselig.
End bliffuer det verre det ved ieg vel/
Naar Kongen besinder denne Sag vid sig sel.
Da vil han kalde mig ond/oc til forreder gøre/
Naar han faar her om ret sandhed at høre.
Finge han mig igen paa sit Slaat/
Han giorde mig ont oc aldri gaat.
Han toge for mig huercken Sølff eller Guld/
Alt vaare det end en hel Kiste fuld.
Hand vil snart effter mig søge lade/
Finge hand mig ieg komme i vaade.
Hand lode mig visselige henge aap/
Oc Krager oc Raffne pille min kraap.

Ræffuen Roser sig for sin Hustru met huad list oc suig hand haffuer bedraget Kongen.

Ræffuen vil vandre met sin Hustru i it fremmit Land.

Wi maa alt i en anden Landz ende/
Der som voss slet ingen monne kende.
Jeg vil til Suerige du maat met aff stad/
Der vancker saa megen god/ oc fersker Mad.
Høns/ Gess/ Harer oc mange Kaniner/
Dadeler/ Zucker/ Figen oc Rusiner.
Der er mangen Ful baade huid oc rød/
Met Smør oc æg Bage de deris Brød.
Der er gaat Vand saa rent som Vin/
Lucten er sød vden al Fennin.
Der findis oc Fiske som kaldis Galliner/
De smage fast bedre end store Rusiner.
Der ere oc Fule kaldis Ender oc Auca/
Pullus/ Gallus oc flere slig pauca.
Dette ere mine rette Fiske skulle i forstaa/
Jeg taar effter dem icke langt i vandet gaa.
Saadane Od ieg i Cloasteret Ellemaar/
Der ieg en Klusener der i vaar.
Seer Hustru ville wi leffue vdi fred/
Did maa ieg heden oc i maa met.
Paa det i denne Sag kunde ret forstaa/
Herfaare lod Kongen mig saa villige gaa.
At ieg loffuede hannem den store Skat/
Som Emrick den veldige Konge haffde hat.
Jeg foruisde hannem i Skaane til Barnehøl/
Hand finder der huerken Guld eller Søl.
Lette han end der til euig tid/

Huo meget skal ferdis oc vandre omkring/ Det acter ieg for en stor omhyggelig ting. Besynderlig som sig icke vil Retuiselige nære/ Ey heller gode Seder oc tuct vil lære. Oc i alle maade see sig om/ At han kan bliffue retuis oc from.

Han finder der ey en dansker huid.
Herfaare bliffuer hand vred oc gram/
At ieg saa smuckt haffuer skuffet ham.
Skøne Løgner løy ieg/kunde i forstaa/
Før ieg kom løss oc maatte frit gaa.
Det vaar oc nær at de vilde mig henge/
J denne store fare stod ieg vel lenge.
Jeg kan ey heller større nød faa/
End ieg derfaare min øyen saa.
Det gaa mig nu huor det kand/
Aldri skal huercken Quinde eller mand.
Komme mig til at bede om Kongens gunst/
Altid at slippe det er vel kaanst.

En from Quinde

Jeg haffuer min tomme alt aff hans Mund/
Tack haffue den mig lærde det subtile fund.

Alt Stalbroderskaff oc venskaff ieg offuersetter/ En from Quinde som intet ont anretter/ Naar alle dine Stalbrødre vige fra dig Da staar hun met dig trofastelig. J nød sørg oc fare hielper dig din viff/ Oc setter til vedz ære/ Godz oc liff.

Hun trøster dig oc det beste hun kand/ naar dig forlader alle Mand.

Fru Ermelin sagde strax kære Mand/
Skulde wi nu bort i fremmede Land.
Oc gøre oss Elende oc lide nød/
Jeg vilde fast heller vere død.
Offuer eders Bønder i her en Herre ere/
Jeg frycter wi faa en anden sted verre.
Tager icke det wuisse for det wi haffue i hende/
Oc siger at ieg eder nu gode raad kende.
Wi kunde her leffue alt vden last/
Vor Slaat er sterckt/veldigt oc fast.
Vilde end Kongen voss naagen effuer last gøre/
Oc forbiude at ingen voss skulde tilføre.

Oc belegge disse Veye alt met sin mact/
Som ieg forstaar at hand haffuer act.
At wi icke kunde faa Veed eller Kul/
Da haffuer vort Slaat mangt it lønligt Hul.
Wi ville bort komme oc met mact hannẽ vndgaa/
Wi vide disse Veye baade store oc smaa.
Kære Husbonde der vilde vel meget til høre/
Skulde Kongen voss met mact bort føre.
Lader det men fare oc acter det icke/
Men mig bedrøffuer fast mere/det andet sticke.
At i til at suerge vaare saa snare/
Oc loffuede Kongen offuer Sø at fare.
Til Rom oc til det hellige land/
Det fortryder mig haardelige paa min sand.
Ræffuen sagde paa min loffue/
Gremmer eder icke kære Frue.
Det er bedre soret end sit liff at miste/
Mig sagde en gang en viss Mand som sligt viste.

Huo sin tilsegen meget glosere kand / holdis tit aff mange en Gackelig mand.
Fridanck.
Tilsigen oc løffte holdis aff ingen mand / Sligt straffis ey heller paa min sand.
Roff / mord oc vold kommer mangen aff sted / Skeer ey at Keyser oc Konge er vred.

Met huilcken ieg i Scrifftemaal bespurde mig/
Hand sagde at alle betuogne eeder slig.
Vaare lidet act oc inted met alle vert/
Hun hindrer mig ey faar en Katte stert.
Jeg meen den Eed ieg giorde i vaade/
Jeg bliffuer her hiemme som i mig raade.
Jeg haffuer til Rom slet inted at gøre/
End dog ieg sligt for naaget her førre.
Jeg faar ey heller til Jerusalem/

Thi det er mig icke bequem.
Jeg torde oc finde der ſaa lidet gaat/
Som ieg her haffuer alt paa mit Slaat.
Oc maa vel ſke faſt meget verre/
Vil der vdoffuer min Konge oc Herre.
Mig forfølge oc komme i naagen fare/
Da vil ieg hannem her tage vare.
Alt er hand mig formectig oc ſterck/
Hand ſkal dog finde ſit fulde verck.
Jeg vil hannem dog gæcke det ſkulde i høre/
Oc binde en bielde paa huert hans øre.
Jeg gør hannem ont det ſkal han føle/
Jeg vil hannem legge ret vel i ſøle.
Hand ſkal her finde der effter hand leder/
Det hand end vaare tre gange ſaa vreder.

J dette Capitel merck Fire Lærdomme.

Din wuens gode Ord ſkalt du icke forſnart tro.

Det Førſte/ Jngen ſkal være ſaa ſimpel/ wforfaren eller wforſtandig/ at hand lader ſig (aff ſin wuens ſøde tale/ ſtore løffte oc tilſigen) bedrage eller forraade/ ſom her denne vanuittige oc wforſtandige Lampe betrode denne liſtige Ræffs ſmigrende oc ſøde Tale oc kom derfaare om halſen. Derfaare lære de gamle Viſe ſaaledis/ Huo icke ved at Vandre eller omgaa met ſin wuen ſom met ſin Ven/ Oc beſynderlige met den wuen huilcken mand dog nøttørtelige haffuer behoff/ Den ſamme leffuer lige ſom den der ſtaar vdi Søffne faar en Elephant vdi Liffs faare/ Der ſom en ſetter ſlet ingen loffue til ſin wuen/ Da er hand alſom beſt oc viſſeſt foruaret.

Huorledis ath mand ſkal omgaas oc vandre met ſin wuen.

Den Anden/ de onde/ hinderliſtige oc falſke Menniſke forrgade/ offuerfalde oc beſuilde tit oc offte de Arme/ Fattige/ enfol-

enfoldige/ wforstandige oc simple met ret opset Sind oc villge vden al aarsage oc Ræt / Lade dem end dog tycke at de gøre saare Ræt oc vel der vdinden / oc betencke naagle smuckede oc listige aarsager / met huilcke de betecke oc smucke deris onde handel. Lige som Ræffuen her oc beskylder Haren at han skulde haffue beklaget hannem faar Kongen/ faar hueſſ Sag han hannem nu dræber oc opæder / Vdi slig maade seer mangen tit oc offte en liden skæff vdi en andens øye / Men i sit eget seer han icke en stor Bielcke.

Dygdernis hukommelsis Bog Siger.

Det Land skal mand vindskybelig sky/
Som ey actis ære oc tro vdi.
Der som de vise aff de dumme/
Oc de onde Regere de fromme.
Met fortryckelse som de aff dem lie/
Oc i deris tale al sandhed maa tige.
Oc der som Her omnes offuer øffrigheden vil gaa/
Oc dygd met ondskaff sin løn skal faa.
Kom icke til samme By eller Land/
Thi al ondskaff haffuer der offuerhaand.

Der findis Tuende slags Stalbrødre / sige de gamle Vise/ Den ene trofast vdi sin kærlighed/ Men den andens kierlighed er met opset oc besindelse/ Thi hans tale er søð/ oc hans Hierte er falskt oc suigfult/ Men en tro Stalbroder skal vaage sin halſſ faar hans Stalbroders velfart. Ingen skal offuergiffue eller forlade sin Stalbroder faar han er wtro / Men han skal vindskybelige vocte sig faar hans falske nyck oc anslag. Thi huilcken som giffuer sig vdi fred oc forligelse met sin wuen/ oc diſſ emellem sig icke vocter oc foruarer/ den samme er lige som den der effterfølger sin egen løst oc begering/ Oc æder Ben oc graader faar kød oc Fisk/ huilcke hans Maffue dog icke kand taale eller fordøye / men er hannem wsunt / oc kommer aff sligt vdi Siugdom/ nød oc fare. Det

Tuende slags Stalbrødre ere paa Jorden.

Den som sider vel i gode maade hand side sig quar vil ieg han-nem raade.

Det Tredie / huilcken effter sin beleylighed oc wærelse naagen stedz sider eller Bor / Skal icke aff letferdighed eller vden stor aarsage flytte eller fare vdi it andet fremmit Land eller Stad. Thi man ved vel huor man er oc huad man haff-uer / Men man ved dog icke til visse huor man skal komme el-ler huad man finder der faar sig som man kommer. Derfaare skal en icke vden nød sin Bolig oc bekynde Stad forvandle. Lige som Ræffuitzen her oc raader Ræffuen. Thi de Vise sige at de som fare lang Vey offuer Sø oc salt Vand / oc ferdis mange Land oc Stæder vdigennem / de samme foruandle oc forandre vel Lucten men icke deris tilfødde Sind oc wærelse / Stædernis omskifftelse gør ingen anderledis til Sinds end han er &c. At ferdis mange Land oc Stæder vdi gennem / der aff bliffuer ingen diss Visere / Ellers vaare Krager oc andre Fule de aller visteste / Men naar mand vinskybelige acter paa Folckenis wærelse oc seduane / brug oc gode Leffnit oc god omgenge / der ere erligst oc best / Det samme gør klogt / vist oc forstandigt Folck. Derfaare loffue oc prise de Greker mercke-lige Vlissen at han igennem vandrede mange Land oc Stæ-der / Oc samme Landz oc Stæders Seduaner Seder Brug oc skick actede / beholt oc beuarede. Thi

Celum non animum mutant qui trans mare cur-runt.

Hiemefød Barn.

It hiemefød Barn som slet inted gaat ved /
Er actet iblant Folcket som en galen Ged.

En tuungen Eed beplicter in-gen
ff quod me. cau. lib. 4. pandec.

Det Fierde Poeten vil her met betackte ord at en betuun-gen Eed som Bliffuer sorit aff frøct eller retzle forbinder in-gen / thi Keyser Louen siger / Huad som hender oc skeer igen-nem redsle / vold oc mact haffuer ingen fasthed eller forplicter naagen at holde / End dog at Ræffuen beskyldis oc befindis met obenbare Gerninger / bliffuer løff oc fri formedelst sine listige Løgner. Saa vil han dog beskytte oc betecke sin onde Sag met Louen / lige som Kongen haffde tuunget hannem samme Eed vdaff. Men Ræffuen bruger her den Romske practicke / huilcken vdi Rom er seduanlig oc brugelig / saa at en

maa

maa sige Ja oc mene dog Ney / vdi hiertet / Desligest maa oc en Suerge en Eed huilcken han dog icke acter at holde / Men hand skal dog strax lade sig vdi gennem Paffuelig mact / at cautelam Affløse/oc lade dispensere offuer samme Eed. Vdi slig maade loffue oc suerge alle Papistiske Bisper / Prester oc Muncke mange sticker at holde / oc holde dog ingen aff dem. De sige / Eden skal man suerge oc gøre der slet ingen Conscientz vdoffuer om han det icke holder/ Thi det er saa vdi Practicken aldelis seduanligt / Derfaare at gøre Eder oc Løffte/ oc dem inted at holde er hoss Prester/Muncke oc Nunner saa saare seduanligt oc genge / Som Lopper oc Fluer om Hosten i Augusto ⁊c.

Romske Practicke vdi Eder oc løffte.

Det XXXVI. Capitel.

Huorledis at Vederen kallede paa Haren oc huorledis at Ræffuen talede suigelige met Vederen oc forraade hannem.

Bellin stod vde oc begynte at kiffue/
Han robte Lampe huor ville i bliffue.
Kommer vd igen oc lader voss gaa/
Der Ræffuen aff Vederen sligt monne forstaa.
Strax gick han vd oc sagde saa/
It gaat mod Bellin skulle i faa.
Lampe bad ieg skulde eder sige/
I taare icke lenger effter hannem bie.
Alt met sin fencke gør han sig glad/
Han Dricker oc Dantzer oc faar sig Mad.
Ville i naaget faare paa Veyen gaa/
Da skulle i mig nu det lade forstaa.
Han skal eder følge det snariste han kan/

Det

Det loffuer ieg eder alt paa min sand.
Min Hustru som hans fencke er nær/
Lader hannem icke gaa hun haffuer ham kær.
Bellin han sagde hui buldrede i saa/
Der Lampe saa robte lader mig forstaa.
Kommer mig til hielp nu kære Bellin/
Huad giorde i hannem da for Pin.
Ræffuen sagde der ieg haffde fortald/
For min Hustru baade heelt oc halt.
Besynderlig at ieg skulde offuer det store Vand/
Der hun det hørde daanede Hun paa stand.
Lampe forfærdis der han saa hende falde/
Derfaare begynte han Bellin at kalde.
Bellin robte han hielper mig i denne nød/
Min fencke er Daanet oc ligger slet død.
Bellin sagde det maa nu være huor det kan/
Han robte saare ynckelige paa min sand.
Ney sagde Ræffuen derfaare frøcter eder icke/
Lampe hannem skader ret aldri it sticke.
Før hannem i mit Huss naaget ont skulde hende/
Jeg vilde mig fast heller i min Finger brende.

Dette Capitels vdlegning.

De Falske skaffe de Fromme.

Først oc fremmerst skal vindskybelige merckis vdi dette Capitel at it vtrodt/falskt/ont oc listigt Menniske/Sin ond skaff/listighed oc forrederi/ gennem huilcken hand andre acter at suige oc forraade kand besinycke oc behenge met artige oc subtilige Løgner. At den Anden/om han er icke Viiss oc for-

standig neppelige skal sligt mercke eller forstaa / Oc der som han icke er vel forsynlig / men lettelige betror slig øyenskalcke oc falske Spitzhatte / da bliffuer han skuffet / oc kommer vdi nød oc fare / oc endelige paa det siste om Halsen. Lige som Væderen her bliffuer skuffet aff Ræffuen met hans falske løgner / J det at han siger at Lampe gør sig glad etc. Huilcken han dog haffde myrd / søger her met videre aarsage at forraade oc suige hannem.

De gamle Vise sige. Den vtro oc huilcken sig met suig oc ondskaff oppeholder oc føder / Som Vlffuen iblant andre Diur / Slig en skal mand icke betro eller sette naagen loffue til. Jtem man skal beuare oc vocte sig for smigrende / sødtalende oc skinnende ord / Huo det icke gør / han fortaber sig selff der vnder / Men en viiss oc fornufftig mand lader sig icke met ord bedrage / Men den vuise suigis met slig sød tale oc ord / der vdaff siger Fru vtro saaledis.

Fru Vtro.

At vtaalmodighed i Verden er saa genge /
Det haffuer vtroskaff volt saare lenge.
Det ene Menniske gider icke seet det andet i Liffue /
Om Gud end naagen en god lycke mon giffue.
Seer det den vtaalmodige han auindis fast /
Han vnder hannem det icke men er ham en last.
Beuiss ham sin vtro saa meget han kan /
Huercken Dag eller Nat daa sparer han.
At han hannem lycken kan vende fraa /
Falskelige gaar han hoss hannem at staa.
Han spør hannem vd som hans Scrifftefader /
Met smigrende tale / listige ord / oc falske lader.
Naar han da hans leylighed monne forstaa /
Der setter han flux en løgn oppaa.
Stafferer hende vel alt effter sit Sind /
Oc gør saa mange ret synlige blind.

Oc bær om By den enfoldige Mand/
Oc faar alle hannem vel Baguaske kand.
Alt som han i Verden den verste vaare/
Oc gør hannem met sligt wuemer store.
At alle hannem hade oc wretuiselig Dømme/
Her vid i den wtroeſſ Fructer fornømme.

Det XXXVII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen met listige ord bedrog Væderen oc endelige kom hannem om sin Halſſ.

Ræffuen sagde Bellin i hørde fuld vel/
At Kongen befol vdi gaar sel.
Jeg skulde hannem Budskaff til bage sende
Ville i hannem det føre kære Frende.
Breffuene ere Screffne oc beseglede met/
Jeg haffuer der skøn ting vdi set.
Lampe er saa glad ieg kand det icke sige/
Jeg maa hannem derfaare lit lade bie.
Hand er til Ordz alt met sin fencke/
De regne fast op de gamle suencke.
De æde/ Dricke oc stor lyst bedriffue/
Diſſemellem monne ieg diſſe Breff Scriffue.
Væderen sagde igen/ Kære frende Reynart/
Huor kunde de bliffue hoſſ mig beuart.
Jeg haffuer huercken Ast eller anden ting/
Der ieg kan stinge diſſe Breff ind.
At seglene ick brydis aff diſſe Breff.
Kunde ieg dem beuare det vaare mig leff.

Ræffuen

Ræffuen sagde ieg ved gode Raad/
Skindsecken her til han er vel god.
Aff Biørnens Ryg det store Skind/
Der vil ieg stoppe dennem ind.
Hand er vel sterck/god oc fast/
Saa haffue disse Breff slet ingen last.
Naar i nu komme til Kongen slig/
Han anammer eder vist saare teckelig.
Disse Breff bliffue hannem velkomne vist/
Naar han dem haffuer offuerlest.
Han gør eder ære oc giffuer eder Gaffue/
Fast meer end i aff hannem ville haffue.
Dette trode Bellin den enfoldige Prest/
Ræffuen gick ind strax vdi sit nest.
Hand tog samme Seck oc stack i ham/
Lampes Hoffuit den han omkom.
Bellin maatte icke vide huor der om vaar/
At han Lampis hoffuit saa i Secken baar.
Han sagde til Bellin met ordene falss/
Henger denne Seck alt om eders Halss.
Lader ham icke op det raader ieg eder/
Ville i icke kaldis Kongens forreder.
Jeg haffuer disse Breff beuaret saa vel/
Lader dem ingen see før Kongen sel.
Obner icke Secken før i til hans naade komme/
J skulle fornømme/ at det skal eder fromme.
Naar han finder Secken saa vel beuart/

Judas kyss for nyessnu Oc godel ord ere icke alle sandru/ En leer at mig oc smig- rer fast/ Hand vilde vel ieg vaa- re i helffuede kast

Som ieg hannem nu haffuer bundit hart.
Oc i føre hannem saa vindskybelig fram/
I fortiene visst stor tack aff ham.
Naar i komme nu faar Kongen at staa/
Ville i at han skal eder kær faa.
Da siger at i selff disse Breff/
Hulpe at dicte der ieg dem Screff.
Oc gaffue her til eders gode raad/
Da faa i stor gunst for denne daad.
Bellin bleff glad / spranck der han stod/
Fast høyre end halff tredye fod.
Oc sagde O Mickel Frende oc Herre/
Jeg ved i gøre mig nu stor ære.
Jeg faar nu priss/ ære oc loff/
Aff alle Herre vdi Kongens Hoff.
Naar de fornømme at ieg er slig en Mand/
Som saa mesterlige Scriffue oc dicte kand.
End dog at ieg ret ingelunde/
Kand Dicte eller Scriffue som i kunde.
De skulle dog mene at det er min kunst/
I skulle derfaare aff mig haffue gunst.
Det vaar meget gaat at ieg lydde eder at/
Oc gick saa langt met eder aff stad.
Kære Mickel skal Lampe nu met mig gaa/
Jeg beder eder gerne lader mig det forstaa.
Ney sagde Ræffuen i maa vel gaa/
Jeg vil end lade hannem naaget forstaa.

Alle ville gerne rosis oc fortiene tack / Ingen hører gerne om sig wærlig snack.

Om

Om lønlige Sager som ieg icke kom ihu/
Dem skal han vor naadigste herre sige nu.
Naar han met Gudz hielp kommer til ham/
Jeg vil hannem oc snarlige skynde fram.
Bellin han sagde ieg befal eder Gud/
Denne Vey vil ieg nu gaa ret vd.
Han haskede saare oc løb aff al mact/
At komme til Slaattet det vaar hans act.
Inden Maltid skulde bliffue den anden dag/
Thi giorde han sig slig stor wmag.
Kongen saa hañem komme met den Seck oppaa/
Som Ræffuen met sig alt monne bort faa.
Han sagde Bellin lader mig forstaa/
Huad landskaff komme i nu fraa.
Siger mig huor Ræffuen nu skal være/
Men i hans Skindseck her saa bære.
O Herre til eders naade/
Mickel bad mig høylig offuer all maade.
At ieg skulde eder disse Breff Presentere.
I skulle der vdi vnderlig ting visere.
Jeg haffuer oc hulpet At Dicte dem ræt/
Oc skøn ting om alle haande der vdi sæt.
Kongen tog sig icke langt beraad/
Men sende strax at Beuerin Bud.
Han vaar Notarius oc Kongens klerck/
Bøckert hed han/det vaar hans verck.
At Læse de Breff som Riget galt paa/

Bellin bliffuer her en Breff drager til hans euige skade oc forderff. Thi er det raadeligt at huer ved fuld vel huad Breff hand anammer / eller huad hnerff oc ærinde hand lader sig forskicke.

Bellin / suarer Kongen.

Ingen rose sig huercken Sommer eller Vaar At hans Haffuer fuld met Blomster staar. En Storm om Natten kan komme paa / oc Blæse dem aff baade store oc smaa.

Thi han kunde mange Tungemaal forstaa.
Hand sagde oc til Hindze værer nu snar/
Seer til huad Bellin vdi Secken hid bar.

I dette Capitel merck Tuende Lærdomme.

Aff dette Capitel er først at lære Ræffuens store ondskaff oc falskhed igennem huilcket hand skuffer oc bedrager Væderen/ i det at hand fick hannem Lampis hoffuit i Secken oc sender hannem der met til Kongen lige som met andre Breff/ oc kommer hannem der met om Halsen. Her aff skal merckis at slig listige oc onde Mennniske tit oc offte met beraad hu/opset/sind oc villge forraade oc om Halsen komme de simple oc enfoldige. Thi denne næruærendis tid oc Verden er nu fuld aff slig practick / oc er her om it almindigt Spraack saa lydendis/ Gud hielpe den sterckiste / det er den veldigste/ listigste oc werofastiste / Men de gamle Vise giffue it Raad oc sige/ Ver icke met dem som vdi al deris tale oc handel sette falskhed faare oc handle suigelige vden all Tro oc loffue / men sett din Sindz bekendelse til din fredz aarsage vdi Huset huilcket er den tilkommende Verden / Oc betenck at det er fast bedre at Dø retsindelige oc vel/ end at leffue ilde.

De listige oc suigefulde skuffe de enfoldige.

De falskes Raad skal mand sky.

Til det Andet skal her merckis/ At Ræffuen suigelige oc falskelige met sit smiger/roff oc priff bedrager Væderen. Thi Væderen lod sig tycke at det vaar Ræffuens alffuore/oc forhesffuer sit hierte vdaff sligt forfengelig Roff / saa at han spranck op i Været. Men ingen skal sig met sligt falsk oc suigeligt loff lade forblinde eller forføre/ paa det at hannem icke hender som Hanen der Ræffuen ihiel bed/ som dette Fabel her effterfølger forklarer oc tilkende giffuer.

Ingen lade sig met falsk roff forføre.

Vdi en lang oc kold Vinter nat gick en hungrig Ræff effter sin Føde/ Oc idet samme hørde han en Hane gale hoss en Bonde Gaard (at forkynde dagsens komme) thi sagde Ræffuen. Hane huad Siunger du i denne kolde oc mørcke

It Fabel om en Ræff oc en Hane.

Nat.

Nat. Hanen suarede / Jeg forkynder Dagzens kommc huilcken ieg formercker vdi min Nature at være hart hoss / Ræffuen suarede / da haffuer du naaget Gud dommeligt i dig at du vedst tilkommende ting. Oc der Hanen gool anden gang da begynte Ræffuen at Dantze / Oc der han bleff atspurt aff Hanen hui han Dantzede / Da suarede han J det at du Vise Philosophus Siunger da bør mig at Dantze. Thi man skal glæde sig met den som glader er / Oc ydermere sagde han. O Hane en Førstc offuer alle Fule du est icke eniste begaffuet at kunde flue vdi Lucten / men du kant oc lige vid andre Propheter Spaa tilkommende ting / O huor høyt haffuer Naturen begaffuet dig / Mon ieg icke maa være verdig at være i dit Selskaff / Oc vilt du betro mig / da vnd mig eniste denne gang at kysse dit huide Hoffuit / Paa det at ieg der vdaff kand rose mig naar ieg kommer iblant mine Stalbrødre at haffue kysset en Spaamandz oc Prophetis Hoffuit. Hanen lod sig aff Ræffuens falske oc optenckte Ross skuffe oc bedrage / oc fløy ned aff Træit oc racte Ræffuen sit Hoffuit at kysse / Ræffuen snappede Hoffuedit i Munden oc bed det aff hannem oc sagde / Jeg haffuer fundet den Vise vden al fornufft / J det at du Hane haffuer anammit denne forfengelige Ross / da haffuer du tafft Visheden / oc myst der vdoffuer dit Liff faar slet inted / Hanen suarede huad Roser och glorier du dig vdi din ondskaff Ræffuen suarede / det er ingen ondskaff / men en Viss oc sand kunst / at ydmyge den Hoffmodige oc Stolte.

Met den som glad er / skal mand glæde sig.

Ræffuen skuffer Hanen met hans falske Ross.

Ræffuen bider hoffuedit aff Hanen.

End dog at alle Menniske ville heller Rosis oc prises / end beskemmis oc skeldis. Oc i det at inted Menniske er saa ydmygt at det ey gerne vil Rosis / Da skal dog ingen den anden Rose / vden han kan det gøre aff en bestandig oc fast grund / Oc kende hannem vel baade vde oc inde / Ellers er det en letferdighed saaledis at Rosis eller at Rose naagen anden / Som løst oc letferdigt Folck gør / Effter som deris selskaff er da snacke de / Priser oc loffuer man naagen / da loffue oc prise

Huorledis at mand skal Rose oc prise en.

de met / laster oc skelder man naagen / da gøre de oc lige saa. Fridanck siger.

Fridanck siger.

Mangen priser oc roser en andens Suerd/
Waare det hans han actet det wuerd.
Effter Døden oc prisis mangen Mand/
Som aldri giorde gaat vdi naaget Land.

Wnyttelig Roß oc stolt sindighed er skadelig.

Til det Tredie/ mangt it grofft oc wforstandigt Menniske berømmer sig tit aff en gerning / til huilcken hand dog icke er bequem/forhaaber sig her met at bekomme hoß Herrer oc Førster ære oc priß/ nytte oc baade/ huilcket dog faar deris Løgn skyld tit omuendis / oc kommer dem paa det siste til alsomstørst Liffs fare / skade oc forderff / som Væderen her oc hender / der han sagde at han haffde giffuit Raad her til / at Breffuene saa skulde scriffuis oc dictis.

Ingen skal giffue sig vd for den han icke er.

Thale bemerker en Alicke. Men vdi Esopi Fabel kalles hun en heire.

Naar som helst at naagen giffuer sig vd for den han icke er/ oc vil dog være anseet derfaare/ Som Væderen her giorde/ han suiger sig selff/ Som oc Esopus siger om Thaliken/ at hun en gang haffde saffnet Paahønß/ oc andre fremmede Fulis Fiere/ oc klædde sig i dem / oc foractede saa sit eget selskaff/ Fløy op oc satte sig blant Paahønsene. Der Paahønsene formerckte hendis listighed / Da ploackede de alle deris Fiere aff hende igen oc giorde hende bar / Der vdoffuer slage de hende gantske ilde saa at hun vaar moxen død/ oc lode henne saa staa beskemmet som en narrinde &c.

Ingen skal Hoffmode sig at andre Rosse hannem.

Summa/ Huo sig aff andres segn (eller sig oc selff) lader tycke / det han inted er / den gør sig selff til en Gæck oc Daare/ Oc lader sette Fiere paa sig som hannem icke tilhøre/ Anammer Roß oc loff til sig huilcket hannem dog icke burde/ aff rætte. Lige som Ræffuen giorde vid Raffnen der førde it sticke Ost i sit Næb/ satte hannem it øre paa oc sagde/ Du est saare Viß kunde du men Siunge / da haffde du ingen lige/

Raffnen siunger

I det at Raffnen vilde da Siunge huilcket hand dog icke vel

haffde

haffde lært saa fald Østen fra hannem huilcken Ræffuen met dette suigfulde Loff atspurde oc gerne vilde fra hannem haffue/som hand oc fick.

Alle de sig saa aff andre gerne ville lade ombære oc føre/ oc tro alt det slege øyenskalcke sige om dem / Alle disse Bramme oc Hoffuere vdi laante oc fremmede klæder som denne Thalike giorde / oc saadane ere saare mange nu vdi Verden/ Oc disse Narrer oc Gæcke ere hoss de Lærde oc vdi Første Gaarde faar it ringe verd at bekomme/ der saffne Fiereleserne oc dunstrygerne alle vegne Fiere sammen/ At de kunde gøre aff Mida en smuck lerder Daare/ eller oc en skøn Thaleke ꝛc. Mida.

Endelige kommis vdi Hu i dette Capitel alle Notarij oc Scriffuere / Oc her hoss skalt du mercke at en From oc tro Scriffuere er vel verd at holdis vdi ære. Thi paa hannem ligger stor mact / Han skal være fast/standafftig oc tro / saa at hand fast heller skulde miste sit Liff end sin Tro oc loffue/ Han skal oc haffue en god hukommelse / oc være forfaren lerd oc viss/ desligest forstandig oc godrøctig/ skal icke være stolt/ hoffmodig /hadsk/icke opblæst/ Nidsk eller Gerig / icke heller offuermaade egennyttig / skal være aff ærlig oc god affkomme/ trofast oc vdi seder vel skicket. Dygdernis Hukommelsis Bog siger.

Dydernis hukommelse.

Der Christus straffede Phariseerne/
Glemde han icke heller Scriffuerne.
Merck Gerighed/ Velde oc Hoffmod/
Forderffuer mangen Scriffuere god.
At de beskatte Folck Stæder oc Land/
Huilcket vel finder mangen fattig Mand.
Dog huilcken sin befaling ret faare kan staa/
Han er verd Regemente oc Befaling at faa.
Slig finder man mest/ oc almindelig der/
Som Kongen inted Barn/men forstandig er.

Det XXXVIII. Capitel.

Huorledis at Væderen kom faar Kongen oc haffde Skindsecken om Halsen met Lampis Hoffuit/huilcke han dog icke viste.

DEr Beffueren vilde den Sæck opsnøre/
Met Hindze hans Stalbroder nu skulle i
En vnderlig ting alt paa min sand/ (høre.
Han fick Lampis Hoffuit vdi sin haand.
Han sagde dette er it vnderlig Breff/
Huor er den Mand som dette Screff.
Huilcken er som dette icke vil tro/
At wi Lampis Hoffuit her ey faa.
Kongen desligest oc drotningen met/
Bleffue saare vnderlige her ved.
Kongen slo sit Hoffuit ned faar sig/
O Mickel haffde ieg nu fat paa dig.
Kongen oc Drotningen de baade/
Vaare bedrøffuede offuer maade.
Kongen sagde / ieg er skuffet nu/
Huilcke vnderlige løgner løy den lede tiu.
Hand bleff ret vred oc robte saare/
At alle hans Tienere ræddis derfaare.
Leoparden hart hoss Kongen stod/
Hand vaar hans Frende oc neste Blod.
Han sagde Herre huad skal dette være/
At i eder saa hart oc saare forfære.

Før betencke huad effter kand komme / Det kan mangen mand fromme. Men wbetenckt oc siden prøffuit/Det gør mangen Mand bedrøffuit.

Vaare end Drotningen død det Gud forbiude/
Da skulde i dog icke saa ynckelig skryde.
Lader fare denne sørg om denne døde Mand/
I ere en veldig Konge offuer mange Land.
Kongen sagde er det vist i sige fram/
Da haffuer ingen vnder at ieg er gram.
Eller sørger saa saare hiertelig/
Denne forreder Mickel haffuer skuffet mig.
At ieg effter hans falske Raad/
Giort haffuer denne slemme daad.
Oc fengslet mine Venner oc giort wræt/
Effter hans Løgn oc Ord haffuer ieg dem sett.

Bag anger er quinde anger.

Her Isegrim oc Brun den stolte Mand/
Det iamrer mig i mit hierte paa stand.
Sligt vil mig paa min ære røre/
At ieg naagen tid skulde saa ilde gøre.
Mod mine beste oc ypperste Mend/
Som ere mit Raad huer oc en.
Men min Hustru maa ieg herfore tacke/
Hun mon mig saa meget alt faare snacke.
Oc bad saa lenge ieg gaff hannem fri/
Men ieg viste slet inted aff hans forrederi.
Det er mig vdi mod men det er for silde/
Det hun mig raader det bekommer mig ilde.
Leoparden sagde/ Hører mig naadigste Herre/
Gremmer eder herfore icke saa saare.
Er her naagen giort forfang vold eller wræt/
Da skal mand sligt faarlige oc gøre dem ræt.
Mand skal nu giffue Biørnen oc Isegrim baade/
Faar deris sorg/angist/nød oc vaade.
Desligest Isegrims kære Hustru sin/
Denne forreder som nu kaldis Bellin.
Thi han bekende obenbare vden al nød/
At han gaff Raad til Lampis død.
Siden ville wi alle effter Mickel sætte/
Oc ville met mact alle vnder ham lætte.
Kunde wi hannem faa han skal strax henge/
Wi wille met hannem icke bie nu lenge.
Kommer han til ordz oc maa tale sel/

Leoparden giffuer Kongen onde raad mod Vederen som kalledis Bellin.

Ond raad leffuer end nu.

Han bliffuer icke hengt det ved ieg vel.
Met denne Contract som wi nu gøre/
Bliffue de til fredz det skulle i høre.

J dette Capitel merck Trende Lærdomme

J dette Capitel læris først/ Naar en Herre eller Førske er fortørnet/bedrøffuit eller vred/da skulle hans neste Venner eller Raad være hannem trøstelige. Thi ingen Første eller Potentat er saa rig/ veldig eller mectig vdi Verden/ at alle hans anslag/villge oc begering kunde stedze gaa faar sig/ men end stundem anderledis end han haffde vent eller gerne villet. Derfaare er it viist/forstandigt oc trøsteligt Raad saare nytteligt. Lige som her Leoparden trøster Kongen oc giffuer hannem gode Raad/ at de wskyldige Fanger Brun oc Jsegrim kunde bliffue løsse aff Fengsel/oc at Sagen kunde bliffue fordragen. Thi huilcken Tienere som skiul oc tiger sine gode Raad faar sin Herre/ oc sin Siugdom faar Lægen/ Oc faar sin gode Ven sine hemelige Sager oc sorg/ den samme gør wrææt/ Oc faar han der naagen skade vdoffuer/ da er det hans egen skyld &c.

Trøst oc gaat Raad haffuer oc Førster behoff.

De gamle Vise sige/ En Konge bliffuer beskadt oc kommer i fare vdigennem sex ting. Det Første vdi lyckens omvendelse/at naar han mister sine beste oc viseste Raad giffuere oc Tienere. 2. J gennem hans vnderdanis tuist oc wenighed/ naar han selff giffuer aarsage at hans vnderdanige føre Kiff oc Trætte indbyrdis vnder dem selff. Tredye vdi gennem velløst/naar Herren vil haffue megen velløst met Quinfolck/ met offuerflødig Drick / met Jact oc anden Fraadzeri/ saa at han diss emellem forsømmer hans Rigis merckelige huerff oc ærinde. Fierde vdigennem hans Hoffuitz letferdighed/naar en Herre er vild oc wskødsom i sine Gerninger. Femte vdi gennem Tiden/ at naar en Herre Kommer Krig/ Pestelentze oc dyr Tid effter tidzens leylighed vdi hans Land oc Rige.

Sex ting forhindre it gaat Regemente.

Siette

Siette vdigennem wsømmelige oc vtilbørlige Gerninger/ Naar en Konge eller Herre gør det hannem icke sømmer eller vel anstaar/ oc icke gør det hannem aff rætte burde oc plictig er at gøre ꝛc.

Førster oc Herrer skulle icke for snart tro deris embringere oc onde Feręte.

Det andet/ En Første eller Herre skal icke forsnart Tro om hannem naagen klagemaal eller kæremaal faare kommer om sine tienere. Som Løuen her betror Ræffuen falske paasegn / met huilcken han beløy Biørnen oc Vlffuen / oc kom siden derfaare vdi stor sorg oc fare/ thi han saa lettelige trode.

Onde Mennisker oc Mundkemper forføre Herrer oc Første.

De gamle Vise sige At Mundkemper oc onde Mennisker / som hade naagen faar timelig ære skyld / som en Herre vnder sin tro Tienere eller naagle besynderlige saadane kunde vel snart forføre en Herre eller Konge. Derfaare skal en Konge naar han naagen sin Tienere setter til naagen høy Befaling/ eller offuer andre/ Oc den samme siden bliffuer bekærder faar hannem / Da skal han vindskibelige bespørge oc forfare al ting her om/ paa det at hans snare oc wbetenckte Dom hannem icke siden fører vdi hiertens sorg / Oc skal end stundem sine øyen (om han sligt haffde seet) oc sine øern (om han sligt haffde hørt) icke betro. Thi sligt kommer meget ont aff sted. Oc mangen Sag ligger saa hemelig skiult oc betackt / at hun huercken met hørelse eller Syn / men alniste vdi gennem besindelse oc forfarelse kan bliffue vdret oc fuldend. Lige som ond Vin vdi it Glass skin skøn oc klar / men naar mand smager hannem / da duer hand inted oc haffuer ingen smag. Derfaare skal Kongen sine Tieners væsen verilse oc handel / som han til slig Befaling haffuer vdualt / met it sactsindigt oc vel betenckt Sind betracte oc Dømme ꝛc.

Quinde raad sielden god.

Det Tredie Quinde Raad bekommer selden vel eller faar naagen god ende. Thi Adam som vaar den første Mand/ effterfulde sin Quindis raad/ oc bleff derfaare (vdaff Gud) haardelige straffet/ vden huad siden den tid mange Mend er hendet oc vederfaaret / som haffue samtyckt oc effterfuld deris

deris Hustruers oc Quinders raad oc begering. Dygdernis hukommelsis Bog tal her om oc siger.

Dygdernis Hukommelse.

Paa Gud tuiffslede Eua slemmelig/
Oc betrode Dieffuelens raad oc suig.
Desligest forførde hun sin Mand/ Gene: 3.
Der aff finge wi det første Band.
Met Synd/Død/Nød/angist oc fare/
Fulde wi i Dieffuelens Snare.
Huo her i velløst sin begering mætter/
For sant sin Siæl i stor fare setter.
For Synden/Gudz Befaling i Paradiss/
Kom at wi skulde haffue sligt stort it riss.
Vdi arbeyde/trældom/iammer oc nød/
Skulde wi paa Jorden æde vor Brød.
Saa lenge wi ere her i Liffue/
Til wi igen til Jord slet bliffue.

Det XXXIX. Capitel.

Huorledis at Biørnen oc Vlffuen komme løss aff deris Fengsel/ oc Kongen gaff dem/ til en mude oc venlig forligelse/ Vædren met al sin Slæct/ at handle oc gøre met dem huad dem gaat syntis.

DEr Kongen haffde hørt denne snack/
Hand vete Leoparden stor tack.
Effter eders Raad vil ieg mig nu skicke
Henter ind disse Herrer oc bier icke.
Mand skal dem igen alt met stor ære/
Sette i Raadet som de vaare førre.
Oc lader dette nu ingelunde/

Det samme onde Raad som Leoparden gaff Kongen/ effterfølger Kongen vden al ydermere forhøring/om han haffde skyld i samme Sag/ Eller om Ræffuen haffde singet hannem.

Gaar

Gaar strax aff sted alt det i kunde.
Beder oc Cantzeleren lade vdgaa/
Vore Breff til alle store oc smaa.
Som sist her vaare til Herredag/
Mand skal dem forkynde den falske Sag.
Oc huor suigelig Mickel er bort kommet/
Oc sin Sag met skalckhed har forblommet.
Desligest huor Bellin oc Mickel den røde/
Haffue ynckelige kommet Lampe til døde.
Alle skulle ære oc verdighed gøre/
Brun oc Isegrim nu som førre.
Forligelsen skal holdis effter samme maade/
At Bellin som den fattige Lampe forraadde.
Met al hans Slæct skulle tilhøre disse baade/
At handle met dem foruden all naade.
Leoparden gick alt strax paa stand/
Der som han Brun oc Isegrim fand.
De vaare hart bundne oc bleffue løst/
Hand sagde ieg fører eder god trøst.
Oc Kongens leyde/gunst oc naade/
Forstaar mig ret i Herrer baade.
Haffuer min Herre eder naaget misgiort/
Det være sig enten lidet eller stort.
Det angrer hannem saare offuer all maade/
Hand beder at i ville hannem det forlade.
Oc anamme til forligelse Bellin her staar/
Met al hans Slæct baade Geder oc Faar.

Fra nu oc ind til Domme dag kommer/
Baade Høst oc Vinter oc der til Sommer.
Griber dem flux an vden al betaling/
Oc siger at det er min Herris Befaling.
Være sig paa Skoffue vden eller inde/
Bider dem vdi hiel huor i dem finde.
End vil eder min Herre mere benaade/
At Nickel Ræff som eder farraadde.
Hannem maa i forfølge aff al eders mact/
At fange oc gribe for vden al klact.
Hannem/hans Hustru/ Børn oc al affkomme/
Hoss dem maa i altid søge eders fromme.
Dette er en kaastelig frihed Kongen eder biuder/
Thi eders Hoffmod oc skade ham saare fortryder
Dette vil Kongen saa holde vden list oc suig/
Her skal ingen mod handle Fattig eller Rig.
Hans efterkommere vdi Riget skulle ocsaa vel/
Vnde eder den frihed som hans naade sel.
I maa nu glemme eders skade oc Ry/
Oc suerge vaar naadigste Herre paa ny.
Dette maa i gøre alt met stor ære/
Kongen fortørner eder ret aldri mere.
Jeg Raader eder at i dette anamme/
Kongen vil stedze eders beste ramme.
Freden bleff giort effter denne maade/
Aff Her Leopard disse Herrer til baade.
Thi maatte strax Bellin der lade sit Liff/

Oc

Oc hans Slæct til euig tid Mand oc Viff.
Staa den fare Huor Vlffuen dem naar/
At de da faa deris bane Saar.
Denne trætte begyntis i mellem dem saa/
De bide dem end nu huor de dem faa.
Oc mene at haffue der til stor Ræt/
Thi Kongen haffuer den Lou selffue sett.
Denne trætte kand ingen mellem dem forsaane/
Thi Vlffuen vil slet ingen forskaane.
Hand siger at det er hans Preuilegium/
Oc acter derfaare huercken Ræt eller Dom.

Der som Vlffuen en hyrde bliffuer De fattige Faar hend snart for-driffuer. Oc der som Bucken vil Vlffuen bestaa/ Oc met hannem ene en kamp slaa. Bucken taber det skalt du see/ Oc Vlffuen gør hannem baade last oc ve.

I dette Capitel merck Fire Lærdomme.

De gamle Vise sige / den lofflig ste oc priseligste Konge er den / huilcken er lig en ørn / om huilcken stedze er mange døde kraappe / Det er den som sine vnderdane kunde trenge oc besuare oc gør det dog icke. Oc den wloffligste Konge er den / huilcken lignis vid it Aadsel eller dødings kraap om huilcket monge Girer ørner oc Glenter flue eller stedze ere / Det er den som haffuer it wroligt Leffnit formedelst sine egennyttige oc gerige Tienere / huilcke stedze trygle oc bede naaget aff Herren / Oc end dog at en Konge haffuer it gaat hierte oc tilbøyelig villge / mod sine gode oc tro Tienere / Da kan han dog paa det siste aff sine falske oc wtro Tieners Raad indgydelse oc hinderlistige Ord / slet omuendis / oc sin godhed forandre / Thi de Vandz draabe som stedze falde paa en Steen gøre it Hul i hannem etc.

At tale met tho Tunger det be-hører de Vise Doctores.

Euripedes siger At disse Verdzens Vise haffue tuende Tunger / met den ene tale de sandhed / oc met den Anden tale de det huilcket dem synis at Sagen / leyligheden oc tiden kan være gaffnlig oc best taale sig. Disse samme kunde gøre huit sort / oc

oc ſort huit igen/oc aff en Mund paa en gang Blæſe heet oc kaalt / oc haffue faſt andet betackt vdi deris hierter / end de met deris tale oc ord vdſige oc faare giffue.

Vdi ſlig maade Tall oc Leoparden her om Bellin/Lige ſom han ſaa oc formerckede at Kongens Sind oc villge vaar. Oc end dog at Bellin lod ſig befalde det falſke oc ſuigefulde Roſſ/Lige ſom han ſkulde haffue hulpet at dicte ſamme Breff Han vaar dog vſkyldig vdi Lampis Død/ men bleff eniſte aff Mickel ſkuffet oc forførd/Dette alt wantſeet/ der Leoparden ſaa oc formerckede at Kongen vilde forlige oc fordrage ſig met ſine vedderparte/ Oc at Kongen kunde met en ringe Bekaaſtning der vdaff komme / da ſiger Leoparden denne Dom vdaff/Kongen til villge offuer Bellin/at Biørnen oc Vlffuen ſkulle anamme hannem i deris mact oc vold / til en forligelſe oc faar en venlig handel/huilcket ocſaa ſkede.

De falſke tale gerne det ſom Herrerne ville gerne høre.

Her vdaff ſkal ydermere forſtaas/ huilcket oc er vdi almindelig Brug / At naar en Konge eller Førſte kommer i tuedract/ Kiff oc Trætte aff huilcket de ſiden ydermere foraarſagis at føre Krig oc Feyde. Oc naar de da ville gøre enighed oc Fred igen oc ſtille ſamme oprør oc Trætte Da bliffuer gerne ſligt ſtillet met de Fattige vnderſaate/eller deris Godz/ det er met deris ſure ſued oc Blod. Ligeſom Kongen oc her giffuer Væderen met al ſin Slæct oc affkomme til forligelſe Maal / Derfaare ſige de gamle Viſe / Vſſel er den ſom ſkal være vdi Kongernis Sal/ thi han maa leffue vdi alſomſtørſt ſørg. Lige ſom den der Bor vdi Hugormis oc andre forgifftige Diuris Kammer eller herberge. Thi ſielden eller aldri kan det faa en god ende met dem vden deris æris oc Liffs alſomſtørſt fare.

Met de Fattige vnderſaate/bliffuer Fiendene ſtillede til Fredz.

Vdi Herre tieniſte er fare / ſørg oc omhygge.

Vdaff dette traadzelig oc moduillige Regemente oc værelſe / ſom nu vdi Verden er ſaare almindeligt / ſom huert Menniſke er vitterligt / Thi gørs inted behoff ſligt at obenbare eller at ræppe. Thi vdi gammel tid haffue Keyſere oc Konger/ Herrer oc Førſter deris Stæder oc Vnderdane be-

Traadzelig oc faſt Regemente er nu gantſke almindeligt.

gaffuet met mange Friheder oc Preuilegier. Men nu betencker mand lempe oc Veye at mand kand tage fra dem det samme de haffue / oc kunde mand vdi grunden fordempe oc forderffue dem/ det giorde mand gerne. Derfaare siger Renner.

Renner.

Huor Velde oc Mact for Rætten gaar/Oc Tiranner Regere offuer de Fattige Faar. Jeg meen offuer den Fattige menige Mand / Det staar gerne ilde i samme Land.

Tirannelig mact er nu saare genge/
Oc Regerer i Verden gantske strenge.
For troskaff/retuißhed/blusel oc ære/
Det samme nu mange Menniske kære.
Den ene Fuel æder den anden aap/
Oc opfulder saa sin Maffue oc kroap.
Det ene Diur sig aff det andet mætter/
Gædder æde baade skrubber oc sletter.
Den ene Fisk den anden opsluger/
Menniskẽ mod huer anden falskhed bruger.
Paa Liff/ære/Godz alt huor de kunde/
Met wtro/Had oc auind mange lunde.

Offueruoldz endeligt.

Aff denne macts oc velde (som nu saare oc mangfoldige brugis i denne Verden) endeligt siger Doctor Sebastianus Brant saaledis.

Wret Vold gerne ond ende mon faa/
3. Regum 13. Saa monne det Jesabel oc Achab gaa.
Om end en Herre haffuer slet ingen wuenne/
Dog skal han sig befrycte faar sine Suene.
Blant huilcke oc findis wtroskaff mange sinde/
2. Regum 13. Som Amon Kongen aff Jsrael monne befinde.
Huilcken bleff myrd aff sine Suene geffue/
Der han vaar vng oc helst vilde leffue.
Aff sligt maatte vel opregnis vnderlig ting/
Sambri bruger her iblant sine onde sting.
3. Regum 16. Alexander met Mact al Verden vnder sig fick/
Hans Tienere dræbte hannem alt met en Drick.

Darius vndrende oc vaar vden al nød/
Bassus hans Tienere stack hannem slet død.

Ende paa Reynicke Fossis / eller Mickel Ræffs Første Bog.

Argument oc denne anden Bogs Forstand oc indehold.

I Denne Anden Bog bescriffuer voss Poeten huorledis at alle andre Diur komme til det store Hoff som Kongen lod forlenge / oc naagle aff dem komme frem met ny oc ferske kæremaal offuer Ræffuen / Aff huilcket Kongen bleff opuackt til vrede. Han kom oc vdi hu huorledis at han lidet tilforn vaar stuffet oc bedragen aff Ræffuen/ oc vil derfaare nu met al mact oc rustning vddrage at Fange oc gribe hannem. Men Greffuingen som vaar Ræffuens Frende formercker dette oc fører hannem disse tidinger / Atuarer oc vnderretter hannem al ting / oc Raader hannem at fare met sig til Kongens Gaard Huilcket Ræffuen samtycker / oc gør sit Scriffternaal paa Veyen / vdi huilcket Poeten giffuer til kende vnder Ræffuens Person/ besynderlig al Aandelig oc verdslig øffrighedz handel/ værelse/ Stat oc misbrug.

Den Anden Bog.

Huorledis at til det store Hoff som Kongen haff-
de ladet forscriffue forsamledis/ icke alsomeniste Diur/
men oc saa Fule en gantske stor Hob klagede oc
kærde mest alle offuer Ræffuen talendis
indbyrdis met dem selff som her
efftersølger.

Fortalen vdi den anden Mickel Ræffs Bog.

KOngen haffuer sent Bud at wi skulle komme
Til Herredag vdi Skaane det skal voss fromme
Mickel hielper icke mere sin store kunst/
Han er nu storlig vdi Kongens vgunst.
Saa mange wi ere baade Fattig oc Rige/
Wi ville offuer hannem kære endrectelige.
Alt naar wi komme paa Kongens Slaat/
Thi han gør voss ont oc aldri gaat.
Voss/ vaare Venner/ Viff oc kinder/
Haffuer han giort megen hinder.
Vaare æg oc Vnger han aldri sparer/
Derfaare han nu met Gudz hielp ilde farer.
Wi ville huer anden bistand gøre/
Oc saa hans Sag faar Kongen røre.
At han skal faa skam faar sin vmage/
Som han voss haffuer giort alle sine dage.
Ja haffuede wi før saa sambaarit voss/
Wi haffde lenge været hefnd offuer denne Foss.

Den

Den listige/ fortuifflede oc ærløsse tiu/
Han skal ret komme til maade nu.
Bliffuer han nu Hengd da skeer hannem ræt/
Oc faar den Løn hannem lenge vaar iæt.
Hand pleyer altid at være stolt aff mod/
Wi ville hannem forfølge paa stande fod.
Alt om den skade han haffuer voss giort/
Saa bliffuer han Hengt vden Vestre Port.
Kongen oc Droningen haffue sagt det baade/
At han skal Dø vden al naade.
Sin rette Betaling han nu her faar/
Som han haffde fortient faar fire Aar.

Aff denne fortale er først at mercke/ At lige som her alle Diur oc Fule endrectelige mod Ræffuen Raade conspirere oc til ens vaare at kære paa hannem. Saa er oc nu til Hoffue almindelig seduanligt / Om naagen sig lidet forseer eller mishandler/ Oc er han end from oc nyttig vdi Gaarden/ Da sambære sig dog nogne Trappedragere oc Spitzhatte emod den samme/ gøre hannem en vnaadig oc vgunstig Herre/ Ja han maa endelig haffue orloff oc vige Gaarden. Om sligt tal Johan Morslin vdi Fru vtroess bescriffuelse som her efterfølger.

De fromme oc enfoldige tiene icke vel til Hoffue.

Johan Morslin.

Huo vtroskaff icke vil lade volde/
Oc sig effter hendis budord holde.
Vnder Hoffsinderne tien hand ingelunde/
Thi effter Rigdom de alle stunde.
At Deris Huss kunde bliffue fulde/
Men det de Fattige haffue skulde.

Hoffsindernis breug/art oc Nature.

Det bliffuer til bage mere end halff part/
Der aff bliffue ſlig wtro Rige ſnart.
Den ene den anden vel hielpe kan/
Oc melder ſligt naagen fromer Mand.
Oc ſiger at ſaadant icke Ret til gaar/
Strax viſis hannem huor Porten ſtaar.
Oc maa her inted ſige vdi mod/
Han er beklacket faar Herren god.
Hannem hielper ſlet inted at han er from/
Hæn maa alt bort før Aarit er om.
Oc maa ſig høre om en anden Herre/
Jngelund maa han der lenger vere.

Eraſmus Roterodamus om Hoffleffnit.

J det at i denne Bog Hofftienernis rette Nature oc art huorledis de ſkicke ſig mod huer anden Beſcriffuis. Oc Eraſmus Roterodamus haffuer oc lært oc Screffuit en merckelig vnderuiſning oc Lære huorledis man ſkal leffue / Holde oc haffue ſig til Hoffue/ til en aff ſine gode Venner / huilcken oc haffuer været beſtricket met Hofftienſte. Synis mig oc icke at være wtilbørligt at ſette denne vnderuiſning oc lære i denne anden Bogis førſte begyndelſe / Alle Hofftienere til en ſpeyl/ icke vdi ſlig mening at naagen ſkal acte eller mene / At Eraſmus endelige eller alffuorlige haffuer meent / At naagen til hoffue ſaa endelige ſkulde leffue / holde oc haffue ſig / Men giffuer enfoldige til kende at ſligt til Hoffue er gengſe oc brugeligt oc lyder ſom her effterfølger.

Huorledis at en ſom acter at bliffue lenge til Hoffue ſkal handle/ ſkicke oc holde ſig.

Du ſcriffuer mig at du vdaff dine foreldre mod dit Sind oc villige eſt nød oc tuungen at være vdi Førſters Gaarde oc Hofftienſte / J det at ſlig nødtuang huilcken icke kan vndgaaſſ er faar haanden / vil dette være dit beſte at du grandgiuelige acter / at du ſamme Hofftienſte kant nyttelige oc vel bruge / oc ſiden igen vden din ſkade oc forderffuelſe ſlippe oc aff komme. Thi det er mange icke ilde bekommit at de haffue Soffuit hoſſ denne ſkøge Thais. Oc paa det at du mig icke faar ringe acter faar en Lærere oc vnderuiſere / Da ſkalt du

Thais en Skøge

vide at ieg vdaff min Barndō vdi Halff tradiesindztiue Aar haffuer været vdi Førsterss oc Herre Gaarde / Derfaare ved ieg vel Hoffuens brug oc værelse.

Først skalt du hoss dig beslutte/oc ocsaa holde at du inted Menniske betror / eller stiller naagen loffue / i huor from oc god han synis / ehuor venlig oc kierlig han gør sig met lader oc fagntag/ i hwor meget han Jætter/loffuer/suerger oc tilsiger / Acte icke heller naagen aff hiertet din Ven at være / eller at mene dig trofastelige. Her emod skalt du oc ingen vdaff hierte være venlig eller troskaff beuise/Oc du skalt dog mod alle oc huer i ser dig met venlighed oc kierlighed holde oc skicke/ lige som du haffde dem alle hierltelige kær / oc mente dem trofastelige vdi alle maade.

Til Hoffue skalt du ingen aff hiertet betro / oc ey heller ret hiertelige trofasthed beuise.

Den Tienste huilcken du vden din skade vel kant gøre/ der vdi vær gantske mild oc villig / Hilse huer Mand venlige/ Tag gerne vdi Fagn/ Vige snart aff Veyen/ Tag din Hue tit aff/ Brug stedze i din Tale de høye Naffn oc Titele/Strenghed / Verdighed / Erlighed oc kærlighed &c. Priss oc Ross huer Mand mildelige alle vegne / Gør venlig tilsigen / Jæt oc loffue stor ting.

Vdi en ringe Sag oc Tienste ver villig.

Til sligt maat du alt tilforn/hiemme vdi dit huss skicke oc øffue dig/ oc dit Ansict lempe / at du til al slig Handel est tilred oc skicket / Saa at dig vdi dit Ansict inted kan affmerckis eller forstaass som wsandrut eller vret er/ Hiemme vdi dit huss skalt du slige betracte oc her paa studere / at din tale/ oc dit Anfict i din tale met dit gantske Liff giffue dine staffrede oc dictede ord it skin oc prydelse met besynderlige lader.

Dette ere de Høffuiske / Philosophies oc kunsters første begyndelse oc grund / til huilcken dog ingen er bequem eller skicket vden han haffuer tilforn all blusel oc tuct aff badet oc toet/ Oc at han haffuer hans Ansicts naturlige farffue glemt hiemme/ oc taget en anden optenckt oc dictet farffue met sig eller til sig.

Procul ab aula qui uult esse pius.

Paa det Andet maat du haffue god act til den gantſke Gaardz wenige Partier oc anhengere/at du altit det vel kans forfare oc mercke / Oc dog vdi Factionen oc forſamlinge ſaa ſticke oc holde dig/ at du dig til ingen Part lettelige indmenger eller tilfalder.

Huorledis mand kand bekomme/ Deſligeſt oc beholde Herrers oc Førſters gunſt oc naade.

Om du formercker nogle Mend eller Quinder ſom ere vel kende oc hørde hoſſ Herren/ Da holt oc giff dig oc paa den ſide aff Skibet ſom ſterckeſt oc lyckeligſt er Du maat icke lade dig fortryde eller ſkamme at gøre kundſkaff / ſmigle oc ſette Briller paa den Gæck eller Narre ſom du viſt at Herren gider vel lidt: Thi du maat paa oc igennem alle haande Veye oc liſt gøre dig bekynd hoſſ Herren Saa tit ſom du ſtaar faar hans Anſict ſkalt du kunſtelige/enfoldige/ ydmygelige / dog ſmuckt gladelige oc løſtige ſticke oc holde dig / oc acte det faar en beſynderlig frygd oc glæde / at du maat være hoſſ hannem / Oc naar du met ſligt haffuer Lært huad ſom helſt Herren er emod eller met ſiden kant du lettelige oc vden vmage bekomme naade oc gunſt hoſſ hannem

Alt det Herren ſynis gaat at være det ſkalt du oc ſamtycke om du vilt fortiæne tack

Du maat oc vide at Tiene hannem effter ſin villge / oc ſticke dig effter hans tale / oc anamme den ſamme met lader/ Naar dig oc icke vil ſøme at tale / ſkalt du dog met ſynderlig facter ſamtycke hans Ord / oc met forundring roſe oc priſe hans anſlag etc.

Men naar du eſt hoſſ andre / da ſkalt du met ſtercke Baſſuner oc høy Røſt ſtedze Herrens loff vdrobe oc formere. Thi det kan viſſelige icke feyle/ naar du ſaa altid oc alle regne roſer oc priſer hannem/ At han io aff naagle forfarer ſligt/ oc betencker dig det ſamme met det beſte.

Met ringe oc ſmaa gaffuer ſkalt du gøre dig kundſkab.

Ydermere ſkalt du vdi Gaarden/ nu hoſſ denne / da hoſſ en anden met Skenck oc Gaffue dig indkøbe oc bekynd gøre/ men mere met ringe/ dog ſirlige oc bequemme Gaffuer end met ſtore oc kaaſtelige/ Paa det at du icke Fiſker met Guld Voder oc gør dig for ſtor bekaaſtning / denne Gaffue oc hendis verd ſkalt du met din ſmigrende tale / ſtor tilſegen oc god villge fra

dig

dig antuorde/ oc gøre din vndſkyldinge aff din ringe formue/ men naar Gud vnder dig ſtørre Rigdom oc mere Godz / da ſkulle oc din Skenck oc Gaffue være ſtørre. Summa / Store tilſegner Aff idelige Guld Bierg ſkalt du loffue oc tilſige.

Guld Bierg.

Huor ſomhelſt du kant bekomme it gaat Bytte/ der vocte dig at ingen encte iblant Guderne eller menniſken ere dig ſaa kær/ huilcken du vilde offuergiffue det ſamme. Men ver alſtedze dig ſelff den neſte / oc tenck til dit eget beſte / nytte oc gaffn. Thi vdi ſlige Sager ſom er Godz oc Pendinge anrørendis maat du vel ſkuffe oc bedrage din egen Fader. Til Hoffue er Værid vſtadigt/ vil icke ſtedze Blæſe en til villde / Derfaare naar Været er til vilde ſkal man det tage vare oc bruge/ Lad ingen Eed være dig ſaa Hellig eller høy faar huilcken du vilde lade tage dig it gaat Bytte aff henderne.

Den lycke oc det gode du kant faa vnd ingen anden

Vbicunq; ſpes lucri eſt, pudere non decet.

Der ſom du formercker at Herren er paa ſomme ſaare vred oc fortørnet/ Oc at den ene Partz anhang vil dog beholde offuer haanden oc vinde Striden/ Da ſtick oc holt dig ſtedze til den Hob oc Parti ſom beholde offuer haanden/ dog vdi ſlig maade at du icke gør dig den anden Part til euige vuenner/ Y den det kunde ſke oc komme dig til naagen beſynderlig baade oc offuermaadis ſtor fordeel. Thi Herrers oc Førſters gunſt oc naade pleyer tit at forandre ſig / lige ſom Været er vſtadigt oc ſig tit omuender. Summa / ſøg paa alle ſider din egen nytte/ gaffn oc Profit/ Betro ingen/ tilføy ey heller ingen naagen ſkade obenbarlige. Vocte dig oc at du icke anretter naaget Røcken vdi dit eget Huſſ / thi det vil kaaſte dig meget oc letter Pungen. Det er dig faſt nytteligere oc bedre at du eſt en Geſt/ end en andens Vert. Thi du ſkalt icke gøre dit Regenſkaff huor gaat køb du kant tilkomme eller Tære i dit eget Huſſ/ men faſt mere huad Fordeel du haffuer naar du it helt Aar gaar til Geſt/ oc æder met en anden.

Holt dig ſtedze til den Part ſom haffuer ſterſt oc meſt medhold.

Semper tibi proximus eſto.

Du ſkalt icke holde dit eget Røcken thi det gør dig ſkade.

Naagle ſtore Hanſe holt ſtedz faar øyen oc vdiære/ Til deris Røcken oc diſt holt dig / dog icke faar tit til en vdi ſeer/ Hoſſ den ſamme ver en glader oc ingen vflediger Geſt / ver

Huorledis du ſkalt ſkicke dig naar du gaar til geſt.

 løſtig/

lyſtig/brug mange løſtige oc ſinucke ſuencker / Dog at du ingen met ſamme Snack oc lyſtighed fortørner. Stingis du end paa ſkiolden met naagen Spitzig ſnack eller ſpe gloſe/det ſamme ſkalt du vdi ſpaat/ſkempt oc gammen anamme / ſkertzelige oc ſkemtelige met lader forſuare om det end vaare en alffuerlig ſnack / Sag oc Handel / Faar huer Mand ſkalt du vocte dig ſom faar din wuen / Betro oc obenbare ingen naagen ting/ huilcket dig i effterciden kunde komme vnder øyen eller til ſkade.

Der ſom nogen er dig wgunſtig lad ſom du det ſlet incet viſt.

Der ſom du formercker at naagle vdi Gaarden ere dig icke ſaare gode eller gunſtige / da lad ſom du det ſamme icke viſte i naagen maade/oc ſkicke dig dog met all tredſkhed oc behendighed til dem ſom en beſynderlig Ven. Loffue oc priſſ dem hoſſ den huilcken du viſt at der haffuer god kundſkaff met dem/ſaa faa de ſligt at vidde/Oc met ſlig Anſlag faar du dem til dine Venner igen / Eller at de io icke hade dig ſaa meget ſom førre / Faar al ting vocte dig / at du icke giffuer dem aarſage at vdøſſe deris vrede offuer dig oc gøre dig ſkade.

Vdi al Anden høffuiſk ſnack oc Finantzeri ver oc en løſtig talſmand oc Confabulerer.

Dabel oc alle Haande Leg ſkalt du ſky til Hoffue.

Vocte dig vel faar Dabel/ Thi mange ere løbne paa denne Stenklippe oc ſaa ilde ſtøtte / at deris Skib er gaaet til grunde / oc at de vdi ſtor fare nøgne ere ſømmede til Landz oc ſaare neppelige vndkomne.

Haff god act oc vocte dig offuer alt at du icke vdi det aller minſte dig beſmitter/ oc at du icke heller vdi det aller ringiſte findis at haffue wrœt eller handlet wrœttelige.

Brug al den lempe du kant at forſamle Guld oc Pendinge.

Vaage altid oc alle vegne / at legge oc ſaffne Guld oc Pendinge ſammen /oc dit Godz forøge / oc det ſamme vdi god gemme vel beuare/ Naar du da eſt bleffuen Fed nock/da optenck aarſage / lempe oc Veye huor du met god aarſage och beſked kant komme aff ſamme Hoff oc Tienſte (huilcket ſaare faa haffue hafft lycke til) oc ſiden ene faar dig ſelff Leffue vdi Fred oc rolighed.

Du

Du skalt icke stedze være hoss Herren / Icke heller være lenge fra hannem / Thi den stedze næruærelse gør foractelse oc lede / Oc den lenge frauærelse gør glemmelse.

Huorledis at en skal atspørge oc forskaffe sin fordeel oc baade.

At du oc kant for vden din skade naaget være fra Herren / da beger at forskickis vdi sendebudz viss / dog vdi slig Sager / som venskaff / gunst oc enighed kunde fødis / oc icke heller haffue for stor vmage paa sig / Saa kommer du stedze ny oc velkommen til Herren.

Stedze skalt du beklage dig oc trygle noget aff Herren.

Hoss Herren skalt du oc beklage dig høylige / Bed oc begær derfaare naaget aff hannem / Lige som de listige / Skøger gøre (met alle haande lempe oc lader) aff deris Bolskaff / lige skalt du ocsaa vdigennem besynderlige rencke oc alle haande middel begere oc trygle naaget aff Herren / Men dog om saadan ting skalt du bede / huilcke han vden sin store skade kan om bære oc aff hende / Som ere Beneficia / Cannicke dømme / Proffueste døme / Decanier / Abbedier etc. Men der som du icke kant bekomme slige Læn / da gør andre vd som ere bedre kende at de sligt begere vdi deris Naffn / dog dig til gode oc beste.

Til første begyndelse synis mig denne vnderuisning nock at være / Men her effter der som ieg seer oc formercker at du dig her vdinden sticker / da vil ieg dig end naagle lønlige oc besynderlige Sticke meddele oc vnderuise.

Den Anden Bog.

Det Første Capitel.

Om den store Herredag som Kongen holt oc huad der vaar faar alle haande Diur oc Fule/besynderlige huorledis at Kragen oc Kanninet kærde vdoffuer Ræffuen.

DEr al ting vaar beredt som faare staar/
Oc Herredagen nu begynter vaar.
Der forsamledis mange Kemper snare/
Oc vilde Diur fuld stor en skare.
Icke eniste Diur men Fugle saa vel/
Oc mange Herrer komme der faar sig sel.
Brun oc Isegrim vdi Gaarden til ære/
De lode Skenck oc Gaffuer met sig bære.
Der vaar høytid oc meget fest/
De giorde sig glade som de kunde best.
Aff Diur aldri slig glæde seder vaar/
De Dantzede der sammen par oc par.
Met Trommeter/ Skalmeyer oc andet spil/
Som Kongen haffde lat beredt der til.
Der vaar oc naack til alle Mand/
De saffnedis der baade til Land oc Vand.
Alle Fugle oc Diur komme der vdi Par/
Men Mickel som deris wuen vaar.
Den falske oc onde Pillegrim/
Brugede end nu sine gamle Rim.
Han kom icke did men laa paa lur/
At forraske andre enfoldige Diur.
De haffde vdi Hoffuit Discant oc Sang/
Alle Rætter vaare skinende samme gang.
Der saa mand Springe desligest oc Ficte/
Huer vaar der kommen alt met sit Slecte.
Somme Dantzede oc somme de Siunge/

Her bliffuer nu acter for stor ære at voare Døtter kunde vel Dantse Lære/ Mer besynderlige trenter oc krom/ Propheten Esaias tal her om. Huor slig wtuctig Dantz oc glædskaff staar Dieffuelen der vist met sin procesz gaar.

Oc legte paa Seckene at Piberne sprunge.
Kongen saa ned vdaff hans Sal/
Han glæddis ved den store Gral.
Der otte dage vaare omkomne rett/
Haffde Kongen sig til Bordz sett.
Met sine Herrer oc fick sig Mad/
Snackede Drack oc giorde sig glad.

De ringe Fattige oc enfoldige klage oc kære vel offuer de mectige oc listige som dem for wrette/ som oc her Kragen oc Kaninet kære offuer Ræffuen. Men naar de onde oc listige eyenskalcke oc Spitzhatte komme til ordz/ Da kunde de dem saa mesterlige vndskylde oc vd sno/at alle mand tror huad de sige

Drotningen vaar oc der tilstede/
Der kom Kaninet begynte at græde.
Naadigste Herre sagde hun hører til/
Oc i Herrer alle it vnderligt spil.
Forbarmer eder alle oc hører mig nu/
Huad ieg vil sige aff den lede tiu.
Jeg tror vist at ingen haffuer hørt/
Aff sligt it forredeligt oc listigt Mord.
Som Mickel Ræff vilde gøre mig i gaar/
Der Kloacken hart vid fire vaar.
Da sad han vden sit Huss/
Alt faar hans Slaat Malepartus.
Jeg mente vdi Fred faar hannem at gaa/
Oc saa hannem som en Pillegrim staa.
Sine tider læsde han saa syntis mig/
Thi gick ieg ret fram vel dristelig.
Det vaar min Vey om ieg skulde komme/
Til eders naade oc disse Herrer fromme.
Der han saa haffde fornummit mig der/
Han gick mig vdi mod den lede mer.

Jeg mente han vilde mig venlig anamme/
Da fattet han mig met sine ramme.
Oc tog mig mellem mine øern saa/
At min Hørelse mon mig slet forgaa.
Jeg mente mit hoffuit haffde værit borte/
Saa begynte det faar mine øyen at sorte.
Met sine kløR da tog han mig/
Oc kaste mig saa ret vnder sig.
Jeg tacker dog Gud som mig gaff naade/
Oc mig da halp aff samme vaade.
Jeg vaar vel læt oc spranck fra ham/
Derfaare bleff han mig vred oc gram.
At han mig icke beholde maatte/
Jeg løb vel fast der klaacken slo otte.
Da vaar ieg paa en Mil her nær/
Her seei Tegen alt aff hans kløer.
Jeg maatte oc lade hannem i pant/
Mit ene øre oc det er sant.
Fire Hul oc vdi mit Hoffuit vel store/
Som han mig met sine kløR da giorde.
Jeg vaar aldri nærmer død/
Lader eder forbarme denne nød.
At han icke mere actes eders naadis leyde/
Huem taar nu ferdis offuer denne heyde.
Men Mickel haffuer alle Veye belagt/
Ret som dette saa vaar sagt.
Kom merckenøye Kragen faar Kongen ind/

Mand taar icke
sette loffue eller
lid til den venli-
ge tale eller til de
gode ord som
mange giffue nu
i denne tid / thi
der er snig oc be-
drageri vnder.

Kragen bader
sig gerne altid/
Oc er dog stedze
lige huid.

Oc

Oc felde store taare offuer sin kind.
Han monne sin tale saa fram føre/
Som i skulle alle her nu høre.
Stor mectige Konge oc alder naadigste Herre/
Jeg fører eder ynckelige nye mære.
Jeg kan ilde tale det hører eders naade/
Mit Hierte vil bryste alt aff den vaade.
J Morgis før Solen monne opstaa/
Monne ieg met min Hustru vdgaa.
Som kaldis skarp næbbe aff alle Mand/
Da funde wi liggende paa min sand.
Mickel Ræff død oc i onde maade/
Han haffde foruent sine øyen baade.
Hans Tunge hengde langt vdaff hans Mund/
Han laa lige som en døder Hund.
Hans Mund stod aaben vid en spand/
Jeg begynte at robe arme Mand.
J mere ieg robte i stillere hand laa/
Jeg sagde vel tit eya eya.
Mickel han er nu alstens død/
Der aff haffde ieg stor sorg oc nød.
Hans død mig offuer maade forbarmede/
Min Hustru sig oc saare Jarmede.
Wi vaare sorgfulde meer end naagen tror/
Hans Hoffuit oc Bug ieg offuer foer.
Alt met min Haand følde ieg om kring/
Min Hustru stod op til hans kind.

Oc hørde nøye til om hun kunde/
Fornemme Liffsens Tegen i hannem naagle lunde
Men/ han laa saa død alt som en Steen/
Oc rørde huercken Hoffuit eller Ben.
Wi haffde vel sorit hannem død at være/
Men huor min fattige Hustru mon fare.
Det vil ieg eder obenbare dette sinde/
Som hun saa stod arme bedrøffuede Quinde.
Oc hiølt hendis hoffuit til hans Mund/
Der han dette fornam i samme stund.
At hun sig faar ingen ting tog vare/
Da fattet han hende met sine rammer snare.
Oc bed hendis Hoffuit slet aff hende/
Jeg forfærdis offuer maade samme sinde.
O Ve o Ve begynte ieg høyt at robe/
Han sprancк op oc begynte effter mig at snaabe.
Men ieg fløy bort det vaar min baade/
Ellers haffde ieg oc kommet der til maade.
Det vaar vel nøye at ieg kom bort/
Jeg fløy paa it Træ stod hoss en Port.
Der maatte ieg see huor den forreder stod/
Han od hendis Kød oc labede hendis Blod.
Hans hunger vaar stor det syntis mig/
Han haffde vel æt end fire slig.
Der ieg denne ynck haffde seet nu/
Aff denne onde oc forgifftige tiu.
Han leffnede slet inted lit eller stort/

Han løb saa bort der dette vaar giort.
Jeg fløy did igen alt som hun laa/
Oc fant der naagle Fiere/store oc smaa.
Aff skarpnebbe min Hustru kær/
At ieg dem kunde vise hær.
Eders naade oc andre Herrer saa vel/
Forbarmer eder offuer dette store wskel.

De som skam oc laster skulle straffe mest/ De bruge sligt selff som ieg haffuer læst. De komme derfaare vdi nød oc vaade/ Oc skulle pinis i Helffuede vden al naade

Herre heffne i icke offuer slig wræt/
Som ieg oc andre haffue fram sæt.
Oc at eders leyde foractis saa/
Det vil ilde vdi eders Rige staa.
Det vil oc sigis offuer den gantske Gaar/
Han er saa god der holder som flaar.
Oc ville derfaare alle Herrer være/
Det vaare faar nær eders Kongelig ære.

J dette Capitel merck Tuende Lære.

Naar det onde straffis icke tilbørlige / der vdi aff fødis meget ont.

Aff dette Capitel skal først Læris dette merckelige stycke/ at naar en Første eller Herre icke hanheffuer / beskytter oc beskermer det som Skel / Lou oc Ræt er / Saa at Skalcke oc Misdedere bliffue retuislige oc alffuerlige straffede / Da hender tit at de onde bliffue end verre end de naagen tid haffue værit tilforn/ J det at Herrerne ere faar milde oc faarbløde/ see igennem fingre oc spare Retuished / Ja end stundem obenbare Røffuere/ Tyffue oc Forredere villige lade løss oc slippe. Derfaare miste slig Herrer oc Førster tit oc offte hoss deris vndersaate oc menige Mand deris førstelige actsomhed oc tilbørlige fryct/ Redsel oc gode Rœcte. Vndersaatene skulle fast ydermere fryete/ ære oc prise Herrerne naar de tilbørlige straffede deris Vndersaatis ondskaff oc andre som vdi deris land

oc Ri-

oc Rige Røffue Fattige Købmend / oc andre forwlempe/ Dræbe oc Myrde/ Desligest oc de gode oc fromme beskytte oc beskerme oc faar offueruold fordagtinge oc forsuare. Thi den Hellige Lou er icke eniste giffuen faar deris skyld som ilde gøre/dem der met at straffe/ Men ocsaa til de frommis oc godis beskyttelse oc beskermelse / Paa det at andre / naar de saa see Misdedere retuiselige straffis dem spegle oc vdaff slig Lousens straff befrycte sig at gøre det som ont er. Thi Verden er saa ond / at faar den kærlighedz skyld som den ene burde at haffue mod den anden / det onde icke nær saa villige effterladis/som faar lousens feyct oc fare. Thi der Mickel effter sin fortienste (som før er hørt) icke bleff Dømd oc Ræt/bleff han fast dristigere / oc giorde siden meget mere ont end tilforn / oc Foractede Rongens leyde / Bud oc Befaling som her effter følger.

Til de frommis beskermelse er louen giffuen oc screffuen.

D. Sebastianus Brant.

Mercker op i Dommere paa Jorden ere/
Naar ville i dog ret vittige være.
At øse aff den rette Brønd oc kilde/
Oc vdi eders Hierter icke tencke saa ilde.
Mene i Louen er voren paa Bøge taap/
Eller at naagen Daare haffuer drømt hen/
At man icke skal haffue vdi act/ (de aap.
Huad de gamle haffue lært oc sagt.
Louen er aff Gud oc vaare foreldre sat/
Oc vindskibelige holdet baade Dag oc nat.
At Folck/Stæder oc mange atskillige Land/
Haffue holdet her vdoffuer met veldig haand
At man vdi ret værelse/ Maade oc Form/
Er bleffuen vid den rette Vey oc Norm.
Der er en værelse/form oc maade sat/
Der vdinden alting saare vel skicket oc fat.
Huorledis sig huer skal skicke oc holde/
Oc lade icke kærlighed vdi sig forkolde.

Louen er aff Gud / oc de Oldinge.

Huo videre eller sneffrere her nu vdgaar/
Den samme huercken Lou eller Ræt bistaar.
Huo Ræt skal side oc Dømme vel/
Den skal icke formeget betro sig sel.
Men søge Raad oc effter følge de Vise/
Da kan man stedze hans fromhed prise.
Men huor Louen vendis bagfaare/
Der forødis Landene oc Folckene saare.
Auind/Gerighed oc vrede bygge saa deris kram/
At Dommerne fylde der baade Bug oc Barm.

Altid skal Mand være forsynlig oc haffue act til sin Sag.

Huer Mand skal sig altid den stund han leffuer oc alle vegne frycte oc grandgiffuelige oc sig faar see / paa det at han icke bliffuer suigelige forrasket/ som Kragen her aff Ræffuen forraskis. Her vdaff Lærer Cirillus it Fabel oc siger. En hungrig oc sulten Ræff laa lønlige vdi en Hule / oc saa en sulten Raffn fluge alle vegne omkring/ som søcte effter sin Føde/ Thi lagde han sig slet ned paa Jorden lige som han haffde

It Fabel aff en Ræff oc en sulten Raffn.

værit død/ Der denne listige oc tredske Raffn saa hannem ligge som it død Aadzel / fløy han offuer hannem at forsøge om det vaar skufferi eller ey før han vilde hannem paatage / Oc den tid at Raffnen formerckede i gennem sitt skarpe Sind at Ræffuen leffuede / tog han en liden Steen i sit Næb oc lod den samme falde offuen ned paa Ræffuens øre/ oc sagde/ Du maat vide at ieg vel mercker din listighed / Thi lige som du tredskelige haffuer fornummit min Hunger/ Lige maade haffuer ieg oc lønlige forspeyet oc merckt dic tredske anslag oc suig/

Den ene vtro tror icke den anden.

Ja tit oc offte haffuer ieg slige som saa laae som du ligger deris øyen vdhacket / Ræffuen suarede / Jeg haffuer oc mange dine lige snappet hoffuedet vdaff oc opædet/ Raffnen sagde/ Ment du at fordi ieg vaar hungrig / icke skulde være vittig.

Druckenskaff forkrencker Fornufft oc Sind.

Druckenskaff oc Fraadzeri forkrencke oc besuerre ens Fornufft oc forstand/ Men Edruhed forøger oc styrcker det/ Ræffuen suarede/ mange ere vdaff vforsynlighed forderffuede oc til inted giorde / huilcke dog met stor kunst oc naade haffue været

begaff-

begaffuede / Tuert emod haffue oc andre (som haffue hafft saare ringe oc liden Visdom) met deris vindskibelighed oc gode Forsyn bekommet oc giort stor ting oc alting vel vdrett / Oc i det at du endelige ment at ieg haffuer lagt dig en suigelig Snare / Da lær her met at vdi blant Tyffuene er heller ingen trofasthed eller loffue. Derfaare gack din Vey oc al den stund du est vdi dette timelige Liff / da befrycte dig stedsse / oc ver altid oc alle vegne forsynlig &c.

Det II. Capitel.

Huorledis at Kongen bleff fortørnet aff Kaninens oc Kragens kæremaal / oc huad han sagde / Desligest huad han i denne Sag acter at gøre.

DEr Kragens oc Kaninens ord/
Vaare hørde vdoffuer Kongens Bord
Som de satte offuer Ræffuen fram/
Kong Nobel derfaare bleff meget grã.

Mangens viß-dom snart bort-gaar Naar hand stor vrede i sit hierte faar/ Vdi vrede oc hastighed taler mangen mand / Det verste som hand optencke kand.

Han sagde ret vredelig paa den loffue/
Som ieg er plictig min kære Frue.
Jeg vil dette onde saa ærlige veder gøre/
At alle skulle det see oc spørge.
At min Leyde oc Bud foractis saa saare/
Jeg vaar forsant en stor Gæck oc Daare.
At ieg slap denne falske Foß och høß/
Saa velvillige bort oc aldelis løß.
Oc trode hans Løgn mere end ieg skulde/
Thi haffuer han mig skuffet ret til fulde.
Jeg giorde aff hannem en Pillegrim god/

Han skulde til Jerusalem paa sin Fod.
O huor smurde han Hunig om min Mund/
Men min Drotning volte at den lede Hund.
Saa vndkom samme gang faar mig/
Hun trode hans tale ret slemmelig.
Jeg er dog icke den eniste Mand/
Som aff Quinde Raad i dette Land.
Haffuer faait skade eller kommet vdi fare/
Vebner eder alle oc værer vel snare.
Lode ieg hannem saa hans villge fuldføre/
Han skulde voss oprør oc Perlemente gøre.
Wi maatte voss skamme om wi det gøre/
Tencker her til baade smaa oc store.
Han er offuer maadis en led oc listig tiu/
Det vaar han i fior oc er end nu.
I Herrer rust er æder oc eders Suenne vel/
Jeg vil oc fare did met eder sel.
Wi ville hannem snarlige gribe oc Fange/
Han skal voss ingelunde kunde vndgange.
Wi ville met alffuore saa effter hannem driffue/
Han skal icke vide huor han skal bliffue.

Jeg vilde gerne vide huad sig den løde neffne/ som Quindfolcks skuff icke skulde giffue effne.

Thi vilde ieg gerne læris her obenbare / For huilcken ieg skulde tage mig vare Merck fortelige denne Regel aff mig/ At du stedze oc idelige skalt vocte dig.

Oc bede Gud trolige at hand dig vil beuare/ Da slipper du vel vden fare.

J dette Capitel merck Trende Lære.

Først skal her læris at huer Quinde skal være viiss oc forstandig / oc sig saare vel betencke huad hun vil raade sin Mand /paa det at hun der vdoffuer icke beskemmis eller bespaaris naar samme hendis Raad icke faar en god framgang/ Lige som Kongen her oc beskylder sin Drotnings Raad at haffue volt Ræffuens forløsning oc bortkommelse.

Quindfolck skulle fuld vel betencke sig før end de raade deris Husbonder noget.

Det Andet/En Herre skal være viiss/forsynlig oc grandgiffuelige acte om det samme Raad hans Quinde eller Hustru giffuer hannem er gaat oc nytteligt / Paa det at hannem icke siden angrer/ at haffue giort effter hendis Raad / Lige som Kongen her oc haffuer bag anger at han haffuer effterfuld sin Drotnings Raad oc sluppet Ræffuen. Thi en Mand er fastere aff Nature end en Quinde/Derfaare er det hannem oc spaatteligere oc foracteligere naar han faar nogen skade aff Quinde Raad/end Quinden som sligt Raad vdgiffuer/naar hun det vden suig vdi en god mening haffuer vdgiffuit / Thi Quindfolck ere suage / wfuldkomne oc wbestandige Creatur Men en Mand er vdaff sterckere Conplexion / Derfaare bør hannem oc at være mere standafftig oc haffue mere forsynlighed.

Bag raad er quinde raad.

Dygdernis Hukommelsis Bog siger.

En Viiss/erlig/from oc dygdelig Mand/
Holder sin kære Hustru paa min sand.
J al ære/oc pryder hende vel/
Oc elsker hende lige ved sig sel.
Thi hun sine lader oc gerninger alle/
Skicker stedze at de hendis Mand befalde.
Mange søde ord hun hannem giffuer/
Der met hun hans vrede tit fordriffuer.

Det III. Capitel.

Huorledis at Kongen vredelige rustede sig met alle Diur oc Fule at søge effter Ræffuen huilcket Brun oc Jsegrim saare vel behagede.

Brun oc Jsegrim disse baade/
Glæddis vid Kögens tale offuer maade.
De haabedis at bliffue heffnde nu/
Offuer Mickel Ræff den lede tit.

De tore icke tale / thi kongen vaar vred/
Han reff sine klæder/ oc hans tender bed.
Han bleff fortørnet meer end naagen tror/
Drøtningen sagde Herre huad skulle disse ord.

Ve offuer ve maa den sig vente/ Som lader sin Quinde regere i sit regemente. Vilt du endelige vel fare oc leffue vdiære / Da lad hende ingelunde spillet regere.

Jeg beder eder naadis høymectighed/
Suerger icke saa lettelige naagen Eed.
Vredis icke heller saa hastelig/
Anammer disse Raad nu aff mig.
J vide icke end ret sandhed her om/
Om Mickel er ret ond eller from.
Vaare Mickel her Personlig vdi gaare/
Somme skulde icke kære saa saare.
Som disse her nu gøre alle Fem/
Louen siger Audi alteram partem.
Den kærer end stundem som haffuer wræt/
Jeg holt Mickel ret from oc slett.
Oc tog mig icke vare for dette Ry/
Thi halp ieg hannem at han kom aff By.
Eders naade giorde ieg alt dette til beste/
End dog at det er kommet til det verste.
Mickel maa nu være saadan som han kand/
Han er dog en viiss oc forstandig Mand.
En tredsk Raadgiffuere alt paa min sand/
Hans lige findis icke i dette Land.
Han er stor aff Slæct det vide i vel/
Derfaare O Herre betencker eder sel.
At i icke forhaste eders egen ære/

Jere

J ere dog offuer dette Land en Herre.
Mickel kan faar eder ingen stedz bliffue/
Ville i hannem Fange eller affliffue.
Eders Dom monne stedze faar sig gaa/
Leoparden sagde det er alt saa.
Herre det kan eder ingen skade gøre/
At i Mickel selff til ordz høre.
Det kan eders naade huercken skade eller fromme/
Derfaare lader hannem selff til Ordz komme.
J ere dog siden alt lige nær/
At gøre huad Dom oc Ræt er.
Effter eders Drotnings Raad lader denne Sag
Wi raade det oc alle som her staa. (gaa/
Jsegrim sagde det kan inted skade/
At wi hielpe och til det beste Raade.
Her Leopard hører mig end naaget met/
Alt stode Mickel her paa denne sted.
Oc kunde sig forsuare faar denne tale/
Som disse tho Kragen/ oc stacket hale. Stacket hale er Caniner.
Offuer hannem nu kære oc sette fram/
Jeg ved dog en anden Sag met ham.
Faar huilcken han haffuer sit Liff forgiort/
Jeg vil dog huercken lit eller stort.
Nu tale her om paa denne sinde/
Før ieg hannem her i Gaarden kan finde.
Men offuer dette altsammen som han her giore/
Tilsagde han Kongen en skat hoss bøge Ore.

Icke langt derfra hoss Barnehyl/
Der skulde han finde Guld oc Sølff.
Huilcket han dog Løy ret slemmelig/
Oc giorde Kongen sligt it suig.
Han haffuer oc løyet vel meer end dette/
Jeg vil vel gaa met hannem i Rætte.
Mig oc Brun haffuer den lede kattiff/
Giort ont thi vil ieg voge mit Liff.
Aldri kom ret sandhed aff hans Mund/
Nu ligger han vde som en Hund.
Røffuer oc Myrder som huer Mand ved/
Vden faar Gaasekil paa den store hed.
Men huad Kongen oc eder synis gaat at være/
At wi det samtycke/er voss selff stor ære.
Haffde han selff villet hid kommet/
Han haffuer disse tidinge vel fornummet.
Aff Kongens Løbere som Breffuene bære/
Kongen sagde huad skal dette være.
At wi alle effter hannem skulle bide/
Gører flux rede wi ville strax Ride.
Inden Fire eller paa det lengste sex dage/
Da vil ieg gøre ende paa denne klage.
Huad tro i / denne onde oc falske Mand/
Hand skulde snart forøde it helt Land.
Gører eder rede alt det i kunde/
Tager oc met eder alle eders Hunde.
Eders Harnisk/Kneffuelspiud oc gode Kaarder/

Huo sig først betencker naar gerningen er giort/ Hans anslag duer for sant icke stort. Gode anslag kunde altid meget fromme/ Vel den som dem i tide kand ramme.

Bøsser/Poløxer/lange Spidse oc Hellebaarder.
Bruger eder ærlige/vocter paa mit Liff/
Jeg vil oc mandelige bruge min kniff.
Gøre i desligest oc acter her paa/
Om ieg vilde naagle til Ridder slaa.
At i det Naffn erlige kunde bære/
Wi ville aff sted paa min ære.
Alt faar hans Slaat som kaldes Malepartus/
Oc see huad han haffuer Raaget i sit Huss.
De sagde Naadigste Herre drager aff sted/
Wi ville alle veluillige følge met.

J dette Capitel merck Trende Lære.

Først skal her merckis at alle som daglige ere til Hoffue nærucærendis hoss Herren / stedze oc almindelige Belacke/ Baguaske oc becklicke de andre som icke saa daglige ere i Herrens nærucærelse oc besynderlige dem som de hade. Lige som Jsegrim her oc gør vdi Ræffuens frauærelse/ skiuder flux effter det beste han kan &c. Derfaare sige de gamle Vise / Huo er den som kommer til stor ære oc verdighed oc der effter icke Tiranniserer / Huo haffuer omgengelse met den onde / oc icke forwlempis eller beskadis ? Eller huo haffuer sin værelse vdi Herrers oc Førsters Gaarde / at hans gode Røcte oc ære icke forkrenckis/ Ræt er deris Tale som haffue sagt / Førsternis troskaff/ kærlighed oc loffue mod deris Tienere ligniss ved en vtro oc løss Quinde/huilcken nu elsker en/oc i Morgen en anden/oc er den siste altid den kæriste &c.

Herre Tieniste haffuer fare met sig.

En erlig oc dydelig Dannequinde maa sig met tuctige oc tilbørlige ord oc tale vel vndskylde/ oc hendis Herre oc Husbonde sactmodelige oc met lempe tiltale oc til Fredz stille / Oc icke met Staalte/ Hoffmodige/ traadzelige/vred tale oc sender/

Vdi spagferdighed oc taalmodighed skulle Quindfolck gøre deris vnskylding

Ellers

Ellers retter hun inted andet vd / end lige ſom hun vilde vdſlycke en ſtor Ild met fed Olie. Derfaare ſiger Salomon / En vred oc trætwren Quinde er lige ſom it dagligt drøppefald naar det Regner ſaare / Huo hende oppeholder han holder oc Værit op / oc vil beklemme Olien met ſine Hender / Her forſtaas / at det er icke mueligt / at man en ond oc trætwren Quinde kan ſtille / Men Doctor Knippelmand / kan end naaget gøre her til / Rennert ſiger.

En vred oc trætwren Quinde er it ont Creatur.

Doctor Knippelmand eller Docter heſlekæp

Rennert ſiger.

Saare ſielden haffuer han god Fred oc Ro
Som faar en ond Quinde vdi ſit Bo.
Thi inted ont / forgiffcigt eller vredeligt
Findis naagen tid aff art oc natur. (Diur
Verre / end en forgiffcig Quinde aff art /
Thi hun fortørnis vden aarſage ſnart.
Men huilcken en god Quinde bekommer /
Aff henne bliffuer han ocſaa frommer.
Han maa oc ſigis en god oc ſalig Mand /
Thi hun met hendis tuct oc ære vel kand.
Forøge begge deris Godz / Røcte / ære oc herlighed
Hun er en Krune aff dygd oc verdighed.
Sielden vederfaris hende naaget ont paa min ſand
Som hendis huſbonde ret elſker oc omdrage kand.
Manden ſkal hende oc elſke oc holde ſkøn /
Saa giffuer dem Gud baade ſlig en Løn.
At de vdi glæde deris alder her driffue /
Oc her effter met vaar Herre Chriſto bliffue.

En from Quinde lignis vid en kaaſtelig Guldkrune / beſat met Perler oc dyrebar Stene.

Vdi alle Sager ſom ere Retuiſe oc ſømmelige at fremme den menige Mandz Sag / nytte oc profit oc det ſom icke ſtercker ſig mod Gudz ære / Der vdinden ere vnderdanene deris forordinerede oc tilſkickede øffrighed ſkyldige oc plictige at være følafftige oc lydige vdi alle maade. Ellers / der ſom de her vdi ere genſtridige / Da tilføyer Gud en anden / oc maa vel

ſke

ske en fast verre Offrighed / som slig genstridighed oc vlydighed haardelige straffer oc hefftner.

Offrigheden er mand al lydactighed skyldig oc plictig.

Roma: 13.
Tit: 3.
1. Pet: 2.

Her Hans aff Suartzenberg.

Lydighed biudis voss i Scrifften vist/
Vor øffrighed at være vden list.
Den onde saa vel som den gode/
Oc ingen begere at opryeke met Rode.
Men i bedre hun er i mere voss bør/
At taale oc lide alt huad hun gør.

Det IIII. Capitel.

Huorledis at Greffuingen atuarer Ræffuen / oc obenbarer alle Raadslag/om den store rustning som vaar besluttet oc giort offuer hannem.

DEr dette Raad vaar besluttet saa fast
At Kongen vilde aff sted met hast.
Faar det faste Slaat Mickels Huss/
Som oc bleff kaldet Malepartus.
J det samme Raad vaar Greffuingen met/
Thi løb han alt det han kunde aff sted.
Oc vilde Mickel de tidinge kund gøre/
Oc om al ting/hannem ret sandhed føre.
Huor tit sagde Greffuingen O Mickel kære/
Nu vil det(synis mig)aldelis være.
O Frende see nu vel nøye til/
Her vil nu yppis it vnderligt spil.
Du est it Hoffuit vdoffuer voss alle/
Skulde du voss nu alt saa frafalde.

Wi maatte vel græde saa mange wi ere/
Naar naagen aff voss haffde klage eller kære.
Da kunde du vore Sager saa forsuare/
At wi faar ingen ting taare bære fare.
Saare skønlige kant du din Fallacie/
Met saadan stor oc sørgelig Lamentacie.
Monne Greffuingen fram til Mickels huss gaa/

Den som søger argelist oc løsactige rencke/ hans hierte stinger fult aff onde suencke.

Oc fant hannem strax vden Porten staa.
Han haffde grebet tho Duer Vnge/
Som vilde flue oc icke kunde.
Aff deris Rede monne de saa falde/
Mickel sagde kommer hid nu alle.
Wille i nu flue for i faa Fiere/

Det er vel ret oc intet wlige/ At de fromme fra de onde vige.

Huad det vil kaaste skal ieg eder Lære.
Der han nu haffde faaet disse Duer slig/
Da saa han Greffuingen komme nærmer sig.
Han bleff staaendis oc bidde til han kom/
Oc sagde værer vel kommen Grimbart om.
Den kæriste iblant mine Slæctinger alle/
J løbe at Sueden aff eders Ansict mon falde.

Huo gerne ny Tidinge høre vil Hand squalder gerne oc liuer der til. Sligt wnytte Folck skalt du sky/ Vilt du icke komme i ont Røcte oc Ry.

Kære huad haffue i faat Tidinger at bære/
Greffuingen sagde Ja kære frende diss værre.
Jeg haffuer Budskaff dog icke de beste/
Liff oc Godz er tabt paa det neste.
Kongen haffuer sorit met sin egen Mund/
At i skulle dræbis vden al miskund.
Han haffuer tilsagt baade store oc smaa/

At inden sex Dage skulle de hid gaa.
Met Bøsser/Spiud/Arbøst oc Staffslinger/
Deris Høffuitzmand er Pelle met den krogede fin-
Alle raade de til eders forderff oc skade/ (ger.
Huad i her til ville gøre eller lade.
Betencker eder vel thi i ere viiss/
Brun oc Isegrim haffue nu stor priss.
Hoss Kongen oc holdis i stor ære oc act/
At gøre oc lade dess haffue de mact.
De ere bedre hørde hoss hannem dette sinde/
End ieg hoss eder aller kæriste Frende.
Isegrim haffuer oc sagt obenbare dere/
At i en Forreder oc Røffuere ere.
Han er eder hadskere end naagen ieg ved/
Han bliffuer vist Marskalck inden paaske tid.
Kaninet oc Kragen lode oc deris Sag forstaa/
Jeg rædis vel saare huor det vil gaa.
Om Kongen eder finge vdi slig vreder hu/
Skarn skarn kære frende huad sige i nu.
Sagde Mickel er der inted andet paa ferde/
Disse skarns Sager ere icke stort verde.
Ere i forferde faar slig en liden ting/
Jeg acter end anderledis at køre omkring.
Haffde Kongen end sorit met alt sit Raad/
Oc haffde de mig fundit paa skinbar Daad.
Jeg kan mig dog vndlede naar ieg vil/
Oc vil oc vel komme i det øffuerste spil.

Eget loff lucter som de vise monne lære/Oc kand ingen slemmere ting paa Jorden være.

De maa fast Raade baade hisset oc her/
Det duer dog inted vden ieg er der.
Lader det men fare det haffuer ingen nød/
Kommer ind Frende oc æder øl oc Brød.
Disse vnge Duer skulle i oc haffue/
De gøre fuld gaat i eders Maffue.
I kunde dem opsluge oc icke tugge/
Thi de vaare icke end aldelis flygge.
Den marff vdi Benene som Hunug/ er søt/
Føler til paa Brysted huor det er bløt.
Jeg æder gerne slig vng oc lat spise/
Min Hustru holder oc den samme vise.
Kommer ind hun skal oss kærlig anamme/
Hun haffuer vel meer aff dette samme.
Men aff denne Sag lader hende inted høre/
Det skulde hende ellers saare ont gøre.
Hun er meget blødhiertig oc sørgelig/
Faar en ting som inted haffuer paa sig.
Hun Daaner strax baade bag oc faare/
Naar hun formercker ieg skal aff gaare.
I Morgen Aarle om eder synis saa/
Da ville wi til Kongens Gaard gaa.
Kære Frende ville i oc gøre mig bistand/
Ja met Liff oc Godz paa min sand.
Sagde Greffuingen det skulle i fornemme/
Jeg vil eder i ingen ting forsømme.
Skulde end Kongen paa mig bliffue vreder/

Kære Frende ſagde Ræffuen ieg tacker eder.
Grimbart ſagde/ Frende i maa vden fare/
Gaa met mig oc eders Sag forſuare.
Thi Leoparden gaff her til først ſamtycke/
At ingen ſkulde ſige eder naagle ſticke.
Onde eller gode naaglelunde/
Al den ſtund i eder forſuare kunde.
For alle ſager eder ſigis oppaa/
Droningen ſamtycte dette oc ſaa.
Nu vel ſagde Ræffuen Huad ſkader mig da.
Vil Kongen oc Droningen ſligt vnde/
Ingen ſkal mig da naget ſkade kunde.
Min ſag bliffuer god det ved ieg vel/
Naar ieg maa ſaa alt forſuare mig ſel.
J det ſamme gick Ræffuen vdi ſit huſſ/
Met Greffuingen hans frende vdi Malepartus.
Ræffuitzen ſtod op mod dem gode quinde/
Værer velkommen ſagde hun vel hundrede ſinde.
Hun beridde ſtrax maden met en haſt/
Duerne lod hun oc ſtege vel faſt.
De ſamme ſom Ræffuen met ſig bar/
Hun vaar met al ting lyſtig oc ſnar.
De ode baade Duer oc andet opſlet/
De bleffue dog icke ret halffue met.
Haffde Duerne været flere de haffde faait rom/
Thi Greffuingens Bug vaar gantſke tom.

Greffuingen trøſter Ræffuen oc giffuer ham nem raad.

I dette Capitel Merck Fire Lerdomme.

Den ene ven skal den anden icke forlade/ men gøre hannem bistand i alle maade.

Først skal her forstaais oc merckis vdi dette Capitel at en trofast Ven skal ingen vmage eller tienste spare faar sin gode vens skyld at gøre hannem hielp / trøst oc bistand naar behoff gørs/ Lige som Greffuingen her oc gør oc handler mod Ræffuen. De gamle vise sige it fornufftigt Menniske som haffuer sin omgenge oc værelse hoss gaat/ erligt oc trofast Selskaff skal icke acte sig at leffue naar han skillyes der vid eller kommer derfra. Oc naar slig en Ven icke kan hielpe / da skal han dog trøste oc husuale aff sin gantske formue. Thi en tro ven skal faar den anden sit eget hierte vdgiffue oc villige frambiude / Oc naar slig trofast forbindelse / selskaff eller stalbrøderskaff opløsis / da er oc deris Leffnit forminsket / oc deris øyen ere formørckede.

En ven skal atuare hin anden for skade.

Det Andet. En tro Ven skal atuare den anden faar sin skade / naar fare er paa ferde / Som Greffuingen her atuarer Ræffuen / Men huorledis at den som bliffuer atuaret skal holde sig det lære de gamle Vise met slig tale. Den ting som gør en mistenckt vdi en Sag (For huilcken han bliffuer atuaret) oc kan komme hannem vdi nød oc fare/ oc han vil det dog icke tro/ Den samme skal dog samme kundskabere icke røbe/ naar han ved at han er god/from/ enfoldig baade aff Leffnit oc omgenge. Men han skal vel acte oc see huad ont eller gaat i samme Sag er betagt oc skiult. Er der encten ont eller gaat vnder/ det kommer eniste hannem vid som bliffuer atuaret/ Den som atuare hannem kommer det inted vid oc haffuer der huercken ont eller gaat vdaff/ Men at han all eniste gør fylliste den elskelighed oc forplictede tienstactighed/ som han haffuer til sin Ven &c.

Huorledis at den som bliffuer atuaret skal holde sig.

En viss Mand skal icke befrycte sig.

Det Tredie / En viss Mand skal vdi nød oc fare være letsindig oc besindelig. Oc vdi ont ting eller aff onde tidinger icke fortuiffle eller forsuffe paa det at hans ven sig icke gremmer. Lige saa trøster Ræffuen sig oc selff. Der ere Trende

slags Folck vdi Verden sige de gamle Vise. De Første ere forsynlige / oc kunde met deris forstandige oc vise tancker (saa meget som mueligt er) vnduige oc vndgaa det som farligt er oc vaade henger hoss. Lige som de hilbrede vocte dem faar Siugdom/ De Andre ere blødhiertige oc angergiffne i deris sorg oc modgang / oc forsuffe slet at søge veye oc lempe met huilcke de kunde bliffue hulpne. De Tredye ere tunghiertige/ oc aff groff Forstand vide sig slet inted at hielpe mod slig fare oc genuordighed de vidde icke heller naar de ere komne i naagen fare eller sorg huor de sig igen skulle vdføre oc hielpe men ere tuilraadige vdi alle maade / Men en fornufftig oc viss Mand skal vdi nød/ sorg oc modgang være besindelig / oc ingen sorg eller modgang sig saa nær tage / at han der vdaff falder vdi mishaab/ Thi lycken hielper den dristige &c.

At vocte sig for skade.

En Viss Mand skal vdi fare vel besinde sig oc icke forfæris.

At Ræffuen roser sig selff at være vdi alle raadslag det geffueste oc ypperste hoffuit / det er maa vel skee fast sandere end gaat oc gaffnligt. Johan Morslin vdi Fru wtroiss krigsrustning tal her om saaledis &c.

Mickel vdi alle raadslag det ypperste Hoffuit.

Fru Wtro.

Huorledis kan Rætten gaa sin rette kaarss/
  Naar falskhed sider vdi raadet offuerst til Bordz.
Thi wtro oc falsk Mynt alle vegne ere/
  Oc regere alle statze i Verden mon vere.
Sandhed bliffuer nu saare lidet bekend/
  Thi Verden er met gerighed forblend.
Egennyttighed kommer oc ont aff stad/
  Stor wtro voxer aff gammelt had.
Huer øffuer sig nu aff all formue/
  At tiene faar øyen smigle oc liue.
At de her met komme vdi mangis gunst/
  Men de fromme foracte dog denne kaanst.
Oc i denne stat ingen ræt opgaar/
  Vden den som en stor lycke faar.

Faar sin wtroskaff oc synis dog/
At vere from oc goder nock.
Vden blysel fører han sin Gerning oc Sag/
Acter ey gud eller naagens ro oc mag.
Slig en setter Fru wtro offuer alle/
Oc monne hannem en velbeskeden Mand kalde.

Det V. Capitel.

Huorledis at Ræffuen roser sine Børn/ oc om anden dagen/ gick han met Greffuingen til Kongens Gaard.

Ræffuen sagde kære Frende Grimbart/
Disse ere vist aff den rette Art.
Huor behage eder disse Børn min/
Store Røssel oc den lille Reynardin

Den gamle Siduane ingen gerne forlade vil / som hand vdi Vngdommen haffuer vant sig til.

De skulle forøge vort slæcte fuld vel/
De begynde allerede at føde sig sel.
Den ene tager en Kylling den anden en Høne/
De kunde oc fuld vel i Vandet sømme.
Effter Ender fede baade tamme oc vilde/
Være sig aarle oc være sig silde.
Jeg maatte vel tiere sende dem paa Jact/
Men ieg maa først lære dem at haffue act.

Den sine Børn lader vore aop/ som onde Neller høyt met taap/ Oc deris ondskaff icke straffe vil / han faar at forsøge Heli spil.

At de sig kunde vocte faar alskens fare/
Faar Jegernis list/ faar Hunde oc Snare.
Haff de ieg optuctet dem som ieg vilde/
Huor tit skulde de voss gøre gilde.
Met alle haande Mad som wi gerne æde/

De

De ere velwillige oc stedze rede.
De slæcte paa mig oc ere mig lige/
De lege deris leg ret suigelige.
Met andre Diur som dem hade/
At de slet inted aff dem baade.
Struberne aff mange da bide de sønder/
De skaane icke end Kongens egne Bønder.
Alt det de Fange det gøre de snart/
Mig synis de ere aff den rette Art.
Greffuingen sagde/O huilcken stor ære/
Monne det en erlig Mand være.
At haffue slig Børn alt effter sit sind/

Det er icke let tel-
gen at vorde god
Den vdi vng-
dommen staar
alt tuert emod.

Som saa vel som Foreldre kunde sancke ind.
Jeg glædis her vid alt paa min Eed/
At ieg slig vdi mit Slæcte ved.
Wi ville sagde Mickel dette lade staa/
Oc ville nu baade at Soffue gaa.
Frende i ere trætte det seer ieg val/
De ginge til Seng paa den store Sal.
Som vaar strødder met Hø oc andet Røer/
Did gick oc Ræffuitzen met alle hendis Møer.
Mickel vaar sørgfuld dog vilde han icke/
At naagen skulde vide her aff it sticke.
Saa laa han den gantske Nat vdi duale/
Jnd til om Morgenen at Hønsene mon gale.
Da sagde han til sin Hustru kære/
O Hustru i skulle eder icke forfære.
Thi Grimbart min Frende lod mig forstaa/
At ieg maa met hannem til Kongen gaa.
Dog beder ieg eder at i gremme eder icke/
Om end naagen om mig siger naagle sticke.
Men vender al ting til det beste/
Oc foruarer vel vort Slaat oc Feste.
Ræffuitzen suarede hannem strax igen/
Huad nød trenger eder der hen.
Det er vnderligt at i did saa lenge/
Der i der vaare vilde de eder Henge.
Ræffuen sagde / Hustru i sige vel rett/
De haffde i sist vel effter mig sett.

It gaat raad vdi nød oc fare er betre end me-get guld.

Somme

Somme vaare mig hadſke oc vnte mig ilde/
Det gick dog icke alt ſom de vilde.
Lycken er vnderlig hun ſetter ſomme/
Til bage/ſom gerne ville være framme.
Jeg maa der være ieg haffuer det iæt/
O gremmer eder icke min kuſſe plæt.
Gører eder men glade oc vocter eders Huſſ/
Jeg acter denne Sag icke vid en Luſſ.
Jeg kommer igen om ieg kand/
Inden Fem dage alt paa min ſand.
Der met gick han ret Veyen fram/
Greſſuingen hans Frende fulde ham.

J dette Capitel merck Tuende Lærdomme.

Børn ſkulle icke haffue deris egen villie.

Til det Førſte ſkal her Læris aff dette Capitel at foreldrene ſkulle icke tilſtede børnene deris egen villie. Som Ræff beuen her tal om ſine Børn at de effterfølge deris egen vilge/ begering oc vellyſt. Thi Børnenis egenſindighed oc ſtiffhed ſkal icke eniſte her ſtraffis met Gallye/Steyle oc Suerd/ Men Gud vil dem oc met heluedis Jld euindelige vden ophørelſe plaffue oc ſtraffe. Derfaare atuarer Salomon forelderne at de faar ingen deel lade Børnene haffue deris egen vilge / men met Riſet ſtraffe dem/ oc der ſom de det gøre da frelſe de Børnenis Siæle vdaff Helſſuede/ Oc der ſom de det icke gøre / da ſkulle Børnene met ſlig deris egen vilge brende vdi Helſſuede til euig tid.

Børne tuct er ganſke foracter.

Nu ſeer man daglige at vdi Tydſkeland / Danmarck oc anden ſtedz mere / er ſaa gaat ſom ingen Børne tuct / ſaa at man maa ynckis vid Thi den gantſke Verden er her til ſkicket nu om ſtunder / at deris Børn kunde vel lære at købſlaa oc at handle / oc ſaa at bliffue Rige. Lige ſom wi ſlet ingen Pre-

dicanter/Regenter eller befalings Mend haffde behoff/ som voss skulde faare staa/ Regere oc Lære &c. Jngen taar tro at slige kunde menighedz beste vel forestaa oc trolige mene huilcke aff deris Barndom inted andet end deris eget nytte/ fordeel oc baade søge/ Tiene gerighed oc ere oplærde vdi Finantzeri oc tredskhed/som Købmend/Kremmere oc andre slig &c.

Sebastianus Brant siger.

Crates merckelige Spraocke om Børn/ som ilde optuctis.

Mester Crates sagde ieg vil icke skempe/
Taare ieg det gøre met naagen lempe.
Jeg vilde robe høyt vid mig ene/
O i Daarer huad monne i mene.
At i eders Børn ville saffne Pendingen god/
Oc bære der offuer saa stolt it mod.
Oc forsømme dem vdi kunst oc Lære/
Derfaare det offte alt saa vil være.
At naar i søge lyst oc glæde aff dem/
Da komme de vanuittige som Gæcke frem.

Lycken er mangfoldig.

Faar det Andet skal her merckis/ at lycken som Ræffuen siger er mangfoldig/ atskillig oc omskifftelig. Thi Hedningene i det at de haffue forfaret/ at en ting bekommer oc lyckis en til gode/ gaffn oc profit/ oc den anden til skade oc forderff/ Derfaare haffue de actet lycken faar en Gud/ huilcken alting saa veldige mod alle Menniskers Fornufft/ Natur oc kunst gør/ driffuer oc forandrer. Men endelige er lycken Gudz mact/ huilcken han øffuer oc bruger hoss huem/ vdi gennem huem oc naar han vil/saa at vilgen haffuer slet ingen aarsage.

Gud alsomeniste giffuer lycke oc vlycke.

Treno: 3.

Derfaare kan ingen igennem sin egen Fornufft oc visdhed fly sig selff naagen lycke til/ eller faar vlycke sig beuare. Thi Gud skicker baade lycke oc vlycke/paa det at man sig paa ingen anden ting skal fortrøste vden paa Gud aleniste. Jeremias siger. Huo er den der siger/at vdaff Herrens Mact icke vdgaar baade lycke oc vlycke.

Summa

Summa Gud alenište haffuer all ting vere sig lycke eller wlycke vdi sin haand. Oc i det at alting flyder aff Gudz haand/ da skulle wi effter Salomons Lære / vdi de gode dage de onde/ oc vdi de onde dage de gode ihukomme / Det er vdi de gode Dage skulle wi Gudz naade oc gode vilge anamme oc bruge oc end da frycte Gud / oc icke paa den gode lycke / men paa Herren selff forlade voss. Thi den samme som haffuer giffuit det gode/ kan oc det onde forlæne. Derfaare vdi de gode Dage da befrycte dig / oc vdi de onde haff it gaat Haab / Men tro stedze vdi Herren oc kast din nød/sorg oc omhue paa hannem/ han skicker dig vel lycke eller wlycke effter sin vilge.

Gud giffuer baade det gode oc det onde.
Esa: 45.
Eccle: 7.

Set icke din Sag paa timelig lycke/
Hun haffuer hoss sig mange onde sticke.
Bliffuer aldri stedze/stadig/ fast eller ret/
Thi bliffuer hendis Naffn lycken her set.
Mand siger almindelig den haffuer lycken stor/
Som naaget gaat hender oc Rigdom faar.
Huilcket dog wuisselig kommer oc staar/
Oc som it Hiul vel snilt omkring gaar.

Lycken haffuer mange vnderlige vilkaar.

Det VI. Capitel.

Huorledis at Ræffuen met Greffuingen sin Frende gick anden gang til Kongens Gaard/oc huorledis han giorde sit Scrifftemaal paa Veyen.

Ræffuen oc Greffuingen ginge offuer en Hed
Som kalledis Black hun vaar vel bred.
Til Kongens Gaard alt den rette Vey/
Jeg frycter her bliffuer en vnderlig Rey.
Sagde Ræffuen det maa mig skade eller fromme/
Om mig denne Reyse til gode kan komme.

Dog kære Frende hører mig her/
Vden det ieg Scrifftet ſiſt faar er.
End ydermere mine Synder ſmaa oc ſtore/
Huilcke ieg ſiden den tid giorde.
Dem vil ieg eder ſige oc nu kundgøre/
Om i kære Frende ville mig høre.
Jeg lod ſkære aff Biørnens Ryg/
It Skind ſom vaar Fingers tyck.
Oc bredere end en Alen ret fire kant/
Iſegrim maatte der oc lade ſit pant.
Deſligeſt Grimholt den Høffuiſke Quinde/
Maatte oc her fram alt ſamme ſinde.
Jeg lod flaa vdaff deris Sko/
Huer aff dem maatte miſte tho.
Dette giorde ieg alt aff Affuind oc vrede/
Alt met min Løgn giorde ieg ſligt rede.
At Kongen bleff dem gantſke vred/
Jeg haffuer oc ſkuffet Kongen ſammeled.
Jeg kan icke nær ſige huor det vaar fat/
Jeg dictede oc ſagde ham alt aff en Skat.
Hand haffuer hannem icke faait det er viſt/
Lampe haffuer ſin helbrede oc liff miſt.
Jeg fick Bellin Lampis hoffuit vdi en Seck/
Der gick han met alt ſom en Gæck.
Oc fick det Kongen oc ſagde naadigſte Herre/
Her monne ieg eders naade naagle Breff bære.
Der Secken bleff obnet da funde de der/

Hvo falſkelig Scrifftet ſkalt du forſtaa/den ſamme oc falſk Affleſning mon faa. Ingen Affløſning gør dig retuiſſ oc from/ Vden du dig fra det onde vender om.

Lampis Hoffuit som Kongen haffde kær.
Derfaare kom Bellin vdi Kongens wgunst/
Met Kaninet bruget ieg oc en kunst.
Jeg lagde en Løg alt vid hans øre/
At han kunde huercken see eller høre.
Han kom dog bort det vaar mig icke met/
End haffuer ieg kommet thu ting aff sted.
Kragen met rætte maa vel kære paa mig/

Hans Hustru Fru skarpnebbe den od ieg.
Dette er det ieg haffuer nu giort/
Siden sist ieg Scrifftede baade lidet oc stort.
Vden en ting huilcken ieg i sist forgette/

Kære

Kære Frende ville i eder lit sette.
Saa vil ieg eder det lade forstaa/
Det vaar en skalckhed ieg giorde da.
Jeg vilde icke gerne at mig vederfaare/
Slig ting som ieg Vlffuen samme tid giorde.
Wi ginge en gang hoss Luntertun/
Der gick en Mær den samme vaar Brun.
Hun haffde it føl gick hoss hende der/
Det vaar gammelt fire Maanede oc icke meer.
Jsegrim vaar paa det neste død/
Aff hunger oc aff ingen anden nød.
Han bad mig spørge samme brune Mær/
Om hun vilde selge faar fylliste vær.
Sit føl oc sige mig det nøyste køb/
Effter hans begering ieg strax løb.
Jeg sagde Hil dig Mær brun oc skøn/
Jeg ved dette Føl er din Søn.
Vilt du det selge lad mig forstaa/
Hun sagde kan ieg derfaare Pendinge faa.
Jeg selger det vist/men ret vnder min Fod/
Huad det skal gelde forsnimen Scriffue lod.
Ville i det læsse ieg vil opbære/
Jeg hørde strax huor hun vilde være.
Jeg sagde Scriffue eller læse ieg icke kand/
Icke begerer ieg dit Føl paa min sand.
Men Jsegrim viste gerne huor der om vaare/
Thi løb ieg hid til dig saa saare.

Huad du icke vilt at dig en anden skal gøre / Det samme skalt du ham ey heller paa føre.
Men huad du gerne vilt aff hannem anamme Der met skalt du stedze hans beste ramme.

Hun sagde lad hannem men til mig komme/
Wi ville vel forligis det skal hannem fromme.
Saa gick ieg vdigen som Isegrim vaar/
Ville i æde eder Mæt da værer snar.
Den Mær hun bad ieg skulde eder sige/
I skulle eder skynde oc inted bie.
Ville i ellers met hende købslaa/
Hun sagde at den Sum skulde staa.
Vnder hendis Bagfod oc bad mig see til/
Huorledis hun sit Føl giffue vil.
Jeg kand icke læse thi vilde ieg icke/
Handle met hende om naagle sticke.
Men ville i see Frende om i kunde/
Denne Scrifft forstaa naagle lunde.
Isegrim sagde huad Scrifft skulde det være/
Jeg icke skulde læse/iu paa min ære.
Tydsk/Danske/Latin oc Frandzoss saa vel/
Jeg haffuer holdet vdi Erford Schole sel.
Jeg haffuer met de gamle Vise deslige/
Studeret til Pariss vdi Franckerige.
Met de høye Mestere aff Audientien i Rom/
Haffuer ieg Disputeret om Sententz oc Dom.
Jeg vaar vdi Logicken Licentieret vel fast/
Al Scrifft mig kommer faare met en hast.
Kan ieg læse i hueden de komme/
Thi vil ieg vel oc dette ramme.
Bier mig her Frende ieg vil til henne gaa/

Ingen Rose sig aff den Konst hand icke kand/ Ellers hand be/skermer sig selff paa min sand.

Oc

Huo ſig lader viſſ at være oc icke er / Hand ſkuffer ſig ſelff ſom en Mær.

Oc ſee om ieg kan den Scrifft til Syne faa.
Han gick til hende oc ſpurde vel ræt/
Huor dyrt haffue i eders Føl ſæt.
Siger mig det beſte oc nøyſte køb her paa/
Hun ſagde vnder min Bagfod mon det ſtaa.
Huor meget det ſkal gelde oc icke minde/
Iſegrim ſagde alt ſtrax til hende.
Lader ſee den Sum huor ſtor han ær/
Jeg vil det gøre ſagde den lede Mær.

Hun løffte hendis Fod op ſom hun ſtod/
Som vaar fuld vel oc nylige ſkod.
Met ſex Søm huer ſko vaar vnder ſæt/

Hun slo saa til oc rammede ræt.
Faar Isegrims Hoffuit met baade sine Ben/
Der aff fick han fuld stort it meen.
Han styrte strax ned oc Daanede fast/
Oc laa der som en armer gast.
En time det varet før han fick til liffue/
Merræn løb bort oc vilde icke bliffue.
Hun lod hannem ligge Siug oc ilde Saar/
Han blarrede oc robte alt som it Faar.
Jeg gick til hannem oc kallede hannem Herre/
Oc sagde huor monne den Mær nu vere.
Ere i bleffne mette aff det lille Føl/
Huad gaffue i henne Guld eller Sølff.
Haffue i mig inted beuaret aff denne Mad/
Mig synis Frende i ere icke meget glad.
Eller haffue i Soffuit paa eders Maltid god/
Huad vaar det for Scrifft vnder Foden stod.
I ere saare Viss oc kunde mange sticke/
A Mickel sagde han/ spaatter mig icke.
Jeg er faren som en Arm oc vssel Mand/
Jeg aldri det faar naagen fuld sige kand.
Jeg haffuer faait saa ont it meen/
Den listige Hore met de lange Ben.
Met Jern vaar omskoet hendis Fod/
Det vaar ingen Scrifft der vnder stod.
De Søm met huilcke Jernene paa slagne vaare/
Met dem hun mig sex store saar giore.

Ingen sin Neste haffuer saa kær/ Som Gudz Lou oss binder oc lær.

Det er for visk en lyckſalig Mand / Som vden spaat oc skendzel leffue kand. Mangen met Spaat oc skendzel omgaar Som selff i stor spaat oc skendzel staar.

Dette

Dette haffde nær kaastet Isegrims Liff/
Hører mig Frende vden al Kiff.
Jeg haffuer opregnit mine Synder store oc smaa/
Huo ved huor min Sag kand nu gaa.
I Kongens Gaar ieg er nu vden fare/
Giffuer mig Affløsning oc værer vel snare.
Saa bliffuer ieg glad oc meget lystig/
Naar Synden er saa tagen fra mig.
Jeg vil oc stedze effter eders Raad gøre/
Oc bedre mig nu det skulle i spørge.

Huo sin plict oc bod til sin alder vil spare/ Hans Siæl oc Sag staar i stor fare.

I dettte Capitel merck Tuende Lærdomme.

Ingen skal sig lade tycke at være Viss.

Aff dette Capitel skal først oc fremmerst Læris / At stolte oc Hoffmodige Menniske som lade / dem tycke at være Vise oc forstandige / som Isegrim lod sig være / i det at han sagde sig at forstaa mange Tungemaal oc kunde Læse alle haande Scriffter (End dog at Mæren vaar fast visere end han) Slige føre sig offte selff vdi nød oc fare / Oc maa siden haffue spe oc spaat til skaden. Thi man finder mange Hoffmodige oc stolte Mennisker/ som met deris forsse oc hoffmodige Sind ville meget forfare oc vdrette huilcket dem slet inted anrører eller vidkommer. Oc ville ansees faar Mestere før de ere bleffne rette Peblinge/ Derfaare faa de oc stundem Gæckelige Suar oc affsked ꝛc.

Til det Andet / Isegrim Roser sig at haffue Studeret vdi Erførd / oc vdi store kunster haffuer meget vdrettet oc giort. Men endelige befindis det her / at han der saare liden Vished haffuer Lært. Lige som det almindelige brug er / at Studenterne (de gode kunster mere forskaane end ølkanden. Derfaare siger D. Sebastianus Brant saaledis.

Studenter ere forsømmelig / de elske mere ølkanden end Scolen oc andre gode kaanster.

Sebastia-

Sebastianus Brant.
Mangen sin Søn haffuer fra sig sent/
Oc meente det skulde værit vel beuent.
Han meente han skulde dygd/oc kaanster Lære/
Da kan han inted vden Pendinge fortære.
Oc kommer/saa hiem fast slemmere igen/
End han først vaar der han foer hen.

Det VII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen end nu Scriffter oc naagle sine Synder vil vndskylde/for naagle Prelaters oc Aandelige Personers Exempels skyld.

B Reffuingen sagde eders Synder ere store/
Mig vndrer saare at i saa tore.
Dog den døder er han bliffuer vel død/
Jeg hielper eder gerne aff denne nød.
Det vaare vel bedre at de vaare vdi liffue/
Men Frende dette vil ieg eder nu til giffue.
Faar den store fare/sorg oc nød/
Thi mange stunde effter eders død.
Jeg vil eder Affløsse aff dette Band/
Men det meste som eder skade kand.
Er Lampis Hoffuit oc det ynckelige Mor/
Forsant eders dristighed hun vaar gantske stor.
At i Kongen hans Hoffuit sende/
Det vil eder skade kære Frende.
Huad/Ney/sagde Mickel det er inted vert/

Jeg acter det icke vid en Laappe-stert.
Kære Frende den i Verden skal omfare/
Han kan sig icke saa gantske hellig beuare.
Alt som en Munck vdi Claaster er/
Denne Lampe gick mig gantske nær.
Han vaar smuck fed oc spranck omkring/
Der met kom han mig vdi bekøring.
Hans kød offuermaades ret vel monne smage/
Herfaare maatte kierlighed staa til bage.
Bellin ieg oc inted gaat men vnde/
Thi han det fortiente mange lunde.
De beholde vel skaden som ieg forstaar/

Verden vil ingen elske eller ære / vden den som kand buldre oc onder være.

Huo vel kand Røffue / Brende oc Sia / Myrde oc Dræbe den holder hun aa.

Verdens loff ingen ræt bekomme kand / vden hand sig i ondskab bruger som en Mand.

Men Synden offuer mig selffue gaar.
De ere oc somme saa gantske plumpe/
Oc vdi alle Sager offuermaadis stumpe.
Jeg skulde vel meget met dem Credentze/
Men ieg haffde der om ingen Conscientze.
Vdi omhygge oc fare gick ieg aff Kongens Gaar/
Jeg vnderuisde disse/men ieg vaar lit for haar.
Jeg skulde vel elske mine Jeffnlige/ Elsk din Jeffn lige som dig selff.
Thi sandhed kan ieg icke vnduige.
Jeg actede dog den tid dette sticke lit/
De som døde ere dem ere wi quit.
Wi skulle dem lade fare det sagde i nu/

Mig kommer alt anden ting vdi hu.
Det monne nu en saare farlig tid være/
De Prelater som nu vdi Verden ere.
Vdi huad maade som de vsff faare gaa/
Det acte wi grant baade store oc smaa.
Huo er den nu som icke vil tro/
At Kongen ey tager huad han kan faa.
Ja om han end inted tager det sel/
Vlffue oc Biørne de føre hannem det vel.
Han meen at haffue der til Rætten god/
Thi ingen taar hannem naaget gøre emod.
Eller sige Herre det maa icke saa være/
Ney huercken Capelan eller Kircke Herre.
Thi de faa alt met aff samme baade/
En kaabe eller kiortel fuld vel til maade.
Vil naagen komme oc kære sin Sag/
Han maa fast lenge løbe Bag.
Han spilder der men met wnytte tid/
Det hannem fra tagis det er han quit.
Sin klage oc kære hielper hannem icke stort/
Han taar paa det siste ey tale it ord.
Han kommer vdi hu oc tencker dette/
Huad kan ieg Fattige mod Kongen trette.
Løuen er vor Konge oc øffuerste Herre/
Oc holder det alt faar stor ære.
Alt det han til sig skrabe oc rage kand/
Oc siger wi skulle være hannem lydige alle Mand

Huo som meen at ieg met gæckeri far/ Hand tro dog det somhand seer obenbar. Aager / Tag/ Røffueri oc Brand / Høris nu diss ver vdi mange Land. Gudz lastring vaar aldri saa stor/mange ville nu Rosis aff Hor oc mor.

Stor adelhed kan ieg icke her vdi spørre/
At Herren sine vndersaate begerer skade at gøre.
Seer Frende taarde ieg faar eder sige det her/
Kongen en ædel første oc høybyrdig Mand er.
Men han elsker dem saare som meget indføre/
Oc quede den Vise han gerne vil høre.
Det er icke saa klart som mange sige/
At Vlffuen oc Biørnen hoss Kongen nu Ride.
Oc ere hans Raad nu som førre/
Det vil mangen Mand stor skade gøre.
Han setter til dem offuermaadis Loffue/
De kunde vel Stiele oc til sig Roffue.
Alle her vdinden baade store oc smaa/
Tige oc tage huor de kunde faa.
Slig haffuer nu vor Konge hoss sig/
Fast flere end Fire som ere slig.
Han priser dem saare oc haffuer dem kære/
Faar andre de ypperste i hans Gaard nu ere.
Men fattig Mand Mickel kommer han til vercke/
Oc Fanger en Høne/And/Gaass eller Lærcke.
Der ville de alle meget gøre til/
Fange oc gribe hannem huer Mand vil.
De robe alle Han skal nu Henge/
Wi ville her met icke bie lenge.
De smaa Tyffue Hengis strax obenbare/
Men de store Stiele vden fare.
De settis til Høffuitzmend offuer Stæder oc slaat

Acte icke de onde Regenters Pract Thi Gud straffer aluorlig deris mact. Naar de na komme alt faar hans Dom/ Da maa den Retuise Dommere fram. Det gode sin Løn da endelige skal faa/ Det onde leggis oc sin straff opaa.

De gamle Sedvaner ere slet forkast / Oc de største Tyffue æris nu fast.

De nu per Practicam hemelige kunde Stiele / Til de største Befalninger mon mand dem vduelge.

Oc alle maa dem elske oc gøre gaat.
Seer Frende der ieg dette saa forstod/
Da begynte ieg oc at labe Blod.
Oc leger faar vindingen som mange gøre/
Her met oc naaget vdi mit Røcken føre.
Jeg tencker tit at ieg vel maa/
De andre Herrer gøre oc lige saa.
Min Conscientz nagger mig vel her om/
Alt naar ieg tencker paa Gudz strenge Dom.
At man wretuist Godz igen skal giffue/
Den stund man er alt her vdi liffue.
Saa kommer mig stundem it anger stort/
Men er dog snart alt met mig giort.
Naar ieg seer vaare Prelater vildfare/
Oc deris Stat saa ilde beuare.
Dog findis oc Prelater gode oc fromme/
Som Retuished elske ihuor de komme.
Det vaare vel gaat kunde ieg mig offueruinde/
At følge disse gode aff al min sinde.

J dette Capitel merck Siu Lærdomme.

Ingen skal vndskylde sin Synd gennem en andens onde Leffnit.

J dette Capitel vdi huilcket naagle onde Prelaters oc Potentaters Leffnit oc Exempel er Bescreffuit skal først læris at mange Mennniske acte deris Synd gantske ringe/ oc vndskylde sig formedelst naagle Prelaters oc Potentaters Synd oc ondskaff/ At naar de see at Herrer/ Førster oc all øffrighed Som andre skulle vdi it wstraffeligt oc erligt leffnit faare gaa Synde/ oc offueruold driffue oc bruge. Lige som Ræffuen her vdi hukommer/ obenbarer oc Scriffter Prelaternis oc

andre deris Synder/men sine egne betecker oc vndskylder han/
End dog at inted Menniske sin Synd kan vnskylde eller naa-
gen anden tillege/ Thi sligt er inted nytteligt eller gaffnligt/ i
det at huer skal bære sin egen Byrde/ oc faar sine Misgernin-
ger selff taale oc lide. Item naar en seer mange Menniske
Synde/da fordrister han sig der vdaff / oc gør oc det som ont
er/ Da kan han der met sig icke vndskylde / at der ere mange
Syndere oc offuertrædere/ men han gør der met sin fordømel-
se i større oc større.

Til det Andet / Ingen kan leffue vdi denne Verden saa
retuiselig oc fuldkommelig som han vel skulde eller burde. Men
ingen skal sig dog her paa forlade/at tage aarsage her vdaff at
Synde/ Som Ræffuen her gør. Aarsagen faar huilcket sligt
icke skeer er denne/ At huert Menniske efftersøl sin egen elske-
lighed oc begerlighed / oc søger sit eget gaffn / nytte oc profit/
Gud giffue huad skade oc forderff hans neste der vdaff kan
komme/ Ja skulde han end slet vdi grunden forderffuis /da la-
der man det vel skee/ wanseet at Gud voss strengelige haffuer
Budet at elske vaar Jeffnchristen lige som voss selffue/ oc icke
at offuerfalde / besuare eller forurette vdi naagen maade. De
gamle Vise sige / Mennisken haffuer ingen bequemmeligere
eller troere Stalbroder i Verden end Rætuis hed / Oc huo den
trolige hoss sig beholder / han taar icke frycte Røffuere eller
Tyffue / eller naagen anden Verdzens vaade oc fare / Oc ieg
haffde act paa den/som foractede Retferdighed oc efftersulde
en liden oc føye Verdzens vellyst oc glæde/oc det samme volte
at han forglemde den glæds oc det gode han skulde hafft i det
tilkommendis Liff &c.

Egennytte oc el-
skelighed til sig
selff er en aarsa-
ge til meget ont.
En veldig Stad
hed Sparta / in-
gen kunde den
vinde eller ned-
sla. Men strax
deris Regenter
toge Skenck oc
Gaffue / Da kom
offuer dem saa
stor en plaffue.
De miste deris
Stad oc gantske
Land/Oc bleffue
forderffuede alle
Mand.

Rætuished er
Mennisken en
stor glæde.

Til det Tredie denne Bogs Mestere straffer ydermere
vnder Ræffuens Persone Prelaternis oc Potentaternis brøst
oc onde handel / oc begynder først paa de Verdslige Førster/
Som erre met dette skendelige oc gruelige laster Røffueri be-
smittet (Thi en Røffuere er en opsadsk Mordere encten met
Gerningen eller villgen) oc see der met igennem fingre/Oc icke

 til-

Mange Førster see igennem finger met Røffuere.

tilbørlige paa det alder skarpiste straffe eller straffe lade. Thi sligt kan icke hende eller ske vden stort skrig oc røcte/ icke heller vden beskermelse. Derfaare ere oc icke de aleniste Røffuere huilcke oc Keyser Louen kalder de wfromme Tyffue/ thi de samme tage met mact oc vold / men oc saa de dem opholde/beskytte / beskerme oc tilhielpe de ere saa vel skyldige i samme Morderi / som de det daglige gøre oc met haanden vdrette/ Effter den almindelige Tale / Han er saa god der holder som flaar/Den som hyl er lige saa god som den der dyl &c.

Røffuerne oc de dem beskerme ere vdi lige straff

Her Hans aff Suartzenberg straffer vdi sin Dict disse Røffuers Hantheffuer oc beskermere vnder deris egne Personer saaledis.

Aarsagen hui sligt Røffueri skeer oc tilstedis.

De onde findis i Verden den største Hob/
At straffe dem gør mig it ont rob.
Jeg kan mod dem icke være faar strenger/
Thi til deris hielp mig oc stundē trenger
Naar ieg dem vnder at tage flux til/
Da hielpe de mig igen alt huor ieg vil.
De gøre mod mig som mine kære Sønne/
Oc tiene mig trolig som mine egne Suenne
Jeg haffuer oc anden fordeel naar ieg vil/
Thi seer ieg gennem mine Fingre her til.

Hand tal Vdermere til Førsterne.

Eder bør at straffe slig syndelig Daad/
Men wbluelige holde i met dem Raad.

Tal Vdermere til Røffuerne.

Vaare icke de som beskytte oc beskermede / da vaare icke heller saa mange røffuere.

De største Røffuere som mig bekynte ere/
Dem kalder man Ryttermis Fader at vere.
Ratte Kongen i alle maade ligner ieg dem/
Han Regerer aff det Roff de andre føre hiem.

Disse

Diſſe tillade ſlig laſter oc andre deſſ lige/
At ſlig Bøſeuicte gøre dem ſtore oc Rige.
Som ſaadant dylge oc lade ſig det icke vorde/
Dem bør at ſtraffis/meer end den det giorde.
Slig Bøſeuicte vil Gud ſtraffe offuen ned/,
J det Tredye oc i det Fierde led.
Thit haffuer Pinen en begyndelſe her i liffue/
Huilcken dog euindelige oc ſtedze ſkal bliffue.
De fromme lader Gud ingen tid vdi nød/
Eller deris Sæd ſørgelige atſpørre deris Brød.

Herimerus ſom vaar vdi fordom tid en Konge vdi Francken haffuer giort oc lat vdgaa en Lou mod ſlig Røffuere/ ſom ſaa lydde. En Førſte eller Hertug ſom er Kongen aff Francken vnderkaſt eller (vndergiffuen) Han ſkal met ſtor flit grandgiffelige vocte/ beſkytte oc beſkerme den egn hannem befalet er/ Der ſom han det icke gør/ oc Jndbyggerne vederfaris der vdoffuer naagen ſkade oc forderffuelſe faar hans forſømmelſe encten aff Fiende eller Røffuere/da ſkal ſamme Førſtis Godz helten være forbrøt til Kongen/oc han ſkal icke mere holdis faar naagen Hertug eller Førſte / ſkal oc vndſettis fra al ſin ære. Oc der ſom naagen veluillige eller vitterlige ſlig ſkade lode ſke/ Den ſkal ſettis leffuendis vdi Jorden / eller Rættis met it Suerd. Oc hans Huſtru / Børn oc Godz vdi Kongens Vold ⁊c. Der ſom denne Lou end nu bleffue brugen oc holden / Da ſkulde faſt ſtørre oc mere Fred oc enighed findis vdi Verden end (deſſ ver) findis.

Herimerus en Konge.

En gammel oc Retſindig Lou mod ſlig Røffuere / oc deris biplictere.

Man finder oc Røffuere oc Penninge Suere vnder Tagene (ſiger den forneffnde Her Hans) ſom ere vretuiſe Tiranſke Offrighed offuer deris Vnderdane oc fule oc vretferdige Dommere/ deſligeſt Aagerkarle/oc almindelige/alle ſom deris ieffncheiſtne oc Neſte vretuiſelige ſit Godz eller Pendinge met Løgn oc falſthed affſkuffer oc bedrager / De ere oc vnder ſlig ſtraff ſom andre Tyffue. Thi han bruger fremmit Godz/

Røffuere vndertaget huo de ere.

vden dens villge som det aff rætte tilhører/ Oc alle slige Synder bliffue icke tilgiffuen vden sligt Godz (om det er mueligt at ske kan) giffuis tilbage igen / men slig vederlegning skeer dog sielden/ oc man gaar struende der til. Derfaare er det at befrycte at mange Menniske vandre vrange Veye oc fare ilde. Hæc ille.

Fogeder oc Befalings Mend søge deris egen fordeel.

Til det Fierde/ siger Poeten ydermere at slig Røffueri oc vtilbørlig Besuaring skeer oc fuldkommis aff Kongernis oc Potentaternis Fogeder oc Befalings Mend / huilcke han her ligner vid Vlffue oc Biørne / Ved Vlffuen ligner han de veldige oc Rige Røffuere / Oc vid Biørnen ligner han alle dem / huilcke faar gode dage skyld Vdsue oc fortære Undersaatenis sued oc Blod / oc hielpe at fortrycke Rætuished.

Fru Vtro siger.

Det i fordum tid vaar skam / actis nu for ære / Thi mange deris kaaber effter Været monne bære.

Det fordum vaar oc end nu er laster/
Mange sig læge met samme plaster.
Acte ingen ære men forstøde hende/
Det angrer dem vist før Legen faar ende
Slige henge deris Kaabe som Været er til
Vdi Ondhed ere de listige oc lærde vel.
Huo tencker nu den Fattigis Sag oc huerff
Man søger snarer deris skade oc forderff
Det maa vel ynckis aff alle nu/
Naar sligt Regemente kommer ihu.
At de som Louen haffue vdi hende/
Met gaffuer oc Skenck sig lade forblinde.
Mange stedz vdi Verden gaar det saa/
Kunde de men Skenck oc Gaffuer faa.
De acte icke stort huor Sagen mon gaa.
Gantske lit skøtte de Almuens beste oc baade/
De ville offuer alle Regere oc Raade.
De ville være baade Hoffuit oc Hale/
Vfortenckt kan ingen faar dem Tale.

Onde Dommere oc øffrighed.

Til det Femte/ Vdi Førſters oc Herre Gaarde er ingen huercken Scrifftefader eller Capelan ſom taare eller ville ſige ret ſandhed/ For denne aarſage/ thi de nyde ſelff ſligt met / at de ſamtycke vnderſaatenis oc de Fattigis fortryckelſe. Thi ſlige Førſters oc Herrers Scrifftefædre/ Capelaner eller Predicanter ære/ almindelige ſtore gliſenere oc ſmiglere/ Som inted ſige Herrerne vden det ſom de gerne ville høre/ Paa det at de kunde teckis dem / oc ſaa ære / Roſſ oc baade der met kunde bekomme. Men Herrer oc Førſter ſkulle icke taale eller lide ſlig ſmiglere hoſſ dem / Men de ſkulle ſtedze haffue vdi deris Tienſte oc Befaling erlige/ fromme/ Chriſtelige oc ſande Dannemend / ſom taare ſige dem ſandhed / Oc icke ſlige ſom met den blackede Heſt ſtedze ville omkøre / Saadanne ſkulle da vel ſige Herrerne deris brøſt oc breck oc icke dylge faar dem det ſant oc retuiſt vore.

Capelan oc Scrifftefædre hoſſ Herrer oc Førſter ere almindelige ſmiglere.

2. Regum 25.

Det vaare nytteligt at alle Herrers Predicanter vaare ſom Jeremias vaar.

Lige ſom Propheten Nathan ſtraffede Kong Dauid faar ſit Hor (Thi vdigennem dette kom Dauid til ſin Syndz bekendelſe/ deſligeſt oc til Syndzens forladelſe / huilcket aldri haffde ſkeet der ſom Propheten haffde ſmiglet oc ſeet igennem fingre met hannem. Jtem Kong Ezechias er aff Prophetens paamindelſe Rob oc ſtraff (thi han haffde viſt de Babyloniſer aff Hoſſmod ſine Skatte oc liggende Fæ) vederfarit ſtort nytte oc gaffn. Thi her igennem bekende han ſin Synd / oc forhuerffuede Fred aff Gud ſin tid.

2. Regum 12. Straffer Natan Dauid for hans Horeri.

Ezechias ſtraffer aff Propheten.

4. Regum 20.

2. Para: 32.

Men naar de falſke oc ſmigrende Propheter oc Predicanter ſom ere hoſſ Herrer oc Førſter faa hørelſe oc offuer haanden / da forføre de Herrerne deſligeſte oc det gantſke Folck. Thi der Achab foractede Prophetens Micheæ ſtraff oc vnderuiſning oc anammede falſke Propheters Roſſ/ er han kommen om ſin halſſ. Jtem Kong Zedechias actede Prophetens Jeremiæ ſtraff faar wuenlig / oc de falſke Propheters ſmigleri faar venlig/ Derfaare kom han endelige vdi Fengſel/ oc miſte ſine øyen.

Falſke Predicanter forføre Herrerne met deris ſmiger.

Achab foracter Prophetens ſtraff.

2. Reg: 25.

Kong Zedekias foracte Jeremie ſtraff och for ilde

Til

At tage Gaffue oc Skenck er wærligt.

Til det Siette siger Propheten at Konger oc Potentater elske dem som megen Skenck oc Gaffue føre vdi Gaarde/ huilcket dog er it stort laster/Aff huilcket den Hellige Cirillus saa siger/ O du Gerighedz suigfulde Krog oc Angel/ Forplictelsen/it tungt Pant /De forstandige oc visis en læd omuendelse/ it Trælafftigt Aag / Louens oc Rættens forbittring/ al Tuedracts Føde oc Spisning. Stædernis foruendelse / oc en Sæd eller Frød til alt ont / Icke wtilbørlige haffuer Den Guddommelige Lou (huilcken er Sandhedz oc Retuishedz kilde / Dygdens oc Fredens begyndelse) forbød alle Dommere at de ingen Skenck eller Gaffue skulle tage. Thi Gaffuer forblinde de Vise/oc foruende den Retuisis Ord/ Det er at Gaffuer fordriffue Visheden/ de forstørle Retuisheden/ oc Dræbe alle Rette Veye.

At tage Gaffuer er oprindelse til alt ont.
Exo: 23.

Aff den Gaffue oc Skenck de Romere haffue anammit er deris Stad Mact oc veldighed forminskit.

De Rommeris ære oc herlige fremgang er bleffuen til inted strax Senaten lod sig met Gaffuer beuege. Thi al den stund at de Rommere betractede oc atspurde eniste Menighedz nytte oc velfart / Da vaare de alle deris wuenner offuermectige/ En tid vilde de Sammiter giffuit oc skenckt Paulo Emilio it stort sticke Guld/huilcket han dog icke vilde anamme / men sagde / Det vaare hannem erligere at han vaare en Herre offuer dem som meget Guld oc Pendinge haffde/ end at han skulde det haffue / Men strax Pendinge begynte at Regere vdi Rom (oc den Konge Jugurta Red aff Rom saa han sig til bage oc sagde/ O Roma haffde ieg Pendinge/da vaare du Fal) siden den tid vaar ingen lycke hoss dem. Vdi lige maade bliffuer oc den Romere Fabricius Roset / den tid at Kong Pirrus tilskickede hannem en herlig oc merckelig Gaffue/ da vilde han den samme icke anamme / men sagde / Det vaare hannem erligere at være en fri Borgere/end at han skulde bruge Kongelig ære/ som hannem met Skenck oc Gaffuer vaare tilkommit eller købt/Der Kongen sligt fornam haffuer han sig offuer hannem saare forundrit oc sagt. Denne Fabritius

Fabritius foracter Skenck oc Gaffue oc bliffuer derfaare priset aff Pirro.

tius

tius kan vdaff sin erlige oc rette gang saa lit bliffue omuent/ Som Solen fra hendis rette gang oc løb.

Summa ingen ting bliffuer dyrere solt icke heller skendeligere anammit end Gaffuer/ naar man dem aff Gerighedz begering vdgiffuer eller anammer/Thi Hesiodus siger.

En Quinde som sig for Pendinge vanærer oc skender/
Gør icke sligt skammeligt laster mod sine Frender/
Som den faar gunst oc gaffue Rætten foruender.

Hesiodus.

Til det Siuende / kommer Mickel vdi dette Capitel endelige vdi hu Tyffueri oc Styld oc siger/at hoss de Veldige oc beste vdi denne Verden er det it almindeligt oc vstraffeligt laster. Derfaare siger Marcus Catho/ At de Tyffue som stiele eget oc besynderligt Godz/ leffue vdi Fengsel/ Baayer oc Baand/ Men de Tyffue som stiele Menighedz Godz gaa klædde vdi Guld oc Purpur klæder. Nu er det dog den største vretuished (siger Cicero) at met huilcket de mest suige oc bedrage/ville de være actede oc anseet fromme oc retuise.

Tyffueri er it almindeligt laster.

Aulus Gel: lib: Vndecimo cap: Vigesimo octauo.

Marcus Cato tal om Tiffue.

Vdi slig maade bliffuer oc met de Fattige (for en ringe Sag oc offuertrædelse) rætten styrcket / Men de store oc mectigis onde Handel oc Synd bliffuer inted acted / Thi de kunde vel lege Rapianus/ det er/ de kunde føre nock til Bøckenet/oc kunde vel Stiele saa meget (at der som behoff giordis) da kunde de vel løse sig fra Gallien. Exenocrates en Philosophus saa en gang en Fattig Tyff bleff vdled til Gallien/Da lo han lønlige vid sig selff oc sagde/De store Tyffue haffue dømt den lille &c.

Exenocrates.

Idem dicere solebat. Magnos fures excolamus, Minores autem mortidamus.

Her Hans aff Suartzenberg siger vdi sin Bog som kaldis Sorgens trøst saaledis.

Macten vdi Ondskaff høyt fører sin Sag/
Men Dygden lader man alt Dantze bag.
Vdi Hoffmod/kødelig Begering aarle oc silde/
Leffue mange Menniske som Diurene vilde.

Vold oc ondskab er nu saare almindelig vdi Verden.

Thi

Thi alle rætte foractes Dommerne til skam/
Naar macten saa gaar faar Rætten frã.
Acte vel at mangen ond Procurratur/
Fylder mange øffrighedz lade oc skur.
De smaa Tyffue lide offte nød oc skam/
Men de store Bøseuicte føre brask oc bram
Huo dette icke tror han see nøye til/
Huẽ mest dragis fram/oc Regerer alt spil
Rættẽ bliffuer købt faar gunst oc Gaffuer
Herren tilsteder at Suenden han tager.
Huilcken nu Dieffuelen holder en skandze/
Han siger ieg haffuer bruget Finantze.
En onder skalck kaldis nu from/
Aff rædsle bliffuer den Vise stum.

Det VIII. Capitel.

End nu aff Ræffuens Scrifftemaal/Oc er de onde Prelaters straff/oc de godis Loff oc ære.

SEer Grimbart sagde/Ræffuẽ ville i ret forstaa
Huo nu skal vdi gennem denne Verden gaa.
Oc seer Prelaternis leffnit mange lunde/
Somme ere gode oc somme ere onde.
Han falder vdi Synd oc anden nød/
Naar han det onde icke staar emod.
Mange Prelater ere gode oc haffue god Sag/
Der squaldris dog meget paa deris Bag.
Aff Menigheden som sligt gerne gøre/ Her Omnes er en ond Ful.
Oc det onde stedze kunde vdspøre.
Oc dem her vd inden icke forgette/
Oc kunde end stundem mere tilsette.

Saa

Saa ond er Menigheden paa min sand/
Thi gaar det farlige vdi mange Land.
At mange Vnderdane ere icke verdige/
At haffue fromme Herrer oc retferdige.
Det onde de tit Høyt sige oc Siunge/
Men det gode vil icke offuer deris Tunge.
Vide de naaget gaat aff naagle fromme/
De lade dem det slet inted komme.
Det bliffuer quar tagd almindeligt/
De gøre der om ingen synderlig Dict.
Huor kan Verden naagen tid vel fare/
Naar hun det onde opheffuer saa saare.
Verden er fuld aff squalder oc Bagtal/
Fuld aff Løgn oc vtro offuer al.
Forrederi/ Roff/ Mord oc falske Eeder/
Mand nu vdi Verden icke lenger effter leder.
Falske Propheter/ oc falske Hipochrite/
Disse nu Verden mest besmitte.
Almuen seer Prelaternis Leffnit her oc der/
Beblandede met ondskaff fiern oc nær/
De effterfølge de onde oc icke de gode/
Met huilcket de sig selff mest forraade.
Bliffue de oc straffede faar deris Synd/
Da sige de strax i samme stund.
Det er icke sant vore Prester voss Lære/
At Synden saa tung oc grum mon være.
Thi vaare det vist sige somme da/

Den som Menigheden vil tiene / Førster oc Herrer sine Penninge lene. Oc mange Ilde tillige vil optende/ Hans Sag paa det siste faar en underlig ende.

Bagtal sky stedze oc Tal vel paa alle / Da kand mand dig och frommer kalde. Gør du dette oc følger min lære/ Da Bor hoss dig baade tuct oc ære.

Vaare

Vaare Preſter giorde icke oc lige ſaa.
Met Preſterne ville de dem vndſkylde/
De lignis vid Aben den ſnilde.
Effter andre vil hun oc gøre ſin ting/
Hun falder i Snaren før hun ſeer ſig om kring.

Naar Ligfolck ſeer nogen Preſt leffue ilde Da ſige de til huer anden paa Gade oc Gilde / Er dette icke en Aandelig Preſt oc Herre/ hui gør han icke ſom han mon lære. Der Abbeden bær Terning oc Kordenſpil / der daable vel Brøderne oc Abbeden ſeer til.

Det er ſant mange Preſter ere vdi alle Biſcopier/
Som almindelige haffue deris egne amier.
Her ere oc mange vdi dette Land/
Som bedriffue ſtor ſkendzel paa min ſand.
De affle Børn ſom ieg mon høre/
Som andre Folck her vdi Ecteſkab gøre.
Oc ſancke ſaa Rigdom deris Børn til fromme/
At de kunde dem til ſtor Stat komme.
Ingen ville de vige eller ringere være/
End dog at de wæcte fødde ere.
De gaa vel ſtolte oc Hoffmodige fram/
Alt ſom de vaare aff Adel ſtam.
De mene oc ſelff at deris Sag er from/
Ney man pleyde icke ſaa vdi fordom.
Drage Preſte Børn fram oc høylige ære/
Men nu kalder man dem Frue oc Herre.
Pendinge veldelige Regere nu dette Spil/
Der findis neppelige naaget Land til.

Fridanck.
præſter ere Fageder och tollere.

At Preſter der ey Tollere ere/
Oc offuer By oc Stæder Regere.
Diſſe ere ſom Verden førſt foruende/
Naar de ſaa Almuen det verſte kende.

Oc see at de haffue deris deyer i Huse/
Thi Synde de oc fast oc lade til ruse.
En blinde saa den anden faare gaar/
Ind til Gudz vrede hart offuer dem staar.
Her bliffuer icke actet i denne tid nær/
Det gode som skeer oc gøris her.
Aff gode Prester i den hellige Kircke/
Som met god Lærdom voare Conscientzer styrcke
Oc gaa voss met gode Exempler faare/
Effter dem at leffue haster ingen saare.
Oc dette bliffuer icke skøt nær saa vel/
Men det onde actis mest aff alle sel.
Sligt skeer aff almuen som wi høre oc see/
Huor kan Verden naagen tid naaget gaat ske.
Dog ville i mig høre ieg vil eder lære/
De som saa vdi Skørleffnit/fødde ere.
Skulle være ydmyge oc haffue mag/
De haffue ingen skyld til denne Sag.
Men det ieg her mener det er dette/
At den som saa er fødder sig selff rette.
Oc være ydmyg/from/retuiss oc god/
Oc icke offuer andre forheffue deris mod.
At ingen kan sige om dem met rette/
Som faare screffuit staar huercken hint eller dette
Siger hannem her vdoffuer naagen naaget paa/
Han gør hannem wræt skulle i forstaa.
Thi Fødzel gør ingen Mand ond eller from/

De oss i gode feder skulle foregaa / Met deris leffnit deris lære de selff forsmaa. Alle Christne følge heller en frommer mandz lære/ end andre thi som onde mon være/ Slig onde skal mand hen vid kende / naar de deris ord met deris gerninger skende.

Acter vel i hoi modige och stolte hor vnger.

Men hans onde oc gode Gerninger Dømme ham

De Kircke Herre som staa deris faar vel faare de ere dubbeld ære verde 1. Tith 5.

En god lærd Prest er vel verd at ære/
Men den sig icke schicker i Leffnit oc Lære.
Predicker denne end stundem Sandingen met/
Da siger dog Folcket strax paa sted.

Gør først/ selff det du Lærer andre/ Vilt du faar Gud i ære vandre.

Huad er dette at denne Predicker oc Lær/
Thi han selff der effter slet inted gør.
Kircken gør han ey heller naagen bistand/
Men rober flux høyt til alle Mand.
Bygger denne Kircke det er mit Raad/
Da faa i stor naade oc Afflad.

Met de Aandelige oc Quindfolck deslige/ skalt du til træter dig icke sige Presterne haffue en vnderlig smag skalt du forstaa/ Huilcken ingen vden Paffuen kand tage dem fraa.

Sin Predicken han ender som i nu høre/
Men lidet andet mon han til Sagen gøre.
Han legger der til slet inted met alle/
Skulde end Kircken offuer hans Hoffuit falde.
Slig en holder dette faar den beste ting/
At Dantze/ Daable oc Dricke flux om kring.
Smucke Quindfolck/ gode klæder/ oc lecker Spise
Vdi sligt mon han sig daglige prise.
Haffuer stor omhygge met Verdslig Regemente/
Oc vil dog Fødis aff Kirckens Rente.
Huad kan slig en Traso Siunge eller Læse/
End gaa vdi Kircken fast puste oc Blæse.
Men gode oc fromme Prester de tencke altid/
Huor de Gud kunde tiene met alskøns flid.
Met mange hellige Gerninger gode/
Slige gøre den Hellige Kircke baade.

De

De gaa Almuen faare ret som dem bør/
Oc føre dem ind at den rette Dør.
De bekappede eller Muncke som wi dem kalde/
De kunde vel Liue oc trygle mest alle.
Dem meen ieg oc her met deris lige/
De findis oc mest alt hoss de Rige.
De kunde deris ord saa listige beklæde/
Oc lade sig icke gerne lenge bede.
Beder man en der kommer vel tho/
End ere vdi Cloasteret andre faa.
Som best kunde Tale oc snacken føre/
Dem de strax til deris øffuerste gøre.
Til Læsemestere/Custos/Prior/Gardian oc saa/
De andre maa lidet til bage staa.
Oc naar mand vdi Reuenterit skal æde ræt/
Da bliffuer deris Fad gantske wlige sæt.
Disse maa alt om Næterne opstaa/
Læse/Siunge oc om Graffuene gaa.
De andre æde de leckerste oc fede Morsel/
Oc haffue stedze den alder beste fordeel.
Huad siger man aff Paffuens Legater/
Abbeder Proffuester/Degener och andre Perlater
Abbedisser/Nunner oc huo de helst ere/
Dette er deris Ræt de monne frambære.
Giffuer til voss oc denne hellige Sted/
Men det vort er befatter eder inted med.
Man finder blant thi/neppelige siu/

Slig en Munck vilde ieg vel være/ Oc lade mig Vin for Vand frambære.

Som ret føre deris Regel nu.
Saa skrøbelige findis nu de Aandelige mest alle/
Greffuingen sagde Frende/ dette mone mig ilde be-
At i Andres Synder saa komme vdi hu/ falde.

Huo sin egen Synd ret vil betencke/ han tagde vel en andens listige tencke.

Oc scriffte dem faar mig her nu.
Dens Scrifftemaal hielper icke vid en dreck/
Som icke ret Scriffter sit eget Breck.
Huad taare i effter disse Aandelige spørge/
Eller huad hine eller disse gøre.
Huer skal oc maa sin egen Byrde bære/
Oc forsuare sin egen Regel oc Lære.

Huer Menniske sin løn aff Gud skal faa/ Alt som hans hierte faar hannem mon staa.

Huor tilbørlige de haffue holdet den samme/
Være sig vnge oc være sig gamle.
Jeg vil ingen her vdinden wskyldig gøre/
Være sig vdi Closter eller der vden faare.
Men Mickel i huiske vnderlig ting vdi mit øre/
J skulle mig vel snart vdi vildfarelse føre.

Huo nu vdi verden skal leffue/ Hand maa sig stundem lade øffue.

J vidde grandgibelige deñe verdens stat oc hãdel/
Oc paa Det nøyste hendis væsen / omgenge oc
Aff rætte burde eder en Prest at være/ vandel.
Mig oc andre simple Faar Scriffte oc lære.
At wi maatte bliffue gode/ retuise oc fromme/
Wi ere dog samme saa wforstandige oc stumme.
Som de saa ginge sammen som faare staar/
Da komme de lige imod Kongens Gaar.
Der Mickel den saa da bleff han ræd/
Dog sagde han/ Vel an/ ieg maa aff sted.

J dette

J dette Capitel merck Fem Lerdomme.

Aff dette Capitel skal først merckis / At Potentaterne oc Prelaterne baade Aandelige oc Verdslige findis onde oc gode/ Oc at den største Hob aff Almuen/ fast mere ere anhengende de onde Regenter (at anrette met dem det som ont er) end de gode/ Men fast snare forulempe oc forfølge dem. Aff denne samme menige Hobs letferdighed / Art oc natur scriffuer Sebastianus Francke i sin Tydske Cosmographia saaledis.

Som Regenterne oc Herrerne ere/ saa ere oc folcket.

Aff denne Menighedz eller Meenhedz som kaldis Her omnes / wbestandige daarskab lærer Pithagoras/ Mand skal icke vandre den store almindige Vey/ det er / icke at være sindet som mange men som faa. Her vdaff bliffuer det menige Folck neffnd aff Platone it Diur met mange hoffuit/ huilcket ingen stedz eller ingen tid er ens met sig selff/ men farer oc suermer saa heden wbetenckt mod al Sandhed vdi Løgn oc ondskab/ lige som hans Høffuitzmand oc fordantzere / Oc er stedse sindet som sin Konge/ oc Prest / Oc met sine øffuerste lader det sig stedze omuende oc forandre.

Aff Her omnes natur oc værelse

Huad for it grueligt/ vanuittigt oc galet Diur dette almindige Folck er/ Det haffuer Moses vel forfarit huilcken de tit oc offte haffue giort sorgfuld oc bedrøffuit/ Der til ere alle Historier fulde aff slig rummor oc oprør / Ja idel Datan oc Abiron/ Oc affecterne oc begerlighederne regere alle vegne veldelige/ Oc end hoss dem som lære at dræbe Affecterne/ Oc ville end være naaget mere end Verden/ affect eller menigt Folck/ Oc gaar nu som altid er seduanligt / At huer tror den menige Hob oc øffrigheden til villge/ Lige som man tror der som han er. En Euangelisk Første haffuer it Euangelisk Folck / Vdi Bemen findis mange Hussiter/ aarsage / det actis der for deris beste mynt.

Her omnes ere it Diur met mange hoffuit.

Exo: 14. & 16. Num: 20.

Alle tro øffrigheden oc denne store hob til ville.

Saaledis falder dette almindelige/ wbetenckte oc wquar some Folck vden al grund hid oc did / Desligest oc de som ville være deris Bisper oc Faaregangere / Lige som Varen er til/ saa

Aff den menige hobs wstadighed oc aff deris faardantzere.

Pallacker Tro som deris Kong.

saa haffue de oc Pendinge / Ja taare vel sige obenbare / At lige som deris øffrighed er skicket/saa ville de oc som tro vndersaate samtycket/oc holde haand der ved/Der seer oc hører man smuckt euentyr/Er icke det en smuck och vacker leg/Jeg lader mig tycke de skulle føre oc lære Gudz ord/ oc der met lære øffrigheden at handle oc Regere. Nu ville de lære oc gøre som deris Lensherrer det gerne ville høre / oc Siunge deris Vise hues Brød de æde. Lige som man siger/ Pollackerne de tro lige som deris Konge tror / J det samme Land maa man see vnderlig ting aff de Aandelige Personer / huorledis at de saa vel kunde Seyle faar alle haande Vær / oc skicke Raaben som det Blæss til/ at de kunde teckis dette galne Folck Her Omnes oc stryge saa Grøden vdi Raffnens Neb / paa det at de vdi fred kunde offuerkomme Folckens Rigdom/ære oc Godz.

Lige som Folcket er saa skal oc deris Prest oc Biscop være. Læss Esa: 24. & Osea 4. Cap.

Iosephus lib: 2. Contra Apionem.

Oc lige saa er Presten som Folcket / Lige søger lige / Oc slig en Gryde sømer vel slig en stylpe / Jeg haffuer tit forundret mig aff sligt Regemente / men dette er aarsagen / Man kan met sandhed hoss den wgudelige Hob Her omnes som ælsker oc efffterfølger løgn ingen stedz komme fram/ Han vil være skuffet oc met løgn Regerit/Slig en Vise skal hannem siungis om han skal Dantze. Lige som Plato haffuer bekent At hoss dette vilde oc wtemde Diur Her Omnes / faar deris vanuittighedz skyld som hans ord lyder (aff Josepho mod Appionem framset) er ingen Vished eller sand Gudz bekendelse/Derfaare icke eniste Propheterne / Christus oc Apostlene haffue maat mist deris liff / men oc saa mange retsindige fromme oc forstandige Hedninge / Som Socrates Anaxagoras/ Diagoras (som oc haffue straffet Almuen faar deris Affguderi) haardelige oc alffuerlige.

Denne besynderlige Hob Her Omnes beger daglige noget nyt.

Denne vnderlige/almindelige Hob Her Omnes elsker oc daglige fornyelse/ Oc i det at det er wstadigt/ vilde det oc gerne huer dag haffue naaget nyt / eller i huor meget oc saare det lengis til en ting/ da bliffuer det dog snart kedt der aff/ oc løsten forgaar snarlige. Staar denne Hob end effter naaget besynderlige

synderligt met stor attraa oc begering / thi du men quar / han lader det vel selff slippe oc falde oc bliffuer hannem vederstyggeligt / besynderlige naar han fornemmer at Sagen slar til bage oc icke vil haffue sin framgang effter hans begering.

Summa / Huor paa denne Barnurne Her Omnes sig giffuer / oc som en Bisuerm tilfalder / det maa alt være stor Helligdom / oc det er ret effter hans Sind / Oc huad wlycke hannem vdaff slig Daarskab / Gæckeri oc vantro vederfarer / det legger oc giffuer han paa sine vederparte. Lige som Papisterne paa de Lutterske / Oc de Lutterske paa Paffuen / paa Suermerne oc paa Gendøberne. Vdi slig maade suermer den galne Almue oc Hob hen for sig / oc skal dog være idel Euangelium oc retuished huad han sig haffuer faaretaget oc i sin Fornufft besluttet / Som wi diss verr vel haffue seet oc fornummit vdi denne siste forledne Bonde Krig oc oprør. Her lycke de alle ørerne til oc ville eniste icke høre deris vederparte / men paa det haardiste oc skarpeste forfølge ꝛc.

Denne Her Omnes wstadighed.

Bonde Krig vdi Dydskeland.

Denne Alnnes oc menige Hobs Art obenbarer ieg saa vindskybelige met mange ord / paa det at wi kunde lære at kende dette mangehoffuede Diur / Oc icke vdi slig maade see til det / At som det skulde være endrectigt / viist / fromt oc danniſt / Men fast meer wstadigt oc galit holde oc acte. Som wi oc diss vær vdi Verden søge effter det gode / oc drøme voss op en hel Verden fuld aff Christne / oc lade voss tycke at den menige Mand er saare gudelig / idel Helligdom oc er fuld aff forstand / Her met formørcke oc foracte wi vaar Forstand / at wi icke kunde vide huad dette er for it Diur met saa mange Hoffuit. De gamle haffue seet naaget dybere i denne Sag oc set hende fast nærmer / Besynderlige de som haffue værit vdi Regementet oc den menige Mandz Handel oc værelse saare vel lært oc forkundskabet / oc fornummit at de inted retsindigt eller saltet kunde taale / Huer røst er (som Cicero den Romske Borgmester bær vidnesbyrd) Jngen blant voss skal leffue

Denne Hob Her Omnes haffuer huercken Dom eller vished met sig.

M: Cicero in quinto libro Tusculanorum questionum.

fructsommelige / gøre gaat / eller høyt opkomme oc triffuis. Summa / Paa huilken side dette wtemde Diur hen raffuer/ der gaa sig huer vdaff Veyen som for en drucken mand ₰c.

Her omnes onde mening.

Det wstadige Folcks Natur oc værelse affinales i Scriffren oc i andre Historier.

Numeri 16.

Iudicum 8.

Samuelis 8.

Ansee denne wstadige Hobs wstadighed vdi det Israelske Folck / Huorledis at Aaron / Moses / Alle Dommere oc Konger haffue hafft at gøre met dem oc haffue dog saare liden tack fortient eller fundet dem villige. Læss om det oprør som Chore anrettede mod Mosen Nu: 16. Acte huor det gick den fromme Gedeon/ Judicum 8. Huad fortiente Jepte met sine velgerninger/ Samuel met sin troskaff / oc Dauid ₰c. Ja idel wtack / oprør / Had oc Affuind/ oc i fromere Konge dette menige Folck haffde / i verre oc wlydactigere de vaare. Huad brugede oc giorde dette Folck faar en stor haardnacket genstridighed / den tid at de begerede en Konge offuer sig / Oc Gud atuarede dem saa trolige / Ja sagde dem huor det skulde gaa dem/ Alligeuel lode de icke vdaff. Summa/ Den gantske Scrifft er mest fuld aff slig Allarm oc oprør / som dette menige Folck haffuer anret oc giort.

Merck dette Folcks wstadighed.

End dog at det menige Folck sig met Joiada oc andre Konger offuermaadis gode fromme / oc syn hellige haffue ladet tycke oc holdet / Saa haffuer dog vdgangen oc det siste/ beuist oc lært/ at det haffuer været idel skalckhed oc skrymteri hoss dem/ oc aldri deris rette alffuore. Vdi lige maade omuende sig alt Folcket vdi Israel met Kong Josia / oc fulde icke fra Gud al den stund han leffuede/ 2. Para: 34. Men at sligt haffuer icke gaait Folcket retsindelige til hierte men eniste haffue vdi skrømteri hycklet Kongen til villie / Det beuiser Jeremias 3. Oc Oseas 5. J det at de eniste offrede Gud Kongen til villge den stund han leffuede/ fulde de oc strax han vaar død fra igen. J slig maade holt oc Folcket sig met den fromme Kong Ezechia endrectelige met it hierte at gøre Sennacherib modstand / Da bær dog Historien vdaff Chrønnicken vindisbyrd at Folckens hierte stod icke retsindige til Gud/

Ieremiæ 3.

Oseæ 5.

2. Regum 28.

2. Para: 32.

Esa: 36.

Faar

Faar huilcket Propheten Eſaias haardelige paa tager oc ſtraffer Folcket.

Den menige Mand hyckler met deris Førſter oc Øffuerſte.

Saaledis hyckler det gæckurne Folck gudfrygtigheden met en gudfryctig Konge / ſom det oc hender end nu vdi vor tid/ Huor ſom helſt at en Førſte eller Herre ſig hen vender oc er tilbøyelig / der er ſtrax denne ſamme galne Hob faare vdi Spitzen. Er en Førſte/eller kan han naagen ledis være Euangeliſk/ da Regner det ſtrax Chriſtne ved ſtore Hobe/ oc ingen vil være den ſiſte Førſten oc Herren til villge. Men naar den ſamme Dør oc affgaar / oc en Nero kommer vdi hans ſted/ Hielp Gud huor ſnart forſuinde de alle/ Ja (lige ſom Myg eller fluer om Vinteren) vndflyer oc viger denne onde Her Omnis Hob. Her ſeer mand huor gode oc ret ſindige Chriſtne diſſe Hoffſinder ere huilcke dog ſky oc fly kaarſit ſom Dieffuelen ſelff/ oc vide icke huad Chriſtus er hues Ord de paa deris Erme/Harenſk/Skiold oc Hatte bære / Gud giffue at det vaare ſaa Screffuit vdi deris Hierte/ſom i deris Liberi. Dem giordis vel en Pithagoras oc Moſes behoff ſom dem Lærde / At de Gudz efſterlignelſe icke lode vdgraffue paa deris Ringe/ Icke heller hans hellige Naffn ſaa forſengelige oc forgeffuis føre.

Den rette Tro er icke huer mandz ting.

Den Hellige Chriſtelige Tro huilcken icke er huer Mandz Mad / haffuer aldri været ſaa almindelig / At Her Omnes haffuer den annammit / oc Rettelige bekent Gud eller tilbedet / Saa at oc Chriſtum ſelffue ere faſt flere effterfulde aff forundring end aff kierlighed oc hiertelig veluillighed. Her om bær vidneſbyrd det Euangelium Johannis 6. Verden bliffuer dog ſtedze (*Turba quæ omnia turbat*) Oc kan icke anamme ſandhedz Aand / Som Johannes lærer i det 14. Cap. Oc kan ey heller ſandhed forſtaa eller lære / Lucæ 6. Derfaare taar man inted bygge paa denne Her Omnes / eller finde Euangelium hoſſ hannem / Thi Propheterne ſige faſt anderledis her om / Oc Jeremias ſiger i ſit ſiuende Capitel ſaaledis / Sønnerne ſaffnede Ved ſammen / Fedrene ſette Ild der paa / Oc

2. Teſſa: 3.

Iohan: 6.

Iohan: 14.

Lucæ 6.

Iere: 7.

Quinderne deyneds Deyen / at de bage oc gøre Hiemmerigis Drotning en kage oc offre fremmede Guder/ Det er de elske alle Affguderi / baade vnge oc gamle oc hielpe til denne Affgudz Tienste.

Den menige Mandz loff oc priff er vanære oc lasterlig.

J det at Sagen oc leyligheden sig saa begiffuer om denne almindelig Hobs wstadighed /ere de verde at Prisis som deris Regemente icke elsks/Oc her vdi mod alle de som Her Omnes prise oc loffue skulle dette høre / At hans loff er skam / oc hans foractelse ære. Saa maa man alt gaa langt omkring denne Her Omnis Vey oc anslag/ oc være fast anderledis sindet end Her Omnis Dom oc Mening er / Ja holde lige tuert emod hans Dom oc mening. Dette er dette som Pithagoras oc Chato Lære / den alfarne oc vel slagne Vey (som fører til forderffuelsen) skal man icke vandre / Math: 7. Det er / som den hellige Jeronimus det vdlegger/Man skal icke efftersølge Almuens eller det menige Folcks vildfarelse oc anslag / Man skal icke heller høyt prise det Her Omnes (som Mørcket faar Liuset/det Sure faar det søde elsker) høyt acter. Derfaare siger Christus Lucæ 16. Huad faar Werden (det er alle naturlige Menni sker som effter Werden oc icke effter Gud leffue) høyt er /det er vederstyggeligt faar Gud.

Pithagoras oc Chato.
Math: 7.
Per publicam uiam ne ambules.

Om dette menige Folck vnder Nerone.

Fra Christo ind til Neronis tid vndholt sig det menige Folck fra de Christne deris Blod/ Saa at huer Mand maatte tencke dem at være saare Gudelige/ Men vdi Neronis tid racte denne Asen sine øern høyt op/Oc huer mand ville nu tho deris hender vdi de Christnis Blod / oc bære forgylte Spare faar slig mandelig gerning /Saa gick det oc met Christo/huilcken de met Palme oc vnderspridde klæder oc met stor Loffsang indførde vdi Jerusalem/ Oc vdi saare faa dage der effter kaarsfeste de hannem. Aff huilcket obenbare findis at denne Almue Her Omnes haffuer mere efterfuld Christum aff forundring end aff alffuere eller gudelighed / som vdgangen oc enden bær vidnesbyrd. Vnder Domitiano vaar alt Folcket oprørest mod de Christne / oc huer vilde legge ære

Om det menige Folck vnder Domitiano.

find paa dem/deris Gud til ære/oc heffne saa deris Affguder/ Naagen tid der effter angrede Domitiano slig Gerning/ Strax fulde de met hannem der fra igen / Oc vaar da en stor Synd hoss dem at Pine eller Dræbe de Christne / huilcket tilfaarn vaar en synderlig Gudz Tienste. Vnder Constantino forøgis de Christne som Fluer om Sommeren / Lige saa bleff oc Engeland met deris Konge paa en gang Christne.

Her met er denne menige Hob affmalet oc Conterfeyet met sin egen oc rette Farffue / huilcket dig til megen ting kan være gaffnligt / Det er idel haardnackethed / Børnuren fornyelse/ Oc gæckurne anslag alt huad han begynder/ desslijgest bider han gerne som en Hest paa sit Bedzel / oc hader den han skal frycte. Derfaare taare Herrer oc Førster icke dirt paa denne Hob / icke ey heller paa deris egne Hofftienere sig forlade. Thi mange Herrer er vdi deris alsomstørste nød aff dem besuigne oc forladne Som wi aff Dario oc Alexandro oc mesten aff alle Keysere læse vdi Crønickerne / At deris Hoffsinder oc Tienere haffue vnder stundem væred deris største Fiender oc Wuenner / Oc flere Keysere oc Paffuer ere aff deris egne Venner formedelst Practick oc Forgifftelse omkomne/end aff deris Fiende oc wuenner. Hec ille &c.

Her Omnes bider tit paa sit eget Bid.

Til det Andet/ At menige vndersaate foracte deris Herrer oc dem gerne ilde paa tale/er en suar Men nu en saare brugelig oc menig Synd/huorsaare at Almuen haardelige straffis aff Gud / met mange onde tiranske Regenter oc Befalnings Mend. Thi de ere icke verde at haffue de gode. Huilcken som helst nu vdi slig maade bliffuer baguasket oc ilde paa talet saa skal sig derfaare icke formeget gremme eller bekymre/ men lade slig tale fare. Thi det er vmueligt at en saa skickelig kan holde sig eller leffue at han kan teckis huer Mand/ Ja den skulde staa vel tilige op der kunde gøre huer Mand Ræt / men vdi slig Sag oc Handel skal saaledis handlis.

Bagtal oc squaldet er en stor Synd.

Tal man naaget gaat om dig / det samme scriff oc leg Herren din Gud til/huilcken eniste er det rette gode. Tal man oc naa-

Huorledis mand skal holde sig vor Bagtal.

oc naaget ont om dig wrettelige vden din forskylding / Da gør samme Bagtal til Løgn met dine Gerninger / oc icke met Ord eller Tale. Thi faar ont Bagtal hielper ingen heffn eller forantuording / Men eniste dit erlige Leffnit oc velgerning. At naar du met dit erlige / fromme oc Christelige Leffnit slig ont Røcte gør til løgn oc inted / Tal man dig oc naaget ont paa huilcket du tiluolt oc fortient haffuer Da lad det samme være dig eu tuct oc vnderuisning oc bedre dit Leffnit / Oc eniste bliffuer Dieffuelens Mund her met tilstoppet / Lad dem siden tale oc squaldre saa lenge at de bliffue trætte.

Predicanter oc de som kaldis aandelige skulle leffue frommelige.

Til det Tredie da bliffue de wtuctige Prester her straffede / Som met wæcte Hustruer / Quinder oc Børn / faar det menige Folck Leffue wbluelige oc til forargelse. Desligest oc alle de som met deris retsindige lære oc Leffnit de andre skulle faare gaa oc vandre / huilcket de icke gøre / Men met deris wtro / vrange Lære oc Leffnit / hinderlistige handel / gøre oc giffue onde Exemple. Vdaff slige siger den hellige Jeronimus / De som vel oc ret Lære oc Leffue ilde / de kuld kaste fast mere end de opbygge / de Offre Gud deris Tunger oc Dieffuelen Siælen. Derfaare er det bedre it gaat Leffnit oc ingen Predicken / end megen Predicken oc it ont oc skendigt Leffnit der hoss.

Ciprianus. *Nihil prodest uerbis proferre uirtutem, Et factis destruere ueritatem.*

Falske Predicanter ere vetstygelige faar Gud. *Psal: 50.*

Desligest er slig falske Propheters oc onde Predickers leffnit Gud inted teckeligt. Derfaare tal Gud til slige ved Propheten Dauid / Huorfaare kundgør du min Lou oc tager min Compact oc Forbund i din Mund men du hader tuct oc neffselse / Oc kaster mine Ord bag din Ryg / Finder du en Tyff da løber du met hannem / oc du haffuer samquem oc omgenge met Horkarle. Du sider oc tal mod din Broder / oc din Moders Søn berøcter du / Din Mund tal wnytte ting Oc din Tunge anretter suig oc bedrageri etc.

Saadane Predicanter som faar deris egen Syndz skyld tige Sandhed / eller oc saa formunckle at man dem icke kan forstaa / Eller oc faar deris egen fordeel oc baade / de Rigis oc

veldigis Synd/ laſter oc offueruold forſkaane/ oc offuerhoppe ſandhed / Chriſtenheden til ſkade oc forderff / Slige ere falſke Predickere/ huilcke Mickel her neffner oc kalder Hipochriter oc Gliſenere oc ſtumme Hunde. Om huilcke Eſaias tal. Dine Vectere oc Hyrder ere alle blinde/de haffue ingen fornufft/men ere ſtumme hunde ſom inted gide Gøt de ere ſøffnue / ligge lade/Soffue oc ſnaicke /de ere vdſkammede Hunde ſom icke kunde mættis/ huer gaar ſin egen Vey oc tracter effter ſin Gerighed aff al ſin formue/oc ſige/ Lader recke voſſ Vin / wi ville fylde voſſ ind til wi bliffue druckne &c. Fra den minſte ind til den ſtørſte Høre de alle Gerigheden til / oc ſøge alle effter ſlem oc ſkendig fortienſte / baade oc fordeel / fra Propheten oc ind til Preſten handle de alle Løgn / De ſige Fred / Fred / der ſom dog ingen fred er faar haanden &c. Doctor Sebaſtianus Brant ſiger.

Eſa: 56.
Alle falſke Predicanter ere ſtumme hunde.

Iere: 6. 8.

Sebaſtianus Brant.

Velſkickede Ord oc der hoſſ gerninger onde/
Gøre icke Folcket ret fromme naagle lunde.
Det beſte Exempel du naagen tid kant giffue/
Det menige Folck men du eſt vdi Liffue.
Vdi it erligt Leffnit vandre alt ſom dig bør/
Da følge de dig ind at den rette Dør.
Lærer du dem vel/ oc leffuer dog ilde/
Da eſt du en Gæck baade aarle oc ſilde.

Paa denne Guldſten ſkal mand ſtryge oc probere alle Predicanter.

Til det Fierde / en Hyrde eller Predickere ſom ſine befalne Faar trolige faareſtaar/ beſynderlige vdi Ordet oc vdi Lerdommen/ den ſamme er dubbel ære verd.

Huorledis mand ſkal kende de rette Paſtorer oc falſke Predickere

Mand ſkal oc de falſke Predickere fra de fromme Hyrder atſkillye oc ſaaledis kende.

Alle Kirckeherrer ſom icke predicke gudz ord/ de ere Vlffue / der ſom de end kaldis Kircke Herrer / Biſper eller Førſter.

Ite & predicate
Math: 16.

Huilcke

Visionem mendacem Iere: 14.

Huilcke nu Predicke oc icke Gudz Ord / men deris egne Drømme / de samme ere oc Vlffue.

Attendite a falsis Prophetis Math: 7

Loquimini nobis placentia Esa: 30. Iere: 6. 8. Mich: 3.

Huilcke som Predicke Gudz Ord / oc icke til Gudz ære / men paa dem selff oc Paffuen deris Hoffuit / til at beskerme deris optenckte Stat oc handel / de samme ere skadelige Vlffue oc komme vdi Faare klæder. Huilcke oc saa end Predicke / Lære oc vnderuise met Gudz Ord / oc icke de store Hanse som ilde oc wskickelige Leffue straffue / men lade dem vdi deris Tiranni opuoxe / det ere smigrende Vlffue / eller Folckenis forredere. &c.

Christus cepit facere & docere Act: 1.

Huilcke icke øffue dem vdi de Gerninger som de Lære met Ordet / de samme ere icke gaffnlige vnder det Christne Folck / de bryde fast mere ned met deris Gerninger / end de opbygge met deris Lærdom.

Mar: 6. 3. Regum 21.

Huilcke som icke acte de Fattige men lade dem fortryckis oc besuaris / de ere falske Hyrder.

Reges gentium Lucæ 22.

Huilcke der bære Hyrdens Naffn / oc alligeuel føre oc regere Verdslig Regemente / de ere de aller verste Vaarwlffue.

Habentes uictum & amictum &c.

Huilcke der sancke Guld oc Pendinge sammen at de kunde fylde Tasker / Kister oc Røcken / oc Predicke endelige derfaare at de kunde faa deris Føde / de ere Bugtienere oc Pendinge Predickere / Thi deris Predicken varer icke lenger end Lønen &c.

Docentes eos seruare omnia Math: 28. Esa: 43. 55. Ezech: 4.

Huilcke anderledis eller andet met denne Lærdom (end Gudz bekendelse / kiærlighed oc tilbørlig Gudz fryct oc rædsle) iblant Mennisken plante / de ere falske Hyrder &c.

Summa / De ere alle falske Predicanter / som vise oc føre de fattige Christne fra den eniste Gud oc Skabere / ind paa andre Creatur oc affgangne Helgene &c.

Til det Fempte kommer Mickel her oc Munckene vdi Hu / oc opregner her naagle deris laster / huilkis begyndelse (som naagle Scribenter Scriffue) er denne.

Aff Munckenis første opkomme oc begyndelse.

Den tid Gud tog en Jordklimp / som Moses scriffuer / oc sagde / Fiat / Da bleff it leffuendis Menniske der vdaff /

Naagen

Naagen tid der effter/ville Dieffuelen oc bruge denne kaanst/ huilcken han haffde seet aff vor Herre oc Gud/ Han tog en klemp Jord / oc han haffde glemt det Ord som Gud haffde sagt/ da vilde han dog til dem/ oc sagde / Pfuat / saa misgick hans Gerning oc der bleff en Munck vdaff / Oc der Dieffuelen saa dette lede Billede oc Syn / sagde han / Phi dig an alle dine dage/ huor ille haffuer ieg sted mit Arbeyde/ Gack heden vdi al Verden/ Forfør oc bedrag Folck/ Land oc Stæder.

Oc der denne Broder haffde en kiortel behoff/ bar Dieffuelen hannem it heelt sticke graat klæde / oc skar der it Hul mit oppaa / oc hengde det samme saa heelt om hans Halss/ Denne Broder gick oc bar fremdelen aff dette klæde vnder sine Arme/ Bagdelen flagrede bag effter hannem /oc bleff hengendis huor han gick fram vdi gerde oc Tiørnebuske/ aff huilcket han haffde stor vmage / Naagen tid der effter kom Dieffuelen igen til sit Creatur/ Da beklaget sig denne Broder haardelige at det klæde han haffde hengt om hans Halss giorde hannem saare stor vmage/ Saa tog Dieffuelen en Vidye oc giordede hannem der met lige som met it Belte/ oc giorde hannem brede oplau/ oc store oc vide Ermer/ der vdaff kommer det end nu at Muncke bære slig knappede Belte / Oc kapperne ere saa store oc vide at ingen kan fylde dem.

Dieffuelen gør Muncken sin kappe.

Huorledis at Munckene ere komne til de knappede Belte.

Der nest giorde Dieffuelen hannem en Krantz/ Thi sligt it helligt Menniske sømmer icke at bære Haar som andet Ligfolck oc vhellige gøre. Endelige beklager sig denne Broder at det er hannem vmueligt at kunde Føde sig met Arbeyde/ thi hans kiortel er saa stor oc vfandig/ Da gaff Dieffuelen hannem sligt it Raad at han skulde gaa vdi Byer oc Stæder oc bede for Gudz skyld saaledis / Voss fattige Brødre giff it Brød for Gudz skyld / Oc at han skulde haffue at legge vdi/ huad han saa tilhobe tryglede/ Da tog Dieffuelen samme broders skiorte oc syde den samme offuen oc neden / oc skar saa it Hul mit paa samme Sæck / oc giorde hannem en Madpose oc vandresæck der vdaff.

Merck huem først haffuer vaget Muncken.

Munckenis begyndelſe findis inted i den hellige Scrifft.

Religioſius kaldis den ſom haffuer gudz aand/ Monachus kaldis den ſom er enlig.

End dog at dette er ſkemtelige ſagt / da er det dog ſant/
at al deris begyndelſe/ Gerning oc Handel haffuer ingen
grund vdi den hellige Scrifft / Men baade diſſe Naffn / met
huilcke de lade dem neffne / ſom er Aandelige oc Muncke ere
gantſke wuiſſe. Thi Religioſus kaldis den ſom haffuer Gudz
Aand/oc tien Gud vdi Aanden oc ſandhed / Monachus kal-
dis en enlig Cluſener ſom haffuer giffuit ſig ſlet fra Verden/
oc acter ſig dog at være den neſte hoſſ Guderne / End dog at
de paa det aller lengſte ere fra den rette Gudz Tienſte oc Ande-
lige Leffnit / Men vdi alle Huſſ/ Gader oc Stræder ere de
ſtedze næruærendis/wanſeet at de aff huer mand / ſaa ere for-
actede oc forbandede/At der ſom de naagen wforuarendis
møde da acter mand dem at føre naagen beſynderlig ond lycke
oc farlighed met dem.

Munckene ville icke indbyrdis være ens met Chriſto.

De ſkøtte icke heller at være ens met Chriſto Men at
de indbyrdis ere ſlet atſkilde oc alſom weniſt/De ſette den stør-
ſte ſalighed vdi deris Regel oc deris begindere / Glæde ſig at
de kaldis Auguſtiner/Benedictiner / Franciſcaner / Domini-
caner / Bernardiner / Jacobiter ꝛc. Lige ſom det vaare faar
ringe en ting at kaldis ſlet en Chriſten / De Bygge oc pucke
ſaa hart oc faſt paa deris Aarden / Regel / Ceremonier oc
Menniſkens tant / Saa at de lade dem tycke at en Hiemmel
er icke naack til ſlig deris hellige Leffnits oc fortienſtis verd-
ſkyld oc betaling ꝛc.

Munckenis wnytte Roſſ oc gerninger.

Math: 15.

Komme icke heller vdi hu/At Chriſtus ſlig wnytte ting
aldelis vil foracte / Oc ſit eniſte Bud ſom er kærlighed vd-
kreffuer oc ſiger/ Al plantelſe ſom min Hiemmelſke Fader icke
haffue plantet ſkal oprycKis oc bortkaſtis. Men da kommer
den ene fram met en ſtor Fed oc opblæſder Bug fuld aff alle
haande Fiſke / huilcken han der da teer faar ſin ypperſte oc
kaaſteligſte gode Gerning. Den Anden berømmer ſig aff hun-
drede ſkepper fulde Pſalmer oc murrede Tider. Den Tredye vil
da vdøſe mange faſte Dage/Vigilier oc Siæle Meſſer/ Som-
me met en ſtor Hob Gudz Tienſte (ſom de kaldet) Her fram
komme

komme ſaa tunge oc ſuare at en ſtor Galleye eller den ſtore Fortune dem neppelige ſkulde bortføre/ Men Chriſtus vil gøre dette wnytte Roſſ ſlet til inted / Naar han ſiger til dem/ ieg kender eder inted/ Item Skalcke oc Skøger ſkulle faar eder indgaa vdi Gudz Rige ꝛc.

Munckenis Nature oc anſlag beſcriffuis vdi
Dygdernis Hukommelſis Bog met ſlig ord.

Denne Rappe pryder fuld vel min Bag/
Oc bær vnder henne en ſkalck (dog ſpag.
Oc mangen vnder ſligt Skin oc Roſſ/
Beſuiger at han mig giffuer ſit Godz.
Paa deris yderſte ananmer ieg til mig/
Det de haffue afflet met falſk oc ſuig.
End dog at ieg ved Huo det aff rætte/
Skulde haffue oc ſig der met mætte.
Effter gunſt ieg mangē raader met min lære
At vndfly de tinge ſom onde mon være.
De ſkøne Quinder ieg gerne ſeer/
Naar ieg dem loacker mit hierte leer.
Jeg acter mere huad de verdſlige for Regemente føre/
End effter min forplictelſe rette gode Gerninger at gøre.
End dog mit løffte til Gud er giort/
Dog ſtaar mit Sind vdi Verden ſtort.

Det IX. Capitel.

Huorledis at Aben ſom kalledis Martin vilde ferdis op til Rom/ oc møtte Ræffuen paa Veyen /oc tog hans Sag op met ſig / oc om naagle andre laſter ſom brugis vdi Rom.

ABen ſom lod ſig Martin kalde/
Vaar en Curtiſan oc klog faar alle.
Han vaar aldelis rede oc vilde til Rom/

Naar lycken wender sig til nogen/da skal hand icke endelige forlade sig der paa/ Thi lycken er wstadig oc omskiffelig.

Men der han fornam at Mickel kom.
Oc vilde til Kongens Gaard gaa/
Han gick hannem emod oc sagde saa.
Frende haffuer men it gaat frit mod/
Han viste vel huor hans Sag stod.
Dog spurde han hannem at it sticke/
Ræffuen suarede ieg tror at al wlycke.
Er hoss mig nu i denne stund/
Jeg er atter forkærder mange lund.
Aff naagle lede Tyffue/huo de helst monne være/
Jeg tror at Kragen oc Kaninet dette fram bære.
Den ene siger at haffue mist sin Quinde/
Den anden helten sit øre oc samme sinde.
Maatte ieg men selff faar Kongen komme/
Det skulde disse baade fuld lidet fromme.

Verden frycter saare Paffuens Band/ Oc meen at hand er den helligste Mand/ end dog at hans Band oc store list/ Er lige som en skiden Brog for vist. Det ved vel selff den gode Mand/ Men den som sligt icke forstaa kand/ Hannem recker hand desse Brog at kysse fri/ oc stycker saa Gæckens gæckeri.

Det meste mig kan skade fattig Mand/
Er at ieg finder vdi Paffuens Band.
Domproffuesten haffuer denne Sag mact/
Han er aff Kongen storlige act.
Den Sag faar huilcken ieg vdi Band kom/
Er at ieg raadde Isegrim min Om.
At løbe aff Claasteret der han vaar inde/
Som kaldis Esserom dragis mig til minde.
Han kærde faar mig vel mangen gang/
At hans Bug bleff offuermaadis suang.
Han sor oc en eed om sancte Pernille/
At han icke kunde leffue saa strenge oc stille.

Saa meget at faste met Læsninger slig/
Jeg halp hannem bort det angrer nu mig.
Han løner mig derfaare met al wære/
Hoss Kongen som er vor naadigste Herre.
Oc gør mig ont alt huor han kan/
Skulde ieg faare til Rom arme Mand.
Min Hustru oc Børn skulde det vel finde/
Met hunger oc tørst vel mange sinde.
Oc Isegrim gør dem hinder det ved ieg vel/
Met forfølgelse/ Had/ trusel oc andet wskel.
Oc andre flere som mig ont vnde/
De gøre dem skaade alt huor de kunde.
Men vaare ieg fri aff dette Band/
Da haffde ieg it bedre mod paa stand.
Jeg maatte da friligere vdi gaat mag/
Tale faar mig vdi denne min Sag.
Martin sagde Mickel Frende forstaar dette saa/
Jeg vil nu strax til Rom opgaa.
Oc vil eder hielpe met skøne stycke/
Oc ingelunde lader eder saa vnder trycke.
Jeg er dog Bispens øffuerste klærck/
Oc forstaar mig vel paa dette verck.
Jeg vil samme Proffuest til Rom Etere/
Oc vil met alffuore mod hannem litigere.
Seer Frende/ ac gøre eders Excusatie/
Oc føre eder met en Absolutie.
Alt vden hans tack vaare hand end vred/

Hand tager derfaare Sølff oc Guld i sin strud/ Oc bliffuer en Herre oc Verdsens Gud.

Gode Venner skalt du icke bedrøffue min Ven Du vedst icke naar du dem behoffuer igen Mange Chainer ere til skalt du forstaa/ Som forunde Abel naagen lycke at faa.

Thi ieg vdi Rom al handel vel ved.
Huad ieg der skal handle/ gøre oc lade/
Min gode Ven Simon vil ieg met Raade.
Han er der mectig/ oc kan stor ting bedriffue/

Pendingen haffuer nu den største mact/ Raanst/ ære oc vished er slet foract. Saare vnderlige mand nu om Pendinge tal/ Al ondskaff faar du for Pendige fal/ Som er Aager Mand/ drab oc Forrederie/ det føle vel mange Land oc Rige.

Oc hielper dem gerne som meget kunde giffue.
Her skalckefund er der oc en veldig Herre/
Oc Doctor Tagtil met hans anhengere flere.
Her vendekaabe met hans Frende Løsefund/
Disse ere alle mine venner til grund.
Jeg haffuer oc Pendinge did faar mig send/
Met dem bliffuer ieg end bedre bekend.
Ja skarn/ mand tal meget om Citere/
Det er icke vden Pendinge de begere.
Alt vaare denne Sag end saa falsk oc krum/
Met Pendinge vil ieg hende dog købe om.
Huo Pendinge haffuer kommer snart til naade/
Huo dem icke haffuer han føris vdi vaade.
Seer Frende den Sag faar huilcken i ere vdi band

Den som loffuer gaat oc holder det samme/ Dubbel løn bør hannem derfaare at anamme.

Anammer ieg her til mig vdi min haand.
Jeg giffuer eder den quit alt paa min ære/
J huor mangfoldig oc stor hun naagen tid kand (være.
Gaar nu frit til Hoffuit Frende kær/
Fru Obenardze min Hustru finde i der.
Kongen vaar naadigste Herre elsker hende/
Drotningen desligest det skulle i finde.
Thi hun er forstandig oc viiss offuermaade/
Taler strax met hende det vil ieg raade.

Hun gør gerne for Venner huad hun kand/
Det skulle i saa befinde paa min sand.
Mangen haffuer vel Ræt men Vinder dog icke/
Faar han icke hielp met naagle listige sticke.
Hun haffuer tuende Søstre hoss sig smucke oc sto-
Oc trende mine Sønner tiener Kongen til bore. (re

Trende ting fremme rætten / Gaffue/ gunst oc Mact / oc disse try kant du met pendinge be- komme.

Der ere aff eders Slæct mange hoss hende/
Aff huilcke i bistand/ hielp oc trøst finde.
Men kan eder da ingen Ræt vederfare/
Da bier icke lenge men værer snare.
Oc lader mig det strax faa at vide/
Alle de i det land Bo oc side.
Være sig Konge/ Frue/ Suend eller Mand/
Jeg kommer dem alle vdi Paffuens Band.
Oc sende dem it Interdict grumt oc suar/
At man ey skal lønlige eller obenbar.
Siunge/ Begraffue/ eller nagle Børn Døbe lade
For trøster eder her til Frende i alle maade.

Paffuedømmet er fult aff laster det ved huer mand/ Saa at det ingen til fulde be- scriffue kand/ met huilcket al Ver- den er forført oc skent/ Oc Christi Pine til sin Ge- righed vent. Paff uen haffuer oc bruget list oc snild / Oc al ting vent paa Gerig- hedz vild.

Paffuen er en gammel/ siug oc skrøbelig Mand/
Saa at han ingen ting mere/ dirt acte kand.
Thi skøder man inted stort om hans befal/
Men hans Gaard Regerer en veldig Cardinal.
Han kaldis Aldrimæt aff alle Mand/
Huad han kan faa det tager hand.
Jeg kender en Quinde hoss Campeflor/
Til hende haffuer han kærlighed stor.
It Breff ieg hannem met hende vil sende/

Han haffuer mange Siæle til Helffuede ſent / ſom hand met ſine Afflads Breff haffuer forvent.

Hun ſkal vel ſnart mine ærinde ende.
Thi huad hun vil det ſkeer paa ſtand/
Hanſſ Scriffuere haffuer ieg alt til min haand.
Han kaldis Johannis Partie der vdi Gaare/
Effter Guld oc Pendinge ſnapper han vel ſaare.
Hør nøye til er hans beſte Kompan/
Han er vdi Paffuens Gaard en Cortiſan.
Slibe oc vende kaldis deris Notarius/
Vdi baade Rætte en lerder Bachalaurius.
Bliffuer han der vdi Gaarden it Aars friſt/
Da bliffuer han Meſtere vdi practicken viſt.

En Dommere ſom tager Gaffuer er icke fri/Oc at anamme Skenck gør forrederi.
Huo gaffuen elſker ſom er ſagt/ Hand kommer i fare oc bliffuer foract.

Munera/Moneta oc Denarius/
De ere Dommere vdi ſamme Huſſ.
Huilcke diſſe Rætten tilſige der/
Det bliffuer vel ſagt baade hiſſet oc her.
Saaledis brugis der liſtighed i ſamme gaar/
Aff huilcket icke Paffuen ved it haar.

Synden ret ingen tilgiffue kan Vden eniſte Gud alt paa min ſand.

Slige maa ieg alt elſke oc haffue kær/
Thi vdi gennem dem forladis Synderne der.
De løſe oc aff Band ſkulle i forſtaa/
Her maa i Frende viſt driſte eder paa.
Kongen ved oc vel ſelff her om/
At ieg vil tage eders Sag til Rom.
Han ved fuld vel at ieg kan vnderſette/
Jeg vil ingelunde lade eder forwrette.
Dette maa alt Kongen betencke paa min ſand/
At man gen erlig Vüſſ oc fornufftig Mand.

Findis iblant Abens oc Ræffuens Slæct oc Byr/
Som hannem viselige raade naar Raadet er dyr.
Dette skal eder oc icke lidet fromme/
Trøster eder her met naar i fram komme.
Mickel sagde/ haffuer tack faar denne trøst/
Jeg vil det betencke bliffuer ieg forløst.
Met denne Tale da skildis de baade/
Mickel gick vden leyde dog i stor vaade.
Met Greffuingen ræt til Kongens gaar/
Vdi huilcken han ilde kommen vaar.

Det er sømelige at den ene Ven beuiss den anden en god vilge oc kierlighed.

Vdi dette Capitel merck Sin Lærdomme.

Først bescriffuer her Poeten vdi dette Capitel Huorledis at Mickel met sin ven Aben som møtte hannem der han vilde gaa til Kongens Gaard sig beraadslar / oc kærer faar hannem sin modgang / sorg oc nød / faar huilcket Aben hannem trøster / desligest hielp oc bistand loffuer oc tilsiger / Aff huilcket man skal lære / at trofaste venner helse huer anden venlige oc vdi deris anliggende nød oc Sag skulle beraade sig met huer anden / Oc naar de wforuarendis møde hin anden (som Mickel oc Aben gøre her) da skulle de sig icke forfærde eller forskræcke faar huer anden / de skulle sig icke heller vdi naagen maade lade mercke at ville betecke eller fortige naagen deris Sag oc leylighed.

Den er en Vüss oc forstandig Mand/
Som venskaff oc Venner vel holde kand.

Ydermere siger Aben her huorledis oc vdi gennem huad Middel han vil gøre hannem bistand/ besynderlige vdi Rom der som han haffuer mange gode Venner / Oc Neffner først den ene som heder Simon /det er det Aandelige Ager/ Oc denne Bogs Mestere vil endelige her met / Alle Romanisters oc

Curtisaners bedrageri oc list/ oc Paffuernis Practicke oc store ondskaff met alle deris anhengere obenbare/ tilkende giffue oc straffe. Nu er Simonia det Aager/ huilcket man met Aandeligt Godz oc Forleninger handler oc bedriffuer/ End dog at Paffuen oc andre som kaldis Aandelige denne Simonia høylige met deris Ord fordømme / oc bruge henne dog selffue saa saare mangfoldige met deris Gerninger / at vdi Rom oc vdi alle Stict er inted almindeligere / oc bliffuer vdi Rom saa obenbare bruget / At Paffuen haffuer vnt oc tilladet at Folckerne mue handle met samme Aandelige Len oc Forleninger/ som met anden Købmandskaff / oc haffuer vnt dem at være de neste i købbet naar naaget er tilfangs / Oc dette samme er forstreckeligt at høre/ men er dog vist oc sant.

Huad Simonia kaldis oc er.

Derfaare siger Vlrick fan Hytten Ridder oc Poeta vdi den Romske trefoldighed/ At vdi Rom ere tre merckelige Borgere/ som kaldis Simon/ Judas oc det Folck aff Gomorra.

Trende merckelige Borgere vdi Rom.

De Rige vdi Rom æde trende haande Rætter / de Fattigis Sued/ Godz som er vundet met Aager oc falskhed/ oc det Christne Folcks Roff.

Romske Rætter.

Item Trende slags øffuerste ere vdi Rom/ Aagerkarle/ Curtisaner oc Horeiagere.

De øffuerste vdi Rom.

Met trende Købmandskaff handler man vdi Rom/ met Christi Fortienste/ Aaandelige Forleninger / oc almindelige Quindfolck.

Det Romske Købmandskaff.

Item trende merckelige Doctores ere vdi Rom / Doctor Tagtil/ Doctor vende kaabe/ oc Doctor vdengrund &c.

Trende Doctores vdi Rom.

Ydermere siger Aben aff Pendingens store mact / Oc at mand der met vdi Rom oc alle vegne kan faa oc bekomme/ Ræt/ Naade/ gunst oc huad man begerer / Pendinge styrcke Troen/ gøre Venner/ Friborne/ Viisse oc velskickede / Her om Tal Suitzeren saaledis.

Pendingens Mact oc Verdighed.

Suitzeren.

Det er nu saa huo ret acter paa/
Vdi Verden saare genge/

Den gantske Verden er fuld aff ondskaff.

Fuld hinderlist er Verden visk.
Paa Dygd da acter hun ringe.
Haffde ieg meget Guld / mange vaare mig
Oc bliffue framdragen paa Jorde/ (huld
Alle haffue deris løst vdi Pendingens trøst
Huor kand det verre vorde.

Icke at være Rig/ huer klager nu sig/
Godz Godz er al deris Handel/
Huor man kan faa fat/baade dag oc Nat.
Effter Pendinge staar al deris vandel.
Vaare wi men Rige robe alle vgudelige/
Effter Rigdom monne oss lengte/
Ingen ro haffuer man faar Pendinge paa min sand.
Huo vil naaget verre vente.
Mand løber oc stryger/ man Rider oc Fyger/
Effter Pendinge staar al deris sinde/
Vdi Regn oc Sne paa Land oc Sø.
Huor man kan Pendinge vinde.
De lade ey aff før i deris Graff/
Godz Godz da robe de alle/
Vdi al deris nød er Pendinge deris Gud.
Huor kan sligt Gud befalde.

Til det Fierde/ En viss oc forstandig Mand skal gøre sin Ven trøst/ hielp oc bistand / Som Aben her loffuer oc tilsiger Ræffuen. Thi det kaldis Venner som huer anden ere hielpsome oc Tro / oc hues kærlighed faar ingen haande aarsage bliffuer atskild ind til deris Døde dag / Thi der er ingen glædeligere ting vdi Verden end erlige oc tro Stalbrødris Venskaff/ Oc er inted sørgeligere end at miste it ærligt oc trofast venskaff. Vdi slig maade offueruiser oc forskicker Aben Mickel til sin Hustru/ huilcken hannem vdi Rongens Gaard skal være bistandig/ hielpe oc trøste. Thi huo som helst der skal gaa til Rætte / hannem gørs trende ting behoff / Pendinge/ *De rette venner hielpe vdi nød oc trang.*

 For-

Try ting fremme Rætten.

Forſcrifft oc Løgn / J lige maade fremme oc Try Ting alle Sager/ſom er Gaffue/gunſt oc Mact/Oc det alſammen maa alt driffuis/forhandlis oc aff ſted kommis met Pendinge.

Til det Fempte/Obenbarer Aben her Paffuens/Cardinalernis oc Officialernis vdi Rom Suig/Bedrageri oc Falſkhed/ huilcket oc ſaa mangfoldelige brugis at det ſtaar icke vel til at beſcriffue. Men Vlrick fan Hytten vdi den Romſke trefoldighed tal her om ſaaledis. Try ting ere forbandede vdi Rom / Armod / den førſte Kirckis Skick oc Regemente / oc ſandhedz rette bekendelſe. Try ting ere vdi Rom i ſtor foracteiſe / Armod / Gudz Fryct oc Retferdighed. Try ting forheffue oc framſette huer vdi Rom / Pendinge / driſtighed oc vbluhed. Try ting ere offuerflødige vdi Rom / Horer/ Preſter oc Scriffuere.

Romaniſternis Brug oc falſkhed.

Try ting foractes i Rom.

Try ting ere offuerflødige vdi Rom.

Try Ting begeris almindelige vdi Rom.

Try Ting begeris almindelige vdi Rom/ ſtackede Meſſer/gamle Pendinge oc it velløſtigt Leffnit.

Vdi gennem Try Ting haffuer Rom kommet alting vnder ſig/met Vold/Bedrageri oc falſk Hellighed. Try Ting tro ſaare faa Menniſke vdi Rom / Siælſens vdødelighed/ Helligens ſamfund oc helffuedis Pine.

Sancte Peder er ſlet dreffuen bort/
  Oc er komen igen at ſamme Port.
Vdi Rom den Kætter Simon/
  Som alting haffuer i ſin haand.
Spaatter oc ſkempter deſligeſt oc ſaa/
  Met den ſande Gud oc Herre Chriſto.
Der findis ey heller naagen By/
  Ringere tro en der er vdi.
Rom meen ieg ſom wi kende alle/
  Oc it Hoffnit offuer alle Kircker kalde.
Mand ſkulde den Simon met rette Hudſtruge/
  Oc Sancte Peders Skick igen der bruge.

Huad Notarius bemercker oc huad Hans Embede er.

Til det Siette kommer oc Aben her vdi hu de Notarij ſom ere vdi Rom. Notarius er en obenbare oc almindelig Scriff-

Scriffuere/ huilcken ſom betros/ At huad ſom forhandlis troſlige ſkal Beſcriffue/ oc ſamme Handel vdi en ſkickelig Form oc Inſtrument forfatte/ ſom hannem aff baade Parte bliffuer betrod oc befalet. Men der ſom han met gifft oc gaffuer bliffuer forførd/ Saa at han ſamme Contract/ den ene Part til vilge oc tienſte/ oc den anden til ſkade oc forderffue (ſom tit ſkeer) forfalſker/ forderffuer eller forandrer/ da kan han tilbørlige ſkeldis/ Oc kan da ſigis om hannem/ Slibe oc vende er Notarius.

Thi ſaadanne kunde almindelig Slibe oc vende/
Oc haffue ſaa legen vdi baade hende.

Til det Siuende ſiger Aben at vdi Rom ere tuende farlige Dommere faar haanden/ ſom ere Pendinge oc Gaffue/ huilcke ſige Dom oc Ræt vdaff oc ere alle vegne veldige in Conſiſtoriis at tradze Rætten/ Thi huilcken rundelige oc mildelige giffuer for ſnart Ræt. Om ſligt bær vidneſbyrd en Bog ſom kaldis Leyen Spegel met ſlig ord.

Tuende farlige Dommere vdi Rom ſom ere Moneta oc Denarius.

Dog er en miſbrug vdi Verden diſſ ver/
At mand faar Viiſdom haffuer Pendinge kær. Prouerb: IX
Aleniſte ſettis i Raad ſlig en Mand/
Som rig er oc naaget ondbære kand.
Om end den Arme i all Retferdighed/
Raader det beſte alt vid hans ſorne Eed.
Man acter der fuld lidet oppaa/
Hans Raad maa alt til bage ſtaa.
Herfaare vretuiſhed heffuis høyt aap/
Gud vil ſligt ſtraffe paa Siæl oc kraap.
Thi ſeer man mangen ſtedz Politi oc Skick/
Som icke haffuer dirt Viiſhed met ſick.
Oc falde ſnart vdi nød/ ſørg oc Ve/
Som wi paa mange veldige Stæder mon ſee.
Naar ſligt da ingen god framgang haffue kand//
Da giffuis ſtrax ſkyld den menige Mand.
De Rige finde vel deris vndſkylding her til/
At de inted haffue volt til ſamme Spil.

Saa

Saa maa alt de Fattige haffue ſkyld oc ſkade/
De Rige gaa aff met al fordeel oc baade.
De Fattige føris vdi ſørg oc vaade/
Men de Rige komme vel ſnart til naade.

Stor Slæt oc Frendſkaff anſees tit oc offte vdi Dom oc Ræt

Til det Ottende ſkal her endelige forſtaais at vdi Dom oc Ræt bliffuer tit oc offte Perſonernis ſtore Slect oc Frendſkaff anſeet oc fryctede/ desligeſt oc Dømt til vilge/ Som Aben ſiger her/ At Kongen vorde alt at anſe Ræffuens ſtore Slæct oc tilhengende Venner/ Oc icke ſaa beſuare hannem eller ſlet forderffue. Aff ſlig Partijſke Dommere ſiger Doctor Sebaſtianus Brant ſaaledis.

Sebaſtianus Brant.

En Dommere ſkal naar hand dømer ingen kende men dømme retferdelige.

Ræt dom ſtaar en viiſſ Mand væl/
En Dommere ingen kende ſkal.
Suſannes Dommere end mange mon vare/
Naar Raad oc Ræt (ſom Blinde lade fare)
Alle Sager oc driffue ſlet Mact oc Vold/
Da er retferdighed gantſke frøſſen oc kold.
Diſſe Suerd ere Ruſtige baade tillige/
Ville icke aff ballen rettelige vige.
Oc icke mere ſkerre huor det er nød/
Men Retuiſhed er der baade blind oc død.
Al ting haffuer Pendingen ſig vnderkaſt/
Huo den men haffuer han brammer faſt.
Oc for vel Befaling huor han vil/
Huer vocte ſig ſelff oc ſee vel til.
Det er ſaare almindeligt ſom wi mon ſee/
Der findis nu Stæder flere end tre.
Vdi huilcke man haandſmørelſe anammer/
Oc gøre det tit ſom ſig ilde ſømer.
Pendinge/ Affuind/ Venſkaff/ Mact oc Gunſt/
Sønderbryde Rætten/ Breff/ Segel oc kunſt.

Ende paa den Anden Mickel Ræffs Bog/
ſom oc kaldis Reynicke Foſſ.

Argumentum oc den Tredye Bogis Indeholdelse.

HDi denne Tredie Bog bliffuer Ræffuens (den anden) genkommelse vdi Kongens Gaard/ Desligest hans kloge/ listige dog falske vndskylding/ huilcken han mod alle framsette Kæremaal offuer hannem vdi alle hans veddepartis næruærelse framsetter/ saare lystelige oc smuckt bescreffuit. Saa at Kongen/ formedelst Ræffuens mesterlige framset/ smiglende/ søde/ vel slibede ord oc tale/ oc formedelst hanss troskaff/ redelighed oc loffue/ som han Kongen/ desligest hans Fader stedze trolige haff de holdet oc beuist. Item vdaff Abindens forbøn. Thi hun aff sin kaanst/ viished oc store forstand hannem høylige loffuer oc priser/ bliffuer Kongen atter beueget at tage hannem til naade igen/ Aff huilcket hans vedderparte oc anklagere saare forfærdis oc bedrøffuedis/ lade falde deris begynte kæremaal oc vige slæt aff Gaarden/ Men Vlffuen elsker Ræffuen til kamp/ huilcket Ræffuen villige anammede &c.

Her vdaff skal først læris/ At en Konge/ Førske oc Herre vdi gennem trende stycke bliffuer ført fra sandhed oc retferdighed. Først naar han befinder sine vnderdane oc egne Tienere at være skyldige vdi naagen misgerning/ oc dem icke alffuerlige straffer. Til det Andet/ Naar han anseer oc frycter dens (som haffuer forseet sig) store Slæct/ mectige anhengere oc fryndskaff/ desligest Rigdom/ Guld oc Pendinge/ Det Tredie naar han betror de løgnactige Spitzhatte oc øyentienere/ huilcke dog selff ere berøctede oc inted due. Faar slige sticke

skal

ſkal ſig en from Potentat vindſkybelige vocte oc beuare/Oc da kan han lyckſalige oc vel Regere. D. Sebaſtianus Brant ſiger.

Sebaſtianus Brant.

Ve ve det Land ſom offuer ſig har/
En Herre der igen i Barndom gaar.
Hues Raad ſig oc gerne aarle ville Mætte
Oc acte icke huad viſhed haffuer at ſette
Ve de Retuiſe oc ve end mere/
Naar ſlig Herrer ſkulle offuer dem Regere
It gantſke Land haffuer deſſ glæde oc ære
Naar en Retferdig oc viſſ bliffuer deris (Herre.
Men huor en Gæckuren faar Regement/
Der bliffuer mange met hannem foruent.
En gør icke Ret/ den anden Dømer til bage/
Somme effter Venſkaff lade gaa alle Sage.
Slige vel faar it ſticke Brød/
Lade ſandhed oc retuiſhed lide nød.

Det Førſte Capitel vdi den Tredie Bog.

Huorledis at Ræffuen oc Greffuingen komme vdi Kongens Gaard/ Oc huorledis Ræffuen talede ſine Ord/oc giorde ſin vndſkylding faar Kongen.

Fridanck.
Huo rettelige acter ſin egen Sag Hand lader vel en an den gaa i mag.

Ræffuen kom atter i Kongens Gaard/
Vdi huilcken han hart bekærder vaar
Mange ſom hannẽ icke vnte det gode
Men effter hans Liff oc Leffnit ſtode.
Dem ſaa han der oc huor huer ſtod/
Han fick vel halt it tuilafftigt mod.

Dog

Dog giorde han sig selff Lætsindig oc blid/
Oc gick fram om alle Herrer samme tid.
Hoss hannem Greffuingen hans Frende mon gaa
Saare ydmygelig ginge de faar Kongen at staa.
Greffuingen sagde/ Frende værer nu ingelund/
Formeget blue i denne stund.
Den blue oc rædde er lycken dyr/
Men den dristige hielper gaat euentyr.
Effter huilcket mangen leder dag oc nat/
Ræffuen sagde/ Frende i sige sat.
Jeg tacker eder Frende faar denne trøst/
Oc betencker det igen bliffuer ieg forløst.

Oc huo sig selff ret kende kan/ Han maa vel kaldis en viser Mand.

Beflite dig fast vdi onde stiche/ Da faar du vel fuld god en lycke Oc bliffuer affholden det maat du vide/ Oc kommer vel snart nærmer Ilden at side.

Han saa sig om thi han stod i fare/
Oc saa sine Frender en veldig skare.
Blant dem vaar mange hannem ille vilde/
Det kunde han vel fortiene baade aarle oc silde.
Ja hoss Aadere/ Besffuere store oc smaa/
Monne han tit sin ræffue Art begaa.
Der vaare dog mange hannem vnte val/
De han oc saa vdi Kongens Sal.

Sirach.
Gode Ord forlige wenighed/oc ere Venskabens begyndelse.

Ræffuen neyede dybt/som han vel kunde/
Faar Kongen sin Herre i samme stunde.
Oc sagde/Gud som haffuer oc ved alting/
Beuare min Naadigste Herre oc Konning.
Oc min Naadigste Frue Drotningen saa vel/
Oc vnde dem at forstaa baade Ræt oc Skel.
At kunde vel vide huo som haffde Ræt/
Thi mangen er saa met tredskhed besæt.
Ja mange bære vduortis Skin oc Lære/

Fridanck.
En falsk Mand sin Kaabe oc Hette / Effter været stedze vel kand sette.

Fast anderledis end de induortis ere.
Vilde Gud at det matte saa tilgaa/
At huer for sit Hoffuit maatte staa.
Screffuit/oc Kongen kunde Læse obenbare/
Da skulde i vdi sandhed vel forfare.

Huo sig selff stedze vil Rose oc Prise/ Hans Roff gelder lidet iblant de vise.

Huor tienstactig ieg haffuer været eders naade/
Jeg er dog mistenckter vdi alle maade.
Aff mange som mig hoss eders naade forføre/
Oc ville mig Fattige gerne skade gøre.
Oc komme mig aff eders gunst oc naade/

Vden

Vden al forskylding i naagen maade.
Men Herre ieg ved i ere klog aff Forstand/
I lade eder icke forføre aff huer Mand.
Saa at i den rette Ræt skulle emod staa/
Icke giorde heller eders Fader naagen tid saa.

I dette Capitel merck Tre Lærdomme.

Først Læris aff dette Capitel At en trofast Ven skal den anden vdi sin nød oc trang være trøstig/ bistandig oc behielpelig / som Greffuingen Ræffuen her bistaar / hielper oc trøster. Den ene Ven skal icke heller mere begere aff den anden/ end at han holder hannem Venskaff/ tro oc loffue / obenbare hannem sit trofaste Hierte oc elske hannem lige som sig selff/ Oc sligt skal icke ske faar naagen fordeel/ gunst eller gaffue/ Desligest skal oc en forstandig Mand sin gode Vens Raad icke foracte naar det kommer aff god / fast loffue oc ret trofasthed.

Venner skulle staa huer anden bi vdi nød oc fare.

Til det Andet skal dette oc paa actis/ der som Greffuingen siger/ Lycken hielper den dristige/ Derfaare skulde Ræffuen icke forfærdis. Thi naar som helst en er dristig / køn / vforfæret oc vblu / oc taar men begynde en ting / vaare det end vtilbørligt oc straffeligt / Da slar lycken strax til / Saa at han der vdaff kommer til stor ting / Saa at han bliffuer affholden aff mange. Saa giorde Julius Keysere den tid han satte sig op mod al Lou Skel oc Ræt / imod Pompeum / oc naagle hans venner straffede hannem derfaare oc sagde / at han icke saa skulde handle mod Skel oc Ræt. Dem suarede han oc sagde/ huilcken sterckist er oc vinder Marcken/ den samme haffuer vundit Rætten. Men lige som slig onde oc vgudelige foracte Gud / oc skøtte huercken ræt eller vræt/ Lige saa foracter Gud dem igen. Denne Julius bleff siden ihiel

Lycken hielper den dristige.

Aude aliquid breuibus.

Gud hielpe den sterckeste.

ſtungen / thi ſlig deris ſtyrcke ſkal paa det ſiſte bliffue til inted ihuor lenge det varer.

Julius giorde it ſtort oprør oc plyſtrede Rom.

Tace Adoleſcens, Ius eſt in armis.

Tolle moras ſemper nocuit differre paratis.

Keyſer Julij Sprock.

Julius Ceſar handlede mod Raadet oc haffde en ond Sag / thi han vaar en oprøriſk Mand / drog met Mact oc Vold vdi Rom / och Roffuede deris Dreſel / Oc der kom en vng Mand oc vilde ſtraffe oc vnderuiſe hannem / huilcket han foractede oc ſagde / Tig du vnge Mand / her gelder ingen diſputering / Gud hielpe den ſterckiſte. Oc der han haffde forſamlet ſit Folck oc vilde indtage Rom / ſagde han / Det maa euentyris / J lenger wi forhale / i ſenere faa wi ende paa Sagen. Denne Julius Ceſar brugede ſtedze dette Spraack / Naar man vil handle mod Gud oc Verden / da maa mand det vel gøre paa det man kan komme til Høyt oc veldigt Regemente / men vdi alle andre ſticke ſkal man tilbørlige frycte Gud oc være ydmig oc from.

Ingen vil haffue ſkyld.

Denne verdzens brug oc handel aff de gamle viſe beſcreffuit.

Til det Tredie ſkal her merckis / at Ræffuen meſterlige betecker her ſin wgerning oc onde Handel / oc begynder ſin Tale faar Kongen / ſom den ſlet ingen ſkyld haffde / oc al miſtencke vender han fra ſig (ſaa meget mueligt er) til de andre / Som diſſe verſlige Menniſke almindelige gøre / Jngen vil haffue ſkyld / men vende oc ſkiude det ind paa andre. Til met haffuer denne næruærendis tid ſig ſaa gantſke omuent fra det gode til det onde / At Retuiſhed bliffuer fortryckt oc wretuiſhed forheffuis oc ſtyrckis / Kunſt oc Viiſdom bliffuer hemmelig / Daarſkaff oc hendis brug ſaare obenbare. Den neſtis kierlighed beteckis oc ſkiulis / Affuind oc Vrede obenbaris / Regemente oc Befalning tagis fra den retuiſe / oc antuordis den onde oc wretuiſe / Falſthed Vaager oc ſandhed ſoffuer / Løgnis Træ bær Fruct / oc Sandhedz Træ foruiſnis / Ondſkaffs Veye ere klare oc vel oprydde / men Retferdighedz Veye ere Mørcke oc gengrode / den Gerigis Mund er oplat at opſluge huad han finder / Men den goduillige er plat oc aldelis forlat / De onde bliffue forhøyede op til Hiemmelen / oc de gode plat vnder-

vndertryckte/ Førsten vender sig fra miskundz Stoel oc Sæde/ til vredens oc ondskaffs sæde/ Oc den gantske Verden er vent til vretuished / saa sigendis / Jeg haffuer skiult de gode ting oc de onde haffuer ieg obenbarit &c. Verden.

Det II. Capitel vdi den Tredie Bog.

Huorledis at det røctedis at Ræffuen vaar kommen vdi Kongens Gaard/ oc huorledis han vndskylder al sin suig oc ondskaff/ besynderlig aff Kragen oc Kaninet.

DEr alle fornumme at Ræffuen monne komme
Vdi Kongens Gaard det vndrede vel somme
Det vaar oc faar sant it vndeligt spil/
Huer trengde sig fram oc vilde see til.
At de maatte høre hans smigrende framsæt/
Oc om han suarede sine vederparte ræt.
Kongen sagde/ Mickel du falske oc lede tiu/
Dine løse ord hielpe dig icke nu.
Du haffuer sligt bruget vel mange sinde/
Ocført løgn faar mig baade vde oc inde.
Met din løse oc tredske Tale saare behende/
Men det skal nu faa met dig en ende.
Est du mig tro det synis vel paa/
Kragen oc Kaninet desligest oc saa.
Haffde ieg ingen anden Sag til dig end denne/
Som ieg obenbare giffuer her tilkende.
Det vaare vel nock mellem dig oc mig/

Den alle Mand met skrymteri kand tecke / oc de veldigis negle met smiger stecke/ Oc kand saa tale det alle gerne høre/ Den skal megen smiger oc Løgn framføre.

Daglige obenbaris nu dit falst oc suig.
Du est en Skalck vdi skind oc kraap/
Alt suig oc list det tencker du aap.
Det skal met dig snart en ende faa/
Jeg vil icke mundhuggis skalt du forstaa.
Ræffuen tenckte/ huor vil dette til gaa/
Kunde ieg nu mit gode Slaat naa.
Der vaare fast bedre end her er nu/
Han skalff oc beffuede den lede tiu.
It behendigt Raad monne mig nu tiene/
Jeg maa her igennem/ ieg staar her ene.
Han sagde/ Naadigste Herre oc Konge mild/

Om

Om ieg end haffde til Døden skyld.
Som i mene effter eders gode tycke/
I haffue dog icke forstaait denne Sag til pricke.
Derfaare beder ieg at i ville mig høre/
Jeg haffuer eder tit oc offte vel førre.
Raadt det beste baade lønlig oc obenbare/
Oc bleffuit hoss eder naar i vaare i fare.
Naar andre flyde oc lode eder vdi nød/
Som nu saa stunde alt effter min død.
Oc føre ont mellem eders naade oc mig/
I min frauærelse/da gøre de slig.
For vden all forskylding i alle maade/
Oc gøre mig wgunst hoss eders naade.
Naadigste Konge oc i gode Herrer oc saa/
Mine suar lader eder til hierte gaa.
Findis min brøde saa stor da/
Saa kand eders naade lade Rætten gaa.
Oc er mig inted bedre/findis skylden hoss mig/
End være her vdinden aldelis taalmodig.
Jeg haffuer vel tit holdet Vect offuer eders naade
Det kommer mig dog nu fuld lidet til baade.
Naar i vaare i fare til Landz eller Vand/
Jaa tror det vist alt paa min sand.
Haffde ieg vist naaget encten lit eller stort/
At haffue mig forseet eller misgiort.
Jeg haffde icke saa veluillige kommet faar eders
Oc blant mine wuenner vdi slig maade. (naade/

Den bygger fast sant paa løsen iss/ Som sig selff acter retferdig oc Viss/ Som iætter oc loffuer stort met sin Mund/Slig ord gaa mange [illegible] paa it pund.

Taalmodighed vdi nød den skal mand prise/ Thi taallig at være lære voss de vise/ Vil græmelsens Suerd dig dræbe til døde/ Da skalt du det met taalmodighed møde.

Ney icke faar dette hele Slaat/
Vaare det end fult aff Guld it gaat.
Thi ieg vaar i Malepartus i god foruaring/
Oc tenckte slet paa ingen ting.
Jeg ved oc plat ingen Sag paa mig/
Thi gick ieg met min Frende veluillig.
Men der ieg stod faar min Port oc saa/
At Greffuingen min Frende vilde til mig gaa.
Oc sagde Frende i skulle til Kongen met mig/
Samme tid haffde ieg samtyckt visselig.
At ville til Rom oc lat mig Absoluere/
Aff det suare Band ieg mon i være.
Martin min Frende lod ieg denne Sag forstaa/
Hand loffuede mig paa sin Christelig tro.
Oc sagde/ han vilde til Rom/ faar mig/
Oc tage al min Sag paa sig.
Han raadde mig strax til eders naade at gaa/
Oc han vilde mig vdi Rom lade aff Band slaa.
Martin gaff mig dette gode Raad/
Thi han vaar Bispens Aduocat.
Foruden Grund vdi Aarene Ni/
Met denne tale atskildis wi.
Nu er ieg kommen til eders naade/
Oc er saare bekerder offuer maade.
Aff Kaninet den øglere saa faa det skam/
Her er nu Mickel/ komme sig nu fram.
Oc giffue mig Sag her obenbare/

Aduocater kunde tale det alle gerne høre/ Baade kaald oc varm kunde de deris Aande gøre/ De bruge falske glosser i louen aarle oc silde/ Der met de den rette Ræt foruilde.

Jeg ved hans Sager ere icke saa klare.
Som naagle i min fraværelse saare Blæse/
Oc lade deris falske Breff offuer mig Læse.
Effter tiltal oc gensuar skal dømmis met flit/
Jeg haffuer disse tuende skalcke giort gaat altid.
Kaninet oc Kragen mon ieg her mene/
J gaar Morgis aarle kom Kaninet ene.
Ret faar mit Slaat alt som ieg stod/
Oc hilsede mig met it gladeligt mod.
Mine tider haffde ieg første begynt at læse/
Han sagde sig at ville til eders naade reyse.
Jeg sagde gack heden vdi Herrens Fred/
Han kærde sig at være hungrig oc tret.
Jeg spurde om han vilde haffue en paabit/
Hand sagde Ja kære giffuer mig lit.
Jeg lod framsette det ieg haffde nær/
Oc gaff hannem gode vel mode Kirsebær.
Der gaat ferst Smør laa oppaa/
Oc dette skede alt om en oensda.
Paa huilcken dag ieg inted kød maa æde/
Men ieg lod hannem Gud oc nock til rede.
Smør Brød oc ferst Fisk vel god/
Min vngste Søn faar Bordet stod.
Oc vilde gemme leffningerne der/
Thi vnge Børn haffue Maden kær.
Som han tog til Dugen samme stund/
Kaninet slo hannem ret paa sin Mund.

Hud venlige hilser nogen Mand oc hannem dog alt ont and.
Hand monne sin Siæl til Helffuede sende / Oc Lucifer tager alt vist mod hende.

Det er en K
vdi sit K
blod / So
arme fo
oc gør e

At blodet rand offuer hans Hage oc kind/
Det saa min anden Søn Reynardin.
Han bleff fortørnet oc slo igen/
Kaninet vid sit øye oc vaar ey sen.
Oc sprančk saa til alt met en fart/
Oc greb Kaninet vid sin strube hart.
Haffde ieg icke kommet saa snart der til/
Da haffde de spillet her Niters spil.
Met samme Kanin det maa ieg bestaa/
Jeg løb til oc vilde mine Børn slaa.
Men fick han naaget det beholder hand/
Hui stickede han sig saa den galne Mand.
Hannem haffde vel burt mere aff samme gilde/
Men ieg vilde hannem den tid inted ille.
De haffde hannem oc afflíffuit visselig/
Haffde han icke faait hielp aff mig.
Dette er nu min Løn som i maa høre/
Han siger at ieg haffuer opæt hans øre.
Han vilde gerne haffue it øre Breff/
Om den erlige gerning han der bedreff.
Seer Herre Konge oc naadigste Herre/
Nu kommer oc Kragen alt met sin kære.
Oc siger at hans Hustru bleff foraad aff mig/
Men hun od for sant selff Døden i sig.
Der hun vilde sig Mætte oc od offuer tuert/
It sticke vdaff en Rocke stert.
Men huor det skede det ved han vel/

Her suarer Ræffuen paa Kragens kæremaal/ oc vnskylder sig som en Mestere.

Somme

Somme mene han Myrde hende sel.
Nu siger han ieg bed hende ihiel/
Da bliffue han forhørt oc strackt fuld vel.
Han skulde vel anderledis gøre forskel.

I slig maade bliffuer mangen wskyldig mand Pint oc stract saa at hand siger huad mand vil haffue sagt / Oc siger tit det hand aldri tenckte eller giort haffuer for den store Pine hannem paahenger.

Paa hans Hustru oc huor hun bleff død/
Maatte ieg hannem forhøre oc knud rød.
Han skulde vel anderledis sige her om/
Huad hende skadde/ oc huort hun kom.
Huad skade kunde ieg hende naagen tid gøre/
I gode Herrer ville i dette høre.
Hun kand vel Flue oc ieg maa gaa/
Huorledis kunde ieg hende naa.
Vil naagen til Rætte naaget paa mig sige/
Her staar ieg nu oc vil hannem bie.
Han føre Beuisning oc vidnesbyrd fram/
Som bør at føris offuer en Friboren Mand.
Kand ieg icke legge samme Sag fra mig/
Da straffer mig effter louen rettelig.
Maa ieg det icke nyde/ da setter mig tid/

Det er stor ynck som den vise mon lære / At her den fromme haffuer liden ære/ At gennem Løgn oc skam i mange Land/ actis mangen skalck for en Herremand.

At sla en kamp vdi Marcken frit.
Oc sticker en Mand mod mig der/
Aff Ridder oc Suenne som ieg er.
Der maa huer sin Sag forficte met skel/
Huo der vinder æren det seer mand vel.
Denne Ræt pleyer at staa faar Fattige oc Rige/
Naadigste Herre ieg vil eder icke heller vndwige.
Alle de der vaare baade store oc smaa/

Den wrett stedze Rætten vil føre/ Faar Gudz dom stoel hand den tale skal høre/ Gack Heden du wretuise i denne glød / du haffuer trengd mangen met vold oc nød.

Vndrede at Ræffuen taarde tale saa.
Mod Kongen oc alle de der vaare/
Kragen oc Kaninet de forfærdis saare.
De torde ey tale huercken lit eller stort/
Men ginge strax bort aff Slaattens Port.
De sagde baade/ Gud naade voss/
Icke kunde wi kampe mod Reynicke Foss.
Han meen wi skulle met vidnesbyrd sandru/
Hannem offuerkundskabe denne Sag nu.
Wi maa fast neye oc bucke faar vaar Herre/
Hans Ord ere dog bedre hørde end vaare ere.
Hans ord ere store oc alle tro hans tale/
Saa faa han skam met sin tycke hale.
Aff denne handel ved ingen vden wi baade/
Skulle wi det beuise wi komme til maade.
Jeg kan tro sagde Kragen oc Kaninet saa vel/
Vor skade beholde wi faar hiemegeld.
Saa faa han skam den listige tiu/
Han acter at sla en kamp nu.
Met voss/ Ney ingelunde/
Han er tredst oc en skalck til grunde.
Vaare wi end fire oc Firesindz tiue/
Hand actet voss icke alle vid en Flue.
Huor snart skulde han voss affliffue/
Wi ville gaa bort oc lade hannem bliffue.

Vdi dette Capitel merck Fem lærdomme.

Til

Til det første / End dog at en Dommers skal huer som bliffuer forkærder tilstede at forsuare sig / oc flittelige tilhøre / Oc skal alligeuel icke strax tro alle ord. Thi vdi slige Sager som ere æren / Liff oc Godz anrørende / bliffuer tit oc offte betenckt listige Fund oc tredske Løgner. Lige som Mickel her oc sparer sandhed / at ville sig der met vndskylde / oc forlader sig paa sine slibede ord oc mesterlig Tale.

Den som er bekærder skal tilstedis at forsuare sig om han kan.

De gamle Vise sige at man skal vocte sig faar den som Viisser oc veltalende. Thi slig tencke / betracte oc holde dem til de ting huilcke de icke ere verdige / Oc naar dem naaget befalis oc paaleggis / huilcket de gantske ilde kunde faarestaa / saa see oc tencke de dog alt videre oc ville være større oc mere vdi Spillet / skulde de end der vdoffuer komme deris egne Herrer vdi Liffs oc Godz fare oc fortabelse. Ingen aff disse tiene deris Herrer faar deris Herrers beste trøst oc bistand / Men søge stedze deris eget nytte / gaffn oc baade / at de kunde bliffue Rige oc ophøyes / End dog at slig met det første beuise sig tienstactige / Da begynde de dog strax naar de bliffue Rige / at fuldkomme de gerninger som haffue deris begyndelse vdaff den onde grund / som er rodfest vdi deris Hierter / Lige som en Hunde Stert der er kroget / al den stund du haffuer samme stert i din haand oc recker hannem vd / da er han rager / men strax du slepper hannem / oc vnder hannem sin egen værelse / da bliffuer han kroget som han vaar før.

For falske oc vtro Menniske som ere Vise oc veltalende skal mand vocte sig.

Voldz oc Rigdoms natur.

Til det Andet siger Ræffuen her / at Martin haffuer værit Bisp Vdengrundz Aduocat / Met huilcke Poeten vil straffe oc obenbare slige falske oc onde Aduocaters listige Fund oc bedrageri / huilcken Aduocaters listige skalckhed fødis aff atskillige Scribenters meninger / I det at huer Scribente vil vdaff sit eget Hoffuit naaget nyt begynde oc framføre / met huilcket de giffue slig Aduocater aarsage at forfalske Rætten / Oc er dog / vden dette / deris begering at forgiffue alle Raadhuss / at besuige Dommerne / at forhindre al Fred oc enighed / gode erlige oc gamle Skick oc Seduane at foruende. De samme

Aduocaters list oc behendighed bliffuer i mange maade met Louens vdlegning født oc opholdet.

ere

ere oc aff Gud oc Menniſken faar ſlig deris Gerninger forhadede oc foractede / Man kand icke loffue eller priſe ſlige / huilcke faar en ringe Løn ſom de kunde faa igennem løbe alle Raadhuſſ oc Domſtole / met Bulder oc Rob kiffue oc træte mod huer anden / oc Bidis ſom det vaare en Hob onde Hunde / Oc gøre ſaa baade Gud oc Menniſken træte oc kede / oc ſøge ſaa met all vretuiſhed deris føde oc ophold.

Forſproackere ere glubende Falcke at forſluge deris Høffuitzmedz Pendinge.

Saadane Aduocater eller onde Talſmend kalder Plato Pendinge Falcke / De beſuare icke eniſte deris vanuittige Høffuitzmend / men begere dem ſlet op at ſluge / Oc gør dem alt lige meget huo Rætten vinder / kunde de men flux faa Pendinge aff deris Høffuitzmend hueſſ Sager de ſkulle forſuare oc fordagtinge.

Forſprockere forlenge louen oc rætten.

Item de Sager / huilcke de tilforn haffue værit met at forſuare dem kunde de ſnarlige foruende / naar de derfaare vente dem naagen beſynderlig Skenck / gunſt eller Gaffue. Retuiſhed kunde de ſaa foruende / handle ſuigelige / ſlibe oc Vende / ſøge aarſage at forhale Rætgangen / De aller vrætuiſeſte ſticke kunde de betecke oc ſmucke met Louen / Oc ſlige maa ſømeligere neffnis Louens oc Rættens forſtørrere end Beſkyttere oc beſkermere. Thi ingen ting haffuer naagen tid værit ſaa vel oc lettelige at bekomme ſom ſlig onde Talſmendz vtro oc liſt. Derfaare haffuer Chato icke actet dem verdig at Bo i By hoſſ erligt Folck / Ja huo vilde icke acte ſlig vchriſtelig miſbrug oc handel (at partene ſaa iammerlige ſkulle beſuaris) vtilbørlig oc gantſke vchriſtelige.

Slige forſprockere ere en aarſage til al Rætgang / Kiff oc trætte.

Nu er det viſt oc ſant at ſlig menniſkelig handel / trætte oc ſager icke opuecke ſlig Aduocater eller Talſmend / Men Talſmendene optencke oc føde Sagerne / opuecke Rætgang / giffue aarſage oc føde ſlig tuedract. Thi mange Menniſker ginge aldri til Rætte / De ſkulde heller taale oc lide vdi naagre maade ſkade oc vræt / Funde man icke denne mangfoldige oc villige tienſte aff diſſe vforſkammede Talſmend / ſom tale ſtort / loffue oc tilſige at ville vinde ſlig Sag. De tiltage ſig

Frem-

fremmede Folcks Sager/ Oc der som slig Talssmend icke vaare/ da lode de vel slig Rættgang oc klammer staa tilbage/ Igennem oc formedelst Kiff/ Trætte oc anden Menniskelig besuaring bliffue de Rige/ huilcke vel skulde trygle deris Brød / der som alle Mennisker leffuede vdi Fred oc rolighed. Aff slig vtro oc onde Talsmend siger Doctor Sebastianus Brant saaledis.

Vdi Danmarck haffuer mand disse Talsmend icke behoft Thi gøris icke stort behoff at tale formeget om dem / Men vdi offuerlandene oc Nederlandene ved mand vel huad det er for Folck.

Sebastianus Brant.

Forsprockere oc Talsmend gøre Sagerne store/
J huor smaa de naagen tid tilforn vaare.
De spre deris Garn effter vildbrad vd/
Om de kunde fange en oxe eller stud.
Oc gøre alle Sager krogede mangelund/
Oc veye faar it lod it helt pund.
De künde alle Sager mesterlige staffere/
Oc deris Høffuitzmend met tilsegen Regere.
Saadane Aduocater aff dubbelt forstand/
Maa mand alt hente aff fremmede Land.
De kunde meget suatze oc ere behende/
Oc faa dog offte en skiden ende.
De bruge tit tho Tunger tillige/
Met huilcke de Dommeren offte suige.
Men naar endelige skal Veyes det rette pund/
Da settis Sagen op i lang tit oc stund.
Met sligt bliffuer Retuished tit forblend/
Oc mangen arm Mand ilde skend.
Som offuer slig handel nødis mere at fortære/
End Hoffuit summen dubbelt verd mon være.

Aduocater oc Forsprockere bære kaaben paa baade sider.

Til det Tredie binder Mickel sig til rætte / oc begere at hans vederparte skulle giffue deris Sager oc Kæremaal tilkende / oc det samme met nøyafftige vidnesbyrd beuise / Thi den samme som kærer paa naagen skal oc bør det samme at beuise/ Oc der som han samme Kæremaal icke kan beuise / da

Den som bekærer eller beklager nogen / hannem bør at beuise hans kæremaal.

skal

ſkal hans vederpart kendis fri faar ſamme Sag / Oc om end den ſamme bekærde inted førde her emod eller beuiſe kunde/ Men der ſom Saguolderen eller den ſom kærer kan ſligt nøyſomelige beuiſe/da ſkal Dommen icke nectis hannem / vden ſaa vaare at den bekærde førde ſtercke/ viſſe/klare oc obenbare beuiſninger der emod ſom inted tuilafftige vaare / Paa ſlig en grund oc mening berober ſig Mickel.

It Spørſmaal om Adelen.

Til det Fierde lader Mickel ſig her høre / at være Friboren oc berober ſig paa Adels Ræt / Derfaare gøris behoff at handle her de gamle Viſis Spørſmaal om Adelen / ſom er dette/ Huilcket aff diſſe tuende er det ypperſte / at være Født aff ædel Slæct oc Foreldre / eller at haffue giort mange ædele Gerninger vden ſlig Adelig Fødzel Her paa haffue de beſluttet/ at den er ædel ſom leffuer ædelige / oc gør mange Adelige oc erlige Gerninger/enten han er født aff adelig Slæct eller aff Fattig oc ringe Folck. Aarſagen til denne beſluttelſe er denne/ Huilcken ſom er Født aff ædel Slæct oc Foreldre han haffuer inted ſom hannem tilhører / Men hans Foreldris Adel oc dygd bliffuer roſet oc priſet / Det er vel en ſtor Fordel at være Født aff erlig Adel oc Foreldre naar ſom helſt eff erfølgeren oc holder oc ſticker ſig effter hans Foreldris dygd oc erlighed /ellers er det ſtor ſkam at være Født aff erlige Foreldre /oc icke leffue oc ſticke ſig ſom deris Foreldre giort haffue/ Huo ſine Foreldris fodſpaar icke efftertølger/men vanærer deris dygdelige fromme Leffnit oc Adelige Gerninger/ den ſamme maa vel lignis vid den ſom gør ont i ſin egen Rede.

Adel kommer aff dygd oc ædelige gerninger.

Regenter ſom ere tagne fra plogen.

Den tid at Rom ſtod i ſin ſtørſte oc høyſte ære / da toge de deris Regenter fra Plogen / ſom Paulum Emelium oc andre Flere / Thi man ſaa icke an den tid / høy eller lau Byrd/ men ſkickelighed oc mandelige Gerninger / thi det er den rette Adel/oc icke at være behengd met meget Guld/ ſom nu er brugeligt/ſaa at den ſom haffuer mange Pendinge / oc bær meget Guld paa ſig er derfaare ædel.

Agatocles en Paattemagers Søn bleff Konge vdi Sicillien faar sine ædelige dygder oc skickelighedz skyld / end dog at han vaar Fødtaff ringe Slæct / huad hielper en sin Adelige Fødzel naar han leffuer oc holder sig vædelig / Derfaare vil naagen rosis aff sin Adel / da skicke sig selff Adelige oc ærlige. En Paattemagers Søn bleff Konge.

Cornelius Tacitus scriffuer aff Tydskene / at de giorde den til en Herre oc offuermand som mandeligst haffde holdet sig vdi Striden / wanseet Adelig eller wadelig Fødzel. Lige saa læss mand oc aff en som hed Armenius som slo Quintilium Varum / oc vant tho store Banere vdi huilcke vaare malede tho ørne / aff huilcket Tydskene end paa denne dag føre en ørn met tuende Hoffuit. Tydskenis brug at vduellie nogen øffuerste oc befalnings mand vdi fordom tid.

Summa / dygd oc erlige gerninger gøre en Adelig / Men at være adelig Født gør ingen dygd / End dog at huer skal sig sine Foreldris Adelige gerninger lade beuege til dygd oc erlighed / Huo som helst der leffuer oc randrer Adelige blant Folcket / den samme er ædel / vaare han end Født aff ringe Slæct / men huo som helst werlige handler oc randler den er wædel vare han end Født aff Kongelig Slæct. Derfaare siger Her Hans aff Suartzenberg saaledis / Aff Adelens brug vdi denne tid. Dygd gør ædel oc icke tuert emod.

Her Hans aff Suartzenberg.

Om wskickelig Adel / som nu / diss wer mange exe.

Der til da er min Adel god /
 At haffue it dømt oc dristigt mod.
Gøre Vold oc last vel suerge oc bande /
 Vilde ere mine klæder / stæg oc pande.
At dricke mig Drucken som en So /
 Hoff galet Selskaff der haffuer ieg Ro.

Slig handel straffer Her Hans nu videre oc siger.

Gennem ende Gerninger du ædel est /
 Lige som en Miøhund er en Hest.

Mange fromme aff Adelen gør du skam/
At du oc est aff Adel Stam.
Adelens Embede.
At ære oc dygd maatte fremmis altid/
Er Adelen opkommen oc set met flid.
Menighedz beste act oc retuiss Dom/
Gud vil det aff dig haffue tro mig der om.
Gaar det dig her vdi Hoffmod vel/
Her effter staar i fare baade Liff oc Siæl.

Wi ere alle Adams Børn.

Men aff vaar Nature oc Fødzel da ere wi alle Adams Børn oc alle lige ædel som it almindeligt Spraock er.

Der Adam plogede oc Eua spand/
Huor fandz da end Herremand.

De veldige offuerpucke de enfoldige.

Til det Femte / Naar de ringe oc fromme Mennisker klage oc kære offuer de listige / veldige oc Rige / da hender det sig tit (naar de store oc veldige Puckhanse komme til Ordz oc deris tale bliffuer hørt) at de Fattigis framset oc kæremaal foractis / saa at de icke taare forfølge deris Begynte Kære/ men lade det falde oc vige de mectige. Lige saa vederfaris her oc Kragen oc Kaninet. Thi den tid at Mickel steddis til ordz/ da offuerpuckede han dem met den kamp han Bød sig til/saa at de tagde/oc komme icke til ende met deris kæremaal/ men vigede slet aff Garden ꝛc.

Det III. Capitel.

Huorledis at Vlffuen oc Biørnen besynderlige bleffue bedrøffuede der de saae at Kragen oc Kaninet icke bleffue vid deris Kæremaal/men ginge saa bort/ Oc huorledis at Kongen hørde Ræffuen.

ISegrim gremmede sig oc Brun deslige/
Der disse tho aff Gaarden monne vige.
Kongen sagde er her naagen som vil kære/

Fridanck. Mangen meen hand kender mig vel/ Huilcken dog aldri ret kende sig sel. Men kende huer sig det vaare vel gaat/ De lode mig vel bliffue vod haam oc spaat.

Den gaa sig fram nu wi her ere.
J gaar vaare her mange før Mickel kom/
Ville i naaget kære da kommer fram.
Mickel sagde Herre/ hører mig/
Mangen kærer offuer den anden haardelig.
Men vaare han tilstede oc hørde der paa/
Den anden lode vel sin tale staa.
Saa gøre oc nu disse baade/
Kaninet oc Kragen i samme maade.
Huilcke mig gerne ville komme i vaade/
Dog ville de aff mig begere naade.
Faar disse Herrer ieg vilde dem til giffue/
Men seer huor de aff Gaarden monne driffue.
De tørre icke bie det see i vel/
Formercker dog deris store wskel.
Skulde slige betroiss det vaare stor skade/
Da komme mange fromme vel snart i vade.
Som eders naade ere tro aff hu oc act/
Men paa mig laae end en føye mact.
At ieg er her bekærder haardelig/
Kongen sagde/ Mickel hør nu mig.
Du falske oc wtro tiu oc forreder/
Det er icke vnder at ieg dig saa heder.
Huad nød oc trang haffde du sig mig/
At dræbe den fromme Lampe saa slemmelig.
Som mine Breff oc Budskab pleyde at føre/
Jeg ved han dig aldri til onde mon røre.

Her tal Kongen til Reffuen saare vredelige/ oc truer hart at ville lade affliffue hannem/ For hand haffde forredelige kommit Lampe oc Bellin om deris liff.

Jeg forlod dig din brøde oc lod dig fare/
Met Sæck oc Staff huor du vilde vare.
Met haand oc mund iætte du her obenbare/
At skulle strax til det hellige Land fare.
Til Jerusalem/ Sancte Jacob/ oc til Rom/
Oc komme saa hiem baade Hellig oc from.
Jeg vnte dig dette oc lod dig gaa/
At du skulde dine Synders affløsning faa.
Men det første kundskaff ieg fick om dig/
Da haffde du myrd Lampe forredelig.
Oc min Kapelan Bellin komst du der til/
At bære mig Budskaff aff samme spil.
Han monne met sig din Sæck hid bære/
Vdi huilcken Lampis Hoffuit monne være.
Han sagde obenbare faar mig oc flere saa/
At i Sæcken vaare Breff baade store oc smaa.
Som han oc du haffde Screffuit mig/
Oc at han halp dem selff at dicte slig.
Men i Sæcken vaar huercken hint eller dette/
Vden Lampis hoffuit som i der vdi sette.
J giorde mig det til spaat oc haan/
Men Bellin fick derfaare sin rette Løn.
Han miste sit Liff faar denne Sag/
Du skalt oc faa skam faar din vmag.
Mickel sagde Herre huor mon dette til gaa/
Er Lampe død desligest Bellin oc saa.
Ve mig at ieg vaar fød naagen tid/

Da er ieg den største Skat quit.
Huilcken ieg sender eder met disse baade/
De aller skøniste oc dyrebariste Klenode.
Paa Jorden findis de icke kaasteligere nu/
Huem haffde troet at Bellin den tiu.
Saa skulde myrd Lampe den fromme Mand/
Som vaar hans vandre broder offuer Land.
At han de Klenodier kunde beholde faar sig/
Huem tog sig vare faar sligt it suig.
Der Mickel saa talde om denne Sag/
Stod Kongen op oc gick vdi sit Mag.
Vred oc fortørnet gick han der ind/
Saa at han icke actet Mickels tale alting.
Huilcket han sagde oc gaff tilkende/
Om de Klenodier han Kongen mon sende.
Men Kongen tenckte at ville gøre en ende/
Paa Mickels Sag oc lade hannem Brende.
Ret som han ind paa Sallen mon gaa/
Der fant han Drotningen faare sig staa.
Hoss Fru Obenartze Abinden den venne/
Huilcken Kongen elskede offuer alle sine Suenne.
Han holt aff hende offuermaade/
Det samme kom Mickel vel til baade.
Saare Viss oc forstandig monne hun være/
Thi giorde hende alle Mennisker ære.
Alle fryctede hende huor hun gick fram/
Der hun saa Kongen være saa gram.

Her vndskylder Ræffuen sig falskelige oc setter Kongē it smuckt par briller paa, forfører oc bedrager hannem formedelst nogle optenckte Klenodier som hand sagde sig at haffue sent hannem met Lampe oc Bellin.

Abens Slæct er ſtor.
Thi huad en Bøde eller Borgere ſeer aff en adel Mand det vil hand oc ſtrax gøre paa min ſand.

Hun ſagde ieg beder eder naadigſte Herre/
At i ville icke ſaa ſaare vrede vere.
Vdi Abernis Slæct hør Mickel met/
Han ſtaar dog vdi rætte nu paa ſted.
Hans Fader vaar hoſſ eders naade vdi ſtor act/
Her vdi Gaarden oc vid ſtor mact.
Faſt ſtørre end Brun oc Iſegrim nu ere/
Huilcke i nu opheffue/elſke oc ære.
De ere dog vforſtandige det vide i vel/
Oc vide fuld lidet at Dømme om Ræt oc Skel.
Kongen ſagde til Drotningen oc Abinden met/
I bære nu ſtort vnder her ved.
At ieg er Mickel den tyff ſaa vred/
Som Lampe forſnimen død bed.
Oc førde Bellin i ſamme Rey/
Nu ſtaar han her oc ſiger plat ney.
Offuer alt foracter han oc mine Leyde Breff/
Huilcke ieg nu nylige alle vegne vdſcreff.
Aldri hørde i ſlig Kæremaal paa min ſand/
Hand Stiæl/Myrder oc Røffuer fra alle mand.

Al falſkhed/ſvig/ſkufferi oc andre onde ſticke/actis nu i Verden for ſtor Viſhed oc ſkickelighed.

Abinden ſagde naadigſte Herre alt om ieg maa/
Mickel bliffuer tit oc liuet paa.
Han er ſaare klog oc ved gaat forſkel/
Thi hade hannem mange det ved ieg vel.
Naadigſte Herre tencker eder ret om/
Den tid den Mand met Slangen hid kom.
Ingen kunde diſſe baade atſkille met Rætte/

Faar

Faar eders naade eller stille deris Trætte.
Før Mickel kom oc fant den Dom/
Thi prisede i hannem faar alle from.

Vdi dette Capitel merck Trende Lærdomme.

Til det Første / Naar de mectige Puckhanse oc store Halse formercke/ At de/ de fromme oc enfoldige haffue offuerpucket oc forbluffet saa at de deris Kæremaal huilcke de begynt haffue icke taare fuldende oc forfølge / Da bliffue de end stoltere i deris ondskaff at vndskylde/oc deris vederparte ydermere forulempe / lige som Ræffuen her oc handler mod Kragen oc Kaninet fuldfører oc vdstryger nu sin begynte Løgn mesterlige/oc siger sig icke at haffue myrd Lampe/men haff de antuordet och faaet hannem met sig Kaastelige oc Dyrebar Klenodie at føre Kongen / oc Bellin haffde myrd hannem paa Veyen / paa det at han vilde beholde oc vnder sig sla samme Klenodie.

Puckhanse oc snarckere forbluffe oc fromme.

Slig brug er end mange stedz til Hoffue/At en fuldkommer oc gør en vsømelig gerning / oc kan dog smuckt vende oc skiude det ind paa en anden som er aldelis vskyldig / Oc maa vel komme at samme vskyldige kommer der vdoffuer i sin Herris vgunst oc mister sit Liff oc Godz / det samme lader den anden fare lige som han slet inted der vdaff viste / oc ved sig faar alle vel at vndskylde.

Til det Andet skal her ydermere merckis huorledis at Abinden beder Kongen her faar Ræffuen / at han hannem faar sin skickelighed skyld/oc faar hans Faders beuiste troskaff vilde til naade anamme. Men effter de gamle Visis Raad skal en Konge huercken hade eller elske naagen faar sin Faders oc Moders skyld / men han skal vel acte sine Tieneris Fornufft/ kunst oc skickelighed/oc huor til huer er duelig/ oc siden skicke huer til sin Befalning / paa det at han formedelst slig

skickelighed sit Liff oc Leffnet kan vel beuare / oc sig til sine Tienere diss dierffueligere maa forlade.

Til Hoffue oc mangre andre stæder ere mange Abinder vdi Regementer.

Til det Tredie / Lige som Abinden her hoss Kongen oc Drotningen er vdi stor mact oc saare vel hørd / J lige maade finder mand end nu mange Aber / Abinder oc Kammer Alicke / det er vnyttige Quinder oc squalderguber / som oc kaldis Fadeburs quinder eller Hoffmesterinder hoss Herrer oc Førster vdi Regementet / Oc de samme holde sig alle vegne til / de ville oc vidde alt huad der handlis oc gøris / Ja de ville end sige deris met til Sagen / oc kunde end stundem affuende oc forhindre alle haande ting Slige ere rette Abinder / Thi lige som en Abe alt huad hun seer / det vil hun oc gøre / Saa ere oc mange Quinders forfengelighedz begering oc attraa baade paa Slaat oc vdi Stæder / At kommer en gæckinde eller daarlig Quinde met it nyt klæde stick encten paa hoffuit eller kraap met Perler / Guld eller andet Smucke / Ja strax seer man flere som det oc ville haffue / oc end kaasteligere om de det kunde bekomme / De ville sig fast anderledis end den euige Gud dem Skabt haffuer / smucke / fram tho oc vdmale / Haffuer Gud vnt dem sort Haar / da binde de huit paa sig / de lade dem icke nøye met smaa oc lempelige valcke / men de maa haffue store fobeser oc knuste vid hoffuedet / saa at de see hine store vglebonder meget lige.

Theophrastus. Quindfolcks vstadige mening oc naturlige art.

Vdaff slig Quinders (oc deris liges) Nature / Handel oc daglig brug siger Theophrastus saaledis / Til Quindfolck hør megen ting / som er kaastelige klæder / Guld / Perler / ædle stene / mange Pendinge / megle tienste tiunde / Alle haande Hussraad / kaastelige sengklæder Sperlagen / Hyne oc bulster / Saa vil hun oc gerne være smucket at hun kan ansees aff alle Mand / oc bliffue meget æret oc affholden / Er hun met sin Husbonde vdi naaget Gestebud / da siger hun naar de komme hiem / der Haffuer ieg sit paa Bencken som it armt Menniske / Saa oc saa vaar den oc den klædt / Hui saast du saa tuert til

vaar

vaar naboss Hustru / Huad snack haffde du met den Pige du talede met / Oc saa begyndis en suckegraad/ Bulder oc Trætte/ kommer manden hiem aff Torffuit/da spør hun huad haffuer du købt mig/ Desligest nødis oc Manden at offuergiffue sine gode Stalbrødre/ Ellers siger hun/ du elsker mig icke/ du haffuer andre kærere end mig.

Skeer det oc at naagen far en som er fattig / da er det oc sørgeligt/ thi den samme vil oc haffue meget/ vil oc være storactet/oc naar det icke kan recke til/da begyndis tuedract/Kiff oc Trætte/ Tager man oc den som Rig er / da er det hannem oc en pine / oc maa stedze haffue hende oc hendis Slæctinger til Herrer / oc daglige høre at hun haffuer giort den tryglere Rig / til en Herre oc Juncker / Naar Brøllippet er giort da faar man først at see oc at vide om hun er hastig / vred / hoffmodig/ vanskabt eller ond at omgaas met. En Fattig. En Rig.

Befaller du hende dit gantske Huss at Regere / da siger hun ieg maa være din tienste Pige/ Siger du hende icke alting da siger hun / du betror mig icke / da vancker Tordun oc liunild i alle vraar/kommer oc en Jubilerer eller Kremmere i dit Huss/ som haffuer Klenodie oc anden smuck ting fal / sligt vil hun oc haffue / forbiuder du hende slig ting at bruge da begyndis først nød oc fare / thi hun bliffuer dig hadsk oc vred/ oc henger sig til en anden. Derfaare hielper dig ingen varetact eller tilsyn/ Men en blu oc skamfuld haffuer sligt icke behoff/ Skamfuld oc kyst er den quinde/ som vel maatte Synde oc gør det icke. Semper habes lites alternaq; iurgia lectus.

Det er oc ont den at vocte / som mange elske / Thi tager du en som skøn oc smuck er / da tager du met mange en almindig/ Tager du oc en som er led oc wsynlig / da er det oc sørgeligt at elske det som ingen begerer/Dog beholder man den Vanskabte oc wsynlige met mindre fare oc fristelse/ end den smucke effter huilcken alle legge Stamper oc Snarer. Huorledis en Quinde skal være danet som du vilt æcte effter Theophrasti mening.

Er Manden siug/da bedrøffuer hun hannem met graad oc andre yncklige oc sørgelige lader/Men varer slig Siugdom

 lenge/

Quindernes wtaalmodighed.

lenge / da beklager hun sig at haffue stor sorg oc omhygge / oc at hendis Godz forminskis / oc helder sig lige som den slet ingen Raad ved / Oc vdi slig maade oc met slig tale oc lader bekymrer hun sin Husbonde / Men er hun Siug da skulle oc alle være siuge oc sorgfulde met hende / Oc Manden maa icke gaa fra hendis Seng / ellers siger hun at han vilde gerne haffue henne Død / oc lader hende ligge som it andet wstelligt Creatur / Er hun oc en god sactmodig oc spagferdig Quinde / huilcken man dog sielden finder / da maa dog Manden sucke oc gremme sig / oc besynderlig naar hun er vdi Barne Fødzel.

Summa / huilcken sig haffuer giffuit i den æcte Stat / den samme er aldri fri / hans hierte er stedze bekymret / Thi haffuer han Børn som skulle paa hans alder være hans Stytter oc hielp / naar de samme Dø hannem fra / eller sticke sig ilde / Dable oc Dricke / da gøre de hannem sorg oc vande i det at de heller ville haffue naaget fra hannem end giffue hannem naaget / oc end stundem Steffne hannem til Rætte faar det Godz dem icke end er Arffuelige tilfaldet. Hec Theophrastus.

Det IIII. Capitel.

Huorledis at Abinden opregner faar Kongen den Historie om en Mand oc en Lind Orm / met huilcken hun foruente sig at formilde Kongen mod Ræffuen huilcket hun oc giorde.

Her forførrer en Quinde som er Abinden / Kongen fra den rette Vey met hendis listighed / Thi Quindfolcks Raad er vel listige men icke gerne de viste / dog alle deris gode Raad her met wforactede.

Der Kongen disse Ord aff Abinden hørde /
Som hun hannē saa alffuorlig framførde.
Han sagde / dette kommer ieg icke i hu /
Thi siger mig denne Sag nu.
Mig lyster henne at høre thi siger det mig /
Jeg ved at hun vaar saare vnderlig.
Vide i hende da siger til /

Hun sagde/ Ja Herre ieg gerne vil.
Det er nu thu Aar om en Morgen fro/
Kom hid en Lindorm met megen wro.
Den samme Slange eller onde Orm/
Beklagede sig her saare met stor storm.
At en man hende vilde aff rætten vige/
Som henne vaar affsagd tøsuer met lige.
Her vaar oc tilstede samme Mand/
J slig maade begyntis deris Trætte farsand.
Slangen krøb ydi nød oc fare/
Alt i it Hul som stod en Snare.
Igennem it Gærde der bleff hun fast/

Haardelige Fangen alt met en hast.
Hun haffde der bleffuit Død oc faait skam/
Saa kom samme Mand der gaaendis fram.
Slangen robte Ven ieg beder dig/
Gør miskund oc løss nu mig.
Manden sagde ieg vil det gerne gøre/
Vilt du mig loffue oc suerge førre.
At mig ingen skade aff dig skal hende/

Den som er vdi Fengsel / nød eller fare / hand loffuer vel meget/oc naar hand er hulpen oc frit/ da holder hand vnder stundem slet inted huad hand haffuer tilsagt / dette er vel brugeligt vdi Verden diss ver.

Mig yncker saare din store elende.
Slangen vaar snild oc sor saa fast/
Icke at gøre hannem vold eller last.
Eller i naagen Sag til onde røre/
Strax Manden hannem aff Snaren mon føre.
De ginge saa sammen alt offuer en hed/
Slangen vaar nær aff Hunger død.
Hun skød til Manden aff al hennes mact/
At æde hannem/det haffde Hun act.

Det kommer stundem du gør en gaat/Den dig siden gør baade haan oc spaat Oc faar slig din velgerning icke andet faar/ vden spaat oc skade alt huor du gaar.

Hand spranck tilbage vdi fare stor/
Er dette den tack du loffuede i gaar.
Der ieg dig hialp aff Snaren vd/
Oc du mig sorst om Sancte Knud.
Mig aldri at skade naagen stund/
Slangen suarede ieg er mangelund.
Met hungers nød betuongen her/
Jeg kan forsuare alt det ieg gør.
Liffs nød oc fare maa Rætten vige/
Der Slangen til Manden dette mon sige.

Da sagde Manden nu beder ieg dig/
At du saa lenge lader leffue mig.
Ind til wi kunde til naagle komme/
Som ey faar skade eller fromme.
Met ret Dom voss kunde atskille here/
Slangen sagde/ det maa vel være.

Iustitia er nu slagen død/ Veritas ligger vdi stor nød.
Fallacia er nu Fedt oc skabt/ Fides haffuer Striden tabt/ Derfaare see nu vel for dig/ Thi troskaff er nu gantske vnderlig

De ginge lit fram alt offuer en Mose/
Der møtte dem Raffnen Plocke Pose.
Met Quackeler sin Søn som fulde ham/
Slangen kallede disse tho fram.
Oc sagde dem Sagen om denne Mand/
Raffnen Dømde strax paa stand.
At Manden skulde ædis thi Han actet sig/
At faa it sticke aff samme Steg.
Slangen sagde Sagen er vunden mig nøyes vel/
Her siger ingen imod vden han gør wskel.
Manden sagde ney/ hør mig/ icke saa/
En Røffuere mig ey skal Dømme fra.

Her excipierer Manden sig imod denne misteencte Dommere som vaar Raffnen/ der hand forstod hans begering oc Gerighed.

Mit Liff oc Godz som i nu mene/
Oc Dømme saa lettelige offuer mig ene.
Men ieg gaar met dig faar sex eller siu/
Som ere fromme oc ret Sandru.
Wel/ vel sagde Slangen/ lad voss gaa frem/
I det samme møtte Vlffuen oc Biørnen dem.
Manden stod blant disse alle ene der/
Oc tencke her vil yppis en vnderlig fer.
Han stod blant Fem han vaar den Siette/

De haffde sig act alle aff hannem at Mætte.
Slangen / baade Raffnen / Biørnen oc Vlffuen
Den arme Mand kunde ingestedz vige. (deslige
Der Biørnen oc Vlffuen skulde sige fram/
De sagde/ Ormen maa vel dræbe ham.
Thi hungers nød gaar hannem paa/

Eeder oc løffte som ere ærlige oc som vel be-tenckt ske / vdi nød oc trang skal mand holde.

Nød oc trang bryder ære oc tro.
Der Manden det hørde da bleff han ræd/
Hans gantske Liff stod til forued.
Thi alle stode effter hans Liff oc Død/
Slangen skød vd hendis Forgifft rød.
Til Manden men han vndsprancк slæt/
Oc sagde/ du gør mig sandelig stor wræt.
At du stunder effter mit Liff saa falskelig/
Thi du haffuer end ingen Ræt til mig.
Slangen sagde/ hui siger du dette/
Du est mig tho gange tiluisd met Rætte.

Her Apelerer Manden ind faar Kongen / der Biørnen oc Vlffuen haffde Dømt hannem.

Da sagde Manden/ det haffue de sagt wrættelig/
Som selff Stiele oc Røffue slemmelig.
Min sag ieg ind faar Kongen setter/
Alt effter hans Dom ieg mig nu retter.
Fører mig faar hannem der vil ieg lie/
Kroget eller Ræt huad han vil sige.
Finde i da at maa dræbe mig slig/
Sa er det end da ont nocк faar mig.

Vlffuen suarer Manden.

Da suarede Vlffuen met Biørnen ensindis/
Dette samme skal dig saa vel vndis.

Slangen skal ey andet begere tro mig/
End at gaa faar Kongen ret nu met dig.
Thi deris Mening vaar oc deris grund/
Naar de komme faar Kongen met sligt it fund.
Det skulde vel bliffue som de haffde sagt/
Oc Kongen skulde dele deris ord vid mact.
Seer naadigste Herre i slig maade komme de/
Manden/Slangen oc Vlffuene tre.
Ræffuene baade oc Biørnen den store/
De vnge tho Vlffue haffde vnderlig fore.
Den ene hed Tombug den anden aldri Mæt/
Stort vnder bleff aff dem tilræt.
De fulde deris Fader at de kunde faa/
Aff Manden it byte skulle i forstaa.
De ere tho Frodzere man kan dem icke mætte/
De hylede oc robte oc giorde stor Trette.
Thi forbød eders naade dem Gaarden same sinde
Jeg ved eders Naade dragis det til minde.
Manden sagde/ O naadigste Herre/
Denne Orm vil mig nu slet forskerre.
Huilcken ieg giorde gaat aff al min mact/
Hun haffuer mig oc foret oc sagt.
Slet inted at skade naagle sinde/
Slangen sagde ieg maa det bekende.
Hunger stor nødde mig der til/
Jeg det for sandingen sige vil.
Herre i vaare bekymret i samme Sag/

Oc

Oc giorde eder der vdinden stor wmag.
Samme gang det vide i vel/
At huer maatte ske baade Ræt oc Skel.
Eders naade vilde icke stede til/
At Manden skulde skee wskel.
Som aff sin godhed haffde hulpet aff nød/
Den samme Orm som nær vaar død.
I tenckte oc paa den Hunger stor/
Thi hølle i Raad alt offuer eders Bor.
De meste raadde alle til Mandens skade/
Thi de actet sig aff hannem at Made.
Derfaare sende i bud alt samme tid/
At Mickel Ræff/ oc han kom hid.
Alt huad de andre talede oc Raadde omkring/
Da kom dog til ende ingen ting.
Dette lode i Mickel alt sammen forstaa/
Oc sagde huad du nu siger saa skal det gaa.
Mickel sagde met stor Forstand/
Lader voss gaa met samme Mand.
Der som han Slangen fant i Snaren/
At ieg maa see huor han vaar faren.
Desligest oc bunden i samme maade/
Som han hende fant i sorg oc vaade.
Da vil ieg Dømme oc lade Bescriffue/
Den wskyldige skal vel skadiss løss bliffue.
Strax bleff da Ormen bunden der/
Vdi alle maade som han vaar før.

Paa samme sted alt hoss det Gerre/
Mickel sagde nu staa de Here.
Huer faar sig som de stode førre/
Den rette Dom vil ieg nu røre.
Denne Mand maa løse eller lade staa/
Samme Orm oc frit fra hannem gaa.
Vil han oc icke da maa han met ære/
Lade hannem staa oc aldelis være.
Oc maa saa fri baade gaa oc vancke/
Alt huor han vil foruden mistancke.
Thi denne Orm brugede vold oc wræt/
Der Manden hannem aff Snaren haffde sæt.
Nu haffuer den Mand samme kaar/
Nu saa vel som han haffde i gaar.
Dette synis mig at være den rette Dom/
Ved naagen en bedre da gaa sig fram.
Seer Herre denne Dom sagde i at være god/
Desligest eders Raad som hoss eder stod.
Mickel bleff priset offuer maade/
Manden bleff løss oc tacket eders naade.
Mickel er klog oc aff god forstand/
Drotningen sagde det er alt sand.
De sagde oc at Isegrim oc Brun/
Vaare gode at sette faar it stampelum.
Man frycter dem her meget baade/
For Fraadzeri oc Skraal kunde de vel raade.
De ere Hoffmodige oc deris kiortle ere blød/

Den Herre som
Vist folck elsker
oc holder frem/
Eniste den stund
at hand behøff-
uer dem. Den
samme maa de oc
ene lade staa/
naar hand dem
beskicker oc kal-
der paa.

Men aff forstandigt Raad haffue de ingen nød.
Mickels Raad haffuer Hoffuit oc stert/
Men de andris Raad er icke stort vert.
De forlade dem meget at de ere stercke/
Men naar man kommer met dem til vercke.
Oc naar man skal i Marcken met dem/
Da maa alt de Fattige Suenne frem.
Til Hoffue kunde de meget braske oc lære/
J bagtraffuit ville de dog gerne være.
Vancker der hug da kunde de Rende/

Mand holder nu groffhed som ieg forstaar/ For gode seder i mangen gaar/ Gantske liden ruct mand der bedriffver / End dog mand der om vel tal oc scriffuer.

Fattige Karle maa alt bie til Legen haffuer ende.
Biørne oc Vlffue alle Land monne skende/
De acte icke stort hues Huss der brende.
Maa de sig aff Gløerne verme fast/
Jngen medynck haffue de offuer naagens last.
Maa de opfylde oc Fede deris Bug stor/
De skøtte slet inted huad den Fattige faar.
Kunde de faa Blommen aff ægget først/
At en anden lider baade hunger oc tørst.
Det acte de ringe men haffue god act/
At det gaar fram som de haffue sagt.
Men Nickel Ræff haffuer icke slig en grund/
Jcke heller hans Slæct noagle lund.
De ere forstandige oc betencke sig vel/
Oc ingen offuerfuse vden Ræt oc Skel.
Er han nu kommet vdi naaget meen/
O Herre han er dog ingen Steen.

Den

Den er saare god sig aldri forsaa/
Naar i haffue naaget lønligt at Raadslaa.
Da kunde i hannem ingelunde ondbære/
Thi bede wi faar hannem aller naadigste Herre.
Kongen sagde ieg vil mig beraade/
Dommen gick som i sige baade.
Aff Slangen oc Manden ingen siger her emod/
Han er dog ond oc icke god.
Han er en Skalck oc holder ingen tro/
Men suiger oc falster met stor wro.
Met huilcke han sig Forbinder oc loffuer fast/
Dem skuffer han dog endelig met en hast.
Oc kan sig dog vel mesterlig vdsno/
Være sig faar Biørn/ Vlff/ Krage eller Ko.
Disse alle er han fortredst oc behende/
Oc faar dog paa det siste en skiden ende.
Hoffmod oc spaat han dem stedze mon gøre/
Den ene mister it øye/ den anden it øre.
Mig vndrer at i hannem saa saare vel vnde/
Som er en Forreder oc Skalck til grunde.
Abinden sagde Herre acter mine ord/
Oc tencker at Mickels Slæct er stor.
I det samme Kongen igen opstod/
Han vaar forstøret vdi sit mod.
Aff Salen igen da monne han gaa/
Oc fant der mange vdenfaare staa.
Som hannem vente aff Mickels Venner/

Der vaare oc tilstede tuende hans Sønner.
Oc mange flere de ieg icke kand/
Nu opregne alt paa min sand.
Disse vilde alle Mickel bistaa/
Kongen saa oc paa den anden side gaa.
Mange som Mickel inted gaat vnde/
Men vaare hans wuenner plat til grunde.

Vdi dette Capitel merck Trende sticker.

Først opregner Abinden faar Kongen vdi dette Capitel (Ræffuen til ære oc at han kunde faa Kongens gunst) den Historie om Lindormen oc om den Mand som samme Orm løsde / oc huorledis han deris tuistige sag / Kiff oc trætte mesterlige atskilde / Vdaff huilcket først skal læris at Man ingen velgerning met ondskaff skal løne / som denne Orm vilde haffue giort / Ellers falder Mand i dette skadelige oc skendelige Laster som er wtacknemmelighed. Thi alle de som gaat met om løne skulle oc vdi lige maade ont faar ont anamme. Thi wtacknemelighed kan icke bestaa hoss Rætferdighed/ Men hun vorder sin fortiente Løn (som er wtacknemmelighed) til sig igen anamme.

Velgerning skal icke lønis met ondskaff.

Det Andet/En som siger den anden tro oc loffue til faar den velgerning han hannem giort oc beuist haffuer/ Som denne Orm her haffuer giort oc loffuit Manden/ slig tilsigen/tro oc loffue skal aldri brydis. Thi han kan ingen redelig aarsage forcuende/at han slig løffte icke er plictig at holde. Thi Rætuished oc den tilsagde tro oc loffue bør oc saa at holdis mellem wuenner oc Fiender / Desligest bør oc at holdis vdi Krig oc Orloff loffue oc rætferdighed/ Oc der som tro oc loffue icke holdis der gaar det icke gerne vel til. Thi Rætuishedz rette fundament er trofasthed / Naar fundamentet er brut / huad gaat kan der siden byggis paa. Oc derfaare kan denne Orm

Den tilsagde tro oc loffue skal trolige holdis.

icke

icke vndskylde sig der met at han siger Liffs nød bryder Rætten / Item nød oc tuang bryde sorne Eder / tro oc loffue / Thi han haffde loffuit oc tilsagd tro oc loffue den burde han oc trofastelige at holde / Desligest kunde han oc vel haffue bekommit spisning oc føde vid andre middel oc veye der han vaar løss.

Ydermere skal her merckis at denne Mand berober sig tre gange paa den rette Ræt / Thi den rette Ræt seer icke till gunst oc gaffue / venskaff eller egen nytte / Men den wrette Ræt Dømmer effter gunst / Gaffuer oc eget nytte / Oc holder det faar ræt oc retuist / som vdi sandhed wræt oc wretuist er. Vdi slig maade skal oc huer Dommere være fri oc wbesmittet aff disse forscreffne laster / desligest oc fri faar al Gerigheds mistancke / oc vdi deris straff sky al affuind oc vrede / Thi vrede holder aldri naaget middel / icke heller ved den heffngerige affuind naagen maade. Derfaare skulle alle de som Louen oc Regementet i Befaling haffue være lige som Louen vden al gerighed / Affuind / vrede / heffn / retzle oc gantske affectløse / Ja vden al begerlighed oc begering / Som aleniste skulle see til det som er ret Christeligt / sømeligt oc tilbørligt vdi alle maade.

Den retuise retz rette værelse oc brug.

Dommere skulle icke være hadske vrede eller gerige.

At Dommerne icke saa ere skickede oc ensindede som nu er sagt / det er mest de Loukønis oc Juristers skyld / huilcke met deris mangfoldige gloser oc vdlegninger formørcke den screffne Lou / oc drage hende fra sin rette Forstand oc Mening til en vrang Mening oc Forstand / lige som dem selff løster. De alligere tit oc offte mange gloser / huilcke dog vnder stunden end føye eller slet inted tiene til Sagen / Oc al den stund de gloser met gloser / en Opinion met den andens mening formere oc sammen bære (oc denne Steen Sisiphi bort oc igen velte) der met gøre de at denne kunst oc offuelse som brugis vdi Dom oc Ræt synis den aller suareste.

Saaledis ere nu Juristerne vdi Menniskenis Lou oc Bud gantske vindskibelige / men Gudz Lou oc Bud saare lidet

 acten-

Læger oc Jurister ere onde Christne.

actendis / Ja saa saare ringe at der om sigis it almindeligt Spraack / At huercken de Doctores vdi Lægekaansten leffue vel / ey heller Dø Juristerne vel / Thi at Lægerne ere gantske vnderlige oc besynderlige Mennisker / Oc Juristerne ere onde Christne / Derfaare de oc almindelige (som denne Louens vdleggere Baldus selff siger) met brad død borttagis. Slig Doctores oc Juristers Mening oc tancker bescriffuer Her Hans aff Suartzenberg Ridder / vdi Dygdernis hukommelsis Bog met slig ord.

Cor: Agrippa cap: 110. ua: scient.

Her Hans aff Suartzenberg.

Juristernis Sind oc gudelighed.

Herfaare haffuer ieg Jura studeret /
At ieg vdi skalckhed bleffue vel informeret.
Mange onde sager vdi Rættē mon smucke
At forlenge en Sag er tit mit mester sticke.
Paa Riff oc trætte mine raad mone staa /
Huor ieg kand Pendinge oc Gaffuer faa.
☞ Sligt straffendis siger han ydermere.
Ve dig som det gode / til ont vilt omuende /
Oc de frommis Forstand oc øyen forblinde
Met huilcke de ville haffue Rætten fram /
Visselige faar du derfaare skam.
Thi Dieffuelens Tienere est du vist /
At du Bruger vdi Verden slig skalcke list.
Oc misbruger saa din kunst oc Lære /
Met huilcken du snart i Helffuede skalt være.

Esa: 5.

Til det Tredie skal her endelige merckis / At de samme som met skam oc laster ere obenbare berøctede (som Ræffuen / Vlffuen oc Biørnen her ere) skulle icke være Dommere / eller bære vidnesbyrd i naagle Sager. Met Raffnen bemerckis de vtro / Met Vlffuen de Gerige / Oc met Biørnen de groffue / plumpe oc vforstandige. Saadanne skal man icke lade komme til naaget Regemente. Thi faar deris vforstandighedz skyld / oc eget nytte Raade de tit oc offte til Tuedract /

De som ere berøctede skulle icke være Dommere / de skulle icke heller bære vidnesbyrd.

Mord/ Kiff oc Trætte/ aff huilcket i effter tiden fødis euig skade oc forderffuelse/ Oc naar de sligt haffue anret/da sno de sig vd/oc gaa der fra lige som det komme dem inted vid/oc lade saa de andre side igen i sorg/nød oc fare.

Det V. Capitel.

Huorledis at Kongen atspurde Ræffuen for Rætten anden gang om Lampis død/ oc huilcke suare Løgner Ræffuen løy/sig der met at vndskylde.

KOngen sagde/Mickel sig mig nu/
Huor kom det til at Bellin oc du.
I baade saa ret endrectelige/

Myrde Lampe saa forredelige.
J onde Tyffue sende mig deslige/
Lampis Hoffuit oc lode mig sige.
At det vaare Breff som i mig sende/
Men der ieg lod den Sæck opbende.
Inted vden Lampis Hoffuit vaar der vdi/
Huo haffuer hørt slig Hoffmod oc forrederi.
Bellin fick sin Løn saa skalt oc du/
Der forlad dig til din lede tiu.
Mickel sagde/ Ve mig/ ve mig den store nød/
O vaare ieg men allerede plat død.
Hører mig nu lit der beder ieg gerne om/
Er ieg da skyldig/ lader gaa eders Dom.
Findis oc skylden som i mene om mig/
Da vil ieg gerne lide taalmodelig.
Jeg kommer dog aldri aff den sorg oc vaade/
Vdi huilcken ieg er kommen i slig maade.
Thi den forreder Bellin haffuer forkommit/
Den veldige Skat som ieg haffuer fornummit.
J Verden findis icke nu hans lige/
Huercken iblant de Fattige eller Rige.
Thi de Klenodie ieg hannem monne faa/
Der han met Lampe vilde fra mig gaa.
De haffue forraad Lampe denne fromme Mand/
Det taar ieg sige alt paa min sand.
O kunde man faa kundskaff at forspe/
Alt huor de vaare da vilde ieg lee.

Huo hemmelig ting ey tige kand Oc met falskhed huger alle mand. Taler stort oc bulder som en Daare/ For slig en skulle sig alle forvare.

Bellin haffuer her hoss handlet suigelig/
Oc slaget disse Klenodie vnder sig.
Men ieg befrycter det skal nøye ske/
At wi dem naagen tid faa at see.
Abinden sagde ere de offuen Jore/
Wi lede effter dem baade smaa oc store.
Oc Scriffue til vaare Venner omkring/
Om de icke haffue hørt aff slig ting.
Wi ville voss vel bespørge sammeled/
O siger voss aff deris kaastelighed.
Mickel sagde de ere Dyrebar vid Gud/
Jeg frycter wi spørge dem aldri vd.
Den dem haffuer faait han mister dem icke/
Naat min Hustru faar at høre dette sticke.
Aldri bliffuer hun min Ven til grunde/
Thi hun vilde mig det icke vnde.
At ieg disse Klenodie skulde vdsende/
Oc disse baade Tyffue faa i hende.
Her er ieg bekærder oc ilde forført/
Huem haffuer naagen tid større modgang hørt.
Jeg maa dog denne wræt saa lade skee/
Oc met taalmodighed alting offuer see.
Oc bleffue ieg end fri oc finge naade/
Jeg giffuer mig dog i fare oc vaade.
Jeg faar ingen huile Dag eller Nat/
Men løber omkring effter denne Skat.
Om ieg hannē kan vdspørge hoss naagen Mand/

Thi han vaar kaastelig oc Dyrebar paa min sand.
Mit Liff oc Leffnit her om ey vil spare/
Men til Land oc Vand effter hannem fare.

Dette Capitels Forklaring.

Den tid at Mickel formedelst sin skickelighed oc mangfoldige list haffde forantuordet oc frit sig for hans vederpartis anklage / Desligest oc vid Abindens Bøn Kongen vdi naagle maade stillet / da haffuer dog Kongen en ond mistancke til hannem om Lampis død / oc truer hannem derfaare alffuerlige at straffe / Faar huilcket Ræffuen sig atter paa det ny vndskylder / Oc denne vndskylding haffuer han saa mesterlige betenckt / saa at han oc beder Kongen naar han haffuer hørt hans Sag skal hannem lade afflifue / thi han foruinder dog aldri den sorg oc skade / Vnder disse ord søger han det som sig almindelige hender vdi Menniskelig Natur Saa at man gerne oc almindelige haffuer medynck met dem som saa er mistenckte eller oc komne i naagen mistancke/ oc besynderlige naar de ere saa villige at Dø / da acter huer Mand dem at være vskyldige / oc begere at de maatte friess. Dette listige sticke søger Ræffuen her oc / lige som den Troianske Forreder Sinon / han bleff oc formedelst det samme frelst oc løss giffuen.

Listighed bruger Ræffuen i sin vnskylding.

Sinon.

Det VI. Capitel.

Huorledis at Ræffuen Tal oc liuer offuermaadis om det første Klenodie/oc siger at det vaar en Ring met en ædel Steen/ hues dygd hand met sin Løgn saare storlige roser.

Ræffuen sagde/ naadigste Herre oc Kong/
Jeg beder eders naade end denne gong.
At i ville mig vnde denne tid/

Faar

Ver stedze vel skicker noger besynderligt at føre/ Ny Tidinger oc andet som de gerne ville høre. Tien vel faar øyen oc sæt kiorteien til rette/ Da beholder du vel din tieniste vden tratte.

Faar mine Venner at tale frit.
Aff den ædelhed oc dygd offuer maade/
Som disse Klenodie alt met sig hade.
Huilcke ieg eders naade monne sende/
End dog de komme eder icke til hende.
Kongen sagde nu vel gør kort oc gaat/
Ræffuen suarede foruden al spaat.
Jeg haffuer nu mist al ære oc lycke/
Som i maa høre aff disse stycke.
Det Første vaar en Ring saare kaastelig/
Som Bellin eders Capelan fick aff mig.
Oc skulde eders naade vdi hende faa/
Aff vnderlig ting skulle i forstaa.
Vaar samme Ring tilsammen sat/
Som verder vaar en Førstis Skat.
Vdaff fint guld vaar den samme Ring/
Met skøne bogstaffue inden omkring.

Skulde huer Løgn kaaste it pund/ Da løyes her icke saa mange lund.

Herlige vdgraffuit oc ammelerit/
Oc met skønt glassur kaastelige ficerit.
Samme Scrifft vaar Hebraist mercker det vel/
Oc vaare try Naffn dog huert faar sig sel.
J dette Land vaar ingen som kunde/
Forstaa den Scrifft red vd til grunde.
Vden eniste Mester Abrian aff Trier/
Han er en Jøde aff slig mannier.
Han kan alle Tungemaal vel forstaa/
Som talis mellem Ribe oc Obenraa.

Alle Vrters Krafft oc Stenis deslige/
Kan denne Jøde opregne oc sige.
Hannem lod ieg see samme Ring/
Han sagde/ Her vdinden er en kaastelig ting.
Disse try Naffn ville i forstaa mig/
Dem bar Zet aff Paradis met sig.
Der han effter miskundhedz Olye lette/
Samme gang han disse try Naffn hitte.
Han sagde oc faar mig obenbar/
At huo disse Naffn hoss sig har.
Han taar sig ey befrycte naagle lund/
Faar Troldom eller spøgelse naagen stund.
Tordun hannem ey heller skade kan gøre/
End sagde Mesteren som i mue høre.
At huo samme Ring mon paa sig bære/
J huor kaald naagen tid en Vinter kunde være.
Da kan han dog icke Fryse eller vorde kaald/
Han bliffuer oc gammel oc faar stort vold.
En Steen stod i hannem skøn oc klar/
J Verden hans lige neppelige vaar.
Han kalledis en Karbunckel aff alle Mand/
Oc skinde om Natten alt paa min sand.
At mand al ting vid hannem/ i Mørcke kunde see/
Han skinde fast klarere end naagen Sne.
End haffde mere dygd samme Steen/
Han læcte alle Siugdom oc andre meen.
Naar han bleff rørder i samme stund/

Strax bleff man karst/ Helbrede oc sund.
Oc bleff befriet aff al sorg oc nød/
Saa framt det icke vaar den rette Død.
End haffde samme Steen mere Mact/
Det haffuer Mester Abrian oc sagt.
At huo hannem bar vdi sin haand/
Den maatte frit vandre gennem alle Land.
Faar Ild oc Vand da er han fri/
Han kan ey Fengslis ey gøris Forrederi.
Hans wuen hannem ey heller kan gøre ve/
Naar han den Steen ret fastendis monne see.
Men vaare de Hundrede han skulde dem slaa/
Slig dygd haffde denne Steen oc saa.
End flere dygder haffde samme Steen/
Han Fride oc faar alt ont Fennin.
Vare oc naagle hannem icke maatte lie/
Være sig Herre/ Frue Suend eller Pige.
De finge hannem kær alt offuer maade/
Sligt kunde denne Steen aleniste raade.
Jeg kan icke fuld sige eller naagen met mig/
Alle de dygder han haffde met sig.
Aff min Faders Skat tog ieg hannem fram/
Oc velwillige sende ieg eders naade ham.
Thi ieg actet mig ingelunde verdig at være/
Slig en kaastelig Ring paa mig at bære.
Thi sende ieg Kongen hannem til hende/
Thi han vaar den ædelste der ieg kende.

Huad vnderlige er/ actis oc forgaat/ Det see wi daglige alt vden spaat En Jubilerer vit en liden Steen gør stor/ met skreppende Tale oc store ord.

Han er vaar beskyttere / oc beskermer altid/
Desligest vaar ære oc all tillid.
At han kunde fries aff sorg oc nød/
Oc beskermis fra den onde død.

Vdi dette Capitel merck Tre Lærdomme.

Hvorfaare at Ræffuen tal her om disse Klenodie.

Først opregner Ræffuen vdi dette Capitel de Klenodie som han tilskickede Kongen met Bellin oc Lampe. Men han haffuer dog endelige sligt optenckt / sig der met at fri. Thi denne optenckte Løgn kunde ingen emod sige eller straffe / thi disse Bud som slig Klenodie haffde anammit vaare baade Døde. Det Første Klenodium vaar en guld Ring vdi huilcken naagle kraffrige Naffn vaare vdgraffne Oc vdi samme Ring vaar forsæt en Carbunckel. Her met bruger Mickel Jubilerernis anslag oc Art / huilcke deris ædel Stene meget oc høyt acte / tale stort om dem oc Liue met Mact. En føye oc liden Steen døbe de met it stort oc vnderligt Naffn / tillegge oc opdicte hannem mange dygder / oc holde hannem dyrt / loffue hannem thi gange dyrere end han er verd / Men kunde de faa tredie Parten aff det de loffue hannem / da ere de vel til freds / Men de lade sig icke bemercke / oc handle saa alt fram met deris Sag / At de vforstandige icke kunde eller skulle forstaa deris falskhed oc suig. Der findis vel ædel Stene i naagle besynderlige Landskaff oc Steder / men om mange slig kunde findis hoss slig Land løbere huilckis Godz icke er vert en Steen som de saa høyt acte / det giffuer ieg huer selff at betencke. Thi de rette ædel Stene ere saare faa / oc onde at bekomme / lige som fromme oc gode Mennisker ere saare faa oc vnderlige at finde. Her om ꝛc.

Jubilerers Art oc brug.

En Jubilerer glæder sig aff en andens skade.

Aff det allerbeste findis gantske lidet.

Aff det beste findis stedze den minste Part/
Oc bliffuer paafundet met arbeyde hart.
Være sig Diur/ Fule oc Fiske som mange mene/
Vand/ Vrter/ Olye Træ oc dyrebar Stene.

Metal

Metal oc alt det som vnderligt er/
Oc Jorden fram fører i Verden her.
Det dyrebariste her iblant paa findis vist/
Saare vnderlige det haffuer ieg frist.
Vid denne Lignelse skulle i nu Lære/
At saare faa fromme i Verden ere.
Oc huo den store skare vil følge fram/
Icke meget gaat kan sigis om ham.

Til det Andet/ bliffuer her oc aff Mester Abrion (som alle Stenis oc Vrters Nature kende) obenbaret Alchimister-nis Kunst oc leylighed. Thi disse tuende ere huer andre lige/ huilcke Alchimister sig vnderstaa met ny oc lønlig kunst / at foruandle en tingistis Nature/ Som er at gøre Sølff aff bly/ Guld aff Kaaber/ oc lede saa effter den Femte Essentie oc væ-relse paa Jorden oc alle vegne omkring. Disse samme Føde dem vdi sligt søt Haab/ at dem icke angrer huad vmage eller omkaast de gøre / Oc met vnderlige fund optencke oc dicte de altit naaget nyt/ Met huilcket de dem selff paa det siste skuffe oc forderffue / Oc sligt skuff oc skade som de saaledis faa er dem dog inted besuarlickt / men fast mere behageligt / Oc der som end alting bliffuer fortærit / da kunde de dog mesterlig gøre oc tilrætte smelt Onene/ Oc lade icke aff at Drømme/ oc andre til denne kunst opuecke saa meget som dem mueligt er/ Oc paa det siste naar alt Haab er vde / da haffue de end da en trøst for haanden / som er denne / Det er dog nock i det at de haffue værit saa mandelige oc begynt slig en stor ting / Oc da beklage de dette leffnits oc tidz korthed / huilcken til det store oc merckelige arbeyde icke kan tilrecke &c.

Alchumister oc Jubilerer en haande folck.

Aff denne Kunst Alcumistica tal Dygdernis Hukommelsis Bog saaledis.

Alchumiens kunst er endelig slig/
At liue oc Stiele oc gøre suig.

Oc

Oc altid fattis encten hint eller dette/
  Al den ſtund du kant Sølff framſette.
Paa det ſiſte haffuer Meſteren ſlig en lycke/
  At hannem end fattis it andet ſtycke.
Det maa han hente offuer Milene tre/
  Oc ſaa lader han dig ſine Hæle ſee.
Der til haffuer denne kaanſt ſlig en ende/
  Det fine Sølff til vſint foruende.
Merck om du viſelige ſetter dit Haab fram/
  Til en ting ſom aldri god ende nam.
Eller om du tror det at være ſandhed lig/
  At dig en fattig kand gøre Rig.

Til det Tredie ſkal her merckis Ræffuens ſtore liſtighed huilcken han bruger vnder denne Løgn/ J det at han vel viſte Kongens Nature oc tilbøyelighed / did vender oc ſticker han oc ſin begynte Løgn / thi en Løgnere bør at haffue en god Hukommelſe/at han icke Tal ſin egen tale imod / men at hans tale io i det minſte ſydis at være ſandhed lig/ J det at de Naturlige Meſtere Lære/at Løuer kunde icke vel være i de Land ſom meget kaalde ere/ thi de kunde icke taale Fraaſt oc kuld om Vinteren/Derfaare ſiger Ræffuen at ſamme Karbunckel er ſaare god faar kuld / Oc idet at han Liuſer klart om Natten/ da kunde oc Kongen bequemmelige Færdis om Natte tide vid hannem.

Oportet mendacem memorem eſſe
En Løgnere ſkal haffue en god hukommelſe.

Det VII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen opregner en anden Løgn/ oc ſiger vdaff en kaaſtelig Kom/ oc ſiden vdaff en Spegel ſom Drotningen ſkulde hafft.

JEg ſende oc met Bellin den lede Buck/
Drotningen en Kom han vaar vel ſmuck.
Oc en Spegel ſom ey haffuer lige/

J denne tid paa Jorderige.
Denne Spegel oc Rom tog ieg oc saa/
Aff min Faders Skat skulle i forstaa.
Huor tit oc offte ieg oc mit viff/
Her om haffue hafft stor Trætte oc Kiff.
Thi hun ingen ting her paa Jorderig/
Vden disse Klenodie begerde aff mig.
Nu ere de dog slemmelige fra mig vent/
Huilcke ieg min naadigste Frue haffde sent.
Thi hendis naade haffde dem vel fortient/
Hun haffuer mig tit stor skade fra vent.
Hun haffuer talet faar mig til min naadigste herre
Hun er aff høy byrd hende følger storære.
Tuctig/Dygdelig/skøn oc aff ædel stam/
Hun vaare vel verd baade Spegel oc Rom.
Diss ver det kunde icke nu saa skee/
At hun maatte dem faa at see.
Den Rom vaar aff it Panter Diur/
Som er it saare dyrebar Creatur.
Oc Fødis langt paa hin side India/
Som man vil til Paradiset gaa.
Det haffuer atskillige Farffuer paa sig/
Oc en besynderlig luct saare kaastelig.
At alle Diur baade store oc smaa/
Efterfølge den luct huor det monne gaa.
De gøre det/thi den samme luct/
Gør dem helbrede oc karske smuckt.

Panthera er it spagt oc sactmodigt Diur naar det er met / oc er venligt mod alle Diur / vden mod Slanger oc Drager.
Vide Plinium, & deinde Lero:

De

De gøre det alle huo de helst ere/
Aff samme Diurs Ben den Kom mon vere.
Lige som purt Sølff/da vaar han huid/
Offuer alle Cinamomer/da luctet han strid.
Naar samme Diur døer oc vendis om/
Strax all Lucten i sine Ben kom.
Disse Ben kunde icke forderffuis naagen tid/
Men lucte stedze offuermaadis frit.
Den Luct forderffuer al ond Fennin/
Oc lucter fast sødere end naagen Vin.
End vaar vdgraffuit paa samme Kom/
Kunstelige Billede alt om oc om.
De vaare alle sirede met Gulde det rene/
Oc der vdi forset mange kaastelige Stene.
Røt Sinnober oc blaat glassur/
Oc vaar den Historie oc Euentyr.
Paris Kong Priami Søn aff Troia.
Huorledis Paris en gang/faar Troia laa/
Alt hoss en Brønd oc samme tid saa/
Tre Affgudinder som lode kalde sig/
Pallas/Juno oc Venus endrectelig.
De haffde it æble hørde dem alle tre/
Det vaar vel lystigt til at see.
Oc det vilde huer beholde faar sig/
Der sentis de om vel haardelig.
Dog entis de endrectelig samme tid saa/
At Paris skulde endelige Døme her paa.
Oc giffue det Guld æble oc faa i hende/

Huilcken han aff disse Tre faar den skøniste kende.
Paris betenckte sig i denne Sag smuckt/
Juno sagde til hannem met tuct.
Vilt du dette æble mig til vise/
Oc mig nu faar den skøniste prise.
Da giffuer ieg dig Rigdom stor offuer maade/
Som aldri ingen Konge vdi Greken aade.
Pallas sagde hender sig saa dette spil/
At du mig samme æble viser til.
Du skalt anamme slig mact tro mig/
At alle Mennisker skulle fryete dig.
Baade Slæct oc Venner oc Fiender met/
Det vil ieg alt sammen komme aff sted.
Alt huor dit Naffn opneffnis deslige/
Der skulle dine wuenner strax faar dig vige.
Venus sagde/ huad skøtter han om slig Skat/
Eller velde stort som i haffue fram sat.
Er ey Kong Priamus hans Fader god/
Hans Brødre stercke oc veldige aff Mod.
Hector oc andre saadane flere/
Han monne oc offuer den Stad Troia Regere.
De haffue mange Land met Mact vnder sig/
Men Paris vilt du nu høre mig.
Oc mig det Guld æble tiluise met ære/
Oc faar de andre den skøniste lade være.
Den dyrebariste Skat han skal dig vorde/
Som findis vnder Hiemmelen her paa Jorde.

Pallas er født aff Jouis hierne en gudinde offuer Krig oc Visthed/ Der vdaff neffnis hun Bellona/ Hun haffuer it Spiud oc Skiold i haanden/ vredelige vdsteendis/ Hun kaldis oc Minerua/ Hun paafand at spinde oc Sy oc at veffue i Athen haffuer hun varit i stor act.

Venus er kalder aff Hedningerne wkyskhedz oc skønhedz Gudinde.

Denne Skat det er den deyligste Quinde/
Som leffuer paa Jorden dette sinde.
En Quinde som er tuctig/dygdelig oc Viss/
Skøn oc adelig/hende bør stor priss.
Man kan icke fuldrose hendis gode vilkaar/
Derfaare hun langt offuer alle Skatte gaar.
Giff mig dette æble oc lad mig gaa/
Denne deylige Quinde da skalt du faa.
Denne samme Quinde jeg her mon mene/
Er Kongens aff Grekons Drotning Helene.
ædel/skøn/tuctig/Rig oc Viss/
Da fick hun æblet alt aff Paris.
Han prisede henne oc sagde obenbar/
At hun den skøniste samme tid vaar.
Da halp samme Gudinde Venus/
At Paris tog fra Kong Menelaus.
Hans Drotning som hed Helena/
Oc førde hende vdi Troia.
Denne Historie stod paa samme Kom/
Met forgylte Bogstaffue rent om oc om.
Der stode oc Skiolde ret huide som Sne/
Der vdinden smucke Billede som naagen vilde see.
Alle som komme/oc kunde Læse dette/
De forstode strax huad det haffde at sette.

Naar en Quinde vil være anseet for viss/ da hender sig tit at hun derfaare bliffuer actet for en dubbel Gackinde.

Vdi dette Capitel merck Tuende Lærdomme.

Aff den dyrebar oc kaastelig Kō.

Først forfølger Mickel vdi dette Capitel sin begynte Løgn/ oc Ross denne kaastelige Kom/ som vaar giort aff it

Pan-

Panther Diurs Ben / huilcken han vilde haffue ſkenckt Drotningen / Oc ſom en ſkarpſindig Meſter opregner han her / Pantherens Art / krafft oc Nature / huilcket han maa vel ſkee haffuer læſt i Plinio eller anden ſtedz.

Til det Andet opregner han ſom en forfaren Hiſtoricus det ſom vaar vdgraffuit paa ſamme Rom / Paridis Dom / huorledis han vaar iblant de tre Gudinder / ſom vaar Juno / Pallas oc Venus / oc huor han actede Venus faar den ſmuckiſte oc ſkøniſte / faar huilcket hun halp hannem at bortføre Kong Menelaus aff Greken ſkøne Huſtru / faar huilcket anſlag oc hoer naagen tid der effter Troia bleff ſlet i grund forſtøret. Thi aff Hor er inted gaat kommet / oc at den euige Gud ſamme Synd ſtraffer met Peſtilentz / dyr Tid / Krig oc Manddrab / ſaa at Land oc Folck i grunden forderffuis / See wi obenbare paa Kong Dauid / Gud haffde hannem Kær / men den tid han giorde oc fuldkom det Hor / Oc end dog at han ſiden alle hans dage oc liffs tid taatte det ilde være / oc begræd oc angrede ſamme Gerning / Da ſkickede oc tilſende Gud hannem dog mange oc atſkillige forfølgelſer / ſorg oc modgang / ſom wi vdi Bibelen finde beſcreffuit.

Paridis Dom og ſententz om det Guld æble.

Gud ſtraffer Hor met alle haande plager.

Den hellige Auguſtinus ſiger at en Horkarl vnder Fire verſlige laſter / hender hannem viſſelige it før han døer aff denne verden / ſom du her maat høre.

Horkarle ſkulle lide Verdzlige ſkam.

En Horkarl maa diſſe Fire farer ſtaa /
1 At han ſkal encten vdi Armod forgaa.
2 Eller Dø en ond død viſſelig /
Oc ſkam oc laſter Arffue paa ſig.
3 Eller gennem it Fengſel ſtrengt oc ſuar /
Bliffuer ærerløſſ giort alt obenbar.
4 Eller bliffuer ilde ſaar oc hart at død /
Oc miſter it ledemod i fare oc nød.

Det VIII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen bestyrcker sin Løgn oc Tal om den saare vnderlige skøne oc kaastelige Spegel aff hans dygd oc fansun oc om de Historier der paa vaare vdgraffne / oc den Første vaar om en Mand/en Hest oc en Hiort.

Berillus er en ædel Steen som kommer aff India / haffuer en huid oc klar farffue som Vand / gør it sactmodig oc god Forstand / oc hans vuenner kunde hannem icke offuervinde / som hannem paa sig bære.

NV hører aff samme Spegel god/
Oc aff det glass som der i stod.
Det vaar en Beril meget skøn oc klar
At man i ham kunde see obenbar.
Alt offuer en Mil huad der mon hen/
Baade Dag oc Nat kunde man det kende. (de/
Haffde naagen it Maal eller Lunge slag/
I sit Ansict encten faare eller bag.
Eller i hans øyen naagen meen staa/
Ja strax han i den samme Spegel saa.
Da gick det bort/ oc han bleff ren/
I huad det vaar alt faar it meen.
Vndrer icke at ieg giffuer mig saa/
Den Skat han gick mig vel sørgelig fraa.
Det Træ som det samme Glass i stod/
Hed Setim oc vaar en dyrebar Rod.
Det vaar fast oc ret rundit smuckt/
Oc haffde til met en artig Luct.
Ingen Orm kunde det gnaffue eller stinge/
Thi actet ieg det stort oc icke ringe.
I Jorden kunde det ey raande eller forgaa/

Det vaar kaasteligere end guld skulle i forstaa.
Ebenus Træ det ligt mon være/
Jeg siger eder det alt paa min ære.
Aff huilcket vaar giort met kunst oc stor flit/
En veldig Træhest i Crompardus tid.
Den samme vaar Kongens oc kunde der met/
J en stacket stund komme vel langt aff sted.
Vel Hundrede Mile ville i det mercke/
Vdi en time vel store oc stercke.
Skulde ieg vpregne det vnderlige spil/
Der maatte ieg haffue mange stunder til.
Det vilde sig forstrecke langt oc bret/
Aldri haffuer naagen slig en Hest seet.
Det Træ som samme Glass vdi stod/
Vaar rundelige bret halff anden Fod.
Oc vden til ret tringt omkring/
Mange Historier aff vnderlig ting.
Oc vnder huer Historie stod Screffuit klar/
Huor hun vaar skeed oc huad det vaar.
Alt om en Hæst der først paa stod/
Som vaar saare rask nidsk oc stolt aff mod.
Han vaar begerende at han maatte frit/
En hiort vndløbe vdi Marcken vit.
Samme Hest gick til en Hyrde en tid/
Han sagde/ sid op paa mig oc Rid.
Vilt du nu gøre det ieg beder dig/
En Hiort skalt du snart Fange met mig.

Huor het nidsket et raadet monne gaa/ Oc had oc vrede hannem ville bistaa/ Det legis vel vnderlige paa min sand/ Sligt skees nu diss ver i alle Land.

Der aff kant du stor baade Fange/
Hans kød oc hud kant du vdprange.
Sid op ret nu wi ville aff sted/
Nu vel sagde Manden ieg vil med.
De rede saa fram alt met en fart/
Saa at de finge Syn paa Hiorten snart.
De fulde hans spar oc haskede saare/
De Rede fast bag/ oc Hiorten løb faare.
Hesten bleff træt oc bad samme Mand/
Han skulde aff side alt paa den sand.
At han maatte sig huile naagen stund/
O ney sagde Manden ingelund.

Hues Hierte vdi Nidiskhed letze staar/ Hand regnis en Gect alt huor hand gaar.

Det er nu saa du maat mig føre/
Eller ieg vil dig/met mine spore røre.
Du haffuer selff volt til denne Sag/
Saa bleff samme Hest met mact giort spag.
Saa løner en sig selff met megen vaade/
Som stunder hart effter en andens skade.

Dieffuelens Barn ieg ham maa kalde / thi hand vil stedze mod sanhed sal-da.

Vdi dette Capitel merck Tuende sticke.

Det Førske / nu Ræffuen er vnt oc tillat at han maa Tale/thi forføiger han sin begynte Løgn ydermere oc siger/ vd aff den dyrebar Spegel oc huor aff han vaar giort/ oc huad som vaar Malet paa hannem / Han lader sig icke mercke at han dette haffuer Dictet eller optenckt / Thi han ved fuld vel naar man tal om naaget som kan føre gaffn i gaarde / at man met sligt kan forføre oc forlede Herrer oc Fruer / Konger oc Førster/ Oc der som det end vaaare Løgn alt sammen (som dette her er) da bliffuer det dog holdet faar sandhed oc betrod. Thi Førster oc Herrer ere tit oc offte forførde aff falske Tilbringere faar deris nytte oc Profit skyld/ Saa at de haffue begynt Købmandskaff / Ladet bygge store Skib/ Brygd øl at selge deris egne vndersaate/ eller at forføre vdi andre fremmede Land/oc andre slig egennyttige handle faar deris baade oc Gerighedz skyld. Men endelige haffue de hafft saare ringe fordeel aff slig deris Gerighedz Handel / ia fast større skade end gaffn. Exempel her om haffue wi vel seet i vor tid &c. Thi disse anbringere acte oc naaget i deris Pung om der er fordeel hoss.

Aff den kaastelige Spegel.

Nidskhed oc Had er sig selff besuarlig och skadelig.

Til det Andet skal oc grandgiffuelige merckis dette Fabel som Ræffuen her opregner aff Hesten / Manden oc Hioren / at dette stod Malet paa Spegelen/ Oc her vd aff skal endelige Læris at huer skal sky oc fly Had oc Affuind. Thi huo som heist aff Had oc Affuind stunder oc staar effter den an-

Had oc vrede fører al vlycke met sig. dens skade oc forderff (som Hesten her gør) den samme gør sig selff skade/ thi hans eget forderff oc fald er hart hoss hannem/ Saa maatte oc Hesten her faar hans egen nidskhedz skyld/ tiene en anden mod hans vilge.

Pine stock. Men dette er det beste at sligt it nagsaart Menniske haffuer selff størst skade aff sin Nidskhed/ som oc Hedningene her om Scriffue/ At ingen bedre Pinestock findis end slig Affuind oc hadskhed / Thi han krencker den fast mere som Regerer offuer hannem/ end den han bliffuer actet/ Han lader hannem icke rolige Soffue/ æde/ Dricke/ gaa eller staa/ Han borttager ens naturlige Lyd oc Farffue oc forminsker Legomens styrcke/ Som Salomon siger / En Daare som er Nidsk slar sine hender sammen / gaar aarckeløss / er slem oc Lad / Han vnderstaar sig ingen skickelighed /men at han eniste hader den som skicket er/oc naaget gaat ved/Oc gør sig dog her met selff den største skade/ han opæder oc piner sig selff met slig nidskhed oc vrede. Derfaare haffue de Vise Lært / At naar naagen vilde herlige heffne sig offuer sin wuen / Da skulde han retuiselige oc erlige skicke sig / Thi at igennem sligt bliffuer hans wuen end vredere oc hadskere/Oc naar han saa er bleffuen vred oc hadsk / Da haffuer han Helffuede oc Pinenaack hoss sig selff Oc ingen større Pine kan hannem tilføgis /end at du leffuer Retferdelige oc holder dig tilbørlige.

Nidskhedz Art oc Natur.

Nidighed oc Affuind er en dødelig vunde/
Som aldri ræt kan lægis til grunde.
Oc haffuer slig værelse oc vilkaar/
At naar hun setter sig naaget faar.
Da haffuer hun ey huile Dag eller Nat/
Før hun sit anslag fuldkommer plat.
Ingen Søffn eller glæde derfaare gaar/
At hun kan glemme sit Hierte saar.

Den Nidskis Syn oc Billede.

Derfaare haffuer han en blæg Mund/
Tynd oc Maffuer alt som en Hund.

Hans

Hans øyen ere røde/ oc seer aldri/
 Met obne øyen til naagen fri.
Det saas paa Saul der David matte vige/
 Oc paa Josephs Brødre mod hannem deslige.
Affuind leer icke vden it huss det Brender/
 Oc hans vederpartz Skib i Stranden slaass sønder.
Huor Affuind oc vrede i en Gæck reger/
 Han æder sig selff/ oc andre fleer.

Det IX. Capitel.

Huorledis at Ræffuen Tal om en Asen oc Hund som oc stode paa Spegelen oc Liuer met mact.

JEg siger eder oc i samme stund/
At paa Speglen stod en Asen oc Hund.
Som tiente en Rig Mand baade sammen/
Samme Hund vaar lystig oc kunde stort gammē.
Thi fick han gunst oc naade stor/
At han maatte side hoss Herrens Bor.
Han gaff hannem Flesk han gaff hannem kød/
Oc tog hannem tit alt paa sit skød.
Da lecte met sterten samme Hund/
Oc slickede sin Herre om skæg oc Mund.
Dette saa samme Asen som hed Boldeuin/
Det giorde hannem i hans hierte stor Pin.
Han sagde tit til sig selff ene/
Huad monne min Herre her met mene.
At han denne slemme Canis er saa god/
Som hannem saa slicker baade haand oc Fod.

Den vsselste vnder alle Menniske er den/ som al sin tid leffuer vdi Had/ Auind oc vrede.

Oc mig tuinger han at Arbeyde saare/
Oc at bære de Sæcke baade store oc suare.
Min Herre skulde icke vdi it Aar/
Gøre sligt Arbeyde som ieg giorde i gaar.
Met thi saadanne Hunde vaare de end tiue/
Jeg siger eder sant/ oc vil icke liue.
Han æder det beste mig giffue de straa/
Jeg haffuer ey andit at ligge paa.
End Jorden den haarde det fortryder mig saare/
Oc naar de tage met mig aff gaare.
Da bespaattis ieg fast aff alle Mand/
Jeg vil det icke lenger lide paa min sand.

Huo der roser Snegelēs spring oc gang / Desligest oc Asenens kaastelige Sang Den samme saa aldri Leoparden springe/ Ey heller hørde hand Nætergalen Siunge.

Men vil oc min Herris venskaff haffue/
Oc vil mig icke lenger saa lade plaffue.
J det samme kom gaaendis samme Herre oc vert/
Asenen løffte op baade hoffuit oc stert.

Det som Asenen settis krune paa/ J skam oc spaat det Land mon staa.

Han spranck paa hannem oc vilde haffue tack/
Han begynte at robe oc holde snack.
Han lickede oc Herren alt met sin mule/
Oc støtte hannem i Panden vel stor en kule.
Han vilde hannem oc slicke om sin Mund/
Som han førre saa gøre den lilde Hund.
Da robte Herren aff fare oc nød/
Tager hen denne Asen oc slar hannem død.
Suennene sloge hannem met knippel oc Steen/
Oc dreffue hannem saa at stalden igen.
Oc bleff saa en Asen som han vaar før/
Man finder end mangen Gæck som saa gør.
Forunder en anden det gode han faar/
Oc kan hannem ey skade til it haar.

It uforstandigt Raad haffuer dreffuit Vijsheden hen/ Oc set i Regementer de unge igen. The kommer nu ingen vdi spillet vel, Vden Asenen huilcken de haffue krunet sel.

Oc finge slig en naagen Befal i hende/
Da finge det dog en skiden ende.
Hans Befaling staar hannem saa mesterlige her/
Alt som en So der Krunen bær.
Eller som en Ko met en sked æder valde/
Huem kan slig Asners Regemente befalde.
Straa oc tidsle bør dem at fortære/
Gør man dem større eller mere ære.
De bliffue dog vid deris første Lære.

Huor ſlig Aſne det øuerſte Regemente faa/
Der kan det aldri ret vel tilgaa.
De ſøge allermeſt deris egen lycke/
Paa andres velfart acte de aldri it ſtycke.
Dog er det nu den ſtørſte Kære/
At ſlig diſſ ver alle vegne Regere.
Oc haffue Befaling/Mact oc gunſt/
Deris Rigdom Regerer oc icke deris kunſt.

Vdi dette Capitel merck Trende Lærdomme.

Om Aſenen oc Hunden.

Det Førſte i dette Capitel opregner ydermere Ræffuen det Andet Fabel ſom ſtod paa hans optenckte Spegl ſom vaar om Aſenen huilcken forunte Hunden ſin lycke oc velfart/ oc vilde gøre hannem det effter huilcket hannem icke vaar Befalet/eller vaar ſkicket til at gøre. Aff huilcket ſkal Læris at ingen bør at randſage effter hans Huſbondis hemelig Handel/ eller huad Han haffuer faar hender/ vden Huſbonden vil aff ſig ſelff lade hannem ſligt forſtaa oc obenbare. Thi huilcken ſom vil vide eller randſage effter det hannem icke bør at vide/ Hannem ſkeer lige ſom Aben tit ſkeer/ naar hun vil gøre effter det hun ſeer/ ſaa at hun faar ſtore Hug oc bliffuer Fengſlet der vdoffuer/ Oc ſom Aſenen hende/der vilde ſpringe i Herrens ſkød/ ſom den lille Hund/oc bleff ſaare ilde ſlagen.

Ingen ſkal begere eller randſage effter det hannem icke er befalit.

Renner ſiger.

Oxen bær icke gerne ſit eget aag/
Men det han hader/det bær han dog.
Huilcken hader det han endelige maa beholde/
Han bliffuer aldri ret glad til fulde.
Nu er det forſant en lyckſalig Mand/
Som ſelff ſin ſørg forminſke kand.
Huilcken han ingelunde vnduige maa/
Slig en Sæck mangen Aſen henger paa.

Til

Til det Andet ſkal her merckis det Mickel ſiger / at der ſom de groſſue/plumpe/vforſtandige oc vhøfflede faa Regementet/der bær Aſenen krunen. Derfaare vaare det faſt bedre oc nytteligere faar it Land eller faar en Stad / At de Viſe/ forſtandige / velforſøcte oc forfarne tilſteddis oc finge Regementet/ Oc lade de groſſue oc vforſtandige Aſne bære Sæckene oc være vnder lydelſe / Oc huor det anderledis tilgaar/ der bliffuer icke gerne it gaat/beſtandigt eller languarigt Regemente. Eraſmus Alberus ſiger.

De plumpe oc vforſtandiges Regemente ſkaffer alt ont.

Eraſmus Alberus.

Dette den ſtørſte aarſage mon være/
  At Aſne bliffue gerne ſtore Herre.
Lycken er ſtor oc kunſten er ring/
  Dog volder icke eniſte lycken ſlig ting.
Men Nid/ Had oc ſtolt Hoffmodigt Sind/
  Det gør hoſſ Aſnen mectig ting.
Vtro/ Liſt oc ſtor behendighed/
  At paa finde/oc vtacknemelig Gerighed.]
De hielpe hannem flux oc ſtaa hannem bi/
  At løuen ſkal icke være Konge fri.
Jngen from naagen tid paa Jorden haffuer værit/
  At han ey aff ſlig Aſne er bleffuit forfærit.
De gøre end nu oc daglige ſaa/
  Jngen from faar dem bliffue maa.
Findis oc naagen faar andre viſſ oc from/
  Den maa alt vandre oc ſee ſig om.

Til det Tredie / ſiger Mickel her endelige / At naar Aſne (det ere de groſſue/vforſtandige ſom ſig lade tycke at være Viſe oc forſtandige) naar ſaadanne komme til Regemente / Befaling oc Herredom/da faar man at ſee huad i dem er / Oc deris Embede ſom de annammit haffue giffuer oc ſlig ydermere tilkende. Sebaſtianus Francke ſiger / At en Vlff i en Hule / En Løue oc en Biørn i en Lencke / en Heſt i en nadſtald/

Huad en Mand haffuer lært oc kand / Det ſynis paa hans Handel oc Regemente paa ſtand.

skald/da ere disse Fangne som Faar/oc almindelige taalmodige/men naar de komme paa fri Føder/da faar mand vel at see huordanne de ere. Vdi lige maade gaa mange Menniske vnder dette Tiensturni Aag oc øffrighed spage oc ydmyge/ synis fromme oc venlige/ haffue Rætuished kær / tale meget om Gudz ord/ vilde gerne at alting skulde gaa vel til / Saa at de synis at være skickede til Befalning oc Regemente/ Men naar de komme til Herredom oc befaling / Oc det tiensturne og som de haffue værit vnder bliffuer dem aff spent oc komme aff nadstalden paa fri Føder/da befinder det sig vel huad det er for Folck / Oc da omuendis alle tarme oc induoller i deris liff.

Oyen skalcke och hyglere bliffue onde Tiranner.

Saa skeer det oc almindelige naar de store Puckhanse oc Næseuise (huilcke ingen kan Døme / sige/ tale / eller gøre naaget til maade) bliffue tagne til naagen Befalning oc Regemente/da haffuer man strax stillet dem / oc ere siden verre oc slemmere end de andre. Der giffuer Embedet oc Befalningen strax Manden tilkende/huad grund i hannem er eller haffuer værit tilforn. Oc her om ere naagle besynderlige Ssproack/ En ydmyg Munck bliffuer en Hoffmodig Abbet / Oc ingen Ragkniff rager skarpere oc slettere/ end en Tryglere naar han bliffuer en Herre. Du finder ey heller Hoffmodigere Diur/ end en tienste Pige naar hun bliffuer Hustru i Husit. Nero vaar en from Hycklere før han fick Befalning / Men der han bleff Keysere da fick man at see huad han vaar for en Mand. J saadan maade ville end nu mange som ere i Befaling bliffue anseet faar trofaste Fogeder oc Befalings Mend/ J det at de kunde trenge/ skatte platze oc forurette de Fattige / oc der met føre deris Herrer stor Rigdom i hende/ oc at de lenge maa beholde samme Fogderi oc Befaling / oc høre plat inted aff det suare Tordun / huilcken de dog en gang aff den gode Gud vaar kære hiemmelske Fader skulle faa at høre/naar han siger Gør Regenskab aff dit Fogderi / Summa ingen kan rettelige kende en Mand/før han faar naagen Befaling i hende.

Naar de Næseuise bliffue tagne vdi Raad/ da ere de stille oc til Fredz.

Hoffmod.
En ydmyg Munck bliffuer en homodig Abbit.

Gør regenskaff aff din befaling och fogederi.

Det

Det X. Capitel.

Her opregner Ræffuen den Tredie Historie som stod paa Spegelen/ Som vaar vdaff hans Fader den gamle Ræff/ oc aff den vilde Kat.

NAadigste Herre i skulle oc vide/
Lader eder min Tale icke fortryde.
Paa samme Spegel stod oc saa/
Skøne Billede baade store oc smaa.
Vdgraffne kunstelige offuer maade/
Huorledis at min Fader oc Katten de baade.
Ginge tilsammen vd met en Tid/

De

De ſore dem tilhobe ſamme tid.
Alt huad de finge det vilde de viſt/
Venlige dele Foruden al liſt.
Vilde naagen dem Jage/ Fange eller ſla/
Da ſkulde de hart met huer anden ſtaa.
De ginge ſaa ſammen igennem en Lund/
Der fornumme de naagle Jegere ſamme ſtund.
De haffde mange Hunde met lange Hale/
Da Katten det ſaa begynte han at Tale.
Gode Raad er her vel dyre nu/
Min Fader ſagde huad ſiger du.
En Sæck fuld aff Raad dem ved ieg ene/
Lad voſſ huer anden trolige mene.
Oc lad voſſ ſtaa huer anden bi/
Wi ville voſſ ſmuckt faar dennem fri.

End dog at en mange konſter kand/ See ſig dog til baade quinde oc mand. At hand dem ret bruger i nød oc trang/ Som Hindze oc giorde denne gang. Ræffuen talde ſtort oc vaar lit veit/ Hand haffde fuld nær da myſt ſin ſtert.

Katten ſagde/ingen Raad da ved ieg nu/
Vden it/det ſamme kommer mig i hu.
Det maa ieg bruge denne gang viſt/
Oc ſpranck ſaa paa en Bøge quiſt.
Han løb ſaa op at ſamme Træ/
Oc vilde ſaa min Fader forraade.
Thi han lod hannem ſtaa paa Marcken ene/
Der Jegeren kom alt met ſine Suenne.
Han ſpaattede min Fader oc ſagde til ham/
Frende tager nu eders Sæck fram.
Oc løſer hannem op det kan eder baade/
J komme ellers ſnart i ſorg oc vaade.

De Blæsde vdi Horn oc hissede deris Hunde/
Min Fader han løb alt det han kunde.
Han løb saa fast i samme stund/
At suedet rand alt offuer hans Mund.
Han slap oc naaget aff hans bag ende/
Thi bleff han læt at løbe oc rende.
Saa at han vndkom met fare oc nød/
Ellers haffde de Hunde bleffuit hans død.
Her maa i høre huo hannem forraadde/
Oc kom vdi/ slig sorg oc vaade.
Det giorde den/ til huilcken han sig forlod/
Thi han saa suigelige met hannem stod.
Min Fader viste dog it Hul vel stort/
Som han forsnimen haffde selff giort.
Der krøb han ind det beste han kunde/
Oc bleff saa fri faar samme Hunde.
Saadane bedragere findis end daglig/
Som meget gerne bruge falsk oc suig.
Som Hindze her giorde den lede mær/
Jeg kan hannem aldri haffue ret kær.
Det er hannem dog forlat men icke alsammen/
End dog han holder det fast faar gammen.
Denne Historie baade liden oc stor/
Stod paa samme Spegel alt ord fra or.

Vdi dette Capitel merck Trende sticke.

Først/ Dette Fabel som Mickel her bruger til sin Sag Bescriffuer Esopus saa lydendis. Ræffuen rosde sig en gang

Om Ræffuen oc Vildkatten.

at vide en hel Sæck fuld aff kunster / Oc Katten sagde sig icke at kunde mere end en eniste kunst / Oc Katten met sin ene kunst bleff frelst/men Ræffuen met sine mange kunster bleff Hisset oc skent/ Huor vd aff skal læris / At en Viss kunst eller it gaat Raad er fast bedre end mange vnyttige anslag oc falske suencke / Thi Ræffuen bliffuer tit oc offte / i huor tredst han er /greben oc dræbt.

Fra din forligte wuen skalt du dig sno / oc hannem aldri ret grundelige tro.

Til det Andet bliffuer her Lært at huer skal vocte oc vare sig faar sin forligte wuen / oc hannem aldri ret grundelige tro /Oc end dog at slig en haffuer tilgiffuit samme wuenskaff /da glemmer han det dog icke/ men tencker stedze ved sig/ huorledis han sig tilbørlige kan offuer hannem heffne / Som Ræffuen her siger / At han haffuer hannem det forlat / men icke altsammen. De gamle Vise Lære / naar dig naaget hender eller vederfaris aff din wuen som dig formectig er oc den du ingen modstand kant gøre/ da er det fast bedre at du vnduiger hannem/ end at du met it stolt Sind vilt ficte mod hannem. Thi Fiendskaff lignis vid en Bulde nedre paa ens Fodeblad / J mere man traader paa Foden / i mere oc større Ve haffuer han/ Eller it siugt Oye / i mere man rører det/ i verre bliffuer det / lige saa er det oc met den som hader sin wuen / J nærmer han kommer hannem/ i mere bedrøffuis hans hierte.

Den Fiend som dig formectig er/ den skalt du vige

Til det Tredie / J det at i dette Capitel kommis i hu Jegere oc veyde Mend/ da gøris oc behoff at røre her naaget/ om deris Handel. Thi de foracte alting faar slig velløst skyld/ Fortabe der met den ædele Tid / oc acte ingen større tidkaart at være / end naar de mue høre Hornit Blæse oc at Hundene straale oc robe. Oc ieg tror at naar de lucte samme deris Hunde skarn / Da acte de samme Luct lige vid Kanel eller saare lidet ringere / Men det Diur de haffue Bet maa eniste en aff Adelen/ eller den ypperste i Hoben affkrenge/ staa barhoffuit/ Ja paa knæene / oc met en besynderlig Kniff der til slucket/ alle Ledemod mesterlige atskille oc sønder Hugge / Alle andre

Jegernis natur/ brug oc lyst.

som

som staa der omkring tige quar / forundrendis sig aff slig en vnderlig Sag / Oc huilcken der er saa lyckſalig at han kan faa it lidet sticke aff samme Diur / Han meen sig strax der vdaff at være i naagle maade bedre end han vaar førre. De rette dog met slig deris daglige Jact inted besynderligt vd / andet end de forøde oc forderffue mangen fattig Mandz Sæd oc Eng / oc at de foruandle sig selff saa gaat som til wskellige Creatur/ oc mene dog at de føre oc haffue it Keyserligt Leffnit. Doctor Sebastianus Brant siger.

Jact kaaster meget oc fører gantske ringe fordeel i Gaarde.

Sebastianus Brant.

Den er en Gæck nu som før/
Som stor bekaastning paa Jact gør.
Sig selff megen fare henger paa/
Oc lader den ædele Tid bort gaa.
Til wnytte oc gør vngdommen skade/
Om man icke snart vil afflade.
Desligest at holde mange Høge oc Hunde/
En Fattig de snart skade kunde.
De Fromme lidet oc kaaste stort/
Det haffuer ieg aff andre spurt.
Kommer man end stundem happendis paa/
At bede en Hare/ Hind eller Raa.
Den kaaster vel/ vilde man regne ret om/
Før Aaret omkommer en merckelig Sum.

Det XI. Capitel.

End Liuer Ræffuen / oc Tal om en anden Historie som stod paa samme Spegel/ som vaar om Tranen oc Vlffuen.

End stod paa Spegelen en anden Tale/
Aff Vlffuen den lede slæbe hale.
Thi han faar gaat aldri sagde tack/

Men store ord squalder oc løſſ snack.
Det giffuer han/ huo der vil nøyes met/
Han gick forsnimen alt offuer en hed.
Der fant han en Heſt ſom døder laa/
Der begynte han faſt at gnaffue paa.
Han vaar ſaare Hungrig oc ſløg offuer tuert/
Oc fick i Halſen aff Heſtens Stert.
Det vilde icke ned thi bleff han Siug/
Oc kærde ſig faſt i Halſſ oc Bug.
Han ſende effter Læger oc lod dem ſige/
Huo hannem aff ſamme Siugdom kunde frie.
Den vilde han giffue Sølff oc Guld/

Thi han vaar Siug oc sorgefuld.
Der kom saa Tranen thi hun vaar Lært/
Oc bar røt skarlagen offuer krop oc stert.
En rød Hue paa Hoffuedit ock gick vel strucker/
Somme kallet hende Doctor oc somme Juncker.
Vlffuen talet til hende met flit/
At ieg kan bliffue denne Pine quit.
Da gør dit beste oc drag vd dette Ben/
Saa at ieg icke paa min tale faar meen.
Jeg vil dig giffue skenck oc Gaffue/
Saa meget som du aff mig vilt haffue.
Tranen hun trode denne falske Snack/
Sit hoffuit i Vlffuens Halss stack.
Oc met sit Neb da fattet hun hart/
Oc drog vd det Ben alt met en fart.
Vlffuen robte oc gaff sig saare/
Eya huad dine hender ere haare.
Du gør mig Ve det er icke minde/
Jeg forlader dig det dog dette sinde.
Men giorde det en anden tro mig/
Jeg vilde mig heffne visselig.
Nu vel sagde Tranen/ det er nu giort/
Huad gøris behoff at i Pucke saa stort.
Giffuer mig min Løn oc lader mig gaa/
Hør denne Gæck sagde Vlffuen da.
Han seer at ieg er siug oc skrøbelig/
Nu vil han dog haffue Pendinge aff mig.

Huo meget vil acris oc tienis saare/ Oc icke sine Tienere vil løne derfaare. Jeg kan hannem ey acte from eller god/ thi hand

Slig velgerning staar emod. Hand maa oc siges en plump wforstandig Mand Som for velgerning ingen tack kand. Hand er som en Brend uden Vand slem oc led Som for velgerning beuiser wtacknemmelighed.

Han tencker icke denne velgerning ieg ham betede/
Der han met sit Neb i min halss monne omlede.
At ieg hans Hoffuit vdaff min Mund/
Lod igen vddrage karsk oc sund.
Jeg troer foruist skulde naagen haffue fromme/
Da skulde mig Pendinge aff hannem komme.
Saa Løner end nu mangen skalck sine Suenne/
End dog de hannem vel trolige Tiene.
Seer denne Historie oc anden skøn ting/
Stod oc paa Spegelen alt tringt omkring.
Vdgraffuit oc formalit saare kaastelig/
Met forgylte Bogstaue oc andet slig.
Jeg holt mig wuerdig oc faar meget ring/
At haffue hoss mig slig kaastelig ting.
Thi sende ieg dem alt met stor ære/
Til Drotningen oc Kongen min naadigste Herre.
O huilcken stor sorg mine Børn baade hagde/
At de denne Spegel saa maatte forlade.
De ginge bedrøffuede oc venede sig/
Den tid ieg sende denne Spegel fra mig.
De pleyde faar hannem at Dantze oc hoppe/
Stundem vaare de nedre oc stundem oppe.
Som andre Børn sig Spegle oc Lee.
Saa giorde mine Børn naar de monne see.
Deris smucke Snuder oc øyen tringe/
J samme Spegel/ da monne de springe.
Men diss ver/ ieg viste icke at saa skulde gaa/

Oc

Oc at Lampe sit Liff skulde miste saa.
Jeg trode hannem vel oc Bellin deslige/
Thi fick ieg dem disse Klenodie saa Rige.
De vaare mine beste Venner vist/
Jeg haffuer dem saare ilde mist.
Jeg maa vel robe offuer denne Mordenere/
Jeg vil her om oc vide mere.
Huor disse Klenodie ere staalne oc lagt/
Thi Mord bliffuer icke gerne tagd.
Det kan vel være at aff de som her staa/
Eller andre som der vden strabatze gaa/
Vide fuld vel huor disse Klenodie ere/
Oc huor Lampe bleff Død den fromme Herre.

Saa skøn er ingen paa min loffue/ Naar Døden legger hannem neder at soffue. Hans Venner alle huo de helst ere/ De lade hannem strar aff Veyen bare I huelcken kar hand vaare der hand vaar i Liffue/ I Graffuen maa hand alene bliffue.

Vdi dette Capitel merck Trende Lære.

Det Første/ J dette Capitel opregner Ræffuen it andet Fabel som er aff Vlffuen oc Tranen/ som oc vaar vdgraffuen paa samme Spegel/ Aff huilcket skal læris at det er alt til forgeffuis huad som helst man gør den vtacknemmelige til gode/ vilge eller tienste/ oc lade sig slig skalckurne oc onde Mennisker betycke at gøre en stor tacknemmelighed / naar de samme velgerninger som dem er giort/ met ondskaff icke betale eller forgelde.

Gamle Historier bære obenbare vidnisbyrd her om / At det haffuer altid saa værit at det gode som gøris andre til vilge oc tienste almindelige lønis met vtacknemmelighed oc ont. Thi Roas aff Glois haffuer dræbt Kongen aff Chorinten met try Hundrede Riddere/ oc hans Drotning oc Døtter haffuer han fordreffuit oc giort landflyctige / huilcken Konge hannem haffde vdaff it Barn opfødt / tuctet oc Lært. Ju-

Det gode Lenis almindelige met ont

Roas aff Glois dræbte Kongen aff Chorinten met 300. Riddere.

Jugurta.

gurta bleff opfødt oc vel holden aff Kongen i Numidien/ huilcken dog/strax Kongen vaar Død/da dræbte han oc ihielslo Kongens tuende Sønner oc giorde sig saa selff til Konge.

Summa/ findis naagen som vil være from oc andre til tienste/ Han maa vel være viss/ oc taar ey heller anden tack foruente sig end vtacknemmelighed/ Oc naar han sligt ved tilfarn/ Da taar han diss mindre gremme sig/ naar hannem sligt vederfaris.

Simonidis merckelig gerning.

Wi Læse om en Philosophus hed Simonides/ han haffde tuende Kister/ vdaff den ene gaff han alle Mennisker huad dem giordis behoff/ Oc i den anden lagde han igen huad hannem bleff giffuit/men den samme bleff stedze tom. Han fick inted i hende/ Derfaare sagde han at ingen skulde gøre den anden naaget til gode/thi man finge inted igen vden vtack och vtacknemelighed.

Omnia sunt ingrata, Nihil fecisse benigne est.

Fortient Løn skal vden hinder betalis

Til det Andet/ bliffuer her oc ydermere straffet de Gerige oc surfittige/ som icke gerne ville vdgiffue oc betale fortient Løn/ Som denne onde oc surfittige Ulff icke he.ler vil giffue oc betale Doctor Lytke sin fortiente Løn/ Men han vil end haffue tack til met/at han icke bed hans Hoffuit aff/ den tid han haffde det i sin Mund/ Her vdaff skulle wi Lære at wi vaare tienste Tiunde oc andre som Tiene faar dagløn/ icke skulle forholde deris fortiente Løn/ Thi Gud siger/ Du skalt icke necte din Fattige oc nøttørtige Broder sin faartiente Løn/ Eller den Fattige vdlending som Bor inden dine Porte/ men giff hannem huad han haffuer fortient paa den samme dag før Solen gaar ned. Thi han er Arm oc haffuer inted andet at holde sig met/ saa at han icke rober oc skriger mod dig til Herren/oc det bliffuer dig da regnit til Synd. Alle som handle oc omgaas met slige sticke/ de ere Løsactige oc suigfulde/oc ere langt fra Gudz fryct och redzle.

Lytke mercker Tranen.

Leuit: 19.

Deutro: 24.

Døden er Gudz Stick oc forsyn alle Mennisker paalagd at smage.

Til det Tredie/ J det at i denne Bog tit bliffuer Handlet oc Talit om Døden/ Thi gøris oc behoff at her naaget grundelige oc merckelige Talis om/ Døden er Gudz forsyn oc Stick/ saa at huert Menniske er forseet oc skicket sin Time

naar

naar han skal Dø / huilcken stund eller time icke kan forlengis eller forkortis / Thi huad Gud en gang beslutter / det maa stedze fast oc wryggelige holdis / Men Fornufften oc Naturen lader sig vel tycke / At haffde den oc den icke æder icke drucket / eller giort det oc det / han haffde end nu Leffuit mangt it Aar / Men slig Tale oc snack er en forhaanelse oc Gudz bespaattelse / Thi Døden vil haffue en aarsage / oc Gud haffuer i slig maade forsynet huer sin Død saa som han kommer / Der kan ingen staa imod / Skal en Steyles / Da maa dette være hans Middel at Dieffuelen tilægger hannem at gøre Mord / Manddrab eller anden wgerning. Dieffuelen er en Mordere / derfaare haffuer han vel act til slig Middel / met huilcke han kan Menniskẽ Myrde oc dræbe / være sig i Vand / Ild / paa Steyle eller Gallye etc.

Huer er sin Tid bestemmit faar vist /
At leffue / oc hannem giffuis ey anden frist.

Vaare naagen Vrt voxen faar Døden / daa vaare den samme vel Dyr. Thi de Rige skulde hende allene til dem købe / oc de Fattige slet inted der aff met sig vnde / Oc bleffue der met en wenighed oc skilsmøsse blant Menniskene Men Gud er en rætuiss Dommere / han handler lige saa vid den ene som vid den den anden / ved den Rige / som vid den Fattige / oc han lader alle Menniske Dø / oc ingen Vrt lader han voxe / met huilcken døden kan emodstaass eller endelige fordriffuis.

Contra Mortem nullum est remedium.
Contra uim mortis non est medicamen in hortis
Ingen Vrt er voxen for døden.

Renner siger.

Døden tager huercken gunst eller Gaffue /
At han faar den Rige vil foroffuer traffue.
Konge / Keyser / Fattig / Rig / vng oc gammel kraap /
Quinde / Mand / stor oc liden æder hand aap.

Men de Christne haffue dette bekommet oc forhuerffuit formedelst deris Mestere Christum / at Døden som vaar Syndzens Sold / er nu Syndzens Lægedom / oc en indgang til

 Liffuit.

Liffuit. Thi igennem Døden gaa de ind i Liffuit / oc bliffue quit vid Synden / thi glæde de dem naar de skulle Dø / at deris Syndelige Legeme nu skal afflade at Synde.

De Christnis trøst paa deris yderste.

Fridanck siger.

Kunde ieg bekomme en Jern hat ny /
  Som mig stedze kunde faar Løgen fri.
Desligest en Skiold sterck god oc fast /
  Som mig kunde beskerme faar squalder oc last.
Disse Tuende vilde ieg dyr nock betale /
  Kunde ieg men denne gøre fale.
It Taarn mig kunde beskerme aff sorg oc nød /
  Det vilde ieg lade Mure met Tinder rød.
Oc it Huss frit faar al vmag /
  Det skulde aldri findis vden tag.
Desligest en Smørgelse faar alderen god /
  Der met at smørge baade Haand oc Fod.
Oc haffde ieg desligest mod Døden it Suerd /
  Det vaare vel Tusinde Daler verd.
Oc faar Fattige Folcks vgunst dette merck /
  It igenskiudende Arbøst fast oc sterck.
Det finge aldri fra mig ven eller Frende /
  Men skulde bliffue hoss mig til Dødzens ende.

Du skalt met Arbeyde effter rigdom stunde lige som du aldri dø kunde. Oc skalt dog leffue dig frycte oc vente / Som Gud dig i Morgen endelig skulde hente.

Det XII. Capitel.

Ræffuen Tal faar Kongen om hans Faders dygd oc velgerning / oc huorledis han hilbredede Kongens Fader met en Leffuer vdaff en Viff / som vaar siu Aar gammel.

Seer naadigste Herre oc Konning /
Eder kommer faare vel megen ting.
Som eder icke alt kan komme i hu /
Jeg ved icke om i tencke det nu.

Huad

Huad min Fader den gamle Ræff giore/
Mod eders Fader i hans Siugdom store.
Han laa til Sengs oc vaar nær Død/
Men min Fader halp hannem aff samme nød.
End sige i at wi aldri aff ret grund/
Vaare eder til Tienste naagle lund.
Jeg siger det Herre alt om ieg tore/
At eders Fader min Fader stor ære giore.
Oc haffde hoss eders Fader en besynderlig gunst/
Thi han vaar Viss alt paa sin kunst.
Alle Vand han saa dem kunde han vel/
Døme Ræt/ oc gøre forskel.
Oc i samme Vand da kunde han see/
Alt huor den Siuge haffde sit Ve.
Alle øyen vdgraffue/ oc brødrene met/
Aff at skære vid bugen slet.
Der paa vaar han en Mester viiss/
Oc bar faar andre derfaare Priss.
Jeg ved icke Herre om i komme i hu/
Eller rettelige kunde betencke nu.
J vaare den tid icke eldre end dage tre/
Oc skede om Vinteren i fraast oc Sne.
At eders Fader vaar kommen stor Siugdom paa/
Man maatte hannem bære han kunde ey gaa.
Alle Doctores mellem dette oc Rom.
Kunde hannem ey hielpe før min Fader kom.
De haffde hannem alle offuergiffuit plat/

Thi

Vnderlige Spitzhaite ere nu god Købmādz vaare/ De ere giorde mesterlige aff Løgn oc Ræffue haar. Slig vare sielgis nu saare/ dog icke den menige Mand/ Købmendene der met omløbe/ O Herre ville i en købe/ her er end en forhaanden.

Huo sin Læge skuffer oc siger hannem icke sant Oc faar sin scriffterfader Liuer / den far met skaen oc tant. Den sin Talsmand vrangelige vnderretter naar hand begerer Raad / Sig selff i skaden setter / alt met sin egen daad.

Thi kallede han paa min Fader samme Nat.
Oc kærde faar hannem sin store nød/
Oc sagde/see Mickel ieg er nær død.
Det giorde min Fader ont offuer maade/
Oc sagde/O Herre kunde ieg eder raade.
Alt met mit Liff ieg vilde det ey spare/
Skulde ieg end komme i dødzens fare.
Her er i it Glass lader strax eders Vand/
Eders Fader vaar Siug alt paa min sand.
Han giorde ret som min Fader Bød/
Oc bleff saa frelst aff samme hans nød.
Dette stod oc paa Speglen samme led/
Alt huor eders Fader bleff hilbred.
Min Fader sagde naadigste Herre god/
Ville i aff denne Siugdom haffue bod.
Da flyer eder en leffuer nu i vaar/
Vdaff en Vlff som er siu Aar.
Oc icke eldre huor i hende kunde faa/
J huad eders naade skal kaaste der paa.
Den skulle i æde da bliffue i til pass/
Seer huor røt er eders Vand i dette Glass.
Det betegner vist den rette Død/
Om i icke faa denne Leffuer sød.
Thi haster her met faar alting/
Vlffuen stod oc/hoss samme ring.
Han hørde denne Tale oc forfærdis hart/
Eders Fader sagde alt met en fart.

Her Vlff skal det met mig bedre bliffue/
Daa maa i mig eders Leffuer giffue.
Vlffuen suarede naadigste Herre oc Kong/
Jeg er end nu formeget vng.
Jeg gaar nu paa mit Femte Aar/
Kongen sagde i huor det gaar.
Her hielper icke ney paa denne sinde/
Jeg vil det paa eders leffuer vel finde.
Strax lod han Vlffuen til Stegerset føre/
Oc lod saa i hans Kallun om røre.
Oc tog samme leffuer oc Od hende op/
Oc bleff strax karsk offuer al sin krop.
Thi tackede han min Fader oc giorde ham ære/
Oc bød dem alle i hans Gaard mon være.
At kalde hannem Doctor vden Trætte oc kiff/
Eller det skulde kaaste alle deris Liff.
Alt siden maatte min Fader gaa oc Ride/
Stedze hoss eders Faders høyre side.
Han gaff hannem oc samme tid met ære/
It røt Bonnit som kaastelige mon være.
Det matte Han bære oc sette paa/
Faar alle Herrer baade store oc smaa.
De giorde hannem alle ære der/
Det gaar mig dog fast anderledis diss ver.
Der venckes fuld lidet huad min Fader giore/
Men de Girige ophøyes oc bliffue store.
Eget nytte oc baade man nu betracter/

Ret

Ræhtten maa til egen nyttighed vige / All frendskaff oc Venskab deslige. Regerde icke egen nyttighed saa hart/ Da vaare icke det hellige Euangelium nogen forsuart.

Ret Dom oc Vished fuld lidet man acter.
Huor en Herremand faar Herredom oc Mact/
De fattige holder han strax i foract.
Tencker icke mere hueden han monne komme/
Men sit eget gaffn/fordeel oc fromme.
Det søger han fast alt huor han kand/
Slig findis mange hoss Herrerne nu paa stand.
De lade fast andre klyncke/oc bede dem/
Men vden Gaffue faar man dem icke frem.

Huor en Herre vil være Rig/oc endelige vil tage til sig/ Alt det hand seer sine vndersaate haffue/ Det er forsant fuld stor en plaffue.

Naar saa i hannem Regerer Gerighed / vden al forstand oc Retuished/Hans Rige haffde aldri lang bestand/ thi at Gerighed haffde der offuerhaand.

Deris Mening er/bærer flux hid/
Somt nu oc somt en anden tid.
Slig Girige Vlffue ere mange/faa de skam/
De ville gerne haffue de fediste Lam.
Oc kunde de met it lidet sticke/
Deris Herrer frelse de giorde det icke.
Denne Vlff vilde ey heller gerne ombære/
Sin egen Leffuer til at giffue sin Herre.
Jeg saae fast heller at disse Vlffue nu/
Ja vaare de end mere end thu tiu.
Alle hengde oc vaare slet død/
Før Kongen oc Drotningen skulde lide nød.
Det vaare oc fast mindre skade oc euentyr/
Thi de som ere komne aff vanartig Byr.
Kunde aldri være ret dannis oc from/
Herre dette skede alt i eders Vngdom.
Det ved ieg vist oc faar sant nu/
At i dette altsammen icke komme i hu.

Men ieg ved sligt alt vden at/
Huorledis dette oc anden ting vaar fat.
Denne Historie som i haffue hørt/
Vaar oc paa speglen kunstelige indført.
Met dyrebar stene oc guld deslige/
Min Fader lod hannem gøre i Francke Rige.
Kunde ieg hannem opspørre naagen sted/
Mit Liff satte ieg alt til forued.
Skulde ieg end fare offuer Sø oc Sand/
Oc skulde det end være til Engeland.
Vspart vilde ieg der heden fare/
Eller anden stedz huor det mon vare.

Vdi dette Capitel Læris trende sticke.

Det Første/ Ræffuen berømmer sig i dette Capitel huorledis at hans Fader haffde værit i stor affhold/ ære oc verdighed hoss Kongens Fader huilcken han met sin Lægedom oc kunst (som en merckelig forfaren Doctor) haffde giort hilbred/ faar huilcket Kongen hannem saare høyt actede/ oc befoel at Man skulde kalde hannem en Doctor / oc begaffuede hannem rigelige &c. Oc lige som Mickels Fader vaar Promouerit til en Doctor vdi Læge kunsten/ Saadane læger findis end nu mange/ oc hender sig stundem at de curere en liden brøst oc skade/da giffue de sig strax vd faar merckelige oc berømmede Doctores/ Ja den i gaar haffde en liden Vrte kram/ er nu i dag en merckelig læge / De ocsaa forsnimen vaare Basker Suene/ere nu store Doctores/ Oc de icke lenge siden haffue værit Apotecker Suenne/ oc Messe Prester ere nu hoss Herrer oc Førster store Doctores oc deris Liff Arster.

Aff de Doctores vdi Læge kunsten.

Det er (siger Jeronimus) en vnderlig ting / at alle almindelige Embetzmend / som ere Skomagere / Skrædere/ Guld-

Jeronimus fører her ind it merckeligt Spraack om slig Læger.

Guldſmidder ꝛc kunde icke være vden Meſtere / oc de kunde icke heller bruge det de icke haffue Lært / Men eniſte denne Lægedoms kunſt hende bruge alle ſom ville/foruden vnderuiſning oc Meſtere. Somme Lære deris Lægedom hoff deris Siuge/ Somme Lære aff Quindfolck huorledis de ſkulle hilbrede Mendene/ſomme aff vantro Chriſtne oc Tatter/ huorledis de ſkulle oc mue Dræbe de Chriſtne/Somme haffue Læſt ſligt vdi Bøger/Saa at de met it vbekent recept kunde Læge alle haande Siugdomme. Thi kommer det tit at en ſom gantſke lidet ſeer formedelſt ſlig kunſt kan gøre dem ſom vel ſee gantſke blinde. Hæc ille.

Saadanne vanuittige oc vforfarne Doctores / ſom ſaa miſbruge denne ædele kunſt huilcken de icke forſtaa/oc berømme ſig dog der vdaff / ia gloriere oc bramme / Slig ſøge eniſte deris eget nytte/gaffn oc profit / Oc formedelſt ſaadane Lægers driſtighed oc vforſtand dræbis mange Hundrede Menniſke. Thi naar de formene ſig at hilbrede oc fordriffue en Siuge/da føre de den Siuge end flere Siugdomme paa Halſen. Alle Menniſke begere god oc ſund Luct/ Men eniſte Lægerne ynſke vſunt/ Forgiffteis / Peſtelentz Vær/ De vaare til fredz at alle Menniſke(vden de oc deris) vaare Siuge/ paa det at de kunde fortiene Pendinge/Deſligeſt kunde oc diſſe Doctores Føde oc forlenge alle haande Siugdomme om den Siuge er Rig oc de kunde faa flux Pendinge. Siugdommernis Natur oc aarſage kunde de meſterlige opregne / oc met ſmyckede ord oc tale loffue oc tilſige karſkhed oc ſundhed / oc dette ſaa aluorlig/ at huo det hører meen at de ſkulle kunde opuecke de døde. Men paa det ſiſte befinder det ſig i ſandhed/ at det haffuer icke værit vden it haab til hilbreden/ Effter huilket haab ſnarlige oc viſſelige følger den vhaabendis eller vuentendis død. Derfaare ſige mange at Røffuere/ Mordere oc andre ſlig vchriſtelige Dræbe oc myrde Menniſkene / men naar de paagribes da ſtraffis de derfaare / Men diſſe Doctores

Slig Doctores oc Læger ſøge Rigdom / de begere Peſtelentz oc ond Luct oc Folcke Død.

Læger kunde Føde oc vpholde Siugdommen.

Mordenere dræbe Folck/oc bliffue halſhugne och ſteilede / vlærde och vforſtandige Læge / dræbe Mange Menniſke och faa ſtor tack och Pendinge til mit.

res Dræbe oc omkome Menniskene tilbedendis oc i en herlig maade/ oc dem giffuis end Pendinge til ꝛc.

Thi disse Doctores vdi lægekunsten ville Hilbrede alle haande Siugdomme/oc ingen Siuge er saa vbekent/ vnderlig eller Farlig/ at de io vnderstaa sig den samme at Kurere / oc forsøme tit her met deris egen Siæls velfart / oc i vlærdere/ stoltere oc dristigere en er i samme Selskaff oc Sect / I høyre er han affholden / Ja end hoss de store Hanser som lade dem end fuld vel tycke. Oc sandelige læge kunst / som hun nu brugis aff mange / er inted andet end it ret betact oc hemmeligt smiger ꝛc. Huo som vil see ret nøye til / da skal han det saa i sandhed finde / Lægernis oc Docternis daglige Brug oc anslag er i dygdernis hukommelsis Bog met slig ord bescriffuit. Slig Doctores Lægedom lignis vid smiger.

Dygdernis Hukomelsis Bog.

Huorledis Vandet er Danet skøtter ieg ey om/
Jeg nærer mig dog aff min Lægedom.
Giffuer ieg icke Purgatz min plog da staar
Jeg maa Purgere alt huor det gaar.

Idem.

Man siger den at være en lyckfalig Mand
Som Legedom vel vndbære kand.
Ingen læge purgerer saa nøye oc vel/
At han ey acter sig/aff det beste sel.
Men en læge som lenge haffuer practicerit
Oc i deñe kunst met fromhed informerit.
Slig en skal søgis dog icke vden trang/
Leff sparsomelig det raader ieg denne gang.

Slig Doctores framsæt oc brug

Hoss disse læger oc Doctores maa vel settis de mectige Astronomi oc Astrologi/ huilcke alle tingestis Værelse / Nature oc begyndelse/som er Solens/Maanens/Alle Hiemmelernis oc Stiernis Løb / oc huor stort huert er / endelige oc til pricke ville vide. Oc end dog at de aff disse ting saare lidet forstaa/ Stierne kigernis handel oc deris omhyggelighed.

forſtaa/da ville de dog al ting forfare/oc kunde icke ſee ſig ſelff eller den Graff ſom faar dem oben ſtaar / lige ſom en Stierne Rigere der ſtod oc gabede op i Hiemmelen oc talde alle Stierner/ oc fald ſaa i en Hule ſom faar hannem vaar / oc bleff beſpaattet aff en Kerling/ Saa at han vilde vide alt det ſom er i Hiemmelen vdoffuer hannem / oc kunde icke ſee den Graff eller Hule ſom vaar nedre paa Jorden ret faare hans Føder. Diſſe ville oc / aff Hiemmelens Løb ſpaa tilkommende ting/ oc ſpørge Stiernerne til Raadz / oc practicere vnderlig ting. Der findis oc mange ſom tro deris Handel oc tale / ſom icke ſkære deris Negle/eller føre dem i ny klæder / ey heller vandre eller ferdis naagen ſtedz/ før de haffue ſpurt ſlig til raadz. Deris grund oc værelſe Læſer man oc i ſamme Dygdernis hukommelſis Bog vdi ſlig maade.

En Stiernekigere beſpaattis aff en Kærling.

Dygdernis Hukommelſis Bog.

Jgennem min kunſt da ved ieg viſt/
Alle Menniſkis Anſlag/værelſe oc liſt.
Oc huorledis al Luct oc vær ſkal ſkicke ſig
Met atſkillige vnderuiſninger da Lærer
(ieg dig.

Jdem.

Aſtronomien er vel god oc ſand/
Huo hende ret bruger oc haffuer forſtãd.
Alle Hiemlernis oc Stiernernis værelſe oc
Deris Regering oc Løb ſamẽ lund. (grũd/
Lærer oſſ denne kunſt alt paa min ſand/
Thi bør hende at æris aff alle Mand.

Aſtronomien ſkal mand icke forſmaa/ Dog findis faa ſom hende Forſtaa.

Jdem.

Men denne kunſt ſom kaldis Aſtrologie/
Er icke ſlig vden met Løgn oc Fantaſie.
Vil hun al ting grunde vid it Haar/
Huor ſig al ting ſkal ſkicke det gantſke Aar.

Men

Men huo sig til slig Gæckeri vender/
Hans Gerninger ieg icke saare skickelig kender.

Til det Andet skal her vel merckis det som Ræffuen siger/ Eget nytte oc baade huer nu betracter &c. Thi alle State oc Befalninger i den gantske Verden haffue egen nytte til deris rette Løsen/ Men om Almuens oc menige Mandz beste actis gantske lidet / Oc vdaff sligt kommer endelige paa det siste Had / Auind / Tuedract / Krig oc oprør. Det Romske Rige er alsom eniste aff eget nytte faldet oc forderffuit / huilcket vaar kommit saa høyt op/ at det icke mere kunde bære sig selff/ oc i det at de icke actede eller skøtte menige Mandz nytte oc beste/ Oc den tid at Marius offuer fiøld Metellum / Oc Silla vilde være offuer Marium / oc den ene vilde saa den anden fordriffue oc forderffue. Pompeius vilde icke taale eller lide Julium / Julius kunde ey heller taale naagen lige vid sig/ Da begyntis Mord / Manddrab oc anden vlycke / Saa at Rom met deris Menighedz nytte oc beste gick slet vnder oc til inted.

Eget Nytte æ̃ huermands løssn

Huad eget nytte volder och aff sted kommer.

Tuedract oc Had i Rom.

Hedningene haffue actet sligt eget nytte saa werlige/ at der som de end nu vaare i Liffue skulde de voss Christne (som wi kalde voss) ansee / acte oc holde faar Hedninge oc faar de som werlige Handle oc Leffue. Thi Marcus Cicero Disputerer in Officijs/ om naaget kan være nytteligt oc icke ærligt/ Oc han beslutter at alt det som ærligt er / det er oc nytteligt/ oc ingen ting kan være nyttelig vden hun er ærlig / Oc han giffuer der om tuende Exemple oc Spørsmaal/ Det Første om en Kornkøbere/ oc det Andet om en som vil selge sit Huss.

Marcus Cicero Det som icke er erligt / det er ey heller gaffnligt.

Det Første/ En Købmand fracter oc lader it Skib vdi Alexandria met Korn / oc vil føre det samme til Rodiss der som er dyr Tid / Hunger oc stor brøst paa Korn / oc denne køb-mand vid nu vel at der komer flere Skib och Købmend fra Alexandria til roddis met Korn / Skal nu samme Købmand sige dem vdi Rodiss det samme / eller skal han selge sit Korn

det dyriste han kan. Det Andet / En Mand selger it Huss som er visselige ont/ det haffuer onde Mure / oc it ont fundament eller en anden brøst / huilcken brøst dog ingen ved vden han alsom eniste / Oc samme breck er saa wsynlig at Køberen kan det icke see eller fornemme. Skal nu samme som vil selge Husit sige den som købe vil Husens brøst oc breck eller ey. Tiger han da faar han diss mere Pendinge/ siger han det/ da faar hand diss mindre.

Huo den anden suiger hand handler werlige.

Her til suarer Cicero At den Handler mod æren som saadant icke obenbarer / thi han søger eniste sin egen nytte oc fordeel oc andres skade. Nu er slig nytte mod æren/ som voxer oc kommer formedelst mange Menniskis skade. Oc huo som helst naaget betecker fortiger eller skiul sig til gode oc andre til skade/ den er icke ærlig/ Redelig/ Retuiss eller from/ men werlig / forslagen / tredsk/ wredelig/ egennyttig/ finandsk/ oc en ond skalck/ saaledis siger Marcus Cicero.

Sine dolo malo.

Keyser Louen Ordinerer oc setter / at alle Køb / Sal/ Laan/ Borg oc Leye skulle vden al argelist (sine dolo malo) begyndis/ holdis oc gøris. Oc der som naagen bruger argelist oc fortysser naaget / aff huilcket en anden tilføyes nagen skade/ da er han plictig at oprette hannem det samme oc vederlegge hannem sin skade / oc han falder i en straff som kaldis Reticentie/ huad det er faar en straff vide de som haffue Studerit vdi Louen / Men wræt (diss ver) er nu bleffuen Ræt/ wdygd regnis faar Dygd / oc Skam oc Laster holdis faar ære oc tuct &c.

En straff i Keyser Louen kaldis Reticentie.

Om Købmend oc Kremmere.

Baade Kremmere oc Købmend ere it suigefult / argelistigt oc bedrageligt Folck / oc i Rigere de ere / i suigefuldere oc Mørckere Kramboder oc Vrinckel vraar de haffue. Oc naar de saa met deris smuckede oc vdpudzede Kram oc vare haffue kommit naagen til at købe met dem/ Oc naar den som købt haffuer seer at han er skuffet/ oc vil da faa dem deris vare igen/ da sige de/ Liuss Dag oc klare øyen/ Det er/ at den tid

de købte

de købte samme Vare da vaar det Liuff Dag / thi skulde de haffue lat øynene op oc seet nøye til / Ja vel suarit. Oc end dog at sligt er kommit i en almindelig Seduane / oc actis icke nu at være werligt / da er det alligeuel wræt / oc det som haffuer værit wræt i Tusinde Aar / det er icke bleffuit Ræt i en time / oc en ond Seduane gør ingen ting god. Det er Argelist oc Skuff naar du setter Garn eller Stampe faar Diur vdi Skoffuen / alligeuel at du icke driffuer / Jager eller Hidzer dem der vdi / da komme de dog wforuarendis i samme Garn eller Stampe / Saa er det oc Suig oc skuff naar naagen setter sine Vare vd om end ingen køber met hannem. Thi der met giffuer han dog aarsage til at Folckene bliffue bedragne.

En ond Seduane gør ingen ting god.

Naar de gamle oc forfarne Købmend faa en Vng wforfaren Købmand fat / da sige de / seer her haffue wi en faar Haanden / han skal giffue Lærependinge / oc gøre saa it Bund mellem sig At ingen skal selge eller Købe met hannem før han giffuer sine Vare som de ville / Oc at han Køber deris Vare igen saa høyt som de hende ville selge eller sette / Oc i slig maade giffuer han Lærependinge / oc før han faar rettelige Lært / da er han helten forderffuit oc forarmit. Oc siden naar han haffuer Lært den rette kunst / da skummer han igen met mact / Liuer / Suerg oc Bedrager alle de hannem forkomme aff al sin formue / thi han vil haffue fylleste faar sine Lærependinge etc.

Gamle Købmend / Visse bedragere.

Oc i slig maade er denne onde vane kommen i it almindeligt brug / saa at man obenbare bekender / naar man naagen haffuer skuffet oc bedraget / Ja han roser der aff / oc sligt bliffuer da icke kaldet Skuff / men en subtilig Handel oc skickelighed. Oc slig deris wtro Handel bekommer dem dog icke til gode paa det siste / Som Dygdernis Hukommelsis Bog der om giffuer til kende.

Skuff oc bedrageri actis gantske ringe.

Dygdernis Hukommelse.

Met Løgn / store eeder oc vare ond /
Haffuer ieg mig her nærit en lang stund.

Mig tyckis at mange Købmend icke kunde/
Selge deris Godz vden løgn mangle lunde.
Thi løgn oc sluff er der til god/
At bedrage mangt it simpelt Blod.

Falsk Vect/forprang oc met Aager altid/
Der til slar ieg stedze min største Lid.
God Mynt skraber ieg oc mūstrer den samme
Met andres Godz ieg stedze mone bramme
Naar ieg da i geld er kommen saa/
Da Borger ieg op huad ieg kan faa.
Oc Rømmer saa bort om Natte tide/
Oc glemmer dem alle gode Nat at sige.
End dog at i alle Handle findis brøst/
J Købmandskaff findis dog den største
Slig beskatte hemmelige alle Land/ (vist.
Mere end de fromme ret haffue forstand.
Deris Tale er met Hunnig smurt omkring/
Dem burde vel straff faar slig ond ting.
Slig Synder bliffue aldri tilgiffne ret/
Før det wretuise Godz giffuis igen slet.

Kremmere oc Købmend ere skadeligere vdi Land oc Rige end stor Krig.

Krig oc Feyde gør stor oc wbodelig skade/som man dagelige seer / Men Kremmer oc Købmend forleckre oc bedrage voss saa hemmelige / at wi met løst oc glæde gantske wbesindelige forderffuis/Oc wi taare eller kunde ingen Herfaare skylde vden voss selffue. Thi i Tydsk Land (oc end her i Danmarck i naagre maade) haffue wi alle haande nøttørtig oc skøn ting / Desligest oc Folcket som sligt til al nøttørtighed oc løst / saa meget behoff gøris kunde beredet / saa at inge Land i slig maade voss offuergaar/ Wi lade voss dog her met icke nøyes/ men lade voss fra Verdzens ende (saa gaat) tilføre kaasteligt oc wbekent Klæde / Ædele Stene / Alle haande Fløyel/ Damask oc Silcke/ Spitzeri / Vin oc andet sligt / Desligest oc Embetzmend som all list oc kunst kunde optencke/ alting kunstelige oc vnderlige gøre / oc wi bliffue saa lige som Aben der alting vil gøre det hun seer aff andre / Oc ere saa gantske villige at bortkaste oc forøde vaart suare oc suedige Arbeyde / Guld / Sølff oc Pendinge/ Oc naar vaart Godz oc

Pendinge er forød oc borte/ da tilhenger voss dog samme Brug oc Vane/ Oc besynderlige Quinderne de kunde eller ville faar ingen deel sligt ombære eller offuergiffue. Da skulle Mendene Røffue/ Myrde oc Stiele/ oc andet ont begynde oc anrette. Quinderne holde dem til de rige Channicker oc Prester/ oc ere dem villige faare ꝛc. Paa det de kunde bliffue kaastelige Klædde oc leckerlige spisede. Derfaare siger man/ Preste Kul smage vel. Preste Kul.

Huer Mand besliter sig nu met Kremmeri oc Købmandskaff at Føde oc nære sig/ oc at føre det som vnderligt er paa Banen/ met huilcket de kunde Stiele Menniskens øyen oc Hierte/ oc komme dem saa om deris Godz oc Pendinge/ Land oc Rige til alsom største skade oc forderffuelse. J slig maade bliffue wi Arme oc Pendingene vdsugede fra voss/ oc de føre dem i fremmede Land der som samme vnderlige vare gøris/ samme deris Land oc Stæder bliffue Rige oc veldige/ men wi forderffuis oc forarmis. Vaare Foreldre haffue vden tuil oc vel hafft Mod i dem/ oc leffuit i glæde oc løst/ allige vel at deris klæder allesammen/ maa vel skee/ icke haffue kaastet saa meget som it Bonnit eller Par Hoser (der nu gøris) kaaster. Wi gøre icke heller nøttørtige eller gaffnlige klæder/ men skadelige oc forderffuelige/ Oc Kremmere oc Købmend føre voss slig muster/ De biude voss til Gest oc lade voss see deris Brask/ Bram oc Praal/ huilcket i fordom tid en Greffue vel skulde haffue fortrødet. Samme Købmendz oc Kremmers Hustruer bære wsømelige oc forfengelige klæder/ Saa ville oc strax andre i lige maade være smyckede oc klædde/ oc da begyndis Prackere Dantzen/ Ja en Jøde eller Turck oc slig en Købmand ere it Land eller en Stad lige gaffnlige. Alle ville være Købmend oc Kremmere.

Oc siden saadane Købmend oc Kremmere haffue hafft framgang/ da ere Adelen forderffuit/ Borgerne i Stæderne forarmede/ oc Bønder oc menige Almues Folck slet i grunden til inted giorde. Thi den som en gang haffuer begynt at Kremmere oc Købmend forderffue folck/ land oc stæder.

 Braske

Braske oc bramme han kan icke vel igen afflade al den stund han kan det aff sted komme oc Pendingene ville tilrecke / Oc i saadan maade settis Rigdom faar æren / Slæcterne bliffue bemengde &c. De Friborne oc Høylærde iblant Vrte Kremmerne &c.

Aff denne grund ere opkomne de skadelige oc forderffuelige Rente Pendinge Rentekøb oc Aager / met huilcke nu alle Land baade til ære / Liff oc Siæls wsigelige skade oc forderffuelse ere beslagne.

Kremmere føre forderffuelige Vare i Landene.

J slig maade føre nu Kremmere oc Købmend skadelige oc forderffuelige Vare i Land oc Rige / huilcke Vare mest aff Quindfolck belystis oc begeris / huilcke dog icke ere nøttørtelige / men all eniste at bedriffue Praal / Brask oc Brammet / Met huilcket de aarlige føre Land oc Rige vdi stor skade. De forstøre de gode / gamle / ærlige Seduaner som man fordum haffuer bruget i Land oc Rige / oc indføre fremmede laster oc vdlendiske Brug / vdi klædebon oc anden fornyelse / met huilcket Vngdommen grundelige forderffuis.

Kremmere oc Købmend driffue forprang.

Disse ere de som sig tilsammen binde vdi besynderlige selskaff mod Ræt oc al tilbørlighed / oc ere de første i alle Køb / oc de forsøge / optencke oc vdspørge alting met huilcket de kunde til sig Laacke alle Menniskis Rigdom / Guld oc Pendinge. Oc i det at de met slig deris tilsammen lagde Pendinge oc store Sum / andre Købmend ere forstercke / da forbluffe de dem oc biude meget faar samme Vare / saa at ingen taar købe / Der met faa de alle Vare vnder dem oc naar de dem haffue / da selge de dem som de selff ville / thi ingen haffuer saadan Vare fal vden de.

Købmend oc Kremmere bruge Finantzer met den gamle oc gode Mynt.

Disse Handle oc suigelige met alle haande Mynt / de forfalske hende / Oc effter som de see deris leylighed / da Regse de Mynten / eller formindske henne / huilcket icke skeer vden Menighedz store skade oc forderffuelse. Førster oc Herrer / Land oc Stæder ere de faar Vise. De vdgrantske oc randsage deris Hemmelighed / oc tracte tit oc offte effter deris forderffuelse.

Faar

Faar Pendinge skyld forsøge de al ting / oc man finder alle haande falt hoss dem. All deris meste Væsen er Løgn oc bedrageri/ De haffue deris besynderlige Spraack / Hinderlist oc suig bruge de obenbarlige vden all blusel. Faar slig Sag skyld haffue de aff Carthago / de vdlendiske Kremmere oc Købmend som komme til dem / forordinerit oc tilskicket dem besynderlige Herberge / oc ingelunde ville vnde eller tilstede at de maatte haffue almindelige Herberge hoss deris Borgere. Dem bleff icke heller tilsted at gaa i Staden at besicte oc forspe alt huad de ville / Men alsom eniste maatte de gaa paa det rette Torff oc Marcket / paa det at deris Borgers ærlige Handel / biering oc næring / aff dem icke skulde forkundskabis / oc at deris Borgere icke skulde aff dem forgifftis oc forderffuis.

De aff Carthago haff de besynderlige Herberge til saadanne Kremmere oc Landferdinge.

Grekerne ville Ingelunde tilstede eller haffue slig Kremmere eller Købmend i deris Stæder. Men paa det at deris Borgere maatte oc kunde være fri oc vbeskuffede aff saadanne Kremmeris oc fremmeders Finantz oc Hinderlistighed / Da haffde de der til skicket oc forordinerit vden Byen en besynderlig Pladz oc Marcketz sted / som de skulde haffue deris værelse oc Bolige / oc mange andre Folck oc Nationer forbøde slig Kremmere slet inted at komme til dem / Thi de forderffue de alle gode Landz Seduaner / oc Vnge Personer skuffe de deris Pendinge fra.

Hoss de Greker maatte slig Købmend Bo vden for Købstæderne.

Aristoteles Bød / at om end saa vaare / at man haff de slig Kremmere behoff / Alligeuel skal man dem icke faar Borgere annamme / Faar slig aarsage / De glæde oc frygde dem i løgn / Stedze skicke och fly de deris Kram vd paa Torffuit / oc giffue der met alle Mand aarsage at forøde oc forspilde deris Pendinge / oc saa wenighed iblant mange / oc tit oc offte iblant Hustruen oc Husbonden / naar han icke formaar eller vil købe huad hende synis / Faar slig Handel oc aarsage skyld tagis saadanne Kremmere oc Købmend icke mange stedz vdi Raadet / eller til andre ærlige Befalninger.

Kremmere ere ingen Borgerskaff verdige.

Huorledis Køb-mandſkaff maa ærlige brugis.

Det er vel ſant ſom ſomme mene at Købmandſkaff er nytteligt oc nøttørtigt oc en wforactelig Stat iblant Menniſken / Det er oc vel ſaa / om ſlig Købmanſkaff endelige ſtrecker oc naar til menig Mandz opholding oc forbædring. Men der ſom ſlig Købmandſkaff ſkeer oc brugis aff ond begerlighed at bliffue Rig / at ſaffne Godz oc Pendinge oc at ville ærlige anſees oc være affholden til ſin egen nytte oc baade oc til Menige Mandz ſkade oc forderffuelſe / ſom nu almindelig ſkeer / Da er ſlig Handel wærlig oc kan icke brugis vden ſkade. Thi i denne Handel ere mange atſkillige oc farlige anſlag / ſaa at han icke vel kan bedriffuis eller handlis vden Synd / Thi huo kan al Liſt / Ondſkaff / Miſbrug oc Bedrageri / ſom der vnder ſkiult oc betact er / opregne eller forſtaa. Naar de ſkulle ſelge deris Godz / da roſe / priſe oc loffue de det / Men naar de ſkulle igen naaget indkøbe / da laſtre / forhaane oc beſpaatte de alting / Huor tit findis oc brugis falſk Veet / Maal oc Maade hoſſ dem / Huor tit menge oc blende de det onde iblant det gode / Huor mange Løgner oc falſke æder ſuerge de daglige &c.

Løb din vey oc bliff en Kremmere alle dine venner til ſkamme ſagde Bødelen til ſin ſuend der hand icke ville due.

Ambroſius beſcriffuer Købmendenis wtro.

Derfaare ſiger S. Ambroſius ſaaledis / O du Købmand i denne Verden / Ja Helffuedis Købmand / hui foruender du Naturens rette Forſtand met liſt oc bedrageri / Hui begerer du brøſt paa alle haande Godz / Hui begerer oc ynſter du wfructſomelige Aar de Arme til ſkade / Paa det at dit Huſſ met ſlig liſt kan opfyldis oc bliffue Fructſomeligt. Du vdgrandſker naar wfructſomelige Aar oc tider komme / oc at naagen nøttørtig ting Vanſker oc Fattis / oc ſaadant kalder du en klog Forfarenhed / end dog at det bedre maa ſigis oc kaldis it liſtigt oc falſkt bedrageri / Oc det du kalder en hielp eller trøſt er Snarere en ſkalckafftig Handel oc hemmeligt Roff / thi din fortienſte oc baade kommer aff mange Menniſkers ſkade &c.

Denne Handels forſæt oc mening er ſtedze at vinde / At købe læt ind oc ſelge dyrt vd igen / Oc at ſkuffe oc bedrage ſin

Neſte

Neste/ oc er en mectig hinderlistig oc suigefuld kunst / huilcken sig føder met de Armis Blod / oc met Løgn bliffuer opholdet/ lige som det vaare idel sandhed/ Oc end dog at de dem selffue met slig hinderlist mest skuffe oc bedrage. Derfaare siger Chrisostomus / Huilcke som ret oc slet enfoldige handle/ de haffue lyckelig framgang i alting/ Men de som handle falskelige oc suigelige dem gaar alting emod / Tabe eller miste saa meget paa en Reyse som de suigelige haffue sammen sanckit i thi Aar. Chrisostomus.

Fridanck siger.

Huo sig met Købmandskaff vil nære aabenbare/
Den samme maa tit ret sandhed spare.
Saare faa mon oc til Marcketz gaa/
At de ey acte der baade at faa.
Inted Marcket holdis i naagen By/
Uden Gæcke annamme der skade vdi.
Thi naar Daarer oc Gæcke til Marcket løbe/
Da kunde Kremmere mest Pendinge Købe.
Haffde wi en retsindig Tro alle sammen/
Oc ælske Gud hiertelige vden gammen.
Menighedz beste stedze fremme och føre/
Som Christne bør huer andre at gøre.
God Fred oc retuiss Dom/
En Alne/en Vect oc Maade from.
En haande Mynt/ gode Pendinge oc saa/
Da skulde alting i Verden vel staa.
Nid/Hoffmod/egen nytte oc ont Raad deslige/
Haffue forstørit Rom/ Troia oc andre Rige.
Egen nytte/ Forst Raad/oc hemmelig Had/
Forderffuer end nu mangen veldig Stad.

Til det Tredie skal her oc vel merckis det Ræffuen siger/ At huor en Kerremand bliffuer en Herre ꝛc. Der met vil han giffue tilkende At huor en groff / plump/ wforstandig oc

Gerig bliffuer annammit aff en Konge eller Førſte til Raad/ eller ſettis til naagen anden merckelig Befalning/den ſamme/ være ſig fri eller wfri/handler ſtrax Tiranlige oc ſøger ſit egen gaffn oc baade/ſom Mickel obenbare her giffuer tilkende. De gamle Viſe/ Lære ſaaledis. En Konge ſkal icke anſee Adelen eller velbyrdigheden faar ærligheden/ Men han ſkal anſee oc paa acte Menniſkens værelſe/ Leffnit oc gode Seder oc de ſom tro ere/ Den Arme fortrycte ſkal han naade beuiſe/ Oc Viſe/ fromme oc tro Mend ſom haffue gode Seder paa dem/Om de end ere aff ringe Byrd / da ſkal hand dog icke foracte dem/ men til ſig i Tienſte annamme / oc ære oc Løne dem effter deris fortienſte. Deſligeſt ſkal han oc dem ſom han daglige vil hoſſ ſig haffue/ vel kende oc haffue god act paa dem aff huad Slæct de ere / oc huorledis deris Fader oc Foreldre haffue ſkicket oc holdet dem / oc huorledis de ere opfødde / Han ſkal icke all eniſte acte deris Anſict at de ere ſkøne oc deylige / han bliffuer ellers ſkuffet / Oc naar hans Raad ere wtro / egennyttige oc Gerige / da effterfølger dette ſom Fru wtro her ſiger.

Gerigt oc egennyttigt raad handler Tiranlige.

Adel gaar icke for ærlighed.

Fru Wtro.

Huo Sagen meſt Treffuer oc gelder paa/
Han ſøger hielp huor han kand faa.
Han ſiger til ſin Ven /du kant mig baade/
Om du vilt Herren dette raade.
Du veſt oc vel huorledis at ieg/
Dig halp i ſiſt der dw baſt mig.
Jeg haabis faar viſt du gør oc ſaa/
Oc mig i denne Sag trolige Biſtaa.
Oc raade Herren at han mig ſamtycker/
Min begering oc ingelunde fortrycker.
Oc andre ſom i Raadet deſligeſt mon være/
Som dine beſynderlige Venner ere.
Brug oc der til at de ſtaa met dig/
Sligt Biſtand vente ſtedze igen aff mig.

Lad

Lad dog inted Menniske dette forstaa/
At ieg met dig haffuer talit saa.
Jeg kan icke nu alting betracte/
Men den som alle vil foracte.
Han see sig til huor lenge han staa kand/
Men den acter ieg faar en Visser Mand.
Som paa den rette Vey vil bygge oc Bo/
Hans Siæl skal haffue baade glæde oc ro.
Faar Dommeren paa den yderste Dom/
Men den wtro for da at see sig om.
Han bekende sin ondskaff da obenbare/
Oc kommer saa euindelig i nød oc fare.

Det XIII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen ydermere suigelige vndskylder sig / oc kommer andre i Fare Oc huorledis at Vlffuen oc Mickel vaare i Jact oc grebe en Kalff oc it Suin/oc huorledis de skiffte det.

ROngen sagde Mickel ieg haffuer nu hørt/
Din tale som du haffuer fram ført.
Vaar din Fader i min Faders Gaar/
Saa forhøyet som ieg aff dig forstaar.
Det maa være mange Aar siden/
Thi ieg aldri aff stor eller liden.
Det naagen tid haffuer hørt eller spurt/
Men din Sag oc huad du haffuer giort.
Den ved ieg vel thi du est tit/
J spillet met oc gør stor split.
Sligt hør ieg daglige aff store oc smaa/

Det vaare vel gaat at det vaare icke saa.
Men ville de dig her met forurette/
Da haffuer denne Sag icke stort at sette.
Men maatte ieg dog høre naagen stund/
Naaget gaat om dig/ ney ingelund.
Tror ieg faar sant at det kan hende/

Ræffuen vender sig til Kongen och taal.

Da monne sig Mickel til Kongen vende.
Oc sagde/ denne Sag ieg nu forsuare maa/
Thi hun gelder min egen Person paa.

Eget loff stincker saa sige de Vise/ Huo sig selff Roser kand ieg icke prise.

Ju Herre ieg haffuer eders naade/ før giort gaat/
End dog ieg nu maa lide spaat.
Icke at ieg eders naade forunder det/
Thi ieg er skyldig alle sted.
Eders naade alt gaat til at vende/
Tencke i icke huor det sig hende.
Den tid ieg oc Vlffuen her Jsegrim/
Haffde baade sammen fangit it Suin.
Det begynte at robe wi bede det slet død/
J komme saa gaaendis oc kærde eders nød.
J sagde min Hustru kommer her effter mig/
Hun er baade træt oc hungrig.

Huo en Mand ret vil kende skalt du forstaa/ hand maa stedze oc idelige met hannem omgaa.

Haffue i naaget at æde da giffuer voss met/
Jeg vil mig sette hoss eder ned.
Jsegrim sagde gantske sactelige ia/
At mand det nøye kunde forstaa.
Men ieg sagde Ja Herre hui icke/
Haffde wi her til end Hundrede Flycke.

Jeg

Jeg vilde eder dem vnde baade halffue oc hele/
Huem synis eder at det Suin skal dele.
I sagde strax det skal Isegrim gøre/

Jngen paa Jorden paa min sand / Saa sin Handel sticke kand. At alle sige det ret at være / men alt fast snare det verste frambære.

Han bleff vel glad han sligt mon høre.
Han skiffte det dog icke met rætte/
Eder oc eders Hustru han helten faar sette.
Den anden helten beholt han faar sig/
Oernene oc baade Næsebor gaff han mig.
Oc helten aff Lungen fick ieg oc saa/
Der saa eders naade selffuer paa.
I saadan maade tede han hans ære oc tuct/
Oc den tid i haffde opæt eders deel smuct.
I vaare icke fuld mette det saa ieg vel/
Men Vlffuen od flux alt faar sig sel.
Han bød eder huercken Humle eller mast/

Det vaar paa Jorden aldr. saa slet / Alt Vold gick ey stedze for Rat. Oc vil mand Hunden endelige henge / Da siger mand hand haffuer at Sko suenge.

Thi fick han aff eders Kløer en dast.
Alt mellem hans øren paa min sand/
Saa Blodet offuer hans Næse rand.
Oc Huden reffnede alt offuer hans Mule/
Han løb saa bort oc begynte at hule.
I robte paa ham oc sagde kom hid/
Oc stamme dig paa en anden tid.
Oc om du dig icke en anden tid stammer/
Oc met din vdskifftelse det anderledis rammer.
Jeg vil dig i en anden maade hielpe aff stad/
Løb flux hen oc hent voss mere Mad.
Da sagde ieg Herre biude i voss det/

Da vil ieg gaa met hannem aff sted.
Jeg ved vel naaget det skal voss fromme/
J sagde gack aff sted oc lad det komme.
Jsegrim holt sig samme gang saare Siug/
Han kærde sit Hoffuit/Ryg/Ben oc Bug.
Wi ginge tilsammen som nu er sagt/
Der som ieg viste at være god Jact.
En Kalff finge wi oc førde eders naade/
J bleffue ret glade offuer maade.
J prisede mig høyt alt vid eders Død/
Oc sagde at ieg vaar god i nød.
At vdsende naar inted vaar fal/
Oc befole mig at dele samme Kal.
Jeg sagde Herre eder bør Helfften dette sinde/
Den anden helfften Drotningē den høffuiske quin-(de.
Oc alle induoller/Hierte/Leffuer oc lunge/
Bør eder at haffue til eders Vnge.
Mig bør alle fire Fødder vden spaat/
Oc Jsegrim heffuedet thi det er gaat.
Der i dette hørde strax sagde i da/
Mickel huem lærde dig at dele saa.
Saa ret høffuiskelige paa min sand/
Jeg sagde/ Herre det giorde den Mand.
Som hisset staar met den blodige Taap/
Oc Blodet flyder offuer Næse oc kraap.
Thi i gaar ieg saa Her Jsegrim/
Skiffte faar eder det lille Suin.

NB.

Salig oc forsynlig er den Mand Som sig i en andens skade spegl[illegible].

[illegible]x q[illegible]aci-un[illegible] al[illegible]a p[illegible]icu-la cantum.

Da

Da Lærde ieg først den rette kunst/
At dele slig ting alt effter gunst.
Saaledis fick Isegrim den rette Duas/
Skade oc skam alt faar sin Fraadz.
End findis slig Vlffue vilde oc tamme/
Som oc end daglige bruge det samme.

Hulcken Herre som er sine Vndersaate strenge/ Forsant de riske hannem icke lenge.

De forderffue deris vndersaate vde oc inde/
Oc spare dem ey huor de dem finde.
Alt huor slige Vlffue faa offuer haand/
Der forderffuis alle baade Quinde oc Mand.
En Vlff sparer huercken hint eller dette/
Ve vorder den som hannem skal Mætte.
Ve samme Stad oc gode Land/
Der slige Vlffue haffue offuer haand.

Inge Ragekniff Rager aff saa slet nagen Haar/ Som en Bonde der nagen høy Befalning faar.

Seer Herre Konge Naadigste Herre/
Slig tro Tienste oc anden ære.
Haffue i befundit hoss mig mange Lund/
Aarle oc silde/ Dag/ Tid oc Stund.
Alt huad ieg haffuer oc kan komme aff sted/
Hør eders naade oc Drotningen met.
Den største part bør eder aff rætte/
Der vil ieg aldri emod trætte.
Betencker denne Sag om Kalff oc Suin/
Heller ieg skiffte ret eller her Isegrim.
Da kunde i forstaa alt vid eder ene/
Huo eders Naade met troskaff monne mene.
Nu er dog Vlffuen forhøyet saare/

Og Oc

Oc den ypperste Foget her i Gaare.
Han meen slet inted eder naadis fordeel/
Men sin egen baade den søger han vel.
Han oc Brun de braske nuført/
Men Mickels Sag er ilde hørt.
Herre ieg er bekærder kan ieg forstaa/
Jeg maa her igennem/ieg vil oc saa.
Er her i Gaarden naagen god Mand/
Som met vidnesbyrd beuise kand.
Naagen Sag huilcken ieg icke kan forsuare/
Han gaa sig fram vden al fare.
Met sine Vidnesbyrd oc kære fast/
Jeg ved at samme fare oc last.
Skal komme paa hannem/thi han gør wræt/
Jeg ved at min Sag er klar oc slet.
Thi maa han kære nu som førre/
Om hans Godz fortabelse eller om it øre.
Eller sit Liff mod mit alder naadigste Herre/
Slig ræt pleyde her fordum at være.
Alle disse Sager naadigste Herre oc Konge/
Som i haffue hørt her denne gong.
Dem annammer i Rætten oc Dømmer der paa/
I meden det kan ey anderledis gaa.

Aff onde Fogeders trengsel oc Mact / Haffue Spitzerne sig forbundit i en haar Contract. Thi see sig til som vil met trusel alting/ Til rette sette/ at hand icke stødis omkring.

Det sigis at være it fast kæremaal naar en kærer sin Sag met gode vidnesbyrd/ met tølbørlige Eeder/ Eller at ville holde en Fod / lige som Ræffuen sig her tilbinder.

Udi dette Capitel merck fire stycke.

Til det Første / Ræffuen framfører i dette Capitel it andet Fabel / huilcket han til sit anslag mesterlige stafferer. Aff huilcket skal Læris at en viss oc fornufftig Mand skal spegle

Mand skal spegle sig i en andens wlycke.

ſpegle ſig i en andens ſkam oc ſkade/ oc flittelige vocte ſig faar det/ formedelſt huilcket en er kommen i ſkade. Eſopus Beſcriffuer voſſ oc it Fabel huilcket ieg faar Hendis nytteligħed her til henger/ oc lyder ſaaledis.

Fœlix quem faciunt aliena pericula cautum.

Vdaff en Løue vil ieg eder ſige/
Han vilde i Jact oc ingelunde bie.
Han kaldet paa it Faar oc andre Diur ſmaa/
Saa at de vaare Fire der de vilde gaa.

Eraſmus Alberus haffuer beſcreffuit dette Fabel oc paa Rim/ vdſat met andre flere ſkøne Fabel.

Dem tog han met ſig til ſamme Jact/
Oc giorde met dem ſlig en Contract.
Alt huad de finge i ſaadan maade/
Der aff ſkulde de alle haffue lige baade.
De droge ſaa hen om de kunde faa/
Naagle Diur encten ſtore eller ſmaa.
En Hiort finge de alt met en fart/
At ſkiffte den vaare de vel ſnart.
De vaare glade oc huer vilde annamme/
Huad hannem tilkom alt aff den ſamme
Der dette ſkede ſpranck Løuen fram/
Henderne her fra eller i faa ſkam.

Det er icke gaat at æde Kirſebær met Herrerne.

Mig bør den førſte part ſagde hand/
Thi ieg er aff Fødzel en Herremand.
Jngen ſagde hannem it ord emod/
Han lagde det ſamme alt faar ſin fod.
Det andet ſticke ieg oc met mig bær/
Thi ieg iblant eder den ſterckiſte er.
Jeg giorde oc det meſte Arbeyde viſſelig/
Thi annammer ieg oc den tredie Part til mig.
Skal ieg eders Ven oc være til grunde/
Da ſkulle i mig oc den Fierde Part vnde.
Dette er ſtor wræt ſaa tenckte de/
Wi maa det dog ſaa lade ſkee.
Diſſe fromme Mend tagde quare/
Oc torde hannem ſlet inted ſuare.

De maatte saa bespaattede staa alt dære/
Oc tacke Gud at de fore icke verre.

Morale/ Huad dette Fabel mercker.

Troen er icke huer Mandz ting oc brugis ey heller alle vegne.

Troen haffuer slig vilkaar paa min sand/
At hun icke gelder i alle Land.
Besynderlig hoss dem som haffue Mact/
Bliffuer hun bortkast oc ringe act.
Saa gaar det nu oc til Verdens ende/
At tro er tro huor man holder hende.
Derfaare vær atuarit deslige/
Oc holt dig stedze til dine lige.
Est du Fattig oc aff liden Mact/
Da holt dig saa som nu er sagt.
Men holder du dig icke til dine lige/
Oc vilt stedze være hoss de Rige.
De kaaste dig visselige offuer stang/
Du haffuer hoss dem slet ingen framgang.

Tiranner ere grummere end vilde Diur.

Erasmus Roterodamus.

Til det Andet maa her oc vel betenckis det Mickel siger at der findis end nu daglige mange Gerige Vlffue/ det er/ Tiranske Førster oc Potentater som deris Fattige Vndersaatis Sued oc Blod opsluge oc førtære. Derfaare siger Erasmus Roterodamus at Løuer / Biørne / Vlffue oc ørne leffue aff Roff/ Oc i det at de vide at huer Mand hader dem oc lønlige setter effter dem/ Derfaare haffue de deris Bolige i store Vdøer oc onde Skoffue/ i dybe Huler oc vfører som ingen vel kan komme til dem / Men en Tiranne gaar deris grumhed fast vdoffuer / Thi Drager / Leoparder / Løuer oc mange andre onde Diur vnderholde dem saa at de icke gøre deris ieffnlige skade eller forfang/ Men en Tiran (som er it Menniske oc andre Menniskis ieffnlige oc met Borgere) bruger sin grumhed alsom mest mod sine ieffnlige oc met Borgere.

Ezech: 22.

Saadanne Beskriffuer Ezechiel oc siger/ Dine øffuerste ere mit iblant Folckid som splidende Vlffue at vdstyrte Blod

oc at forderffue Siælene faar deris baade skyld. Dine øffuerste oc dine Førster ere lige som brummende Løuer / Dine Dommere ere som Vlffue om Afftenen/huilcke inted leffne til Morgenen. Gud truer suarlige slig Hyrder som dem selffue Føde oc haffue ingen act til deris Vnderdane / oc forstaas her met de Førster som eniste Regere faar deris egen baade. Salomon siger oc / Lige som en skrydende Løue oc en hungrig Biørn/ lige saa er oc en Tiranne oc vgudelig Første offuer sit Arme Folck.

En Tiran en Vlff.
En Tiran en Løue.
Zopho: 3.
Ezech: 34.
Prouer: 28.

Lige maade som disse Veldige oc stercke Diur som er Løuer/ Biørne/ Vlffue oc Losse offuerfalde oc foruelde andre ringe oc smaa Diur/ lige saa hender det sig oc met Mennisken/ at huo mectist oc sterckest er staapper den anden i Sæcken/ Oc sligt settis voss faare igennem it skønt Fabel som er aff Vlffuen / Løuen oc Asnen / huilcke alle tre Scrifftede huer anden indbyrdis / oc Absoluerede huer anden/ oc vilde saa bedre deris Leffnit / Thi Affløssde Vlffuen oc Asnen først Løuen / Der nest afflosde Løuen oc Asnen Vlffuen/ men paa det siste Døm de Løuen oc Vlffuen den fattig Asnen til Døde / Her bemerckis met alle onde oc veldige Potentater som oc i lige maade opsluge oc fortære deris Fattige Vndersaate / oc end dog at de selff haffue giort større oc flere Synder / da acte de dem dog icke/ men den Arme menighedz oc fattige Asens Synd/ maa alt straffis met Døden. Summa.

Alt det her talis om Diur det forstaas om Menniske.

It skønt Fabel om en Løue/ Vlff oc Asen.

Den Riges ondskaff benaades / Men den fattiges offuertrædelse straffuer haardelige.

Exempel.

Det gaar ey anderledis i verden nu/
  End som denne Asen wi komme i hu.
At man stedze igennem fingre seer/
  Naar naagen ting aff store Herrer skeer.
Det slemt mon være oc lasterligt/
  Det maa de gøre wstraffeligt.
Men naar en fattig faar naagen skam/
  Oc synder lidet da maa han fram.
Da kan met hannem ingen dispensere/
  Ey heller maa naagen hannem Absoluere.

Thi robis oc tit Gud see her til/
  Nock er her sagt aff dette Spil.
Her talis om de onde slet alene/
  Thi tør Her Omnes icke mene.
At man skal oc maa Herrerne saa foracte/
  Men huer hoff sig selff dette betracte.
At Leffue ret alt som sig bør/
  End dog at hans Herre ilde gør.
Eller Leffuer skammelige/vocte du dig/
  Det er nock at din Herre faar sig.
Jlle gør oc Synder saare/
  Bed Gud at han aff slig fare.
Maa frelsis oc sig omuende/
  Sin tilbørlige straff vil Gud hannem sende.
Met Dieffuelen faar han at faa sig Mad/
  Der aff bliffuer han fuld lidet glad.
Til euig tid foruden ende/
  Thi han sig her fra Gud saa vende.

Gerige Viffue fordersfue alle gode Politier/ Land oc Rige/ alle Stæder oc Fattige indbyggere.
Libet, Licet.

Til det Tredie Tal Mickel ydermere oc siger/ Ve det Land oc den Stad som Vlffue faa offuerhaand ꝛc. Oc han vil der met giffue til kende/ At naar i en Stad eller it Land ere Gerige oc egennyttige Potentater oc Regenter/ Da kunde Vndersaatene/ desligest Landet oc Stæderne saare ille forbedris oc triffuis. Thi saadane Potentater beflite dem først at søge deris egen baade oc fordeel/ wanseet huad skade vndersaatene kunde hende der aff. De lade dem betycke at de maa gøre huad dem løster/ end dog at Gud haffuer icke derfaare vnt oc forlent dem saadan Macht/ at de mue gøre oc handle huad dem løster/ Men at de skulde slig Macht/ som dem befalet er/ effter Gudz vilge bruge oc vdrette/ Gøre de det/ da er det gaat/ oc da haffue de deris Løn hoff Gud/ men gøre de det icke/ Ve dem/ oc vaare de end en gang saa store Hanser.

Det

Det er dog icke Menighedz nytte eller gaffn at affſette ſaadanne Gerige/egennyttige oc fortredelige Regenter/ Aarſage/ Thi man bekommer ſuarlige oc ſielden de ſom bedre ere/ Men ſnarere de ſom wſkickede oc verre ere/ Thi ſkalt du mercke / At det Athenſke Folck formedelſt deris Raadz oc øffrighedz Gerighed ſkyld bleff ille Fortørnede / oc vilde dem ſlet aff ſette/ huilcken deris Mening oc anſlag Temiſtocles met dette Fabel affuende. En tørſtig Ræff gick i it het Sol ſkin oc vilde gerne dricke/ oc kom ned i en dyb Pudz oc Hule/ oc der han vilde op igen vaar han ſaa vanmectig aff Solens Brynde at han kunde icke/ oc bleff ſaa ſiddendis nedre i Dyndet/ J ſamme Hule komme gantſke mange Fluer om hannem / oc haffde paa det neſte Suet alt blodet aff hannem / At ſamme Vey kom gaaendis it Pindſuin oc ſaa Ræffuens nød oc trang/ thi gick det til hannem oc vilde driffue ſamme Fluer fra hannem/ Da bad Ræffuen hannem at han det icke ſkulde gøre / oc ſagde/ Diſſe ere nu fulde aff Blod / driffuer du diſſe bort da komme andre ſultne oc hungrige igen i deris ſted/ Oc det lille Blod jeg end nu haffuer beholdet/ det ſkulde de da ſlet oc gantſke vdſue &c: merck.

Onde Regenter ſkal mand icke affſette men taale oc lide dem.

Non parcet populus Regnum breue, ut inquit Stacius.

It Fabel om en tørſtig Ræff.

Til det Fierde er her oc at mercke at ſlig vtro oc gerige Fogeder oc Befalnings Mend/ Naar de deris Herre til beſte (ſom de ſige) per phas eller nephas de Fattige vnderſaate beſkatte/ Da holde de hemmelige dele met Herren/ oc beholde end ſtundem ſelff den beſte oc ſtørſte Part/ Oc ſlige Folck ædere ſkulde met rætte ſtraffis oc vnderuiſis ſom Løuen vnderuiſer Vlffuen her. Men Herrer oc Førſter haffue nu heelſt ſaadanne Gerige oc opſlugende Fogeder oc elſke dem gantſke ſaare/ der ſom end mange Fattige bliffue i grunden forderffuede oc vden Ræt oc Skel vndertryckte / oc bort iagede oc forderffue fra deris rette eget. Da gaar dog ingen ſtraff offuer de Fogeder/ men de haffue ſtedſſe Ræt/ loffuis oc priſis derfaare/ Oc Herrerne ſige/ det er en god Foget/ han ved vel at holde Huſſ/ En kaaſtelig Muſe Hund / en god Støffuere/ En karſk

Førſternis Fogeder oc Embedzmend lignis vid Vlffue.

Onde Fogeder kaldis Folcke ædere.

De listige Fogeder kaldis gode støffuere.

Miøhund som ingen Hare kan vndslippe / Men naar en Foget bliffuer priset aff Vndersaatene faar hans fromhed / Da bliffuer Herren hannem snart vred oc haffuer hannem fferdenckt. Der som nu slig en Tro oc dristig Foget faar hans Herris skyld vil fare i Helffuede oc til Dieffuelen / Oc i det at hans Herre oc Husbonde samtycker det som han saa handler oc gør/ være sig lønlige eller obenbare / Da er det oc saare farligt faar Herren / Thi det er icke wsømeligt at de tale oc lide en haande straff / som endrectelige foruden Ræt haffue skattet/ plaget oc forderffuit de Fattige ꝛc.

Hulcke Fogeder ere de beste hoss Herrer oc Førster.

De gamle Vise sige/ Huo som i en Kongis Befalning er skamfuld/ sactmodig oc miskundelig/ den kan icke samme Befalning Herren til profit/nytte oc gaffn lenge Regere/oc bliffuer den samme icke lenge lidt i samme Befalning. Thi Kongens Venner oc wuenner skulle være mod hannem / Kongens Venner vnde hannem icke samme Befalning / oc søge aarsage at forulempe hannem / Kongens wuenner hade hannem / oc mene at alt ont tilføyes dem aff slig Befalnings mend oc Fogeder ꝛc.

Fogeder som elske Skenck och Gaffuer.

Fru Vtro siger.

Naar en Foget faar en fattig mand fram/
Før han kan rettelige tale til ham.
Han seer strax effter hans krogede hender/
Teer han icke dem før sin tale ender.
Da foruises han strax til en anden tid/
Mange kunde met denne Rencke fridt.
Som ieg en gang hørde paa en besynderlig (sted/
En Førstes Tienere tale om det.
Den ene han bød den anden lycke/
Oc sagde ieg vil lære dig it smuckt stycke
At bruge i denne din Befalning nu/
Du maat icke være formeget blu.
Stundem maat du din Eed naaget lencke/
Oc føre hiem met dig hans skencke.

En Førstes Foget Lærde den anden.

Det

Det er en god from Karl tro mig/
Om det end stundem icke vil søme dig.
Da befal din Hustru hun gør vel det beste/
At hans skencks Sag bliffuer klar paa det neste.
Da bliffuer du snarlige en Riger Mand/
Oc alligeuel at alle flux smørge din haand.
Sig dog at du gerne vilde aff Befalningen være/
Men tag dog alt huad de dig bære.

End it bedre vil ieg dig raade/
At du dig kant gøre rente oc baade.
Set alt dit Embet oc Befalning altid/
Din Tro oc loffue met gantske flit.
Paa dine Venner som i Herrens Raad ere/
Met huilcke du besynderligt kundskaff maat bære.
Huad dig oc skenckis det skifft met dem/
Da haffue de gerne met dig samquem.
Oc atuare dig flux naar naaget kommer paa/
O Herre Gud huor tit det saa men gaa.
At tale videre her om haffuer nu icke stedt/
Men mange haffue vel befundit det.
Huor saa effter Pendinge ledis fast/
Der settis Vndersaatene i fare oc last.

Herrerne skulle haffue paa deris Fogeder act/
Derfaare haffuer Gud dem giffuit Mact.
Men lade de deris Fattige Folck forurette/
De komme derfaare met Gud i Trætte.
Naar han vil Regenskaff aff dem annamme/
Da skulle de plagis alt faar det samme.
De kunde da ingen stedz vige/ men skulle staa/
Til Dommeren beder dem til Helffuede gaa.
Vi Læse aff Cambises en Konge i Persen Land/ Cambises lod flaa en Dommere leffuendis.
Han saa sine Fogeder vel nøye paa haand.
En aff hans Fogeder giorde vrææt oc vold/

I Dommere mercker vel denne Sag / oc behierter hende fast det raader ieg.

Dømmer alle Sager vel oc ret / Effter Louen som Gud haffue bødet oc sæt.

En ren Samuittighed bruger der hoss / Da haffue i aff Gud oc Mennisken roß.

Oc lod dræbe en from Mand oc bold.
Strax Kongen fick at vide aff samme Død /
Gantske alffuerlige oc strenge han da bød.
Alle sine Suenne oc nødde dem bi at staa /
Samme sin Foget leffuendis at flaa.
Oc lod saa opspile samme Hud met hast /
Offuer Domstolen vel hart oc fast.
At alle maatte sig Spegel der paa /
Som vilde der til oc fra gaa.
Hans Søn giorde han til Dommere i samme sted /
Oc met merckelige Ord befoel han det.
Dømmer du falskt / da skal det dig oc gaa /
At din Hud skal hoss din Faders staa.

Jeg vilde at ieg kunde ynske saa /
At alle Dommere skulde oc staa.
Slig fare i deris Befalning /
Man skulde vel høre en anden forklaring.
End som nu daglige hender diss ver /
At den Fattige maa købe Rætten her.
Huilcket er mod al Ræt / Lou oc Skel /
Oc Gud haffuer haardelige forbødet sel.
Thi der staar Screffuit merck mig ret /
J Louuen huilcken Gud haffuer selffue set.
Alt det du gerne vilde haffue aff mig /
Sligt bør mig oc at vente aff dig.

Det XIIII. Capitel.

KOngen sagde / dette maa være som det kand
Rætten maa wi alt gøre bistand.
Jeg vil oc ingen nu forurette /
Mickel du est fortenckt met dette.

At du skulde vide aff Lampis død/
Oc huor han bleff i samme nød.
Jeg haffde hannem kær Gud ved det vel/
Men huor Bellin det kaagede ved han sel.
Han bar hid hans Hoffuit oc fick det mig/
Jeg bleff bedrøffuit mere ieg kan sige dig.
Men er her nu naagen som vil kære paa ham/
Jeg meen paa Mickel/ den gaa sig fram.
Denne Sag vil ieg nu lade staa/
Indtil der endelige Dømmis paa.
Men min Sag forlader ieg hannem nu/
Oc vil den giffue slet aff min hu.
Men der som naagen førde vidnesbyrd fram/
Som vaare ærlige/ vberøctede vden skam.
De gaa nu fram met deris Trætte/
Oc giffue sig her met Mickel i Rætte.
Mickel sagde/ o naadigste Herre/
Jeg tacker høyelig eders Kongelig ære.
At i eder icke lade fortryde/
Men lade mig Dom oc Ræt nyde.
Jeg siger det vid min Eed faar eders naade/
Den tid at Lampe oc Bellin disse baade.
Ginge fra mig bleff ieg saa sorgefuld/
At ieg gantske nær vaar styrt om kuld.
Jeg elskede disse baade hiertelig/
Thi de giorde mig aldri naaget suig.
O Huor lidet tenckte ieg paa denne nød/

Hvo sin Løgn met en Eed vil befeste/ den hold dis icke gerne for den beste.

> Naar nogen haffuer en ond Sag oc er dog aluerlig oc dristig der hoss met sine Ord oc facter/ da kan hand der met smycke sin Sag / saa at mange mene at hans Sag er fast bedre end hun er.

Eller at Lampe vaar saa nær sin død.
Saaledis kunde Mickel sin Tale smycke der/
At alle Diur som der vaar nær.
Meente/at det han sagde vaar alt vden suig/
Thi han syntis at være saare gudelig.
Oc saa/saa alffuerlig faar sig fram/
At alle Diur som stode om ham.
Meente det alsammen sant at være/
Som han saa aluerlige monne frambære.
Baade om Skatten oc anden ting/
At alle de der stode omkring.
Ynckede hannem thi han græd ved/
Oc baade hannem alle giffue sig til Fred.
Saaledis skuffede han Kongen saare behende/
Oc met idel Løgn hans øyen forblende.
Thi Kongens Sind oc mening vaar/
Om de Klenodye dyrebar oc klar.
Som Mickel aff tredskhed priset saa/
At han dem endelige skulde faa.
Thi sagde han til Mickel som han stod/
Haffuer men it gaat oc frit mod.
I skulle nu frit løbe oc fare/
Som i best kunde oc værer snare.
Om i samme Klenodye kunde opspørge/
Min hielp vil ieg eder trolige gøre.
Mickel sagde aller naadigste Herre/
Jeg tacker eders Høymectighed saare.

At i mig giffue slig trøstelig ord/
Eder bør at straffe slig ynckelig Mord.
Som nu er skeet i denne Sag/
Jeg vil oc gerne haffue den wmag/
Nat oc Dag her effter at søge/
Skulde ieg end ene/ gaa til Køge.
Alle de ieg kender vil ieg oc bede/
At de mig hielpe her effter at lede.
Faar ieg først at vide alt huor de ere/
Oc icke ene mectig nock kan være.
At kunde dem faa met gode igen/
Da vil ieg bruge Ven oc vens ven.
Men kan det icke hielpe da maa eders naade/
J denne Sag mig hielpe oc raade.
Thi de høre eder til baade store oc smaa/
Derfaare maa i mig troligе bistaa.
O kunde ieg dem faa oc føre fram/
Til eders naade da vaare min Harm.
Gantske borte som ieg haffuer hat/
En lang tid om denne samme Skat.
Denne tale vaar Kongen kaastelig met/
Han samtyckte den handel strax paa sted.
End dog at Mickel met slig Løgn stor/
Skuffede Kongen alt met sine ord.
En Næse aff voxe hannem monne paa sette/
Oc alle de der vaare nær/ trode oc dette.
Han haffde deris øern met Løgn stoppit saa/

At han frit maatte ferdis/ gaa oc staa.
Alt huor han vilde foruden al fare/
Det samme fortrød Her Isegrim saare.
Han bleff vred oc ildsker i hu/
Oc sagde O Herre huad gøre i nu.
Troi atter Ræffuen paa det ny igen/
Som i gaar/ Løy tre Løgner faar en.
Mig giffuer stort vnder at i tro ham/
Den falske skalck som slig Løgn før fram.
Som visselige met sin Løgn oc falske fund/
Besuiger eders Naade oc voss i grund.
Herre ieg lader hannem icke saa fare/
Men ieg vil hans Sag anderledis forklare.
I skulle det Høre saa mange her ere/
At ieg beuiser hannem en bedragere at være.
Jeg ved end paa hannem tre Sager store/
Huilcke han end nu forsnimen giøre.
Jeg ved at han skal mig icke vndgaa/
Skulde ieg end en kamp met hannem sla.
I haffue vel sagt naadigste Herre/
At met Vidnesbyrd skulde man hannem bekære.
Ja maa han haffue saa lenge Dag/
Han bruger vel flere slig falske anslag.
Skulde man stedze kalde Vidnesbyrd her til/
Da maa han stedze gøre alt huad han vil.
Oc bedrage den ene oc anden met/
Jngen taar sige hannem it ord i sted.

Men hans Sag gaar stedze vel fram/
End dog han gør mange /Last oc skam.
Han er ingens Ven ret til grunde/
Ey heller eders Naadis/alt om i kunde.
Det ret forstaa oc endelige mercke/
Men ieg vil nu met hannem til vercke.
Aff denne Gaard skal han nu aldrig gaa/
Men skal mig her faar alle til Rætte staa.

Dette Capitels Forklaring.

J dette Capitel skal først oc fremmerst Læris / at de wtro oc løgnafftige Puckhanse formedest deris store oc listige Løgner sig saare vel oc mesterlige kunde vndskylde / Oc de Gerige egennyttige Dommere som dem naaget vente aff samme Sag kunde listelige met deris smeger oc Løgn til dem drage saa at de ere paa deris side/ lige som Kongen her oc handler paa Ræffuens side / oc gaff hannem atter Løss igen/ oc gaff hannem Venskaff / thi han vente sig at faa den store Skat oc kaastelige Klenodye som Mickel talde om.

Gerige Dommere lade dem snart forvende for gunst oc Gaffue.

Fru Wtro.

Da sider den Arme i Sæcken vist/
Naar Løgnerens tale oc hinderlist.
Maa faar sig gaa oc haffue bistand/
Aff Fogeden som er en onder Mand.
Thi er det sant mand siger her/.
At huor ringe en Sag oc ting hun er.
Da betroess de dog som rætferdighed foracte/
Fast snarere end de effter sandhed tracte.
Men det er i brug oc maa saa skee/
Den wskyldige maa encten græde eller lee.

Han

Han maa alt i Sæcken met Vold oc Mact/
Det er hannem vel tilforn ſagt.
Thi Sandhed hoſſ ſamme er men viſe Potente/
Oc maa hoſſ deris anſlag inted hente.

Men en Dommere ſom naagen vitterlige gør wræt / oc ſkil hannem vid hans Godz / Liff eller ære / oc beſynderlige om han met Skenck oc Gaffue ſig der til lader beuillige / Slig en Dommere haffuer effter Louen fortient en ſtor oc haar ſtraff / Vdi borgerlige Sager oc Ræt bliffuer han Infamis oc æreløſſ / oc maa der vdoffuer giffue den ſom er forurettet tredubbelt igen ꝛc. Men i Pinlige Sager myſter han alt hans Godz oc bliffuer forſent i it euigt Elende. Men naar en Dommere eniſte aff wforſtand oc icke met opſet ſind/ naagen wretelige Dømer/ da haffuer han end dog ſin ſtraff / oc bliffuer derfaare tiltalet faar Rætten / Da findis hannem at vederlegge hans kaaſt oc tæring/ ſom han haffuer hannem iført ꝛ.

De wrætuiſe Dommers ſtraff
Codi: De pena iudicis qui male iudicat.

Oc i det at den Hellige Scrifft giffuer tilkende / At paa den yderſte Domedag ſkulle de Rætuiſe Menniſke neppelige beſtaa/ huorledis ſkulde da de wretuiſe(ſom her huercken haffue actet Gud eller Retuiſhed) beſtaa. Thi Dommerne giffue ſomme effter deris eget gode tycke Ræt i deris Sager / huilcke dog endelige effter Gudz Lou i grunden haffue wræt. Derfaare ſkal en Dommere ſtedze betracte oc beſinde Gudz ſtrenge oc retuiſe Dom/ oc at den retuiſe Dommere ſider oc Regerer offuer hannem/ Huorledis kan en verſlig Dommere paa den yderſte Dommedag annamme anden Dom/ end ſom han ſelff haffuer Dømt her i Verden / oc ſkal ſaa faar ſin wrætuiſhed met
euig ſtraff haardelige Pinis/ deſligeſt ſkal han oc faar
ſin Rætuiſhed ſom hand her giort oc bruget
haffuer met euig glæde Lønis ꝛ.

Prouer: 11.
1. Pet: 4.
Formaning til alle Dommere.

Ende paa den Tredie Bog.

Det

Den Fierde Bogs Argument oc Indehold.

I Denne Fierde Bog beſcriffuer voſſ Poeten huorledis at de Girige ſom her forſtaaſſ vnder Vlffuens Perſone klage oc kære offuer de liſtige oc wtro/ſom her bemerckis met Ræffuen. Oc i det at den Gerige Vlff ſkylder den liſtige Ræff faar Hor Sag / oc kan dog ſligt inted beuiſe/ Thi at ſige eller at legge naagen Hor ſag til kan icke lettelige ſke vden beuiſning. Derfaare eſker oc tilbiuder Vlffuen / Ræffuen i en obenbare Kamp. Thi i fordum tid vaar det ſaa en brug oc Seduane / at naar naagen talde den anden paa hans ære / eller vdi andre maade forulempede / oc han det icke vilde lide eller fordrage /men vilde ſin ære oc Adel forſuare oc beſkerme/ Da pleyde man det met ſlig en Kamp vdrette. Oc i det at til Hoffue oc vdi Herre Gaarde / de Gerige paa den ene ſide oc de løſe Spitzhatte oc Finantzer paa den anden ſide ſtedze ere mod huer anden / oc trenge dem om Faardantzen oc nappis om Daarekappen. Saa obenbarer oc Poeten her met denne Kamp huorledis at viſheden offueruinder oc fortrycker Gerighedē· Sligt bliffuer her obenbarit oc tilkende giffuit igennem mange ſkøne Fabel/Exemple oc lærdomme. Thi vdi Herre Gaarde er ſtedze ſtor Had/ Auind oc forfølgelſe mellem de Gerige oc liſtige. Derneſt føris nu til Kamp diſſe baade/ den Gerige Vlff oc den liſtige Ræff / men denne hinderliſtige Ræff met hans tilfødde tredſkhed oc liſt forſnilder oc forraſker Vlffuen vd i Kampen oc beholder Marcken/ faar huilcket han aff Kongen høylige æris oc i tienſte annammis at ſkulle ſtedze bliffue i Gaarden / oc vdkaarin faar Kongens ypperſte Cantzeler / Alle Sager oc Handel ſom Kongen anrørendis ere / giffuis i hans Mact oc myndighed / at vdrette/faareſtaa oc at beſkicke ꝛc.

De Gerige oc de ſnilde trengis om Fordantzen.

Den liſtige beholder offuerhaanden.

Her bliffuer Ræffuen Cantzeler.

Den Fierde Bog.

Det Førſte Capitel.

Huorledis at Vlffuen paa det ny begynder at kære paa Ræffuen.

Vlffuens kære maal offuer Ræffuen.

ISegrim begynder ſin klage driſtelig/
Oc ſiger naadigſte Herre hører mig.
Mickel Ræff er en ærløſſ Forreder oc tiu/
Saa vaar han i fior oc er end nu.
Han ſtaar oc beſpaatter min Slæct alſammen/
Oc met mig haffuer han ſit ſpaat oc gammen.
Han haffuer mig ſkam oc ſkade beuiſt/
Men min Fattige Huſtru førſt oc ſiſt.
Han førde hende en gan til en Dam/
Oc bad hende men flux vaade fram.
Oc ſagde/ vilt du fange mange Fiſke/
Da maat du met din Stert ſactelige liſke.
Oc henge hannem ned i Iſen hoſſ mig/
Da faar du Fiſk tro viſſelig.
Saa mange at du icke ſelff Fiære/
J otte Dage ret ſkalt fortære.
Der vaadde hun hen paa det ſiſte hun Sam/
Før hun kom til enden paa ſamme Dam.
Det vaar vel dybt dog icke diſſ minde/
Der raadde han hende ſamme ſinde.
At hun hendis Stert ſkulde henge ned/
Det Snede flux oc Frøs hart ſammeled.
Hun hiølt ſaa lenge at hun ey kunde/

Huorledis at Ræffuen lærde Vlffuinden at fange fiſk.

Sin

Sin stert igen vdfaa naagle lunde.
Hun stod befrøssen i Isen fast/
Thi drog hun suarlige met stor hast.
Det halp dog icke men vaar slet tant/
Hun meente det haffde værit Fiske for sant.
Der Ræffuen dette saa oc vist fornam/
Jeg tør icke sige faar blusel oc skam.
Huad han da giorde den lede tiu/
Han er en forreder oc wsandru.
Han gick saa til oc vold tog mitt Viff/
Det skal hannem eller mig kaaste vort Liff.
Han siger icke ney om han end thore/
Thi ieg kom gaaendis der han det giore.
En gensti vd met en klippe/
Hun robte høyt men hun kunde icke slippe.
Den Fattig/ enfoldige oc simpel Quinde/
Kunde sig icke verge samme sinde.
Den tid ieg saaledis saa hendis store nød/
Jeg danede hart oc vaar nær død.
Jeg haffde end dog en besynderlig lycke/
At mit hierte icke brast i tusinde stycke.
Jeg sagde o Nickel huad gør du der/
Oc der han saa at ieg vaar saa nær.
Han skindet sig fast gennem Bierg oc Dale/
Jeg begynte vel sørgelig paa hende at hale.
Jeg brød samme Iss som hun i stod/
Jeg slo oc skrabede met Haand oc Fod.

Ræffuen voldtog Vlffinden som hun stod frøssen vdi Isen.

Før ieg samme Jss kunde sønderbryde/
Det skal mig alle mine Dage fortryde.
Jeg drog paa hendis Stert saa hart/
At i Jsen bleff sidende en Fierde part.
Hun robte høyt i gøre mig ve/
Strax komme naagle Bønder oc monne voss see.
Oc der de voss saae i samme Aa/
De robte alle nu lader voss slaa.
Oc komme sa vredelige paa voss der/
Met Poløxer/Baspiud/Staffslynger oc Suerd.
Quinderne komme oc met Rock oc Teen/
Deris act vaar alle at gøre voss meen.
De robte alle lader voss stinge oc sla/
Aldri vaar ieg ræddere end da.
Det siger oc Grimholt min Quinde/
Wi vndkomme vel nøye samme sinde.
Wi løbe saa saare at Sueden vdsprack/
Der vaar en Bonde som effter voss stack.
Alt met it Spiud stort oc Lang/
Han giorde voss det meste bang.
Thi han vaar rast oc kunde vel gaa/
J det samme saa kom voss Natten paa.
Ellers haffde wi baade der mist vore Liff/
De Quinder giorde stort Bulder oc Kiff.
De robte alle A kære slaar/
De haffue bidet i hiel vaare Faar.
Wi løbe saa op vid samme Aa/

Der funde wi naagle Seffuer staa.
Der skiulte wi voss thi det bleff Nat/
Eller haffde de visselige faait voss fat.
De ginge saa til bage met Pibe oc Tromme/
Oc vaare saare vrede at wi vndkomme.
Seer Herre denne Sag er merckelig oc stor/
Hun handler om voldtact/ Manddrab oc Mor/
Eder bør sligt at straffe ville i met ære/
Naagen tid her effter eders Krune bære.

Dette Capitels Forklaring.

J dette Capitel kærer Vlffuen paa Ræffuen huorledis at han haffuer wærlige voldtaget hans Hustru &c. Her vdaff skal Læris at alle/ oc besynderlig Fruer / Jomfruer/ Quinder oc Piger skulle dem vel faaresee oc vocte/ At de icke snarlige betro de smigrende/sødtalende oc wtro Spitzhatte oc øyenskalcke / de bliffuer ellers visselige skuffede oc bedragne / Dette er dem raadeligt at de vindskibelige acte oc haffue god til syn til deris Huss oc Husbonder/oc anden deris daglig Gerning.

Fruer/ Jomfruer oc andre Quindfolck skulle icke være snart troende.

Sebastianus Brant.

Du som haffuer en Hustru der vnger er/
Jeg raader at du hende icke vdlæer.
At fare i Ringe eller til Maygreffue gilde/
Det lønner dig ellers paa det siste ilde.
Thi er hun skøn da haff act der paa/
Ja mange ville effter hendis kūdskaff staa
Jeg Raader oc samme Mand alt faar (hans beste/
At han i sit Huss icke tager mange Geste.
Tuctig ære kan snart faa Vandel/
Thi Verden er fuld aff løsafftig Handel.

Den Quinde ieg lidet rose kand/
Som nødigt er hoss hendis Mand.
Men de aff andre vil sees oc prisis altid/
Oc smycke dem op aff hoffmod frit.
Som haffuer Huss lee oc gider ingelunde/
Hiemme værit alt om hun kunde.
Det er forsant it vnderligt Spil/
Hende regnis huercken blusel eller ære til.
Huo icke ene gider hafft sin glæde oc Ro/
Det er sømmeligt at andre naaget met faa.
Huo gerne met sin Hustru vil Trætte oc Kiffue/
Oc icke gerne hiemme hoss hende bliffue.
Oc tage alle haande Folck met sig i Huss/
Hannem bider oc stundem en fremmit Luss.

Det Andet Capitel.

Huorledis at Ræffuen forsuarer sig mod Vlffuen/ Oc Huorledis at han atter paa det ny skuffede Vlffinde/ i en Brynd/ it merckeligt Fabel.

KOngen sagde om denne Sag wi her høre/
Som Isegrim paa Ræffuen monne føre.
Met mit Raad ieg der paa Dømme vil/
Men ieg vil første høre huad Mickel siger til.
Ræffuen sagde Naadigste Herre/
Dette vaare faar nær min adelig ære.
Gud forbiude at det skulde findis saa/
Men det er sant ieg bad hende gaa.
Jeg visde hende en Vey fram/
Ret god vd met den samme Dam.
Men hun vaar Gerig oc hungrig met/

Thi løb hun met stor fart aff sted.
Hun skøtte huercken Sti/ Vey eller Bro/
Men løb fast som en galen Ko.
Der hun hørde neffne de Fiske gode/
Strax hendis Mund oc Maffue oben stode.
Men det hun sad i Isen saa hart/
Det volte at hun icke drog op snart.
Hendis Stert/ der hun naagle Fiske fornam/
Men vilde strax haffue dem alle fram.
Hun haffde sact hafft nock til en Mætte/
Seer Herre dette er den første Trætte.
Formeget at begere vaar aldri gaat/
Jeg siger eder det foruden spaat.
Hues Sind oc vilge stedze staar/
Oc ret Gerighedz Aand vdi sig faar.
Den er besat met sørg til rette/
Thi en Gerig Mand kan ingen mætte.
Saa gick det Fru Grimholt ville i det vidde/
Der hun saa fast i Isen mon side.
Dette er min tack i denne stund/
At ieg halp hende aff hiertens grund.
Den tid hun stod frøssen som nu er hørt/
Jeg løffte paa hende oc end velført.
Det vaar dog vorgeffuis thi hun var/
Faar meget tung oc gantske suar.
J det samme kom Isegrim lackendis ned/
Ret hossen Høy der hart ved.

Huem sig lader nøye met det hand Har/ Hand er vel Rig i huor det gaar.

Huer lade sig dem met nøge/ Huad Gud vil hannem tilføge.
Vil hand der vdi offuer fast mere begere/ Da tør taar hand baade lidet oc stort Vndbære.

 Han

Han bandede saare oc lod vel ilde/
Jeg forfærede mig hart Thi det vaar silde.
Den tid han denne velsignelse saa mon læse/
Da tenckte ieg vel at det vilde Blæse.
Sam̃e Læsning vaar huercken god eller smucker/
Han bandet mig met Popelsie oc Paacker.
Han begynte aff vrede at robe saare/
Da lod ieg flux alt staa aff gaare.
Det er vel sant at tho Hunde faa Trætte/
Naar de sig baade aff it Ben ville Mætte.
Den ene haffuer tafft det viste ieg vel/
Thi tenckte ieg ene vid mig sel.

Huor ieg formercker Vlffuens vrede / Der vil ieg mig vocte oc være til rede. At han mig icke i sine Rammer faar / Thi hans Tender bide dødelige Saar.

Du maat nu vige faar hans vrede/
Han gabede høyt hans tender vaare lede.
Siger han andet her staar han nu/
Da liuer han som en viderlig tiu.
Spørrer hans Hustru om denne ting/
Jeg acter ey hans tale faar en knipperling.
Seer Herre den tid han rettelig saa/
At hun i Jsen saa Frøssen mon staa.
Han Bandede oc soer om Potz Lunger/
O Hustru hui est du saa tunger.
Sagde han/oc hialp saa hende/
Dette samme maa han selff bekende.
Men det han kærer her saa saare/
At Bønderne monne saa effter hannem fare.
Det giorde dem gaat vilde de det tro/

Thi

Thi de vaare ilde Frøsne baade tho.
Deris Blod bleff varmt/ thi burde mig tack/
Wi ville nu lade fare denne snack.
Det er forsant en stor wtuct/
Oc at liue paa sin Hustru/ er icke smuckt.
Hun er her selff spørger hende/
Hun giffuer eder vel sandhed tilkende.
Vaare det saa tror visselig/
Fru Grimholt kærde vel selff paa mig.
Jeg begerer frist at lade opstaa/
Denne Sag en vge eller tho.
At ieg met mine Venner mig maa beraade/
At forhandle denne Sag i den beste maade.
Met Vlffuen som mod mig tradzer fast/
Visselige skal paa hannem komme al last.
Da suarede Fru Grimholt Vlffuens Viff/
Seer Mickel Ræff alt eders bedriff.
Er at Liue/ Stiele/ oc gøre wsemme/
At forraske/ at Myrde oc alt ont fremme.
Ja huo eders ord betror til grunde/
Den samme i mesterlige forraske kunde.
Det befant ieg vel i bøge ore/
Alt hoss den Brynd de Bønder giore.
Der som de store Junger vaare ved/
Met den ene lode i eder i Brynden ned.
J kunde ingelunde igen opkomme/
Jeg kom saa gaaendis mig lidet til fromme.

Huo ildelige oc
stedze liue vil /
Oc alle mand be-
drage der til.
Saa at han in-
gen mere vil tro
ret/
Den er hans ære
gantske vndset.

Oc spurde Mickel huor er det fat/
Ere i komne her ned nu i Nat.
Eller huorledis er det gaait siger mig/
Da suarede i igen/ dog suigelig.
Sid i den Junge der offuen staar/
Jeg kom her nid først i gaar.
Vilt du haffue fiske da kom ned til mig/
Store gædder oc Sudere da giffuer ieg dig.
J fore paa eders Siæl det vaar saa ret/
At i haffde eder saa Buget æt.
At Bugen verckede oc i gaade icke meere/
Faar slig eders ord oc andre flere.

Det er vist sant oc obenbare / De onde Gerninger det vel forklare/ At troskab er aff Verden slet / Rættnished haffuer sig aff Veyen set./

Satte

Satte ieg mig i Jungen snart/
Oc foer saa nid alt met en fart.
J komme saa op met den anden spand/
Det vndrede mig saare paa min sand.
Oc ieg sagde/ Mickel huor gaar dette til/
J suarede dette er ret Lyckens spil.
Verden gaar saa alt op oc neer/
Faar eder mig oc andre fleer.
Den ene ophøyes oc den anden tryckis nid/
Som nu i Verden er menig Sid.
Saa spaattede i mig oc løbe saa bort/
En anden stedz ieg ved ey huort.
Jeg maatte der side den Dag til ende/
Oc kunde mig huercken hid eller did vende.
Jeg led der Hunger oc anden nød/
Der til vaar ieg nær slagen Død.
Tho Bønder komme oc saae mig der/
De robte paa de andre/ O seer her.
J denne Brønd sider Fru Grimholt/
Hun haffuer bit mangt it Lam stolt.
Jeg maatte der vdbade samme Bad/
Jeg siger faar sant ieg vaar icke glad.
Den ene Bonde sagde/ hal hende aap/
Jeg vil nu smørge hendis kraap.
Oc betale hende vel faar vore Lam/
Visselige skal hun nu faa skam.
De halede mig op ieg sad vel ræd/

Sandhed maa oc slet fra hende gaa/ Louen haffuer hun forfalsket oc saa. Godhed ey heller i hende haffuer rum / men wtro regerer hende alt om oc om.

Oc

Oc der ieg kom lige vid Bryndens bræd.
Vilde ieg haffue sprungit/ men en slo mig/
Ret paa mit Hoffuit saare ynckelig.
Aldri vaar ieg i større faare/
De Bønder vaare saa gantske snare.
Jeg kom dog bort men i onde maade/
Mickel sagde det vaar eders baade.
At i finge slig Hug met eder hiem/
Jeg kunde icke saa vel haffue baaret dem.
Thi en aff voss skulde dem vist haffue hat/
Saa vaar samme gang al ting fat.
De Hug kunde wi samme sinde icke vndgaa/
Jeg haffuer Lært eder ret skulle i forstaa.
At i en anden tid skulle vocte eder vel/
Oc acte eders skandze oc see vel til.
Oc icke tro at kaaber er Guld/
Thi Verden er tredsk oc suigefuld.
Ja sagde Jsegrim i huor det gaar/
Jeg siger hannem til her som ieg staar.
At han haffuer giort mig stor skade/
Oc tit oc offte vilde mig forraade.
Huilcket ieg end aldri gaff til kende/
Nu vil ieg sige huorledis det sig hende.
Wi komme en gang baade vandrendis fram/
J Land tho Hessen vd met en Dam.
Der laa it Bierg det viste han vel/
Som baade store Aber alt faar sig sel.

Ræffuen snarer Vlfuinnen.

Der vaar it Hul som de ind ginge/
Der bad han mig ieg skulde indspringe.
Det vaar der ont det viste han fast/
Jeg kom der baade i nød oc last.
Oc haffde ieg icke aff Dørren rent/
De haffde mig skam oc skade til vent.
Han kallede dem sine Fencker thi vaar han god/
At ieg bort kom vaar hannem emod.
Han kom mig saa i deris stinckende Hul/
De vaare fast sortere end naaget Kul.
Deris Bolig syntis Helffuede at være lig/
Did kom han mig met falsk oc suig.

Vdi dette Capitel merck Fire Lærdomme.

Først skal her læris i dette Capitel /(Vdi huilcket sig Ræffuen vndskylder) At ingen skal begere formeget/ Thi huad er lasteligere end Gerighed / Huad wretferdigere end Roff oc Tag/ Huad surfittigere end Karighed. Derfaare sige de gamle Vise / Hues Sind stedze staar oc henger til Verdzsligt oc timeligt Godz/ hannem følger paa det siste inted andet end en hiertelig sorggiffuenhed/ naar Døden hannem derfra endelige vil skillye. Nu ere (dog it Menniske) tuende ting meget gaffnlige/ som er Gudz fryct/ oc Rigdom. Thi huo som haffuer Gudz fryct/ han skal icke fortuiffle vdi Fattigdom. Thi vdi gennem Gudz fryct (som er Visdommens begyndelse) bliffuer it Menniske kaldet til Rigdom &c.

Gerighed er lastelig.

Gerighed / roff surfittighed.

At begere timeligt Godz fører sorg oc omhygge met sig.

Det hender sig tit at den som faar meget begerer faar slet inted/ som dette Fabel om en Hund bær vidnesbyrd. Denne Hund gick offuer it dybt Vand oc bar it sticke Kød i hans Mund/ Oc det samme Kød som han bar i Munden gaff en skygge fra sig ned i Vandet/ thi meente han at der haffde værit

Det hender sig tit oc offte at den som meget begerer/ faar slet inted.

It Fabel om en Hund.

cke end it sticke Kød faar haanden / Han lod op Munden oc vilde snappe det andet sticke oc til sig / oc i det at han gabede fald det sticke fra hannem han haffde / oc fick saa huercken det ene eller det andet.

Erasmus Alberus.

De Menniske vist i blindhed gaa /
Som mene alting vel at staa.
Om dem som meget Rige ere /
Thi vil oc ingen Fattig vere.
De mene at det er en kaastelig Sag /
Oc fører dog met sig stort vmag.
Er specket met sorg som wi monne see /
Oc kommer mange i nød / sorg oc Ve.
J fordum leffuede en merckelig Mand /
Eutrapeles vaar hans / Naffn forsand.
Naar han vilde sig paa sine Fiender heffne /
Da haalt han met dem venlig steffne.
Met Rigdom monne han dem at stinge /
Det vaar den Heffn de aff hannem finge.
Han viste at sligt haffde omhygge met sig /
Det haffde han forsøgt tro visselig.

Eutrapeles gi orde sine wuen, ner Rige / dem selff til heffn oc onde.

Formedelst oc igennem fire lasterlige Instrumenter kan man bekomme stor Rigdom / siger Cirillus. Det første / igennem vmettelig begerlighed / oc huor den icke er / der forminskis Rigdommen / oc gaar der met som met it Suin / Al den stund det haffuer lyst oc begerlighed at æde / da fedis det. Til det Andet / formedelst wsømelig oc offuerflødig til hobedragelse / lige som den Flod Nilo drager til sig om Sommeren offuerflødig vedske oc fuctighed / naar andre Vand oc Strømme vdtyrckis. Til det Tredye formedelst Karighed at man inted bortgiffuer eller forskencker. Til det Fierde / de bekomme oc Godz / de som det met angergiffuenhed oc sorg beside. Thi mange haffue mist deris Godz oc Rigdom / icke at de haffue

Cirillus siger. Vdi gennem Fire laster bekommer mand Rigdom.

skenckt eller giffuit det bort/ men eniste at de icke haffue hafft stor sorg oc omhu at beuare samme Godz. Disse sticke maa en grandgibelige acte oc besinde som i denne Verden vil tilhobe sancke Godz oc Rigdom/ Først at han er altid Gerig i sin begerlighed/ oc vden miskundhed til sig annammer alt huad han kan offuerkomme/ Karig at vdskiffte / oc Fryctactig i gemmelsen ꝛc.

Summa at være enten Rig eller Fattig er eller staar icke i lidet eller meget Godz / men vdi hiertet oc i begerligheden/ Thi der som hiertet lader sig nøye / der er stor Rigdom/ Oc der som hiertet end mere begerer / der er Fattigdom /. Gud giffue i huor stort Godz oc Rigdom der er. Den sig lader nøge hand er rig

Fridanck siger.

Leffue her taalmodelige det vil ieg dig raade/
Thi du faar ey mere i naagre maade.
Vden Klæder om dig/ desligest øl oc Mad/
Tacke Gud der faare oc vær men glad.
Man kan icke vel i stacket stund/
Retferdelige sancke mange Tusinde Pund.
Men huo sig lader nøye met det han har/
Han er dog Rig i huor det gaar.

De gamle Vise sige/ ieg haffuer forfarit at icke være nytteligt/ at naagen vdoffuer sin tilbørlige Stat oc værelse sig fram trenger / oc andet eller større begerer met fare oc omhygge/ Men lader sig benøye met en lempelig Biæring / thi der som it Menniske finge den gantske Verden til giffuendis met al hendis Rigdom / Da kan han dog icke mere bruge aff det samme / end det lille han haffuer behoff til hans Legemis opholdelse/ det andet alsammen hører dog de andre til. Ingen skal begere at være yppermere end hans stat vdkreffuer.

Drick oc æd/ Gud ick forgæd.
Beuar din ære/ Du faar icke mere.
End om oc paa/ oc snart der fraa.

Ren-

Renner siger.

Æd oc drick dog sparsommelig kære Frende/
Thi timeligt Godz kan snart faa ende.
Du kant en Pending saa snart bespare/
Som hannem fortiene paa kaastelig vare.

Vnde habeas quærit nemo, Sed quia oportet habere.

Huo som helst i Verden skal handle oc vandle / han kan icke vel bliffue wskuffet/ eller han skal oc skuffe oc forraske andre/ Det er icke heller mueligt at bliffue snarlige Rig vden andris skade. Derfaare actis Rigdom faar en skendelig ting. J fordum tid hoss de Romere oc i mange andre Stæder straffedis Aagerkarle met Firedubbelt straff/ Oc Tyffuene icke vden met en eniste straff. Men nu gelder det alt ligemeget naar en er Rig/ encten han haffuer faaet samme Rigdom erlige eller werlige / Personen er lige god.

Bespaattere oc skendere skal mand fly.

Til det Andet skal her ydermere merckis at der ere nu mange Menniske vdi Verden/ som haffue deris lyst der vdinden at de kunde forhaane / bespaatte / forulempe oc Speskere andre til deris skade / Som Ræffuen her baade Vlffuen oc Vlffinnen bespaatter met det han siger / Der som sig tho Hunde ville Mætte aff it Ben etc. Desligest / det vaar bedre at i finge samme Hug / thi i kunde fast bedre taale dem end ieg etc. Oc paa det siste / siger Erasmus Alberus / oc atuarer alle at de sig vel oc flittelige vocte faar slige forgifftige ordgydere/ Spaattere oc skendere etc.

Erasmus Alberus.

Huer see sig faare det beste han kand/
At han sig icke besmitter met slig en Mand.
Huilcken stedze spaat oc skendzel bruge vil/
Oc alle vexere met skuff oc spil.
Thi slige løse Skalcke inted andet bethe/
End groffhed/ som man maa daglige see.

Til

Til det Tredie skal her Læris det Ræffuen siger/at det er saa Verdzens løb oc brug at det ene Menniske skuffer oc forraster det andet/som han oc skuffer oc forsnilder Viffinnen vdi Brynden/ Saa at hun kom i Brynden oc han op &c.

Verden er suige fuld.

Her bescriffuis Verdzens wtroskab.

O Gud huor ilde er forderffuit al Verdzens verck/
Oc huor ligger wtro i Marcken saa gantske sterck.

O huor hart er Rætuished i Fengsel sat/
Oc wrætuished ophøyes Dag oc Nat/
O huor storlige holdis Aager nu i ære/
Oc huor ille kan sig den Fattig Menhed (nære.
O huor er Menighedz baade oc nytte saa (ring/
Oc eget nytte opfylder sit Huss met alting.
O huor wskammet gaar Mact faar Ræt/
Oc huor saare bliffuer sandhed tilbage sæt
O huor ringe actis nu Menniskens Blod/
Oc foractis al straff at være god.
O huor er Rigdom i Bram oc Pract/
Oc fattigdom saa gantske foract.
O huor staar Visdommen bag Dørren oc skiuler sig/
Oc Rigdom trenger sig fram saa vel delig.
O Huor er Miskundhed saare skrøbelig/
Oc Løgn gaar stedze fram faar sig.
O huor Regerer Affuind oc Nidskhed met vold/
Oc broderlig kierlighed er gantske kaald.
O huor er troskaff saa saare vdsluct/
Oc mildhed er vden Dørren Luct.
O huor saare ydmyghed til bage staar/
Oc Troen haffuer mange dødelig saar.
O huor er Legemens lyst saa saare mectig/

O huor er al Hoffmod ſaa gantſke prectig.
O huor Regerer ſmeger ſaa ſaare faſt/
Oc Bagtal gør mangen offuerlaſt.
O huor gerne hører man om ny Tidinge tale/
Oc findis ſtort ſuig vdi Køb oc Sale.
Oc huor er kunſten nu foractet ſaare/
Oc Daarſkaff priſis ret obenbare.
O huor ær nu Sparſomhed ſaa lidet blant alle/
Oc Fraadzeri met Druckenſkaff mon alle befalde.
O huor quar maa nu den wſkyldige tige/
O huor høyelige priſis at Myrde oc Krige.
O huor er æregerighed ſaa begerlig mange lund/
Oc Gerighedz Brynd haffuer ingen grund.
O huor er al ting til Gerighed vent/
Oc Røffueri haffuer nu mange Land ſkent.
O huor ere alle Embede ſaa gantſke wtro/
Oc huilcken meget vdborger er ſelden fro.
O huor er i alle vare ſaa ſtort Falſk oc Suig/
Oc Skyldenerne betale ſaare langſommelig.
O huor falſk er nu vaar Chriſtenhed/
Oc gantſke vnderlig er vaar Hellighed.
O huor ringe holdis Gudz Bud nu/
Oc gantſke lidet komme wi Døden i hu.
O huor lit man paa det Euige acter/
Men ſtedze til det Timelige tracter.
O huor vnderlige wi Gudz Ord nu høre/
Oc ille vaart Leffnit der effter føre.
Oc korteligc ſagt vdi en Sum/
Den i Verden er enfoldig oc from.
Maa alt aff Verden foractis ſaare/
Men huo met tredſkhed kan framfare.
Være ſkalckactig oc liſtig i alle Land/
Den kaldis aff Verden en velſkicket Mand.

Til

Til det Fierde ſiger Ræffuen at denne Verden er fuld aff ondſkaff / thi den hellige Scrifft bær viddeſbyrd der om / at den gantſke Verden er drucknet vdi ondſkaff / oc i ſig ſelff er hun idel ondſkaff / oc det onde ſelff. De gamle Viſe ligne denne ſuigefulde Verden vid en dyb Brynd / vdi huilcken Brynd en Mand nedkrøb faar en Løue ſom hannem forfulde oc vilde ſønder riffue / Oc den ſamme Mand holt ſig met ſine hender vid thu ſmaa Riſſ / ſom vaare opuorne vid baade ſider i ſamme Brynd / oc met ſine Fødder ſtod han paa en liden trind Steen / Oc i det ſamme ſaa han fire grumme Diur komme mod ſig met obne Munde ſom vilde hannem opſluge / Oc ſom han ſaa ned i brynden / da vaar der en forfærdelig Drage / ſom haffde en aaben Mund oc vente hans fald oc komme / Deſligeſt ſaa han en ſort oc en huid Mus gnaffue oc bide paa ſamme Riſſ / aff al deris formue / ved huilcke han holt ſig. Den tid at ſamme Menniſke ſtod i ſlig alſomſtørſte fare / oc icke viſte huilcket øyeblick han ſkulde omkomme / J det ſamme ſaa han mellem tho Stene naaget føye Hunnig ſidendis aff det ſamme ſlickede han lidet met ſin Tunge / Oc aff den lilde ſødme han fick oc ſmagte / forgetre han at ſøge Lempe oc middel met huilcke han kunde haffue frelſt ſig / oc fald ſaa ned i ſamme Brynd oc bleff ſaa borte ꝛc.

Verden er fuld aff ondſkaff.
Iohan: 5.
Verdzens vælſis / oc Menniſkens Leffnets rette Conterfey.

Med denne Brynd forſtaas denne Verden / Diſſe Fire Diur ere de Fire Elementer aff huilcke alle Menniſke bliffue kallede til Døden / Dẽ thu Riſſ bemercke Menniſkens Leffnit / Den huide Mus Dagen oc den ſorte Mus Natten / huilcke tho Mus ſtedze affgnaffue Menniſkens Leffnit / Met Dragen forſtaas Menniſkens Graff ſom ſtedze er tilrede oc foruenter vaar komme / Dette ſøde Hunig bemercker denne Verdens forgengelige velløſt / faar huilcken mange Menniſke dem farſencke oc giffue i euig fare oc forderffuelſe.

Denne forſchreffne Bryndz vdleggelſe oc bemerckning.

Det III. Capitel.

Ræffuen tal her om den sorte Abe eller Markat/ oc siger at hun er icke hans Fencke/ end it andet Fabel.

Ræffuen sagde til alle Herrer smaa oc store/
Som den tid met hannem i Gaarden vore.
Isegrim er fra sine Sind det er nu vist/
Han tal om denne Abe oc hendis nest.
Det er icke saa klart om alting/
Som han met squalder fører om kring.
Det er nu hart vid halff tredye Aar/
At ieg met hannem i Hessen vaar.
Hoss naagle Markatte lede oc store/
Men at det mine Fencker vaare.
Det liuer han/ det er icke saa/
Men aff hadskhed siger han mig sligt paa.
Markatte komme mig slet inted ved/
Men Fru Obenartze oc Martin sammeled.
Hun er min Fencke det bestaar ieg her/
Oc han min Prest ieg haffuer hannem kær.
Han er Notarius oc haffuer god Forstand/
At Døme alle Sager alt som en Mand.
Men at Isegrim tal om Markatten sort oc led/
Mig til Haan oc spaat saa gør han det.
Jeg haffde aldri naagen omgenge met de samme/
De ere som Dieffuelen lede oc gramme.
Men at ieg kaldet hende Fencke samme gang/
Det volte min store nød oc trang.

Jeg kunde oc icke stort tabe met det samme/
Men monne derfaare god Ferst Mad annamme.
Haffde det icke volt den Mad hun faar mig bar/
Jeg haffde icke actet hende vid it Haar.

Det IIII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen fører Ulffuen iblant Markattene/oc han kom der i alsomstørst Liffs fare.

SEer Herre wi ginge at Veyen fram/
Ret vnder it Bierg vd met en Dam.
Der saae wi it stort mørckt Hul sam̃e finde/
Oc Isegrim vaar vel hungrig det er icke minde.
Thi ieg saa hannem aldri saa Mæt/
At han ey gerne haffde mere æt.
Jeg sagde/dette Hul som ieg vil eder vise/
Det skal icke feyle her finde wi spise.
Thi den her boer i samme nest/
Faar nu at biude voss til gest.
Da sagde Isegrim Gud giffue at i vilde/
Thi ieg gider nu saa gantske ilde.
Jnd gaa i samme Hul oc see til/
Her vdenfaare ieg eder bie vil.
Oc forfare dog om der findis naagen Mad/
O kære Frende gaar flux aff stad.
Finde i der naaget da siger mig til/
Da skulle i see it vnderligt Spil.

Jeg gick der ind som han mig bad/
Oc vilde forhøre om der vaar Mad.
J gennem en Vey vaar mørck oc led/
Jeg haffde ret aldri større fortred.
Oc forfærdis offuer maade saare/
Thi ieg kunde slet inted see mig faare.
Jeg meente at der haffde værit Barnehyl/
Jeg vilde icke igen faar Tusinde Marck Søl.
Staa slig fare som ieg der stod/
Der kom gaaendis mig emod.
Mange aff samme Markatz Børn skulle i forstaa/
Somme vaare store oc somme vaare smaa.
Den gamle Markat giorde sig paa mig vred/
Mere end Dieffuelen da vaar hun led.
Hun haffde en bred Mund oc skarpe tender/
Oc lange neyle paa Føder oc Hender.
Hendis Stert vaar sort oc meget lang/
Aldri saa ieg ledere Diur end samme gang.
Vngerne vaare sorte oc haffde vnderligt Fandzun/
Jeg ynskede mig at være i Luntertun.
Hun vaar større en Isegrim vaar/
Hendis Børn vaar effter den samme faar.
De laae i skidet Hø op i en vraa/
De haffde sig Besmippet baade store oc smaa.
Til deris øern laae de i samme Møg/
Der luctede fast verre end Helffuedis Røg.
At sige der sandhed torde ieg ingelund/

Men fant strax paa it andet fund.
Jeg hilsede dem venlige thi ieg vaar ene/
Huilcket ieg dog icke aff Hiertet mon mene.
Jeg lod lige som ieg kende dem alle/
Oc monne den gamle min Fencke kalde.
Hendis Børn mine Frender desligest oc saa/
Gud beuare eder alle store oc smaa.
Sagde ieg/ disse eders skøne Børn alle/
De monne mig offuermaadis vel befalde.
De ere saare løstige deylig oc skøn/
Ja huer maatte være en Kongis Søn.
Thi maa ieg eder prise oc ære/
At i vaar Slæct saa formere.
Stor glæde haffde mig dette til vent/
Haffde ieg før mine Frender kent.
De kunde vel hielpe om det vaare nød/
Seer/ der ieg hende slig ære bød.
Huilcket ieg saar sant dog icke mende/
Da lod hun som hun mig vel kende.
Hun kallede mig Frende oc bad mig side/
Hun hør mig inted til det skulle i vide.
Det skadde mig inted at ieg kallede hende saa/
Men aff ret rædzle/ aff min pande mon gaa.
Store Suedz Draaber som Erter oc end større/
Aldri vaar ieg saa forfærdet førre.
Hun sagde Frende værer velkommen ere i Hilbred/
Det er mig gantske lefft det Gud ved.

Fridanck. Skulde ieg altid sandhed fram-sette/ Da skulde mig til møde stor Trætte. Derfaa-re maa ieg mig fuld vel betencke/ Oc for Sandhed stundem bruge andre suencke.

It mester stick aff skotterne naar de komme blant bønderne/ de tacke alle faar vel giort/ end dog de saae dem aldri.

Jeg er glad at i til mig kommen ere/
Thi i ere Vise oc kunde vel lære.
Eders Frender al tuct aarle oc silde/
Oc til al Høffuisthed at være snilde.
At ieg slig venlig tale aff hende mon høre/
Det monne ieg alt met it Ord gøre.

> Det er forsant en forstandig mand
> Den sin Tunge ret regere kand.
> Fast bedre er at tige slet/
> End met sin Tale nogen gøre wræt.

Oc volte at ieg kallede hende Fencke met/
Oc sparde at sige ret Sandhed.
Jeg haffde fuld gerne værit fra hende/
Men hun sagde kommer hid til mig Frende.
J skulle ingenstedz gaa før i faa Mad/
Hun bad mig side oc gøre mig glad.
Hun lod saa mange Rætter sette frem/
Mig vndrede saare huor hun fick dem.
Aff Hiort oc Hind mangen kaastelig Ræt/
Jeg sad saa ned oc Od mig Mæt.
Der ieg aldelis vel Metter vaar/
It sticke vel stort ieg met mig bar.
Som hun mig gaff alt til min Quinde/
Oc vaar it fet sticke vdaff en Hinde.
Saa fick ieg aarloff oc gick da hen/
Hun sagde/ Frende kommer tit igen.
Det iætte ieg hende samme sinde/
Der vaar ont baade vde oc inde.
Der Luctede saare ilde ieg led stor nød/
Aff stanck vaar ieg nær bleffuen død.
Jeg vaar end glad at det gick saa vel/

Oc løb saa først alt vid mig sel.
Aff samme Hul der ieg ind kom/
Oc Isegrim gick der vden om.
Han stønde oc ianckede som en Hund/
Jeg sagde Frende ere i icke sund.
Han suarede/ Ney Frende ieg lider stor nød/
Aff Hunger er ieg paa det neste død.
Mig ynckedis saare hans nød oc tuang/
Oc gaff hannem det sticke samme gang.
Som mig vaar giffuit i samme Hul/
Han Od det op oc smagede hannem vel.
Han vete mig der faare tack stor/
End dog han haffuer nu fast andre ord.
Isegrim sagde Frende før end i bort gaa/
Jeg beder eder gerne lader mig forstaa.
Huo er den som i Hullet haffuer sin Bolig/
Kære er han Fattig eller er han Rig.
Jeg sagde hannem sandhed som ieg kunde best/
Oc sagde/ Frende det er it stidet nest.
Men offuerflødig Mad da bars der fram/
Ville i at eder naaget skal giffuis aff ham.
Da gaar der ind oc seer eder vel faare/
At i icke tale om Sandhed faar saare.
At sige sandhed mue i der spare/
Ville i icke ellers ilde fare.
Thi huo Sandhed altid sige vil/
Maa sig vel vocte oc see til.

Isegrim spør Ræffnen huo der bode i samme hul

Ræffnen suarer Isegrim.

Huo nu den rette Sandhed vil føre / Oc Verden der met straffe oc røre. Den kommer i fare / iammer oc nød / Oc endelig paa det siste slagen død.

At han icke vden Dørren maa staa/
Naar de andre ind i Huset gaa.
Oc bad hannem samme gang gaa aff sted/
Oc visde hannem Veyen i Hullet met.
Jeg sagde huad i der see i Huset om kring/
Befatter eder slet inted met naagen ting.
Icke skulle i heller naagen ting røre/
Men sige huad de gerne ville høre.
Seer naadigste Herre sligt lærde ieg ham/
Oc i det samme saa gick han fram.
Men han holt sig lige tuert mod min Lære/
Oc fick han der naaget vdoffuer naadigste Herre.
Det er hans egen skyld/ skade oc skam/
Thi han giorde icke det ieg raadde ham.
Slig groffue oc plumpe huo de helst ere/
De ville dem icke lade vnderuise oc Lære.
Men foracte Vished slet i grund/
Thi vide de ingen listige fund.
Paa subtiligt Raad haffue de ingen forstand/
Jeg lærde Isegrim alt ret paa min sand.
Ville han sig faar skade vel beuare/
Da skulde han faar alting Sandhed spare.
Han suarede/ ieg ved vel selff alting/
Met det samme gick han i Hullet ind.
Der fant han samme Markat i en vraa/
Verre end Dieffuelen hun paa ham saa.
Hendis Børn vaare oc der til stede.

Vdaff de Vise Lærer mand vished/ oc aff de trohiertige Lærer mand gode raad.

Haffuer dette icke it vnderligt Forstand/ At sandhed ingen stedz bliffue kand.
Huo sandhed tal oc alffuorlige meen Had/ vrede oc affuind faar hynd igen,

Ise

Isegrim robte høyt huilcke Dieffle lede.
Ere dette eders vnger baade store oc smaa/
Eller Bo dei Helsfuede lader mig forstaa.
Gaar oc Druckner dem i en Siø/
Huad skal dog gøre dette onde Frø.
Vilde man dem binde paa it lock/
Da skulde man fange mange stock.
Dieffle onde/ sorte oc lede/
Met dem om Sommeren i stor hede.
De maa vel met rætte kaldis Markatter/
Met deris lange oc slemme Patter.
Markatten suarede hannem strax igen/
Huem sende eder Bud min Ven.
Huad haffue i voss her at abe/
Hui staa i saa Buldre oc gabe.
Ere de lede/ sorte/ huide eller røde/
I taare det slet inted skøde.
Mickel Ræff er forstandig/ Viiss oc klog/
Han vaar her hoss voss i Morgis oc.
Han sagde at mine Børn som her staa/
Vaare artige oc smucke baade store oc smaa.
Han hoalt dem faar Frenderne sine/
Høre i det kære grine.
Behage de eder icke som de giorde ham/
Hui staa i saa oc føre sligt Bram.
Her haffuer ingen sent eder Bud maa i forstaa/
Isegrim sagde/ lad mig naagen Mad faa.

Den som geck-
e vil vere som
hand icke actis/
Hans kærlighed
skal vel snarlige
fictis.

Eller

Isegrim vilde kunge Markatten at giffue sig maad.

Eller ieg vil selff i vraaerne søge oc lede/
Jeg skøtter icke stort at i ere vrede.
Saa vilde han met Vold foruden Bøn/
Taget fra hende/ thi fick han slig Løn.

Markatten holler skermyslen met Vlffuen.

Hun spranck paa hannem thi hun vaar vred/
Hun Drog/ Hun Ræff/ hun gruselige Bed.
Hendis Børn giorde desligest oc saa/
De bide oc reffue baade store oc smaa.
Han begynte at robe oc løb vel fast/
Saa at Blodet aff hans Næse brast.
Han vorde sig icke men løb aff Dør/
Han kom der aldri huercken siden eller før.
Der ieg hannem saa da vaar han Saar/
Oc Blodet rand offuer hans Næsebor.
Han haffde store skrammer baade faare oc bag/
De haffde hannem mustret oc giort vel spag.
Oc haffde hannem plockit i det ene øre/
Saa at han sit hoffuit ilde kunde røre.

Renner.
Thu øyen/thu øern en mund oc saa / Haffuer it mennisket skalt du forstaa.
Det han hører oc seer faar sig klar/ Skal hand dog icke røbe alt obenbar.

Der ieg hannem saa baade skrammet oc led/
Jeg spurde om han haffde talet om sandhed.
Han suarede/ ieg sagde som ieg der fant/
Den lede Teffue haffuer mig ilde skent.
Vaare hun her vde ieg vilde hende betale/
At hun skulde faa skam paa sin lange hale.
Huad synis eder/ huor lede hendis børn ere/
De maae met deris grumhed en dieffuel forfære.
Der ieg det sagde da kom ieg i vaade/

Oc

Oc fant hoss hende slet ingen naade.
Jeg sagde til hannem huad er dette vert/ *Ræffuen tal till Vlffuen oc strafs fer hannem.*
Jeg haffuer icke eder saaledis lært.
J skulde haffue sagt kære fencke oc ven god/
Gud giffue eder oc eders børn it gaat mod.
J høre mig til det er vist/
Eya huad haffue i stor lyst.
Aff eders deylige børn her staa/
Jeg glædis at ieg dem see maa.
Da sagde Jsegrim før ieg vilde hende fencke kalde *Vlffuen suarer.*
Oc hendis børn mine frender alle.
Jeg vilde heller at hun i helffuede vaare/
Met hendis børn baade smaa oc store.
Jeg skøtter icke om hendis venskaff oc snack/
Jeg saa aldri verre oc slemmere pack.
Seer Herre saar slig tale Jsegrim fick/
Saadan mynt alt som der gick.
Seer Herre ieg setter det til eders naade/
Om ieg her met hannem kunde forraade.
Spørrer hannem selff om det icke saa mon gaa/
Thi han vaar der hart hoss skulle i forstaa.

Det Tredye oc Fierde Capitels forklaring.

At sige it oc mene it andet er nu (diss ver) saare brugeligt.

Først opregner Ræffuen i dette Capitel huorledis han kom ind til Markatten oc gaff hende gode oc venlige ord aff it falskt hierte etc. Her vdaff skal læris at der findis end nu mange Mennisker vdi Verden som icke vdaff hiertet mene det som de sige/ oc naar de tale om huit da mene de sort / oc naar

de lee

de lee da haffue de ont i sinde/ Disse kunde vdaff en mund blæse baade het oc kaalt/ Oc slig kaldis nu vise/ forstandige / vel stickede oc forfarne mend / men slig dubbelde hierter skal man sky oc ingen omgenge haffue met dem.

Det Folck met dubbelde tunger er skadeligt.

Satirus er en skoffgud oc kaldis saa.

Wi læse om en skoff Gud som hed Satirus /huilken der dictis at være offuen til it menniske oc neden til en Buck/ denne samme bleff trengd aff stor kuld oc fraast oc kom saa ind til en bonde/ Oc i det at han saa samme bonde blæse i sine hender/ spurde han hannem hui han det giorde / Bonden sagde/ faar ieg vil verme dem/ Der nest blæsde samme bonde paa en hed grød / Oc Satirus spurde hannem hui han det giorde/ Bonden suarede thi ieg vil køle hannem/ han er faar hed. Da resde samme Satirus sig oc gick bort sigendis/Ney/her bliffuer ieg icke lenger i huor kaalt det er vde / Oc met slig lyster mig icke at omgaas som kunde blæse kaalt oc varmt aff en mund/ Her met haffue de gamle Vise giffuit atuarsel at man faar slige onde tunger skal vocte sig / som sige en ting oc mene it andet.

Den Esopiske Taske.

En Taske bag paa Ryggen.

Den ande synlige faar sig.

Saadane dubbelde Tunger kunde huer mandz brøst oc breck straffe oc opregne/ men deris egen brøst / skam oc skendzel kunde de mesterlige offuersee oc betecke / oc haffue slet ingen act til den Esopiske Taske. Thi Esopus pleyde at sige/ at huert Menniske haffde tuende Tasker hengendis vid sig/ den ene bag paa Ryggen / oc i den samme haffuer oc bær han sin brøst oc breck/ Den Anden synlige faar sig / oc i den samme haffde han andre Menniskers synd / brøst oc breck / Oc den samme brøst seer it Menniske stedze oc idelige / men sin egen ondskaff seer han aldri/ thi hun er bag hannem.

Ræffuen er her Vlffuens Schoolemestere.

Til det Andet skal her merckis huorledis at Ræffuen vnderuiser oc lærer Vlffuen/ huad han skal tale oc sige / naar han kommer til Markatten. Men Vlffuen settis her dem til Exempel som ingen paamindelse eller vnderuisning ville annamme / men ville alting effter deris eget plumpe faarsse oc hoffmodige Sind vdrette/ oc sige alt det dem i Munden kommer/

mer / ec saadane komme tit oc offte i stor sorg / nød oc liffs fare. De gamle Vise lære / Vnderuiss icke den som icke vil være vnderuist / lær icke den som icke vil lære / Straff ey heller den / som sig icke vil lade straffe. Thi en steen som en skarp Bicke icke kan sønderbryde / Den same skal ey heller naagen vnderstaa sig met sit gode suerd sønder at hugge. Begynt ey heller at gøre en vidie aff det træ som sig icke vil lade bøye / Thi det er alt forlaarit arbeyde oc rnyttig ting &c.

Lær icke den som vil være vlærder.

Til det Tredie siger Ræffuen i Isegrims vnderuisning at han skulde spare sandhed hoss Markatten. Aff huilcket skal Læris / At naar naagen kommer iblant ont oc forgifftigt Selskaff oc befrycter sig icke at komme fra dem vden stor fare om han tal formeget om sandhed hoss dem / Den samme skal sandhed til gode (i det de ville hende icke høre) tige til bequem tid oc hoss dem som hende gerne ville høre / oc da tilbørlige oc beskedelige frit oc obenbar fram sige oc tale / skulde han end der vdoffuer føris i wgunst / nød oc fare / End dog at den som nu i denne tid Taler sandhed icke saare venlige annammis eller ansees / dog skal Sandhed til sin rette tid ingen betagis eller fortigis.

At tige Sandhed til bequem tid.

Faar Sandhedz skyld kommer den fromme i nød /
Oc mange der offuer bliffuer plat død.
End er det bedre at lide modgang here /
End i stor gunst hoss de ende at være.

Det er nu obenbare at mange Mennisker / oc end de som ville være actede faar sandhedz beskermere effterfølge Mickels raad / saa at de end stundem andre til vilge / oc faar deris egen nytte oc baade fortige Sandhed Gudz Ord til stor forfang / haanhed oc skendzel / Oc Lære dog diss emellem at man skal leffue Christelige oc handle broderlige / Men ingen ting rimer sig mindre hoss deris Lærdom / end deris eget Leffnet / Handel oc Vandel / Det er stor ynck at den hellige Scrifft skal saa være huer mandz (oc besynderlige deris som det Profitere

Egen nytte fortrycker sandhed.

Sig stedze Sandhed kære Søn / Du faar derfaare euig Løn.

oc Pre-

Vil Verden dig end der forre hade / Du skalt det dog derfor icke lade.

oc Predicke) skam teckfel / Hoffuit Harnsk oc Hemelit.

Den hellige Scrifft bør oss alle at ære/
Thi hun offuer andre kunster mon være.
Alle andre kunster findis brøst vdi/
Men gennem hende vorde wi Gudz Børn fri.

Men Gud lader sligt icke bliffue wstraffet paa dem/ Oc Dieffuelen setter dem Snarer faare / oc truer dem idelige met slig Ord som her effter følge.

Du meent vel i din Theologie/
Alt faar min Snare dig at frie.
Try sticke vil ieg dig sette fram/
Gerighed/ wkyskhed/ Hoffmod oc Bram.
Det vil ieg met sødme saa til rette/
At du dine Føder der i skalt sette.
Kommer ieg dig først i it aff disse sticke/
Vndslipper du mig da haffuer du lycke.

Dieffuelen.

Dygdernis Hukommelse siger.

Mange Lære huorledis man skal handle oc gøre/
Men deris Leffnet dog fast anderledis føre.
Jeg holder deris Tale faar/ Huaseri oc tant/
Oc acter icke stort at være sant.
Huad de saa Lære aff en falsk grund/
Met deris tredske oc dubbelde Fund.
Thi huilcken Læge god Lægedom ved/
Han gør sig selff først hilbred.
Slig Lærdom er best alt som ieg hør/
At det en Lærer oc selffue saa gør.

Det V. Capitel.

Der Isegrim icke kunde offueruinde Ræffuen met rættergang da bød han hannem vdi en Kamp / oc racte hannem en Handske som sedvanligt er.

DA sagde Isegrim i huor det skal gaa/
Vi ville denne Sag lade en ende faa.
Huad ville wi stedze mundhuggis saa saare
Disse Herrer haffue andet at tage vare.
End voss oc vaar wnytte snack oc Kiff/
Jeg vil met eder Kampe Liff om Liff.
Haffue i god ræt det skulle i vel befinde/
I tale om Markatten dette sinde.
At ieg der vaar i Hunger oc nød/
Oc at i mig baare baade Kød oc Brød.
Det vaar it Been ieg haffuer det icke forgæt/
Men alt Kødet haffde i tilforn aff æt.
I spaatte mig saare her som ieg er/
Oc i taale min ære fast faar nær.
Mange spaatske Ord haffue i paa mig følt/
Som disse Herrer haffue alle vel hørt.
Oc at ieg Kongen hans Regemente forunde/
Oc effter hans Liff oc Leffnet stunde.
Jiætte Kongen at vise en veldig Skat/
Men ieg tror han faar hannem aldri fat.
I haffue skent min Hustru samme sinde/
Huilcket hun ret aldri kan foruinde.
Disse Sager legger ieg eder til vden gammen/

Ingen wnytte eller forgengelig Snack / skalt du bruge/da faar du tack.

Spaatte oc ingen hisser eller her/ Thi det ey heller erligt er.

Om nyt oc gammelt ville wi ficte sammen.
Jeg esker eder i Kamp nu denne stund/
Oc siger eder en for reder at vere sammelund.
Jeg vil met eder ficte Liff om Liff/
Da faar en gang ende denne vaar Kiff.
Huem først til Kamp den anden mon vecke/

En Handske han hannem bør fram at recke.
Den haffue i her/annammer den samme/
Jeg vil see om ieg kan eder ramme.
Her Konge oc i Herrer/ Fattige oc Rige/
Dette haffue i hørt oc maa see deslige.
Han skal icke vige vden som nu er sagt/

Oc

Oc før denne Kamp er slet nederlagt.
Mickel tenckte vid sig der han mon staa/ Ræffuen betencker huad han vil suare.
Dette vil gelde mit Liff oc Godz paa.
Jeg er liden oc han er en førtyu/
Forseer ieg denne skandze nu.
Da er min list forgeffuis giort/
Jeg haffuer dog it fordeel stort.
Effter hans villge skal det dog icke gaa/
Jeg lod hannem sine fremmer Kløer aff flaa.
Han vil nu sin vrede paa mig køle/
Mig haabis han skal det end nu vel føle.
I det samme sagde Ræffuen til Vlffuen disse ord/ Her suarer Ræffuen.
I ere selff en Forreder sterck oc stor.
Disse Sager som i mig her giffue/
Liue i / Jeg vil dem alle driffue.
At Kampe met eder er ieg v red/
I føre mig til den same sted.
Som ieg gerne vaare det siger ieg eder/
Wi ville nu see huo som er en Forreder.
Isegrim Liuer alt det han fram bær/
Thi setter ieg it pant i Rætten her.
Kongen annammet strax samme pant/
At Ræffuen oc aff Vlffuen forsant.
Oc sagde i skulle baade sette Borgen/
At i til Kampen skulle komme i Morgen.
I ere baade vnderlige oc kunde meget føre/
Man kan icke stedze eders Kæremaall høre/

Jsegrims Borgen bleffue disse tho/
Hindze/ Vildkatten/ Brun oc saa.
Moneke den vnge Martens Søn/
Oc Grimbart met/ han vaar vel køn.
Disse tho loffuede faar Mickel deslige/
At han skulde møde oc icke vnduige.

J dette Capitel merck Tre sinucke Lærdomme.

Mand skal icke atspørge Krig/ oc ey heller raade der til.

Det Første/ De gamle Vise sige at det er it vnyttigt oc skadeligt Raad / at søge blodstyrting / Krig oc Feyde / Thi en Viiss Mand skal sig vocte faar tuist oc Krig / saa meget som hannem muelig er / oc om han kan haffue det i fordrag/ Man skal ey heller naagen anden tilraade at begynde naagen Feyde vden merckelig aarsage / thi hans ende haffuer stort tuil met sig / Oc inge Sager haffuer større oc høyre forstand oc raadslag behoff end at begynde naagen Krig / at sla Kamp Oc at sette sig effter Høye oc veldige Quindfolcks kærlighed/ Thi huilcken saadant begynder/ maa oc paa det siste det onde annamme/ som offuer hannem vil komme ꝛc. Var dig.

At staa effter veldige Quinders kærlighed ær farligt.

Lige maade gaar det oc Jsegrim / i det at han tenckte at dræbe oc omkomme Ræffuen i Kampen/thi han vaar sterckere oc veldigere end Ræffuen / han bliffuer dog endelige offueruunden oc skent aff Ræffuen i huor liden han vaar. Desligest gar det oc almindelige alle / som staa effter andres skade oc forderffuelse/de falde gerne i samme Graff som de haffue graffuit til andre.

En Fiende skal obenbare vndsigis.

Til det Andet skal her merckis/at i det Jsegrim icke met løgnactig Kæremaal kunde offueruinde Ræffuen / da vndsiger han hannem oc esker hannem til Kamp/ thi Mickel vaar hannem fortredsk / oc kunde sig i alle Sager offuermaadis oc mesterlige vndskylde/ Oc til it Tegen oc vidnesbyrd racte han hannem en Handske/ thi sligt hør til Kampen / oc er end nu it

werligt

werligt oc slemt sticke / at sla paa naagen wtilsagd / Thi behør det sig til en Ridderlig oc ærlig Kamp / at samme Kamp skal den anden forkyndis / tilbiudis oc atuaris paa det at han oc kan gøre sit beste oc ruste sig/ ellers er det werligt oc wædeligt. Fornufften Lærer at ingen skal som en Fiende offuerdragis eller bekrigis /vden hannem tilforn slig Krigs aarsage tilscriffuis oc obenbaris / vdrobis oc forkyndis / Wi Læse i gamle Historier det haffuer oc værit en brug her i Danmarck/ At naar naagle ginge Bryst gengis til sammen / oc den ene slog den anden vnder sig / da giorde han hannem inted den stund han laa / Men lod hannem staa op igen / oc verge sig det lengste han kunde/ oc haffue saa mandelige oc met verafftig Haand slaget huer anden vden al falsk oc suig eller anden fordel.

Huorledis at Kamp skal holdis.

Siduane vdi Danmarck i fordum tid och end nu hoss de ærlige och mandelige.

Til det Tredye giffuis her oc endelige tilkende / at i fordum Tid vaar brugeligt at mange aff Adelen faar deris Adel/ ære oc gode rycte emod huer anden haffue slaget Kamp / som man Læser i gamle Historier / Oc ingen maatte sig dog i naagen Kamp giffue at Kempe om Liff och Liff vden Kongens eller Førstens samtycke / vnder huilcke de vaare besidne / Oc naar Herren haffde samtyckt samme Kamp / da maatte de tho Kempere sette loffuen oc vissen at møde paa samme forsagde dag.

Om ære oc Adel pleyde man at Kempe.

De som skulle Kempe bør at sette loffuen och vissen at møde.

Effter slig maade hiølde vaare for fare Kamp / Torneyer oc andet Ridder Spil / vdi huilcke oc ingen maatte komme vden han vaar Fri oc Foruden al obenbare last / som vaar Hor / skyrleffnet / Aager oc Købmandskaff / men sligt er nu aldelis glemt / oc gelder ingen ærlighed meer. Thi ingen kan nu kaldis Fribaaren / vden han er en Horkarl / Aagerkarl oc Købmand. Det vaare dog fast bedre at huer stat holde sig effter sin værelse oc tilbørlighed / At en Bonde bleffue en Bonde / en Herremand en Herremand / oc en Købmand en Købmand / da skulde det gaa fast bedre til end nu / thi huer

gør huad hannem lyster oc gaat tyck is. Derfare Regerer Affuend oc Vrede saa veldelige/tis ver.

Det VI. Capitel.

Huorledis at Aben Lærde Ræffuen/ oc hans andre Venner bleffue hoss hannem om Natten.

Venner skulle indbyrdis hielpe huer anden/ gaa til Raadz sammẽ oc sige huer anden ret hiertens sandhed.

DA sagde Aben til Ræffuen der han stod/
Kære Mickel værer vid it frit mod.
Marten min Mand oc eders Frende/
Som er i Rom nu dette sinde.
Lærde mig en Bøn forstaar mig ret/
Som Abbeden aff Knardrop haffde vdset.
Den samme Abbet haffde Marten meget kær/
Han gaff hannẽ den bescreffuen sist han vaar her.
Han sagde at denne Bøn vaar god altid/
Til den som skulde gaa i Kamp oc Strid.
Naar hun bleffue læst offuer samme Mand/
Om Morgenen aarle alt paa min sand.
Han skal aldelis være ædru met alle/
Da skal han aldri seyerløss falde.
Han er oc beuarit faar alskøns nød/
Han skal ey heller bliffue slagen død.
Ingen skal hannem heller gøre Saar/
J naagen Kamp i huor det gaar.
Aff denne Kamp bliffue i vel forløst/
Thi værer glade oc vid god trøst.

Jeg vil det i Morgen offuer eder Læse/
Saa taare i icke skøtte hueden været mon blæse.
Mickel sagde værer betackede kære Fencke/
Maa ieg leffue ieg vil det betencke.
Min Sag er retuiss offuer al/
Det samme mig mest hielpe skal.
Mickels venner om natten hoss hannē mon bliffue
At de hannem vilde trøste oc tid fordriffue.

Den sigis en viss oc forstandig Mand / Som Venner oc venskab vel holde kand.

Fru Obenartze/som somme Aben kalde/
Haffde Mickel kær faar de andre alle.
Hun lod hannem rage fra sterten aap/
Vnder Bugen oc offuer den gantske kraap.
Oc lod hannem vel Fed met Olie smørge/
Det monne hun aff ret Kærlighed gøre.

Købt kærlighed vel snart bort gaar / Men en trofast Raad altid vdi ære staar

Mickel vaar Fed/lystig oc tring/
Oc kunde gantske lettelige springe om kring.
Hun sagde/gører nu det Venner eder raade/
J skulle vel see det skal eder baade.
Dricker nu flux tringt om kring/
Oc naar i komme i kredsen ind.
Holder eders vand aff gantske mact/
Oc haffuer til eders Sag god act.
Oc Pisser saa eder Laadne Stert al fuld/
Oc søler hannem i det løse muld.

Vilt du at dit anslag skal gaa vel fram / Da skalt du hemmelige holde ham. Hvo sin Fiende sit anslag vil obenbare / Hand kommer der vdoffuer i nød oc fare.

Kunde i hannem der met i hans øyen ramme.
Det samme skulde eder vel meget fromme.
Det skulle i visselige selffue kende/

I kunde hannem her met rettelige blinde.
Dette maa euentyris ville i bliffue i Liffue/
Lader eder først flux i kredzen om driffue.
Holder eder mod Værit som en Mand/
Oc løber did som i finde mest Sand.
At han det i hans øyen kan faa/
Oc strax skulle i eder fra hannem sno.
Oc naar han da sine øyen stryge vil/
Da acter eders skandze oc seer vel til.
Slar hannem i hans øyen met samme eders stert/
I skulle see huor han skal bliffue forfært.
Saa kunde i forraske den lede mær/
Han skal aldri vide huor han er.
Seer Frende det er nu saa fat/
I skulle Soffue thi det er Nat.
Wi ville eder vecke naar det er tid/
Først vil ieg Læse offuer eder met flid.
De hellige Ord som Abeden Screff/
Oc vil dem Læse alt vden Breff.
Met hendis haan hun hans Hoffuit mon røre/
Oc Læsde offuer hannem som i skulle høre.
Hun sagde/ Gaudo/Stasi/salphenio/
Casbu gorfous barbas asbulfrio.
Seer Mickel nu ere i beuarit fuld vel/
Saa sagde oc Greffuingen til Ræffuen sel.
Oc fuld hannem saa til samme sted/
Der han skulde Soffue oc legge sig ned.

Til Solen oprand da soff han fast/
Aadderen oc Greffuingen vocte hañem met hast.
De sagde at han skulde sig til rede/
Aadderen gaff hannem en vng And at æde.
Han sagde/ ieg spranck effter hende i en Aa/
Aff en Fulefengere monne ieg hende faa.
Alt hoss Gaasekil den veldige Stad/
Staar op Frende oc faar eder Mad.
Dette er gaat haandselle Frende kære/
Jeg vil hende faar eders skyld fortære.
Forsmaade ieg henne da vaare ieg icke viss/
Jeg ved eder derfaare tack/ære oc priss.
Mickel Od oc Drack til met/
Oc gick saa met sine Venner aff sted.
J Kredzen der som Kampen skulde staa/
Oc vaar til fredz huor det skulde gaa.

J dette Capitel merck Tuende Lærdomme.

J det Første skal merckis i dette Capitel / huorledis at i fordum tid haffuer værit brugeligt / at de aff sagde Fiender/ eller de tho som skulde Kampis / fra den dag de haffde sagt huer anden til/oc til den dag at Kampen skulde staa/da vaare de Hiemme hoss deris Slæct oc Venner som dem trøstede &c. Oc ydermere haffde de Fectmestere som vaare kunstelige i slig Handel oc vel forfarne/som dem lærde huorledis de skulde holde oc skicke dem i samme Kamp / Ydi lige maade handlede oc Mickels Venner her hoss hannem / oc vaare hannem hielpsomme/trøstede oc raadde hannem det beste / Oc besynderlige gaff Aben hannem it raad som er listigt oc behendigt / met huilckt han kunde forsnilde / forraske oc offueruinde sin wuen

Venner skulle icke indbyrdis vndfalde huer anden.

oc vedderpart. Huor vdaff skal Læris at den ene Ven skal den anden i sin nød / sorg oc modgang vere bistandig. Det er nu en sand Ven / som er met dig it Hierte oc en Siæl / oc den som dig oc saa i din ondskaff och laster/straffer oc vnderuiser. Dog skalt du eniste haffue met den besynderlig kærlighed oc i it enligt Venskaff forenit være / hues Tro oc Loffue du tit befundit / oc i din nød oc trang før haffuer bruget / Thi en ny Ven actes lige som ny Vin / huilcken vdi Munden er vel smagende / oc siden gør han rummel oc anden vmage i Bugen / Saa giffuer oc en ny Ven gode oc venlige Ord / oc der følger slet inted andet effter.

En Ven prøffuis vdi nød.

Huilcken ven der er ret trofast.

Ambro: libr 3. Officio.

Den hellige Ambrosius siger /Din vildfarende Ven skalt du straffe oc vnderuise/oc den vskyldige Ven skalt du icke forlade. Thi Venskaff skal være stadigt oc fast vdi en ret Tro oc hiertelig Mening / icke Barnuren eller løsactig / ey heller tuilaffrig oc vstadig til at omskiffte sligt Venskaff. Thi Vennens Saar er bedre end smiglerens Kyss/ Obne dit hierte faar din Ven at han kan handle trolige mod dig / Oc at du aff hannem kant annamme dit Leffnets Løst och begering. Thi en tro Ven er en Lægedom til Menniskens Leffnet oc en vdødelig naade. Derfaare skalt du icke skamme dig / met Venskaff oc velgerninger din Ven at husuale/ hielpe oc trøste. Thi Venskaff ved aff ingen Hoffmod / Derfaare siger den vise Mand/ Du skalt icke skamme dig at helse din Ven / Offuergiff ey heller din Ven i sin nød / forlad hannem icke / Vig icke fra hannem. Thi Venskaff er en leffuende hielp / Oc i det at en haffuer hielp/ løst oc glæde aff sin vens lyckfalighed oc velfart/ Hui skulde han sig oc icke bete trøstelig oc hielpsom i hans Vens modgang / sorg oc bedrøffuelse.

Vildfarende venner skal mand straffe.

Prouer: 27.

En tro Ven er it kaastelight Klenodium.

Derfaare skal man hielpe met gode Raad oc haffue medynck met huer anden / oc der som behoff giordis end taale oc lide modgang/ vuenskaff oc bagtal i hans vskyldighed. Det skal icke være met venner som det er met Sualerne/ huilcke om Sommeren ere nærværendis/ det er i den lyckfalige oc glædelig

For en Ven skyld skal mand taale oc lide alle haande vuenskaff.

lig tid lade de sig see som Venner/ Men om Vinteren/ det er i den onde oc wlycksalige Tid/ flye de bort oc lade dem icke finde.

Sualens nærværelse.

Thi skal man det begynte Venskaff trolige holde/ Thi blant det gantske Menniskelige Køn findis inted bedre/ thi dette er vaart Leffnets tidkortning/ At du haffuer en ven faar huilcken du dit hierte kant oplade/ met huilcken du kant handle dine lønlige Sager/ oc den du kant befale oc betro dit hiertis hemelighed/ Glad maa den være som slig en Ven kan offuerkomme/ huilcken vdi din lycksalighed sig glæder/ oc din sorg oc drøffuelse sig bedrøffuer/ oc ycker dig/ Oc i din forfølgelse dig trøster oc formaner. Thi en Ven er en besynderlig oc en kiærlig ting til huilcken du tilføger oc binder dit gantske Sind oc vilge oc saa bemengis der met/ at du begerer at aff tuende ting skal vorde it/ huilcken du dig som dig selff betror/ faar huilcken du dig slet inted befryeter/ Aff slig en Ven skal ey heller naaget wærlig begeris faar egen nytte oc Baade skyld/ Thi Venskaff er icke faar naagen baade skyld/ Ey heller faar Pendinge/ men Venskaff skal eniste søgis at man kan Leffue oc holde sig venlige oc kærlige mod huer anden.

Vden Venskaff er intet leffner til oc at borttage Venskab/ er at tage Solen aff Hiemmelen. Cicero.

Amicus, alter ego.

Den gantske Verden oc alting bestaar vdi Kærlighed/ siger Empedocles.

Til det Andet/ skal her merckis at it ret Christet Menniske skal icke sette sin lid/ tro eller loffue paa naagen falsk signelse/ besuergelse/ Suerdbreff eller andre Troldoms Breff som skulle hielpe faar Siugdom/ faar Ild oc Vand &c. Som Aben her fører Ræffuen met slig signelse i vildfarelse/ Men i huad naagen vil begynde/ det skal han begynde i den almecatiste Gudz Naffn/ Oc huad Fare hannem kan hende/ skal han sig selff Signe vdi Jesu Christi hellige Død oc Pine/ oc giffue oc befale sig i Gudz haand oc beskermelse/ Men huo naaget andet bruger/ den drager Gudz Heffn oc vrede fast snare vdoffuer sig end Gudz beskermelse.

Troldoms Handel skal mand sky.

Vantro Carnetter eller andere optenckt ting skal mand ingen tro sette til.

Der findis end nu mange vdi Verden som met Troldom Tegen oc Bønner/ kaarss oc andre Caracter/ Sanctę Mickels Breff

Breff oc deslige &c. (som en Munck eller naagen anden falst Aandelig Persone haffuer Dicted oc opdrømt aff vrang gudelighed) Fortrøste oc mene dem der met alting at bekomme/ som er Rigdom/ ære/ Velløst/ Languarende Helbrede/langt Leffnet/lyckfalig Alder / oc vdi Hiemmelen dett neste Sæde hoss Christum.

Vantro om de 7. S: Bernardi Verss.

Item somme iætte oc Drømme sig selff mere end den euige salighed/naar de daglige Læse de siu Sancti Bernardi Verss som Dieffuelen Lærde hannem. Somme glæde/dem aff de løgnactige Jertegen oc Mirackel / naar de dem maa høre opregne / oc slig Fabel oc Euentyr ere saare genge oc dictis mest der som slig Mirackel ske / som er i Rippinge / Sancto Oluff i Lunckend / Sancte Søffren i Rye &c. at de affgangendis Siæle Tale met Folck oc begere hielp / at andre gengangere Buldre oc Regere/ Oc i lengre at slige Fabel oc Løgnactige Mirackel ere fraa Sandhed / i snare oc heller hører man dem/ oc saadanne Sandsager oc Mirackel tiene icke eniste at sige eller squaldre til løst / tidfordriff eller morskaff/ Men det tien end bedre vinckel Prester oc Bug Predickere/ thi det fører dem naaget gaat i Røckenet.

Aff Helligdom ferd oc falske Miracke.

Vantro om Sancte Christoffer.

Somme Menniske haffue taget dem saadan Mening faare / at naar de see Sancti Christoffers Billede / den dag skulle de være beuarede fra all fare oc forderffuelse.

Om Sancte Barbares falske hi.p.

Oc somme mene naar de see Sancte Barbaris Billede oc hilse det met naagle besynderlige Ord / da skulle de icke Dø naagen ond død / icke skulle de heller i naagen Slag saargøris.

Sancte Rasmus de Gerigis Patron.

Somme besøge S. Erasmum paa naagle besynderlige Dage/som er de Gerigis Patron/ met besynderlige Bønner oc Liuss/ da skal han snarlige gøre dem Rige.

Sancte Jørgen Søffren Norbys oc andre Hoffmends Gud.

Naagle/ oc besynderlige de aff Adelen / haffue Sancte Jørgen faar deris Hercule oc nødhielpere/ Hues Hest/ Sadel oc Bidzel de met Kaastelige ting smycke / oc huert Aar betencke de hannem met naagen ny Skenck oc Gaffue / oc befale

dem

dem saa i hans beskermelse / At Suerge dyrt oc haardelige om hans Suerd oc Jern Hat / det er en kaastelig Eed.

Afflads skuff oc bedrageri.

Somme kunde sig selff met det optenckte Afflad saa saare skønlige smigre oc kulde / oc deris egen Synd kunde de gøre gantske sød / Der til kunde de oc Skersildzhede oc bryndelige som aff en tabeltyr / met it vand Mercke / Affmale oc Bescriffue.

End dog at disse forscreffne sticke ere saa gantske daarlige / at en Forstandig Mand saa gaat som skammis her vid / Da bliffue de alligeuel opholdne / Lærde oc stadfeste / oc icke eniste aff Ligfolck men mest aff de saare gudelige oc hellige Fedre oc Messe Prester. Thi de vide vel at de aff saadant pleye at haffue nytte oc baade. Slig vantroiss misbrug er nu alle vitterligt / Dog begere saare faa Mennisker at skillies vid slig Daarskaff oc Gæckeri. Slig en sød Ting er vildfarelse / at mange Mennisker ville heller forlade alting end slig Daarskaff oc Gæckeri.

Det VII. Capitel.

Huorledis at Ulffuen oc Ræffuen komme til Ramps oc huad Eeder de sore mod huer anden.

DEr Kongen saa oc dette fornam /
At Ræffuen saa Raget i kredzen kom
Oc sad hannē i slig maade fram gaa /
Hand Lo at han ilde kunde staa.
Han saa hannem være smurd offuer kraap oc stert
Han sagde O Mickel huo haffuer dig dette Lært.
Du maat vel kaldis Mickel sledst /
Du est dem alle sammen fortredst.

Aff

En gammel Tale sigis voss saa At huo som vel smør Fet oppaa/ Hans Vogn gaar vel oc lettelige fram/ I lige maade gaar det oc ham/ Som meget kand Giffue oc smigre fast/ Hand kommer vel fram alt met en hast.

Aff alle stamper kant du dig fri/
Kan dig nu hielpe dit skalckeri.
Da taar ieg sige at du met kunst/
Oc met Trolddom haffuer giort dig slig gunst.
Ræffuen neyde sig faar Kongen sin Herre/
Hand bød oc Drotningen samme ære.
Han lod sig være vid it frit sind/
Oc spranck saa Læt i kredzen ind.
Der fant han Vlffuen alt met sin Skare/
De vilde alle at Ræffuen skulde ilde fare.
De talede stort oc førde megen Bram/
Kredz Vocterne baare de Hellige Ord fram.
Det vaar Leoparden oc den brogede Loss/
Strax maatte suerge samme Vlff oc Foss.

Her Suerge baade Vlffuen oc Ræffuen før de begynde Kampen.

Huor faar de vaare komne i samme kred/
Oc Vlffuen maatte suerge den første ed.

Vlffuens Eed.

Han soer at Mickel vaar en Forreder.
En Tyff/ en Mordere oc en Misdeder.
En Horkarl/ Løgnere oc falsk Kattiff/
Det gelder voss baade Liff om Liff.

Ræffuens Eed.

Ræffuen Soer der emod/ i samme Kred/
Aff Vlffuen haffde sorit en falsker Eed.
Han Soer oc at Isegrim wsandru vaar/
Oc løy paa hannem alt obenbar.
Han skulde oc aldri sande hans Eed/
Da sagde de samme som foruarde den Kret.
Gører/ det eder nu bør at gøre/

Wi

Wi ville vel snart faa Sandhed at høre.
Strax ginge aff kredzen baade Mend oc Quinde/
Vden Vlffuen oc Ræffuen de bleffue der inde.
Abinden bad Mickel hendis Ven oc Frende/
Tencke paa de Ord hun hannem kende.
Mickel suarede hende aff it frit mod/
Jeg ved vel Fencke at i ere mig god.
Nu vel/ Lad gaa ieg vil der til/
Jeg haffuer vel før bruget sligt Spil.
Oc om Natte tid hent baade hint oc dette/
Som mig icke hørde til aff rette.
Faar huilcket ieg maatte euentyre mit Liff/
Saa vil ieg oc met denne Rattiff.
Ficte ret oc gøre det samme/
Hannem oc alle Vlffue til skamme.
Al min Slæct vil ieg nuære/
Oc Vlffuen vil ieg at Liue Lære.
Jeg vil hannem inddriffue nu met mact/
Det han saa wloulige haffuer paa mig Sagt.
De bleffue baade ene i Kredzen det er vist/
Den ene Kampede aff styrcke den anden aff list.

Abinden formaner Ræffuen/ at tencke paa de Ed hun haffde Læst offuer hannem.

Her tal Ræffuen mandelige Ord.

J dette Capitel Læris Tuende sticke.

Først Bescriffuis her nu ydermere huorledis at Vlffuen oc Ræffuen komme vel rustede til Kamps / oc effter gammel brug bestaar den ene den anden obenbare huad han hannem faar Forhanelse / Skam oc skendzel tilsagt haffuer / oc stadfester det met sin ed at være sant. Saa at det synis at huer

Huer skulde gøre sin Ed før Kampen begyndis.

aff dem haffuer en god oc retferdig Sag. Huilcken de dog icke met nøyafftige Vidnesbyrd kunde beuise / thi maae de sligt met Liff oc Leffnit fordagtinge/ beskytte oc beskerme.

Adel oc menighed.

Vdi slig maade haffue oc vore gamle Forfædre fordagtinget/forfictet/beskyttet oc beskermit deris Adel oc ære/Land oc Vndersaate / gode Røcte / Encker oc Faderløse Børn vdi al rætuished. Men nu ere de paa det neste aff den gamle Adelige Handel oc Gerning affaldne. Paa anden wsømelig oc egen nyttig Handel. Som er Aager huilcken oc kaldis Omslag/ huilcken nylige i Land til Saxen oc Vestfalen aff Adelen er optagen oc begynt och andenstedz mere. Oc er bleffuen saa sterck oc mectig at han mangen saa omslaar at han aldri reser sig igen/Men skil hannem vid alt det han tilforn haffde oc forderffuer hannem slet i grunde i Land til Holsten kunde de samme kunst.

Omslag nylige opkommen.

Omslag huorledis det holdis oc brugis.

Oc samme Handel gaar saa til at naar en Herre/Første eller anden Herre Mand aff nød oc trang trengis at lane naagle Pendinge. Da trengis den samme ocsaa at tage til sig i samme Sum andre gamle oc forbablede Vare / som er gamle Heste/ gammelt forleget Korn/ Harskt Flesk/ blaat oc grønt Smør/gammelt forrustet Harrensk oc Pandzer oc andet sligt paa det alder dyriste oc langt offuer sit verd anname. Slig wduelige Vare sette de paa en Sum Pendinge / oc binde hannem fire Tusinde Gylden til met vdi rede Pendinge. Oc vil han i endelige haffue de fire Tusinde Gyldene da maa han faar det femte Tusinde slig forderffuede oc wduelige Vare met anname. Huilcke Vare ilde er thu eller try Hundrede Gyldene verde. Dernest maa han sig samme Aagerkarl forscriffue oc Faarborge at giffue Aarlige aff huert Hundrede x. xij. xvj. Ja vel xx. Gylden ind til han samme Hoffuit Sum met goduectige Goldegyldene igen legger oc betaler. Naar han nu forantuorder samme Pendinge/ da beholder han strax hoss sig it Aars rente / lige som samme Aar vaare framganget/ Oc naar samme Aar er vde / da falder hans rente end en

gang

gang ꝛc. Forſant/der ſom vaare gamle oc erlige Førfædre leff-
uede/ da ſkulde de viſſelige beſkemmis at deris effter kommers
haffde ſligt faar hender/ oc at ſlig wtro finantzeri / Aager oc
Tyffueri vdi Tydſke Land oc anden ſtedz haffde ſaa veldelig
framgang/ Her vdi Danmarck er det (Gud deſſ loff haffue)
icke ſaa gantſke genge / dog det ſom er imod Gud oc hans hel-
lige vilge Læris faſt ſnarere end det Gud biuder oc befaller
at gøre. Vaare Forfædris alffuerlighed/tro oc loffue haff-
ue oc de Romere oc andre fremmede Nationer befundet / oc
ſkelffuit oc beffuit der fore/Som Cornelius Thacitus beſcriff-
uer ꝛc:

I fordum tid haffue Herrer oc Førſter/ Riddere oc Rid-
der Mendz Mend holdet Torneyer/ vdi huilcke Torneyer aff
Herolden (ſom Cenſores Morum huilcke oc vaare ærlige oc
fornufftige Mend) Jngen tilſted eller forſkonede ſom haffde
naagen Lack/lyde eller wærligt paa ſig: Skulde man nu
ſaa nøye til ſee / da befrycter ieg at ſaare faa ſkulde findis ſom
til ſlig Torneyer ſkulde være ſkickede. Vdi Keyſer Louen er
indliffuit/ at Herrer/ Førſter oc ædele Mend ſkulle ſig al kob-
mandz handel vndſlaa oc vnd holde/Thi deris Adel beſmittis
der met. Men nu/ diſſ ver/ den ſtund ingen Lou eller Ræt
gelder/ oc inted Regement i Tydſke Land eller anden ſtedz me-
re er faar haanden/ ſaa at huer gør huad hannem lyſter/ oc
wdygd er bleffuen Adel. Oc ere nu ſamme Adels Herrer icke
eniſte Købmend / Kremmere eller ſilde Saltere men oc ſaa
obenbare Aagerkarle/huilcke man oc effter Keyſer Louen (om
hun gulde naaget) ſkulde ſtraffe. Hec dicit Joannes Agrico-
la ꝛc.

Huorledis at Torneye bleffue holdne i gammel tid.

L: Nobiliores Ce commer: et merce

Ioannes Agrigola.

Til det Andet ſkal her ydermere merckis/ at en Viiſſ oc
forſtandig Mand ſin Vens tro oc gode Raad (naar det kom-
mer aff it gaat oc trofaſt hierte) icke ſkal foracte/ Men/ ſom
Ræffuen her Abindens Raad/ til tacke anname. Thi en tro
Vens raad (ſige de gamle) at end dog den ſamme er naaget
haard oc vreduren/da er han dog en Lægedom/Oc end dog at

Gode Venners Rad ſkal mand icke forſmaa.

Ll han er

han er becſt/ da hielpis dog Siugdommen der met. Deſligeſs bliffue oc tanckerne vnderſtyttede oc hiulpne met ſlig gode Raad. Der faare ſkal ingen være Viiſſ vid ſig ſelff/ ey heller forlade ſig paa ſin Viſdom. Thi de ere Gæcke ſom ſig Viſe acte oc forſmaa anders gode Raad. Thi ſiger Sebaſtianus Brant.

Sebaſtianus Brant.

Huo ſtedze effter ſit egit hoffirit vil gaa/
Icke acte gaat Raad ey heller forſtaa
Den vil ey lycke eller glæde haffue/
Hannē hender ſnart en vnderlig Plaffue.
En viiſſ mād ſin vens raad icke forſmaar/
Der ſom viiſt Raad er/ der al ting vel gaar.
Ve den Herre ſom heller haffuer en Pibere/
End en viiſſ Mand oc tro raadgiffuere.
Som mere met Fule oc Hunde i Jact prāge
End hoſſ ſig at holde lærde Mend mange.
Der Roboam faar ingen deel vilde/
3. Regum 12. Effterfølge de Gamle aarle oc ſilde.
Men lod de Vnge ſig forføre/
Met deris Raad ſom han monne høre.
Thi fulde fra hannem de Thi Slæcte/
Huilcke han aldri igen kunde fecte.

Det VIII. Capitel.

Huorledis at Kampen begyndis/ oc huad liſt Ræffuen brugede i ſamme Kamp.

ISegrim kom vreder i ſamme ſtund/
Oc gabede høyt alt met ſin Mund.
Han løb oc ſpranck vel ſtore ſpring
Mickel vaar lettere end han alting.

Han

Han spranck fra hannem det beste han kunde/
Dog før de samme Kamp begynde/
Pissede mickel sin Laadne stert all fuld/
Oc sølede hannem i det løse Muld.
Det Isegrim meente han haffde hannem viss/
Da slo Ræffuen til met samme Piss.
Alt met sin stert oc fant ret paa/
I Vlffuens øyen at han inted saa.
Han Bepissede hans øyen oc samme lund
Det vaar it sticke aff mickels fund.
Thi mickels Piss haffde slig dygd met sig/
At den samme fick aldri bod rettelig

Ræffuen pisse i sin Stert.

I fordum tid vaar det stor ære hoss somme / at mand sin fiend lod til Verge komme.
Men nu rosis oc prisis den mest i Art / Som sine Fiende kand sla met findtzert.

 Vdi

Vdi hues øyen det monne komme/
Det giorde hannem skade oc ingen fromme.
Mickel haffde tilforn giort Isegrims Børn smaa/
Met samme Piss blinde/skulle i forstaa.
Som i haffue hørt langt her førre/
Saa haffde han oc actet Isegrim at gøre.

It merckeligt Snid aff Ræffuen.

Han løb mod Været oc skrabede Muld/
At Isegrim fick hans øyen al fuld.
Isegrim strøg sine øyen vel saare/
Oc offuer hans Skæg rand store taare.
Mickel slo atter til met samme Stert/
Oc giorde som hannem Abinden haffde Lært.
Oc monne saa vlffuen slet forblinde/
At han saa gaat som ingen kende.
Han fick oc ont/oc haffde stor nød/
Oc vaar saa gaat som halffuer død.
Naar mickel atter saa sit rette rom/
Da spranck han Læt oc listelig om.
Oc blende hannem mere hart oc fast/
At Vlffuen robte alt som en gast.
Han haffde oc Skrammer store oc smaa/
Stor spaat han oc/aff Ræffuen mon faa.
Han sagde/Her Vlff i haffue opæt/

Ræffuen spaatter Vlffuen.

Mangt wskyldigt Faar haffue i det forgæt.
Oc andre fattige wskyldige Diur/
Haffue i oc Myrd i eders Bur.
Dette haffuer ieg eder paa mint førre/

Mig

Mig haabis i skulle det icke mere gøre.
Eders Siæl kan det meget til gode komme/
At i nu slig Plict oc Bod anname.
Det skal nu snart met eder faa ende/
J ere nu komne vdi Michels hende.
Men ville i aff mig naade begere/
Jeg vil eder benaade/thi i ere en Herre.
Disse Ord talede Mickel met stor hast/
Oc holt dog Vlffuen vid Struben fast.
Han bed hannem hart oc giorde hannem Verck/
Men Vlffuen vaar hannem dog faar sterck.
Han snode sig fra hannem met en fart/
Dog skrammede han Vlffuen i sine øyen hart.
Oc giorde hannem saar igennem hans Hud/
Saa at det ene øye gick slet vd.
Vlffuen blødde saar offuer taap oc taa/
Ja sagde Mickel/ saa skulde det gaa.
Vlffuen fortuifflede vdi sit mod/
Der han saa rinde sit eget blod.
Oc at det ene øye vaar vde/
Aff ret vrede begynte han at tude.
Han spranck effter Mickel oc fick hannem fat/
Oc kaste hannem paa Jorden vnder sig plat.
Mickels haan den ene fick han i sin Mund/
Thi bedrøffuede sig Ræffuen mange lund.
Han befryctet at gaa sin haand quit/
Isegrim holt hart met stor flit.

Han talet til Ræffuen met lucter Mund/

Her men ulffuen at haffue vundit spil.

O du tiu nu er kommen din stund.
Giff nu Vundet eller ieg gør aff dig it Mor/
Dit bedrageri haffuer værit saa meget stor.
Din støff skrabelse/ Piss oc smørgelse Fed/
Oc din store list som du haffuer ted.
Oc andet ont skalt du forstaa/
Det skal met dig en ende nu faa.
Huor tit oc offte haffuer du mig skendet/
Oc nu haffuer du mig mit øye forblindet.

Ræffuen begerer naade.

Mickel tenckte/ ieg lider stor nød/
Giffuer ieg mig icke da er ieg død.
Giffuer ieg mig oc/ da er ieg skent/
Men ieg haffuer det vel mod hannem fortient.
Saare venlige sin Tale begynte hand/
Oc sagde/ o Frende ieg vil være eders Mand.

Naar en fornufftig oc en viss Mand skal oc maa Bohoff sinuen/ da ber hānem at betencke sig fuld vel/ saa at han sine Ord oc facter met listig taalmodighed offuervunder/ oc at hād bruger søde ord met it ydmygt Ansict/ oc være bered til al genuordigheds Byrde.

Oc stedze gøre huad i ville haffue/
Oc gaa faar eder til den hellige Graffue.
Til alle Kircker i det hellige Land/
Oc føre met mig til eders haand.
Afflads Breff oc Karener saa vel/
Faar eder oc faar eders Foreldris Siæl.
Jeg vil eder holde vdi slig ære/
Som i Paffuen aff Rom monne være.
Jeg vil eder suerge en dyr eed/
Eders Tiener at være i ewighed.
Oc alle mine tilfødde Venner samme lund/

Skulle

Skulle være eders Tienere met haand oc mund.
Jeg siger eder det vid min eed god/
Kongen vilde ieg icke binde slig en Bod.
Ville i dette gøre ieg bliffuer eders Mand/
Oc gør eder en Herre offuer dette Land.
Oc alt huad ieg her effter kan fange
Hønss/ Gæss/ Harer/ Ender faa eller mange.
Gædder/ Brasen/ Sudere eller anden Fisk/
Vil ieg alt bære til eders Disk.
Før ieg det smage eller røre/
Faar eders Huss vil ieg det føre.
At i/ eders Hustru/ Børn oc Suene/
Maa tage første huad eder mon tiene.
Jeg vil oc deslige her effter altid/
Beuare eders Liff met megen flid.
At ingen til onde eder skal røre/
Eller han skal mig det samme gøre.
Jeg kaldis naager Løss oc i ere sterck/
Der met ville wi vel gøre vaart verck.
Holde wi til sammen som nu er sagt/
Jeg ved gode Raad oc i haffue Mact.
Wi monne huer anden saa nær til høre
At sig aff rætte icke skulde børre.
J Kamp at gaa eller at ficte om Liff/
Men i volte selff denne Kiff.
Jeg haffde fuld nødigt slaget denne Strid
Haffde i mig icke vdbudet samme tid.

Huilcket end stū-dum gør en ver-re end kølffue hug/ da maa hād alt lade som vn-ted vaare.

Huo met sin Fi-ende skal springe om kring/ Der prisis al list for en kaastelig ting.

Hemmeligt For-bund ere skadeli-ge/ kand mand være dem forun-den/ da skal mād dem icke begere. Søg Fred oc ro-lighed met dine Naboer/ da haff-uer du det ey hel-ler stort behoff.

Jeg maatte eder møde dog ieg icke gerne vilde/
Jeg har ey heller faret met eder ilde.
Jeg vilde min Mact icke aldelis bewise/
Men alt det meste ieg kunde mig Prise.
Eder som min Ven forskaane oc spare/
At i icke skulde ret ilde fare.
Haffde ieg til eder hafft naaget Had/
Da skulde i haffue fundit it andet Bad.
Her er icke end stor skade skeet/
Uden met eders øye det er forseet.
O det er mig saa saare emod/
Jeg ved dog der til Lægdom god.
Eder igen det samme at Hele/
Jeg vil mine raad gerne met eder dele.
Bliffuer øyet end borte oc i bliffue Heel/
Da haffue i end da en god fordeel.
Alt huor i ligge i Marcken nu/
Taare i icke lycke uden it Vindu.
Jeg vil eder end gøre en anden Bod/
At al min Slæct baade ond oc god.
Som mig naaget ville til villige være/
Skulle faar eder neye oc daglige ære.
Min Hustru/ mine Børn oc ieg deslige/
Wi ville eder stedze aff Veyen vige.
Jeg vil eder Guld oc Pendinge giffue
At i mig Fattige ey saa affliffue.
Jeg vil oc bekende faar alle Mand/

De gamle Vise. En som Tal obē bare søde oc vel smagende ord/ oc skiul dog det onde som i hannem er/ Den samme lignis ved den Vin som haffuer en smuck farffue oc god Lucr/ oc naar mand dricker hannem da er hand sur som ee Eicke ꝛc.

At ieg haffuer sagt paa eder wsand.
Jeg vil oc Suerge en stor oc mectig Ecd/
At ieg plat inted ont met eder ved.
Huad skal ieg eder mere biude siger mig/
Det vil ieg oc gerne gøre tror visselig.
Dræbe i mig oc/ nu vel lad gaa/
Da skulle i igen stor fare staa.
Faar mine Børn oc Slæctinger alle/
Huo ved huor sig en ting kan falde.
Thi er det bedre ville i eder besinde/
At i eders faarsse Sind nu offuer uinde.
Oc forhuerffue eder Priss oc megen Ross/
Aff alle Herrer som her staa hoss.
Oc gøre eder Venner det kan eder baade/
De kunde eder hielpe naar i ere vdi vaade.
Det gelder mig alt ens ville i icke saa/
Om i mig dræbe eller lade gaa.
Da sagde Vlffuen du falske Foss
Huor gerne vaare du nu løss.
Vaare al Verden aff Guld forstat mig/
Da vilde ieg nu icke slippe dig.
Om du det alt giffue kunde/
Jeg slipper dig dog ingelunde.
Du haffuer mig skuffet vel tit/
Jeg giffuer dig ingelunde quit.
J huor smigrende oc sødelige du Tal/
Du gaffue mig icke en ægge skal.

De gamle Vise sige:
Huo sin wuen begerer at offuer-vinde / oc lycken giffuer hannem den samme wuen i sine hender / oc hand acter det icke men slipper hannem: Den samme haffuer inted gaffn aff sin Visched vden en tilkommende skade oc forderff.

Thi naar hand gerne en anden tid hadde han-nem igen/ da feyl det hannem.

Om ieg dig ſluppe oc lode gaa/
Dine Slæctingers fare vil ieg vel ſtaa.
O huor ſkulde du Le oc beſpaatte mig/
Om ieg ſaa villige lode løbe dig.
Huor ſkulde du en ſkuffe met dine rencke/
Som ſig icke forſtode paa dine ſuencke.
Oc huor ſkulde du en ſette Briller paa/
Som ſig paa din Løgn icke kunde forſtaa.
Du ſiger at du haffuer mig ſpart/
See her du ſkalck aff onder Art.
Haffuer du icke ſlaget mit øye vd/
Oc ſet mange ſkrammer paa min Hud.
Du lodſt mig icke ſaa lang tid friſt/
At ieg min Aande kunde hente viſt.
Huor lenge ſkulde ieg mig betencke/
Oc dig dit Liff her nu ſkencke.
Du haffuer beſkemmit mig oc min Viff/
Det ſkal dig forreder nu kaaſte dit Liff.

De gamle Vi-ſe ſige.
Ingen kand be-dre komme aff ſin wuens hen-der end at hand gør ſig hannem vnderdanig/ Gør hand det oc ſlip-per hannem aff hans hender igē/ da ſkal hand dog ſtedze acte han-nem for ſin wuē.

Den ſtund at Vlffuen holt denne ſnack/
Ræffuen ſin anden haand liſtelig vnderſtack.
Mellem Vlffuens Been oc fattede ſaa/
Iſegrims Brødre ſkulle i forſtaa.
Han tryckte dem hart/ det giorde ham ve/
Der Mickel det fornam han begynte at Lee.
Vlffuen begynte ilde at Robe oc Hule/
I det ſamme dro mickel aff hans Mule
Sin anden haand ſom Vlffuen haffde fat/

Han haffde derfaare ei taget en dyrebar Skat.
Han begynte strax alt met den samme/
Isegrims Brødre vel hart at kramme.
Saa at Isegrim spyde klart Blod/
Ræffuen vaar hannem vred oc icke god.
Vlffuen fick ont oc prustede saare/
Han lod oc slippe baade bag oc faare.
Han haffde hannẽ saa hart om hans Brødre fat/
At Vlffuen ey viste om det vaar Dag eller Nat.
Han holt hannem offuermaadis fast/
Thi kom paa Vlffuen nød oc last.
Han haffde saa stor Pine der aff/
At han sig strax aldelis begaff.
Han Daanede hart alt som en Steen/
Oc blodet rand offuer hans Pande Ben.
Herfaare haffde Mickel icke taget Tusinde Daler/
Alt vid hans Brødre han hannem flux Haler.
Oc begynte hannem at slæbe her oc der/
At de det saae som der stode nær.
Han neb/ han slo/ han reff oc bed/
Isegrim robte/ han hylet oc sked.
Han holt sig saa gantske ynckelig/
At alle hans Frender forfærde sig.
De baade Kongẽ/ vaare det hãnẽ icke til wmage/
At han samme Kamp skulde lade optage.
Kongen sagde tycker eder det saa alle/
Jeg vil hannem gerne til bage kalde.

Baade hand oc hans skulle sted-
se vocte sig for hannem. Thi hu-
ilcken som giffuer sig til it Offer/
det er sømmeligt at hannem skeer
som hãd begerer.

Met listighed bryd sender din
wuens wtro / At hans ondskaff-
dig icke gør wro/ thi din skade/
sorg / nød oc tuang / Frygder
hans hierte man-
gen gang.

I dette

J dette Cap: merck Fem Lærdomme.

Igennem ſlig kamp ſattis ſtore Feltſlag til bage i gammel tid.

Førſt Beſcriffuis her ydermere i dette Cap: huorledis at Vlffuen oc Ræffuen Kempe ſammen. Oc ſkal her merckis at hoſſ vaare gamle Forfædre haffuer ſlig Kamp værit gantſke brugelig. Thi der met haffuer tit oc offte wenighed/ Krig/ Fare oc anden wløſt ſom haffuer værit blant Herrer oc Førſter faaet ſit endſkaff vden almuens blodſtyrtning / ſkade oc forderffuelſe Thi naar naagle Herrer haffde naagē tuiſt Kiff oc Trætte om Land oc Rige emellem dem. Daa maatte de ene baade gaa i Kamp ſammen / oc huer ſin Ræt ſaa forficte oc beſkerme / ſom man Læſſ i gamle Hyſtorier om Enea oc Turno. Men nu (deſſ ver) naar naagle Herrer oc Førſter faa naaget ſammen / da ſkulle de Fattige Vnderſaate met deris Godz oc Blod betale Laget.

Eneas oc Turnus.

Købmend oc Kremmere ſkulle icke tilſtedis til nagē Befalning/ thi de ere der til wduelige.

Hoſſ de gamle Tydſke oc anden ſtedz ſom der Læſis i de Romſke Hiſtorier/ Keyſer louen vil oc det ſamme at alle Købmend oc Kremmere icke ſkulle ſtedis eller lidis i naagen Befalning/ ey heller til Kamp/ Torneyer eller Ridder ſpil tilladis/ Men til ſlig handel gantſke foractis. Men nu ere ſaadenne de ſtørſte i Spillet. Thi er det befryctendis at ſlig ærlig Brug/ Tro oc Loffue ſom før haffuer værit i Tydſke Land oc anden ſtedz er gantſke forglemt oc plat afflagt. Thi Herrer oc Førſter/ Riddere oc andre gode Mend ere icke nu aleinſte Købmend eller Kremmere/ men Bryggere oc Kru Mend / oc fratage ſaa den Fattige/ Næringen oc Biærringen aff Munden/ Men huad enighed/gunſt/ gaat blod oc lydighed der aff er kommit oc kommer/haffuer man vel ſeet oc end daglige ſeer. Det er viſt oc ſant at de ſtore Købmend (ſom aff Cicerone kaldis Publicani det er Stol Røffnere) haffue al Købmandz Handel i deris hender/ Reſe oc Falde der met ſom dem ſelff ſynes/ Pille oc Ploacke de Fattige effter deris egen villige. Oc maa dog ſamme Handel icke anderledis kaldis end idel ære oc redelighed. Oc end at den ewige Gud forhenger ſlig Plaffue oc

Publicani Stol Røffuere.

straff

straff vdoffuer voss/ Icke diss mindre gøre dog Herrer oc Førster wræt / som sligt skulde affuende / oc icke gøre / men gøre fast snare det samme som de andre skulle forbiude / Faar huilcket Gud dem oc haardelige vil straffe til sin tid.

Til det Andet skal her merckis at Ræffuen i samme Kamp met listighed forsnilder Vlffuen. Oc end dog at i denne farlige tid det ene Menniske forsnilder det andet / bedrager oc offuerfalder / da er dog sligt icke Menniskeligt / men wærligt oc mod al naturlig Lou / som saa siger / Alt huad du icke vilt haffue vdaff en anden / det samme skalt du icke heller gøre hannem. I gennem denne Lou huilcken Hedningene haffue holdet bliffue wi oc tilbundne / At wi ingen skulle tilføye naagen skade eller forderffuelse. Derfaare holdis det oc blant affsagde Fiender saa wærligt / naar den ene forrasker eller forsnilder den anden / oc met slig listige anslag wforuarit offuerfalder / lige som tho der løbe Vedyeløb / da skal huer aff dem løbe met subtilighed oc icke met suig. Thi vilde den ene lade den anden falde offuer sin Fod i det han skulde løbe eller tage hannem vid hanss Arm eller Haand at oppeholde oc stygge / det vaare suig oc icke ærligt.

At forsnilde hin anden er imod Naturen.

Naturlig Lou.

Item en viiss Mand (end dog at han mange Menniske bedre oc nytteligere vaare i liffue) skal han dog it andet almindigt Menniske vdi Skibbrød oc fare icke fratage en Fiel eller andet met huilcket han kunde frelse sit Liff. Thi en Christen Mand som er retferdig oc Viiss / bør icke at frelse sit Liff met en andens Død. Thi vdi Vedyeløb er wærligt at holde oc forhindre naagen / saa er det oc vdi skibbrød at tage en fiel fra hin anden / Oc alt det som icke er ærligt / det samme er ey heller nytteligt eller gaat. Der faare skulle wi i denne Verdzens Handel vden alt suig / hinderlist oc al finantzeri handle oc haffue voss med vaar Neste. Oc paa det siste giffuer Cicero en merckelig oc kaastelig Lære / huilcken wi stedze skulle grandgiffuelige paaacte oc mercke / Oc siger / Faar alting skal dette være mit endelige oc alffuerlige Raad / At icke skal siges om

Ingen skal frelse sit Liff met en andens død.

Ciceronis merckelige lærdom. lib: 3. Offic.

voss/

voss/ det som er wærligt/ lætferdigt/ wrætuist / Eller at wi ere Gerige / om end saa vaare at wi det faar alle Guder oc Menniske kunde betecke oc skiule ℞c.

Til det Tredie Beskriffuis her oc huorledis at Ræffuen sig forydmyger/ der Vlffuen haffde kast hannem vnder sig/ oc huilcket løffte / Bud oc tilsigen han giorde / Aff huilcket skal læris at en skal vel offuerueye sin Mact/ oc vel forkundskabe om hans wuen er mectigere end han. Thi huilcken som vil Sla oc Ficte met den som mectigere er end han / den haffuer tabt. Oc icke skal heller naagen foracte sin wuen om han end er ringe oc suag/ thi huo som foracter sin wuens Anslag/ hannem vederfaris skade/ See til er it gaat Raad.

At forkundskabe sin wuens mact er nytteligt.

De gamle Vise sige / Man skal icke komme sin wuen faar nær/ vden fordeel/ vden man ved at offueruinde hannem. Derfaare sømer det sig at handle met hannem met vel betenckt vpset oc gode Ord / ind til man sin begering kand fuldkomme. Lige som en Man der haffuer en ond Quinde / kan met gode smigrende oc sødtalende Ord snare komme hende til at fuldkomme hans begering/ end met onde ord/ slag eller trusel.

Wuenner skal mand fly.

Item en kan/ sig mod sine wuenner met sactmodige ord/ ydmyg Tunge oc ladderlig Mund saa thee oc bewise / oc hans wuenner mildis oc icke bethe deris vrede som de vel tilforn haffde i sinde. Thi huilcken der en vnder sine wuenners hender/ huilcke han frycter/ dem skal han met gode Ord/ met viished oc met en ydmyg Bøn vnderstaa at beuege oc at milde / oc vocte sig vel at han inted suigeligt Tal mod dem/ eller sig hoffmodelige betheer. ℞c.

Huorledis at en skal skicke sig iblant sine wuenner.

Til det Fierde tilbiuder sig Ræffuen at han vil suerge Vlffuen huldskaff oc mandskaff/ at vere hannem tro oc huld/ oc vilde saa endrectelig forbinde sig met hannem/ saa at de vilde vere alle deris wuenner offuermectige. Aff huilcket skal Læris/ at vdaff endrectighed voxer meget gaat/ men der som wenighed er/ der kan ingen ting lenge oc vel bestaa. Gud straffer Verden met mange oc atskillige plaffuer / men ingen plage

Salustius. Met endract forbedris alle smaa ting/ Oc tuedract kaster det store om kring.

er stør-

er større iblant dem alle end wenighed oc tuedract. Thi der vdaff følger Krig oc oprør som er Landz oc Rigers forderffuelse oc vndergang.

Ridderen aff Thaarn bruger en Lignelse / om enigheden / oc hendis bestand der met at beuise / oc siger / En Fader haffde tre Sønner / dem befoel han at gøre en Ild / oc der Ilden brende / bad han dem bære brandene vd / oc der de skilde Brandene at oc baare dem vd / da forgick Ilden. Thi sagde Faderẽ / Kære Børn / lige som denne Ild brende den stūd at Brandene stode sammẽ / Oc nu Brandene ere atskilden oc vdbaarne / slickis oc forgaaess / Saa skal oc det Godz huilket ieg eder effter lader icke formindskis / om i bliffue sammen i endrectighed / men der som i skiffte met Kiff oc Træte / da skal eder alle fattis &c. En Lignelse om endrectighed.

Kongen aff Scithien som hed Scilarus haffde Firesindz tiue Sønner / oc der han laa i sin Sotteseng / da lod han kalde dem alle fram faar sig / oc lod saa bære ind it knippe Vigre vel sammen bundet / Han paaminte dem offuer alt at de skulde leffue kærlige oc endrectelige / met saadane ord. It andet exempel om endrectighed.

Eders Rige er lige i denne tid /
Som det knippe Vigre met flid.
Er sammen bundet hart oc fast /
Thi kan det icke sønderbrydis met hast.
Men skillyes disse Riss huert vid sig /
Da kunde de sønderbrydis lettelig. Se: Bran.
Det haffuer ingen styrcke thi det er ene /
Saa er dette Rige ieg lader eder alene.
Holde i til sammen det kan eder baade /
At i lenge Regere i gode maade.
Men kommer wenighed først i eders Land /
Da er eders Rige forstørret paa stand.
Discordia er nu alle vegne diss ver /
Bryder Slaat oc veldige Stæder plat ner.
Alexanders Rige faar wenighed it fald fick /
Oc det Romiske Regemente faar sligt gantske forgick.

Esopus

Endract lœris her met it Fabel.

Esopus setter it Fabel om endrectighed saaledis/ En Muss oc en Frøe sloes oc haffde stor trætte huilcken aff dem/ der skulde haffue Herredom offuer en Mose / oc i det at de saa alffuerlige fectede oc Stridde sammen/oc haffde slet ingen act til andre deris Fiender oc wuenner/ kom der en Glente flygendis/slo nid oc Od dem baade/ aff huilcket skal Lœris / at det gerne saa tilgaar / thi vocte dig.

Erasmus Alberus.

Effter denne maade det gerne mon gaa/
De Borgere som stedze i wenighed staa/
Naar den ene den anden slig ære forand
Oc icke vil vnde at bliffue en Raadmand.
Den ene vil faar den anden gaa/
Thi maa de tit stor fare staa.
Oc maa desligest stor skade vente/
Thi kom i hu om denne Glente.
Oc stille dit Sind i huor det gaar/
Lad ære gerighed haffue it ont Aar.

Tilbøden Handel oc venskaff skal mand icke foracte.

Til det Femte skal endelige merckis i dette Cap: At naar naagen bliffuer tilbudet(aff sin wuen) en taallig oc lidelig Handel/ den samme skal han anname / paa det at hans wuen icke bliffuer fororsaget at søge anden middel sig at bestyrcke/ oc maa vel skee/gør hannem siden fast større skade end han tilforn haffde tenckt / oc naar det siden angrer hannem at han det icke giorde/da er det faar silde / Lige som Isegrim Ræffuens ydmyge tilbud icke vilde anname / men til sin egen skam oc skade foractede/oc kom der vdoffuer i alsomstørst fare.

Fiendskaff skal mand vnderstundem offuer giffue

De gamle Vise sige/at/end dog at Menniskelig Raad/ Nature oc egen forsynlighed indgiffuer at huer sin wuen skal frycte oc sky. Dog skal stundem en viiss Mand sligt fiendskaff i naagre maade vnduige/ oc beuise sin wuen naagen venlighed faar den baade skyld hannem der aff kan vederfare. Thi en Fornufftig Mand skal søge sit nytte saa vel hoss oc aff sin wuen som aff sin Ven. Thi hannem kan stundem meget gaat

hende

hende aff det Venskaff som hannem oc hans vedderpart bliffuer giort emellem.

Item en fornufftig Mand skal tilhende sin wuen/oc besynderlig naar de haffue huer anden behoff oc sette loffue oc lid til hannem faar hans egen nød oc fordeels skyld / oc siden vnduige hannem igen oc holde hannem som tilforn. Thi al Modgang kommer mest aff Tro oc Loffue som den ene setter til den anden. Thi en fornufftig Mand betroess aff alle/men han betror icke alle/vden eneste dem aff huilcke han venter tro oc Loffue/ fordeel oc Baade ꝛc.

Naar mand skal tilhenge sin wuen eller ey.

Det IX. Capitel.

Huorledis at Ræffuen met listighed vant samme Kamp i det at hand haffde fattet Vlffuen vid sine Brødre / vid huilcke han gantske lidet kunde taale.

DEn Kongen / dette endelige vilde haffue
At samme Kamp skulde opstaa. (saa/
Mellem Vlffuen oc samme Foss/
Strax gick Leoparden met den brogede Loss.
Til dem i Kredzen oc sagde frem/
Som Kongen haffde befalet dem.
De foruarede Kredzen det vaar deris verck/
De ginge saa ind i samme Parck.
De sagde/Mickel i skulle forstaa/
Vaar naadigste Herre han biuder eder saa.
Han vil denne Trætte mellem eder optage/
Oc vil eder venlige oc vel fordrage.
Han beder at i hannem Isegrim ville giffue/

Oc icke aldelis nu affliffue.
Bleffue naagen aff eder i denne Strid/
Det vaare stor skade til ewig tid.
I føre dog Prisen hiem met eder/
Det sige alle som her staa neder.
Alle de Herrer denne Kamp haffue set/
De sige/ i haffue eder mandelige beteet.
Mickel sagde ieg ved dem tack/
Som paa mig haffue ærlig snack.
Jeg vil nu Kongen gerne høre/
Oc det han vil/ ieg gerne mon gøre.
Jeg begerer icke bedre end vundet Spil/

Gode Venner ieg stedze gerne vil haffue/ Dog icke hoss dem være alle dage.

Dog beder ieg Kongen at han mig vnde vil/
At ieg sligt mine Venner maa lade forstaa/
Strax robte hans Slæctinger store oc smaa.
Jw Mickel nu det er Kongen saa met/
Gører det samme wi Raade eder det.
Mickels Slæctinger monne sig da pare/

Ingen ved huo hans Venner ere/ Før han i nogen nød mon være. Da skal mand de rette Venner kende/ De falske Venner sig snart omuende. Vel er den som mange Venner har/ men Ve den som al sin trøst til dem slar.

Oc ginge til hannem i en deylig skare.
Greffuingen/ Aben oc Katten den store/
Aadder oc Beffuer det samme oc giore.
Hermelin/ Marter oc Egernit met/
Ginge alle som Mickels Venner aff sted.
Mange som hannem aldri gaade seet
Haffue sig nu som hans Venner teet.
De som førre mest paa hannem monne kære/
Kalde sig nu hans Frender/ oc gøre hannem ære.

De komme til ham met deris Børn smaa
Baade Unge oc Gamle skulle i forstaa.
Disse samme beviste hannem den meste gunst/
Dette er end nu en almindig kunst.
Den som det vel gaar i Verden her/
Mange hannem elske oc haffue kær.
Saa gick det oc her/ der Mickel mon vinde/
Da holde met hannem baade Halte oc Blinde.
Somme Pæbe oc somme Sunge
Somme Dantzede oc somme sprunge.
De ginge til ham baade tre oc tho
Oc sagde/ Frende værer nu fro.
J haffue mandelige holdet eder denne stund/
Oc ærit eder oc eders Slæct mange lund.
Wi vaare bedrøffuedere meer end i kunde tro/
Der han eder først saa vnder sig slo.
Det vendis dog om det vaar it gaat stycke/
Mickel sagde ia/ det vaar min lycke.
Han tackede sine Venner oc gick saa fram/
Gantske hoffmodelige met Brask oc Bram.
Faar Kongen ind alt som han stod/
Gantske ydmygelige fald han hannem til Fod.
Kongen racte hannem sin haand igen
Oc sagde Mickel staar op min Ven.
J haffue holdet oc beuarit Ræt/
Eders Kamp oc dag som i haffue iæt.
Oc haffue eder holdet i alting ærlig/

Naar du haffuer lycke vdi at din Sag/ Da vocte tig for wlycke alt paa din Dag

Det sige oc disse Herrer som staa hoss mig.
Thi giffuer ieg eder quit faar alting/
Oc tager paa mig al beskylding.
Mellem eder baade vil wi der paa Dømme/
Alt met mit Raad som sig det vil sømme.
Jeg vil det oc forsegle som det sig bør/
Alt før i gaa fra mig aff Dør.
Oc skal denne sag saa lenge i dage staa/
Til Isegrim igen kan vdgaa.

Dette Capitels Forklaring.

Først oc fremmerst ansees oc actis i dette Capitel denne verdzens løb/handel oc værelse/ Saa at naar det gaar en lycksalige oc vel oc er rig/da haffuer han mange frender/oc er manges suoger oc fadder. Men strax/oc saa snart at lycken oc pendingene forlade hannem / saa bliffuer han oc forlat aff huer mand. Thi ere slige icke personens/ men rigdommens godz oc pendingens venner. Oc saadane ere icke sande venner som faar nytte oc baade som de derfaare vente/ ere bleffne venner. Thi naar orsagen faar huilcket egen nyttighed søges/ vndfalder/ da vndfalder oc venskaffuet ⁊c.

Den rige oc lycksalige haffuer mange venner.

De gamle vise sige/ at hoss menniskerne i denne verden findis tuende haande venskaff/ Det ene er personens gaffue/ den anden/ haandens gaffue. De same som giffue personen/ de ere de rette tro venner/ som sig indbyrdis met hierterne i sand kierlighed oc trofasthed haffue tilsammen føyet. Men de som eniste met haanden sig til sammen føye / ere de som giffue sig i stalbrøderskaff faar deris egen nytte oc baade. Oc de lignis vid en fulefengere som strøer sit korn icke faar fulenis beste/ men faar sin egen fordeel oc profit at han kand fange dem/ derfaare er personens gaffue bedre / end haandens gaffne oc forplictelse.

Merck at der findis tuende haande venskab hoss menniskẽ.

Fulefengernis list.

Men effter denne verdzens handel oc løb/ da holde huercken slæct/ eller brødre eller skalbrødre ret trot venskaff/ Men vdi nøden vige oc vndfaldede / oc ere alle skickede til egennittighed/ vinding oc baade. Oc huilcken icke haffuer rigdom/ han haffuer ey heller brødre/ oc den som ingen brødre haffuer/ den haffuer ey heller venner/ oc huilcken ingen venner haffuer/ hannem effterfølger ey heller naagen hukommelse i denne verden. Thi it menniske som vansker rigdom/ oc begerer hielp/ den samme hadis snarlige aff sine skalbrødre. Desligest foractis oc forladis aff sine blodfaaruante / han glemmis oc snarlige hoss sine venner &c.

Venner vndfalde oc vige almindelige vdi stor fare oc nød.

Merck dette.

Al den stund en kan gøre fordeel/ holdis han god oc verd/ men naar han icke mere kan gøre gaffn / fordeel oc baade / da bliffuer han foractet oc forhadet. Her vdaff setter Esopus it lystigt fabel aff en gammel miøhund oc sin Herre / Den tid at samme hund faar hans skrøbelighed oc alder skyld ingen diur kunde mere opløbe eller tage / thi skraffede hans Herre hannem met haarde ord oc store hug. Derfaare suarede hunden hannem/ oc sagde.

Den stund en kand gøre gaffn da elskis hand.

Herren slaar oc sendis paa sin Hund.

Hunden tal til sin Herre.

Vaare du en ret tacknemmelig mand/
Da betenckte du vel alt paa min sand/
Huad ieg dig i min vngdom monne gøre/.
Naar ieg dig skøne diur monne føre.
Som ieg opløb oc bed ihiel
Da maatte du mig lide fuld vel.
Du haffde mig kær den tid det vedst du/
Thi burde dig min vngdom at komme i hu.
Oc lade mig nyde at ieg vaar god/
Men mig synis her gøris alt tuert imod.
Jeg seer/ diss ver/ huorledis sig dette vil ende/
At man den samme icke lenger vil kende.
Huilcken man icke mere vel bruge maa/
Naar alder oc siugdom kommer hannem paa.
Er ieg dig nu saa ond en gest/

Naar en bliffuer gammel oc siug da foractis hād.

 Da

Da heng mig op det er nu best.
Da haffuer du mig betalit faar min wmage/
Oc kaldis dog en ærlig mand alle dine dage.

Dette Fabels vdlegning.

Huad synis dig om denne Hund/
Tal han icke om den rette grund.
Giffuer han sin Herre icke ret besked/
Der som han straffer hans wtacknemmelighed.
Gaar det icke end nu i verden saa til/
At ingen den anden loffue holde vil.
Det vaare vel skam at tale her om/
Verden er wfrom.
Vaare icke verden saa gantske wfrom.
Oc er saa gantske obenbare/
At ingen kan det anderledis forklare.
Saa lenge est du en vel hafft mand/
Ja al den stund du flux giffue kand.
Oc naar dit godz da en ende faar/
Dine velgerninger regnis ey vid it haar.
Men naar din sag er lyckelig/
Da saffnis mange venner om dig.
Gantske faa venner i nød.
Oc naar det endelig dig ilde vil gaa/
Da findis saare faa som bi dig staa.

Det X. Capitel.

Huorledis at Reffuen oprigner faar Kongen it fabel om naagle hunde/ met huilcket fabel han meen (oc straffer) de gerige.

REffuen sagde Herre/ ieg vil altid visselig/
Effter eders raad gøre oc holde mig.
Her kærde paa mig mange først ieg kom/
Som aldri skam eller skade aff mig nam.

Isegrim

Isegrim vaar mig stedze imod/
Thi robte Crucifige/ baade ond oc god.
De saae at ieg vaar enfoldig oc slet/
Thi vilde de mig alle gøre wræt.
De vilde alle Isegrim til villie være/
Derfaare de alle paa mig mon kære.
De saae at Isegrims ord oc snack/
Bedre end mine vaare tagne til tack.
Ingen betenckte den rette ende/
Sandhed mon de ey heller bekende.
De ere lige som naagle hunde en gang/ Exempell om en hund der tog it stycke kød fraa en kock.
Der stode faar it stegers oc giorde stor prang.
De monne sig fast til hobe sancke/
Oc bigde om der naagen mad vilde vancke.
I det samme saae de aff stegerset gaa/
En hund som haffde taget Kocken fra.
Naaget søit kød fuld gaat it stycke/
Han fick derforre fuld tønd en lycke.
Thi Kocken skaalde hannem met hit vand/
At haar oc hud aff hans rompe rand.
Dog beholt han det stycke han fick/
Oc som han blant de andre hunde gick.
De sagde alle/ huad nød haffuer denne/
Seer Kocken er hans ven oc frende.
Kære seer huilcket stycke han hannem gaff/
Han suarede igen/ i vidde der inted aff.
I prise mig faare til mange lund/

Thi ieg haffuer dette kød vdi min mund.
Seer mig oc bag ret paa min stert/
Priser mig da om ieg er det vert.
Der de hannem saae saa ilde forbrent/
Oc offuer ryg oc stert saa saare skent.
Hans haar fald vd/ han lammede met/
Han kunde fuld ilde gaa aff sted.
Der de denne sag ret monne forstaa/
Da vilde ingen aff dem til stegersit gaa.
De løbe alle bort oc lode hannem staa ene/
Herre her met ieg de gerige mon mene.
Naar de faa befalning i naaget land/
Da fryctis de saare aff alle mand.
Man rædis faar dem alle stund/
De haffue ont kød i deris mund.
Man skal oc tale det de gerne ville høre/
Om de skulle ingen skade paa føre.
Man skal dem prise oc deris dad/
Saa styrckis deris onde oc listige raad.
Ja de dette gøre oc holde mest her paa/
De tencke fuld lidet huor enden skal gaa.
Dog faa saadane tit stor straff/
Thi deris regemente gaar snarlig aff.
Siden bliffue de hadede oc giorde spag/
Saa felde de deris haar baade faare oc bag.
Det er deris venner store oc smaa/
De lade dem da alene staa.

En blanck skiern selger stundem en skiden hud.

Om de girige naar de faa befal ling.

Jeg raader at du betencker dig/ hu ad ende din sag kan haffne met sig.

Lige ſom diſſe hunde oc ſaa giore/
De løbe fra ham baade ſmaa oc ſtore.
Den tid de ſaae hannem ſaa ilde ſkend/
Oc offuer ſine lender ſaa gantſke forbrend.
Herre forſtaar min tale vel/
Sligt ſkal icke ſigis paa mig met ſkel.
Jeg vil oc ſtedze det beſte vel ramme/ Reffuen roſer ſig hoſſ Kongen.
Mine venner ſkulle ſig icke faar mig ſkamme.
Jeg tacker eder gerne oc vil altid/
Eders naade tiene met høyſte flid.

J dette Capitel læris trende ſtycke.

Det førſte opregner Reffuen i dette Capitel dette fabel om Hunden/ Hofftienernis ſtat oc værelſe. Den ene acter den anden gantſke ſtor oc lyckſalig naar han hannem anſeer i kaaſtelig klæning / met mange forleninger / braſker oc brammer/ ſlig en priſer han / Seer hannem faare oc icke bag / det er han betencker icke enden/huad faar angeſt/iammer oc nød paa ferde er oc efterfølger/ det kan ingen paa acte før han faar ſmaget ſamme ſoppe. Oc da befinder han at til hoffue/ den ene faar den anden ſig fram trenger/ ſmigrer / hyckler oc beder/ oc huad befalning han ſeer en anden haffue / der ſtunder han oc effter / piner oc plager ſig ſelff vden al ophørelſe / Oc paa det ſiſte bekommer han dog endelige inted andet / vden ſorg / omhygge oc fare.

Hofftienernis ſtat.

Til hoffue trenges de om befalninger.

J ſlig maade haffuer det ſig met Hofftienſte / ſom almindelige ſiges/ Huilcken der er faar nær Herren/den ſamme vil quellis aff hede / oc huilken ſom er langt fra Herren / den frys forderffuid / Oc ydermere haffuer det ſig ſaa / lige ſom de høns der ſidde i it hønſehuſſ / oc de hønſſ ſom løbe løſe oc fri vden om. Thi de ſamme ſom icke ere til hoffue mene at der

Hoff leffnit lignis vid høns ſom ſidde i it hønſe huſſ.

 ſkifftis

ſkifftis idel guld/thi vaare de oc gerne til hoffue/ oc de ſom ere til hoffue vaare gerne der fra/ thi de ere fangne/deris frihed er dem betagen/ Oc de ſkulle tale / gøre oc lade huad deris Herre vil/ oc icke huad de ville.

Herre venſkaff oc tienſte er icke arff.

Naar de gerige faa befalning til hoffue/ da maa alle fromme talle oc lide ſig/ ſaa framt de icke ville ſamtycke /hielpe/ framſette oc beuillige den gerigis anſlag oc gode tycke/ thi ſlig en gerig befalnings mand gør huad hannem lyſter/ oc drager der met mange menniſkers wgunſt vdoffuer ſig. Oc paa det at han kan ſin Herre ſaare trolige tiene gør han tit oc offte vnderſaatene ſtor offuer laſt / oc meen der met at bekomme hans Herris beſynderlige gunſt. Men paa det ſiſte vender ſig ſkantzen om/ſaa at han kommer ſelff i wgunſt oc vrede/oc maa ſaa taale oc lide at andre gaa ind oc han vd / thi hans tienſte er inted arff/ oc haffuer ſaa hans Herris vrede oc menige folcks had oc wtack. Chriſtus priſer den onde Fogets ſnildhed i Euangelio/at han beholt Folckenis gunſt der hans Herre bleff hannem vred/men diſſe haffue icke ſligt forſtand / thi hadis de baade aff Herren oc menigheden/ſom tilbørligt. Oc i ſlig maade felde de deris haar paa baade ſider. &c.

Til hoffue kand ſig en ting ſnart forvende.

Derfaare ſige de gamle Viſe at det er bedre at bo enlige faar ſig ſelff i en ringe oc liden bolig fredſommelige / end i Kongens gaard hoſſ mange i had oc vrede. Oc end dog at i ſlig ringe bolige icke ſtedze findis offuerflødelige huad behoff gøris/da er det nock at man haffuer it roligt oc fredſommeligt leffnit. Thi huilcken vden ſorg/ fryct oc fare maa Leffue den nøyes vel met Vand oc Brød. Men huilcken ſom haffuer i Kongens Gaard Befalning/ Vold oc Mact/ hannem møder megen ſtørre oc mere genuordighed/end andre Menniſke. Thi er det faſt bedre at leffue denne ringe tid her paa Jorden vden modgang/ſorg oc fare/end at være en lang tid vdi ſtor Trældom oc Fryct.

At lade ſig nøye er bedre end være i Herre oc Førſte gaare.

Til det Tredie ſkal her grandgiffuelige merckis at de Gerige ſammen ſancke ſtort Godz met ræt oc wræt/ Oc effter

deris Død beside deris Arffuinge samme Godz/ oc haffue gode dage der aff. Sligt seer oc mangen vforstandig an faare til/ priser oc loffuer den gerige forsamlere / at han kunde sammen sancke sligt stort godz. Men han seer inted bag til hannem/ at han faar hans vrætuished her effter skal besidde oc arffue Helffuede met Dieffuelen til euig tid. &c.

De Gerige samle Rigdom til deris egen fordømmelse.

Helffuede bliffuer de vretuises himmerige.

Alle Menniske lade sig tycke at de haffue aldelis nock naar de haffue meget Godz oc Pendinge. Thi ere oc alle Menniske vindskibelige oc flitige at sammen sancke Godz oc Rigdom/ paa det at de kunde haffue nock/ men dette anslag feyler/ Thi aldri faar en saa mange Pendinge at hannem aldelis nøyes / Thi i mere at Pendingene formeris oc forøgis i mere voxer oc Kærligheden oc begerligheden til dem/ Oc huilcke som Pendinge saa elske/ de bliffue aldri mætte aff dem/ lige som den Vattersotige/ i mere han dricker/ io mere hannem tørster/ Saa er oc en Pendinge Gæck/ i mere han sāmen sancker/ i mindre bekōme han Som Hedningene sige / Den Gerige fattis saa vel de Pendinge han i hende haffuer/ som de han inted haffuer.

En Pendinge Gæck faar aldri nock.

Jdet at Pendingen er Verdzens Dronning / huilken huer mand gerne tien/ Da Kommer hun oc aldri ene/ men fører hendis Jomfruer met sig/ som er sorg/ bedrøffuelse/ omhue/ megen Vect/ Finantzeri/ Had oc Auind/ Oc naar mand vil ansee oc betencke samme Rigdomss nytte/ da skal i sandhed findis at Tienste Folck haffue der mere nytte vdaff end Husbonden selff. Thi der som meget Godz er/ der findis oc mange som det fortære. Men den største fordeel faa Arffuingene/ oc den som det besider oc eyer det aller minste. Thi han nytter det icke stort mere / end at han kan see der paa / oc haffue sin lyst der vdi/ Han taar det icke bruge thi han haffuer det alt forkært. Oc det gaar hannem lige som en Hund der laa paa naaget Hø/ selff Od han der inted aff/ icke vilde han heller tilstede at Hesten maatte det æde.

Pendingen som er denne Verdsens drotning kommer icke ene.

Affgunst.

Huor gaar det til at ingen kan sig rettelige lade nøye met Rigdom/ Godz eller Pendinge. Det gaar saa til at det

samme

samme som en elsker/ det samme tien han/ oc er det Lydactig/ thi kærligheden fører slig Tienste oc Hørsomhed met sig/ Huilken som nu elsker Pendinge / han bliffuer oc Pendingens tienere oc vnderdan. Den som nu er vorden Pendingens Træl eller Tienere/ Den samme haffuer en grum Tiranne til Husbonde/ huilcken icke lader sine vndersaate ro eller huile/ Men vecker dem om midnatz tide/ vnder dem ingen rolig Søffn/ kommer dem til at handle suigelige/ først met den ene/ saa met den anden/ Nu i Dag at begynde en ny handel oc anslag/ i Morgen atter en anden / alt paa det at de kunde sancke Pendinge sammen oc bliffue Rige/ Huo kan nu hoff slig en wrolig tienste/ haffue hiertens rolighed oc en fredsommelig Conscientie.

Pendingens tieniste eller tienere

Rigdom en grum Tiranne.

Den som icke setter sin trost paa Godz / Pendinge eller Rigdom/ ey heller forlader sig der paa eller storlige acter / den samme kan nyde det oc gaffnlige bruge. Thi huilcken som elsker dette timelige Godz / han taber det / det gaffnis hannem inted/ oc han bliffuer aldri Mæt/ men den som det hader/ haffuer stedze nock/ oc han kan det rettelige til sin nøttørt (oc icke til offuerflødighed) bruge. D: Sebastianus Brant siger.

Huorledis at timeligt Godz skal rettelige brugis.

Doctor Sebastianus Brant.

Timeligt Godz skal man holde saa/
Som en lydig Tienere skalt du forstaa.
Oc icke sette dit Hierte alting der paa/
Da kant du met Gud i Venskaff staa.
Hielp oc de Fattige det raader ieg dig/
Saa købe de Rige ret Himmerig.
Huo disse Ord icke vil ret forstaa/
Han skal met de Daarlige i Skibbet gaa.

Gør dig Venner aff den wretuise Mammon,

Det XI. Capitel.

Huorledis at Kongen suarede Ræffuen paa samme Fabel/ oc huorledis hand forhøyede Ræffuen igen offuer alle sine gode Mend.

KOngẽ sagde huad hielper dẽne Tale nu/
Jeg kommer alting fuld vel i hu.
Jeg haffuer hørt eders vilge oc Sind/
Oc vil eder igen nu sette ind.
Alt i mit Raad som i saade førre/
Thi bør eder oc det samme at gøre.
J met hemmelige Raad skulle i oc vere
Det gør ieg eder alt nu til ære.
Jeg setter eder i eders første befalning/
Vocter eder faar ont/ værer from i alting.
Hielper alle Sager at forlige til grunde/
Gaarden kan eder icke vndbære naagle lunde.
Naar i eders Vished red ville bruge/
Da kan ingen faar eder opduge.
Met viist Raad oc gantske listige fund/
Jeg vil ingen Kæremaal nu naagle lund.
Om eder høre aarle eller silde/
Om naagen paa eder klage vilde/
Til Rigens Kantzeler ieg eder tager/
J skulle Tale faar mig i alle Sager.
Mit Segel skulle i oc saa bære/
Huad i bestille Scriffue eller lære.
Det skal være Scriffuit oc holdet vel/
Som ieg det haffde skicket oc Screffuit sel.
Saa er nu Mickel i Herre gaare
Meget stor oc forhøyet saare.
Alt huad han saa besticker met en hast/

Hvor vished met falskhed sig be-theer / der voxer alt ont i meer oc meer.

Ræffuen bleff Riigens Cantzeler.

Det

Det bliffuer alt holdet stadigt oc fast.

J dette Capitel merck Tuende Sticke.

Til det første bliffuer i dette Capitel Lært at Ræffuen met alsin Slæct/ det ere alle hinderlistige/ falske/ vtro oc løsactige Fossuentzer oc Spitzhatte findis alle vegne/ oc besynderlige til Hoffue vdi Regementene. Oc slig onde oc listige Finantzere bliffue almindelige forhøyede oc affholdne/ lige som Reffuen her oc vdaff kongen bliffuer forhøvet oc æret/ saa bliffue de oc actede før vise/ forfarne/ skarpsindige/ at snarlige kunde paa finde listige/ Spitzfindige oc subtilige Raadslag/ lige som Ræffuen. Ja end stundem deris egne Stalbrødre met slig deris listighed forsnilde oc forraske.

Mange listige findis til Hoffue.

Slig farlig oc vnderlig ting er det om Hoffsinderne/ at de oc huer anden vnder tilsagd tro oc loffue huer anden forsnilde. En hilser den anden venlige/ giffuer hannem gode ord/ Faar hannẽ sin haand til it venligt tegen oc trygdt Venskaff. Oc ere saa met haand oc Mund (dog vden al hiertens grund oc Mening) saare milde. Effter det almindige Spraack der sigis/ til Hoffue vdgiffuis oc skiffeis mange hender/ Men saare faa Hierter ꝛc.

Vnder Hoffsinderne findis vnderligt folck.

End dog at hoss de Gamle Tydske/ Danske oc anden stedz it Haand løffte haffuer værit storlige actet/ saa at man det haffuer trolige oc ærlige holdet huilcket man der met haffuer iæt oc tilsagd. Som Cornelius Thasitus dem til ære beskriffuer/ At ære oc enfoldighed galt mere hoss dem/ end hoss de Romere deris beskreffne Lou oc Ræt. Men nu/ diss ver/ er deris beste Farffue/ det er deris Tro oc Loffue foruandlet oc omuent/ Oc al deris Pomp/ Brask oc Bram idel Løsactigheds fastelauens leg oc Finantzeri/ huilcket inted besynderligt haffuer met sig/ Oc er sligt ynckeligt at beklage oc sørgeligt at tale om.

Huorledis at haandløffte actedis i fordum tid hoss de Gamle.

Niels Landzknect siger.

Den som sine Ort icke haffuer i act
Oc dagen vdelger faar Natten met mact/

Den sō fra Synd oc skā ei har sin vilge lagt
En Herre som sine Breff icke haffuer i act.
Oc ey lader Bondē bliffue vid sin rette pact
Men vloulige besuaret offuer Contract.
Oc offuer Ræt bruger velde oc mact
Oc faar vished vduelger Hare Jact/
Som sorg/ omhygge oc suar Dract
Enckers oc Faderløse Børns vmact/
Oc deris Graad alt vbetract
Ey heller vindskibelige den Fattigis klact/
Som ære oc æcte hannem er paa lagt
Oc hans Naboer haffuer i ringe act/
Huad effter vil komme icke før offuer lagt
Gudz godhed oc hans veldige krafft
Met huilcken han ære oc gaat haffuer tilsagt
Aff sin oc aff ingen andens Mact.
Bliffuer dette i alle Hierte icke smagt/
Da haffuer ære oc tro alt gode Nat sagt.

Til det andet J det at Ræffuen vdi Herrers oc Førsters Gaarde er den største oc mechtiste/som her talis om/Saa at han haffuer alt Regemētet at gøre oc lade/ encten det gaar ilde eller vel/ da staar det i hans mact. O huor vil Rætferdighed bliffue/ huicken Herrer oc Førster effter deris Embede oc Befalning skulde fordagtinge/ beskytte oc beskerme. Thi vdi Dom skal ingen sees vdi ansictet/ men alting skal handlis oc fuldekommis effter Rætuisħed. Thi den Rætuisīs Rætuisħed kan icke fortryckis/oc den miskundis miskundhed ey heller fortiges/ i huor lønlige det skeer eller handlis. Lige som Ambram indsuøbt i en klud icke myster sin gode luct men giffuer hende dog fra sig 2c.

Til hoffne er Mickel en veldig Mand.

Ingen persons skal ansees.

Rætuished kand icke fortryckis,

Niels Landzknect.

Sæcke oc Daarer sige oc stundom det sant er.

Rætferdighed er saa stor en dygd
Uden hende hoss Gud bliffuer ingen ophøyet.
Rætuished maa huer fuldkomme altid/
Baade i store oc smaa ting met flid.
Gør lige oc Ræt/ Gud giffuer sligt til kende/
Fra Rætuished skalt du dig aldri vende.
Giff Gud det du hannem skyldig est/
Oc alle Mennniske som du kant best.
Synder din Jeffnchristen naaget mod dig/
Lad dog Dommen vere lidelig.
Met Miskund oc kierlighed pur oc ren/
Det er det samme som ieg her meen.

Summum Ius, summa iniuria.

Huo i Rætten søger den yderste Neffn/
Det er icke Miskund men stor Heffn.
Vilt du oc haffue Gudz Venskaff vist/
Da skalt du forlade din Brøders brysk.
Vilde Gud streng Dom met voss bruge/
Da skulde Helffuede vel mange sluge.
Wi bede i vor Pater noster merck rett/
At Gud voss skal forlade vare Synder slett.
Som wi forlade dem voss gøre imod/
Gud er barmhiertig/ naadig oc god.
Naar streng Ræt bliffuer naagen stedz betengit/
Da skal han dog met Miskundhed være mengit.

Det XII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen met stor ære skildis aff Kongens Gaard / oc beholt Kongens Venskaff faar alle andre i Kongens Gaard.

Mickel

MJckel prisede Kongen offuer maade/
Oc sagde Herre ieg tacker eders naade.
At i mig slig stor ære Bethe/
Jeg vil det betencke det skulle i see.
Mesteren som denne Bog Screff/
Scriffuer ydermere huor Jsegrim bleff.
Han Laa i Kredzen saa ynckelig Saar/
Hans Venner ging til hannem i Par.
Hans Hustru/ Hindze oc den store Biørn/
Hans Børn / Tienere oc den vilde ørn.
De baare hannem aff Krendzen met stort allarm/
Alt paa en Bør oc lagde hannem varm.
De talde hans Saar oc lode see dem/
De vaare lige tiue oc fem.
Store skrammer baade faare oc bag/
Men i Brødrene haffde han størst vmag.
Der hentis Læger offuer mangen Mil/
Doctor Snuff Kom oc aff Gaasekil.
De forbunde hans Saar oc gaffue hannē Dranc
Han vaar offuer maade saare Kranck.
De vreffue hannem Vrter vdi hans øre/
Han Pustede hart oc begynte sig at røre.
Lægerne sagde hannem skal inted skade/
Wi ville hannem smørge oc trolige Bade.
Her met trøstede de hans Børn oc Quinde/
Oc lagde hannem varm til sengs samme sinde.
Han slummede liti samme stund/

Ret Soffue kunde han ingelund.
Han gremmede sig meget oc mest herfaare/
At han vaar beskemmit oc forderffuit saa saare.
Oc at han haffde lagt slig spaat ind/
Fru Grimholt satte sin haand vnder kind.
Saare ynckelig oc bedrøffuit hun stod/
Hun haffde nær myst baade sind oc mod.
Mickel haffde hende giort mangen sorg led/
Men Isegrims Brødre vaar hēdis største fortred
At de saa vaare Krammede i onde maade/
Der aff kom hun i alsom størst vaade.
Thi han kunde det i lang tid icke forvinde/
Thi vaar han fortørnet i alle hans sinde.
Dette altsamme vaar Mickel vel met/
Han gick saa met sine Venner aff sted.
Fra Kongen oc vdaff Kongen Hoff/
Met Hoffmod/ Priss/ ære oc loff.
Kongen befoel naagle Herrer at følge hannē fram
Der han saa venlige skildis fra ham.
Oc sagde/ Mickel kommer snart igen til mig/
Mickel neyede Kongen saare ydmygelig.
Oc sagde/ naadigste Herre ieg tacker eders naade/
Oc Drotningen min naadigste Frue i sāme maade
Der til eders Raad oc samme lund/
Gud spare eder lenge hilbrede oc sund.
Jeg vil gerne gøre huad i begere/
Thi i haffue beuist mig stor ære.

Jeg vil nu hiem til min Hustru gaa/
Oc see huor hun oc mine Børn maa.
Jeg ved at de fast effter mig lente/
Oc mig nu daglige igen vente.
Dog naadigste Herre vden eders orloff/
Vil ieg icke ferdis aff eders Hoff.
Kongen sagde/ farer hen vden al fare/
Gud ville eder altid vel beuare.
Saa gick Mickel aff Gaarden vden vaade/
Met skøne ord/ stor gunst oc naade.
Ja de end nu kunde Mickels kunst/
De ere vel hørde oc haffue stor gunst.
Hoss Herrer oc Førster i alle Land/
Deris Raad gaa fram faar alle Mand.
Mickels Slect er stor skulle i forstaa/
Thi monne deris anslag altid framgaa.
Huo Mickels kunst icke vel haffuer Lært/
Han er icke stort i Verden vert.
Hans Ord de actis oc gantske lit/
Men met Mickels kunst kommer mand vit.
Der findis end nu mange Mickeler tro mig/
Alt haffue de icke røde skæg paa sig.
Være sig i Paffuens eller Keyserens hoff/
Men de handle dog somme Lit faar groff.
Simon oc Giff mig/ holde om baade ende/
Ingen ting de bedre end Pendinge kende.
Til hoffue meen ieg de tage huer en/

Haffde du Absolons skønhed/ des sligest oc Salomons vished/ Samsons styrcke Mact oc Mod/ Vden rigdom est du icke god.

Pendinge oc Godz kand mād end faa/men myster du æren da maat du gaa.

Huo pendinge haffue faar snart it Løn.
Oc huo Mickels kunst ret bruge kand/
Den bliffuer vel snart en merckelig Mand.
Aff dette talis/icke mere nu om/
Men eniste huor Mickel oc hans Venner kom.
De vaare vel Fyritiue baade store oc smaa/
Alle vaare de glade skulle i forstaa.
De skildis aff Gaarden met stor ære/
Mickel gick faare alt som en Herre.
Han vaar oc vid it frit mod/
Hans Stert vel høyt offuer ende stod.
Oc at han haffde Kongens Venskaff naad/
Oc vaar igen alt i hans Raad.
Han tenckte her skal ingen skade aff komme/
Huem ieg nu vil/ den kan ieg fromme.
Jeg kan oc mine Venner vere huld/
End priser ieg Visdom faar meget guld.

Visdom actes bædre end Guld oc Sølff.

J dette Capitel Lær Fem Stycke.

Til det Første bescriffuis i dette Capitel huorledis Isegrim haffde Kampet i en ond tid. Han vaar ilde Saar oc bestemmit/ Hans Venner trøstede oc husualede hannem/ oc førde hannem hiem i sit Huss. Her aff skal merckis/ at denne Verdzens Handel er forbittret met mange oc atskillig genuordighed/ wlycke/ sorg oc bedrøffuelse. Oc inted Menniske bliffuer heller Føde i denne Verden / at det ey skal taale oc lide forfølgelse/ Fare oc modstand.

Verdzens handel er beclender met nød oc fare.

Derfaare sige de gamle Vise / naar it Menniske bekommer sin rette mandelige oc vngdoms alder. Da falder han

først

først i besynderlig fristelse. Først i Rigdoms Begering oc attraa/ der nest met kærlighedz brynde/ Siden huor han kan bekomme it ærligt Gifftermaal/ Der nest sorg faar sine Børn huorledis han skal dem optucte/ Klæde oc Føde. Oc der som han da leffuer til sin fuldkommelig Alder / da giffuis hannem tuende Suenne / den ene kaldis Suee / den anden Siugdom. Disse tuende Suenne tage nøye vare paa hannem. Oc om dette altsammen icke vaare / oc han kunde sig vocte faar al slig forneffnd modgang / Oc han alsom eniste i hu kommer Døden/ huilcken han met alsomstørst grumhed skal taale oc lide/ huilcken hannem skilyer vid sit Godz / Hustru oc Børn &c denne Verdzens vellyst oc glæde. &c. Da skulde han dog besinde oc trøste sig saa meget som hannem mueligt vaare/ villige at forlade denne Verdzens glæde/ Thi naar denne forladis oc faar en ende / Da tilskunder it bedre Leffnit vdi huilcket ingen wrætuished findis/ oc al Verdsens ondskaff / brug oc værelse er vhukommelig.

Mennisken haffuer atskillig modgang i denne Verden.

Alderen haffuer tuende Suenne.

Til det Andet skal her ydermere betenckis/ At det haffde værit Isegrim fast ærligere at han haffde bleffuit død i samme Kamp/ end at han der effter maatte leffue vdi spaat oc haanhed. Thi en Mand som haffuer it gaat røcte/ Leffuer ærlige oc vel vdi alle maade / Oc der vdoffuer bliffuer forført faar naagen haande Sag/ saa at han handler wærlige/oc derfaare kommer i Ry oc Røcte / Skam / Spaat oc forhaanelse hoss alle Mand/ Den samme maa vel sigis it trøstløss/ elende oc bedrøffuit Menniske. Hannem gør slig skam fast verre end Døden/ Ja Døden vaare hannem fast gaffnligere end Liffuit.

Det er fast bedre at være Død/ end at leffue wærlige.

Det er en god ting om den timmelige Død /
Thi han hielper mangen aff sorg oc nød.

Døden er gaffnlig.

Vdi Rom lit faare Keyser Julij Regemente / bleffue naagle Borgere/ som Metellus oc andre veldige offueruundne oc paa grebne/ huilcke som vilde met Catilini hielp oc bistand kommet det gantske Regemente vnder dem/ oc vilde haffue

Metellus oc ander optørske i Rom bleffue offeruundne.

Dræbt oc ihielslaget det gantske Raad. Disse alle sammen bleffue sat vdi Fengsel. Siden bleff handlet ind en Raadz huad man skulde gøre vid samme Mend. Somme Raadde at man skulde Dræbe dem oc somme raadde anderledis. Den tid at Julius (som siden bleff Keysere) skulde sige paa samme Sag/ da Raadde han at man ingelunde skulde afflifflue dem / Faar denne aarsage / Thi Døden vaar en endelig ende paa alt ont. Derffaare vaare det fast bedre at man lode Leffue dem saa offuervundne i skam oc skendzel/ thi samme skam oc blusel skulde gøre dem fast verre end Døden de skulde lide.

Døden sletter alting.

Til det Tredie skal vindskiffuelige merckis / At Mickel skildis fra Kongen met stor gunst / Oc huo end nu kand til Hoffue Mickels kunst (det er at slibe oc vende) han haffuer den beste Hørelse vdi Raadet. Det hender oc almindelige til Hoffue/ at den som haffuer mest vmage/faar minst aff Baaden. Men de andre som vel kunde stryge den blackede Hest/ Oyentienere/oc de som kunde føre hans Skenck mesterlige hoff dem/ de bekomme vel de fede Sopper. Men en Viiss oc den som naaget duer til Hoffue faar andre/ den samme driffuis oc brugis flux/stundem aff Had oc stundem aff nøttørtighed/oc hans egen Visdom er hannem skadelig / Thi han bliffuer forhadet aff sine medtienere / Er oc naagen vduelig til Hoffue/ den skal oc maa være huer Mandz Gæck ꝛc.

Mickels kunst.

Til det Fierde giffuis her tilkende / At vdi Paffuens oc Keyserens Gaard/ oc desligest vdi alle Potentaters oc Prelaters/ oc summa/ offuer den gantske Verden da haffue Pendinge Regementet. Simon / det er det almindelig oc verslig Aager/ Oc Geuert/det er gaffuer oc skenck ꝛc. Disse baade ere alle vegne de ypperste vdi Raadet/ de kunde alle Sager oc Handel aff sted kōme oc vdføre. Thi siger D. Sebastianus Brant.

Pendinge regere den gantske Verden.

D. Sebastianus Brant.

De sancke Pendinge met vræt oc Rætte/
Kommer naagen sig der imod vil sette

Den kunde de inted lide slet/
Thi han er icke aff deris æt.
Men huo kan smigle oc lacke i mag/
Oc met dem samtycke deris onde anslag.
Han faar vel en Forlening faar andre/
Som saa i Herre gaarde kan vandre.
En besynderlig Fuel met en vnderlig Tunge
Vaare den som til Hoffue vilde sandhed
(Siunge.

Idem.

Vdi Herre gaarde stode det fast bedre til/
Vaare icke den formaledidede Pendings spil.
Huilcke mangen til gunst oc Gaffue annamer/
Stort Mord/ oc Forrederi der igennem fuldkomer.

Idem.

Der som end den Fattige vel tale kand/
Da kaldis han aff den Rige en squalderfuld Mand.
Vaare ieg oc viiss oc leffuede wstraffelig/
Det actis dog icke vden ieg vaare Rig.
Thi huilcken som mange Pendinge har/
Den sammis Sag altid vel staar.
Han settis i Raadet hoss de fromme oc vise/
Man gør hannem ære oc monne hannem prise.

Til det Femte skal her flittelige merckis aff dette Capitel det Mickel siger / End priser ieg Vished offuer alt Guld/ thi vished er kaasteligere oc dyrebarere end all Rigdom / som Scrifften siger/ Oc alt det som kan begeris huer kaasteligt det er/ kan icke lignis vid Visheden / Thi en viiss Mand er en Herre offuer alting. Salomon siger / Naar den Vise hører vished/ da bliffuer han end Visere / thi Visheden er saa stor/ at hun haffuer ingen ende. Thi skal man stedze lære det som gaat er / oc al den stund man leffuer skal man grandgiffuelige atspørre oc søge effter Vished. — Vished er bedre end stor Rigdom.

Den sande Viisshed, Beskriffuelse.

Viisheden/ siger den hellige Cirillus/ er Sindens oc fornufftens Sandhed / met huilcket det høyste gode som er Gud igennem en sand tro bliffuer kent /oc met en ren oc pur kærlighed besidis. Huilcken met slig Viished er begaffuit/den samme er foruden tuil Verdzens Herre oc sin egen bekendere / Oc slig Viished giffuis eniste aff Gud/ som Salomon ber vidnesbyrd oc siger. Herren giffuer Viished / oc aff hans mund kommer vnderstandelse oc Forstand/ Han beuarer den rætferdigis gang/ oc beskermer de som vskyldige oc enfoldige vandre/ oc beholder dem paa den rette Vey.

Herren giffuer Visshed.

Prouerb: 3.

Hedningers mening om Dygdē.

Hedningen sige at Dygden haffuer sin værelse vdi gerningen oc brugelsen/ saa at mand icke eniste skal vide hende/ men oc saa bruge. Saa skal oc en Viiss Mand icke eniste vide at raade andre huad de skulle gøre/ men han skal det oc selff gøre / Ellers er han lige som en Brynd der giffuer alle Vand nock / oc haffuer dog selff inted gaffn der aff / Huilcken som nu er Viiss oc ved en ting gantske vel / oc gør der inten effter/ den samme er Visheden mere til skade end til gaffn oc gode.

Verdzens snildhed er suigefuld oc forfører land oc Rige.

Men nu findis mange Verdzens vise / høylærde/ forstandige oc vel skickede Mend / hues Visdom (som daglige sees) er mere argelistig/ suigactig / ondskaff oc snild hinderlistighed / Finantzeri oc skuff til at forsnilde / forraske oc skade paa føre/end paa sand Vished. Oc deris store Title oc Visdom er inted andet end deris skalckhedz offuerskygge Stylpe oc Tecksel. Thi man finder mangen som er actet gantske Viiss effter Verden at regne/ som met it ont oc skalckactigt Raad tit oc offte forderffuer it gantske Land. Thi skal man icke forlade sig paa naagens Viisdom /Thi denne Verdzens Viisdom er icke vden gæckeri faar Gud. Derfaare siger Esaias. Ve dem som ere vise i deris øyen oc acte dem selffue Forstandige.

Mangen synis viss faar verden.

Esa: Cap: 5.

Visdom staar i gerningen.

De gamle Vise sige at Visheden bliffuer icke fructsommelig vden igennem Viisshedens gerninger. Thi Viisheden er lige som it Træ der haffuer gerningerne til sin Fruct. Huilcken som ved en ond Vey / oc gaar den samme/ oc lader den gode

Virtus consistit in actione.

Vey ligge som han haffuer førre vandret/ den samme maa vel actis faar en Daare. Thi huilcken som effter følger eniste sin egen list oc begering / oc foracter det hannem er ærligt / nytteligt oc gaffnligt / oc i denne suinde oc vnderlige tid som nu er/ oc sit eget beste/ nytte oc profit icke kan betencke oc søge / han lignis vid en som er Siug er/ huilcken selff vel ved huad Mad hannem er imod eller met/ oc lader alligeuel begerligheden offueruinde sig / oc æder den Mad som hannem imod oc skadelig er/ faar den som hannem vaare nyttelig oc god.

Salomon siger / Menniskens Viisdom opliuser hans Ansict / men huilcken som bruger offueruold han er vuenlig/ Det er / huo Viselige oc skickelige omgaas met Folcket / hans Anlede er opliust/det er/ han rosis oc prisis aff alle/ oc de elske ham / Men huilken som vbluelige effter sit egit Hoffuit all Handel oc sager vil vdrette/ hannem hader huer Man. Thi en Herre som er i Regementet haffuer vnder sig alle haande Folck met atskillig Handel oc væsen. Oc naar han vil met hastighed oc Bulder dem offuerfuse effter hans forsse oc stolte Hoffuit/ da kaster han sig selff i sine vndersaatis Had oc vrede/ oc forværeder fast mere end han reder oc opløff. Ecclesias: 8.

At buldre for saare met sine vndersaate er icke gaat.

Thi der som it Viist Raad er / der er ingen stor hastighed/ men langsom god betenckelse oc besindelse. Oc saadane befrycte dem naaget at begynde eller an at heffue / Men naar de naaget effter lang besindelse oc raadslag haffue besluttet/ da lade de dem icke lettelige der aff trenge eller fra vende. Men it hoffmodigt Raad er snildraadigt/ falder flux til en ting/ oc snart der fra igen / de ville alle Sager met dristighed oc sterck Fornufft vdrette / Men dem fattis alt det Viise Raad / end dog at de haffue mod nock vdi dem / Som mest alle Nationer tale om de Tydske / At hoff dem er dristighed oc frimodighed stor nock / Men viist Raad saare lidet/ huilcket icke forstaas eller actis før legen haffuer ende/ om sligt er ilde eller vel giort.

It viist Raad. Faar met ingen hastighed.

It hoffmodigt oc hastigt Raad vaar aldri gaat.

Lige som en Predicant der er stolt/ hoffmodig oc en egen sindig Puck Hans / som vil alting effter sit eget Hoffuit

 vdrette/

Bulder fulde oc bradsige Predicanter bryde mere ned end de opbygge.

vdrette/ saa at han de suage inted vil efferlade/ men handler met dem lige som de vaare stercke vdi Troen. Slig en Predicant bryder fast mere ned end han opbygger. Desaare skal en Regerende Herre eller Predicant omgaas met sit Folck som en Hyrde met sine Faar / hues Embede vdkreffuer at han skal hielpe det Siuge/ oc forskaane det som skrøbeligt oc suagt er/ oc Læge det som Saart er/ føre det til veye igen som er vildfaret oc oplede det som er tafft / Som Propheten Ezechiel i sit 34. Capitel merckelige om tal oc bescriffuer.

Ezech: 34.

Joannes Agricola siger.

Vdi al din Handel tag enden vel var/
Begynd visselige alting oc ver icke faar snar.
Ver forsynlig/ holt dig enfoldig oc slet/
Ver icke faar hastig men betenck dig ret.
Huilcken som er faar meget hastig til wtide/
Den skal ingen Hest men en Asen ride.
Til skade sig tit forhaster mangen Mand/
Som besindelige sin Sag icke handle kand.

Stor hast tilføger stundem skade oc forderffuelse.

Gydingen siger.

Huer som sider i naagen velde oc mact/
Oc skicker sig icke som Gud haffuer sagt.
Er dog til trende ting god oc gaffnlig met/
Saa at han icke til forgeffuis besider samme sted.
1 Det Første at han samme Sæde opfylder/
Som den rette Offrighed der faar Gud gelder.
2 Til det Andet/ en skygge han fra sig giffuer/
Lige vid den som stor Vished driffuer.
3 Til det Tredie giffuer han Raad mangen Mand/
Foruden Viisdom/ oc hans eget Forstand.

Det

Det XIII oc siste Capitel.

Huorledis at Ræffuen gick met sine Venner hiem til sit Slaat/ oc huorledis de skildis at.

Saa ledis gick Mickel hiem til sit Huss/
It veldigt Slaat som kaldis Malepartus.
Han tackede dem alle baade smaa oc store/
Faar den ære oc gunst de hannem giore.
At de hannem bi stode vdi hans nød/
Sin villige Tienste han igen bød.
De skildis/ oc huer gick Hiem til sin/
Mickel gick ind til Fru Ermelin.

Huilcken

Huilcken hannem saare venlige gick imod/
Oc spurde huorledis at hans Sag stod.
At han saa helbred oc glad kom igen/
Han suarede / Ver glad Kongen er min venn.
Jeg er nu stor i Kongens naade/
Oc haffuer Befalning at Regere oc Raade.
Han sette mig selff i Raadet met ære/
Det monne voss alle stor ære være.
Han befoel mig hans Indsegle det haffuer ieg her
Oc giorde mig til Rigens Cantzeler.
Huad Mickel nu gør oc huad han Scriffuer/
Det stedze vel fast oc Scriffuit bliffuer.
Jeg haffuer vnderuist Vlffuen i disse dage/
At han icke mere skal offuer mig klage.
Met det ene øye haffuer ieg hannem blendet/
Oc al hans Slæct/met hannem ret skendet.
Jeg haffuer hannem gildit oc krist hans Punge/
At han aldri gøre flere Vlffue vnge.
Wi sloe en Kamp/ieg holt hannem vnder/
Bliffuer han helbred det giffuer mig vunder.
Det maa hannem gaa alt som det kand/
Jeg er dog bleffuen hans offuer Mand.
Desligest hans met hielpere saa mange de vaare/
De ere beskemmede baade smaa oc store.
Ræffuitzen bleff glad der hun dette forstod/
Baade hans Sonner sprunge Fod offuer Fod.
At deris Fader vaar kommen til slig ære/

De sagde/ nu ville wi alle glade være.
Oc leffue foruden al nød oc sorg/
Oc gøre vel fast vaart Slaat oc Borg.
Saa er nu Mickel gantske høylige ærit/
Som ieg met korthed her haffuer forklarit.
Huer skal sig til Viszhed stedze vende/
Det onde sky oc det gode bekende.
Derfaare er denne Bog Scriffuin oc sett/
Oc icke faar andet merck mig rett.

Huo sig stedze til Visdom vil holde oc Lære hand haffuer det aff en euigære Thi er den Blind vden al Forstād/ Som icke elsker Visdom oc tager vid haand.

Fabele oc andre Bispraack flere/
Ere voss bescriffne til tuct oc Lære.
At wi skulle sky wtuct met flid/
Oc Lære Vished/ Dag/ stund oc tid.
Denne Bog køb hun gelder en Daler/
Al Verdzens handel hun ret aff Maler.
Vilt du den vide oc rettelige kende/
Da køb denne Bog oc Læss i hende.
Her met ender sig Mickels Historie/
Gud hielpe voss alle vdi sin Glorie.

AMEN.

J dette Capitel merck Trende Lærdomme.

Den første/ J dette Capitel berømmer Ræffuen sig at Kongen haffuer giort hannem til Cantzeler/ oc huad han Scriffuer oc gør bliffuer stadigt oc fast etc. Huor met at denne Bogs Mestere vil giffue til kende at alle vegne vdi Cantzelerier oc i Scriffuerstuer er Mickel oc i spillet/ J det at i samme steder bliffue mange Ræffne Sterte brugede oc Spitzhatte

Mickel findis i alle Cantzeleie.

saalde/

saalde/ Oc igennem egen nytte/ gunst oc gaffue Rætten tit oc offte foruent. Thi Cantzelerne betencke oc deris beste/ hielpe den som meget Giffuer / Den Anden sider den stund bag Døren oc bier effter Suar. Oc naar Breffuene ere forhuerffnede oc aff Herren i alle maade samtyckte. Da kan man de samme dog aff Scriffuerne suarlige faa oc bekomme i slig Form/ som han dem gerne vilde haffue. Oc skal der vdoffuer befrycte sig at hans Sag oc Handel aff hans vedderpart met Pendinge/ Skenck oc Gaffue bliffuer gantske foruent / eller oc slet til inted giort. Thi Cantzeleren vil saa vel Smørris som Herren selff. Derfaare siger Joannes Brentius/ Hoss Herrers oc Førsters Raad oc i de veldige Cantzeleri skulde Rætuished i al tilbørlighed findis. Ja vel Rætuished om Tiranni maatte saa kaldis. Da vil ieg tro at mange Herrers oc Førsters Cantzeleri maatte vel sigis at være Gudz hellige Tempel.

Super Ecclesiast: Cap: 10.

Joannes Brentius.

Doctor Sebastianus Brant ligner slig egennyttige/ Gerige/ Hinderlistige/ suigfulde oc onde Cantzelere oc Scriffuere vid Snaphaner oc Røffuere oc siger.

Doctor Sebastianus Brant.

Gerige Scriffuere oc Snaphaner ere fast it folck.

Scriffuere oc Snaphaner her sammen staa/
De maa alt tillige ad Narragoniam gaa.
De Nære dem mest met lige vare/
Den ene Stiæl hemmelige den anden obenbare.
Den vaager sit Liff i Regn oc Sne/
Den anden sin Siæl i Blickhornet mon see.
J huor samme Snaphane det omdriffuer/
Oc huor den Scriffuere det Jtem Scriffuer.
Da maa alt Købmanden oc Bønden oc saa/
Huilcke met stor vmage deris Føde faa.
Det alsammen paa det siste betale/
Oc er dem alt ens huor de det Hale.

Fru

Fru Wtro.

Her Cantzeler glemmer icke at Scriffue met flid/
Eders fordeel op met dubbelt Krid.
Saa at eders Sæck bliffuer staappet vel/
Til samme Sag ere i oc sticked e sel.
Lycken er eder nu gantske tiluent/
Oc vdi Logica ere i saare vel kent.
Fra all Sandhed ere i oc frit/
Eders Ord kunde i vdsprede vit.
Eders Ja kunde i til Ney omuende/
Ret trofasthed haffuer hoss eder en ende.

Onde oc Gerige Cantzelere oc Scriffuere.

Idem.

Her Marskalck i vide offuermaadis val/
Huor man Fru Wtro tiene skal.
I giffue alle gode Ord foruist/
Oc er dog idel Suig oc Argelist.
Faa i icke haan smørgelse i glemme paa stand/
At hielpe til gode naagen Mand.

Onde Marskalcke.

Men huad slig Hoffmodige/ stolte oc Moduillige Cantzelere oc Scriffuere met deris faashed i Verden haffue aff sted kommit/ det giffuer ieg alle forstandige at betencke. Oc forstaas klarlige aff det almindelig Spraack/ som saa lyder. Vdi gammel Tid da gaff man stackede Breff/ oc stor loffue oc trofasthed i dem/ Men nu giffuer man store oc lange Breff/ oc saare liden Tro oc Loffue i dem. Alle Historier prise oc loffue vaare gamle Forfædris Handel oc skick/ Men voss som nu ere oc leffue gantske lidet. Thi det er sant/ som oc de gamle Keysers/ Kongers/ Herrers oc Førsters Breff vduise met huilcke de Land oc Stæder haffue Benaadet/ Befriet oc gunstelige giffuit. Saa at man gantske faa ord haffuer bruget/ Men dog trofastelige holdet alting. Tro oc loffue vaar end den tid i stort affhold/ saa at huad mand tilsagde oc talede/ det bleff oc holdet stadigt oc fast.

Vdi gammel Tid loffuedis lidet oc holts meget/ Men i denne Tid handlis lige tuert imod/ at Her loffuis meget oc holdis gantske lidet.

I fordum Tid gaff mand smaa oc stackede Breff/ oc de bleffue vel holdne. Men nu er det slet omuent

Mand

Reyser Frederick Barbarossa.

Mand Læss aff Keyser Frederick Barbarossa / paa vaart Maal Rødskæg/ at han al hans Løffte oc tilsagen trolige til enden fuldkom oc hiølt met slig tale oc Ord. Jeg vil det holde vid mit skæg. Men nu maa alle Breff haffue hantske mange Clausuler / oc Exceptioner / saa at it Breff kan nu ilde Scriffuis paa it helt eller hælt Kalff Skind oc holdis dog gantske lidet oc end stundem slet inted.

Til det Andet skal i dette Capitel ydermere merckis det som Mickel siger. Nu ville wi Leffue i ære vden al sorg oc befeste nu vel vaar Borg &c.

Herrers oc Førsters Fogder bliffue vel ved.

Thi det gaar end nu saa hoss Herrer oc Førster/ at deris Fogder oc Rentemestere ere vid it frit mod/ oc haffue Pendinge nock/ oc forbedre deris Godz oc Rente. De søge gerne deris egen nytte oc Baade / de Bygge herlige Huss oc Gaarde / de smycke offuermaade oc stattelige vdgiffte deris Børn / oc lade dem inted fattis / Men de ville haffue al ting offuerflødige/ Herrer maa fra til Regenskaff huad han kan.

Fogderne haffue pendingene oc Herrerne pungen

Summa/ Fogderne oc Rentemesterne haffue Pendigene/ oc Herrerne haffue Pungen. Derfaare sagde Claus Nar til Hertug Albret aff Saxen (der han hørde at han klagede sig at haffue brøst paa Pendinge) saaledis/ Vilt du haffue Pendinge/ da bliff en Foget/ da faar du Pendinge nock. Oc end dog at en Narre talede disse Ord / da er det dog ingen Gæcke tale eller Løgn. Thi Rentemestere oc Fogder ere tilsette at opbære Herrens Rente oc indkomme/ Desligest vd at giffue huor behoff gøris. Oc faar slig deris Tienste oc wmage haffue de xxiiij eller xxx Daler om Aarit. Oc i det at de sig met slig en ringe Løn icke kunde holde eller behielpe / da Laane de dem naaget til hielp aff Herrens. Oc naar de bliffue vant vid sligt Laan/ da bruge de det i meer oc meer/ ind til at samme Fogder eller Rentemestere bliffue Rige. Oc haffue saa stundem flere Pendinge end Herren selff. Oc naar samme Første eller Herre haffue trang til Pendinge / da tage de aff deris Fogder Guld oc Pendinge paa Rente / oc faa dem Slaat oc Len til vnderpant.

Claues Nar.

pant. Men huorledis at de Fattige vnderſaate triffuis / oc ſamme Godz forbedris / det giffuer ieg dem at betencke ſom det gelder ꝛc.

Herrens Foget tilbinder Fru wtro ſin Tienſte met ſlig Ord.

Fru wtro haffuer ieg gantſke kær/
Alt det hun aff mig begær.
Det gør ieg gerne alt paa min ſand/
Oc wtrolige handler alt huor ieg kand.
Maatte ieg ſaa naagle Aar Regere oc Leffue/
Da vilde ieg mine Faar i tørre driffue.
Herrens Godz oc Rente ſanckis aff alle Land/
En føge ting man icke ſnart ſagne kand.
Mit Regenſkaff vil ieg vel ſette fri/
Om mig end lidet monne fattis der vdi.
Da vil ieg det vel met liſt omgaa/
At ingen ſig der paa ſkal ret forſtaa.

Jeg er icke end heller ſaa gantſke Dum/
At ieg forglemmer at formere min Sum.
Thi/ſkulde ieg leffue aff min vnderholding
Oc icke haffue mere end min rette beſolding
Da kunde ieg icke ſaa klædder gaa/
Mine Pendinge ſkulde oc være fuld faa.
Der vdoffuer bliffuer min Herre Fattig oc (ieg Rig/
Fru wtro Lærer mig at gøre ſlig ſuig.
Thi priſer ieg hende met loff oc ære/
Oc vil nu ſtedze hendis tienere være.

Rentemeſteren ſiger.

Skulde ieg min Tienſte derfaare gaa quit/
At ieg monne Scriffue met dubbelt Krit.
Da giordis mig forſant wræt oc vold/

Thi ieg er Fru wtroes Tienere bold.
Jeg tien henne vel oc vil henne prise/
Alt met mit Regenskaff vil ieg det bevise.
Fem faar thi alt som en Mand/
Jeg i min indtect/ Scriffue kand.
Desligest naar ieg monne vdgiffue/
Da kan ieg oc vel dubbelt Scriffue.
Der nest gør ieg mit Regenskaff klar/
At ieg fast mere vdi it Aar.
Haffuer vdlagt faar min naadigste Herre/
End min Besolding i thi Aar kunde være.
Gennem wtro bliffuer ieg saa Riger slet/
Oc gør ingen Herre huercken skel eller ræt.
Skulde ieg Fru Tro min tienste biude/
Sligt fremmit Godz finge ieg icke at nyde.
Min Herre bleffue oc faar Riger vist/
Thi Tien ieg nu Fru wtro met list.
Jeg vil icke fra hende vige eller gaa/
Men fremmerst i Spidtzen da vil ieg staa.
Hendis Rige forfecte alt som en Mand/
Om Fru Tro/ vil gøre henne naagen modstand.

Beslutning oc Ende paa denne Bog til Læseren.

Endelige oc besluttelige skal her merckis huilcket oc før er giffuit til kende / At denne Bog som kaldis Reynicke Foss eller Mickel Ræff / er giort derfaare/ At man aff henne skal Lære Forstand oc Visdom / at sky oc vnduige det onde / oc gøre det gode. Oc er samme Bog fuld aff søde oc kærlige Ord oc kaastelig Tale igennem oc formedelst huilcket Poeten vaar Fornufft vilde paa minde oc indgiffue Visdom oc forsynlig-
hed

hed gennem ſaadanne lignelſer oc Tale / ſom Diur oc Fule haffue tilſammen / oc det ſamme faar trende aarſager.

Den Førſte at Poeten haffde aarſage at framſette oc til kende giffue / huad han i ſit Sind offuerueyet oc beſluttet haffde / Huilcket han faar frict oc fare vnder ſit eget Naffn / Perſon eller Titel icke tarde obenbare. Til det Andet faar lyſt oc tidkortnings ſkyld at Læſeren kunde haffue lyſt oc behagelighed der til / thi at naar den ſom Viiſſ oc Forſtandig er læſſ ſlige Fable / da annamer han end mere Viiſdom aff dem / oc de ſkærpe hans Hukommelſe / Sind oc Forſtand. Til det Tredie / At Vngdommen oc Vnge Perſoner haffue beſynderlig lyſt oc vilge til ſaadane Fabler oc Lignelſer baade at Læſe oc at høre Læſe. Oc far ſaadanne Diuris Lignelſer / Nature oc værelſe kunde de diſſ bedre Forſtaas / merckis oc beholdis. Oc end dog at vnge Perſoner icke grundelige kunde forſtaa ſaadanne fabler / da haffue de dog nytte oc gaffn aff dem naar de komme til alders / thi da komme de i hu huad de før haffue Læſt / oc de ſamme Figurer opuecke deris Forſtand oc Hukommelſe / oc kan dem da komme til alſom størſt ære / nytte oc gaffn.

For trende haande aarſager ere ſlige Fabler ſette oc Screffne.

It fornufftigt Menniſke kan oc i denne Bog denne Verdzens handel / brug oc værelſe / ſaa vel om det onde ſom aff det gode finde oc Læſe naar han met Fornufft oc Forſtand vil nøye tilſee oc acte / oc kan ſig derfaare faar ont oc alle haande fare vocte / oc det hannem nytteligt oc gaffnligt er bruge oc anrette. Men huo icke beſinder huad Poetens Mening haffuer verit / Den ſāme er lige ſom en Blind der gaar en vbekend Vey. Thi denne Bog haffuer tuende Forſtand met ſig. Den ene er obenbare / det er lige ſom diſſe Fabel oc Hiſtorier nu Læſis oc høris i dem ſelffue. Den Anden er Lønlig oc betact / oc der vdinden er beſluttet den rette brug oc Forſtand / Oc er lige ſom en Nyd / thi en Nyd er inted gaffnlig / vden hun opladis / oc kernen bliffuer ſinage ſom er i hende.

Denne Bog haffuer tuende Forſtand met ſig.

Derfaare ſkal huer Læſere vindſkibelige acte oc beſinde det ſom han Læſſ / at han det ſamme oc grundelige kan Forſtaa.

ſkaa. Thi en Forſtandig oc velbeſindelig Læſning eller offuer=
læſelſe giffuer it Menniſke end en bedre Forſtand / oc den ſom
forſtandig er ſkal ſtedze omgaas met Viſ hed. Thi kunſtens
mangfoldighed opliuſer Menniſkens Forſtand / ſom Solen
gør Ilden &c. Oc der ſom ieg ſeer kære Læſere at denne Bog
bliffuer dig tacknemmelig / Da vil ieg met den euige oc
gode Gudz hielp / end en anden Tydſk Bog fordanſke/
huilcken dig inted mindre end denne ſkal vel beha=
ge / deſligeſt vere nyttelig oc gaffnlig i alle
maade. Her met ieg dig nu den euige
oc almegtiſte Gud vil befale/
Huilcken Gud oc Herre
være loff/priſſ oc ære
til euig tid/
AMEN.

Regiſter i Ræffue Bogen.

A

Regiſter.

At

Register.

B

Oo iiij Beklage

C

Regiſter.

Register.

Dom-

Register.

Register.

Fabe-

Regiſter.

F

Falſke

Register.

Fogeder/

Register.

Gamle

Regiſter.

Gud

Register.

H

Register.

Hintzis

Register.

Ingen

Register.

Køb-

Register.

L

Regiſter.

Marcus

Register.

N

O

Onde

Regiſter.

P

Regiſter.

Quind

Regiſter.

Q

R

Regiſter.

Ræffuen

Register.

Regiſter.

Store

Register.

T

Q.q. v Tiænere

Register.

Tradze

Register.

V

Regiſter.

Vlærde

Register.

FINIS.

Prentet i Lybeck aff
Jørgen Richolff/ Aar
effter Gudz
Byrd.
M. D. LV.

F1663. 505298
FOTO 180800.
Foto 30749
Foto 898